АНꙊЛ II.

ІКОАNА ЛꙊМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРꙊ
ꙞNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. №. 13. 4 ІАNꙊАРІЕ.

АNꙊЛ NОꙊ.

Сȣнетȣл бронзȣрілор бісерічещі мінеск де дімінеацъ Ꙟнчепȣтȣл ȣнеї епохе ноȣе. Бȣчȣмії, трімбіціле ші кънтъріле сфінте ȣреазъ зоаріле *анȣлȣї ноȣ*. Чете воіоасе а жȣнілор іл Ꙟнтімпінъ кȣ сълтърї, прієтенії ші кȣноскȣції ростеск ȣрърїле лор. Фііі евлавіоші се роагъ пентрȣ феріčіреа пърінцелор, серіманії пентрȣ віаца біне-фъкъторілор, попоаріле прін бісерічї пентрȣ Домніторії лор.

Тоцї прецȣеск хотарȣл а доӣ анї: Ꙟмпъратȣл пе трон, ка ші черšіторȣл Ꙟн борденȣл сеȣ, бътрънȣл пе патȣл репаосȣлȣї ка ші жȣнеле, каріле плін де неръбдаре, се репезеще Ꙟн лȣмеа чеа фортȣноасъ.

Віаца петрекȣтъ стъ дȣпъ ноі ка ȣн віс маре, ка о негȣръ нестръбътȣтъ песте о царъ невъзȣтъ се Ꙟнтінде Ꙟнаінтеа ноастръ ръмъшіца зілелор. Фіе-чіне арȣнкъ прівіреа песте сорціле че аȣ аї адȣче зілеле ші мінȣтеле віітоаре; фіечіне ар воі съ гъчеаскъ оаречe дін соарта са, каре Ꙟнкъ Ꙟн тȣнекоаса вііторіме заче аскȣнсъ, ка греȣнтеле семънътȣреї де тоамнъ Ꙟн сінȣл пъмънтȣлȣї.

Нȣмаї чел че ȣрмеазъ дȣпъ леџіле сфінте че сънт прескрісе де натȣръ, фъръ сфіалъ поате пъші Ꙟн ачест ноȣ періоd а траџȣлȣї. Де ачееа ші *Албіна, де ші нȣ кȣноаще вііторіȣл, дар фіінд къ:*

„Есте Албінеї дор ші леџе
Дін флорї міере а кȣлеџе.“

еа, плінъ де нъдежде ші Ꙟн ачест ан се ва Ꙟнгріжі а депȣне Ꙟн *Ікоана лȣмеї* продȣктȣл остенелілор сале спре Ꙟнделетнічіреа ші фолосȣл четіторілор еї.

пъмѫнт есте лȣмінатъ: аша дар лȣна невъзȣтъ пентрȣ ной, есте *поѫ*. Ла Е, ȣнде фаца ꙟнтоарсъ спре пъмѫнт есте лȣмінатъ. Ной ведем тот діскȣл лȣней, дечй еа есте *плінъ*. Ла В ші ла D, лȣна ні ꙟнфъцошазъ џюмътатеа фецей сале тȣнекоасъ ші џюмътате лȣміноасъ, атȣнчй о ведем сȣб форма ȣнȣй корн, а кърȣіа скъфаре есте ꙟнтоарсъ ꙟн деосебіте фелюрй ла ачесте доȣъ казȣрй. Кѫнд жй ꙟн В, еа есте ꙟн патрарюл ꙟнтъю̆, ꙟн D ꙟн патрарюл ал треіле. Ꙟн позіціїле міжлочіе, діскȣл лȣнар мерџе сворінд сеаȣ̆ скъзінд прекȣм о аратъ фігȣра. Спорінд кѫнд лȣна петрече партеа АВЕ а лініей, скъзінд кѫнд петрече CDA. Кѫнд лȣна есте ноѫ сеаȣ̆ невъзȣтъ, діскȣл ей се веде кȣ о лȣмінъ фоарте сарбъдъ нȣмітъ *чепȣшіе*: аста се наще дін ачееа кѫнд лȣна есте лȣмінатъ де кътръ лȣміна че-й ръсфрінџе пъмѫнтȣл, прекȣм ной сѫнтем лȣмінаці де лȣміна че лȣна ні тріметe, кѫнд еа есте плінъ сеаȣ̆ ꙟн патраріле ей. Пъмѫнтȣл ꙟнфъцошазъ лъкȣіторілор лȣней тот ачеле пърерй, че ні ꙟнфъцошазъ лȣна: нȣмай къ ій аȣ̆ *плін пъмѫнт* кѫнд ной авем *лȣнъ ноѫ*, ші *ноȣ̆ пъмѫнт*, кѫнд ной авем *лȣнъ плінъ*. Пъмѫнтȣл ꙟнтръ пентрȣ дѫншій ꙟн патрарюл ꙟнтъю̆, кѫнд лȣна ꙟнтръ ꙟн ал треіле.

(*Ва ȣрма*).

ФІСІКА ПОПОРАНЪ ШІ DЕСФЪТЪТОАРЕ.

(*Ȣрма*).

Капіларітате.

Капѫтȣл џіоснік ȣней цевій фоарте мічй де стеклъ, дескісе дін ȣн ла алт капѫт, ꙟмплѫнтъо ꙟн ȣн вас плін де апъ: лıквідȣл ꙟндатъ се ва ꙟнълца ꙟн цевіе ші се ва цінеа ȣн палмак май сȣс де фаца апей.

Фісічій, карій чій ꙟнтъй аȣ̆ обсерват ачест феномен, л'аȣ̆ ꙟнсъмнат сȣб нȣме *капіларітате*, кȣвѫнт каріле віне де ла капілȣс (пър), де ачееа къ апа се сȣе ла астъ ꙟнълціме ꙟнсемнътоаре нȣмай кѫнд діаметрȣл цевіей есте фоарте мік.

Теоріа капіларітъцей есте ꙟнтемеетъ пе леџеа де каре с'аȣ̆ ворбіт ла фаца 35 а ачестей Ікоане. Дȣпре астъ леџе се лъмȣреще сȣіреа кафелей ꙟн о бȣкъцікъ де захар, кареле есте ꙟмплѫнтат кȣ ȣн капѫт ꙟн ȣн теас де кафе́. Капіларітатеа есте каȣза де кѫнітеніе а чіркȣлаціей сȣкȣлȣй (мȣстȣл) ꙟн плѫнте. Челе ꙟнтъй попоаре а лȣмей, Еџіптеній ші Персіеній &, аȣ̆ ꙟнтребȣінцат капіларітатеа спре а дісфаче піетре маніне де ла стѫнчй пентрȣ фачереа зідірілор челор гігантіче. Методȣл ера фоарте сімплȣ: ꙟн ачеа стѫнкъ се съпа борте ꙟн каре се бътеа пене де лемн ȣскат, престе каре се тȣрна апъ, лемнȣл сорбеа ȣмезала, се ȣмфла ші діспіка піатра.

Ꙟн тімпȣріле ноастре, с'аȣ̆ ꙟнтребȣінцат чеет метод ла Паріс: шкелеа каре спріжінеа кътва тімп кȣбеȣа бісерічей сѫнтей Женіеве, се ȣда адесеорй кȣ апъ, спре а пȣте́ нȣ нȣмай цінеа че ꙟнкъ ръдіка повара чеа маре че о апъса.

Тоате лıквіделе нȣ се ръдікъ ꙟн тот ачеееашй цевіе, де ексемплȣ: апа нȣ вра се ꙟнтре ꙟн о цевіе, каре есте пе дін нъȣнтрȣ ȣнсъ кȣ гръсіме; меркȣріюл (арџінтȣл віȣ̆) нȣ ꙟнтръ ꙟн о цевіе ȣмедъ; ба ꙟнкъ, ꙟмплѫнтѫнд астъ цевіе ꙟн апъ, апа се кобоаръ ꙟн џіосȣл цевіей ка кȣм еа нȣ ар фі скъфатъ пе дін нъȣнтрȣ.

(*Ва ȣрма*).

ЛАВІНЕ, АВАЛАШЕ.

Ачест нȣме віне де ла кȣвънтȣл Свіцер *Лоȣвін*, еар ꙟн лімба Францезъ се нȣмеще Аваланш, адекъ кътіме де омът каре, ротолінд де пе мȣнцї ꙟн вале, фаче челе маї марї стірнірї. Ачесте лавіне сънт де треї фелюрї, ȣнеле се нȣмеск *Лавіне де вънт* сеаȣ де *пȣлбере*, пентрȣ къ вънтȣл сȣрпъ де пе ꙟнълціме нінсоареа чеа де кȣрънд къзȣтъ ші о арȣнкъ ꙟн ценȣніле адънчімеї. Ачесте, пентрȣ репецȣнеа кȣ каре кадȣ сънт челе маї прімеждіоасе, ꙟнсъ нȣ сънт аша де темȣт, фіінд къ ꙟнтре тоате маї пȣцін ꙟндесате, омȣл прімеждȣіт, поате а се ацȣта маї ȣшор. С'аȣ ꙟнтъмплат къ оаменії акоперіцї де асемене лавіне аȣ зъкȣт сȣб омът 24 де чеасȣрї фъръ а се ꙟнека. Фелюл ал доіле есте *Лавіна де тȣпте*, ачеаста нȣ се дісфаче де вънт, че де а еї пропріе греȣтате се ротолеазъ ші траце кȣ сіне пътȣрї де пъмънт, пе каре іл акопере ꙟмпреȣнъ кȣ копачії афлъторї, стънчї &. Ачесте кадȣ маї кȣ самъ ꙟн тімпȣл де прімъваръ кънд кълдȣра ꙟнчепе а мȣе ші а маї ꙟнгреȣе омътȣл. Кълдереа лор фаче а се кȣтремȣра мȣнтеле ші валеа продȣче ȣн вȣет ка кȣм ар тȣна. Ал треіле фелꙋ де Лавіне есте нȣмітъ де пъмънт, ачесте се наскȣ, кънд пъмънтȣл, де пе костіше, адънк стръбътȣт фіінд де ȣмезалъ ꙟнделȣнгатъ, аша се моае ꙟнкът се дісфаче де пътȣріле кȣ каре есте легат, ші ꙟн кълдереа са, ріпеще ші ротолеще ꙟн адънкȣріле въілор, касе, копачї, ба ші пъдȣрї ꙟнтреџї.

СȢРȢПАРЕА САТȢЛȢЇ ГОЛДАȢ.

Ачест сат ꙟнфлоріт дін Џерманіа, ашезат ла поалеле ȣнȣї деал стънкос, фȣ жертфа ȣнȣї феномен пе кът неащептат пе атъта кȣмпліт. ꙟн міжлокȣл тімпȣлȣї челȣї маї пріінчос де дімінеа-

СѸРѸПАРЕА САТѸЛѸЇ ГОЛДАЎ.

цъ, фъръ вре ꙋн сімтом пропъшітор де кꙋтремꙋр, де одатъ кръпъ кꙋлмеа деалꙋлꙋї, ші дін сінꙋл хъіꙋрілор, ісворъръ повоае тꙋрбꙋре ші се дісфъкꙋръ маніне стънчї, ꙟн мърімеа каселор, каре кꙋ о репецꙋне ші вꙋет ꙟнфіоръртор, фъкꙋ а се кꙋтремꙋра тоатъ ꙟмпрецꙋрімеа, ꙟнвълінд-о ꙟн о негꙋръ де пꙋлбере. Ачеле стънчї ротолоціте сꙋрꙋпаръ о бісерікъ, о фабрікъ ші ꙋн маре нꙋмър де касе а сетенілор. О парте дін ачестіа ераў ла лꙋкрꙋ ꙟн кълп, кънд фаміліїле лор ераў ꙟнкъ ꙟн адънк сомн кꙋфꙋндате. О мꙋлціме дін копії ші бътрънї періръ ꙟмпреꙋнъ кꙋ ꙋн маре нꙋмър де віте, ші сатꙋл чел ꙟнфлоріт се префъкꙋ ꙟн ꙋн мормънт вреднік де лъкръмаре прін жертфіле де оамені че ꙟнгроапъ ꙟн сінꙋл сеў.

ІЕРꙊСАЛІМꙊЛ.

(*Ꙟнкеіере*).

Ꙟн о парте мікъ де політіе, ꙟн локꙋл темплꙋлꙋї лꙋї Соломон, стъ акꙋм фрꙋмоаса мошее а Махомеданілор, Ел Харам, пе каре дꙋпъ аче де Кава о цін де чеа маї сфънтъ. Еа есте дін доꙋе зідірї марї, дінтре каре ꙋна, Ел Каза, есте ꙟмподобітъ кꙋ о кꙋполъ мінꙋнатъ ші ꙟнфрꙋмꙋ-

сепатъ кȣ челе маї фрȣмоасе подоабе аȣріте. Чеалалтъ зідіре есте ȣн оптагон (опт-ȣнгїȣ), ші се кїамъ Ел Сахара; аіче аратъ Махомеданії ȣн папȣк а профетȣлȣї лор, кȣнџȣрат де кътева гратії де аȣр, ші ȣн коран, че есте лȣнг де 4 палме ші ларг де $2^1/_2$. Пе мȣнтеле Ȣлівȣлȣї ꙟнкъ се веде о бісерікъ крещінъ.

Ȣн контімпȣран а лȣї Авраам, Мелхіседек, ꙟнкъ ла 2,000 ані ꙟнаінте де Хс. с'аȣ фост нȣміт ріга де Салем; ачест Салем а фі фост Іерȣсалімȣл де атȣнче, ꙟнсъ Давід о кȣчері, о нȣмі дȣпъ нȣмеле сеȣ ші зіді четатеа Сіон. Фіȣл сеȣ Соломон ꙟнфрȣмȣсецъ Іерȣсалімȣл ші зіді прін мещерії дін Тіріа темплȣл чел фрȣмос, Сȣпт ȣрмашії сеї се фъкȣ Іарȣсалімȣл капіталіа рігатȣлȣї Іȣдеї. Де чінчї орі фȣ еа кȣчерітъ ші бостȣратъ, ꙟнтъї сȣб Ровоам де кътръ Еџіптенї, дȣпъ ачеїа сȣб Іероам де кътръ Арабї, дȣпъ Іое де кътръ Сіріенї, сȣб Амазіа де кътръ Ісраілтенї, ші сȣб Іосіа іар де кътръ Еџіптенї, ла 611 ꙟнаінтеа лȣї Хс. Ꙟн ȣрмъ о апȣкъ ріга Халдеїї, Навȣходоносор, сȣб ріга евреєск Іеденіа, ачест рігат ші Іерȣсалімȣл, ръсіпі пе ачест дін темеліе, 586 ꙟнаінте де Хс. ші дȣсъ пе Іȣдеїї ла Вавілон ꙟн склъвіа; 70 ані дȣпъ ачеаста Чірȣс лі дъдȣ вое а се реꙟнтоарче ꙟн політіе ші а резіді темплȣл лор. Ачеаста се фъкȣ сȣб команда преоцілор лор Есра ші Нехеміа, а кърора ȣрмаші о стъпъніръ мȣлт тімп. Къ Александрȣ, дȣпъ че аȣ кȣчеріт Тірȣс, ар фі фъкȣт о візітъ пачнікъ Іерȣсалімȣлȣї, есте нȣмаї о зічере неадевъратъ а Іȣдеілор, де бȣне-оаръ че Іосіф есте сінгȣрȣл кізешлȣіторȣл пентрȣ ачеаста. Ȣрмашȣл лȣї Александрȣ, Птоломеȣс, фіȣл лȣї Лагȣс, кȣчері Іерȣсалімȣл ші стръмȣтъ мȣлцї Іȣдеї ꙟнсемнацї ла Александріа. Дȣпъ ачеїа ръмасъ ȣн тімп, дȣпъ че Антіохȣл чел маре аȣ кȣчеріт-о, сȣб домінаціа ріџілор Сіріеї. Сȣб Махабеїї фȣ Іȣдеїї лъсацї іар ꙟн лібертате пе ȣн тімп ші ъші алесъ ріџії лор. Ȣнȣл дін чії де пе ȣрмъ, Арістоволȣ, кемъ пе мареле Помпеїȣ ꙟн царъ, ші аша ла 64 ані, Іерȣсалімȣл ꙟнкъпȣ сȣб стъпъніреа романъ. Фіінд къ еа тот маї аве ріџї де аї сеї ші преоцї лъпгъ гȣвернаторȣл роман, апої прічінȣї ачеаста некȣрмате інсȣрекції, къреї ꙟн ȣрмъ Веспаісан ші Тітȣс фъкȣ капет, аседіінд політіа ꙟн анȣл 70, ші пе лъкȣіторії дін еа стърпінд ші пȣстіінд тоате. Аша пері Іерȣсалімȣл немікнічіт ші рȣінат кȣ тотȣл. Дар маї ръмъсъсе парте зідірї ꙟнтреџї, парте се маї адȣнъ Іȣдеїї еаръ, се ашезъ ші се ꙟмпротіві Романілор дін ноȣ. Амърът де ачеаста, ꙟмпъратȣл Адріан порончі ла 118 а сȣрпа тоате къте Тітȣс леаȣ фост крȣцат. Ел ръдікъ о ноȣъ політіе сȣб нȣме Еліа Капітоліна, ꙟн каре нȣ ера ертат а лъкȣі нічї ȣнȣї Іȣдеȣ. Константін чел маре, ші мȣма лȣї Елена ъші аръть кȣчернічіа крещінъ ші порончі а дърма тоате темплȣріле пъгънещї ші а зіді мȣлте монȣментȣрї крещіне. Іȣліан воі а рередіка темплȣл Іȣдеілор, дар се зіче къ с'аȣ ꙟмпедекат де ȣн фок сȣбпъмінтеан. Акȣм ремасъ політіа сȣб стъпъніреа домніторілор оріентȣлȣї, пънъ че Косроес, ꙟмпъратȣл Персіеї ꙟн анȣл 614 о кȣчері. Дар ꙟмпъратȣл Ераклїе къщігъ ꙟн пачеа дін 628 четатеа чеа сфънтъ, опрі Іȣдеілор а лъкȣі аколо, ші адȣсъ прін ȣра сектелор пе патріархȣл де Іерȣсалім Софроніе, контра лор, ꙟнкът каліфȣл Арабілор, Омар, ꙟн анȣл 637 о пȣтȣ лȣа фъръ мȣлтъ ꙟмпротівіре. Де ла Арабї трекȣ домніреа ла Тȣркоманї. Ꙟн Крȣчіада ꙟнтъїе 1099, Готфрід де Бȣілон кȣчері Іерȣсалімȣл. Аіче с'аȣ фост ръдікат о імперіе пропріе а Крещінілор, къріа Тȣрчії ла 1187 ꙟї фъкȣ капет.

ФІСІОNОМІА ОМȢЛȢЇ.

(Ȣрма).

Есте де тоцї куноскут шї ꙟнкъ фоарте де мулт кумкъ крїерул есте органул, інструментул възут а ꙟнцълецїрей, шї къ факултъцїле духулуї ну потȣ ꙟнрїурї фъръ де дънсул. Се щїе ашїждереа кумкъ търїа шї ꙟнтїндереа ꙟнцълецїрей се парȣ пропорцїонате ку волумул шї ку конструїреа крїерулуї. Се ведеа ꙟнкъ къ ла анімалеле челе маї проасте, крїерул ну се афлъ нічї де кум; къ ел се аратъ апої ꙟн фїінцеле челе маї десевършїте; къ ел се мъреще шї се комплікъ ку кът не ꙟнълцъм ку черчетареа скърей фїінцелор ꙟнсуфлецїте, ꙟнчепънд де ла челе маї сімпле пънъ ла *от*, ꙟн каре крїерул аȣ къпътат чел маї маре волумен (афаръ де елефант) шї чеа маї маре а луї комплікацїе. Ера ушор де възут къ факултъцїле ꙟнцълегътоаре сеаȣ нъзуінцеле інстінктїве урмаȣ тот ачееашї пропъшїре, дупъ кум шї еле се мърїаȣ шї се ꙟнмулцїаȣ ку крїерул. Черчетъріле луї Галл ꙟнтърїръ ачесте адївърурї: ꙟнсъ ел дескоперї ꙟнкъ шї алте превідерї, алте урмърї незъріте ꙟнаінте де дънсул; шї токмаї ачеаста есте ачеїа че алкътуеще дїн темелїе сїстема че і се кувїне кїар персоанеї луї.

Ну нумаї къ ел куноску къ купрінсул крїерулуї есте органул ꙟнцелецїрей, ꙟнсъ ел маї вестї ꙟнкъ шї чева маї мулт, адікъ къ фїе-че пъртїчікъ де крїераш президеазъ песте о факултате партікуларъ шї деосебітъ. — ꙟнтемеет пе ачест прінціпїȣ, ел ꙟмпърцї крїерул ꙟн атътеа конпартаменте сеаȣ кілїуце, пре къте факултъцї шї аплекърї се афлъ: воеск съ зік къ ел статорнічї мулцїмеа органілор ꙟнцълегътоаре шї морале.

Домнул Галл аȣ фъкут ꙟнкъ шї маї мулт: ел аȣ кътат а куноаще, дупъ супрафаца къпъцїнеї шї дупре омул віецуїтор, форма чеа кам адевъратъ а крїерулуї. Се щїе къ ачест орган ї ꙟнкіс ꙟн къпъцїнъ ка ꙟнтр'о кутїе дескісъ: оаселе че-л акопере шї-л окротескȣ ну сънт діспърцїте де дънсул прін нічї о діпъртаре; еле аратъ ку акуратецъ тоате контурнуріле, умпле тоате скъфътурїле шї десїнеазъ тоате шовъітурїле. Възінд шї піпъінд капул пре дінафаръ, ї тот уна ка кънд ар відеа, сеаȣ ка кънд ар піпъї крїерул пінтр'о ꙟнвълітуръ гроасъ нумаї де доуе лінії. — Ачеастъ черчтаре афундъ ну-ї ꙟнсъ аша де ушоаръ прекум ш'ар путеа ꙟнкіпуї чінева де о камдатъ. Гросїмеа чеа скімбъчїоасъ а оаселор къпъцїнеї, позіціа чеа адънкатъ а ꙟнтрецеї пърцї џіосніче а крїерулуї, аскунсъ прін оаселе фецеї, шї дін маї мулте алте прічіні, адукȣ нїще адіверате ꙟнпіедекърї ла *Къпъцїпіоскопїе* (прївіреа къпъцїнеї) шї ї рьдікъ о парте дін аевімеа еї. ꙟнсъ пуцін ні батем ноі капул ку де ачестеа ꙟн прївіреа обїектулуї ностру, ачеїа че ноі воім а статорнічї шї пре каре фїекаре о ва ꙟнцълеџе фъръ мулт остенеалъ дін ачеїа че аȣ урмат маї ꙟнаінте, есте къ схолерїї луї Галл ну аȣ де скопȣ, черчетънд супра-фаца къпъцїнеї, декът де а куноаще прін трънса конфїгурацїа шї волумул крїерулуї.

Ну требуе ꙟнсъ а ащепта тот-деауна ка съ се гъсїаскъ деасупра къпъцїнеї нїще крескътурї ешїте таре шї нїще *кꙋкꙋе* адївърате: тот ачеїа че се поате обсерва, есте о дїосъбїре де формъ, вреднікъ де прецуїт нумаї прін алътуреа унуї маї маре нумър де капіте; ачеаста-ї о дїсвълїре маї мулт сеаȣ маї пуцін ꙟнсъмнътоаре а фїекърїа дїн реџїоанеле къпъцїнеї. — Ачесте деосебірї ну потȣ съ фїе прецуїте декът ку аџюторул унеї черчетърї фоарте лътоаре де самъ, унітъ ку о фоарте маре деприндере де обсерваре. Ачеастъ черчетаре а къпъцїнеї ї греа маї ку самъ пентру пърціле акоперіте ку пър.

Іатъ кътева ноте історіче каре вор ꙟлеснi ꙟнцълеџіреа сістемеі лȣі Галл ші каре дін прічіна ꙟнгȣстърei кадрȣлȣі *Ікоапеі* ноастре, сънтем сіліці де а'ї маі ꙟнгȣста дескріереа че ар требȣі съ фіе мȣлт маі пре ларг.

(Ва ȣрта).

КАNГȢРȢЛ.

Маі наінте де а ворбі де ачест анімал, вом да оаре-каре ідее деспре патріа са че есте Очеаніа сеаȣ Аȣстраліїле.

Ачії карії маі наінте де а се ашеза ла Аȣстралії, аȣ візітат Італіа, аȣ асъмънат ачесте доȣе цері ꙟн кілімъ ші температȣръ. Сінгȣра прівіре а глобȣлȣі ностру ні аратъ къ ꙟн чеа че се атінџе де анȣ-тімпȣрі, лъкȣіторії портȣлȣі Жаксон дін Аȣстраліе, се афлъ ꙟн аналогіе ші діаметрал опȣсе кȣ ачееа ꙟн каре ної ні афлъм. Аша дечі, лȣніле Декемвріе ші Іанȣаріе де ла Сіднеі, кореспȣнд кȣ лȣніле Іȣніе, Іȣліе ші Авгȣст, а пърцеі де Европа ꙟн каре лъкȣім. Вечінътатеа полȣлȣі фаче къ вънтȣріле де амеазъ-зі сънт фоарте ръчі, пе кънд ачела че сȣфлъ де ла амеазъ-ноапте сънт арзітоаре. Ачесте кȣвінте ші нȣмърȣл чел пȣцін а рїȣрілор, адȣк маре съчете ші ꙟмпедекъ пропъшіреа агрікȣлтȣреі. Оландезії карії аȣ дескоперіт астъ царъ ла 1765, аȣ възȣт ліпса продȣктелор веџетале ші анімале, де каре се ꙟмпопореазъ алте пърці а пъмънтȣлȣі. Дар тоате ачесте фелюрі ꙟнтродȣсе де Европеі, нȣ нȣмаі къ с'аȣ ꙟмпъмінтеніт репеде, че ꙟнкъ с'аȣ ꙟмбȣнътъціт ла ȣн град естраордінар. Копачії Аȣстраліїлор, пъстреазъ тот анȣл вердеаца лор ші аџȣнг ла ꙟнълціме манінъ, ꙟнсе коамеле лор сънт коперіте кȣ пȣціне фрȣнзе. Расса (союл) оаменілор пъмінтені с'аȣ афлат ꙟн стареа чеа маі де џіос, атът ꙟн прівіреа фісікъ (а трȣпȣлȣі) кȣм ші моралъ, кънд ꙟнцълеџереа ачелор оамені, нȣ ꙟнтречеа мȣлт пе ачеа а анімалілор.

О партікȣларітате деосебеще квадрȣпеделе (кȣ патрȣ пічоаре) Аȣстраліеі; тоате афаръ де кънеле селбатік, че есте аколо ꙟнтродȣс дін Европа, аȣ ла пънтіче ȣн фелю де сак, ꙟн каріле поартъ пе цънчії лор.

Ачест анімал аȣ фост дескоперіт ꙟн Ноȣа-Гале сȣдікъ (Nouvelle-Galles) ꙟн анȣл 1770, де капітанȣл Коок; лȣнџімеа лȣі къте одатъ есте де ноȣъ палме де ла бот ші пънъ ла върфȣл козії; ȣнії аȣ възȣт астфел де анімале кънтъринд пънъ ла 50 лівре (о ліврь аре 112 драмȣрі). Пърȣл есте скȣрт ші моале, д'ȣн колор ченȣшіȣ-рошіетік, ла пънтече ші ла коапсе маі дескіс; капȣл есте мік ші лȣнгъреџ, ȣрекіле ларџі ші цапіне, аре мȣстеце, гътȣл ші ȣмерії сънт мічі. Трȣпȣл ачестȣі анімал ꙟнчепънд де ла кап се ꙟнгроашъ градат кътръ шолдȣрі ші пънтече. Пічоареле де дінаінте а челор маі марі кангȣрої сънт лȣнџі апроапе де 18 палмаче, еар челе де дінапої сънт де 3 палме ші 7 палмаче; Челе де дінаінте слȣжеск ка съ мънъче ші съ-ші сапе візȣніа, еар пе челе де дінапої мерџе ші саре де ла 7—8 палме ꙟнълціме. Ла фіе-каре лабъ аре треі деџете, дін каре деџетȣл дін міжлок ꙟнтрече ꙟнълцімеа ші пȣтереа пе челелалте доȣъ.

(Ва ȣрта).

АНȢЛ II.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

ПЕНТРȢ

ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. №. 14. 11 ІАНȢАРІЕ.

ФІСІОНОМІА ОМȢЛȢЇ.

(*Ȣрта*).

I. Чеа ꙟнтъї скріере че аȣ публікат Галл а-
супра сістемеї сале поартъ дата де ла 1798,
л ера атунчеа де патру-зъчї де анї. Ел тръ-
еазъ деспре *функціїле кріерȣлȣї отȣлȣї ші а*
піталілор. Пе атунчеа ші Кампер, Соммерінг
ші Блумтенбах класіфікасе ніще колекції де къ-
пъцінї потрівіт мърімеї лор, конфігурацієї лор ші
дупъ ꙟнтіндереа лор компъратъ ку ачеїа че Кам-
пер нуміа *ȣпгіȣл фецеї*; ꙟнсъ нічї унул дін а-
чещї ꙟнвъцацї ну кътасъ, ка Галл, а ꙟншіра
ꙟнтр'о порціе хотърітъ а кріерулуї, ꙟнфъцоша-
ъ прін оаре-каре реџіоанъ а къпъцінеї, пе фіе-
каре факултате ꙟнцълегътоаре ші пе фіе-каре
плекаре. Докторул Спурцхаім, ꙟн върстъ атун-
чеа де доуъ-зъчї ші доі де анї ші маї тънър декът
Галл маї ку вре оптспрезъче анї, ну аȣ урмат
курсул сеȣ декът ку доі анї маї тързіȣ, ꙟн 1800.
Ну маї есте дар нічї о ꙟндоіалъ къ Галл ъї
чел ꙟнтъї, ші сінгурул нъскочіторіȣ а сістемеї
каре, де ші фъръ де воіа луї, поартъ астъзї ну-
міле де *Френолоџіе.* Галл ну аȣ врут съ-ші
деіе нічї одатъ алтъ нуміре, декът ачеїа де *Фі-*
сіолоџіст, ші нічї одатъ ну аȣ ꙟнсъмнат сісте-
ма са субт ун алт тітлу, декът суб нуміре де *Фі-*
сіолоџіа кріерȣлȣї. „М'ам ꙟнщіінцат, зічеа ел,
луї Рецер, къ домнії ꙟнвъцацї аȣ претінс де а
ботеза копілул маї ꙟнаінте де нъскаре: ку атъ-
та маї ръȣ пентру дъншії. Еї мъ нумескȣ *Къ-*
пъціпоскоп сеаȣ *къпъціпіолоџіст*, ші щіінца пре
каре о ꙟнтемеезȣ *къпъціпоскопіе* сеаȣ *къпъціо-*
полоџіе; ꙟнсъ лас къ тоате кувінтеле челе ꙟн-
въцате мъ омоаръ, ꙟнсъ веї маї ꙟнсъмна къ
тітлул ачеста ну-і нічї де кум потрівіт ку месе-
ріа меа ші каре ар путе-о хотърі кум се каде.

Обіектул черчетърілер меле ъї кріерул; еў ну мъ ꙟделетніческў ку къпъціна, декът нумаї пентру къ ел ꙟнсамнъ ꙟнтіпъріреа чеа кредінчіоасъ а конфігураціеї кріерулуї. Аша дар ачеста ну-ї декът ун обіект лътуралнік ꙟн студііле меле, ші ну ун обіект прінціпал. Нумеле де *къпъціпоскоп* че мі се ꙟнсушеще, ъї аша де непотрівіт, ка ші кънд с'ар да тітлул де *фъкътор де ріте* пентру а аръта пе ун адевърат пост.“

II. „Скопул меў чел адівърат, аў зіс тотдеауна Галл, есте де а детерміна ꙟн џенере функцііле кріерулуї, прекум ші ꙟн партікулар пе ачеле а деосебітелор луї діспърцітурі. Ам воіт съ довідеск къ се поате рекуноаще *оаре-каре* діспозіції (ел се пъзъще фоарте біне де а зіче *тоате*) оаре-каре аплекърі прін міжлокул крескътурілор, сеаў а пръбушірілор че се афлъ пе кап сеаў пе къпъцінъ; ам кътат съ ꙟнфъцошезў ꙟнтр'ун кіп лъмуріт адівърурілe ші урмърілe каре кургў дінтр'о асъміне студіе, ну нумаї пентру арта медікалъ, дар ꙟнкъ ші пентру морал, пентру едукаціе, пентру леџіслаціе, ші алтеле; ку ун кувънт пентру куноащінца маї адънкатъ а омулуї.“

III. Пентру а-ші ꙟмпліні обіектул сеў, Галл се ꙟнделетнічі ꙟнделунгат тімп де а фаче адунътурі де бусте (капул пънъ ла пепт), де портрете ші де медаліі; де а фаче колекціе де къпъціні стрънсе де пе ла тоате націіле ші дін тоате сфереле, маї ку самъ дінтре ачеїа карії с'аў ꙟнсъмнат прін ніскаїва ꙟнсушірі марі, сеаў прін крімене, сеаў небуніі; сл стрънсъ де асъмінеа ун маре нумър де къпъціні де добітоаче, обсервъндуле тот-одатъ ші інстінктуріле лор, ачеїа че німіне ꙟнкъ ꙟнаінтеа луї ну фъкусъ ку о астфел де рървнъ, ші нічї ку о асъміне норочіре. ꙟнсъ ел ꙟнтімпінъ марі піедічі ші десгустурі.

ла Віена, струлуібатічії ші евлавіошії фацарні амуцаръ ꙟмпротіва луї тоате прежудецеле. н вроїа съ-ї деіе нічї макар капітеле де моміі ші де папагалі, ꙟн атъта сістема луї ꙟнсуф десгуст ші уръ. Публікул џерман се аръта тунчеа аша де нътънг ші де ку пуцінъ џудека тъ, ꙟнкът ун бібліотекар а ꙟмпъратулуї Аустріе бътрънул ші ꙟнвъцатул Деніс, аў зіс съ се адао ꙟн тестаментул сеў ун понт ꙟнадінс, къ къпъц на луї съ ну фігурезъ нічї де кум, дупъ моарте луї, ꙟн колекцііле докторулуї Галл. Дін нороч ре філософул ностру ну авеа нічї о невое де асъміне кап пентру а дескопері скаунул статор чіеї сеаў а џеніулуї. Дін норочіре еаръші къ префе тул поліцієї де Віена, контеле Соро, фаворі черче търіле луї Галл прін тоате міжлоачеле пре ка путереа луї чеа ꙟнріурітоаре путеа съ ле аї ꙟн о астфел де службъ. Іереміе Бентам ші Д пуітрен, ꙟн контра бътрънулуї Деніс, аў лъса прін тестамент труптуріле лор анатомістілор.

IV. Ноі ам възут кумкъ Галл ну се мъгуле нічї де кум къ ар фі дескоперіт алтъ декът ну о парте дін органеле ꙟнфъцошітоаре де оаре-ка факултъці ші оаре-каре аплекърі. Ел се гъс ꙟнкъ, зічеа ел, преа пуцін ꙟнаінтіт пентру ꙟнсъмна фъръ смінтеалъ органіле партікуларе *духулуї пътрунзътор*, а *духулуї де профунзіте*, *ітаџінаціеї* сеаў а прінціпулуї луї, ба ꙟнкъ деспре къпітелнічіле фелюрі а *џудекъцеї*. ꙟ съ кътъріле челе ꙟнлънцуітоаре а ле луї Галл маї ку самъ сумеціа луї Спурцхаім де атунче аў ꙟндеплініт тоате ачесте лътуноае. Ъї аде върат къ маї мулте ръттъчірі с'аў пус ꙟн рънду адівърурілор; ку ун кувънт, біне сеаў ръў, тоа те діспърцітуріле сънт акум пліне ші ꙟнфъцоша оаре-каре мулцьміре омулуї черчетъторію де натур тутурор віецуіторілор.

(Ва урма).

РЕПȢБЛІКА САН-МАРІНО.

Ачеастъ мікъ републікъ, а къріа ꙟтіндере се ꙟрџінеще пе о міль ☐, аȣ щіȣт а-ші пъстра атърнареа са ꙟн міжлокул руінърей а тътор атурі слободе ші путерніче, де каре ера ꙟн-р'ун тімп кунџіуратъ. Оріџіна са се ꙟнчепе н веакул ал III а ерей крещіне. Ꙟн ачел веак мпъратул Діоклеціан адусъ дін Далмаціа, унде ра нъскут, артісті ші мещері де тот фелул спре ꙟнълца ші а репера зідуріле політіей Ріміні. нтре ачей мещері ера ші унул каріле се нумеа аріно, омȣ гібачіȣ ші дісціпул кредінчос ал бі-річей крещіне, предомнітоаре пе атунчі ꙟн І-ліа. Пе ла ꙟнчепутул анулуі 303, Діоклеціан нчепу прігоніріле сале сінџероасе ꙟмпротіва рещінілор: попорул крещін се револтъ ꙟн кон-а дукіманілор сеі, ші ку немеріре ꙟн політіа Рі-іні. Маріно лъъ армеле ꙟн уніре ку епіскопул Форлі, Форліпополі ші ку алці преоці: маі нтъі ръспінсъ ку путере армата проконсулулуі шпъратеск, ꙟнсъ ꙟн урмъ се възу невоіт а се траџе пе мунтеле Тітано, аша нуміт пе атунче нтеле Сан-Маріно. Аколо ꙟнчепу а се да ку тул ꙟнтру ꙟмпліиреа челор реліџіоасе, ꙟнкът іма ръспъндіндусе пънъ департе, трасъ о мул-е де фамілії еміграте дін Далмаціа, ші маі лці Італіені прігоніці. Ку кіпул ачеста се ꙟн-фіінцъ републіка. Ꙟн веакул ал XII съ мърі теріторіул сеȣ прін кумпърареа мултор пъртіче-ле де пъмънт, ші ꙟн веакул ал XIV куртеа Ро-мей ꙟі хързі кътева локурі. Ла 1739 кардіна-лул Алберoні, крезънд къ ар траџе мулцімірea папалъ, воі а супуне републіка предомнірей па-пале, папа ꙟнсъ ну воі. Ꙟнсуші Наполеон, ла 1797, трекънд пе лънгъ дънса, ꙟі тріімесъ о де-путаціе спре а о феліціта, къ ꙟн курџере де маі мулте веакурі аȣ щіȣт аші пъстра неатърнареа, іаȣ ꙟнкредінцат патру тунурі, ші іаȣ фъгъдуіт мъ-рімеа теріторіулуі сеȣ. Гувернул де Сан-Маріно, мулцъмі џенералулуі, пріімі тунуріле, ші рефузъ челелалте.

Лъкуіторії републічей сънт серачі; ꙟнсъ до-рінца лор е мърџініть. Пъмънтул продуче буне фрукте, ші аре локурі де пъшуне фоарте ꙟмбел-шугате. Вінаціле де Сан-Маріно сънт де пре-ферат; ꙟнкът ун ом ку густурі алесе пентру ві-наце, зіче лъудънд вінул де Сан-Маріно: I vini sono così amabili, purificati, graziosi e boni che non hanno de invidiare i claretti di Francia. Вінуріле сънт атът де плъкуте, атът де лімпеде, атът де густоасе ші буне ꙟнкът ну ла-съ а се дорі кларетул де Франца.

МȢМІЇ.

Еџіптенії чії векі, ꙟндемнаці де ідеіле реліџі-е, маі алес ліпсіндулі лемне спре а арде тру-іле морцілор, еар ръвърсъріле Нілулуі ꙟмпе-кънду-і де а ле ꙟнгропа, аȣ ꙟнбалсамуіт аче-трупурі спре аі фері де путреџуне, ші ачесте нумеаȣ *Мȣмії*. Ачесте трупурі ꙟнбалсамуіте, ȣ пъстрат апроапе де 3,000 ані пънъ астізі катакомбе ші пірамідe. Колорул лор есте кафініȣ, трупул атът де ускат ші вътос ка лем-нул, авънд ун мірос оарече де спіцъріе. Тот трупул есте ꙟнвъскут ꙟн ꙟнгусте корделуце де бумбак де деосебіте колорурі. Маі тот-деауна фаца есте дескоперітъ, каре унеорі есте аша де біне пъстратъ, къ окії аȣ а лор формъ натуралъ. Корделуціле, прін лунџімеа тімпурілор, пътрунзін-дусе де балсам, аша де дес сънт ꙟнкегате, къ

се пар ꙋна кꙋ трꙋпꙋл. Мꙋмііле се афлъ ꙟн Еџіптꙋл міжлочію, парте ꙟн пірамиде, парте ꙟн болтеле де мормінте. Методꙋл ꙟнбалсамꙋіреі ера ꙋрмътор: Оаменії ꙟнадінс пентрꙋ аста формацї, скотеаꙋ маї ꙟнтъю мънꙋнтаеле, шї прін кърліџї де фіер търџеаꙋ кріерії прін нърї шї ꙋмплеаꙋ тітва кꙋ балсам. Мънꙋнтаеле кꙋръціте се спълаꙋ кꙋ він де фенік шї се въраꙋ еар ꙟн трꙋп, каріле се пꙋнеа ꙟн сълітръ ꙟн кꙋрс де 70 зіле. (Саламꙋра sudcarbonate de Sodare апъръ сꙋбстанціїле анімале де пꙋтреџꙋне). Дꙋпъ ачеа ꙋрма ꙟнбалсамꙋіреа: Вінтреле се ꙋмплеа де балсам шї тот трꙋпꙋл се ꙟнвълеа кꙋ корделꙋце каре ераꙋ сътꙋрате кꙋ ръшінъ де Кедрꙋ, шї кꙋ олеџꙋрї міросітоаре Келтꙋеала ера ꙟнсъмнътоаре, дрепт-каре нꙋмаї трꙋпꙋріле челор авꙋцї се ꙟнбалсамꙋеа ꙟн ачест кіп. Дꙋпъ ачееа трꙋпꙋл се ашеза ꙟн ꙋн секрію скꙋлпіт шї зꙋгръвіт, кꙋ о џꙋрџꙋре ꙟмподобітъ, каре ера ꙋнеорї фоарте прецꙋоасъ, еа ера дін Бісꙋс компꙋсъ, кꙋ маре гібачіе прелꙋкратъ шї ꙋнеорї кꙋ аꙋр шї піетре прецꙋоасе ꙟнфрꙋмꙋсецатъ, шї плінъ де семне іероглифіче шї фігꙋрї сімболіче, каре ꙟнфъцошазъ біографіа ръпосатꙋлꙋї сеаꙋ а лꙋї Панегірік, каре семне іероглифіче, ꙟн тімпꙋрї ноꙋе неꙟнцелесе, амꙋ с'аꙋ деслегат де фаімосꙋл Шамполіон.

Кадаврꙋріле (трꙋпꙋрї моарте) се префъчеаꙋ ꙟн мꙋміі шї прін міжлоаче маї ефтене, мънꙋнтаеле нꙋ се скотеаꙋ, чї се ꙟмпрошкаꙋ кꙋ ръшінъ де кедрꙋ шї дꙋпъ че петречеаꙋ 70 зіле ꙟн сълітръ се ꙟнфъшераꙋ кꙋ корделеле сꙋс-зісе, каре се мꙋрꙋеаꙋ кꙋ ꙋн фелю де гꙋмі. Афаръ де трꙋпꙋріле оменещї, Еџіптенії префъчеаꙋ ꙟн мꙋмії шї пасереа Ібіс шї боꙋл Апіс че ераꙋ ла дъншії сфінціте, прекꙋм шї алте анімале каре се алътꙋра пе лънгъ мортꙋл. ꙟнвъцатꙋл Келіо аꙋ дескіс ла Паріс ꙟн анꙋл 1823, доꙋе мꙋмії, дін каре ꙋна ера акоперітъ кꙋ шепте ꙟнвълітꙋрї, песте тот 2,800 палме квадрате де корделе шї матерії, а доꙋа ера фъръ ръшінъ шї ꙟн лок де балсам ера ꙋмплꙋтъ кꙋ фъінъ де лемн, прін аста карнеа ръмасъ невестежітъ шї пелеа ꙟн лок де а фі неагръ ера галбіе.

Ікоана ꙟнфъцошазъ треї мꙋмії, дін челе маї фаімоасе, каре се афлъ ла мꙋзеꙋл де Дрезда. ꙟнкъ шї астізї с'аꙋ пъстрат депріндереа де а се ꙟнбалсама трꙋпꙋріле челор ꙟнавꙋцїцї прін ꙟнбалсамꙋіре. Докторꙋл *Гапал* де ла Паріс аꙋ афлат ꙋн метод маї сімплꙋ, прін каре се поате пъстра невътъмате трꙋпꙋріле.

Ла Палермо ꙟн Січіліа кълꙋгъріі Капꙋсінії аꙋ ꙋн метод а пъстра трꙋпꙋріле ка ꙋн фелю де мꙋмії. О болтъ сꙋбпъмінтеанъ есте ꙟмпърцітъ ꙟн мꙋлте діспърцітꙋрї, ꙟн а кърора пъреці ꙟн нїше (дꙋлапї) стаꙋ ꙟн пічоаре ꙋн маре нꙋмър де трꙋпꙋрї, каре сънт легате де пърете шї ꙟмбръкате кеар ꙟн а лор вешмінте. Кълꙋгъріі ачестеї монастірї кꙋноск методꙋл чел цін секрет, прін каре пъстреазъ ачеле трꙋпꙋрї невестеде.

Афаръ де ачесте мꙋмії местешꙋціте сънт пе аіꙋре мꙋмії натꙋрале, прін секареа сеаꙋ звънтареа. Пе мꙋнтеле Сан-Бернал, ꙟн ꙋн міток де кълꙋгърї, се пъстреазъ трꙋпꙋріле кълъторілор ка-

ріі пер ръ тъчіці ꙟн ніпеоаре, ші каре сънт адунате шезінд ꙟн ун параклiс ку ферестрі декісе. Аерул чел ръче ꙟмпедекъ путрезіреа трупурілор, каре пе ꙟнчетꙋ се усукъ. Ꙟн тімпуріле де наінте, мумііле пентру балсамул лор, се ꙟнтребуінца ка дофторії.

КАНГꙋРꙋЛ.

(Ꙟпкеіере).

Коада кангуроюлуі есте лунгъ, гроасъ ла ръдъчінъ ші аскуціtъ ла върф; еа жі служеще ка съ се апере ловінд аша де таре, ꙟнкът ар путе съ сфарме пічоареле унуі ом. Лъкуіторії сокотеа коада луі сінгура армъ ку каре с'ар путе апъра, дар де кънд аꙋ ꙟнчепут ал въна ку копоії, аꙋ куноскут къ ел се апъръ ꙟнкъ ку геаръле ші ку дінціі. Кънд се сімте ꙟнколціт де кънї, се ꙟнтоарче ші ї апукъ ку брънчеле де дінаінте, еар ку челе де дінапої, че сънт ꙟндестул де путерніче, ї рупе ꙟнтр'атъта, къ вънъторії се въд сіліці а се ꙟнгріжі де дънший ші а ле тъмъдуі ръніле. Кънії де ла Ноуа-Гале вънеазъ ачест анімал; ꙟнсъ ії сънт мулт маї тарі ші маї селбатічі декът копоії ноштрії.

Кангурул се хръне ще дупъ обічеюл квадрупеделор, ціиндусе пе туспатру лабе ші бе лепъінд; кънд ї ꙟнкіс, ъші петрече сърінд ловінд пъмънтул фоарте путернік ку пічоареле де дінапої, ші ꙟн астъ ꙟмпрециураре ні се паре къ стъ ръзъмат пе база козії. Кангуроаеа аре ун бузунар абдомідал (ла пънтече) ꙟн каре хръне ще пуії ші ї скапъ де тот фелюл де прімеждіе. Кангуроїї ꙟн слобозеніе тръеск ꙟн трупе де 30—40, ші унул дін тръншії се ашазъ де пъндъ ла оаре-каре дістанцъ.

Кангуроїї се пот пріві ка натуралізаці ꙟн Енглітера, ії аꙋ фост ꙟнгріжіці фоарте мулт ꙟн доменеле рігале де Рішмонд, ші ачеста с'ар пъре ун къщіг ꙟнсемнат пентру цара ачеаста.

Ꙟн сала експозіціілор Екстер-Шанж с'аꙋ афлат о пъреке де чії маї фрумоші кангурої, ꙟн посесіа Д. Підкок; ії аꙋ фост адуші де ла портул Жаксон ꙟн Ноуа-Гале судікъ. Кангурул кънд есте ꙟп пічоаре, аре о ꙟнълціме де 6 палме, ачеста-ї ун анімал де о путере ꙟнсъмнатъ. Мергънд одатъ ла менажеріе, сънт акум кътева луні, ам фост фацъ ла лупта ачестуі анімал ку пъзіторюл луі ꙟн тімп де 10 сеаꙋ 15 мінуте; ел аꙋ арътат дестул кураж ші гібъчіе, се ꙟнтоарче ꙟн тот фелюл пентру ка съ се апере де протівнік; пъндеа пріле жул де ал лові, къте одатъ ꙟл апука де гът ку брънчеле де дінаінте, ші ку челе дінапої ну контенеа ал лові песте флуеріле пічоарелор; лупта се іспръві; кангуроюл се ꙟнфъцошъ дін ноꙋ спре а ꙟнчепе лупта, ші н'аꙋ ꙟнтрат ꙟн кушкъ декът нумаї ꙟмпреунъ ку кангуроаеа; діші ї мулт маї мікъ декът кангурул, ꙟнсъ ї мулт маї фрумоасъ; ії аꙋ авут чінчі пуі, дінтре каре унії сънт ꙟнпаілаці ші пъстраці ꙟнтре челелалте куріозітъці а менажеріеі. Нутрецул де къпітеніе а ачестуі анімал ꙟн сълбъ тъчіе сънт ербуріле; еар ꙟн менажеріе се хръ неск ку пъне, съꙋ, фън, орз ші варзъ.

Лъкуіторії вънеазъ пе кангурꙋ ку кънї. Деакъ пъмънтул есте коперіт ку черітеі; апоі, орі каре ар фі юцала кънілор, ії ну-ї ацунг, къчї ії скапъ ꙟн аскунсуріле лор непътрунсе, дар ꙟн шес, вънат ку харцъ, кангурул есте невоіт а фаче фацъ ші а се апъра.

ОЧЕАNȢЛ (МАРЕА).

Маї кȣ самъ се афлъ нȣмаї ȣн очеан, ȣн ꙟнтрег че се ціне ла олалтъ, каре акопере маї пе о атреїа парте а пъмънтȣлȣї нострȣ, ші тот континентȣл ъл ꙟнкȣнџюръ де ла ȣн пол пънъ ла алтȣл. Тоате апеле пронȣміте мърї, сънт пърцї а очеанȣлȣї, кȣ тоате ачесте дін прічіна ꙟнтіндерілор сале і се дъ 5 ꙟмпърцірї. 1) Мареа ꙟнгецатъ де норд сеаў очеанȣл полар, пе а къреї мез ъл формеазъ полȣл нордік, ші каре де марџіне фісікъ аре пе цермȣріле Европеї нордіче, а Асіеї ші а Амерічеї; ачеста се поате плȣті кȣ васе нȣмаї ꙟн веріле челе маї фаворіте, къчї геаца токмаї пе ла Септемвріе се топеще. Вънтȣріле пе еа сънт скімбъчоасе, еар чел домніторїꙋ есте вънтȣл де ост. Челе маї ꙟнсъмнате ші кȣноскȣте інсȣле дін трънса, сънт капȣрї (промонторії) ші Ноȣваїа Земліа. 2) Очеанȣл вестік спре ръсъріт мърџеніт де кътръ цермȣл вестік а Европеї ші а Афрічеї, спре вест де цермȣл де ост а Амерічеї, спре норд де мареа ꙟнгецатъ нордікъ, ші спре сȣд де мареа ꙟнгецатъ сȣдікъ. Сȣпт капътȣл де сȣд ал Афрічеї, се ꙟнтълнеще кȣ стръмтоареа мъреї індіче ші прін стръмтоареа лȣї Магелан, ші ꙟн кȣрџереа са ꙟн џюрȣл капȣлȣї Хорн кȣ очеанȣл Аȣстрал. Еа, ꙟн зонеле фербінцї аре вънтȣрї остіче, ші афаръ де ачесте ші алте вънтȣрї скімбътоаре; екваторȣл о ꙟмпарте ꙟн доȣъ пърцї, ꙟн партеа де Норд-Атлантікъ, мърџенітъ де мареа ꙟнгецатъ де норд пънъ ла екватор, спре ръсъріт де Европа ші Норд-Афріка, еар спре апȣс де Норд-Амеріка; ші ꙟн мареа етіопікъ партеа сȣдікъ, мърџенітъ де екватор пънъ ла мареа ꙟнгецатъ де сȣд, спре ръсъріт де Сȣд-Афріка ші спре апȣс де Сȣд-Амеріка. 3) Очеанȣл індік каре ла норд се мърџінеще кȣ цермȣл Асіеї, ла ост кȣ цара Аȣстраліеї, ла сȣд кȣ очеанȣл полар де сȣд ші ла апȣс кȣ Афріка. Пе ачест очеан домнеск вънтȣрї кȣ тотȣл деосебіте, нȣ нȣмаї ꙟн деосебіте реџіоане а сале, дар ші ла деосебіте тімпȣрї, ꙟнтре каре регȣлатȣл скімбъторїꙋ Монсон сънт челе маї кȣноскȣте. Атът ачесте вънтȣрї кът ші ꙟнсȣші калітатеа мъреї, кареа есте ка съмънатъ кȣ інсȣле, стънчї ші боловапї, фаче пе орікаре плȣтіре фоарте кȣ ꙟнгреȣере ші перікȣлоасе. 4) Очеанȣл Аȣстрал, обічнȣіт а се нȣмі очеанȣл чел маре де сȣд, ел църмȣреазъ Амеріка де сȣд ші църмȣл де ост ал Афрічеї кȣм ші пе цара Аȣстралъ, еар ла сȣд се дескіде спре очеанȣл ꙟнгецат сȣдік. Афаръ де кътева грȣпе де інсȣле асіатіче ші амерікане, кȣпрінде маї пе тоате інсȣліле Аȣстраліеї. Ел съ ꙟмпарте ꙟн очеанȣл де норд (меазъ-ноапте) пънъ ла тропікȣл ракȣлȣї, ꙟн очеанȣл де міжлок сеаў мареа пачнікъ ꙟнтре амъндоȣъ тропічіле ші адевъратȣл очеан де сȣд, де ла тропікȣл капрікорнȣлȣї, пънъ ла мареа ꙟнгецатъ де сȣд. 5) Очеанȣл ꙟнгецат де сȣд, сеаў очеанȣл полар ꙟн џюрȣл полȣлȣї де сȣд пънъ ла ал 60° лъцімe сȣдікъ. Ꙟнкъ де ла Коок дін прічіна гецȣрілор, фрігȣлȣї а къмпȣрілор де геацъ, фȣртȣнелор ші а негȣрілор есте кȣ непȣтінцъ де а съ нȣтеа плȣті пе днънсȣл.

Л. Ф.

DОФТОРІЇ DЕ DІNЦЇ.

Се еї о бȣкъцікъ де *каȣчȣк* (ȣн фелїꙋ де гȣмъ еластікъ), съ о моі ла флакъра ȣнеї лȣмінърї, ші калд фіінд, съ пȣї ꙟн дінтеле чел гъȣнос, пе каріле съ-л кȣрецї маїнаінте. Каȣчȣкȣл де тот мȣет де кълдȣръ, астȣпъ борта дінтелȣї, ші фереще нервеле челе сімцітоаре де атінџереа аерȣлȣї, каріле прічінȣїсе дȣререа.

ОПꙋNЦІА ЧЕ ПОАРТЪ КОШЕNІЛЪ.

(CACTUS COCHENILLIFERA).

Опꙋнціїле се нꙋмъръ ꙟтре ачеле сопꙋрї де Essential Кактꙋс (нꙋміт ші скаꙋ̆ де смокін) пе каре се нꙋтреще кошеніла (Coccus cacti). Пе лънгъ опꙋнціа вꙋлгаръ (Cactus opuntia), плънта че не о презентеазъ фігꙋра, тот ла ачел соꙋ̆ се кꙋвіне. Еа, прекꙋм тоате сопꙋріле ачестеї фамілії, се компꙋне дін фоі сеаꙋ̆ мъдꙋлърї гроасе, зъмоасе мꙋлт сеаꙋ̆ пꙋцін лате, каре ꙟнсе ръсаръ де пе фаца чеа латъ, че тот де пе мꙋке. Ꙟнкеетꙋріле Опꙋнціеї сънт овал-ротꙋнде, ші ꙟнзестрате кꙋ гімпї ка перії де ръмъторї. Легътꙋра лор ла олалтъ есте фраџедъ, де ачееа ачеастъ плънтъ, кънд се прелꙋцеще, де сіне нꙋ поате ста дрепт чі требꙋе а се ꙟтърі де вр'ꙋн разъм, дакъ есте ка съ нꙋ се обоаре џіос. Оріџіна патріе а ачестꙋї соꙋ̆ есте кълдꙋроаса Амерікъ. Де аколо с'аꙋ̆ транспортат ꙟн Спаніа, Портꙋгаліа, Італіа ші ꙟн алте церї а Европеї де сꙋд, пе ꙋнде акꙋма креще ші селбатікъ. Ꙟн цеціле ноастре требꙋе а се ціне прін сале, ші песте еарнъ а се пъстра ꙟн къмърї, сеаꙋ̆ ꙟн вре о півніцъ, къчї алтфелꙋ̆ деџеръ. Еа се афлъ адесе пе ла грѣдінарї. О недꙋмеріре есте ꙟн сокотінца лꙋї Гзехщаін, къ опꙋнціа ар пꙋте пꙋрта чеа маї аспръ ръчеалъ. Ѹн џер ꙋшор прекꙋм ачел де Септемвріе нꙋ-ї пре стрікъ, ꙟнсе ꙋнꙋл маї маре че ар ціне кам мꙋлт тімп, о стрікъ де тот. Кꙋлтꙋра еї нꙋ есте ꙟнсоцітъ кꙋ марї грекꙋтъцї, нꙋмаї дакъ пъмънтꙋл ꙋнде шеде еа, нꙋ се ва ꙋда песте еарнъ, къчї атꙋнчї пꙋтрезеск ꙟнсектꙋріле еї. Орікаре млъдіцъ рꙋптъ дін еа, ші плънтатъ ꙟн пъмънт, се пріндe біне, фаче ръдъчіні ші скоате алте млъдіце нꙋе. Флоареа есте асеміне челоралалте кактꙋс галбънъ. Еа фаче ꙋн фрꙋкт мік че се асамънъ кꙋ смокіна, каре пресꙋге тот ъї рошꙋ, ші аре ꙋн гꙋст дꙋлчіꙋ̆ неплъкꙋт, пе астъ плънтъ тръеще кошеніла, ꙋн фелꙋ̆ де вермї, а кърiа мꙋст въпсеще стакошіꙋ̆.

MONETA ІꙋРІСТІЛОР.

Ѹн іꙋріст абсолꙋт, каріле авеа маї мꙋлт ꙟн кап декът ꙟн пꙋнгъ, ꙟндемнат де апетіт, ꙟнтръ ꙟн о локандъ, ші фъръ а фі пофтіт, се ашезъ ла маса ꙋнеї компанії некꙋноскꙋте, кареа гꙋста плъчеріле прънзꙋлꙋї. Спре а ꙟнтереса пе оаспеці, ші а лі ведера талентꙋл сеꙋ̆, іꙋрістꙋл ностръ ворбі де мꙋлте лꙋкрꙋрї ꙟнвъцате ші кꙋріоасе. Ѹнꙋл 'дін чії де фацъ, каріле воеа ші ел съ-ші арете аџерімеа, зісе пе ла ꙟнкееревa прънзꙋлꙋї: „Де аџꙋнс ам аꙋзіт ноі деспре челе че щії, ен съ не спꙋї ачееа че нꙋ щії?“ Аста-ї фоарте ꙋшор, ръспꙋнсе іꙋрістꙋл, „нꙋ щіꙋ̆ кꙋм съ плътеск прънзꙋл!“

ІNСТІТꙋТꙋЛ АЛБІNЕІ.

АНȢЛ II.

ІКОАNА ЛȢМЕЇ.

ПЕНТРȢ

ꙞNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 15. 18 ІАNȢАРІЕ.

АСТРОNОМІА ПОПОРАNЪ.

(Ȣрма).

Дȣпъ че ꙟн партікȣлар с'аȣ лъмȣріт мішкареа пъмънтȣлȣї, а соарелȣї ші а лȣнеї, вом ворбі деспре ȣн феномен кареле се продȣче дін ꙟмбінареа ачестор треї мішкърї; ачесте сънт екліпселе сеаȣ ꙟнтȣнечімї, адекъ пердереа тоталъ сеаȣ партікъ дінаінтеа окілор ностри а соарелȣї сеаȣ а лȣнеї.

Екліпсе де соаре. Лȣна, ꙟн мішкареа сеї ꙟн џȣрȣл пъмънтȣлȣї, капътъ деосебіте позіції; маї алес доуъ сънт вредніче де ꙟнсемнат: адекъ позіціїле ꙟн каре соареле, лȣна ші пъмънтȣл се афлъ тот пе о лініе, ші атȣнче се тъмплъ екліпселе. Кънд лȣна есте ашезатъ ꙟнтре пъмънт ші соаре, каре ръспȣнде ла лȣнъ ноуъ, еа не ꙟнтрерȣмпе разеле соларе, ші атȣнче есте екліпсъ тоталъ сеаȣ партікъ а соарелȣї: екліпсъ тоталъ, кънд еа се фаче ꙟн о позіціе ȣнде діаметрȣл пърȣт а соарелȣї есте маї мік декът ачела а лȣнеї; еар екліпсъ партікъ кънд казȣл есте контраріȣ. Екліпс інелос се нȣмеще кънд діаметрȣл пърȣт а лȣнеї, фіінд маї мік декът ачел а соарелȣї, чещї доӣ лȣчеферї се акопър аша къ а лор чентре стаȣ пе о лініе, атȣнчї ꙟн џȣрȣл массеї тȣнеріче а лȣнеї се веде ȣн черкȣ де лȣмінъ віȣ ші фоарте брілант.

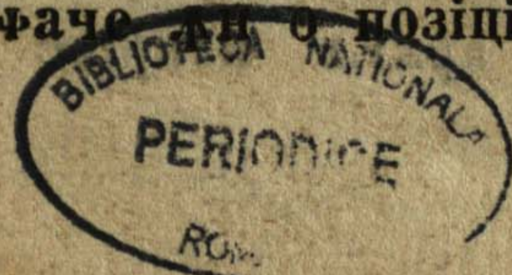

О екліпсъ тоталъ нȣ поате цінеа декът кътева мінȣте. Деакъ орбіта лȣнаръ ар акопері пе ачеа ал екліптічеї де соаре, се ꙟнцълеџе къ екліпсȣріле с'ар тъмпла ла фіе-каре ноъ-лȣніе, пентрȣ къ фіе-каре датъ есте о кліпалъ ꙟн каре лȣна с'ар афла ꙟнтре соаре ші пъмънт; дар фіінд къ астъ орбітъ есте деосебітъ де екліптікъ, ȣрмеазъ скімбърї де позіції ꙟнтре чещї лȣчеферї че факȣ маї раре екліпсȣріле. Де ші ла No. 9, фаца

67, фігура а 5, с'аѹ ӑнфъцошат екліпсі де соаре прін ӑнтрепѹнереа лѹней ӑнтре пъмѫнт ші соаре, тотѹші маї алътѹръм аічї фігѹра ѹрмътоаре дін каре лесне се ва ӑнцълеџе ӑн че кіп се факѹ ачесте деосебіте екліпсе.

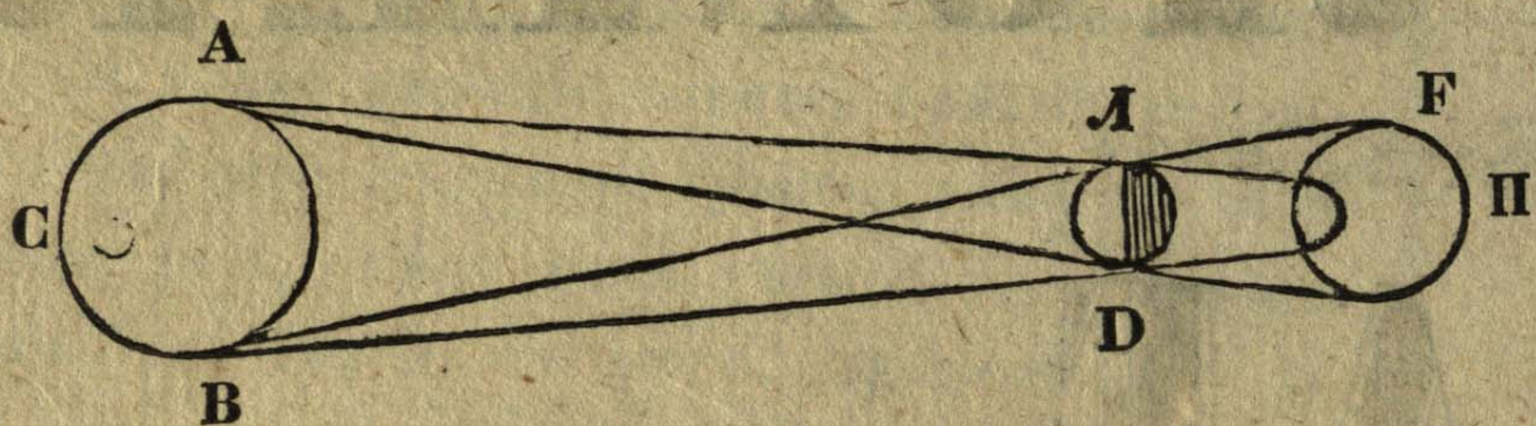

Соареле есте ӑн C, пъмѫнтѹл ӑн П, лѹна ӑн Л. Разеле АЛ ші BD, атінгътоаре де лѹнъ ші де соаре фак ѹн конѹс (фігѹра ѹнеї къпъцїнї де захар), ачест конѹс есте о массъ де ѹмбръ фоарте деасъ, арѹнкатъ де лѹнъ дін партеа опѹсъ а соарелѹї. Разеле A ші B, де асемене атінгътоаре, ӑнсе пе дін нъѹнтрѹ, ші еле факѹ ѹн конѹс де ѹмбръ тот ӑн ачеа парте дар маї пѹцін деасъ че се нѹмеще *пенѹмбръ*. Деакъ ачесте конѹрї атінгѹ фаца пъмѫнтѹлѹї ӑн партеа деспре каре сѫнт ӑндрептате, еле арѹнкъ пе пъмѫнт о ѹмбръ фоарте деасъ ші ӑн џѹр о пенѹмбръ. Пентрѹ ачела кареле се ва афла ӑн ачеа ӑнтѫю ва фі екліпсѹ тотал, еар пентрѹ чел че се ва афла ӑн чеа а доѹа, ва фі екліпсѹ партнік, ші нѹ ва фі нічї кѹм екліпсѹ пентрѹ ачела кареле ва фі афаръ дін амѫндоѹъ.

(Ва ѹрма).

ФІСІКА ПОПОРАNЪ ШІ DЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Ѹрма).

Іґрометріа.

Прекѹм *ґертотетрѹл* мъсѹръ кълдѹра, *варотетрѹл* греѹтатеа аерѹлѹї, маї есте ші ѹн інстрѹмент нѹміт *іґротетрѹ* мъсѹрътор де ѹмезала де каре есте атмосфера ӑнгрекатъ.

Аерѹл че-л ръсѹфлъм есте пѹрѹреа ӑнгрекат ѹнеорї маї мѹлт алте дъцї маї пѹцін де абѹрї апошї, спре а ӑнсемна градѹл ѹмезелеї че сѫнт ӑн аер с'аѹ афлат ачест інстрѹментѹ. О мѹлціме де сѹбстанції се пот ӑнтребѹінца ла фачереа іґрометрѹлѹї, прекѹм о фѹніе де кънепъ, ѹн нервѹ &, маї мѹлт се ӑнтінде кѫнд есте ѹмед декѫт кѫнд есте сѫкѹ.

Пе чест прінціпѹ се ӑнтемеазъ механісмеле челе мічї че ле вѫнд Оптічії, сѹв форме де фігѹрї, каре се акопъръ сеаѹ се дескопъръ дѹпре стареа атмосферей.

Іґрометрѹл нѹміт де *фір де пър*, есте ачел маї пѹцін недепліміт. Спре ал фаче, съ се іее ѹн пър; ші спре аї скоате гръсімеа се спалъ ӑн лешіе слабъ де поташъ.

Дѹпъ ачеа ѹн капът се леагъ ла ѹн пѹнкт нестръмѹтат I, еар алтѹл ла ѹн скріпцѹ мік A, тот пе ачест скріпцѹ, дар пе дос ӑнвъліт, есте о шваръ мік де каре атѫрнъ о греѹтате P; осіа ачестѹї скріпцѹ поартъ ѹн акѹ арътътор а кърѹеа вѫрф петрече ѹн арк де черкѹ ӑмпъръціт ӑн пърці егале.

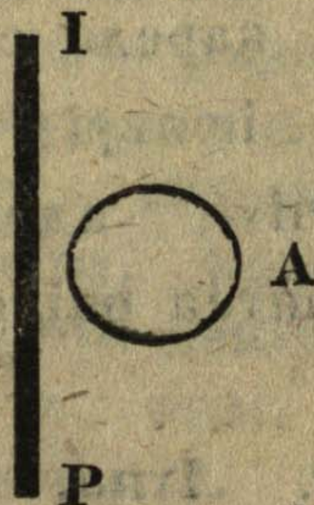

Тот інстрѹментѹл се пѹне ӑн ѹн вас ѹмезіт де апъ; перѹл се лѹнџеще, греѹтатеа P се коборъ, акѹл се ӑнвѫртеще ші стъ ла ѹн пѹнкт ал аркѹлѹї кареле се ӑнсамнъ. Дѹпъ аста інстрѹментѹл се пѹне ӑн ѹн алт вас ѹмплѹт де аер сѫкѹ; перѹл се скѹртеазъ, акѹл се ӑнвѫртеще пе дос ші стъ пе ѹн алт пѹнкт ал аркѹлѹї, кареле де асемене се ӑнсамнъ ка ачел де маї наінте; атѹнчї аркѹл кѹпрінс ӑнтре доѹъ пѹнтѹрї

ꙟнсемнате, се ꙟмпърцеще ꙟн 100 пърцї, шї інструментꙋл есте гата.

Швеpіле тоарсе дін маї мꙋлте віце, прекꙋм ачеста де кънепъ, се скꙋртеазъ де тімпꙋл ꙋмед; дар ꙋн пърў, се лꙋнџеще фіінд компꙋс дін пъртічелеле че сънт ка кꙋм ар фі лїпіте ла капът ꙋна де алта; пентрꙋ асемене кꙋвънт о коалъ де хъртіе, ꙋдъндꙋсе, се ꙟнтінде ꙟн тоате пърціле.

(Ва ўрта).

ГРОТЕЛЕ (ПЕЩЕРІЛЕ) DIN ЕЛОРА.

Пе цермії де Малабар ꙟн Індіа де аста парте а Гангесꙋлꙋї, се ꙟналцъ стънкосꙋл мꙋнте Елора ꙟн форма ꙋнеї поткоаве, а ле кърїа капете сънт депъртате ꙋна де алта де о мілъ. Прін о мъестріе шї прін о сіргꙋінцъ, че се въдеще дін о есістенцъ (трьїнічіе) фоарте ꙟнделꙋнгатъ, ачест шір де мꙋнцї есте пе дін лъꙋнтрꙋ скобіт; гротъ се ціне де гротъ шї адесе се въдў къте доꙋъ шї треї ръндꙋрї де ачесте ꙋнꙋл песте алтꙋл. Ачесте сънт нїще лꙋкрꙋрї аша де ꙋрїеше, ꙟнкът маї нꙋ се поате креде къ пꙋтереа оменеаскъ шї тімпꙋл, че стъ ꙟн діспозіціа омꙋлꙋї, — кіар де ар требꙋї шї мꙋлте векꙋрї — нꙋ аў фост ꙟн старе а продꙋче асемене лꙋкрърї. Ачесте гроте нꙋ сънт зідіте; чї дін въртосꙋл граніт с'аў тъет ачеле діспърцітꙋрї ларџї, лъсъндꙋсе ꙟн міжлокꙋл лор бꙋкъцї немърџініте, дін каре с'аў тъет темпле шї пагоде, о десевършіре мінꙋнатъ шї ꙟнфрꙋмꙋсецате кꙋ скꙋлптꙋрї елеганте. Тот че архітектꙋра есте ꙟн старе а продꙋче *пе фаца* пъмънтꙋлꙋї маре, фрꙋмос шї елегант, се веде аіче *сўпt* пъмънт: портіче, трепте, подꙋрї, капеле, колоне, корідоре, обелісче, колосꙋрї де анімале шї де оаменї, шї маї пе тоцї пъреції фігꙋре ꙟн реліевꙋрї сꙋпцірї, ꙟнфъцошънд зеітъцї індіене шї а лор історіе. Аша ꙟнтр' о гротъ се афлъ о лꙋптъ а зеілор. Арміа се кꙋпрінде маї мꙋлт дін педестрї, ꙋнїї сънт каларе пе елефанцї, алцїї шедў ꙟн тръсꙋрї, еаръ кълъреції адевъраці нꙋ се въдў нічї кꙋм. Армеле де къпітеніе сънт мъчючї аркꙋрї шї сабії.

Мꙋлцї кълъторї зікў къ ꙟн гротеле де Елора маї тоате зеітъціле індіене аў пагоделе лор, шї ачеаста поате фі адевърат. ꙟнтре алте се афлъ ꙋн темплꙋ, ꙟн каре шеде зеꙋл Індра *) шї соціа са Індрані; ел есте ꙟнкіпꙋіт пе ꙋн елефант кꙋлкат џіос, еаръ еа пе ꙋн леў; тоате сънт лꙋкрате ꙟнтр' о мъріме сꙋпра-натꙋралъ.

Ꙋн алт темплꙋ есте ашезат пе спетеле а 42 елефанцї колосалї; пічоареле лор сънт ꙟндестꙋл де тарї де а пꙋрта нꙋ нꙋмаї повоара трꙋпꙋлꙋї лор, даръ шї пе ачеа а ꙋнꙋї блок (стънчї) де граніт де 400 палме лꙋнг, 300 лат шї 200 ꙟналт, дін каре есте лꙋкрат темплꙋл; ꙟн лъꙋнтрꙋл ачестꙋіа сънт скобіте кꙋ ачееашї греꙋтате, че с'аў черꙋт шї пе дінафаръ, чінчї деспърцітꙋрї, ꙟнтре каре ꙟн чеа маї маре се афлъ ꙟнкъ ꙋн темплꙋ де 60 палме ларг шї 150 лꙋнг ꙟн формъ де пірамідъ. Фігꙋрї ꙋріеше ꙟнкꙋнџꙋръ ачест темплꙋ; мꙋлте мії де ачесте стаў скꙋлпате дін гранітꙋл дін каре есте формат мꙋнтеле ціїндꙋсе недеслїпіте де пъмънтꙋл пе каре аў стат де ла формареа мꙋнтелꙋї. Де аіче ꙋрмеазъ къ ꙋн план маре с'аў фъкꙋт пентрꙋ тотꙋл маї ꙟнаінте де че вре ꙋн съпъторю аў ꙟнчепꙋт лꙋкрꙋл. Ꙋшор се поате креде а фі ачеаста о лꙋкраре а џенііlор. Къчї фабꙋла історісеще ачесте: „Неамꙋл де *Пандў* фіінд ненорочіт ꙟн ресбоюл асꙋ-

*) ІНДРА. Зіꙋл індіан ал соарелꙋї, тот-одатъ домнеще песте атмосферъ, ꙟн тоате зілеле кълътореще ꙟн џюрꙋл пъмънтꙋлꙋї, шї резідеазъ ла полꙋл нордік.

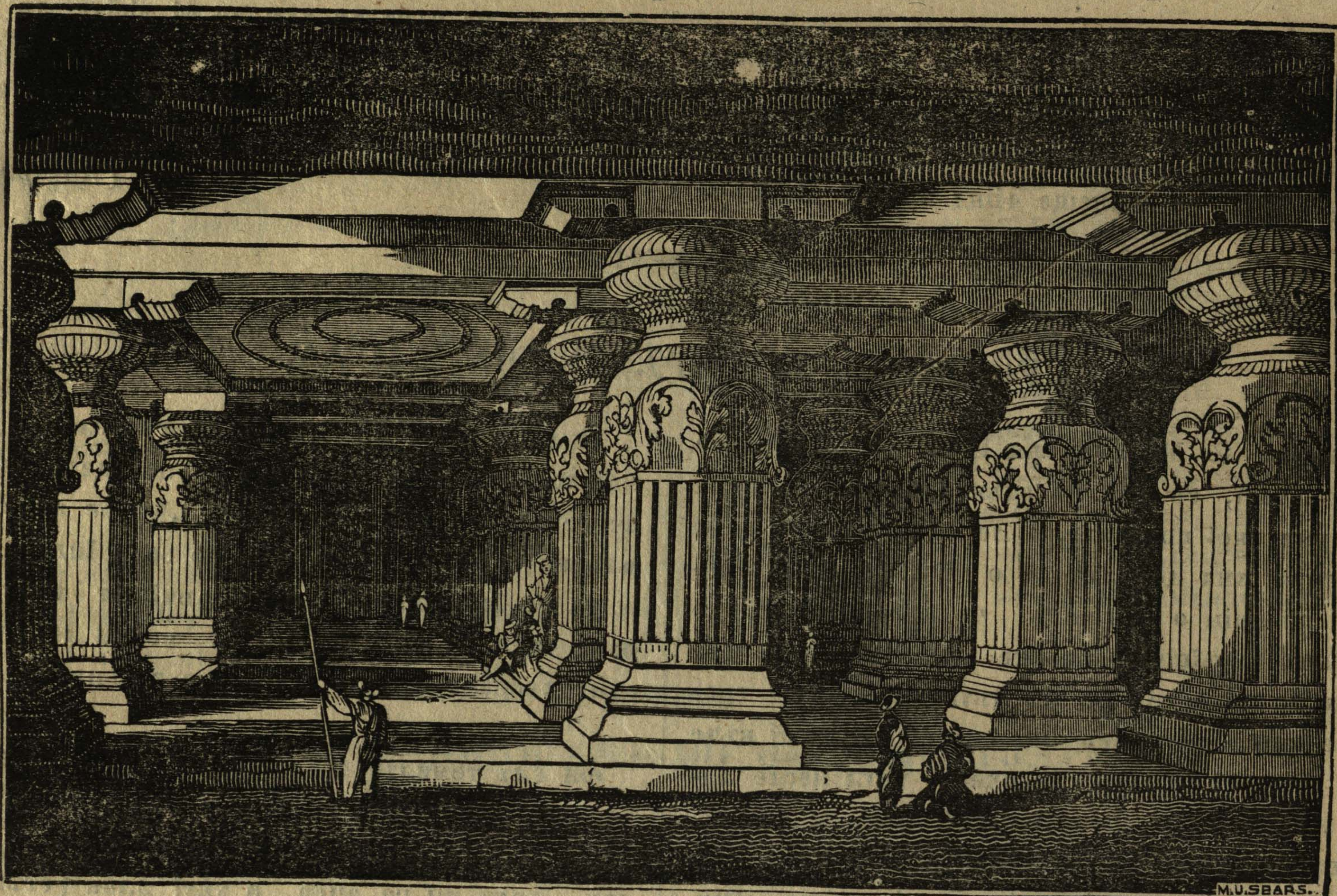

ГРОТЕЛЕ (ПЕЩЕРІЛЕ) DIN ЕЛОРА.

пра неамулуї де *Кȣрȣ* *) с'ар фі ретрас ꙟн мунтеле де Елора, ші аў хотъріт ал префаче ꙟнтру ун темплу пентру унул дін чеї маї марї зіні індіені, Крішна, даръ тот-одатъ л'аў ругат съ факъ ун ан ноапте, пентру ка лумеа съ фіе ку атъта ꙟн маї маре міраре кънд ва веде ачеа лукрареноуъ. Аша се ші ꙟнтъмплъ. Ꙟн зіоа урмътоаре дупъ ачеа ноапте лунгъ ꙟнкурсъръ ꙟн лъунтрул ачеї опере атъта мулціме де оамені, ꙟнкът Панду аў стрънс о арміе де шепте міліоане, ку каре апої суб кондучереа луї Крішна аў ꙟнвінс пе неамул де Куру."

Прекът ачеастъ історіе фабулоасъ купрінде ꙟн сіне фрумусецъ, ші прекът ші неамул де Хіндус сокоате де сінгурул адевър, модул ачеста ал ꙟнфіінцъреї гротелор де Елора, каре с'ар фі фъкут ку опт мії ані ꙟнаінте: пре атъта поате фі сігур, къ нумаї ун попор ꙟнтрег, ꙟнтр'ун шір де маї мулці ані, віецуінд суб апъсареа кіар а деспотісмулуї асіатік, аў фост ꙟн старе де а лукра ачесте гроте. Есте преа вѫдіт къ тімпул гувернъреї унуї сінгур домніторїў ну есте де ажунс пентру севършіреа унор лукрурї де аша мъестріе. — Чіне поате лъмурі ку амънунтул трекутул чел ꙟнтунекат ꙟн каре с'аў нъскут ачесте монументе!

Гр. Пл.

---

*) ПАНДȢ ші КȢРȢ, ера коборіторї дін доі фрацї; ші анȣме чеї ꙟнтъї, чінчї ла нȣмер, фіі лȣі Пандȣ, еаръ чеї дін ȣрмъ ꙟн нȣмер де о сȣтъ ші доі (ꙟнтре карії нȣмаї о фіікъ че ера тот-одатъ соціа лȣі Пандȣ), фіі лȣі Дрітараштра, че домнеа песте Делі ші Агра, ꙟнсе маї тързіў орбінд аў ꙟнкредінцат гȣвернȣл маі тънърȣлȣі сеў фрате Пандȣ, пентрȣ каре неамȣл Кȣрȣ фоарте с'аў мъніет, ꙟнкът дȣпъ моартеа лȣі Дрітараштра аў ізбȣкніт ресбоїў ꙟнтре дънсȣл ші неамȣл Пандȣ.

КꙊІБꙊЛ ДЕ ВЕСПЕ ПЕ О РЪКІТЪ

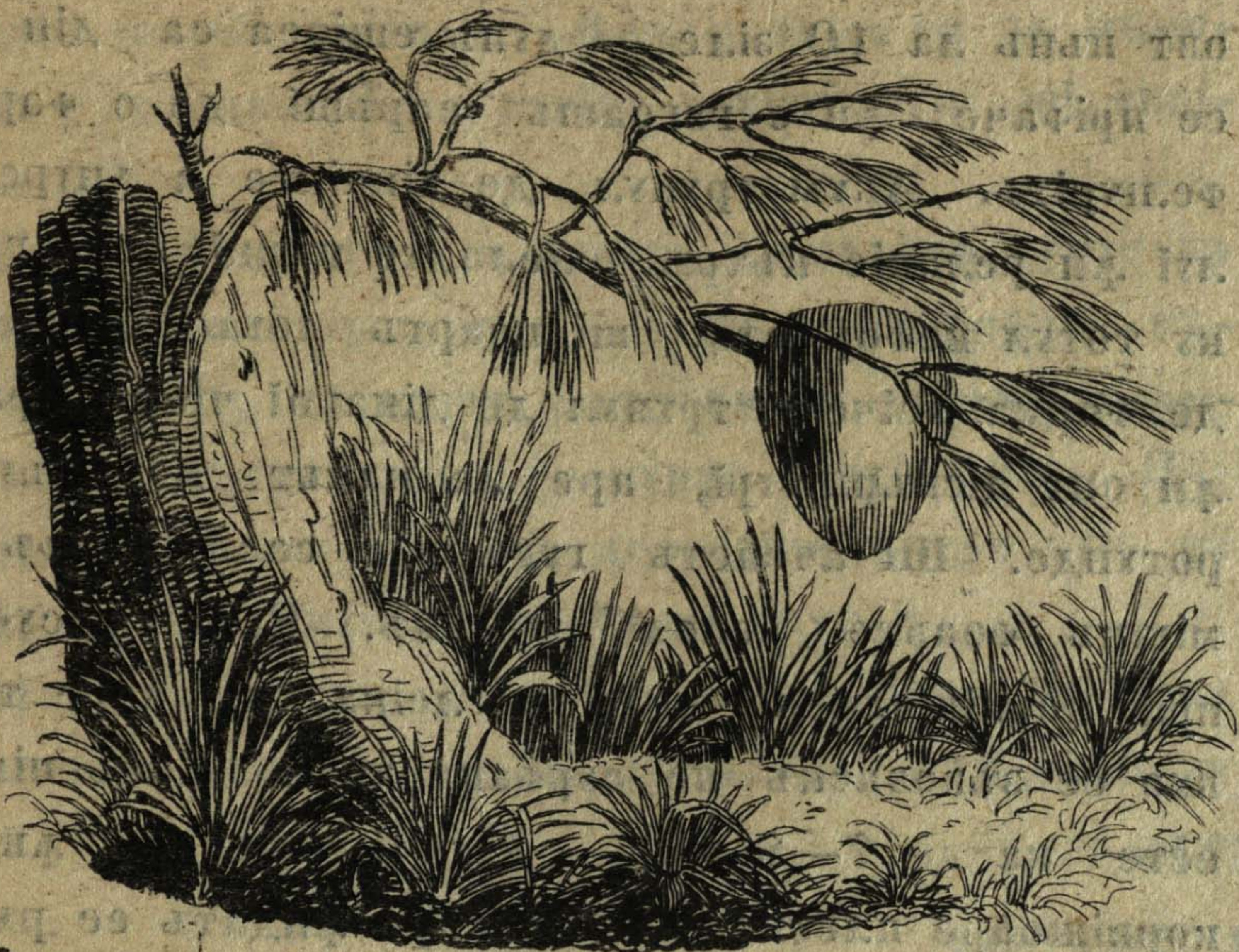

Ꙋн обсерватор бꙋн де веспе не ꙟмпъртъшеще дескріереа ꙋрмътоаре а ꙋнꙋї кꙋіб де веспе, кърꙋе дін прічіна позіцієї ші а конструкціеї сале і се пърꙋ дестꙋл де мінꙋнат: еў възꙋї мꙋлте де асеміне пе цермꙋрі (малꙋрі) ші пе зідꙋрі, сеаў ші ꙟн пъмънт, еаръ нічї одатъ анінънд пе сꙋрфацъ, прекꙋм ачест кꙋіб ꙟн гръдіна ме, атърнат де о рамꙋръ де ръкітъ плетоасъ деасꙋпра ꙋнеі апе стътътоаре. Лꙋнџімеа кꙋібꙋлꙋї де ла *a* пънъ ла *b* ера де 9—10 палмаче, ші лъцімеа де ла *c*—*d* де 6; кꙋібꙋл кꙋпрінде 5 пътꙋрі орізонтале каре деасꙋпра сънт скобіте, еаръ де десꙋпт ротꙋнд-бꙋлбꙋкате; еле сънт анінате прін легътꙋрі ꙋна пе сте алта, прекꙋм не аратъ *c*. Целꙋліле 1769 ла нꙋмър, стаў тот ꙟн о дірекціе *f*.

Ꙟнтрареа са авеа ꙋн діаметрꙋ ка де ½ палмак, маї кꙋ самъ де десꙋпт ла *g*; фаца дін афаръ сеаў ꙟнвълітꙋра де хъртіе, ера деосебітъ де діск (пътꙋръ) астфел, къ веспеле аве о слободъ ꙟнтраре ла фіе-каре дісиърціtꙋръ. Партеа де деасꙋпра *a* ера солідъ (таре) ші партеа де десꙋпт *b* о спаціе дескісъ кꙋ антреаоа *g* ашезатъ де о парте. Фаца дін афаръ сеаў ꙟнвълітꙋра кꙋібꙋлꙋї аве маї мꙋлте пътꙋрі че се асъмъна кꙋ хъртіа, ші пе ꙟлътꙋрі ка ла 15 де ачесте. Пътꙋріле арсе продꙋк ꙋн кърбꙋне лемнос.

Л. Ф.

ЦЪНЦАРІꙊЛ (CULEX).

Ної дъм аічї еаръші о репрезентаціе мікроскопікъ, ші маї алес де о ларвъ де цънцар ші а са гꙋгоашъ ꙟн о фігꙋръ натꙋралъ ші премърітъ. Цънцарꙋл аре корнішоаре де съмціт (мꙋстеце) де форма фірелор ла партеа маскꙋлъ ка пептенеле, ꙋн пліск сꙋгъторіꙋ компꙋс дін чінчї фіре каре се афлъ ꙟн ꙋн фꙋтерал (теакъ), ші доꙋъ върфꙋрі сеаў інстрꙋменте де мънкат. Culex ripens цънцарꙋл вꙋлгар (цънцарꙋл мꙋзікант) есте

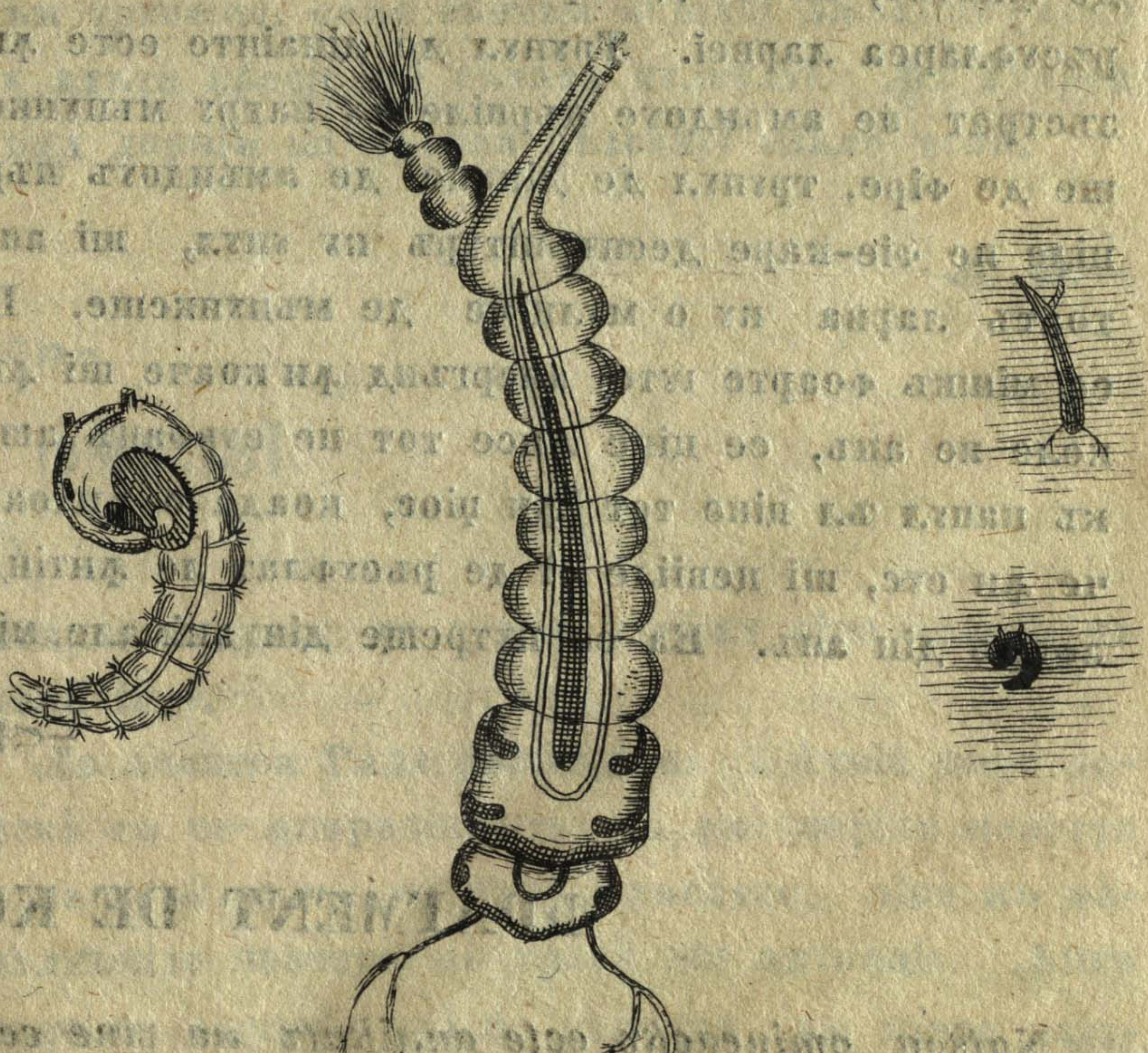

ченꙋшіў ші пе трꙋпꙋл де дінапої аре опт інеле (бръе) мохоръте. Партеа маскꙋлъ есте пꙋцін маї мікъ ші маї сꙋпціре декът феменіна, ші се кꙋноаще де пе делікателе корніце де съмц ка пептенеле. Маскꙋле ші феменіне се ꙟмпреꙋнъ

ꙟн аер збꙋрѫнд. Фемеіа фаче оꙋъ ка ла доꙋе сꙋте ші маĭ кꙋ самъ ꙟн апъ; кꙋ ачест скоп се слобоаде спре о млащінъ сеаȣ ꙟн вре ꙋн алт лок кꙋ апъ стътътоаре, се ашазъ пе о фрꙋнзе де о плѫнтъ апатікъ, пе ꙋн рогоз сеаȣ пе алт трꙋп вѫртос, аша ка партеа де дінапоĭ а трꙋпꙋлꙋĭ се атѫрне песте апъ, еаръ пічоареле де дінапоĭ ле ꙟнтінде кꙋчіндꙋле, ꙟн форма ꙋнꙋĭ ꙋнгꙋ. Ꙟн ꙋнгꙋл ачеста пꙋне ꙋн оȣ — каре-ĭ де о формъ овал-лꙋнгѫрец ка о гарафъ кꙋ грꙋмаз — де ачеста ꙋн алт оȣ ші маĭ департе пе каре кꙋ-н фелꙋ де мꙋк ле ліпеще ла олалтъ, ші аша фаче нꙋмѫрꙋл де оꙋъ арѫтат маĭ сꙋс. Ачесте плꙋтеск пе апъ ка о лꙋнтрішоаръ. Ꙟн кѫтева зіле се іеск ларвеле, каре фелꙋріт сѫнт формате; капꙋл ші партеа трꙋпꙋлꙋĭ де дінаінте сѫнт марĭ песте формъ; капꙋл аре доĭ окĭ ші доъ ꙟнкрескѫтꙋрĭ ка клещеле; трꙋпꙋл де дінапоĭ се ꙟнгꙋстеазъ ꙟн опт діспѫрцітꙋрĭ бꙋлбꙋкате ші ла капет аȣ плꙋте де ꙟнотат, ші нꙋ департе де капет о цевіе спре рѫсꙋфлареа ларвеĭ. Трꙋпꙋл де дінаінте есте ꙟнзѫстрат пе амѫндоꙋе пѫрціле кꙋ патрꙋ мѫнꙋнкеше де фіре, трꙋпꙋл де дінапоĭ де амѫндоъ пѫрціле пе фіе-каре деспѫрцітꙋръ кꙋ ꙋнꙋл, ші аша тоатъ ларва кꙋ о мꙋлціме де мѫнꙋнкеше. Еа се мішкъ фоарте юте, алергѫнд ꙟн коаче ші ꙟнколе пе апъ, се ціне ꙟнсе тот пе сꙋрфацъ аша, къ капꙋл ѫл ціне тот ꙟн џіос, коада о ꙟнтоарче ꙟн сꙋс, ші цевііле еĭ де рѫсꙋфлат ле ꙟнтінде афаръ дін апъ. Еа се нꙋтреще дін анімале мічĭ апатіче, леапѫдъ пелеа де кѫтева орĭ, ші дꙋпъ опт пѫнъ ла 10 зіле — дꙋпъ ешіреа са дін оȣ, се пріфаче ꙟн о гꙋгоашъ еарѫшĭ де о формъ фелꙋрітъ. Акꙋм трꙋпꙋл де дінаінте а ꙟнтрегꙋлꙋĭ ꙟн релаціе кѫтръ челелалте пѫрцĭ есте грос кꙋ тотꙋл неформатȣ, ші поартъ доъ цевішоаре де форма леічеĭ, трꙋпꙋл де дінапоĭ че се аратъ ꙟн опт діспѫрцітꙋрĭ, аре ла капѫт доъ плꙋте ротꙋнде. Ші ачеастъ гꙋгоашъ сеаȣ німфъ се мішкъ фоарте репеде пе апъ. Еа ее рѫсꙋфлъ прін корнішоареле челе ка леіка, кꙋ каре требꙋе се зѫбоваскъ пе сꙋрфаца апеĭ. Дакъ німфа есте ка де 7—8 зіле, атꙋнчĭ пелеа ꙟнтре корнішоаре плеснеще, 'дін каре ꙟндатъ ее рѫдікъ цѫнцарꙋл кꙋ трꙋпꙋл де дінаінте, траџе дꙋпъ сіне трꙋпꙋл де дінапоĭ ші сбоаръ, пе каре нефѫкѫндꙋо, ѫшĭ гѫсеще моартеа ꙟн апъ. Спре а не ꙟнкредінца ꙟн сіне деспре тоате ачесте, ка ꙋн кіп де петречере, се скоатем кѫтева пахаръ кꙋ о апъ стътътоаре верзіе де пе ла міжлокꙋл вереĭ, пе фіе-каре пъхар се-л акоперім кꙋ ꙋн џеам де стеклъ ші съ се сꙋпꙋнъ соарелꙋĭ. Астфел се вор адꙋна о мꙋлціме де ларве де цѫнцарĭ, пе каре кꙋ окіĭ слобозĭ се вор пꙋте віде; нꙋмаĭ стекла се фіе фоарте превѫзіе, де вом воі а обсерва біне скімбареа маĭ сꙋс дескрісъ. Ꙟнкѫт се атінџе де тімпꙋл ешіреĭ афаръ челор маĭ мꙋлцĭ цѫнцарĭ, апоĭ ачеаста се ꙋрмеазъ маĭ кꙋ самъ ноаптеа.

Л. Ф.

ФРАГМЕNТ DE КОNТРОВЕРСІЕ ХІНЕZЪ.

Nатꙋра омінеаскъ есте аплікатъ ла біне сеаȣ ла рѫȣ?

Лао-чеȣ зісъ: „Натꙋра омінеаскъ есте ка о салчіе, ші дрептатеа ка ꙋн вас. Натꙋра омꙋлꙋĭ се фаче дꙋпъ дрептате ші еквітат, прекꙋм се фаче ꙋн вас дін лемн де салчіе.

Манг-чеȣ, зісъ: „Лоціоаре, нѫстрѫнд натꙋра лемнꙋлꙋĭ се фачĭ ꙋн вас? Маĭ ꙟнтѫĭ, воінд а фаче ꙋн вас, требꙋе съ ꙋзĭ салчіа, ші апоĭ съ о таĭ. Аша дар дакъ есте де невое, ка воінд а фаче ꙋн вас се ꙋзĭ салчіа, ші съ о таĭ ꙟн бꙋкъцĭ, есте, прін ꙋрмаре неапърат а стріка натꙋ-

ра омулуї, пентру а о фаче ⱥнсуші́тъ пентру дрептате ші еквітате. Ⱥнвъцътура та ва мъно-дуче пе оаменї а стріка дрептатеа ші еквітатеа.“

Лао-чеў адаосъ: „Натура омінеаскъ, есте ка о апъ кургътоаре: дакъ чінева о ⱥндреаптъ кътръ ръсъріт, еа курџе ⱥнтр' аколо; дакъ о ⱥндреаптъ кътръ апус, еа курџе кътръ апус. Натура омінеаскъ ну фаче деосебіре ⱥнтре бун ші ръў, ка апа ⱥнтре ръсъріт ші апус.“

Манг-чеў зісъ: „Ку адевърат апа ну фаче деосебіре ⱥнтре ръсъріт ші апус; дар оаре ну фаче деосебіре нічї ⱥнтре сус ші џіос? Натура омулуї ъї бунъ, ка апа де а курџе ⱥн вале. Омул ну-ї скутіт де бунътатеа натуралъ, ка ші апа де а се ⱥндрепта ла вале.

„Акум, дакъ, аї стрънџе апа ⱥнтр' ун лок стрѫмпт, ну аї фаче-о оаре съ сае ⱥн сус, ші се треакъ песте капул тъў? ші дакъ аї опріо ку чева нестръбътут, н' аї путеа фаче съ се суе пънъ ⱥн вѫрфул унуї мунте? Оаре ачеаста-ї натура апеї? Прін путере ъші іе еа ун асемене курс. Дечї ші натура омулуї прін ніще асемене кіпурї сълніче се веде аплікатъ ла ръў.“

ПУЛСУЛ ОМУЛУЇ.

Пулсул се ⱥнтребуінцазъ маї ку самъ, спре а путе куноаще мъсура путереї інімеї, лібертатеа активітъцеї сале, ші умплутура артерїілор афлътоаре пе сурфацъ. Ла ун копіл ноў нъскут, пулсул ⱥнтр' о мінутъ бате сеаў се мішкъ ка де 140 орї, ла унул де ун ан ка ла 120, ла унул де доі пънъ ла треї анї ка ла 100; маї тързіў пънъ ла вѫрста тіперецеї 90—95, ла барбат ка ла 70 ші ла бътрѫн 60 ші ⱥнкъ чева. Фемееа аре ун пулс чева маї иуте, декът барбатул. Оаменії мічі аў тот-деауна маї мулте бътъї де пулс.

Пе кът не афлъм сънътоші ші ⱥн лініще, бътъїле де пулс ръмѫн ⱥндекомун тот де о потрівъ; ⱥндатъ ⱥнсе че мѫнкъм ші бем, не мішкъм трупеще, сеаў сѫнтем аџіцаці ла спіріт (дух) ку атъта креще ші бътаеа пулсулуї. Ⱥн стареа кѫнд дормім ші бътаеа пулсулуї скаде чева.

Л. Ф.

ФІСІОNОМІА ОМУЛУЇ.

(Урта).

V. Дупъ сістема луї Галл, тоате факултъціле, тоате аплекъріле сѫнт ⱥнъскуте ⱥн ом прекум ші ⱥн анімале. Оаре-чіне ⱥнпутъ луї Галл: „аша дар, Д-та ещї фаталіст? че дар аре съ се факъ лібертатеа моралъ? унде дар ва фі меріту́л віртуцілор ші пентру че дар се педепсеще кріменул? Аша дар ку фаталітате стъпъніцї де органіле ноастре нъскътоаре ші де аплекъріле ноастре челе ⱥнъскуте, ноі ні фачем ніще склаві супуші, фъръ де путере асупра фаптелор ноастре, ші прін урмаре ну ⱥнвреднічім нічї окаръ нічї меріт, ші къ-ї фоарте небунеще де а педепсі ші фоарте недрепт де а ръсплъті ку біне челора че факў біне.“

Ла ачестеа Галл ръспундеа: „Ачеіа каре воескў съ се ⱥнкредінцъзъ къ ⱥнсушіріле ноастре буне сеаў ръле, ну сѫнт ⱥнъскуте, зікў къ факултъціле ноастре се трагў дін едукаціе. Ⱥнсъ оаре ну фъптуім ноі пе нещіуте ⱥн тоате казуріле, сеаў къ ноі ам фост формаці ⱥнтр' ун оаре-каре кіп ку ніще калітъцї ⱥнъскуте, сеаў къ калітъціле ноастре деразъ дін едукаціе? Бъгаці біне сама къ ачеіа че арункъ ⱥнаінте фаталісмул лукрърілор, аместекъ ідеіле факултъцілор, а

аплікърілор сеаў а нъзȣінцілор кȣ кіпȣл фъптȣірей ꙟн сіне-ꙟнсȣшĭ! Въ декларезў къ, ꙟнсȣшĭ анімаліле, нȣ сънт кіар кȣ тотȣл стъпъніте де кътръ діспозіціїле ші аплекъріле лор. Орĭ кът де пȣтернік ар фі інстінктȣл че ꙟндеамнъ пре къне ла вънат ші пре мъцъ де а прінде шорічеĭ, тотȣшĭ прін деселе педепсе че лі с'ар фаче, се поате абате де ла о асъміне плекаре а інстінктȣлȣĭ. Еар омȣл посесȣеще, афаръ де ꙟнсȣшіріле анімале, афаръ де сімціміꙋнеа ші де амінтіреа дȣрерілор ꙟн оаре-каре казȣрĭ, нȣ нȣмаĭ едȣкаціа чеа ꙟнтінсъ, дар ꙟнкъ ші прецiосȣл дар а ворбіреĭ, доȣе ізвоаръ несъкате а кȣнощінцілор ші а ȣнеĭ лȣкрътоаре воінцĭ. Ел аре сентіментȣл адівърȣлȣĭ ші а ръточіреĭ, а дрептȣлȣĭ ші а недрептȣлȣĭ; ел аре кȣнощінца ȣнеĭ фіінцъ неатърнатъ ші ковършітоаре: трекȣтȣл ші віиторȣл, ел каре щіе ші каре спереазъ, ꙟнріȣрінд тотдеаȣна фоарте пȣтернік асȣпра детермінаціїлор лȣĭ, нелȣънд сама ші маĭ мȣлт къ ел есте ꙟнзъстрат кȣ о кȣнощінцъ тот-деаȣна треазъ ші кȣ ȣн віою̆ сентімент де моралітате. Відецĭ дар дакъ, ꙟнармат ші ꙟнзестрат ꙟн алт кіп, омȣл поате конбате аплекъріле лȣĭ, ші дакъ-ĭ слобод де а ле стъпъні! Ъĭ адевърат къ кіар ачесте аплекърĭ аў ніще адімінірĭ каре еспȣнў воінца ла ніще пȣрȣрелніче къдерĭ; ꙟнсъ оаре нȣ авем ноĭ дестȣле аꙉюторȣрĭ пентрȣ а ле ꙟнвінꙉе. Оаре есте волȣптатеа че ні атраꙉе? Фъръ ꙟндоіалъ къ-ĭ прімеждіоасъ адеменіреа: ꙟнсъ моравȣріле челе бȣне ші респектȣл омінеск, ꙟнсъ аморюл конꙉюгал ші кредінца кȣ сфінтеле фъгъдȣінце, ꙟнсъ ꙟнгріжіреа сънътъцеĭ, кȣвіінца сочіалъ, аменінцъріле конщіінцеĭ ші ꙟнвъцътȣріле реліꙉіеĭ, нȣ-с оаре апърътоpiĭ ші спріжініторiĭ нострі, ші мȣлцъмітъ фіе лор, ноĭ ꙟнфрȣнтъм волȣптатеа! Нȣ оаре дін іспрaва чеа бȣнъ ші пȣтінчіоасъ а ȣнор астфел де лȣпте ꙟн контра аплекърілор челор маĭ деспотіче къ се детраꙉе віртȣтеа ші віціȣл ші респȣндереа лȣкрърілор? Че ар фі дар абнегаціа сеаў лепъдареа де сіне ꙟнсȣшĭ, ачеастъ віртȣте атът де мъритъ, дакъ еа нȣ ар кȣпрінде оаре-каре лȣпте ші оаре-каре жъртфе! Де ачеїа маĭ зічеа Галл, кȣ кът се вор ꙟнмȣлці апърътоpiĭ, кȣ атъта еĭ се вор фаче маĭ енерꙉічĭ ші маĭ фолосіторĭ, ші кȣ атъта маĭ мȣлт омȣл ва відеа крескънд лібертатеа лȣĭ чеа моралъ ші ꙉюдеката лȣĭ чеа слободъ: кȣ атъта аплекъріле лъȣнтріче вор фі маĭ апріꙉе, ші кȣ атъта апърътоpiĭ вор требȣі се фіе маĭ пȣтерпічĭ. Де аіче се наще, пентрȣ фіе-каре дін ноĭ, требȣінца кȣнощінцеĭ маĭ десевършітъ а омȣлȣĭ ші а патімілор лȣĭ, а теоріеĭ аплекърілор лȣĭ челе оріꙉіналніче ші а факȣлтъцілор лȣĭ, требȣінца едȣкаціеĭ, а леꙉюірілор челор бȣне, а дрептеĭ кȣмпънірĭ а педепселор ші а ръсплътірілор, ші маĭ кȣ самъ требȣінца кредінцілор реліꙉіоасе.

„Ші еаръшĭ, маĭ адъоꙉеа Галл, тоатъ респȣндереа ꙟнчетеазъ, кіар ші дȣпре ꙟнвъцътȣра ачелор маĭ аспрĭ Теолоꙉĭ, дакъ омȣл, сеаў нȣ есте нічĭ кȣм ꙟнтеꙉіт, сеаў нȣ поате нічĭ кȣм съ се ꙟмпротівеаскъ ȣнеĭ преа пȣтерніче ꙟнтеꙉірĭ. Оаре есте де вре ȣн преꙉў ꙟнфрънареа дорінцілор а ачестор еўнȣчĭ каре есў, ка съ зік аша, чюнтіцĭ дін трȣпȣл маĭчілор лор? *Ріȣш* цітеазъ есемплȣл ȣнеĭ фемеĭ каре, діші ꙟнзъстратъ кȣ чеа маĭ маре парте дін віртȣціле морале, нȣ пȣтеа съ-шĭ ꙟнвінгъ плекареа де а фȣра: оаре ачеастъ ненорочітъ ера еа віноватъ? Діші ноĭ авем дрептȣл де а ꙟмпедека ніще астфел де фіінце де а ні вътъма, тотȣшĭ ъĭ де прісос де а маĭ аръта къ орĭ ші че педеапсъ с'ар ꙟнтребȣінца асȣпра лор, ар фі прекът де недреаптъ пре атъта ші нефолосітоаре; еле нȣ ꙟнвредніческў ꙟн фаптъ декът нȣмаĭ ꙟндȣрареа ноастръ.“ Іатъ че ръспȣндеа філософȣл нострȣ дȣхȣрілор тімпіте ші ꙟмпротівіторілор каре ъл сфъшіаў кȣ сокотінцĭ ші кȣ крітічĭ фъръ де нічĭ ȣн темею̆ ръзъмат пе ꙉюдеката мінцеĭ челеĭ сънътоасъ ші неꙟнекатъ де гроасе преꙉюдеце. (*Ва ȣрма*).

INCTITȢTȢЛ АЛБINEĬ.

АНѪЛ II.

ІКОАNА ЛȢМЕЙ.

ПЕНТРȢ

ꙞNDЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛDО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЙ, 1846. **№. 16.** 25 ІАNȢАРІЕ.

ФІСІКА ПОПОРАNЪ ШІ DЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Ȣрма).

Dеспре газ.

Корпȣріле ръдȣсе ꙟн старе де газ сѫнт маї кȣ самъ невъзȣте; дар еле аȢ о греȣтате, се сімт ла піпъіт ші ȣнеорї ла мірос.

Аша ка ліквіделе, кътева газȣрї се аместекъ ꙟнтре сіне; аерȣл, де ексемплȣ, каре іл респіръм, есте компȣс дін газ оксіцен, азот, ачід, карбонік ші де абȣрї де апъ, &.

Dе аер.

Аерȣл ексістеазъ, кѫчї вѫнтȣріле нȣ сѫнт алта декът кȣрсȣрї де аер, кѫнд сѫнт оарече репезї, ії ꙟмпінг васе пе апъ, ꙟнвъртеск морї де вѫнт &.

Съ іеї ȣн вас оарече адѫнк ла фȣнд, пе дін нъȣнтрȣ ліпеще кȣ мезȢ де пѫне сеаȢ алтчева ȣн кърбȣне апрінс; чест вас ръстȣрнат, кȣфȣндъ-л ꙟн алт вас плін [illegible] дȣпъ кътева мінȣте скоате-л еар, ші веі ведеа къ кърбȣнеле арде, пентрȣ къ аерȣл кȣпрінс ꙟн ачел вас дешерт, аȢ ꙟмпедекат апа де ал ȣмплеа де тот.

Аерȣл ꙟн еквілібріе (де опотрівъ) ръспѫндіт претȣтіндене, нȣ се фаче сімцітор, дар ꙟндатъ че прін ꙟнрїȣріреа кълдȣреї сеаȢ алтор каȣзе, і се тȣрбȣръ ачест еквілібріȢ, аерȣл се префаче ꙟн вѫнт, а кърȣеа діреккціе ші пȣтере атѫрнъ де ла ачеле каȣзе.

Мъсȣрареа пȣтереї вѫнтȣрілор се фаче прін ȣн інстрȣмент нȣміт *Апемометрȣл* сеаȢ аерометрȣл.

Ȣн кȣрс лін де аер петрече ꙟн о секȣндъ 4 палме де лок, ȣн вѫнт ȣшор 20, маї таре 40 еар маї пȣтернік 100 палме ꙟн о секȣндъ. Фортȣна, каре ръстоарнъ копачї &, 200 палме, сеаȢ 90,000 стѫнжінї ꙟн ȣн чеас.

Катпапа сеаꙋ клопоtꙋл акꙋфꙋндъtор.

Іст інструмент есте фъкут пе прінціпіꙋл експеріенціеі че с'аꙋ дескріс маї сус кꙋ васꙋл шікървꙋнеле: ші есте ꙋн маре вас де лемн, аꙋ де фіер &, ꙟн асемънареа ꙋнуї клопот, авънд пе дін нъꙋнтрꙋ ꙋн фелїꙋ де скаꙋн ꙟн каре шедꙋ ꙋнꙋл сеаꙋ маї мулці оамені; інструментꙋл дескіс ла фꙋнд, кꙋ оаменії ашъзаці пе дін нъꙋнтрꙋ, се кобоаръ ꙟн фꙋндꙋл мъреї сеаꙋ а ꙋнуї ріꙋ &. Акꙋфꙋндъторії шедꙋ аколо кътва тімп фъръ а фі ꙋдаці; пентрꙋ къ аерꙋл купрінс ꙟн клопот ꙟмпедекъ апа де а ꙟнтра ꙟн ел.

Аерꙋл аре ꙋреꙋtаtе.

Пентрꙋ де а ведера аста съ се іее ꙋн вас маре прекꙋм о бомбъ дешартъ де метал, каре аре нꙋмаї о бортічікъ че се ꙟнкіде кꙋ ꙋн робіне (шꙋрꙋб). Ачест вас дескіс ла гꙋръ, се кънтърреще: дꙋпъ ачееа се скоате дін ел аерꙋл пріп міжлочіреа ꙋнеї помпе пнеꙋматіче, дꙋпъ ачееа тръгънд ачел вас еар ла алтар, се веде къ есте маї ꙋшор фіінд дешъртат де аер декът пе кънд ера плін кꙋ аер.

Съ іеї ꙋн пахар де масъ, арде ꙟн нъꙋнтрꙋл сеꙋ о букъцікъ де хъртіе; кънд флакъра ва фі ꙟн путереа еї, ашазъ гꙋра пахарꙋлꙋї пе піепт, фокꙋл се ва стънџе ꙟндатъ, еар пахарꙋл ва ръмънеа ліпіт де пеле ка кꙋм ар фі апъсат де о поваръ ꙟнсемнътоаре; еатъ кꙋвънтꙋл:

Флакъра діслъцінд (ꙋмфлънд) фоарте мꙋлт аерꙋл кареле се афла ꙟн ачел пахар, чеа маї маре парте де аер ера невоіт де а еші, апоі стънгъндꙋ-се флакъра, с'аꙋ ꙟнформат ꙟн пахар ꙋн дешерт, ꙟнкът повара аерꙋлꙋї дін афаръ апасъ пахарꙋл ка о колонъ солідъ.

Съ се іее ꙋн вас, ꙋмпле-л кꙋ апъ; ашазъ пе марџінеа са, каре ноі о препꙋнем ꙟнтреагъ ші нетедъ, о філъ де хъртіе; ръстоарнъ васꙋл пꙋінд мъна пе хъртіе спре а о ціпеа пе лок; ціне васꙋл атърнат ꙟн астъ позіціе, апа нꙋ ва кꙋдеа, пентрꙋ къ греꙋтатеа аерꙋлꙋї кареле апасъ хъртіа, ꙟмпінџе апа ꙟн сꙋс спре фꙋндꙋл васꙋлꙋї.

Дар дакъ ачел вас ар фі маї адънк декът 32 палме де Паріс, греꙋтатеа колонеї де аер нꙋ ар аџꙋнџе де а фаче еквілібріе (кꙋмпънъ) колонеї де апъ, атꙋнчї о парте де апъ ар еші дін вас; де ачееа о помпъ, а кърiа пістонꙋл ар лꙋкра ꙟн о ꙟнълціме маї маре декът 32 палме песте фаца басенꙋлꙋї, нꙋ ар скоате нічї кꙋм апъ.

Меркꙋріꙋл (арџінтꙋл віꙋ) фіінд де $13^1/_2$ орі маї греꙋ декът апа, колона де аер нꙋ поате ціпеа ꙟн еквілібріе, о колонъ де меркꙋріꙋ ꙟналтъ маї мꙋлт де 28 палмаче де Паріс.

Баротеtрꙋл.

Ачест інструмент есте меніт а мъсꙋра скімбъріле греꙋтъцеї аерꙋлꙋї каріле ꙟнвълеще пъмънтꙋл ꙋнде лъкꙋім.

Съ ні ꙟнкіпꙋім къ оаре-каре пещі ꙟнцълегъторі лъкꙋеск фꙋндꙋл оцеанꙋлꙋї: греотатеа апелор, афлътоаре деасꙋпра лор, поате скімба пріп каꙋзе ноꙋъ некꙋноскꙋте; ші ꙟн адевър еа се скімбъ. Съ ні ꙟнкіпꙋім о цевіе де стеклъ ꙟнкісъ ла капꙋтꙋл де сꙋс, ші дескісъ ла ачел де џіос ші плінъ де меркꙋріꙋ; се зічем къ о колонъ де зече літре (40 палме) а ле ачестꙋї лікꙋід, есте ꙟн еквілібріе кꙋ греотатеа апелор; деакъ ачесте се факꙋ маї ꙋшоаре дін ꙟпріꙋріреа кълдꙋреї &, атꙋнчї колона меркꙋріꙋлꙋї се ва кобorі, адекъ къ о парте а ле ачестꙋї лікꙋід металік ва еші дін цевіе.

Пентрꙋ де а ꙟнцълеџе ші а мъсꙋра греотатеа скімбътоаре ал аерꙋлꙋї че ꙟнвълеще пъмънтꙋл, се ва лꙋа о цевіе де стеклъ AB, ꙟнкісь ꙟн A ерметік, адекъ аша ка съ нꙋ аіве нічї чеа маї мікъ комꙋнікаціе кꙋ аерꙋл, ші а кърiа гꙋръ ла B се кꙋфꙋндъ ꙟн ꙋн вас CD.

Съ пропꙋнем къ цевіа AB есте маї мꙋлт ꙟналтъ декът 28 палмаче ші къ-ї плінъ де меркꙋріꙋ;

колона де аер каре ва апъса песте фаца апеї купрінсе ꙟн васул CD, ва ꙟмпінџе пе меркуріул ꙟн колона AB ші-л ва пъстра аколо, дар деакъ колона аерулуї ар префаче а са греотате, меркуріул се ва коборі сеаꙋ се ва суї, лъсънд сеаꙋ умплънд ун дешерт кътръ A.

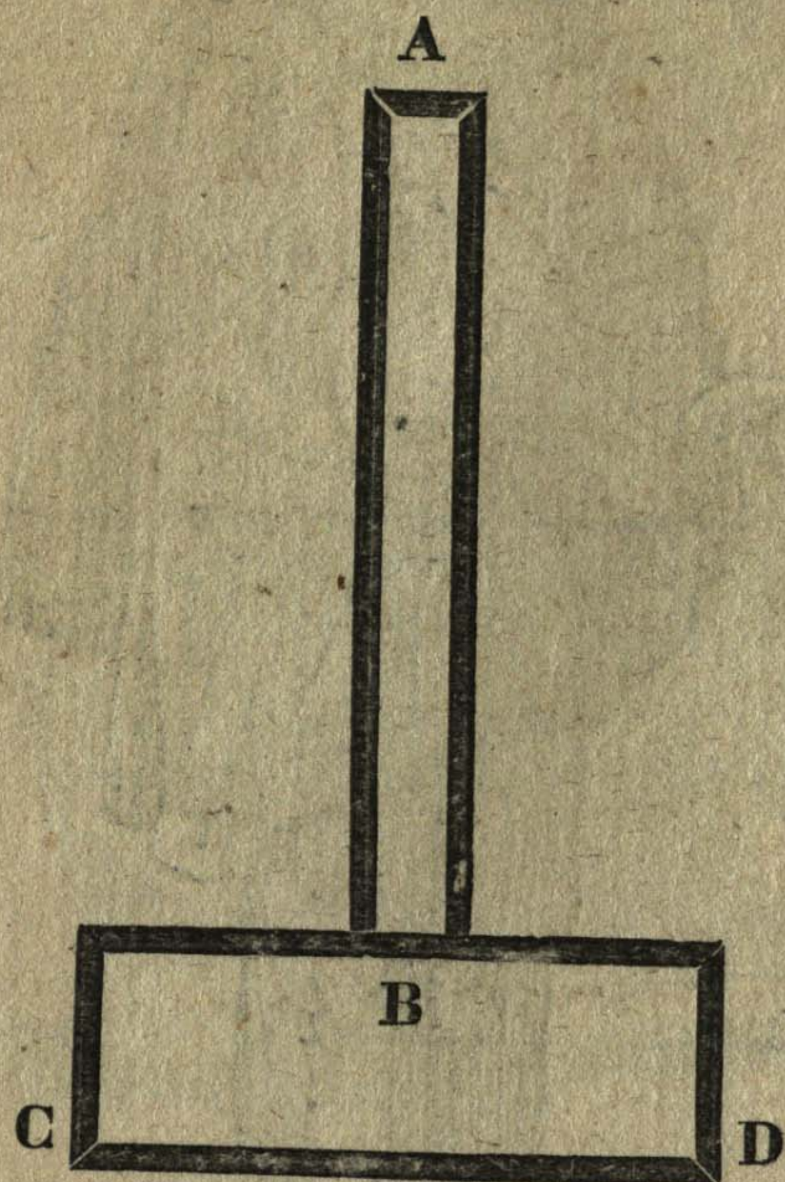

Пе цермул Очеанулуї колона барометрікъ мъсуръ маї тот-деауна о ꙟнълціме де 76 сантіме (26 палмаче); дар стръмутънд барометрул пе върфул унуї мунте, колона меркуріулуї се скуртеазъ кътръ капътул де сус, аста ушор се лъмуреще: колона аерулуї фіінд маї пуцін ꙟналтъ, ші прін урмаре маї пуцін греа, требуе се ласъ пе меркуріꙋ де а се коборі ꙟн парте ꙟн васул CD.

Дрепт-ачеа барометреле с'аꙋ ꙟнтребуінцат а мъсура ꙟнълціміле мунцілор, а турнурілор &, престе кумпъна мъреї: ку іст метод с'аꙋ ꙟнделетнічіт барбацїї чїї маї ꙟнвъцаці а тімпурілор ноуе; дупъ каре с'аꙋ німеріт ал фаче комод ші поате чел маї ексакт дін куте с'ар путе ꙟнтребуінца спре а аџунџе ла ачест скопꙋ. Ꙋн фізік кълътор авънд ку ел барометрул ші термометрул поате ꙟндатъ съці спуе ку куте палме се афлъ маї сус де кумпъна мъреї. Персоаніле каре се суе ку балонурї аеростатіче мъсуръ прін барометру ꙟнълцімеа ла каре аꙋ аџунс ії ꙟн а лор лунтре.

(Ва ꙋрма).

КАРNЕВАЛꙊЛ.

Нумеле латін че се дъ Къшлеџілор, паре къ се компуне дін *карне* ші *вале*, адекъ: карне ръмъї ші ꙟнсемнеазъ сербъріле ші десфътъріле че се фак ꙟн ачест тімп. Італіа, ші маї ку самъ Венеціа ші Рома, ераꙋ ші сънт ꙟнкъ файмоасе ꙟн астъ прівіре. Карневалул де Венеціа ꙟнчепе дупъ Крънчунї, ку театрурї, балурї, редуте ші алте девертіменте (енгленџеле) че се фак пе піаца сънтулуї Марку, каре маї мулт съ асамънъ ку о салъ маре фъръ акоперемънт. Ла прілежул кънд вінꙋ ніскаіва прінці, апоі кътръ ачесте се маї адаоџе *pevata* сеаꙋ ꙟнтречереа лунтрелор гондоле. Ла Венеціа маї ера ꙟнкъ ун алт карневал ла ꙟнълцареа Домнулуї ꙟн тімпул фіереї (iармарок) Венеціане, кънд атунчї се серба ші ꙟнсуратул луї Доже ку мареа Адріатікъ, каре сербърї цънеаꙋ 14 зіле, дар ла іст прілеж ну се пурта алте масче декът Доміно Венеціан. Карневалул де Рома цъне маї ку самъ нумаї 8 зіле ші се деосебеще прін масче оріџінале, ші прін іподромії сеаꙋ алергърї де каї (Barberi).

Італіенії сънт авторії театрелор коміче, каре ле ꙟнтродусе ла ꙟнчепутул веакулуї ал XVI прін оаре-каре персоане міміче, адоптате апоі ла тоате театреле Европеї.

Челе маї векї дін ачесте персоане сънт *Zaniї* нуміці *Арлекін* ші *Скапін*.

Костумул луї Зані Скапін се компунеа ла

Фігꙋра А.

ꙟнчепꙋт де о бонетъ де фемée, ші карактерꙋл сеў ера віклешꙋгꙋл, ел ера маї ꙟндреснец декът Зані Арлекін. Костꙋмꙋл ачестꙋеа аў черкат деосебіте префачерї. Арлекінꙋл чел обічнꙋіт поартъ ꙋн костꙋм кареле нꙋ есте а нічї ꙋнеї нації, компꙋс фіінд де бꙋкъцеле де постав рошў, вънът, портокаліў &, тъете ꙟн тріꙋнгꙋрї ші кꙋсꙋте ꙋна де алте де сꙋс пънъ џіое ка кꙋм ар фі дін о сінгꙋръ стофъ. О мікъ пъльріе авіа і акоперea капꙋл, че-л аве рас: скарпеле ераў фъръ де талпъ. О маскъ неагръ ші скꙋртъ кꙋ доꙋъ борте і акоперea фаца. ꙟнсерчінарea Арлекінꙋлꙋї ера а фаче пе спектаторії се рідъ прін а сале џесте, грімасе ші конторзії. Карактерꙋл сеў ера а ꙋнꙋї хъбеꙋ кареле авеа пꙋрꙋреа фоаме. Маї ꙟн ꙋрмъ і се дъдꙋ чева кꙋраж ші мінте, ба ꙟнкъ ꙋнії іл фъкꙋръ се ворбеаскъ ка ꙋн мораліст. Астізї се ꙟнфъцошазъ

Арлекінꙋл ꙟмбръкат кꙋ о къмеше песте ачел костꙋм прекꙋм се веде фігꙋра А.

Фігꙋра В.

Афаръ де Арлекінꙋл ші де Скапін, маї ера ꙟнкъ ші ꙋн доктор нꙋміт *Граціозо* фігꙋра В, а кърꙋеа нас ера форма ꙋнꙋї пліск, ші капітанꙋл *Спъiмънтꙋ*, (Spaveuto) ші ꙋн *Панталон* *) Венеціан. Капітанꙋл ворбеа о лімбъ спаніолъ, местекатъ кꙋ італіанъ, ꙟн сꙋвенірꙋл Спаніолілор мілітарі карії ꙟн кꙋрс ꙟнделꙋнгат де ані аў пітрекꙋт ꙟн Італіа ші аў асꙋпріт пе лъкꙋіторї. Панталонꙋл ворбеа ідіома венеціанъ ші ера ꙟмбръкат тот ꙟн негрꙋ, ел ꙟнфъцоша пꙋрꙋре пе ꙋн кап де фаміліе кꙋ метехне де бътрънеце ші пꙋрꙋре ꙟншълат де фамілia са сеаў де каснічї. Арлекінꙋл ші Скапенꙋл ворбеаў діалектꙋл італіан а політіеі де Бергамо, а къріа лъкꙋіторї се сокотеаў оамені хъбъцї, ші пентрꙋ каре аꙋторії модернї а піеселор аў черкат а ꙟндрепта асемене прецꙋдеце

*) Де ла ꙟмбръкъмінтеа ларгъ а ле ачестеі персоане, с'аў нꙋ... странꙋл кꙋноскꙋт Панталон.

Фігꙋра С.

Маска де *Пꙋлчінела* есте фоарте веке, къчі ꙟн Мꙋзеꙋ се веде о маскъ антікъ, че самънъ кꙋ Пꙋлчі- нела де астізі, ꙟмбръкат фіінд ꙟн ꙋн камізол (ілік) рідікол ръꙋ ꙟнбꙋмбат, авънд окіі спъріецї ші доі дінцї лꙋнцї, насꙋл короетек, гебꙋ пе дінаінте ші пе дінапоі, ші сандале ла пічоаре. ꙟн кап о пълъріе ꙟн треі колцꙋрі, кꙋ фꙋнд ꙟналт пірамі- дал. Пꙋлчінела се сокотеще компатріот де Неа- полі, ꙋнде дісфътеазъ пе пꙋблік атът прін ідіо- ма калабрезъ кът ші прін а сале фарсе (чімпоі- шітꙋрі).

ꙟн пієселе театрале челе векі а Італіеі фігꙋ- ра персоанеле сꙋс ꙟнсемнате, дꙋпъ карактеріле лор, ші кеар Голдоні фаімосꙋл драматік ал Іта- ліеі ле аꙋ пъстрат ꙟн а сале комедії.

ФІСІОНОМІА ОМꙋЛꙋЇ.

(Ꙋрта).

VI. Галл ꙟнтъреще кꙋмкъ факꙋлтъціле ші а- плекъріле аꙋ ватра ші ꙟнчепꙋтꙋл лор ꙟн кріер. Довада ачестеі пърерї, дꙋпъ ідееа лꙋї, есте къ факꙋлтъціле-с пропорціонате кꙋ волꙋменꙋл кріе- рꙋлꙋї; ші ꙟнкъ че-ї маї мꙋлт къ оаре-каре въ- стрꙋнчінърї а кріерꙋлꙋї ꙟнтродꙋкꙋ о тꙋлбꙋраре ꙟн факꙋлтатеа ꙟнцълецірей. Філософꙋл но- стрꙋ ъші скоате довезіле сале дін боале, дін върсте ші маї де къпітеніе дін комплікаціа чеа гръдатъ а нервілор ші а кріерꙋлꙋї а деосебіте- лор анімале, ꙟнчепънд де ла верме ші пънъ ла ом, пропъшіре каре і се паре пропорціонатъ кꙋ ачеїа а факꙋлтъцілор кіар а ачестор фіінце. То- тꙋші Галл обсервеазъ къ кріерꙋл омꙋлꙋї есте мꙋлт маї волꙋміноc декът ал вре ꙋнꙋї алт ані- мал, сокотінцъ фалсъ ꙟн прівіреа елефантꙋлꙋї. Ел маї ꙟнтъреще къ кріерꙋл нꙋ есте де неапъ- рат требꙋіторїꙋ віецеї, ші ачеаста-ї о рътъчіре възꙋтъ кꙋ окії, нꙋ нꙋмаї ꙟн прівіреа омꙋлꙋї, дар ꙟнкъ ші пентрꙋ чеа маї маре парте дін аніма- ліле мембрате.

VII. Нꙋ нꙋмаї факꙋлтъціле ꙟнцълегътоаре сънт дісклініте ші неатърнътоаре де аплекърї, дар ꙟнкъ ші факꙋлтъціле ꙟнтре еле прекꙋм ші аплекъріле сънт кꙋ тотꙋл діосъбіте ші неатър- нътоаре: прін ꙋрмаре еле аꙋ кꙋібꙋл лор чел аді- върат ꙟн реціоанеле кріерꙋлꙋї деосебіте ші неа- търнате ꙟнтре еле. Спре разімꙋл ачестеі про- пꙋнерї дішенцатъ, Галл аратъ къ се поате ꙋнел- ті ка съ фъптꙋіаскъ ꙟн деосебї ші пе рънд маї мꙋлте факꙋлтъцї а ле сꙋфлетꙋлꙋї ші а ле дꙋхꙋ- лꙋї; ꙋна фъптꙋеще ꙟн тімп че алта се одіхне- ще, дꙋпъ че с'аꙋ остеніт. Галл адаоце къ фа- кꙋлтъціле ші аплекъріле сънт рареорї пропорціо- нате ꙟнтре еле, ꙋн талент маре специалнік кон- ръспꙋнде адесеорї кꙋ о ꙟнцълецере медіокръ (кам проастъ); довадъ піпъітъ, дꙋпъ сокотінца лꙋї,

а пеатърпьреі ші а хотърітуреі деосебітелор факултъці. Сънт ніще аплекърі каре се арать къте одать сінгуратіче ꙟн оаре-каре фелурі де анімале, ва къте одать ші ꙟн върсте деосебіте, фъръ а луа ꙟн прівіре къ оаре-каре струнчінърі а кріерулуі каре жігнеску сеаꙋ компромітъ уна сеаꙋ маі мулте факултъці, лась челелалте інклінърі ку тотул неатінсе.

VIII. Десвъліреа ꙟмпротіва датінеі а оаре-каре органе спечіфіче дъ кріерулуі сеаꙋ къпъцінеі о конфігураціе партікуларъ ші лесне де куноскут. Де ачеіа къпъціна унуі анімал карнемънкъторіꙋ се деосебеще фоарте мулт де къпъціна унуі анімал, де еарбъ-мънкъторіꙋ.

IX. Факултъціле ꙟнцълегътоаре ші ꙟнклінъріле фелуріте сънт пропорціонате ку волуменул ші ку актівітатеа органілор че еле ле ꙟнфъцошазъ. Токмаі ла ачест прілеж Галл афла маі ку самъ плъчере де а пітрече ꙟн черчетаре тот імперіул анімал, ꙟнчепънд прін челе маі неꙟнсъмнате фііnце. Де ла Галл, елевіі луі аꙋ ꙟнкувіінцат ꙟнкъ къ актівітатеа органілор ші а факултъцілор есте де а ашіждереа ꙟнріурітъ де върстъ, де секс, де едукаціе, де таліе, де темперамент, де нутріре &; ку ꙟнсушірі де асемене, факултъціле сънт маі актіве ꙟн тінері, маі актіве ꙟн ом декът ꙟн фемее, маі мулт ꙟн талііле челе скунде декът ꙟн челе налте, маі мулт ꙟн колерічі ші ꙟн нервоші декът ꙟн лімфатічі, ꙟнсфършіт маі мулт ꙟн ачеіа че се нутреск ку кърнурі &. Ꙟі адівърат къ ніще асеміне кончесії (ꙟнгъдуірі) ні кам ꙟндіпъртеазъ мулт де субіетул прімітів а крескътурілор сеаꙋ кукуілор.

X. Галл ші Спурцхаім де мулте орі аꙋ ꙟнтемеет конрьспундереа факултъцілор спеціале преа дісвъліте ку о крескътуръ преа пірпітъ а унеі оаре-каре пърці де къпъцінъ, крескътуръ каре еа ꙟнсуші се нъщеа дін о булбукаре конрьспунзътоаре а кріерулуі; ші ꙟн астфеліꙋ докторул Галл аꙋ сокотіт а дескопері скаунул респектів а факултъцілор ші а аплекърілор.

XI. Ку върста, кріерул се апасъ ші волуменул луі се мікшуреазъ, де асъміне ші факултъціле ꙟнцълегътоаре пердꙋ дін енерџіа лор; ші фіінд къ къпъціна ꙟі екзакт върсатъ дупъ кріер, тот-деауна потрівіт ші ліпіт ку супра-фаца са, апоі ꙟнсуші къпъціна се ꙟнгустеазъ ку кът кріерул се мікшуреазъ. Тотуші, къпъціна осоасъ ꙟі преа солідъ ші фоарте немішкътоаре пентру а урмърі ꙟн тотімеа луі пе кріерул чел апъсат ал бътрънулуі; ꙟнсе ачесте доуъ ламбале се десбінъ атунчеа ші се ꙟндіпъртеазъ уна де алта, лъсінд ꙟнтре дънсіле о спаціе дін че ꙟн че маі маре. Ачеаста-і уна дін амірътоареле армоніі а ле натуреі; ші ачеастъ ціркумстаре, де унде сістема луі Галл траџе довезі ноуе, фаче маі ку аневое ші маі грешіт аплікаціа ачестеі сістеме, пентру къ атунчеа афарул къпъцінеі ну ꙟнфъцошазъ маі мулт іконна кредінчіоасъ а конфігураціеі ші а волуменулуі кріерулуі. Ръпосатул францез Демулен, натураліст ку о фоарте маре іспітіре, четі ла інстітутул францез дін Паріс пе ла 1822, ун мемуар унде се відеа лъмуріт арътатъ скъдереа ші пръбушіреа прогресівъ а кріерулуі ꙟн бътрънеце. Ꙟнкіпуеаскъші четіторул де пріміреа че аву тънърул філософ, ел каре, ꙟн ачеа зі, авеа де аузіторі ші џудекъторі ніще ꙟнвъцаці маі тоці къте де шапте-зечі сеаꙋ де опт-зечі де ані! Галл, каре нічі одатъ ну авусъсе мулці пъртінітор ла Академіа францезъ а щіінцілор, къпътъ атунчеа ун маі маре нумър де протівнічі. Ꙟнсе, маі гібачіꙋ декът дісчіпулії луі, ꙟн лок де а атінџе аморул де сіне а куіва, ел ъл мъгулеа неꙟнчетат, ші адімініріле луі адесеорі ераꙋ путерніче ші продучеа буне іспръві.

(Ва урма).

IKONOMIE.

ФАБРІКАРЕА ПЕНЕЛОР DE СКРІС.

О індустріе каре пре ушор се поате практіка аіче, есте фабрікареа пенелор де скріс, че ꙟн маре кътіме се імпортеазъ дін цері стрѣіне. Пентру іст скопꙋ се кувіне а алеџе пене дін аріпа де гънскъ, ші а ле цънеа кътева мінуте ꙟмплънтате ꙟн арінъ (нъсъп) фоарте фінъ ші ꙟнкълзітъ пънъ ла 50 граде Реомꙋр, дупъ ачееа скоціндуле ꙟндатъ требуі мулт а ле фрека ку о фланелъ. Прін чест метод се пот къщіга пене фоарте транспаренте. Апоі спре а да пенілор ачел колор гълбіꙋ, каріле ведереазъ а лор векіме ші каре се префереазъ ка уніле че прін аста аꙋ пердут тоатъ грърсімеа лор, се кувіне а ле ꙟмплънта ꙟн *ачідꙋл-ідрохлорік* аместекат ку апъ, ші дупъ ачееа се вор уска. Се ꙟнцълеџе къ астъ операціе се ва фаче дупъ че маінаінте се вор петрече пенеле прін скълдътоареа де арінъ маі сус ꙟнсемнатъ.

ЧІРКАСІЕНІЇ.

Четіторілор Фоеі ноастре каріі аꙋ фоарте пуціне куноащінці деспре Чіркасіені, прін ачест артікол воім съ арътъм оаре-каре датіне ші ꙟнсъмнърі деспре ачещі Мунтені:

Чіркасіеніі дін мунці формеазъ о націе ръзбоітоаре депрінсъ дін копілъріе ку месеріа армелор ші форматъ ꙟнкъ дін фашъ ла о віацъ де пръдъчиуне. Сінгура ꙟнделетнічіре вреднікъ де ун Чіркасіан есте ꙟнкалкареа пъмънтурілор вечіне. ꙟн ачеастъ ꙟмпреџураре воінічіі ъші десвълеск куражул, ꙟнсъ куражул лор ъі недесціплінат. Тінерімеа Џеорџіанъ ну се креще де пърінціі лор, даръ де ꙟнвъцъторі нуміці *Аталік*, каре-ї ꙟнвацъ а мънуа арміле, а кълърі пе каіі чіі маі апріџі ші а суфері стръпацурі ші фоаме. Ачесте ꙟнсушірі ръсбоініче сънт ꙟнкъ ꙟнтре-цінуте прін чертіле че се наскꙋ дін ꙟмпърціреа ачестуі попор ꙟн семінціі деосебіте; зелоасе уніле де алтіле, ші адесе орі ꙟн ръзбоіꙋ еле се фак ꙟнсуші жъртфъ а ачестор нъвълірі; ку ачесте лупте ші імпърекері Чіркасіеніі ъші фак о фоарте маре чінсте. А ꙟнпута унуі тънър ръзбоіторіꙋ къ ну с'аꙋ афлат ла о інкурсіе ферічітъ, ъі тот уна ка кънд і'аі фаче окара чеа маі амаръ.

Чіркасіеніі н'аꙋ нічі кум літературъ ші прін урмаре нічі історіе; кънтечіле лор популаре, ка ші ачеле а попоарелор ръсърітене, сънт пліне де пласмурі чудате, ші адесеорі ну аꙋ нічі о легътуръ, декът нумаі арътънд оаре-каре ꙟнтъмплърі каре ну купрінд нічі макар о сутъ де ані. Кънтечіле лор аратъ къ цара аꙋ фост театрул ръзбоаелор некурмате ші а деселор ръскоале.

Се зіче къ доі прінці Сахоу ші Іоан ізбутіръ прін гібъчіа лор, де аші ꙟнтемееа домніреа престе тоате семінцііле ръзбоініче а Каукасулуі, ба ꙟнкъ лъсъ ауторітатеа лор ші урмашілор; ꙟнсъ џелосіа каре десбінъ пе ачещі погорітори, ъі фъкуръ се пеардъ путереа къщігатъ де стръмошіі лор. Астізі семінцііле сънт ꙟмпърціте ꙟн зече статурі де къпітеніе, формънд песте тот апроапе де доуъ мілюане де оамені.

(Ва урма).

АЇѸЛ (ЛЕNЕШѸЛ).

Трупул ачестуі анімал есте ротунд; лабеле де дінапоі сънт мулт маі лунџі декът челе де дінаінте; се суе фоарте сігур пе копачі, авънд челе маі аскуціте унгіі; ші възъндусе суіт, мънънкъ ку лъкоміе ну нумаі поамеле, дар ші фрунзіле луі. Аре фацъ мікъ ші непъроасъ, окі мічі, негрі ші ѫндуіошіторі, ѫнкът старea луі дін афаръ не аратъ къ есте ун анімал ненорочіт ші суферітор. Пърул ѫн върфул капулуі есте сбурліт; блана лунгъ, д'ун колор ченушіѹ, ші деасъ маі мулт пе спете. Амъндоуъ соѹріле ачестуі анімал се пот деосебі фоарте лесне; чел ѫнтъі соѹ аре треі унгіі лунџі ші фоарте аскуціте ла фіе-каре лабъ, еар ал доіле соѹ, нумаі къте доуъ.

Кіршер ръзъмат пе авторітатеа унуі провінціал дін Амеріка Меріdіоналъ, не аратъ ніще детаілурі фоарте курioасе деспре соѹул дінтъі нуміт Аіул. Ел зіче, къ ачест анімал аре гросімеа унуі мотан, мерсул луі есте тържшул, мішкъндусе аша де ѫнчет ѫнкът о дістанцъ де 8 сънжіні де авіе ар путео merџе ѫн доуъ зіле де ачеаста і с'аѹ ші дат нумеле де *Лепіш*. Ел шеде маі мулт ѫн върфул копачілор, требуіндуі ші ла суіт ші ла коборът къте доуъ зіле. Кіпуріле сеаѹ міжлоачеле ку каре се поате апъра ѫмпротіва душманілор сънт доуъ: ѫнтъі путереа че аре ѫн лабе; ціінд аша де стрънс ачеea че апукъ, ѫнкът ъі ѫн старе се моаръ де фоаме декът съ лесе, ші ал доіле асрул сеаѹ прівіреа ѫндуіошітоаре; къчі цінтінд окії асупра персоанеі че ар гънді съ-і факъ вре ун ръѹ, ъі ку ненутінцъ а ну-л ѫндуплека ші а нуі фі мілъ де дънсул, ѫнкредінціндул къ есте ун анімал нетребнік, ші ліпсіт де апъраре пентру а путе фі куіва супърътор.

Ла колеџіул де Картаџена с'аѹ адус ун асеменс анімал пентру маі мулте черкърі. Маі ѫнтъі іаѹ арункат суб лабе ун бъц лунг ші пентру ка съ-л скоатъ дін лабе аѹ пус бъцул орізонтал пе доі парі, астфел ел аѹ стат спънзурат ѫн аер ші фъръ ка съ лесе бъцу, 40 де зіле, уітъндусъ неконтеніт ла ачіі че ъл нріве ші адесеорі пе мулці іаѹ ѫндуіошат а ле фі мілъ де ненорочіта старе ѫн каре се афла, дупъ ачеаста л'аѹ пус еар џіос ші аѹ слобозіт асупра луі ун къне, ѫнсъ ачест Аіѹ л'аѹ апукат пе къне аша де стрънс ку лабеле ші аша де мулт л'аѹ цінут ѫнкът аѹ муріт амъндоі де фоаме. Ачест анімал дупъ че се акацъ пе ун арборе, шеде аколо пънъ че сфършеще де мънкат ші фрунзіле; уніі зік, къ *лепішул* спре а ѫмпуціна тімпул че се чере де а се погорж дін арборе, преферeазъ а сърі къте одатъ дін копачі непрімеждуіндусе прін въртошімеа ші десімеа блъніі луі.

Ачест соѹ де анімале ноаптеа сънт маі актіве ші даѹ ун ціпет фоарте жалнік. Воод Рожер зіче, къ Іспаніолії ла че ѫнтъі сосіре ѫн Амеріка, аузіреа ачестуі ціпет екстра-ордінар, ъл сокотеа дін партеа унуі попор деприне ку музіка Европеілор.

С'аѹ обсерват къ ачест анімал прінс петрече акъціндусъ неконтеніт пе копачі, ші ъші пъстреазъ нескімбат тоате ѫнсушіріле ші обічеіуріле че ле аре ѫн съдъбъчіе.

В. В.

ІNСТІТѸТѸЛ АЛБІNЕІ.

АНȢЛ II.

IКОАNA ЛȢМЕЇ.

ПЕНТРȢ

ꙟNДЕЛЕТNIЧIРЕА МОЛДО-РОМЪNIЛОР.

IАШIЙ, 1846. № 17. 1 ФЕВРȢАРIЕ.

ФІСІКА ПОПОРАNЪ ШІ DЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Ȣрта).

Балонї аеростатї.

О бешікъ ȣмплȣтъ кȣ аер ꙟмплънтъндȣсе ꙟн о кътіме де апъ, се сȣе пе фацъ ꙟндатъ че есте лъсатъ ꙟн воеа еї.

Пентрȣ асемене кȣвънт, о бешікъ плінъ кȣ газȣл маї ȣшор декът аерȣл кареле ꙟнкȣнџюръ глобȣл пъмінтеск, се ва сȣі, ꙟндатъ че се ва лъса слободъ ꙟн атмосфера маї ꙟналтъ: істаї прінціпіȣл аеростателор.

Монголфіе фабрікант де хъртіе ла Анонеї ꙟн Франціа, аȣ фост чел ꙟнтъю, каріле ла 1783 слобозі ꙟн аер ȣн балон фъкȣт де хъртіе, авънд форма ȣнеї сфере кȣ о ꙟмпреџюріме де 110 палме, ші каре ера пе де десȣпт декіс. Ȣн фок апрінс ашезат ла гȣра борцеї де џіос ꙟнкълзе аерȣл кȣпрінс ꙟн ачеа сферъ ші ачел каріле ꙟнтра: дечї, прекȣм ам зіс, о кътіме де аер ꙟнкълзіт есте маї ȣшоаръ декът кътіме де аер рече.

Ачееа че аȣ превъзȣт Мȣнголфіе съ ші ꙟнтъмплъ, балонȣл се сȣі ла о ꙟнълціме де 6000 палме.

Балоній, сеаȣ маї біне зікънд теоріа лор, есте кȣноскȣтъ дін тімпȣріле челе маї ꙟнвекіте, копілȣл каріле фаче бешічї де съпон, продȣче балоане; къчї ачеле бешічї плȣтеск ꙟн аер пентрȣ къ флȣідȣл че ле ȣмфлъ, фіінд маї калд, есте маї ȣшор декът ачела че-л ꙟнкȣнџюръ. О бешікъ ȣмплȣтъ кȣ апъ калдъ, акȣфȣндъндȣсе ꙟн апъ ръче с'ар сȣі, дакъ с'ар лъса слободъ пе фаца апеї, ші астъ черкаре поате лъмȣрі теоріа балонелор.

Атȣнчї кънд Монголфіе афласъ балоанеле, се кȣнощеаȣ газȣрї маї ȣшоаре декът аерȣл. Ідроџенȣл (де ла кȣвънтȣл грек *ідор* апъ, ші џено, а наще) есте де 13 орї маї ȣшор декът аерȣл. Фісікȣл Шарн л'аȣ пропȣс пентрȣ ȣмплереа балоанелор, ші кȣ чест газ, еле се ȣмплȣ ꙟн зілеле ноастре.

Воінд а фаче ꙋн мік балон кꙋ пꙋцінъ келтꙋеалъ, фъ дін хъртіе о бомбъ, кꙋ о чіркꙋмференціе де вр' о 20 палме; ласъ ꙟн о парте дескісъ о бортъ, анінъ сꙋб астъ бортъ о тігае де арамъ сеаў фер алб &, кꙋ спірт, сеаў хъртіе аў къне-пъ мꙋетъ ꙟн олеў; апрінде ачесте матерії; аерꙋл ꙟнкълзіт се ва сꙋі ші ва ꙟнтра ꙟн бомбъ, о ва ꙋмфла, ші тоатъ машіна се ва ръдіка ші се ва цінеа ꙟн аер ла о ꙟнълціме ꙟнсемнътоаре.

Балонеле се нꙋмеск ші *аеростате*, де ла *аер* ші *стат а ста*, адекъ къ се цінў ꙟн аер.

(Ва ўрма).

-⁂-

ЧІРКАСІЕНІЇ.

(ꙟнкеере).

Ачесте семінції діші петрекў ꙟн о вечнікъ гълчеавъ, тотꙋші еле жъртфескў тоате чертіле ші џелосіа лор, кънд віне треаба де аші апъра неатърнареа комꙋнъ. Жъфꙋіріле ші кеар фꙋртішагꙋріле съ ръскꙋмпъръ кꙋ бані, сома се скімбъ дꙋпъ ꙟмпреџꙋръри. Чел маї де къпітеніе басіс а дрептꙋлꙋї лор четъцъненск, се паре а фі кредінца ꙟн кꙋвънтꙋл дат; а се лега ꙟн фаца маї мꙋлтор оамені де а фаче сеаў а нꙋ фаче чева ші де а нꙋ ꙟмпліні ачеастъ ꙟндаторіре, ачеаста-ї де а се фаче вреднік де чел маї рꙋшінос крімен. Чертіле ꙟнтре індівіде ші кеар ꙟнтре семінції сънт адесе кꙋрмате прін арбітрі. Оспіталітатеа е о віртꙋте прівітъ кꙋ маре чінстіре де кътръ Чіркасіені; дрептꙋріле оспътатꙋлꙋї (мꙋсафірꙋлꙋї) сънт невътъмате. ꙟнсъ пентрꙋ ка ел съ се бꙋкꙋре де ачесте дрептꙋрі требꙋе ка оспътатꙋл съ фіе пріміт сꙋб протекціа вре ꙋнеї фамілії; Омꙋл че с'ар авънтꙋра ꙟн міжлокꙋл лор фъръ а аве ачеастъ кізъшіе, есте сокотіт де дꙋшман, ші ъї ꙟн прімеждіе де а фі арестꙋіт ші въндꙋт ка склав де чел ꙟнтъіў омў каре ва пꙋне мъна пе дънсꙋл.

Реліџіа Чіркасіенілор е фоарте мꙋлт аместекатъ де паганісмў, де махометісмў ші де хрістіанісмў. Се веде къ ꙟн фаптъ ії фꙋръ маї ꙟнтъї ідололатрі, еар прін легътꙋріле лор кꙋ Тꙋрчії аў къпътат оаре-каре ідеї де Ісламізм, ші прін комерцꙋл лор кꙋ Џеновезії кърора ле аў дат дрепт де аші зіді кътева бісерічі, каре астізі сънт рꙋінате, ꙟнвъцъръ а чінсті крꙋчеа, пре сфънта Фечоара Маріа ші пре сфінці.

Ії кꙋноскў о фіінцъ маї ꙟналтъ, пре маіка лꙋї Д-зеў: ші оаре-каре пꙋтері черещі де а доꙋа треаптъ нꙋміці Апостолі, ії кредў ꙟн немꙋріреа сꙋфлетꙋлꙋї, ші щіў къ-н віаца віітоаре омꙋл ъї ремꙋнерат сеаў педепсіт дꙋпъ фаптіле віецеї пъмінтещі. Тотꙋші ачеастъ кредінцъ се паре къ ꙟнрїꙋреще фоарте пꙋцін асꙋпра пꙋртъреї лор, кънчі ії нꙋ се ꙟнгріжескў декът де бꙋнꙋріле лꙋмеї. Пъдꙋріле сънт темплꙋріле лор, о крꙋче ла тꙋлпіна ꙋнꙋї арборе есте алтарꙋл ꙋнде ії адꙋкў жъртфе. Ꙋн бътрън съвършеще сфънта слꙋжбъ, стънд ꙟн пічоаре, лънгъ крꙋче, ꙟнвъліт де о манта, ші кꙋ капꙋл гол, ел ꙟнчепе церемоніа прін о жъртфіре.

Сфара адꙋсъ есте маї обічнꙋіт дін о капръ, сеаў дін о оае; ꙟн сърбъріле челе маї марі ъї ꙋн боў. Преотꙋл арде пꙋцін пър де а анімалꙋлꙋї, ші арꙋнкънд кътева пікътꙋрі де бꙋза (флꙋідоспіт) пе капꙋл добітокꙋлꙋї ъл жъртфеще. Кадоспіт...

мънъ, ші ꙟнтр' алта кꙋ о кꙋпъ, кеамъ фіінца чеа ꙟналтъ, пре Маіка Домнꙋлꙋї, ші пе фіе-каре дін Апостолї.

Чіркасіенії пръзнꙋескꙋ о сърбътоаре съптъмъналъ, ꙟнсъ аꙋ ші алцеле деосебіте консфінціте Маічеї Домнꙋлꙋї, ші а лꙋї Созеріс чел маї маре сфънт а лор; нꙋмеле че-л дъ Маічеї Домнꙋлꙋї есте *Меріета.* ꙟн традіціїле Чіркасіенілор історіа сфінтеї фечоареї Маріеї се деосебеще фоарте мꙋлт; еа есте прівітъ ка протектора албінелор, пентрꙋ къ еа спре а скъпа семінціа лор, аскꙋнсъ пе ꙋна ꙟн мъніка еї, атꙋнче кънд тꙋнетꙋл ꙟн фꙋріа са аменінца де а стърпі ачесте інсекте. Венітꙋріле че Чіркасіенії скотꙋ дін щꙋбее въдескꙋ чінстіреа пе каре о аре попорꙋл кътръ окротітоареа албінелор.

Созеріс ера ꙋн маре плꙋтіторїꙋ каре порончеа вънтꙋрілор ші валꙋрілор мъреї. Амблема лꙋї есте ꙟнфъцошатъ прін о рамꙋръ де пърꙋ, пе каре фіе-каре фаміліе о ціне ꙟн касъ, ші пе каре о пікꙋреазъ ші о ꙟмподобеще ꙟн зіоа сърбъреї сфънтꙋлꙋї. Ії асъміне чінстекꙋ зеіце дꙋмесніче, ші пе патронꙋл фъуръріеї; ꙟнсфършіт ії сърбеазъ аніверсала морцеї пъріцілор лор пе каре-ї рекомендꙋескꙋ ꙟнгріжіреї сфінцілор.

Мораврꙋріле Чіркасіенілор сънт пре гросолане, афаръ нꙋмаї де семінціїле каре аꙋ адоптат пе ачеле а ле Тꙋрчілор. Ії се пар а авеа пꙋціне віції; ꙟн деобщіе сънт кꙋмпътаці, ꙟнсъ се сілеск а-ші аръта лꙋксꙋл лор нꙋмаї ꙟн арміле че ле поартъ. Респектꙋл лор кътръ фемеї есте о ꙟнсꙋшіре дін челе маї алесе а карактерꙋлꙋї лор. ꙟн џокꙋріле лор челе кълъреці, дакъ-ші десвълескꙋ о маре ръвнъ де ковършіре, апої есте нꙋмаї ка съ поатъ да преміа мъндреї лꙋї. Кънд ꙋн кавалер ꙟнтълнеще пе о фемее че мерџе тот пе ачелаш дрꙋм, се дъ џіос де пе кал, ші о роагъ де а се сꙋї ꙟн локꙋл лꙋї; еар дакъ ꙟнвіереа лꙋї нꙋ-ї пріміть, ел о ꙋрмеазъ пе џіос ціїндꙋші калꙋл де фрꙋ, пънъ кънд се деспърцескꙋ; Чіркасіенії се бꙋкꙋръ де о слобозеніе немърџініть, ꙟнсъ се паре къ нꙋ пре ꙟші есꙋ дін мъсꙋрї. Рꙋшінеа есте ꙟнтродꙋсъ ꙟн ачест попор пънъ ла чел маї ꙟналт град. Ії фоарте рꙋшінат лꙋкрꙋ ка ꙟнсꙋръцъії съ се аръте ꙟмпреꙋнъ ꙟн пꙋблік. Соцꙋл фаче візітъ соціеї сале ꙟн чеа маї маре таїнъ; гъсіт лънгъ дънса макар де кътръ ꙋнꙋл дін рꙋденііле лꙋї, ел се фꙋрішазъ кът се поате маї пе аскꙋнс, фіе макар ші пе фереастръ, ꙟн тімп кънд соціа лꙋї фꙋџе съ-ші аскꙋндъ рꙋмінеала еї ꙟн камара са.

N. Бовеан.

АМСТЕРДАМ.

Ачеастъ політіе, капіталіа рігатꙋлꙋї Оланде, департе де џꙋмътате де чеас де голфꙋл де L'у, се афлъ ꙟнкꙋнџꙋратъ де кꙋмпії ꙟнтінсе, съмънате де маї мꙋлте сате ші търгꙋшоаре. Лініщітꙋл рїꙋшор Аместел акърꙋе малꙋрї вара сънт ꙟмподобіте кꙋ флорї ші арборї фрꙋмошї, ꙟнделпінеще фрꙋмосꙋл таблоꙋ, ꙟн міжлокꙋл кърꙋеа се афлъ ачеастъ політіе. Ачест ораш ꙟнкꙋнџꙋрат де шанцꙋрї ші де зідꙋрї префъкꙋте ꙟн бꙋлеварꙋрї, нꙋ се теме нічі одатъ де апропіереа дꙋшманꙋлꙋї. Прін міжлокꙋл ставілілор ел ꙟнтр' ꙋн мінꙋт поате съ ꙟнече тоате кꙋмпііле де прінпрецꙋр. О мꙋлціме де каналꙋрї, дін каре челе маї мꙋлте ꙟмподобіте кꙋ арборї трекънд прін ачеастъ політіе формеазъ 90 де інсꙋле, каре се комꙋнікъ прін 280 подꙋрї, дін каре чел маї фрꙋмос есте ачел де пе Амстел. Ачест под аре 660 палме ꙟн лꙋнџіме, 70 ꙟн лърџіме, ші есте рꙋдікат пе 35 аркꙋрї. Апа сълчіе ші нороіоасъ ръспъндеще ꙟн ачеастъ політіе маре о пꙋтоаре

АМСТЕРДАМ.

прімеждіоасъ, каре аместекъндусе ку умезала атмосферії ші а пъмънтулуї, прічінуеще маї мулте боале. Апъ бунъ де бъут се гъсеще фоарте ку греў; ачеа дін Амстел есте ръ, маї мулцї беў апъ дін мікул ріушор Вехт каре курџе кътева міле департе де капіталіе, еар чеа маї бунъ апъ есте ачеа че о адук де ла Утрехт, ӑнсе ку марї келтуеле. Уліціле, маї тоате аліні̂ате пе марџіріле каналурілор сънт біне пъвуіте, ӑмподобіте ку тротуарурї ші ноаптеа фоарте біне ілумінате; челе доуе маї фрумоасе сънт: уна Iyceren-gragt, ші алта Kaiser-gragt. Еле аў фіе-каре маї мулт де о џумътате міль де лунџіме, подоаба лор есте фоарте елегантъ, ӑнсе ну відем ка ӑн політііле Італіеї, палатурї че ле ӑнподобеск: каселе дін Амстердам зідіте тоате де къръмідъ ші зугръвіте ку деосебіте колорурї, сънт мобілате ку стофе де ун густ фоарте плъкут, ші мулцімеа магазіілор пліне ку продуктурї дін тоатъ лумеа; не адук амінте къ ачеастъ політіе аў авут маї ӑнделунгат тімп ӑн стъпъніре комерцул універсулуї. Калвер-страт ші Ніеведеа се пар а фі ніще галерії, унде се въд експусе ӑн аер слобод тоате продуктуріле індустрієї.

Фрумоаселе зідірї публіче, мъреск авуціа комерціалъ а Амстердамулуї; ӑн піаца нумітъ Дам чеа маї помпоасъ зідіре есте палатул рігъї, каре маї наінте фусъсе L'hôtel de Ville. Ачест палат есте зідіт пе 13,659 пілоцї *). Нъунтрул палатулуї доведеще стрълучіреа ӑн каре ера капіталіа, ӑн тімп кънд аў фъкут о зідіре атът помпоасъ пентру маџістрації сеї; подоабеле н'аў фост нічї де кум ікономісіте: мармурї, статуе, таблоурї се въд ӑнтр'ун нумър коврьшітор. Сала тронулуї есте уна дін челе маї марї каре се пот гъсі ӑн Европа! еа есте де 120 палме лунгъ, 56 ларгъ ші 98 ӑналтъ. Пе багдадіе вестітул Huy-jheens аў трас ун мерідіан; мармура дін каре есте фъкут паркетул ші ку каре сънт ӑмбръкацї пъреції ші болта, колоанеле каре спріжінъ болта, стеагуріле ръпіте дін бътъліїле че авуръ Оландезії ку Спаніолії, ӑнподобеск ачеастъ салъ ӑнтр'ун кіп помпос ші мърец. Апартаментеле реџещї се афлъ ӑнтокмаї ӑнмобілате кум ера суб ріга Лудовік. Каса Банкулуї зідітъ пе ун под ларг рьдікат пе ріул Амстал, есте ун едіфіціў готік лунг де 250 палме ші ларг де 140; фацада ії есте ӑнподобітъ ку ун Меркуріў колосал съпат ӑн мармуръ. Ӑн Амстердам се афлъ 49 де бісерічї дінтре каре сфънтул Неколаї нумітъ бісеріка веке, есте ун едіфіціў фрумос, акърує болтъ разімъ пе 42 колоане де пеатръ, деасупра къріа се рьдікъ ун турн де 240 палме ӑналт, унде се афлъ 36 клопоте. Бісеріка сфінтеї Екатеріна есте ноъ ші чеа маї фрумоасъ дін тот рігатул, аічї се веде маусолеул вестітулуї Адмірал Руітер. Ӑн фрумоаса уліцъ Hern-gragt се гъсеще соціетатеа Felix-Meritis (адекъ а феріцііцілор дупъ меріделе лор), каре пентру курсуріле де щіінцъ, де літератуpъ ші де комерц, есте чеа маї імпортентъ ші маї фреквентатъ дін тоатъ капітала. Палатул унде се цін сеанціле комерціале, есте унул дін челе маї фрумоасе зідірі а Амстердамулуї. Поарта че маї фрумоаеъ а ачестеї політіе есте ачеа нумітъ Harbem. Ӑн Амстердам сънт треї театрурї ші ун нумър фоарте маре де спіталурї ші де оспіцурї, дін каре 6 сънт нумаї пунтру орфанї.

Требуе се вадъ чінева мъреціул отел а компаніеї де Індіа, зідіріле амірауцъцеї каре се паркъ формеазъ ун тьрг деосебіт, асемене фортіфікацііле політіеї ші а портулуї, пентру ка съ поатъ ӑнцъледе кът аў фост де маре ӑнтр'ун тімп актівітатеа Амстердамулуї ӑн компараціе ку міщкареа луї де астізі. Ӑн портул ачестеї політіе ӑнтръ пе тот анул 3,000 де васе. Популаціа ачестеї політіе ӑн нумър песте 200,000, ну се хрънеще нумаї ку комерцул че аре Оланда ку лумеа ӑнтреагъ: пентру къ ла Амстердам се маї

*) Тъмъръцї де лемн легацї ла капътул де сус ку фер.

фак ꙟнкъ ꙋн маре нꙋмър де феліꙋріте стофе, табак, лампе, арџінтъріі ші продꙋчері хіміче; о маре кътіме ракіȣ де спіпере; еар съпареа петрелор аȣ аџꙋнс ꙟн чел маї ꙟналт град де перфекціе.

В. В.

ФІСІОNОМІА ОМȢЛȢЇ.

(Ȣрта).

XII. Галл ꙟнзъдар резічеа кꙋ ꙟнцелепчꙋне ші сфіалъ къ ел *нꙋ се кредеа ꙟндестꙋл де от ꙟпсътпат пептрꙋ ка съ зікъ чева фъръ а маї авеа певое де а доведі,* кꙋ кът маї мꙋлт ел аръта фапте въдітоаре де адевър, кꙋ атъта маї мꙋлт се ꙟнмꙋлціа ꙟмпротіва лꙋї пѫріле ші обіекціі дешерте. Оаре чіне ъї зічеа: „Дакъ Д-та фачї съ атърне фіе-каре факꙋлтате а спірітꙋлꙋї де ꙋн орган спеціал ші матеріал, апої че аре съ се ꙟнтъмпле сꙋфлетꙋлꙋї спірітꙋалнік? Атꙋнчеа се ва перде кредінца ꙟн немꙋріреа сꙋфлетꙋлꙋї: матеріалісмꙋл Д-тале ва ꙋчіде релііџіле ші ва перде моралꙋл чел адівърат! — Іатъ каре ера ръспꙋнсꙋл лꙋї, ел ꙟнвреднічеще ка съ-л аскꙋлтъм: „Еȣ сънт натꙋраліст, зічеа Галл, ші ꙟн астфел де ꙟнсꙋшіре, нꙋ ам декът ꙋн обіект: еȣ мъ мърџінеск де а профꙋнда леџіле лꙋмеї фісічещї, ші неꙟнчетат пресꙋпꙋн къ нічї ꙋн адівър натꙋрал нꙋ поате съ фіе ꙟн контра-зічере кꙋ адівърꙋріле дескоперіте. Пе лънгъ ачеаста, маї щіȣ, къ нічї спірітꙋл нічї трꙋпꙋл нꙋ потȣ съ фіе десфііндате фъръ де поронка немізлочітъ а Атотпꙋтернікꙋлꙋї Плъзмꙋітор: нꙋ ам воіт съ даȣ вре о хотъріре асꙋпра віецеї сꙋфлетещї. Аша дар че пъкат ам фъкꙋт? Мі с'аȣ пърꙋт ші аша ам ꙟнвъцат ші пе алціі кꙋмкъ сꙋфлетꙋл ъї ꙟнкътꙋшат ꙟн ачеастъ віацъ кꙋ огарнізаціа ноастръ чеа трꙋпеаскъ. Ненорочіре нꙋмаї есте къ мꙋлцї конфꙋндеазъ кꙋ нътънціе пре фіінца фъптꙋітоаре кꙋ інстрꙋментꙋл прін аџꙋторꙋл къріа еа фъптꙋеще."

„Ачеїа че ам маї зіс ꙟн прічіна сімцꙋрілор лъꙋнтріче, адъоџі ел, се поате апліка ші сімцꙋрілор афаръпіче. Астфел, ꙟн тімп че окꙋл оросіт се одіхнеще, пꙋтем съ аскꙋлтъм кꙋ о маре лꙋаре-амінте: аꙋзꙋл поате фі німічіт фъръ ка ведереа съ сꙋфере кътꙋшї де пꙋцін. Цінкꙋл кънелꙋї де кꙋрънд нъскꙋт есте кътева зіле сꙋрд ші орб, ꙟн тімп че гꙋстꙋл лꙋї ъї кꙋ десеъвършіре дісвъліт. Ꙟн върста бътрънецеї аꙋзꙋл се мікшꙋреазъ [обічнꙋіт маї ꙟнаінте де а перде ведереа, ші гꙋстꙋл пъстреазъ ꙟн џенере тоатъ пꙋтереа лꙋї. Ꙟн ачеаста есте довада фіінціреї сімцꙋрілор де сіне ꙟнсꙋшї ші а неатърнъреї лор? Чіне се ꙟндоеще де ачеастъ фъптꙋіре? Дін деосебіреа есенціеалъ а сімцꙋрілор, дат-аȣ чінева вре о консеквенціе къ сꙋфлетꙋл требꙋе съ фіе трꙋпеск? Ші кꙋ тоате-ачесте фіе-че сімцȣ ъші аре скаꙋнꙋл сеȣ лъꙋнтрік ші есенціал ꙟнтрꙋ о порціе делімітатъ (хотърітъ) а кріерꙋлꙋї, де асъміне ші фіе-че факꙋлтате кꙋм ші фіе-че аплекаре. Пентрꙋ ачеаста нічї одатъ нꙋ аȣ веніт ꙟн мінтеа лꙋї Боерхаве, лꙋї Халер сеаȣ а лꙋї Лаватер, макар къ ераȣ фоарте реліџіоші. къ с'ар пꙋтеа чева хотърі ꙟн контра доктрінеї а спірітꙋалісмꙋлꙋї ші а немꙋріреї сꙋфлетꙋлꙋї, дін деосебіреа ші дін неатърнареа сімцꙋрілор, дін а факꙋлтъцілор ші дін а аплекърілор, ші кꙋ атъта маї пꙋцін дін неатърнареа органілор лор челе лъꙋнтріче. Къчї тот ачел сꙋфлет каре прін мізлокꙋл органꙋлꙋї де възꙋт, каре аꙋде прін мізлокꙋл органꙋлꙋї де аꙋзіт, ꙟнвацъ пе де рост прін

мізлокул органулуї кувінтелор, ші фаче віне прін мізлокул органулуї віне-воінцеї сеаѹ а бунътъцеї. Ꙟї тот ачел ресорт каре пуне ꙟн мішкаре ꙟн воі маї пуціне році, ші ꙟн міне маї мулте."

Ꙋн урмътор а філософулуї Кант, нуміт Карол Вілер, ꙟн скрісоріле че ел адресъ луї Г. Кювіѐ ꙟн обіектул ꙟнвъцътуреї луї Галл мерсъ ꙟнаінтеа обіекціілор пречеденте зікънд: *Органіле матеріале а крієрулуї ну детермінеазъ нічї кът факултъціле ші аплекъріле, ꙟнсъ еле фіінцъскъ пентру а ле арътa ші а ле шерві.* Аста се потрівеа фоарте віне ку кувънтул Д. де Боналд: Омул есте о ꙟнцълецїре шервіть де органе.

XIII. Спурцхаім аву маї мултъ ꙟнцълепчуне де кът Галл, ші щіу маї віне а ꙟнлътура ꙟнвіновъціріле фаталісмулуї. Ꙟн лок де а да органілор нумеле де віціі сеаѹ де віртуці пре каре ле адуче ковършітоареа лор активітате, ші ꙟн лок де а зіче, дупре есемплул луї Галл, *органул фуртішагулуї, органул оморулуї* сеаѹ а *учідереї, органул бъпътъцеї* &, Спурцхаім зічеа: фуртішагул ну есте декът о апукаре нелеціуітъ а *органулуї пропріетъцеї.* Поате чінева фоарте віне ка съ аібъ аплекаре де а агонісі ші де а посесуі, фъръ ка пентру ачеаста съ фіе ун *фур*; де асъміне поате чінева съ фіе аплекат де а се конбате, ба ꙟнкъ а върса ші сънџеле алтуіа пентру а се апъра, фъръ де а фі ун кріміналіст. Тот ачеастъ нъзуінцъ де а посесуі, каре поате дуче пре чінева ла фуртішаг, адъоцеа ел, поате аціждереа ꙟнтърі статул соціал, пентру къ драгостеа пропріетъцеї наще спірітул орындуелеї ші ꙟнтърещe драгостеа пентру патріе. Органул сфезеї ші а дъръпъньреї сеаѹ а стрікъреї купрінде аціждереа елементул куражулуї мілітар ші а неатърнъреї цівіле. Тот ачеeаші ꙟнсъмнаре пентру *вікленіе* каре мънъ ла *діскреціе* сеаѹ тъінуіре: Пріфачереа есте ꙟн фаптъ, ꙟн мулте ꙟмпрецюрърі ун елемент а ꙟнцелепчунеї. Ръзъмат пе ачест темеѹ, Спурцхаім скімбъ чеа маї маре парте дін денуміріле прїміте де кътръ Галл вестітул сеѹ ꙟнвъцъторіѹ.

XIV. Галл аву пруденціа де а ну прімі ꙟнтре органіле сале декът пе ачеле а кърора кукуетуръ і се пъру къ се ловеще ку оаре-каре факултате, ші ачеаста, ну нумаї ꙟн оамені, дар ꙟнкъ ші ꙟн тоате анімаліле вертебрате (ку піеле ла гълъ). Ачеастъ презічере а унеї ꙟнсушірі спеціалъ ну і се пъреа вреднікъ де прімiт декът нумаї дакъ о гъсіа *ꙟн тоt ачелаші лок* ꙟн орі ші че анімал ꙟнвідерат ꙟнзъстрат ку ачееаші ꙟнсушіре. Къчї, зічеа ел, еѹ ну прімеск нічї кум вре о есепціе ꙟн фъптуріле натуреї.

(*Ва урма*).

NANЅ.

Ачесте куріоазе зідірі мічї сънт нумаї о аватере еар ну о деосебітъ комунітате (соїѹ) а цепулуї оменеск. Пігмеїї бътрънелор, Кімосії, че еар фі афлат Комерсон, ші алте нації де пітічї, сънт нумаї креації а імаџінацієї. Къте одатъ се ꙟнтъмплъ къ пінтре копіїї чїї тарї ші марї, де ла пърінцї тарї ші марї, се афлъ ші къте ун пітік. Пе ачесте креації натура ну ле трътеазъ тот-деауна ка о мащіхъ, ші діші ну се афлъ вре ун есемплу деспре ун пітік, каре с'ар фі фъкут ꙟнсъмнат прін оаре-каре таленте, тотуші адесе орі ну сънт фъръ вре о діспозіціе. Ꙋн карактер сеаѹ о атраџере, каре маї ку деосебіре ꙟї карактерісазъ, ші ꙟї фаче маї мулт де а се асъмъна копіілор, есте чеа маї ведератъ ꙟнсо-ювіре (егоісм) ші ун сентімент ꙟналт, че-л аѹ маї ку самъ деспре міна лор персоанъ. Ла Романї се ꙟнтребуінца пітічії ла оаре-каре іспръві, унеорі

ѫнсуші пентру контраст, ші ла џокурі луптътоаре. Ла куртеа де Константінополі, се цін тотдеауна ун нумър де пітічі ка пажі. Ачіа, каре дін ѫнтъмпларе сънт тот-одатъ муці ші сурзі сеаȣ кастраці, се префереазъ ка оамені маі кредінчоші. Асеміне ла курделе џермане пе ла џумътатеа секулуі трекут, ну лїпсé ші о камеръ де нані пінтре слуџіле курцеі, кум се дескріеа одінеоаре, каре къте одатъ репрезента ші роле де чімпоеші. Плъчереа де асемене десфътърі с'аȣ пердут. Маі ку деосебіре о ѫмбрънцоше ачеастъ џукъріе Петру чел маре а Россіеі, каре пе тоці наніі імперіеі сале, ѣі адунъ ла куртеа са, унде апоі прегътеа куноскута нунтъ а нанілор. Зічеріле деспре нані фак пе уніі а креде къ мъртурісіторії реліџіеі антіче (де есемплу ѫн Скандінавіа веке) ар фі фост ексіліці ѫн мунці де кътръ ачіі де реліџіа нouъ, ші кърора ѫнкурънд ле ар фі атрібутат о мінъ десформатъ. Ѫн історіа натуралъ наніȣ се нумеще ун органісм, каре н'аȣ аџунс ла десевършіреа спецієі сале, фъръ ѫнсъ де а аве вре ун дефект ла труп, де есемплу ѫн ботанікъ, о веџетаціе, каре ѫн союл еі есте маі мікъ декът алтеле, прекум плънте пе деалурі ѫналте. Ѫн грьдінърії арборе наніȣ се нумеще ачела, каре прін култуіре ші деосебітъ крещере аша с'аȣ култівіт, ѫнкът ел ну слобоаде ѫнсуші нічі ун трункȣ, че ѫндатъ пе деасупра ръдъчінеі, се лъцеще ѫн рамурі, ші тотуші продуче поаме де аџунс ші дестул де буне.

Л. Ф.

КЪРТІЦА.

Ѫндеобще трупул къртіцеі есте лунг де 5—6 палмаче; ботул лунг ші аскуціт, гътул фоарте скурт ші пічоареле аша де мічі ѫнкът ні се паре къ-ші търъе пънтечіле пе пъмънт. Пелеа есте акоперітъ де ун пър скурт, моале ші лучітор ка мътаса. Колорул есте негру, ші раре орі с'аȣ възут де ун колор алб.

Окії къртеції сънт аша де мічі, къ маі мулці скрііторі н'аȣ щіут се хотъраскъ, дакъ іі сънт дестінаці аі ѫнлесні вре о деосебітъ ѫнтіпъріре а обіектелор, сеаȣ нумаі аі да дестулъ сімціблітате ла апропіереа лумінеі спре а се ферi де прімеждіа ла каре-і супусъ. Ку тоате ачесте докторул Derham ку аџюторул мікроскопулуі аȣ дескоперіт къ къртіца ка ші челелалте анімале аре тоате пърціле органулуі ведереі. Уніі зік къ ачест куадрупед есте ѫнзестрат ѫнтр'ун град маі ѫналт ку факултатеа аузулуі, ші тот-деауна кънд есъ, аре аузул аша де фін, ѫнкът ку ачест кіп се поате ферi ші де апропіереа челеі маі мічі прімеждіі.

(Ва ȣрта).

ІНСТІТУТУЛ АЛБІНЕІ.

АНУЛ II.

КОАЛА ЛУМЕЙ.

ПЕНТРУ

АНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ШІЇ, 1846. № 18. 8 ФЕВРУАРІЕ.

АСТРОНОМІА ПОПОРАНЪ.

(Урта).

Екліпсе де лунъ.

кліпсе де лунъ, сеаў ынтунечімі де лунъ, се
плъ атунчі кънд пъмънтул се афлъ ынтре еа
ынтре соаре ші тот-одатъ луна есте плінъ.
ну аре лок ачеаста ла тоате лунііле, урмеа-
дін ачеа къ планул орбітеі лунаре есте ін-
ат (плекат) сеаў къ фаче ун унгіу ку пла-
екліптічеі. Пъмънтул, атунчі луминат фіінд
соаре, арункъ ын партеа лунеі ун конус *) де
ръ, ші се обсервеазъ феномене асъмънате ку
ле де каре ам ворбіт ын прівіреа екліпселор
соаре. Луна трече атунчі прін ачест конус
умбръ ші се фаче невъзутъ, фіінд къ ну маі
меще разеле соарелуі. Екліпсе де лунъ се
плъ маі десеорі декът ачеле де соаре, пен-
къ конус де умбръ, че арункъ пъмънтул, есте
маі маре декът ачела а лунеі. Пентру ачест ку-
вънт маі десеорі се тъмплъ екліпсе тоате де лу-
нъ декът де соаре.

Флуксул ші рефлуксул.

Ынтре феноменеле регулате, че се тъмплъ пе
фаца пъмънтулуі, де асемене есте крещереа ші
скъдереа періодікъ а апелор мъреі, нумітъ: *флуксу*
ші *рефлуксу*. Ноі ам зіс къ тоате корпуріле че-
рещі, аў о атраџере унул асупра алтуіа. Луна,
прін атраџереа еі, трекънд деасупра емісфереі
ноастре, ръдікъ апеле мъреі че сънт мішкътоаре,
ші астъ ръдікаре а апелор продуче ун флукс (ун
курс) партнік; соаріле дін партеа са, продуче
ун асемене резултат, ші кънд амъндоуъ ачесте
лучефере сънт де одатъ деасупра емісферії ноа-
стре, жмбе честе лукрърі се адаог ші атунчі се
зіче къ мареа аў аџунс ла а еі *таксімул* сеаў
градул маі ыналт де ынълціме.

*) КОНУС, трунп ын форма къпъцінеі де захар.

Деакъ флуксул ші рефлуксул ар урма нумаї дін ꙟнріурірea соарелуї сеаў нумаї а лунеї, атунчї мареа ар аџюнџе ла а еї максімум ꙟн епоха хотърітъ; адекъ ꙟн тоатъ зіуа *лунаръ*, де с'ар траџе нумаї де ла ꙟнріурірea лунеї, ші ꙟн тоатъ зіуа *соларъ*, деакъ с'ар траџе нумаї дін ꙟнріурірea соарелуї; дар ачест феномен, нъскъндусе дін комбінареа честор доуе ꙟнріурірї, ну ва аџюнџе ла а сеў максімум декът атунчї кънд мішкъріле ачестор доуе лучефірї ле вор адуче де одатъ асупра ноастръ, лукру ле ну се тъмплъ ла епохе хотъріте. Честе ꙟнріурірї пот ꙟмпреунъ а конлукра, сеаў ꙟмпротіві ші дін аста урмеазъ деосебіреа ... меї флуксулуї ші а рефлуксулуї. Мішкареа траџе пе соаріле ші пе луна афаръ дін еміс... ноастръ, фаче се ꙟнчетезе а лор ꙟнріуре пр... мъріле ноастре ші дін аста урмеазъ флуксу... рефлуксул.

(Ва урма)

—⁂—

DАТОРІІЛЕ ȢNȢЇ ПЪРІNТЕ DЕ ФАМІЛІЕ.

Віаца унуї пърінте де фамілiе есте о сфаръ (жертфъ) неконтеніт пентру біне.ле фіілор сеї; пентру ачестії сънт тоате сіргуінціле сале, тоатъ ꙟнгріжіреа ші остенеала са. Ремунераціа са есте аморул ші ꙟндаторіреа лор, дупъ че аў аџюнс ел ла бътрънецъ.

Ȣн пърінте де фамілiе требуе а фі куноскут ку тімпул сеў, контімпуранії сеї ші ꙟнтъмплъріле каре се ꙟнвълуіръ ꙟн џюрул луї; де асемене съ ꙟнтребуінцезе ꙟнцелепчюнеа са пентру невоіле ші фeрічіреа соціеї ші копіілор сеї, ꙟн казуріле ꙟн каре ачестії сеаў ел ꙟнсуші се афль сънътос.

Прекът ъї есте луї де невое ꙟнцелепчюнеа, пре атъта ші кумпътареа. Ел ну требуе а се деда нічї ла о букуріе песте мъсуръ, ші ꙟнтру ачеаста съ фіе де модел копіілор сеї; съ кауте арарe орї петречерї афаръ де черкул фамілiеї, ші съ ꙟнлътурезе тоате аленціілс, дін каре ар путеа урма ура, дорінца де ресбунаре, ръчеала, ꙟнтрістареа ші ліпса ꙟнтре аї сеї. Съ ну аібъ фумурї де амбіціе, нічї съ се ꙟндесе съ џоаче вре ун рол політік спре а къпъта чінстеа че адесе орї е фоарте прімеждіоасъ.

Ку атъта маї мулт ъл ꙟнфрумусецеазъ пе ел біне-воінца са кътръ орї ші чіне ші дорінца де а фі фолосіторіў оменіреї, дакъ прін ачеаст... ватъмъ даторінцеле кътръ фамілiа са, де ... требуе а се ꙟнгріжі маї ꙟнтъіў. Ел се по... тот-деауна дупе оръндуеала соціетъцеї, ꙟн ... л'аў пус провіденціа.

Авуціа ну фаче віаца фeрічітъ, даръ ꙟнде... натікъ. Дакъ о капътъ чінева, требуе апоі ... ꙟнтребуінцезе ꙟнцелепцеще. Ачел че къщігъ... вуціа прін мункъ, есте деапуруреа ун ом фо... фолосіторіў кончетъценілор сеї ші прін ачеа... мъреще фeрічіреа ші оръндусала статулуї ꙟн ... ре тръеще. Асемене ші чел авут требуе ꙟн... буінцеле сале съ дее де лукру шіе ші алт... дакъ воеще съ фіе ун ом вреднік де чін... Прін мункъ ші орї че лукраре, съракул ал... ліпса дін сінул фамілiеї сале, еар авутул нещ... ца ші урітул атът де прімеждіос моралітъцеї.

Фамілiа унуї ом сіргуітор се асеамънъ ку ... беул албінелор сілітоаре; къчї лукрънд фіе-к... індівід дін сінул фамілiеї пентру сіне, асігуре... ел тот-одатъ фeрічіреа ші мулцеміреа чело... лалцї.

Боале ші ненорочірї се пот ꙟнтъмпла съ а... че пе ун пърінте чінстіт де фамілiе, прекум ... пе ачел че-ші уітъ даторііле; ꙟнсе фіе-каре ненорочіре ну требуе се-ші пеардъ кумпът...

съ поарте кꙋ ръбдаре сꙋферінціле сале, съ кꙋраж съ нъдъждꙋеаскъ къ дꙋпъ ачеса і маї біне, ші съ нꙋ се десперезе нічї де Ӂн ачест кіп ва рекъпъта сънътатеа пер-

нцелептꙋл нꙋ требꙋе аші Ӂмпꙋціна нічї ода-ръбдареа са, ші съ нꙋ сꙋфере німікъ че ар а вътъма Ӂн тотꙋл ферічіреа фаміліеі, маї амъ нічї о грешалъ ші неоръндꙋеалъ че а-ъ де ла дънсꙋл. Нічї одатъ съ нꙋ се арꙋнче кꙋ Ӂндръснеалъ Ӂн прімеждії, даръ Ӂнкъ съ апере пе аї сеі, кънд чінева ꙟї асꙋпреще, фъръ а лꙋа Ӂн багаре де сеамъ ꙋрмъріле че ар фі фолосітоаре кеар пентрꙋ дънсꙋл.

Сꙟші алеагъ о соціе кꙋмінте; еаръ нꙋ о фемее де ачеле де ла каре нꙋ се поате ащепта съ аїбъ вре о віртꙋте, сеаꙋ съ фіе о мамъ вреднікъ де фаміліе ші о соціе кредінчоасъ.

Гр. Пл.

ФІСІОNОМІА ОМꙋЛꙋЇ.

(Ꙋрма).

СКІЦАРЕА КЛАСІФІКАЦІЕЇ ФРЕNОЛОЏІКЪ ДꙋПЪ СІСТЕМА ДОКТОРꙋЛꙋЇ СПꙋРЦХАІМ.

істема лꙋї Галл аꙋ сꙋферіт аша де мꙋлте ші Ӂнсъмнате скімбърї, де вре о патрꙋ-зъчі де де кънд ꙋрмашії лꙋї о професазъ, сеаꙋ де д оаменії ворбескꙋ де дънса, Ӂнкът історіа стор *скітърї* ар пꙋтеа форма о карте дестꙋл інтересантъ. Спꙋрцхаім ші маї мꙋлцї доктор скоала лꙋї аꙋ модіфікат ші аꙋ ръстꙋрнат маї те Ӂнсъмнъріле лꙋї, адікъ: нꙋміріле факꙋлтъ-р, скаꙋнꙋл лор, Ӂнсꙋші факꙋлтъціле, ба пънъ нꙋмърꙋл факꙋлтъцілор че се сокотеа къ аꙋ нꙋл лор діосъбіт Ӂн кріер. Ӂнсꙋші Галл, е нꙋ прімеа дінтр' ꙋнтъꙗ декът нꙋмаї доꙋе-зъчі шасе де факꙋлтъцї прімітіве, арътътоаре пе ра-фаца къпъцінеї прін атътеа бꙋлбꙋкътꙋрї пі-те, аꙋ фост маї ла ꙋрмъ невоіт ка съ Ӂнкꙋ-цъзъ къ сънт доꙋе-зъчі ші шапте; кꙋ тоате нꙋ-ї преа маре спор къчї нꙋмаї ꙋна с'аꙋ маї оціт. Ӂнсъ Спꙋрцхаім віне дꙋпъ ачеїа, ші дескріе къ сънт треї-зъчї ші чінчї, ші дꙋпъ маї Ӂнтъꙗ аꙋ пріфъкꙋт саꙋ алꙋнгат пре маї те. Ші іатъ къ кіар астъзі Ӂнкъ, се маї про-доꙋе факꙋлтъцї ноꙋе презедꙋітоаре ла пъ-ареа віецсі.

Ӂнтъмплесъ че с'а Ӂнтъмпла кꙋ ачеастъ не-статорнічіе а Френолоџістілор, карії аꙋ скімбат пънъ ші нꙋмеле щіінцеї лор, ба пънъ ші обіек-тꙋл черчетъреї лор (пентрꙋ къ Ӂн лок де а се мърџіні ла фісіолоџіа кріерꙋлꙋї, еї се Ӂнделетні-ческꙋ астъзі кꙋ фісіолоџіа дꙋхꙋлꙋї), ноі съ чер-четъм пре челе треї-зъчї ші чінчї де органе съм-ніфікатіве пріміте де кътръ Спꙋрцхаім ші де скоала лꙋї. — Ӂнтре ачесте треї-зъчї ші чінчї де нъзꙋінцї, челе ноъ дінтъї сънт *аплекърї* сеаꙋ *інстінктꙋрї*, ꙋрмътоареле доъспрезъче-с *сентімен-тꙋрї*; ачестеа факꙋ доꙋе-зъчі ші ꙋна де факꙋлтъцї пре каре Спꙋрцхаім ле нꙋмеще *Афектіве*. Дін челе патрꙋспрезъче факꙋлтъцї ръмасъ, челе доꙋе-зъчі дінтъї ъс кемате де кътръ дънсꙋл *Перспек-тіве* (кꙋноащереа прін дꙋх ші прін сімцірї), ші челелалте доꙋе *рефлектіве*, адекъ компараціа ші каꙋзалітатеа орї прічіна чеа дінтъꙗ а фъптꙋіреї дꙋхꙋлꙋї, ші тоате челелалте патрꙋспрезъче аꙋ пріміт денꙋміреа џенерікъ де *факꙋлтъцї Ӂнцъле-гътоаре*. Ӂнсфършіт іатъ къ Ӂнширъм аічеа рън-дꙋеала кꙋм Спꙋрцхаім аꙋ класіфікат ачесте факꙋлтъцї прімітіве, ші че нꙋме ел ле аꙋ дат лор.

ТАБЛОѸЛ ФРЕНОЛОЏІК ДѸПЪ СІСТЕМА ЛѸЇ СПѸРЦХАІМ.

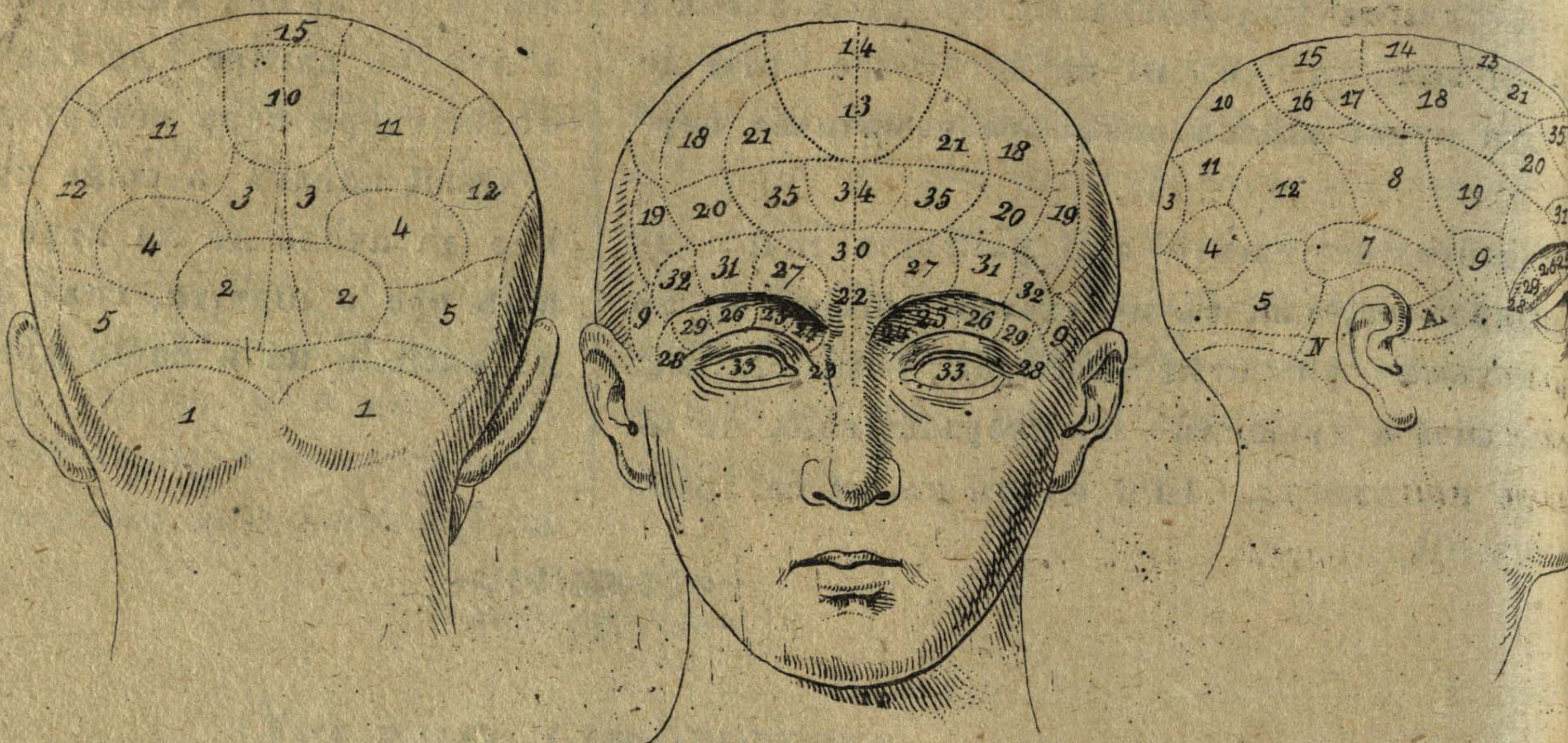

No. 1). *Аmatіѳіtatea сеаѹ аторѹл фісік.* Віоае аплекаре че ѫнпінџе сексѹріле дін інстінкт ѹнѹл кътръ алтѹл. Ачеастъ ѫнклінаре кътръ аморѹл фісік аре мініре сеаѹ де а ѫнтеџі факѹлтъціле ѫнцълеџіреї, сеаѹ де а-ї ставіла маніфестаціа преокѹпъндѹї дѹхѹл кѹ обіектѹл лѹї. Се сокоате кріерашѹл ка органѹл сеаѹ скаѹнѹл де къпітеніе а ачестеї аплекърї, ші се калкѹлеазъ пѹтерничіа ачестеї аплекърї дѹпъ дескідереа чефеї де ла о ѹреке ла алта. Тотѹші требѹе а ѫнсъмна къ де маї мѹлте орї с'аѹ конфѹндат дескідереа чефеї ші а кріерашѹлѹї кѹ волѹменѹл чел маре а мѹшкілор гътѹлѹї, каре се ѫнтролоакъ ла чеафъ; ачеїа че есте ѫн адівър сѣмнѹл ѹнеї енерџії каре се ѹнеще фоарте біне кѹ віошімеа доріндцілор сексѹале. Кѹ ѹн кѹвѫнт Бѹфон мареле натѹраліст, Мірабо вестітѹл трібѹн ѫн революціа францезъ, Галл ші реџеле францезілор Францііскѹс І. авеаѹ чеафа фоарте ларгъ, бѹлбѹкътѹріле мастоіде, адікъ мѹскії карії шербескѹ де а пѹрта капѹл, фоарте депъртате ѹна де алта; ачеаста ера кѹ тотѹл дін ѫмпротівъ ла реџ[...] Сфезілор Карол ал XII. ші ла Невтон.

No. 2). *Філоџепітѹръ сеаѹ плекаре кътръ [...]піі.* Ачеастъ плекаре есте асъміне аша де [...]версалъ ка ші чеа де маї сѹс, ші домніре[а] есте ші маї ціітоаре ші маї статорнікъ. Еа [...] о віртѹте фъръ де меріт ѫн атъта еа-ї де[...]стінктівъ; еѹ нѹ ам зіс къ еа н'аѹ фост фър[ъ] сатісфакціе нічї фъръ де ръсплътіре. Органѹл [...]ъї дісвъліт атът ла оаменії чеї Негрі кът ші чеї Албї, ші еа есте обічнѹіт маї арътатъ ѫн [...]меї декът ѫн барбаці. Еа се афлъ дінапоїа [...]пѹлѹї, маї сѹс декът чеа маї дінаінте. Се [...] съмнъм еаръші къ дін ковършіреа ачестѹї [ор]ган а філоџенітѹреї ѫн фемее, і се ѫнсѹше[...] форма аша де ѫнвідерат лѹнгъреацъ а кап[...] де дінапої; ѫн тімп че къпъціна омѹлѹї [...] кам рътезатъ ла чеафъ, ѫнкът се паре къ-ї [...]етъ патрат. Медічіна џѹдеціаръ де мѹлте [...] с'аѹ фолоеіт дін ачест характер діосъбіторі[...] секселор.

(Ва ѹрма)

СІСТЕМА КРАNІОСКОПІКЪ А DОКТОРȢЛȢЇ ГАЛЛ.

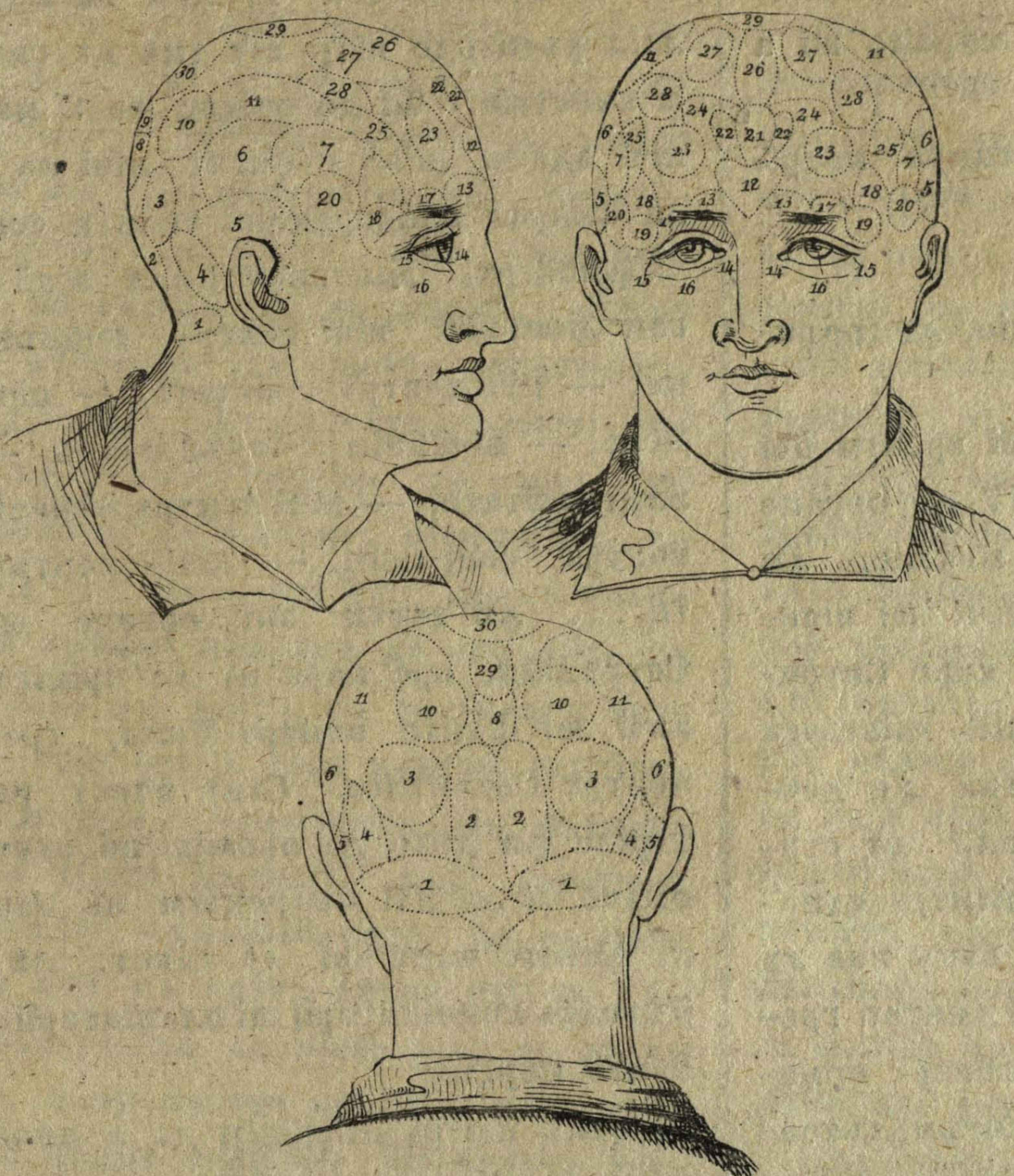

Таблонȣл крескътȣрілор къпъцінеї арътътор дȣпре Галл скаȣнȣл діосъбітелор факȣлтъці ші аплекърї а дȣхȣлȣї ші ꙟсъмнънд прееміненціа сеаȣ̆ ꙟналцареа лор чеа респектівъ.

---

1. Скаȣнȣл сеаȣ̆ органȣл аморȣлȣї фісік; сімціментȣл сеаȣ̆ плекаре кътръ џенераціе.
2. Аморȣл пърінцілор пентрȣ проџенітȣра лор (нъскȣції).
3. Органȣл ліпіреї сеаȣ̆ драгостеа де оамені ші а прієтеніеї; аплекаре де а фі ꙟн соціетате нȣмероасъ.
4. Органȣл кȣражȣлȣї; ꙟклінаре кътръ сфезї, черте ші лȣпте; апъраре де сіне ꙟсȣші.
5. Аплекаре де амор ші де крȣзіме; органȣл інстінктȣлȣї де а върса сънџе.
6. Аплекаре де фінецъ, де вікленіе; органȣл шіретлікȣлȣї ші а коцкъріеї.
7. Скаȣнȣл інстінктȣлȣї пропріетъцеї; плекаре кътръ дорінцъ де а тот стрънџе, ші кътръ пішкат; ꙟклінаре кътръ сгърченіе.
8. Органȣл мъндріеї, а ꙟгънфъреї, а фȣдȣліеї; скаȣнȣл аморȣлȣї де аȣторітате сеаȣ̆ де а стъпъні; аплекаре кътръ ꙟналцаре фісікъ сеаȣ̆ моралъ.
9. Плекаре кътръ дішъртъчїȣне, амбіціе; аморȣл глоріеї сеаȣ̆ мъріреї.
10. Чірконспекціа сеаȣ̆ бъгареа де самъ, превідереа.
11. Цінере де мінте деспре лȣкрȣрї ші фапте; едȣкабілітатеа; перфектібілітатеа сеаȣ̆ аплекареа кътръ десъвършіре.
12. Факȣлтатеа де а кȣноаще локȣріле; факȣлтатеа де а ші рапортȣріле ꙟнтіндереї локȣлȣї де ла ȣн пъмънт пънъ ла алтȣл.
13. Цінереа де мінте деспре персоане.
14. Факȣлтате ші цінере де мінте а кȣвінтелор ші а нȣмірілор пропрії; цінере де мінте вербалъ сеаȣ̆ де ачеїа че ворбеще.
15. Факȣлтатеа кътръ лімба грьітъ; талент ла філологіе.
16. Кȣноащереа рапортȣрілор въпсълілор; талентȣл зȣгръвіеї.
17. Кȣноащереа рапортȣрілор тонȣрілор; талентȣл мȣзічеї.
18. Кȣноащереа рапортȣрілор нȣмерілор; аплекаре ла матіматікъ.
19. ꙟнсȣшіре де а кȣноаще механіка ші констрȣкціа зідірілор ші а васелор; талентȣл архітектȣреї.
20. Аџеріме компаратівъ сеаȣ̆ де а фаче асъмънърї.
21. Спіріт метафісік; профȣнзіме де спіріт.
22. Дȣх де лȣаре ꙟн ріс ші де ръспȣнсȣрї інџеніоасе.

23. Талент поетік.
24. Бѫнътате, бѫнъ-воінцъ, блъндецъ, конпътіміре, сімцъчюне; факултате моралъ ші а кунощінцеі.
25. Факултатеа де а іміта; аплекаре кътръ мімікъ (џестурі).
26. Думнезеѹ ші реліџіа.
27. Статорнічіе, стъруінцъ; сумеціе, ӑндъръпнічіе.

NB. Галл, дупрекум се веде ші прекум ноі ам маі зіс, ну прімеа декът нумаі 27 де органе сеаѹ ӑнклінърі ӑнцълегътоаре сеаѹ морале, ӑн лок де треізъчі ші чінчі сеаѹ треі-зъчі ші шапте де пропенсії (булбукътурі), пре каре Спурцхаім ші скоала луі ле рекуноскѹ фііндіреа фоарте деосъбітъ. Стъруіторѹ тот уна ӑн доктріна луі чеа прімітівъ, докторул Галл ну статорнічеще орган партікуларнік нічі пентру куноще інцъ пре каре ел о аместікъ де бунъ вое ку бунътатеа, нічі пентру сперанцъ, нічі пентру греутате, нічі пентру ӑнтіндере, нічі пентру оръндуеалъ, нічі пентру евантуалітате (ӑнтъмплътоаре), нічі пентру конлъкуіре статорнікъ; ку ун кувънт Галл ну фаче декът о факултате ӑнцълегътоаре деспре мінунътате ші деспре ідеалітате, ші ачестуі дар а спірітулуі унік ші консеквент, дупъ пъререа луі, ел ъі дъ нумеле фоарте фіреск де *талентѹл поетік*, орі кът де фелурітъ ар путеа съ-і фіе аплікаціа. Конфігураціа луі Спурцхаім есте конрѫспунзътоаре џінереі де мінте а персоанелор луі Галл, індівідуалітатеа челуі дінтъі рѫспунде ла џінереа де мінте де лукрурі ші де фапте прімітъ де чест де ал доілеа, ші евантуалітатеа прекум ші казуалітатеа ачелуіа рѫспунде кіар тот уна ку *спірітѹл метафісік* а ачестуіа. Ъі де прісос де а маі зіче къ Галл нічі одатъ н'аѹ куџетат нічі ла нутрітате, нічі ла аморул консерваціеі сеаѹ а есістенціеі.

Ӑнскурт, докторул Галл н'аѹ статорнічіт орган діосъбіт: нічі пентру конлъкуіре статорнікъ, — нічі пентру греутате, — нічі пентру ӑнтіндере, — нічі пентру оръндуіалъ, — нічі пентру евантуалітате, — нічі пентру мервеілозітате, — нічі пентру сперанцъ, — нічі пентру конщіенчітате,... ӑн тотул опт органе маі мулт пентру Спурцхаім, пре каре ну ле прімісъ Галл. Доуъзъчі ші шапте пентру Галл, треі-зъчі ші чінчі пентру Спурцхаім. Сѫбт ачест рапорт діспърцітуріле ӑн доуе де органе ші субтілітъціле метафісіче а ле луі Спурцхаім аѹ оаре че асъмініме ку ачесте скімбърі де текст, ла каре се ӑнкумътеазъ компілаторії ші плаџіаторії (плешкарії) дін тоате църіле.

Дакъ ноі ні мърџінім де а ӑншіра ӑн ачеастъ фоае ун таблон къпъціноскопік де а луі Галл, есте пентру къ ӑнсуші ел недънд унул ӑн чеа маі де пе урмъ а луі скріере, ар фі фоарте ку аневое де а гъсі треі таблоане каре съ се асаміне. Фіе-каре скріітор францез сеаѹ џерман ӑн атъта аѹ модіфікат топографіа къпъціноложікъ а луі Галл дупъ пъререа луі, ӑнкът астъзі ар фі кам ку непутінцъ де а маі ӑнцълеџе чева ӑн скрієріле лор дупъ абътута сістемъ а луі Галл.

Т. Кодрескѹ.

КЪРТІЦА.

(Ӑнкееере).

Кътріца фатъ пе ла луна Мартіе патру сеаѹ чінчі пуішорі де одатъ. „Кълкушул ӑн каре фатъ е, зіче Д. Бюфон, мерітъ о дескріере деосевітъ. Ачест кулкуш есте фъкут ӑнтр' ун кіп „ вреднік де луаре-амінте; еа ӑнчепе маі ӑнтъі а скурма, а ӑмпінџе, а ръдіка пъмънтул

„ формънд о болтъ дестȣл де налтъ: ꙟн а-
„ чеастъ болтъ лась маĭ мȣлте деспърцітȣрі шi
„ стълпĭ ꙟн оаре-каре депъртаре ȣнȣл де алтȣл;
„ Нетезъще шi бате пъмънтȣл болтеĭ, аместе-
„ кꙟндȣл кȣ рѫдъчінĭ шi еарбъ шi о фаче аша
„ де вѫртоасъ шi солідъ пе де десȣпт, ꙟнкът
„ апа нȣ поате пътрȣнде дін прічіна конвексітъ-
„ цеĭ шi а солідітъцеĭ; ꙟн пъꙟнтрȣл болтеĭ фак
„ ȣн мошіноѵ пе каре-л акопър кȣ еарбъ шi
„ фрȣнзе, че слȣжеск де аштернȣт пȣĭшорілор, ꙟн
„ ачеастъ позіціе се афлъ маĭ сȣс декът ватра
„ бортiĭ шi прін ȣрмаре апъратъ де апа каре ар
„ пȣте съ пътрȣндъ ꙟн бортъ шi тот-одатъ скȣ-
„ тітъ де плоае прін болта каре копере моші-
„ ноȣл пе каре доарме. Мошȣноȣл дін нъȣнтрȣ
„ аре борте дін тоате пърціле, каре формеазъ
„ ȣн фел де дрȣмȣрі сȣб-пъмінтене шi пе каре
„ кърціца поате еші съ каȣте храна пȣілор. А-
„ честе горте пȣрчегꙟнд ка ніще разе де ла ȣн
„ сінгȣр чентрȣ, сꙟнт бътȣте шi аȣ о ꙟнтіндере
„ де ла 12—15 палме лȣнџіме. Пе ачесте дрȣ-
„ мȣрі прекȣм шi ꙟн болтъ се гъсъск бȣкъцĭ де
„ пȣр, каре де бȣнъ самъ есте храна де къпіте-
„ ніе а кърціцеĭ. Прін ачеаста ведем къ кърціца
„ есъ тот-деаȣна фоарте департе дін бортъ шi
„ къ, ка съ о поатъ чінева прінде кȣ пȣіĭ, тре-
„ бȣе съ сапе ȣн шанц ꙟм џȣрȣл мошȣноȣлȣĭ,
„ ка съ-ĭ тае тоате комȣнікаціїле. Дар фіінд къ
„ кърціца аȣзінд чел маĭ мік вȣет фȣџе, шi съ
„ сілеще съ-шi дȣкъ шi пȣіĭ кȣ дꙟнса, требȣе
„ дар маĭ мȣлцĭ оаменĭ съ сапе де одатъ ꙟн
„ џȣрȣл мошȣноȣлȣĭ, сеаȣ съ трагъ ꙟ-тр' ȣн сін-
„ гȣр мінȣт шанцȣл дін џȣр ꙟмпреџȣр кȣ адꙟн-
„ чімеа черȣтъ, шi нȣмаĭ ꙟн ачест кіп ар пȣте-о
„ прінде аштептꙟндȣ-о съ есъ ꙟн шанц пе вре
„ ȣна дінтр' ачеле борте.“

Кърціца раре орĭ сапъ мошіноȣл маĭ адꙟнк декът 5—6 палмаче де ла фаца пъмънтȣлȣĭ. ꙟн ачеастъ операціе са скормолеще пъмънтȣл де о парте шi арȣнкъ џърна пънъ кꙟнд нȣ маĭ поате съ маĭ лȣкрезъ дін партеа ачееа; дȣпъ ачееа ꙟмпінгꙟнд џърна афаръ кȣ капȣл шi лабеле формеазъ мошȣноаеле че ведем къ копър сȣпра-фаца пъмънтȣлȣĭ. Дȣпъ че с'аȣ ȣшȣрат де ачеа џърнъ, еа ꙟнчепе лȣкрȣ де чееалалтъ парте шi поате ȣшор се нȣмере чінева нȣмърȣл кърціцілор че с'ар афла ꙟнтр' о парте де пъмꙟнт дȣпъ нȣмърȣл мошȣноаелор каре н'аȣ пічĭ о комȣнікаціе ȣніле кȣ алтеле.

Ачесте анімале тръеск тот-деаȣна пъреке, шi драгостеа лор есте аша маре ꙟнкът діспрецȣеск алтъ соціетате. Еле се бȣкȣръ ꙟн ꙟнтȣнекоаса лор лъкȣінцъ, де бȣнеле денріндері де одіхнъ шi сигȣрътате; еле аȣ талентȣл де а се апъра де тот фелȣл де інсȣлтъ, де а фаче ꙟнскȣрт тімп ȣн азіл сеаȣ о лъкȣінцъ шi ашi стрꙟнџе храна требȣітоаре ꙟн о кътіме ꙟнсъмнатъ, фъръ съ фіе невоіте съ еасъ пе афаръ; еле ꙟнкід бортіле лъкȣінцеĭ лор шi нȣмаĭ атȣнче о пъръсеск кꙟнд лі сілеще апа че аȣ пътрȣнс ꙟн нъȣнтрȣ сеаȣ дакъ дін ꙟнтꙟмпларе лъкȣінца лі с'аȣ дърмат.

Кърціціле лъкȣеск маĭ кȣ самъ ꙟн пъмꙟнтȣріле кȣлтівате, шi ꙟн каре се гъсеск маĭ мȣлцĭ вермі шi інсекте. Вара еле се кобоаръ ꙟн въĭ ка съшĭ факъ лъкȣінца, шi дакъ тімпȣл есте кам съчетос, еле скот мошȣноае пе лꙟнгъ апе, шанцȣрі шi гардȣрі. Еле аȣ ȣн талент деосебіт съ жъпоае вермії шi ачеаста о фак ꙟнаінте де аĭ мꙟнка; ꙟнсъ къȣтꙟндȣĭ ноаптеа адесе орі бȣхніле ле ꙟнтꙟлнеск шi ле мънꙟнкъ. Кꙟнд кърціца се веде прінсъ ꙟнтъедатъ ꙟнчепе а ціпа шi се апъръ кȣ лабеле шi кȣ дінцiĭ. Ȣнiĭ кред къ еле сꙟнт ȣн фел де добітоаче фоарте сълбатіче шi кȣ тоате къ аȣ чеа маĭ маре мȣлцеміре съ тръеаскъ ꙟмпреȣнъ сȣб пъмꙟнт, кꙟнд се ꙟнтꙟлнеск афаръ еле се сфъшіе ȣна пе алта.

Оаре-чіне прінсъсе о кърціцъ шi о пȣсъсе сȣб ȣн клопоцел де стеклъ, ла ȣн лок кȣ о броаскъ шi о віперъ, кърціца леаȣ оморꙟт пе амꙟндоȣъ шi леаȣ мънкат маĭ мȣлт де џꙟмътате.

Се деосъбеск ꙟн маĭ мȣлте сорѝ де кърцеце дін каре челе маĭ де къпітеніе сꙟнт: кърціца де

Сіберіа, акъріа колор есте верде ші аꙋріꙋ̆ ші акъріа нꙋапцъ сънт скімбътоаре ла лꙋмінъ. *Кърtіца* де ла *Вірџініа*, акъріа колор негрꙋ есте аместекат де ꙋн колор пꙋрпꙋріꙋ̆ ꙟнкіс; *кърtіца* де ла *Канада* акъріа бот ъї ꙟнкꙋнџꙋрат де ніще мꙋшкї кърноші ші фоарте дісвъліці, каре се пар къ ар фї ніще спіні ші каре се депъртеазъ ші се апропіе ꙋнꙋл де алтꙋл ка ші калісꙋл флорії.

В. В.

ФІЛОЛОЏІЕ.

С'аꙋ̆ прецꙋіт къ ꙟн Еꙋропа се ворбеск 587 лімбї ші діалекте, ꙟн Асіа 937, ꙟн Афріка 226, ꙟн Амеріка 1264, адекъ песте тот пе фаца пъмънтꙋлꙋї се ворбеск апроапе де 3000 лімбї.

Лімба Спаніолъ нꙋмъръ 20,000 кꙋвінте ачеа Латінъ 25,000, Енглезъ 22,000, Францезъ 30,000, Італіанъ 45,000; Греакъ 50,000; чеа Џерманъ 80,000. Нꙋмърꙋл кꙋвінтелор Ромъне спорінд дін зі ꙟн зі нꙋ се поате ꙟнкъ статорнічі. Ꙟн бібліе се афлъ 1,700 кꙋвінте ръдъчінале евреещі ші 360 халдеещі.

Алфавітеле деосебітелор лімбї се компꙋн дін ꙋрмътоаре літере:

Ромънъ модернъ.	26.	Германъ	26.
Італіанъ	20.	Греакъ	24.
Латінъ	22.	Евреаскъ . . .	22.
Францезъ . . .	23.	Арабъ	28.
Спаніолъ . . .	27.	Персіанъ . . .	32.
Енглезъ . . .	26.	Санскрівъ . . .	52.
Славонъ	27.	Хінезъ	214.
Росіанъ . . .	41.		

Еџіптенії карії аꙋ̆ інвентат скрісоареа кꙋрентъ, віецꙋеа ꙟнтре 2800 ші ꙟнтре 3000 ꙟнаінтеа лꙋї Хс.

Літера ꙟнтъї а Фенічeнілор ші а Евреілор аꙋ̆ фост *Алеф*, дін каре Гречії аꙋ̆ фъкꙋт *Алфа*, еар чії модерні врін скꙋртаре *А*.

Хъртіа сеаꙋ̆ Папірꙋл се фъчеа дін скоарца ꙋнꙋї арвор еџіптеан, ші се ꙟнтребꙋінца пънъ ла анꙋл 700 дꙋпъ Хс., кънд атꙋнчї с'аꙋ̆ афлат методꙋл а фабріка хъртіе дін бꙋмбак. Хъртіа дін пънзъ де ін се ꙟнчепꙋ а се фаче ла 1200.

MSS. ꙟнсъмнеазъ манꙋскрісе, ші ера ꙟн векіме рꙋло сеаꙋ̆ вълꙋтучї де папір, аꙋ̆ де паргамент, че се нꙋмеаꙋ̆ кодіче. Манꙋскрісꙋл чел маї векꙋ̆ кꙋноскꙋт аꙋ̆ фост партеа поемеї лꙋї Омер афлате ꙟн Еџіпетꙋл де ꙋꙋс.

Літба Санскріtъ есте базіс а ꙟнвъцътꙋреї індіене, ші се кꙋноаще нꙋмаї де чії маї ꙟнвъцаці докторї індієні, че лъкꙋеск пе ла Бенарес. Алфабетꙋл лор се нꙋмеще *Давападарі*. Санскрітꙋл аре 16 вокале ші 34 консоане.

Кадтос, фенічіенꙋл, аꙋ̆ ꙟнтродꙋс чел ꙟнтъї алфабітꙋл греческ ꙟн Беоціа, ꙋнде с'аꙋ̆ ашезат ла 1500 ꙟнаінтеа лꙋї Хс.

Ромънії девіторії Романілор, карії ворбеск лімба Рꙋстікъ-латінъ, о скрісаꙋ̆ де асемене кꙋ літере латіне, пънъ ла ꙟнтродꙋчереа челор кірі ліене. Кꙋмкъ честе літере сънт стрыіне лімбеї поастре се ведереазъ ꙟнтре алтселе ші дін ачеа къ нꙋ сънт апте (ꙟн старе) а рості сꙋнетꙋл ромън, прекꙋм: ꙟн кꙋвінтеле *хꙋта*, *харцъ*, *Хърлъꙋ̆*, *хъртіе*, ꙟн каре *х* се пронꙋнціе ка ачел грек сеаꙋ̆ славон, еар нꙋ кꙋ *h* аспірат латін сеаꙋ̆ францез ші каре сꙋнет де асемене есте ші ꙟн лімба ромънъ.

ІНСТІТꙋТꙋЛ АЛБІНЕЇ.

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛꙋМЕЇ.

ФОАЕ

пентрꙋ

ꙟNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. №. 19. 16 ФЕВРꙋАРІЕ.

ФІСІОNОМІА ОМꙋЛꙋЇ.

СКІЦАРЕА КЛАСІФІКАЦІЕЇ ФРЕNОЛОЦІКЪ DꙋПЪ СІСТЕМА DОКТОРꙋЛꙋЇ СПꙋРЦХАІМ.

(Ꙋрта).

No. 3). *Konчentpatiвitate, аплекаре де локꙋіре.* Ачеста-ї нꙋмеле факꙋлтъцеї каре дꙋпъ Галл ꙟндеамнъ пре анімале де а фреквента ꙟнълціміле ші де а локꙋї локꙋріле челе маї ꙟналте, ші пре оамені а ꙟбі локꙋінца ші патріа лор. Дꙋпъ Спꙋрцхаім, еа есте аплекареа кътръ резіденціе, кътръ локꙋл шідереї, ші се поате ашіждереа гъсі ачест орган фоарте десвъліт ꙟн ачеїа дін скріїторії ші ораторії каре ковършескꙋ ꙟн концентраціа кꙋџетъреї лор ші акърора стіл ъї нервос. Галл конфꙋндъ ачеастъ факꙋлтате кꙋ стіма де сіне сеаꙋ *фꙋдꙋліа*. Џꙋдекаці кът требꙋе съ фіе імпортенца ꙋнꙋї орган ꙟн пꙋтереа кърꙋїа пасъреле факꙋ кꙋїбꙋл лор сеаꙋ се акацъръ пе кꙋлмеле арборілор, кълріоареле се цінꙋ анінате пе марџінеа препастіїлор, оаменії сънт мъндрі, ораторії енерџічі ші скріїторії кꙋ влагъ ꙟн скрііреле лор. Органꙋл ачестеї факꙋлтъці есте деасꙋпра No. 2; ел конреспꙋнде ꙟн върфꙋл осꙋлꙋї чефеї.

No. 4). *Afekціonisitate ceaꙋ adxezisitate.* Іатъ прінціпꙋл пріетеніеї сеаꙋ а драгостеї де оамені, ворбінд ꙟн лімба обічнꙋітъ: Органꙋл ачестор норочіте ші де доріт аплекърі окꙋпеазъ лътꙋріле чефеї, пꙋцін маї сꙋс ші фоарте апроапе де аморꙋл матернꙋ сеаꙋ а філоџенітꙋреї. Ачест орган ъї маре маї кꙋ самъ ла фемеї, дꙋпре Галл. Плекареа деспре каре ворбім есте, дꙋпъ кꙋм зіче Шпꙋрцхаім, прінціпіꙋл *Сочіабілітъцеї*, нꙋ нꙋмаї ꙟнтре оамені, дар ꙟнкъ ші ꙟнтре анімале.

No. 5. *Лꙋntapea.* Аплекаре ла діспꙋтъ, ла сфадъ, ла ꙟмпротівіре ші ла орі ші че фелꙋ де атак: ачестаї прінціпіꙋл кꙋражꙋлꙋї. Органꙋл ачестеї факꙋлтъці се афлъ ꙟн нівела ꙋнгꙋлꙋї џіос-

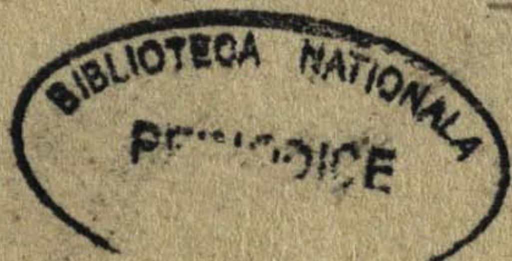

нік ші де дінапоі а върцеі сусніче ші латерале а къпъцінеі, деасупра урекеі ші маі кам ꙟнапоі.

No. 6. *Деръпъпареа сеаȣ десфіінцареа.* А-плекаре де а стріка, ші а фі крънцен. Органул ачестуі неноročіт інстінкт, каре асамънъ пе ом ку анімалеле челе маі сълбатіче де карне-мънкътоаре, есте маі обічнуіт фоарте ешіт пе капул кріміналіщілор марі, ла учігашіі іспітіці. Тотуші зікȣ френолоџістіі, къ органул дъръпънътор ъі контръ-кумпеніт прін органул бунеі воінці, *дъръпъпареа сеаȣ десфіінцареа поате съ шербеаскъ фоарте кȣ фолосінцъ інтересȣріле віртȣцеі* кіаръ дін ꙟнсуші прічіна аспреі сале енерџіі. (Ачеаста о мъртурісеще Г. Комбе, вестіт френолоџіст скоцезȣ). Органул десфіінцъреі се афлъ деасупра ші ꙟн дірекціа павілі онулуі урекеі. Преа маре ꙟн учігаші, ші преа ꙟнведерат ла вънъторіі чеі ꙟнпътіміці, ла вітежіі чеі марі ші ла бътуші прекум ші ла дуеліщі.

No. 7. *Секретівітатеа сеаȣ віклепіа.* Фінецъ, шіретлік, пріфачере; плекаре де а аскунде, де а стъпъні клътіріле інімеі. Ачеаста-і о факултате че се ꙟнчепе прін пруденціе ші діскреціе (віртуте пънъ аколе), ші каре се сфършеще прін мінціре, ꙟншъларе ку доуе феце, тръдаре. Ȣніtъ ку чірконспекціа, еа ꙟндъмънеазъ ун актор путернік діпломацілор, фацарнічілор ші діstръмацілор. Органул еі се афлъ ашъзат деасупра урекеі, немізлочіт деасупра No. 6: ел ъі фоарте крескут сеаȣ булбукат ла фъкторіі де романцурі мъноші ꙟн нъскочірі мінунате, ші ꙟнтр' о мулціме де акторі. Ȣніт ку веселіа, ел продуче Іроніа, Сарказмул ші ачеіа че Енглезіі нумескȣ *Ȣтър.* Ачеастъ булбукътуръ ера дестул де маре ла фаімосул фабуліст францез Лафонтен, ла Наполеон ші маі ку самъ ла Таілеранд.

No. 8. *Къщігареа сеаȣ пофта де а агонісі.* Органул нъзуінцеі де а агонісі сеаȣ де а посесуі се афлъ деасупра No. 7, ꙟнтре чірконспекціе каре есте маі ꙟнапоі, ідеалітате каре есте маі ꙟнаінте ші віклеміе акъруіа орган есте де десупт. Маі сус декът дънсул сънт органіле консщіінцеі ші а недеждеі, алінъторіі луі чеі натуралі. Ачеастъ факултате кондуче аш іждереа де а фаче колекціе де медаліі, сеаȣ де таблоане, сеаȣ де обіектурі де Історіа натуралъ, прекум ші де а стрънџе коморі. Дакъ есте преа ковършіторіȣ ші дакъ німікъ ну ва вені ка съ-л контръкумпенеаскъ, апоі ачеастъ плекаре мънъ пре ачеі че н'аȣ ла фурат, ші пре ачеі че аȣ ла сгърченіе. Ъі преа маре, обічнуіт ла хоціі де месеріе, ла каматарнічі, ла піраці (хоц де апъ) ші ꙟн оаре-каре кучеріторі каре ну се ръсбоескȣ декът нумаі пентру а-ші мърі статуріле лор.

No. 9. *Констрȣктівітатеа сеаȣ сітцȣл механічеі.* Органул ачестеі факултъці се афлъ пуцін деасупра тріунгіулуі екстерн а окіулуі ші ъі преа ешіт ꙟндъръпт. Се зіче къ-і преа крескут ꙟн ачііа че ɣбескȣ а зіді, сеаȣ каріі се деосебескȣ ꙟн фелуріте арте інџеніоасе: ачеста-і сімцул конструктівітъцеі ші а ꙟноръндуіреі. Ъі маре ꙟн пасеріле каре факȣ куібурі, ла касторі ші ла гузганул де кsměп, прекум ші ꙟн капітеле луі Торвалдсен, а луі Брунел, фаімосул інџінер къруіа Англіа ъі датоаре ку Тунелул дін Лондра фъкут пе суб флувіул Таміза. Г. Комбе зіче къ ачест орган ъі дестул де ростіт ші ла модісте.

No. 10. *Стіма де сіне, фȣдȣліа.* Докторул Галл конфундъ маі ꙟнтъі ачеастъ факултате ку ачеастъ пределекціе (драгосте) пентру ꙟналцъріле фісіче, каре фаче къ оаре-каре анімале потрікълескȣ мунціі, сеаȣ къ пасъріле факȣ куібул лор пе чеі маі ꙟналці арборі; ꙟнсъ се куноску ꙟндатъ ушуръта теа унеі астфел де детермінаціі. Органул ачестеі аплекърі се афлъ пуцін маі ꙟнапоі ші маі џіос декът крещетул: ел ера фоарте

ростіт ꙟн Наполеон. Ачїіа ꙟн каре аморꙋл десіне есте ковършітор маї обічнꙋіт аꙋ мерсꙋл дрепт ші цанцꙋш. Ачест орган ꙋніт кꙋ *akvizitatea* сеаꙋ пофта де а авеа, зікꙋ френолоџістїї, ачеастъ аплекаре де фꙋдꙋліе кондꙋче ла *егоїст*.

(Ва ꙋрма).

ПОАРТА NОРDІКЪ DЕ ПЕКІNГ.

Імперіа Хінеї, каре пентрꙋ а еї векіме, ꙟнтіндере ші ꙟнкідереа стрьінілор, ера сокотітъ ка чеа маї кꙋріоазъ дін церіле ръсърітꙋлꙋї, амꙋ, дꙋпъ трїꙋмфꙋл чівілізаціеї, пꙋртат ꙟн анії трекꙋці де кътръ Енглезї, аꙋ цінтіт ꙟнкъ маї мꙋлт інтересꙋл пꙋблікꙋлꙋї. *Е*вропеїї пънъ атꙋнче мърџініці а негꙋца нꙋмаї ꙟн портꙋл Кантон, аꙋ къпътат вое а вінде а лор манꙋфъптꙋрї ꙟн чінчї дін челе маї марї портꙋрї а Хінеї. Місіонарії крещінізмꙋлꙋї, карії де маї мꙋлці секꙋлї (векꙋрї) стръбътꙋсъ ꙟн мезꙋл ачїї імперії ші аꙋ сꙋферіт мартіріїле Сф. Апостолї, аꙋ амꙋ вое а ръспъндї адевървл Еванџеліеї, ші мꙋлці ꙟнвъцаці ші кълъторї черчетънд ачеле цермꙋрї адꙋнъ щіінці посітіве, каре нꙋ вор ꙟнтързіе а се пꙋбліка. Пъкъ атꙋнчї ꙟнсе, нꙋ маї пꙋцінъ інтересантъ есте релаціа амбасадорꙋлꙋї енглез *Макартnеї*. кареле ла анꙋл 1793 аꙋ візітат Пекінгꙋл капітала імперіеї черещї, прекꙋм о нꙋмеск Хінезії, ші деспре каре ꙟмпъртъшім ꙋн ꙋрмътор екстракт.

„Ла Пекінг се афласъ зіꙋа, зіче амбасадорꙋл, ꙟн каре авеа се ꙟнтре амбасада. Калеа ера ꙟндесꙋітъ де лꙋме пънъ ла о маре депъртаре де ла політіе, фіе-кареле воеа а ведеа пе ніще стрьінї асꙋпра кърора се історісеаꙋ челе маї кꙋріоасе лꙋкрꙋрї. Ꙟндатъ че остенеала сеаꙋ ꙟнбꙋлсала ні опреа а не ꙟнаінті, Хінезії ні ꙟнкꙋнџꙋра, ні піпъеа, се міра де колорꙋл мꙟнелор, пентрꙋ каре ерам невоіці а скоате мънꙋшеле, каре лі се пъреаꙋ фоарте рідіколе. Ꙋнії възіндꙋне рашї, сокотеаꙋ къ нꙋ авем перї ꙟн бърбіе, ші тръсꙋріле ноастре се сокотеаꙋ машінї оптіче, пентрꙋ а кърора міраре тоці се ꙟндеса. Сꙋбꙋрбꙋл (махалаоа) прін каре ам ꙟнтрат, аꙋ цънꙋт ꙋн чеас, ші кълъреції, тръсꙋріле ші педестрії че вінеаꙋ ꙟн прежма ноастръ, мінеаꙋ чеа маї маре політіе дін лꙋме.

Пекінг есте кꙋнџꙋрат кꙋ ꙋн мꙋр (зід) фоарте грос, де аџꙋнс де ꙟналт ші а кърора порці ꙟналте, ꙟнфъцошазъ де департе о прівіре мъреацъ. Ꙟндатъ че ам ꙟнтрат ꙟн капіталъ, ꙟндесꙋіреа ні се пърꙋ несꙋферітъ, ші нꙋмаї прін ловірї солдації че ꙟмпърцеаꙋ че ні ꙟнсоцеаꙋ, ші каре ноі нꙋ ꙟнкꙋвіінцам, ні аꙋ фост кꙋ пꙋтінцъ а ні ꙟнаінті. Лꙋкрꙋл чел ꙟнтъꙋ кареле аꙋ цінтіт а ме лꙋаре-амінте, аꙋ фост нꙋмърꙋл чел маре де скаꙋне пꙋртътоаре а дамелор каре авеаꙋ пънъ ла 20 пꙋртъторї ші ераꙋ ꙋрмате де асемене нꙋмър де каснічї. Кꙋ греꙋ мі-ар фі а зꙋгръві фелꙋрімеа колорілор, а драперіїлор ші а корделелор че ꙟнподобеск ачеле скаꙋне. Окії меї аꙋ фост ꙟнкънтаці де мꙋлцімеа аꙋрірілор ші а зꙋгръвелелор кареле акопереаꙋ каселе ші песте пꙋцін се обосіръ а прівї ꙟнскрісꙋріле ші семнеле челе марї ꙟнаꙋріте че стрълꙋчеаꙋ престе магазії. Ꙟнаꙋріреа чеа деасъ а пърецілор, а кратіїлор ші нꙋмърꙋл чел маре а фанарілор де хъртіе че ераꙋ претꙋтіндене анінате.

Къіле (ꙋліціле) дін Пекінг сънт лате ші непавелꙋіте де ші вара се ꙋдъ, тотꙋшї аста нꙋ ꙟмпедекъ рідікареа ꙋнꙋї ноꙋр де пꙋлбере ꙟнекътоаре. Каселе ꙟндеобще сънт кꙋ ꙋн рънд, дар кꙋ мꙋлте балкоане ші галерії. Фаца нꙋ аре ферестрї ші есте кꙋпрінсъ де негꙋціторї сеаꙋ мещерї авънд нꙋмаї о поартъ; акоперемінтеле сънт патрате, колцꙋріле фоарте лꙋнџіте, аскꙋціте ші

пе ла капете ѫндоіте ѫн сус. Еле сѫнт коперіте кꙋ оале де колор сꙋрїꙋ̆, дар ꙋнеле сѫнт вѫпсіте кꙋ ꙋн фрꙋмос галбѫн брілант.

Аꙋзіреа кѫ аічї нꙋ се аратѫ фемеї, нꙋ есте адевѫратѫ, ам вѫзꙋт фемеї ордінаре ші даме біне стеліте ші фоарте фрꙋмоасе. Хінезілор лі плаче а аве ѫн грѫдіна лор стѫнчї маестроасе, мꙋнчеї, грꙋпе де копачї, апе ші адѫпостірї сінгꙋратіче.

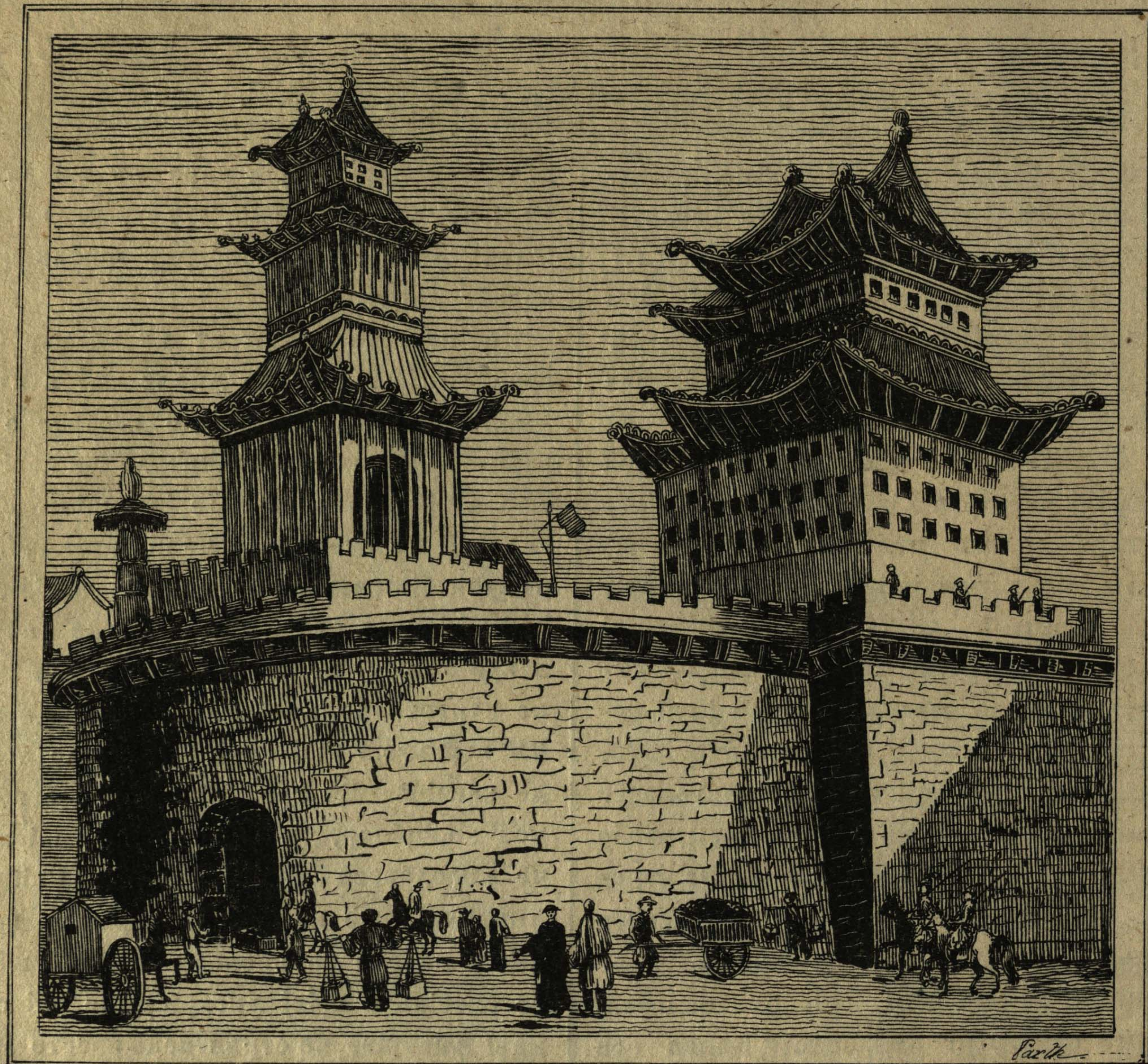

ПОАРТА NОРDIКѪ DЕ ПЕКІNГ.

Ѫн палатꙋл Елітрінѫ ꙋнде ніаꙋ̆ дꙋс, афарѫ де зідіреа де кѫпітеніе, біналеле лѫтꙋралніче ераꙋ̆ сꙋрꙋпате. Кѫтева апартаменте ераꙋ̆ ѫмподобіте кꙋ таблоане каре мерітаꙋ̆ лꙋаре амінте а кꙋноскѫторілор. Кѫлдꙋра чеа немѫсꙋратѫ ар фі фѫкꙋт непꙋтінчоасѫ а ноастрѫ петречере ѫн капіталѫ ші пе дрꙋм, деакѫ нꙋ ніар фі пꙋрꙋре рѫкоріт кꙋ гіацѫ че мꙋлт се ѫнтребꙋінцазѫ де Хінезї.

Палателе хінезе сѫнт кꙋ тотꙋл деосебіте де челе европіене, ачела ѫн каре лѫкꙋїм есте ашезат ѫн о грѫдінѫ, лꙋнг 90 ші лат 40 палме.

(Ва ꙋ̆рма).

ЛАМАРТІN.

СТРЪЛꙋЧІТꙋЛ ПОЕТ А ФРАNЦІЕЇ.

Ачест поет стрълꙋчіт аў ꙟнчепꙋт а са каріеръ де ла къдереа Імперіеї лꙋї Наполеон. О маре парте а жꙋнецеї сале аў петрекꙋто ꙟн кълъторії прін Европа ші маї кꙋ самъ аў локꙋіт ꙟн

Січіліа ші ла Неаполі. Ꙟн ачесте кліме фрꙋмоасе, а са імаџінаціе апрінсъ, віса лібертатеа (слобозеніа) пентрꙋ патріа са, каре і се пъреа оборътъ сꙋб тіраніа Імперіеї лꙋї Наполеон, ші кънд вені рестаꙋраціа (ꙟнтꙋрнареа Бꙋрбонілор), Ламартін аў ꙋрато кꙋ бꙋкꙋріе ші нъдежде де феріціре. Атꙋнчї се пꙋблікъръ а сале ꙟнтъѝ кꙋвінте. Онор, реліџіа ші лібертатеа ераў тіпꙋл лор де къпітеніе, ші мꙋлт маї ꙟн ꙋрмъ се аместекъ ꙟн еле ші філософіа.

Челе маї фаїмоасе а сале скріері сънт: Медітаціїле, Армоніїле кꙋм ші алте поезії алесе, асеменє кълъторіа ꙟн Оріент о прозъ поетікъ.

Тоатъ лꙋмеа кꙋноаще ші прецꙋеще меріtꙋл ачестор поезії. Ачест поет аў адресат ші о одъ кътръ о дамъ Жꙋнъ-Молдованъ, каре традꙋсе ромъневще с'аў пꙋблікат ꙟн Спікꙋіторꙋл No. II, фаца 66.

Ламартін с'аў нъскꙋт ꙟн лꙋна Октомвріе анꙋл 1791 ла Мілі лънгъ Макон, дін о веке фаміліе нобілъ. Ꙟн епоха революціеї ла 1793 тоатъ фаміліа са с'аў арестꙋіт ші нꙋмаї дꙋпъ моартеа лꙋї Робеспіер аў скъпат ші аў ꙟнтрат еар ꙟн посесіа аверілор сале. Ламартін с'аў крескꙋт ла царъ пънъ ꙟн върстъ де 12 ані; астъ крещере іл ꙟнсꙋфлъ кꙋ ідеї де неатърнаре, каре кꙋ сентімент де евлавіе лꙋмінатъ ꙟнформеазъ пън амꙋ а сале прінціпії.

Ла 1820, Ламартін с'аў късъторіт кꙋ о енглезъ пе каре о іꙋбеа де мꙋлт. Ел ꙟнтръ атꙋнчї ꙟн діпломатікъ ка секретар де амбасадъ, ꙟн каре пост аў відерат маре талент ші гібъчіе. Пънъ ла 1830 аў фост Шарже-д'Афер ла кꙋртеа Тосканеї, а Пармеї ші Моденеї, ел ера меніт ла пост де міністрꙋ ꙟн Гречіа, кънд аў ісбꙋкніт революціа де Іꙋліе 1830. Атꙋнчї Ламартін се трасъ дін пост політік ші скрісе політіка націоналъ. Дꙋпъ аста ел кълъторі ꙟн Оріент, ꙋнде петрекꙋ доі ані ла Палестіна &. Аічї пердꙋ пе фііка са, а кърія фрꙋмꙋсецъ ші мінте ера адмірареа стръінілор ші мънгъереа пърінцілор. Рекемат фіінд ꙟн Франціа ел фꙋ алес де Департаментꙋл де норд депꙋтат ла камеръ, ꙋнде, дꙋпъ че мꙋлт тімп с'аў лꙋптат пентрꙋ гꙋвернꙋ, амꙋ есте ꙋнꙋл дін къпітенііле опозіціеї ші діскꙋрсꙋріле (кꙋвінтеле) сале ꙟн камеръ сънт ꙟнсемнате прін прінціпії політіче ші крещінещї.

(Ва ꙋрма).

МАХОМЕТ АЛ II-ле.

Де доуъ орі обосіт де а пурта счептрул, Амурат 2-ле ъл лъсъ фіулуі сеȣ, ші де доуъ орі тънърул Махомет с'аȣ възут лъундуісъ ун авут дупъ каре ел суспіна ку амар. Ꙟнсфършіт моартеа луі Амурат каре се ꙟнтъмплъ ꙟн 1450, лъсъ тронул вакант. Ла ачеастъ ноутате Махомет пъръсі гувернъментул сеȣ де Амасіа, мерџе ла Адріанополі, апукъ фръіле ꙟмпъръціеі пе кънд ера ꙟнкъ ꙟн върстъ де 22 де ані.

Ꙟндатъ нумеле, ші мъріреа де кучерірорі че ел амбіціонеазъ, ун алт ноȣ Алесандру куџетъ ла супунереа лумеі; ку тоате ачесте сеаȣ дін ꙟнцълепчіуне сеаȣ дін політікъ ел ꙟнчепе аші лъці вестеа къ дореще репаосул; ші амбасадорії путерілор стреіне венінд съ-л салутезъ, ел деклъръ къ воеще съ маі ꙟнтемеезъ трактатуріле ꙟнкіете де Амурат.

Пачеа-і цінутъ дінафаръ, Махомет се ꙟнделетнічі де а ашеза оръндуеала ꙟн нъунтру, рідікъ трупе нумероасе, ле екзерчітеазъ, ле депрінде ла ръзбоіȣ прін експедіцііле ушоаре асупра пъмънтурілор ꙟмпъратулуі де Константінополі; ачест дін урмъ се сімці атакат, плънџеріле луі сънт деспрецуіте, ъл аменінцъ де а мерџе ку о арміе асупра луі, Махомет ну ръспунде нічі кум аменінцърілор луі, ꙟнсъ ел ꙟноръндуеще тоате ꙟн секрет, пентру а фі гата де ал лові ел чел ꙟнтъіȣ.

Ꙟнтокмаі ка ачесте фокурі суб-пъмънтіче, каре ꙟнтролоакъ пе ꙟнделеті путеріле лор; пентру а ізбукні ꙟн урмъ де одатъ ку фреамът. Султанул куџета ла челе маі ꙟнтінсе планурі, ел се фаче а се деда ку тотул ꙟнамораторлор сентіменте че-і ꙟнсуфласъ фіїка унуі дін аі сеі паші; ел о ръпеще ші о еа де соціе, сървъріле харемулуі аȣ ꙟнлокат екзерчіцііле іподромулуі; ваі де ачеі каре адормȣ лъсъндусъ ꙟн кредінца ачестор сълмне ꙟншълътоаре, кучі деџептареа лор ва фі грозавъ. Де одатъ тромбета се ауде ръсунънд: ла ачест сълмн де лупть Махомет апукъ армеле, ші се пуне ꙟн фрунтеа унеі армате де 100,000 де оамені; ꙟн тімп че о флотъ мъреацъ акопереа мареа Мармара; Німік ну-л опреще, ел сбоаръ ла Константінополі, одініоаръ апаратъ таре біне, дар унде се афла атунче авіе 6,000 де луптъторі; ші ачестіа ну сънт маі мулт Гречіі че аȣ ꙟнвінс пе Ксеркес пе каре кубіреа патріеі ъі префъку ꙟн ерої.

Ꙟндатъ пътрунші де спаімъ прінціі каре се ръзбоеа ꙟнтре дъншіі пунȣ армеле џіос, універсул се паре а фі луътор-амінте ла ꙟнтъмпларea чеа маре че аре съ се ꙟмплінеаскъ. Де о парте Евангеліа, де алтъ парте Коранул: каре дін ачесте реліџіі аре съ тріумфезъ, ачестаі ун ръзбоіȣ де пеіре, каре се ꙟнчепе ꙟнтре османі, ші крещіні; Константін ші Махомет трагȣ маі ку самъ прівіріле, амъндої фуръ марі, унул атакъ ку сумеціе, челалалт се апъръ ку кураж, нічі ун солдат ну-ші каутъ салутареа ꙟн фугъ, ші къмпул де бътъліе ръмъне пресърат ку морції; ꙟнсфършіт дупъ 40 де зіле де грозавъ кърносіре нумърул ковършеще, ші ветежіа-і ꙟнповоратъ, Константін піере ші Махомет тріумфеазъ.

Оаре требуе съ въ зугръвеск капітала унеі фаімоасъ ꙟмпъръціі, дедатъ жакулуі барбарілор, флакъра ші фіерул дукънд претутіндене, оморул ші фокул, алтаріле ръстурнате, темплуріле німічіте! Нічі ун азіл пентру а се путе апъра фемееле, копіії ші бътръніі, ꙟнфрікошатъ конфузіе, претутіндене нечінсте ші моарте, іче фііче тінере ꙟнкужбате де уміліpі ші де џаџокурі, коло копіі тінері жъртфіці пентру плъчеріле тікълоасе а ачестор барбарі, маі департе ачееаші ловітуръ омоаръ ші пе маікъ ші пе фіїкъ, ші пе соцȣ ші пе соціе.

Патру-зечі мії де жъртфіці аȣ трекут прін аскуцітул ферулуі. Еар Махомет ку ун окіȣ сънін прівеще ачеастъ ненорочіре; че зік ꙟн ачесте

ꙟнфрікошате мінуте ел ъї ꙟнсътат де десфрънърї, пъзінд пе сфъръмътȣріле фȣмегънде а Константінополȣлȣї, ел вісазъ ла вірȣінца лȣмеї, ел ъші еа нȣмеле де Падішах (домн стъпъніторю). Ах! негрешіт къ Европа ꙟнтреагъ ар фі періт ші ноі ам џемі астъзі сȣб счептрȣл Отоманілор, дакъ аморȣл ачеастъ нобілъ патімъ каре кȣръцъ інімa, н'ар фі веніт дін сънін ка съ ꙟнкътȣшезъ пе ачест леў тȣрбат, сȣб тръсȣріле ȣнеї тінере каптіве кȣ нȣмеле де Ірена. Ла ачеастъ прівіре Махомет се тȣрбȣръ, ȣн сентімент некȣноскȣт ъл мішкъ, ел ъї сȣбџȣгъ інімa пентрȣ чеа ꙟнтъеа датъ, ел сімцеще о алтъ невое декът ачеа де а се ꙟнбȣіва де сънџе ші де лакрьмї, ел сімцеще маї дȣлче ачеастъ ꙟнбътаре декът ачеа пе каре-ї о адȣче глоріа ꙟн къмпȣл бътъліеї.

Патіма лȣї ш'аў скімбат скопȣл, ꙟнсъ карактерȣл ъї ръмъне тот ачелаші, ел се лȣпта кȣ тȣрбаре, ел ȣбеще кȣ фȣріе, ел се десфатъ а ръстȣрна тронȣріле, ел нȣ аспіреазъ алтъ декът съ трїȣмфезе асȣпра ȣнеї фемеї, дар ачеастъ фемее, ачеаста-ї Ірена, тънъра греакъ, акъріа фрȣмȣсецъ ъї фъръ протівнікъ ші акъріа нȣме ъї маї пре сȣс де фрȣмȣсецъ.

(Ва ȣрта).

АСТРОNОМІА ПОПОРАNЪ.

(Ȣрта).

Де планеѕе.

Черчетънд черȣл кȣ бȣне телескопе (окене), се въдў лȣчеферї карії нȣ сънт немішкъторї прекȣм сънт стелеле; ії скімбъ а лор позіціе ші фак кълъторії каре фоарте біне сънт кȣноскȣте. Ачесте сънт планетеле сеаў лȣчеферії еранці (мішкъторї). Планетеле пънъ астізї кȣноскȣте сънт ꙟн нȣмър де 11 ші се нȣмескў: Пъмънтȣл Меркȣріȣл, Вінереа, Марцȣл, Жое, Сатȣрнȣл, Ȣранȣл, Череса, Палас, Веста ші Џȣно.

Тоате планетеле сънт сферіче (ротȣнде) ші аў доȣе мішкърї: ȣна де ротіре ꙟн џȣрȣл ȣнеї осії фіксе (статорніче), а кърia капете сънт полȣріле планетеї; алта де транслаціе ꙟн џȣрȣл соарелȣї, ȣрмънд ȣнȣї черк овал, а кърia ȣнȣл дін фокȣрї (чентрȣ) есте соареле. Планȣл, перпендікȣлар ла осіа фісікъ ші трекътор прін чентрȣл планетеї есте планȣл екваторȣлȣї сеў. Тотімеа мішкърілор a тȣтȣрор ачестор планете ꙟн џȣрȣл лор ші ꙟн џȣрȣл соарелȣї, ші а мішкърілор сателіцілор ꙟн џȣрȣл лор, есте ачееа каре алкътȣеще сістемȣл планетелор. Планетеле сънт опаче (тȣнекоасе), алтеле се вăд нȣмаї кȣ окȣл неокеніт; алтеле се въдў нȣмаї прін інстрȣменте. Вінереа, Марцȣл, Жое ші Сатȣрнȣл, аў о лȣкоаре стрълȣчітъ, каре се въдў ші кȣ окȣл неокеніт. Меркȣріȣл се аратъ ка о стеа фрȣмоасъ, дар нȣ се веде тот-деаȣна, Ȣранȣл се веде нȣмаї прін телескопў. Челелалте патрȣ, Череса, Пала, Веста ші Џȣно нічі одатъ нȣ се въдў кȣ окȣл неокеніт. Меркȣріȣл ші Вінереа, каре сънт маї апропіете де соаре декът де пъмънт, се нȣмескў планете *інферіоре* (адекъ де ȣн град маї џіос), еар челелалте планете *сȣперіоре*.

(Ва ȣрта).

ZЪВОDꙊЛ.

Ачест анімал се кꙋноаще лесне прін мърімеа капꙋлꙋї, ꙋрекіле мічї ші кам пліоціте, ші бꙋзіле марї че спънзꙋръ ꙟн џіос.

Се афлъ маї мꙋлте союрї акърор дескріере ар фї пре ꙟнтінсъ. Де пе нꙋмърꙋл ачестор союрї пꙋтем кꙋноаще ші варіетатеа слꙋжбеї ачестꙋї анімал.

Ꙟнсꙋшіріле вредніче де ꙟнсъмнат а кънелꙋї сънт: юцала мерсꙋлꙋї, пꙋтереа мꙋсколаръ, фінеца міросꙋлꙋї, ꙟнцълецереа ші недізліпіреа де стъпънꙋл сеў, ꙟнскꙋрт ел есте анімалꙋл де ла каре черем маї мꙋлте слꙋжбе. Ла попоареле че тръеск нꙋмаї кꙋ вънатꙋл прекꙋм ші ла ачеї пентрꙋ каре вънатꙋл аў аџꙋнс а фі о ꙟнделетнічіре ші о ꙟнсꙋшіре фіінцълнікъ а ꙋнꙋї богат, ꙟндаторіреа прінціпалъ а кънелꙋї есте съ аџꙋте пе ом сеаў ꙟн дескоперіреа вънатꙋлꙋї сеаў ꙟн ꙋрмъріреа ші пріндереа лꙋї; ші прекꙋм аџꙋторꙋл че се чере де ла къне, се скімбъ дꙋпъ натꙋра вънатꙋлꙋї, ші къ ꙟнсꙋшіріле партікꙋларе че се чер де ла дънсꙋл се дісвълеск прін крещере ші девін нꙋ тързіў херідітаре, с'аў формат атъте союрї деосебіте де кънї къте союрї де вънат се афлъ.

О алтъ ꙟнтребꙋінцаре че прогресꙋріле џівілізацієї аў дес-овічнꙋіто, ші ла каре одатъ оаменії депріндеа пе кънї, есте пріндереа омꙋлꙋї. Ꙟн тімпꙋріле трекꙋте оаменії се слꙋжеа кꙋ копоії пентрꙋ а пꙋте прінде пе фꙋрї; ші ꙟн оарекаре пърці а Амерічеї сънт кꙋціва анї, ачест міжлок барбар аў фост ꙟнтребꙋінцат ꙟн пріндереа негрілор каре фꙋџінд де склъвіе, се аскꙋндеа прін пъдꙋрї. Ачещї кънї, ꙟн каре о ꙟнгріжіре партікꙋларъ дісвълісъ пофта де сінџе дін џенераціе ꙟн џенераціе, аџꙋнсъсе а фі ꙟн ръсбоае аџꙋторꙋл стъпънілор лор. Страбон зіче къ копоії де Брітаніа аў фост ꙟнтребꙋінцаці ꙟн ръзбоаеле кꙋ Галії, ші ꙟн о епохъ маї ꙟн ꙋрмъ ꙟн ръсбоаеле Амерічеї кꙋ Спаніолії, ачесте анімале с'аў възꙋт џꙋкънд ꙋн рол ꙟнсъмнат ꙟн бътъліїле че ачещї авантꙋрієрї ꙟндрăзнецї фъче Індіенілор.

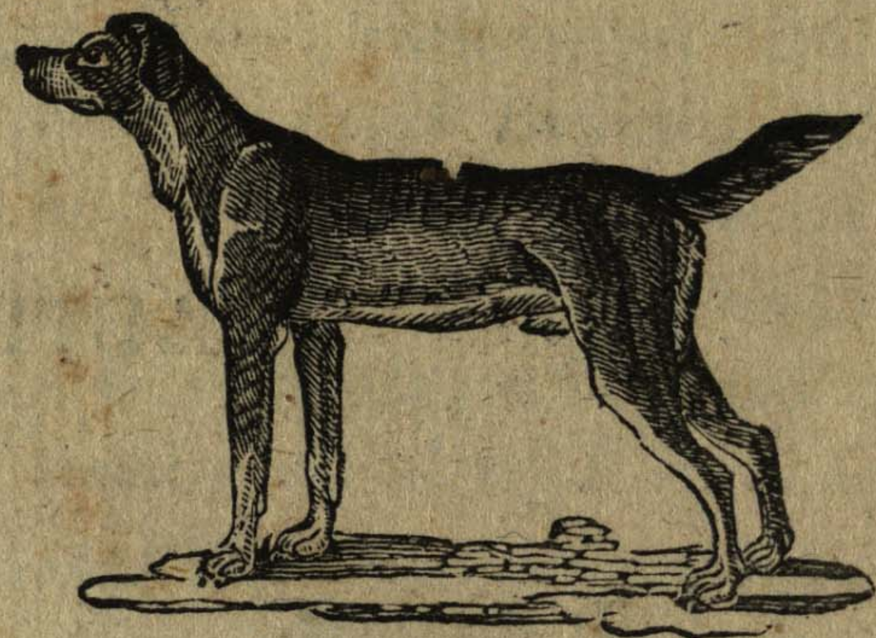

Домніте де пꙋцінъ сълбътъчіе кътева попоаръ, пъстръръ гꙋстꙋл спектаклꙋрілор сінџероасе ꙟн каре векії Романї аръта о подоабъ мъреацъ. Ꙟнсъ славії імітаторї ачестꙋї попор џігантік ꙟн лок а фаче съ се батъ армії ꙟнтреџї де довітоаче сълбатіче, се мꙋлцемеск съ вадъ ꙋн таꙋр фꙋріос лꙋптъндꙋсе кꙋ оаменії ші кꙋ кънії. Зъвозії депрінші пентрꙋ ачест фел де лꙋпте, дісвълеск о пꙋтере ші ꙋн кꙋраж вредніче де міраре.

В. В.

РЕПЕРТОРІꙊЛ КОNВЕРСАЦІЕЇ.

Нꙋ нꙋмаї Ромъніі, каріі пънъ амꙋ нꙋ авꙋсъ ꙟндъмънаре а ꙟнвъца лімба лор дꙋпре прінціпії, ꙟнтребꙋінцазъ ꙋне кꙋвінте неграматіче сеаў кꙋ доснікъ ꙟнцълецере, че кеар ла націіле чівілізате се веде невоеа де а ꙟндрепта асемене абатерї. Дрепт-ачеа сокотім де фолос а ꙟнсъмна де кънд ꙟн кънд кꙋвінте де ачел фелꙋ ші адевърата лор ростіре Ꙟн лок де агꙋтант, екстрꙋкції, сꙋітъ, лъꙋнтрꙋ, Таркꙋініꙋс, се кꙋвіне а зіче: адꙋтант, інстрꙋкції, світъ, нъꙋнтрꙋ, Тарквініꙋс. *(Ва ꙋрма).*

АНꙋЛ III.

ІКОАНА ЛꙋМЕЙ.

ФОАЕ

ПЕНТРꙋ

ҤNВЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЙ, 1846. № 20. 23 ФЕВРꙋАРІЕ.

ФІСІОNОМІА ОМꙋЛꙋЇ.

СКІЦАРЕА КЛАСІФІКАЦІЕЇ ФРЕНОЛОЦІКЪ Dꙋпъ СІСТЕМА DОКТОРꙋЛꙋЇ СПꙋРЦХАІМ.

(*ꙋрма*).

No. 11). *Апробатівілітатеа сеаꙋ аторꙋл апробацієї орї ҤнкꙋвіІнцърей.* Астфел есте прінціпіꙋл емꙋлаціеї, а дішертъчꙋнеї, а амбіціеї чеї маї де рънд; органꙋл ачестеї пропенсії (крескътꙋрї) се афлъ ла амъндоꙋе латꙋріле No. 10 ші се скоборъ пꙋцін маї џіос. Ел есте фоарте маре Ҥн ачеїа карії дін слъбъчꙋне даꙋ орбіш ꙋн прец опініеї алтꙋеа. Ка тіпꙋрї а ачестеї факꙋлтъці се поате чіта Г. Кꙋвіе́, Казімір Періе́, Д. Тіерс, В. Хꙋго ші маї кꙋ самъ пе Домнꙋл Араго.

No. 12). *Чіркопспекціа сеаꙋ прꙋденціа орї паза бꙋнъ.* Фріка, неҤнкредіреа де сіне сеаꙋ сфіеала ꙋнелтескꙋ фоарте мꙋлт Ҥн ачеастъ пропенсіе де прꙋденціе. Къте одатъ ашіждереа ъї о ꙋрмаре а ꙋнеї фоарте марї ачерімї, каре фаче съ се прецꙋеаскъ партеа чеа таре сеаꙋ слабъ а вре ꙋнеї партізї сеаꙋ пост де арме. Чірконспекціа ъї мама Ҥндоелілор ші а стънжъңірілор, а рълеї рꙋшіні ші а пъзірілор, ба Ҥнкъ адесеорї а неꙋтралітъцеї ші а леневіреї. Се чітъм ка есемпле карактеріле лꙋї Бернадот, а лꙋї Ж. Ж. Рꙋсо, а лꙋї Казімір Періер ші а Д. Моле́. Органꙋл Чірконспекціеї есте ашезат кътръ мізлокꙋл пърцеї лътꙋралнічеа кыпъцінеї, Ҥнтре органіле пофтеї де а авеа, а віклеңіеї, а кꙋражꙋлꙋї, а дішъртъчꙋнеї ші ал конщіінцеї.

No. 13). *Бꙋнъ-воінца сеаꙋ бꙋнътатеа.* Ачеї че кредꙋ Ҥн ачеастъ бꙋнътате прімітівъ, кꙋратъ де орї че калкꙋлаціе омінеаскъ, ъї пꙋнꙋ органꙋл Ҥн фрꙋнтарꙋл капꙋлꙋї, деасꙋпра рідікътꙋреї че се афлъ деасꙋпра фрꙋнтеї. Іатъ прінціпіꙋл адівъратеї харітъцї ші а жъртфіреї неінтересатъ, а

тандрецеї фъръ амор нічї ꙟнрꙋдіре. Аіче се поате нꙋмъра преа бꙋнії бърбацї: Вінчент де Павел, ꙟнбꙋнътъцітꙋл Енрік ал IV реџеле Францезілор ші історікꙋл Ласепедꙋ.

No. 14). Венераціа сеаꙋ респекtꙋл. Ачеастъ факꙋлтате наще аморꙋл кътръ зъї, прінціпіꙋл а орї ші че реліџії; респектꙋл кътръ бътрънї, кътръ сꙋперіорітъціле інтелектꙋале сеаꙋ сочіале, адораціа, ꙋміліреа. Воїꙋ чіта аіче пре венерабілꙋл Ламенеї, Ламартін поетꙋл, Валтер Скот, ші пре Веніамін Констант. Органꙋл ъї ашъзат ꙟн крещетꙋл капꙋлꙋї, ꙟнтре ачела а бꙋнеї воінцї ші а ферметъцеї сеаꙋ статорнічіеї карактерꙋлꙋї.

No. 15). Фермеtatea сеаꙋ каракtерꙋл. Іатъ ꙋна дін ачесте факꙋлтъці каре н'аꙋ нічї о тревꙋінцъ де а фі дефініте. Кънд ъї еа преа ковършітоаре, дꙋче пре ом ла ꙟндърътнічіе, нътънціе ші ꙟнпіетрошере. Ачест орган аре оарекаре аналоџіе ші оаре-каре легътꙋръ кꙋ органꙋл фꙋдꙋліеї. Ел есте ашъзат ꙟн крещетꙋл капꙋлꙋї, кътръ мізлокꙋл скъфъꙋреї къпъцінеї. Аіче пꙋтем нꙋмъра пре Наполеон, Рішеліо, Карол ал XII, Бернадоте &.

No. 16). Конщіенціоzitatea сеаꙋ іꙋстіціа орї дрепtatea. Сентімент де ꙋстіціе акъріа аꙋторітате ꙟналтъ, аре чеа маї маре ꙟнрїꙋріре асꙋпра пꙋртъреї омінещї ші каре о џꙋдекъ, о осіндеще, о педепсеще сеаꙋ о респлътеще. Се поате чіта аіче пре Сꙋлї, Малерб ші Ламартін. Органꙋл Конщіінцеї окꙋпъ о фоарте мікъ ꙟнтіндере деасꙋпра органꙋлꙋї чірконспекціеї, де десꙋптꙋл ферметъцеї ꙟнаінтеа апробаціеї ші дінапоеа сперанцеї орї недеждеа.

No. 17). Сперанца сеаꙋ ілꙋzia орї пъререа. Пропенсіе де а ръбда фъръ ꙋржт, де а ащепта фъръ дескꙋражаре: ачеаста-ї о ферічітъ факꙋлтате дін каре реліџіа крещінеаскъ аꙋ фъкꙋт о віртꙋте. Аша-с Ламенеї ші Наполеон. Органꙋл сперанцеї ъї фоарте апроапе кꙋ ачела ал конщіінцеї, маї ꙟндъръпт декът ачела а мервеїлозітъцеї ші деасꙋпра дорінцеї де а авеа.

No. 18). Мервеїлоzitatea сеаꙋ гꙋстꙋл сꙋпрапаtꙋралꙋлꙋї. Пропенсіе кꙋ мъріме орї грандіосітате, кꙋ сꙋпранатꙋралітате, ші сентіментꙋл а несфършітꙋлꙋї: еа мънъ ла кредінце евлавіоасе ші ла сꙋперетіціе, ла сꙋблімітате ші ла фанатісм, ші прегътеще пре ом ла міраре. Се чітъм пре Сократ, Платон, пре Тасо, Іꙋнг, Ламенеї, Кератрі &. Органꙋл се афлъ лътꙋралнік дінколо де ꙋнгꙋл фрꙋнтеї, деасꙋпра органꙋлꙋї де ідеалітате ші де ачела ал венераціеї каре есте маї сꙋс, ꙟнтре сперанцъ ші веселіе.

No. 19). Ідеалitatea сеаꙋ сімцꙋл поеtік. Нъзꙋінцъ де а ꙟнфрꙋмꙋсеца пе тоате ші де а пъші кътръ десъвършіреа ідеалъ: факꙋлтате есенціалъ а артістꙋлꙋї, а поетꙋлꙋї, а ораторꙋлꙋї, ші маї кꙋ самъ а скрііторꙋлꙋї. Органꙋл ачестіа есте ашъзат де десꙋптꙋл ші маї ешіт декът чел маї де сꙋс, ꙟнтре органꙋл дорінцеї де а авеа ші ꙟнтре ачела ал мꙋзічеї. Везї пре Расін, Шекспір, Гете, Ламартін, Бірон, Шілер, Рафаел &.

No. 20). Веселіе, сеаꙋ спіріt де шꙋгꙋіре ші де аtінџере. Се нꙋмеще астфел плекареа де а пріві тоате лꙋкрꙋріле сꙋб прівіреа лор чеа де шꙋгꙋіт. Ꙋн фел де спіцъ а ачестеї аплекърї есте ші Ꙋторꙋл енглізъск. Се чітъм ка тіпї пре Волтер, Енрік ал IV ал Франціеї, пе Пірон, пе Стерне, пе Алфонс Карр. Органꙋл ачестеї веселїї сеаꙋ воіошімї прінде ꙋн мік лок пе лътꙋріле фрꙋнтеї, ꙟнтре органіле мервеїлозітъцеї, а ідеалітъцеї, а імітаціеї ші а мꙋзічеї.

(Ва ꙋрма).

МАХОМЕТ АЛ II-ле.

(Ꙟнкееере).

Махомет нꙋ маĭ аре амбіціе: ел юбеще, ші ел ѥсте юбіт; асігꙋрат пентрꙋ тімпꙋл де фацъ, фъръ теамъ пентрꙋ чел віиторю, дін мъніле лꙋĭ кадꙋ̆ фꙋлџеріле ръзбоюлꙋĭ.... Ваĭ де ачела че ва вені съ ле апріндъ еаръші! Махомет ꙟĭ пꙋрꙋреа тот Махомет, сеаꙋ̆ кънд юбеще, сеаꙋ̆ кънд се ръзбоеще.

Ірена профітеазъ де фаворꙋл еĭ пентрꙋ а домолі џꙋгꙋл че апаса пе ненорочіта са патріе; еа капътъ харꙋл де а нꙋ ле скімба нічĭ кꙋм реліџіа, ші де трата пе ꙟнвіншĭ кꙋ оменіе: Ірена аꙋ̆ мерітат біне-кꙋвънтъріле тꙋтꙋрор Гречілор; ꙟнсъ Османіĭ нꙋ ꙟнтързіе а бага де самъ кꙋмкъ аморюл окꙋпеазъ фъръ греш ініма чеа апрінсъ а лꙋĭ Махомет; трꙋпіле лꙋĭ мꙋрмꙋръ; о бътъліе пердꙋтъ сꙋб зідꙋріле Кроеĭ, ла каре нꙋ фꙋсъсе Махомет, ꙟнтартъ кꙋ десъвършіре дꙋхꙋріле; тоатъ табъра се революціеазъ.

Мꙋстафа не маĭ аскꙋлтънд декът ръвна еа, алеаргъ съ се ꙟнфъцошезе ꙟнаінтеа Сꙋлтанꙋлꙋĭ, ші аколо фъръ а се теме кеар де сіне ꙟнсꙋшĭ: „ꙋнде есте Мохамет? ꙟндръзні съ стріџе паша; ꙟн склавꙋл ꙋнеĭ склаве, кꙋм аші пꙋте съ кꙋноск пе ачел че аꙋ̆ кꙋчеріт ꙋніверсꙋл? — Образнікꙋле! ръспꙋнсъ Махомет, кꙋ тон фꙋріос, щіĭ тꙋ къ-ці пꙋĭ капꙋл ꙟн прімеждіе пентрꙋ къ-мі ворбещі аст-фелю?“ Апоĭ віиндꙋшĭ ꙟн сімціріĭ ꙟĭ зісъ: „Мерџĭ нꙋ те теме де німікъ; ꙟнсъ каꙋтъ а ꙟмпліні кꙋ кредінцъ порончіле че еꙋ̆ ам съ ці ле даꙋ̆: алеаргъ ꙟндатъ съ адꙋні пе тоці Іанічерііĭ, пе тоці Спахііĭ ші пе тоате трꙋпіле афлътоаре ꙟн Стамбꙋл; еле съ ащепте пе піаца Іподромꙋлꙋĭ, асъміне ші маĭ маріĭ кꙋрцеĭ меле съ нꙋ ліпсаскъ де а се афла; еші ші сꙋпꙋнете.“

Махомет ръмас сінгꙋр, се фъче прада сентіментелор челор маĭ сгомотоасъ; ініма лꙋĭ ꙟĭ ка о маре фꙋртꙋноасъ акърія валꙋріĭ се ръдікъ ші се чокнескꙋ̆ кꙋ тꙋрбаре. Ачеста-ĭ аморюл, 'ачеста-ĭ глоріа... ꙟнсъ глоріа атакатъ ші аморюл фꙋріос ꙋрмеазъ ꙋнꙋл дꙋпъ алтꙋл, о свꙋчюмъ ші о сфъшіе. Ах! оаре-каре дін доĭ ва тріꙋмфа? Ꙟнтре ачесте Спахііĭ ші Іанічерііĭ ашезаці де бътъліе, ащептаꙋ̆ ꙟн тъчере пе Іподром; мъдꙋлъріле діванꙋлꙋĭ, міністрііĭ релііціеĭ, прінсъсе локꙋріле че лі ераꙋ̆ ꙟнсъмнате; фіе-каре кътꙋта ꙟнзъдар съ гъчеаскъ скопꙋл ачестеĭ адꙋнъріĭ солонеле; кеар ші Візірꙋл чел маре ера кꙋпріне де о адънкъ меланколіе.... Чіне оаре, ар фі пꙋтꙋт гъчі ачеа че се петречеа ꙟн ачел мінꙋт ꙟн ініма лꙋĭ Махомет?

Ꙟн сгомотꙋл трꙋмбіцілор, Сꙋлтанꙋл сосеще пе ꙋн кар де ръзбою, авънд лънгъ дънсꙋл пе Ірена, каре ера фоарте мъреџ гътітъ, ші акъріа фрꙋмꙋсеце ръпітоаре ꙟнтꙋнека скліпіреа аꙋрꙋлꙋĭ ші а діамантꙋрілор. Ла ведереа са, ꙋн мꙋрмꙋр лінгꙋшіторю се ръдікъ дін тоате пърціле ка о тъмъе кꙋратъ адꙋсъ ꙋнеĭ зеітъціĭ.

Окііĭ скънтеіаꙋ̆ де амор ші де тꙋрбаре, ші кꙋ ꙋн глас асъміне кꙋ вꙋетꙋл тꙋнетꙋлꙋĭ, Махомет се адресъ ла ачеастъ мꙋлціме ші стрігъ: „Іатъ, ачеаста-ĭ пентрꙋ каре мъ 'нвіновъцеск къ о юбеск пре мꙋлт, каре дін воĭ възіндꙋо ва кꙋтеза амĭ адреса астфел де ꙟмпꙋтаре! тотꙋшĭ образнічіле воастре мꙋрмꙋрърĭ аџюнс-аꙋ̆ пънъ ла міне: еꙋ̆ требꙋе съ въ педепсъскꙋ̆, ші еꙋ̆ сінгꙋр вою сꙋфері!“ Ла ачесте кꙋвінте ръстꙋрнънд кꙋ о мънъ пе Ірена, ші кꙋ алта апꙋкънд палꙋшꙋл, фаче съ кадъ ла пічоареле лꙋĭ капꙋл тінереĭ Грече; апоĭ ачесте кꙋвінте тръснітоаре ешіръ дін гꙋра са: „Съ щіці къ ачест фіер кънд еꙋ̆ вроеск, щіе ашіждереа кꙋрма легътꙋріле аморюлꙋĭ.“ — Ачеастъ фаптъ барбаръ неаꙋзітъ аꙋ̆ фъкꙋт съ ꙟнгеце прівіторііĭ де спаімъ; Тꙋрчііĭ џемꙋ̆, міла кꙋпрінде сꙋфлетеле лор; чеĭ маĭ рескꙋлъторĭ, темъндꙋсе

де о асемінеа соартъ, сънт гата де а ꙟмплінї орбї хотъръріле ꙋнꙋї стъпън каре нꙋ крꙋцъ нічї макар пе овіектꙋл ꙟнкінъреї лꙋї. ꙟнсъ Махомет, нꙋ ꙟнтързіе де а сімші збꙋчꙋмъріле сфъшіітоаре але мꙋстръреї де кꙋџет. ꙟн міжлокꙋл сераюлꙋї сеꙋ, ꙟн згомотꙋл таберілор, ꙟн сінꙋл сінгꙋрътъцеї, зіꙋа ші ноаптеа, претꙋтіндіне, ꙟшї сімте ініма апасатъ де о поваръ неспꙋсъ, ꙟн вінеле лꙋї сімте ꙋн фок містꙋіторїꙋ. Аша дар, крезінд къ ва ꙟмпъка сꙋфлетꙋл Іренеї, ꙋчіде пе Мꙋстафа, ші нꙋ мерџе декът кꙋ фіерꙋл, ші флакъра ꙟн мънъ. Небꙋнꙋл! ел сокоате къ прін ръспъндіреа шіроаілор де сінџе, ва 'ндꙋші стрігътꙋл тънгꙋітор а сінџелꙋї кꙋрат, пе каре-л върсъ пентрꙋ а ꙟндестꙋла атаката лꙋї мъріре; ꙟн лок де а стінџе ачеастъ сете, ел нꙋ фъкꙋ декът де а о апрінде маї мꙋлт. Кꙋ ꙋн кꙋвънт, омꙋл пері, ші ероꙋл ремасъ. Ах! че ом естраордінар ꙟн окії ꙋрмашілор лꙋї ар фі фост ачест Махомет ал 2-ле, кꙋ мерітꙋл сеꙋ персонал, кꙋ ісбъндіріле лꙋї, кꙋ фаптеле лꙋї челе стрълꙋчіте, кꙋ скопꙋріле лꙋї челе мъреце, дакъ ел н'ар фі ꙟнтребꙋінцат адесеорї сілнічіа ꙟн локꙋл дрептъцеї! *N. Bovean.*

М. С. СꙊЛТАНꙊЛ АБДꙊЛ-МЕЏІД.

Стрълꙋчітꙋл пърінте а М. С. тімпꙋріꙋ аꙋ прегътіт пе фіꙋл сеꙋ ла ꙟналта треаптъ че авеа се окꙋпе о зі. Дрепт-каре іаꙋ дат бꙋні ꙟнвъцъторї ꙟн лімба гречеаскъ, арабъ, персіанъ ші францезъ, прекꙋм ші ꙟн поезіе, ꙟн історіе, ꙟн џеографіе, ꙟн мꙋзікъ, ꙟн кълъріе ші ꙟн ꙟнтребꙋінцареа џерідꙋлꙋї, ал аркꙋлꙋї ші а сабіеї. Нꙋ маї пꙋцін аꙋ ꙟнвъцат тактіка спре а пꙋте команда о арміе. Кꙋ асемене прегътірї пентрꙋ віітоареа са меніре, прінцꙋл жꙋне с'аꙋ прокламат де ꙟмпърат ла 1 Іꙋліе 1839, зіоа морцеї пърінтелꙋї сеꙋ Махмꙋд ал II. Дішї ꙟн върстъ нꙋмаї де 16 анї (с'аꙋ нъскꙋт ла 22 Апріл 1823), Сꙋлтанꙋл аꙋ арътат атꙋнче мꙋлтъ вреднічіе, кънд, потрівіт датінеї стръмошещї, аꙋ пріиміт ꙟнкінареа клерꙋлꙋї ші а дрегъторіілор імперіеї. Ла 11 Іꙋліе аꙋ мерс кꙋ маре помпъ ла џаміа де Еіꙋд, ꙋнде шеікꙋл де Навіебіс, сеаꙋ а дервішілор дънцꙋіторї, еаꙋ ꙟнчінс кꙋ соленітате сабіа лꙋї Омар, каре церемоніе ръспꙋнде ꙟн Тꙋрчіа ла о коронаціе. Чел ꙟнтъїꙋ акт а жꙋнелꙋї сꙋверан, аꙋ фост а нꙋмі де міністрї пе Хорев ші Халіс Паша. Ал доіле акт політік аꙋ фост ла 3 Ноемвріе пꙋблікареа Хатішеріфꙋлꙋї де Гюлхане́, ꙋн фелїꙋ де Ашъзъмънт прін каре се асігꙋреазъ сꙋпꙋшілор віаца, чінстеа ші авереа. ꙟн ачесте ꙟмпреџꙋрърї се аменінце імперіа де арміа бірꙋітоаре а лꙋї Ібраім-Паша. Кꙋноскꙋт есте ꙟн че кіп, прін аџꙋторꙋл пꙋтерілор стръіне, с'аꙋ ꙟнфрънат Віце-реџеле, кареле апоі с'аꙋ мърџиніт кꙋ адміністраціа Еџіпетꙋлꙋї.

Де атꙋнчеа пънъ астізї Сꙋверанꙋл Османілор, неꙟнчетат се сіргꙋеще а ꙟнтродꙋче чівілізаціа, толеранціа, ꙟнвъцътꙋріле, дрептатеа ші економіа ꙟн імперіа са. Дін тоате мъсꙋріле сале се ве-

дереазъ плекъріле а марелуї сеў пърінте, цінті-тоаре прін реформъ а реорганіза націа са дупре ценіул векулуї.

Ікоана ѧнфъцошазъ пе М. С. ѧн костумул че пурта ла прілежул ѧнчінцереї ку савіа луї Омар.

ПОРЦЕЛANA.

Фіе-чіне се міръ де ачест продукт фрумос, каре есте подоаба тоалетелор ші меселор, еатъ кіпул кум се фавріказъ порцелана.

Хіна ні аў дат ачеле ѧнтъй моделе де порцеланъ, каре ѧн Европа аў ацюнс ла ун ѧналт град де деплінътате. Порцелана се фаче дін доуе матерій пъмънтоасе, дін каре фіе-каре аре о ѧнсушіре контраріе. Уна фаче порцелана превезіе-лучітоаре, ші алуатул еі кургътор прін каре ѧнкеагъ тоатъ мігма, астъ матеріе есте о парте де граніт ші се нумеще *Фелдспат* курат сеаў аместекат ку кредъ, арінъ ші унеорі гіпсос сеаў хърбурі де порцеланъ.

А доуа матеріе а алуатулуї о фаче фрънта-тъ спре а і се путе да орі че формъ. Пентру аста се ѧнтребуінцеазъ ун пъмънт арцілос алб, нуміт ѧн Хіна ші ѧн Франціа *Каолін*. Бунътатеа порцеланеї атърнъ де ла кътімеа а унеі ші

алтеĭ матерії ꙟтребȣінцате ꙟн компȣнереа алȣатȣлȣї ачестеї олърії.

Маї ꙟнтъѫ материіле прімітіве се мачінъ, се петреск пріи сътъ, се спалъ, ші апоĭ се фаче алȣатȣл каріле се ласъ се стее ꙟн курс де кътева лунї, еар ꙟн Хіна къціва анї. Апоĭ алȣатȣл се бате біне, спре а скоате тоате бешічіле де аер.

Дȣпъ аста алȣатȣлȣї се дъ деосебіте форме аȣ дін мънъ, аȣ прін калȣпȣрї, аȣ ла стрȣг, прекȣм: вазе, діскȣрї, теасȣрї &.

Ла стрȣг се факȣ нȣмаї васеле че аȣ съ фіе ротȣнде, прекȣм: талџере; теасȣрї, ȣлчіоаре ші вазе, еар торціле ші алте вазе лȣнгърѣце се тіпъреск ꙟн калȣпȣрї дін гіпсос сеаȣ ꙟн лȣт, каре ꙟнсорбȣ а ȣмезелеї алȣатȣлȣї, ȣнеорї се варсъ ꙟн калȣпȣрї де метал. Торціле ші пліскȣріле теіелелор (чеаїнічілор) се ліпеск кътръ трȣпȣл васȣлȣї кȣ ачел алȣат, ꙟнсъ маї сȣбціет.

Ꙟн чест кіп прегътіте ші ашезате ꙟн калȣпȣрї, вазеле се пȣн ꙟн ȣн кȣптіор, ꙟн каре се ȣсȣкъ пе ꙟнчетȣл спре а нȣ кръпа, апоĭ се ашазъ ꙟн ȣн кȣптіор фербінте а къруіа кълдȣръ трептат ꙟн партеа сȣсніkъ, есте маї маре де ачеа ꙟн каре се топеще арџінтȣл. Скоціндȣсе дін кȣптіор, порцелана есте въртоасъ ші ȣшоаръ ші чере а се акоперi кȣ ȣн покост сеаȣ смаліе албъ сеаȣ колоратъ, прін каре порцелана се фаче непътрȣнсібілъ де апъ ші бріллантъ, ꙟнделлінінд прін аста ші коачереа са.

Покостȣл алб есте дін фелдспост ръдȣс ꙟн пълбере фоарте фінъ, кареа дȣпъ мъчінътȣръ се ціне ꙟн о апъ збȣчȣматъ. Астъ апъ се ꙟмплънтъ порцелана коаптъ, каре стръбътънд ꙟн ачел алȣат, ласъ пе фаца васȣлȣї о сȣбціре пътȣре де покост. Копеpіте де ачест покост ȣмъд, вазеле се ашазъ ꙟн партеа де џіос а кȣптіорȣлȣї адекъ ачеа маї фербінте. Аічі порцелана ꙟнделлінеще коачереа еї ші дȣпъ абȣріреа апеї, покостȣл се ꙟмбінъ кȣ алȣатȣл біскопт (де доȣе орі копт). Астъ операціе есте делікатъ, кънчі порцелана поате а се топі кеар ꙟн кȣптіор каріле требȣе се аібе о кълдȣръ ка ачеа пентрȣ топіреа фіерȣлȣї. Десенȣл ші зȣгръвіреа се фак парте кȣ мъна слободъ де зȣгравї, парте кȣ патроане.

Порцелана біне-фабрікатъ нȣ се сфармъ нічі одатъ кънд се ꙟнкълзеще сеаȣ се ръчеще де одатъ: еа требȣе се фіе албъ ка лаптеле ші фъръ пете, се аібъ ȣн лȣстрȣ де о потрівъ, съ нȣ фіе преа гроасъ ші се аібе о формъ плъкȣтъ.

Вазеле антіче маї алес ачеле етрȣсче (че се фабріка ꙟн Тоскана ꙟнаінтеа Романілор) каре астізї се гъсеск сȣб пъмънт, сънт чел маї фаімос продȣкт де олъріе ші а кърора форме плъкȣте слȣжеск астізї де модел ла фабрікареа порцеланії.

Ікоана ꙟнфъцошазъ о ателіе де фабрікареа порцеланеї, ȣнде ꙟн фȣнд се веде мъчінънд матеріа, ꙟн фацъ ȣнȣл прелȣкреазъ алȣатȣл ла стрȣг, алтȣл моделънд кȣ мъна. Ꙟн фацъ се вӗд вазе хінезе, антіче ші челе кȣ фігȣрї, лȣкрате дȣпъ форма челор етрȣсче.

ОКІРЕ АСȣПРА АЛџЕРȣЛȣЇ.

Регатȣл векеї реџенції а Алџерȣлȣї есте ȣдат де вре о кътева рîȣріле дін каре Шеліфȣл ші Џедідȣл сънт челе маї де къпітеніе. Мȣнції Аммер ъл кȣрмъ; алці мȣнці ъл деліміteазъ ла меазъ-зі. Шав, ꙟн кълторіа са дъ де хотар статȣлȣї де Марок ші Алџерȣлȣї. „Дешертȣл Ангава, царъ аріноасъ каре се паре къ ꙟнкъ ка ші ꙟн тімпȣл лȣї Леон Афріканȣл, слȣжеще де

ꙟтречере леілор, струцілор ші Арабілор фурі.“ Суб гувернъмънтул челуї дін урмъ Деїу, статул Алџерулуї ера ꙟмпърціт ꙟн шесе провінцїї: Алџерул, Маскара, Тітері, Константіна, църіле Заб ші а Берберілор; ачесте доуе дін урмъ пърці рекуноскȣ оарекум домніреа алџеріанъ, акъріа хотаре деспре меазъ-зі се пердȣ ку несфършіре ꙟн дешерт. Ꙟнпопорареа Алџерулуї, пре каре Арабії ъл нумескȣ Ал-Џезаір, аȣ фост суіт, де кътръ Шав ші де кътръ алці аутори маї контімпурані, пънъ ла доуе суте де мії де суфлете: чеа дінтъї катаграфіе че с'аȣ фъкут де кътръ адміністраціа францезъ, ну дъду декът ун нумър че ну трече нічї песте треїзъчї де мії. Портул фортіфікат, ꙟн фрунтеа къріа се рълікъ політіа ꙟн амфітеатру, ъї преа пуцін сігур кънд бате вънтул де ла міазъ-ноапте. Мунчелул кътръ каре політіа ъї лініть, ацунџе о ꙟнълціме де о сутъ доуъзъчї ші патру де метре маї сус декът кымпъна мъреї. Зідуріле, каселе, сънт тоате възуте; уліцеле сънт ꙟнгусте, шовъїте, ꙟнсъ удате де фънтъні, ꙟнтрецінуте де апъ-дукурї; каселе сънт патрате ші фъръ де ферестрї ла уліцъ. Ꙟнтру ун фелїу де вестібулъ (тіндъ) нуміт *Скіфа* ꙟн рънлул де џіос, патронул касеї пріимеще візітеле сале. Ачеастъ камаръ ъї ꙟнмъндрітъ ку лъвіцї де піатръ, пе каре се афлъ астернуте ковоаре. Чел дінтъїї рънд ъї формат дінтр' о оградъ ꙟн џурул къріа се афлъ о колонадъ каре сусціне пе ал доілеа рънд, ачеастъ оградъ щербеще а да аер апартаментілор; фіекаре дін ачестеа ну есте декът нумаї о къмаръ лунгъ, ла капітеле къруїа се афлъ о ꙟнълцътуръ унде се пуне ун пат аша де рідікат, ꙟнкът требуіе о скаръ пентру а се суі ꙟн ел. Ꙟн фаца ушеї ꙟнтратулуї есте фъкут ун котлон ꙟн каре се ашазъ ун діван, унде вінȣ де се пунȣ фемееле песте зі. Алътуре ку скара ну се афлъ къмърї, дар аіче се обічнуеще де а фі пентру фіе-каре рънд букътъріа са есте сінгура къмаръ а касеї унде се афлъ къмін сеаȣ оџеаг.

Фъръ а ні опрі де а дескріе прежметеле Алџерулуї, ноі вом чіта пе Веліда, каре посесуеще ізвоаре фрумоасе, ші унде крескȣ портокалії, родії, ші кактусії. Се ꙟнсъмнъм ꙟнкъ ші ніще руіне романе пе коаста ръсърітеанъ, ші пе Бона каре, ꙟн прежметеле еї, аре руінеле Іпонеї, скаун епіскопал пе каре шідеа мареле сфънт Аȣгустін. Се маї ворбім ꙟнкъ ші де *Долтепе* че се въд пе ун тъпшан каре домнеще ꙟн џіур мареа. Ачесте піетре астукате аколо, амінтескȣ култул друідік ші пе Галї, ші каре фъръ ꙟндоіалъ къ вор фі тот-деауна о енігмъ пентру історіе.

Маурії формеазъ чеа маї маре парте де ꙟнпопорареа статурілор Алџеріане; еї се трагȣ дін Нумізї ші дін Мауританї, лъкуіторї де бащінъ а Афрічеї, местекацї дін кънд ꙟн кънд ку Фенічіенії, Романії, Берберії ші Арабії. Маурії прімітіві аȣ тентул аръмъȣ, ꙟнсъ маї албіȣ декът ал Арабілор. Статорнічіреа Турчілор ꙟн Алџер дателазъ дін епока кънд еї аȣ веніт ꙟнтру ацуторул Маурілор ші кънд гонїръ пе Спаніолї суб команда фаімосулуї Корсарїу Барбърошіе ші а Арабулуї Селім-Евтемі. Еї сънт фрумошї, мъндрї; ера алешї пентру а форма корпул Іанічерілор Деїулуї. Ꙟнкускріріле Турчілор ку Моресчеле аȣ прілежіт іскареа съмінцієї Кулуџілор.

Т. Кодреску.

ЕСПЛІКАЦІА ТЕРМІNІЛОР КАЛЕNDАРȣЛȣЇ ЛАТІN.

Маї ꙟн тоцї анії сеаȣ маї біне зікънд маї ꙟн тоате зілеле се дъ къте ун Календар дупъ рітул латін ꙟн мъна копіілор, ба ꙟнкъ ші ꙟн ачеіа а оаменілор фъръ а се відеа есплікаціа ..

ȣрор термінілор че се афлъ ꙟн трънсȣл. Ної ам сокотіт де кȣвіінцъ, къ кътева ꙟнсъмнърї пе скȣрт ꙟн ачеастъ прівіре нȣ ар фі ръȣ̆ веніте ꙟн *Ікоапа лȣтей*, маї алес къ ачесте лъмȣрірї с'ар пȣтеа адъоџі ші прін Календаріле ноастре, епре а ꙟнлесні пре тінерімеа ромънъ, съ ꙟнцълеагъ маї кȣ пътрȣндере дателе хронолоџіче кȣпрінсе ꙟн історііле скрііторілор Гречї, Латінї ші Візантінї.

Ȣрікȣл Календарȣлȣй. С'аȣ̆ дат нȣмеле де *Календар* таблоанілор ꙟмпърцірей тімпȣлȣй, пре каре омȣл ле аȣ̆ статорнічіт пентрȣ ꙟнтребȣінцареа лȣй, ші каре кȣпріндȣ̆ шірȣріле зілелор, а септемънілор, а лȣнілор ші а ано-тімпȣрілор анȣлȣй, ші каре вінȣ̆ де ла кȣвънтȣл *Calendes*, каре ꙟнсъмна адȣнъріле џінтте пе піацеле пȣбліче ꙟн тоате челе дінтъй зіле а ле лȣнілор де кътръ Романї, ші ꙟн каре понтіфічії вестеаȣ̆ попорȣлȣй сърбъторіле челе марї ші фієріле сеаȣ̆ ꙗрмароачеле.

Компȣтȣл еклезіастік. Компȣтȣл еклезіастік есте нȣмеле дат мъсȣрърей тімпȣлȣй, де кълендарȣл бісерічей католіче, сеаȣ̆ калкȣлаціа че шербеще а регȣла анȣл еклізіастік; ел кȣпрінде *нȣмърȣл де аȣр*, *літера Домінікалъ*, *чіклȣл соларъ*, *індікціа романъ*, *періодȣл Ꙋліан*, *епакта* ші *сърбъторіле бісерічей*.

Нȣмърȣл де аȣр. Нȣмърȣл де аȣр каре се нȣмеще ашіждереа ші Чіклȣл лȣнарїȣ, есте ȣн період де 19 анї, каре кȣпрінде челе 235 де варіації фелнȣріте, каре потȣ̆ а се ꙟнтълні ꙟн епохеле лȣнілор ноȣе, дін прівіреа зілелор лȣней. — Атеніенії, рекȣноскънд ачеастъ ꙟмпреџюр-старе ꙟнсъмнътоаре а околірілор періодіче ші ȣніформе а лȣнілор ноȣе дȣпъ ачеастъ револȣціе де 19 анї, пентрȣ къ атȣнчеа соареле ші лȣна се ꙟнтълнескȣ̆ тот ȣна, дін-прівіреа пъмънтȣлȣй, ꙟн ачелеаші ꙟмпреџюр-стърї ші ла ачелеаші пȣнтȣрї а черюлȣй ка ші кȣ 19 анї маї ꙟнаінте, пріміръ ачеастъ дескоперіре кȣ ентȣсіасмȣ̆, ші пентрȣ ꙟнтребȣінцареа ші ꙟндъмънареа четъцънілор, ей порончіръ съ се сапе таблоȣл ꙟн літере де аȣр пе піацеле пȣбліче; ꙗтъ де ȣнде се траџе нȣміреа де *Нȣмърȣл де аȣр.*

(Ва ȣрма).

ФІЕ-КАРЕ ТРЕБȢЕ А ФІ АЧЕЕА ЧЕ ЕСТЕ.

ꙞН віаца оменеаскъ тоатъ ꙟнтрепріндереа чере таленте ші кȣноащінце, ші нȣ есте ідее маї маре ші маї небȣнеаскъ, де кът кънд чінева креде, къ релацііле віецей ноастре не се потрівескȣ̆ кȣ дȣхȣл ностру чел ꙟнсемнат, ші къ окȣпаціа ноастръ ар фі невреднікъ пентрȣ черчетареа ноастръ. Орї ші че соцієтате аре невое де барбацї маї ꙟнсемнацї, ші ла фіе-каре професіе требȣе мȣлтъ ꙟнцелеџере ші ȣн гȣст ꙟнформат, дакъ чінева воеще а фаче пропъшірї норочіте ꙟн ꙟндеплініреа са. Фолосȣл се поате къпъта нȣмаї прін кȣноащінцї ꙟнтінсе ші сіргȣінцъ маре, ші де фіе-каре талент чінева требȣе а се фолосі прекȣм ші де фіе-каре окȣпаціе. Де ачееа требȣе а фі чінева де плін, ачееа че есте; ші чеєа че ꙟнчепе, съ лȣкрезе кȣ гібъчіє ші зел. Ачееа че е́ бȣн ші фолосіторїȣ, нȣ десонореазъ нічї кȣм пе ом; ші фіе-каре талент се онореазъ, кънд ꙟші ꙟнплінеще постȣл сеȣ̆ кȣм се каде. Ꙟн тінерецъ, требȣе чінева съ ꙟнвеце а фаче біне месеріа че аре а апліка; ꙟн ꙟнвъцъттȣріле сале тънърȣл съ аібъ де скоп десевършіреа, пе кареа дакъ аȣ̆ къпътато, ȣшор се поате ажȣта ꙟн невоіле сале. Франклін прін блъндеца ші сігȣранца са ажȣнсъ дін німікъ чел маї маре барбат. Ел ера тот деаȣна фоарте окȣпат, ші воеа съ фіе де плін ачееа че ера.

Гр. Пл.

ІNСТІТȢТȢЛ АЛБІNЕІ.

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛꙋМЕЇ.

ПЕNТРꙋ
ꙟNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЙ, 1846. №. 21. 2 МАРТІЕ.

АСТРОNОМІА ПОПОРАNЪ.

(Ꙋрта).

Планеta Меркꙋрїꙋл.

Іст лꙋчеафър се мішкъ ꙟн пꙋцінъ депъртаре де ла соаре ші есте фоарте мік, пентрꙋ каре нічї с'аꙋ пꙋтꙋт деплін обсерва: Форма са есте ротꙋндъ, нꙋ лꙋмінеазъ де сіне кѫчї ел аре фазꙋрї (скімбърї) ка лꙋна. Депъртареа ачестꙋї лꙋчеафър де ла соаре есте де треїспрезече мііліоане міле францезе (11,700,000 молдовене). Адевъратꙋл сеꙋ діаметрꙋ есте де 1,200 міле францезе (1,080 молдовене). Тімпꙋл кълъторіеї ꙟн орбіта са сеаꙋ лꙋнџімеа анꙋлꙋї есте 87 зіле 27 чеасꙋрї 15 мінꙋте $43\frac{9}{10}$ секꙋнде. Репеџꙋнеа кꙋ каре се мішкъ ꙟн ноіан есте 40 міле пе чеас. Нꙋ се кꙋноаще алтъ планетъ а кърїа мішкаре де транслаціе ар фі маї репеде. ꙟнкліџареа адекъ плекареа осіеї сале де ротіре кътръ планꙋл орбітеї, есте фоарте [illegible]. Кълдꙋра каре іст планет капътъ де ла соаре есте де шепте орї маї таре декът ачеа че капътъ пъмѫнтꙋл. Се сокотеще къ о атмосферъ фоарте деасъ астѫмпъръ астъ кълдꙋръ. Тімпꙋл зілеї адекъ а ротіреї ꙟн џꙋрꙋл осіеї ціне 24 чеасꙋрї 5 мінꙋте.

Планеta Вінерea.

Лꙋчеафърꙋл ачеста есте маї депъртат де ла соаре декът Меркꙋрїꙋл, а са депъртаре міжлочіе де ла соаре есте де 25 мііліоане міле францезе ($22\frac{1}{2}$ міле молдовене). Ел есте ротꙋнд, опак (непревъзіт) капътъ лꙋміна де ла соаре, ші аре фазе ка ші лꙋна, діаметрꙋл сеꙋ адевърат есте песте 2,800 міле францезе (2,520 молдовене). Кꙋ тоатъ мърімеа са, Вінереа есте чеа маї греа де а се веде прін телескоп, дін прічіна лꙋ-

коареĭ ші а скънтеерсĭ луміней сале. Еа кълтореще ꙟн џурул соарелуĭ ꙟн курс де 224 зіле, 16 чеасурĭ, 49 мінуте ші 8 секунде. Репеџунеа са міжлочіе ꙟн спаціе есте де 29,000 міле пе чеас. Ꙟн мішкареа са де транслаціе, трече унеорĭ ꙟнаінтеа соарелуĭ, ші атунчĭ еа се веде ка ун пункт негру пе діскул лучітор ал ачестуĭ лучеафър. Ротіреа ꙟн џурул осіеĭ сале се фаче ꙟн 23 чеасурĭ, 21 мінуте. Осіа ротіреĭ ну се афлъ ꙟн планул орбітеĭ сале. Кълдура еĭ есте мулт маĭ маре декът пе фаца пъмънтулуĭ. Атмосфера са се креде маĭ деасъ декът а ноастръ.

Честĭ доĭ лучеферĭ ꙟнкунџуръ черул ꙟн компаніе ку соареле, де ла каре нічĭ одатъ ну се діспартȣ декът пънъ ла оаре-каре марџінĭ. Іĭ сънт унеорĭ спре ръсъріт, унеорĭ спре апусул соарелуĭ. Ꙟн чел ꙟнтъю каз іĭ луческȣ дупъ апусул соарелуĭ ші се нумескȣ *стеле де саръ*; ꙟн казул ал доіле стрълуческ ꙟнаінтеа ръсърітулуĭ сеȣ ші атунчĭ се нумескȣ *стеле де дітінеаць*, де асемене се нумескȣ ші *стелеле пъсторулуĭ*.

Челелалте планете неафлъндусе нічĭ одатъ ꙟнтре соаре ші пъмънт, фазеле лор сънт несімціtoаре.

Планеtа Марц.

Ачеста есте ун корпȣ ротунд, тунекос. Астъ планетъ аре чеа маĭ маре аналогіе ку пъмънтул нострУ. Пре еа се ꙟнсамнъ петеле каре ꙟнфъцошазъ мъріле ꙟнтінсе, а кърора колор есте верзіȣ; ръмъшіца планетеĭ се деосебеще прін колор рошȣ, каре аратъ о въпсеа де окра (кързмізіе) а пъмънтулуĭ сеȣ, дін каре се ведереазъ къ Марцул есте кунџурат де о атмосферъ. Кътръ полуріле планетеĭ се въдȣ оаре-каре пете фоарте лучітоаре каре се пуцінеазъ ꙟн курсул вереĭ сале ші се ꙟнмулцъск ꙟн еарна са, дін каре се лъмуреще къ ачеле сънт адунътурĭ де геацъ ка ачеле афлътоаре пе ла полуріле ноастре. Марцȣ кълтореще ꙟн черю ꙟн курс де 686 зіле еар ротіреа са о плінеще ꙟн 24 чеасурĭ, 39 мінуте, 24 секунде. Діаметрул сеȣ чел адевърат есте де 1,500 міле: Депъртареа са де ла соаре 57 мілioане де міле. Репеџунеа кълторіеĭ сале ꙟн ноеан есте де 19,700 міле ꙟн ун чеас.

(Ва урта).

ЕСПЛІКАЦІА ТЕРМІNІЛОР КАЛЕNDАРУЛУĬ ЛАТІN.

(Урта).

Літеріле Dотіпікале. Літеріле Домінікале сънт челе шепте дінтъĭ літере а Алфабетулуĭ, ку каре се шербеск ꙟн кълiндарюл бісерічеĭ романе пентру а аръта Думінічіле, ші релацііле зілелор анулуĭ ку ачелеа а ле съптъмънеĭ; ші пентру а се да ачестора о ꙟноръндуіалъ пурурелнікъ с'аȣ ꙟнсъмнат челе шепте дінтъĭ зіле а ле анулуĭ ші конръспунзътоареле лор дін шапте ꙟн шепте прін літеріле: A, B, C, D, E, F, G, ꙟн аша фелю къ кънд літера домінікалъ ъĭ A, Думінічіле анулуĭ кадȣ ла 1-ю Генаріе, ла 8 Генаріе, ла 15 Генаріе, ла 22 Генаріе, Де асъмінеа Думінічіле кадȣ ла 2, 9, 16, 23 Генаріе кънд літера домінікалъ ъĭ B. ші аша маĭ департе.

Дечĭ, ꙟнтр'ун ан де 365 де зіле, сънт 52 де репетіціĭ де 7 зіле, ꙟн тотул 364 де зіле сеаȣ 52 де съптъмънĭ, маĭ мулт о зі; аша дар дупъ че с'аȣ ꙟнкеіет анул прін 52 де съптъмънĭ неапърате, се маĭ гъсъще ꙟнкъ о зі каре аре съ ꙟнчеапъ о алтъ асъмінеа съптъмънъ, ші прін урмаре, чеа маĭ де пе урмъ зі а анулуĭ требуе съ фіе тот ачеіашĭ ка ші чеа ꙟнтъю зі каре аȣ

ꙟчепȣт анȣл ші тоате съптъмъніле; де ȣнде се веде къ анȣл ордінарїў каре ȣрмеазъ дȣпъ ȣн алт ан ордінарїў се ꙟчепе тот-деаȣна кȣ о зі маї тързіў декът анȣл че л'аў пропъшіт.

Чіклȣл солар. Чіклȣл солар ъї ȣн періодъ де 28 де анї каре кȣпрінде тоате варіацііле діосъбіте каре потў а се ꙟтълні ꙟн оръндȣїала ротіреї ачелор шапте літере домінікале прін рапортȣл челор шапте дінтъїў зіле а ле анȣлȣї сеаў ачелеї дінтъїў съптъмънї.

Нȣмеле ачеста де *чіклȣл солар* нȣ аре нічї о легътȣръ кȣ соареле, німікъ астрономік прекȣм ъї ачела а *чіклȣлȣї лȣнар*, каре атърнъ де ла револȣцііле лȣнеї, ші с'аў дат ȣн аша фелїў де нȣме ачестеї револȣції де 28 де анї пентрȣ къ еа шербеще де а детерміна Дȣмінічіле анȣлȣї, ші пентрȣ къ Романії нȣміръ Дȣмініка *Dies solis*, зіоа соарелȣї.

Індікціа романъ. Індікціа романъ ера ȣн період де 15 анї статорнічітъ де кътръ Романї, ші акъріа чел дінтъїў ан ꙟнсъмна епохеле ꙟн каре пікаў фелȣрітеле кончілії (сфътȣірї) ші алте адȣнърї ꙟн каре се дебътаў стрънџереа а оарекаре дърї; ачест період се маї репродȣче ꙟнкъ прін датінъ ꙟн календаріле латінещї, деші ел нȣмаї ꙟнфъціошазъ астъзї ачеїашї требȣінцъ.

Періодȣл Iȣліан. Ел есте ȣн період де 7,980 де анї ші каре аў фост інвентат пентрȣ а сімпліфіка калкȣлацііле хронолоџіче; ел ъї формат дін треї нȣмере а ачелор треї чіклȣрї 19, 28, 15, а *пȣтърȣлȣї де аȣр*, а *чіклȣлȣї солар* ші а *індікцієї романе* каре, ꙟнмȣлціте ȣнȣл прін алтȣл, дъ ачест нȣмър де 7,980.

(Ва ȣрма).

ПȢNТЕА DЕ ЛА ФРАІБȢРГ ꙞN СВІЦЕРА.

ꙟнтре зідіреле мінȣнате а епохеї ноастре, се кȣвіне а ꙟнсемна пȣнтеа де ла Фраібȣрг. Астъ політіе есте зідітъ пе малȣл стънг а Саріней, амъндоȣъ малȣрї а ле ачестȣї ріў сънт фоарте ріпоасъ ші ꙟнълціме лор есте де 230 палме престе лȣчіȣл апелор. Кълъторії че вінеаў де ла Берна ла Фраібȣрг авеаў а се коборі ꙟн адъпчіме де 230 палме, спре а тречe песте о мікъ пȣнте де лемн, дȣпъ каре апої, спре а аџȣнџе ꙟн політіе, се ȣрка пе ȣн деал де асемене нълціме, ꙟнкът дрȣмȣл прін Фраібȣрг цінеа ȣн чеас.

Ніще асемене греотъці се тречеаў дін позіціа локȣлȣї, кънд ніще талентȣрї сȣмеце аў ідеат къ ар фі кȣ пȣтінцъ де а фаче о пȣнте анінатъ каре ар ꙟнтрȣні върфȣріле амъндȣрор деалȣрї ꙟнтре каре кȣрџе ріȣл Саріна. Пȣнтеа авеа се треакъ песте о маре парте а політіей. Астфелїў де проект се пъреа о адевъратъ Ȣтопіе *). Кȣ тоате ачесте четъцънії зелошї ші дрегъторііле аў ꙟмпъртъшіто ла інџінерії деосебітелор церї. ꙟн ȣрма ачестора с'аў трімес мȣлте планȣрї дінтре каре гȣвернȣл аў алес пе ачела а Д. Шалеї інџінер де ла Ліон, кърȣеа с'аў ꙟнкредінцат ші дірекціа.

Порціле де ордінȣл дорік, прін каре се ꙟнтръ пе пȣнте, аў о ꙟнълціме де 70 палме кȣ о болтъ де 45 палме ꙟналтъ ші латъ 21 палме, деші ла іст лȣкрȣ с'аў ꙟнтребȣінцат марї блоче (бȣкъці) де піатръ де тȣра, с'аў сокотіт де требȣінцъ а ȣні ачесте прін марї скоабе де метал, ꙟнкът с'аў ꙟнтребȣінцат маї мȣлт де 25,000 кілограме де фер.

Лърџімеа въїї Саріней, ла пȣнктȣл ȣнде с'аў фъкȣт пȣнтеа, адекъ ꙟнтре фацаделе дін нъȣнтрȣ а корцілор де пе амбіле ріпї; адекъ лȣнџімеа тоталъ а пȣнцеї есте де 952 палме. Фіечіне ва ꙟнцълеџе къ ла ꙟнчепȣт с'аў сфііт а ȣні о асемене депъртаре, фъръ а авеа ȣн разъм ла міжлок, дар греотатеа а зіді ȣн пічор ꙟналт

*) ȢТОПІЕ, се зіче де ȣн проект че нȣ с'ар пȣтé ꙟнфіінца.

ПȢNTEA DE ЛА ФРАIБȢРГ ѦN СВIЦЕРА.

де 231 палме ꙟн фꙋндꙋл ꙋнеї въї де алꙋвіе *), аў арътат непꙋтінца ꙋнеї асемене лꙋкрърї. Аша дар пꙋнтеа есте ꙟнтінсъ фъръ а авеа де десꙋпт ꙋн разъм, ꙟн о депъртаре де 927 палме.

(*Ва ꙋрма*).

*) АЛꙋВІЕ, пъмꙟнт нъскꙋт дін мъліре.

ВОЛТЕР.

Волте́р аў фост ꙋнꙋл дін барбацїї чїї екстраордінарї карїї, фъръ алт аџꙋтор декът ачела а џенїеї лор, аў аџꙋнс а авеа ꙋн фелїў де домніе асꙋпра асеменеа лор. Ел н'аў фост нічї сꙋверан

нічї маре ірооў; ел нꙋ авеа ꙟн діспозіціа са одоареле імперіеї, нічї комендꙋса армїї, кꙋ тоате ачесте ел пъшеа ка ꙋн тріꙋмфатор, ꙋмплънд лꙋмеа де нꙋмеле сеў, адꙋкъндꙋо ꙟн міраре прін нꙋмърꙋл біртꙋінцелор сале, лъꙋдат де ꙋнїї ші блъстъмат де алцїї. Ка чїї маї мꙋлцї де кончетіторї, дъръмънд мꙋлте ші незідінд німік ла лок; ꙟнкът де ші ера о џеніе, кꙋ бꙋнъ самъ нꙋ ера џеніа бінелꙋї.

Ла епоха нащерїї сале, реџеле чел маре *Лꙋ̈іс* ал XIV, ера спре ꙟнкеереа карїереї віецеї, сіргꙋіндꙋсе ꙟн бътрънеце прін о евлавіе аспръ се ръскꙋмпере скандалꙋл жꙋнецеї сале. ꙟн локꙋл сербърілор курцеї се фъчеаў помпе реліџіоасе. Палатꙋріле, кꙋрціле, челе одінеоаръ ръсꙋнътоаре, ераў тъкънде ка о бісерікъ. Кꙋртізанїї депрінші а компꙋне фаца лор дꙋпре ачеа а реџелꙋї, фъчеаў ꙋн фелїў де покъіндъ пърꙋтъ. Дар пінтре домніа чеа маре че ера спре ꙟнкеере, се ведеа амꙋ ръсъріnд реџенціа а віиторꙋлꙋї реџе, ші жꙋнімеа, каре пꙋрꙋре се акацъ де віиторіме, пентрꙋ къ ші еа н'аре алта декът віиторіме, жꙋнімеа се ꙟндеса ꙟн џірꙋл лꙋчеафърꙋлꙋї че се ведеа амꙋ ръсъріnд.

Тоцї жꙋнїї кавалерї, спірітꙋоші ші трънторї ші некрезъторї, лꙋа ꙟн ръс евлавіа реџелꙋї бътрън, ші, аместекънд фондосꙋл кꙋ форма, авеаў гꙋст а атака кеар реліџіа. Чїї маї ꙟнтъї прінцї ші нобілї да пілда некредереї, ші ка ніще орбї нꙋ відеаў къ съпаў темеліа зідіреї сочіале каре аменінца а сꙋрпа пре фїї лор сꙋб рꙋінеле сале. Волтер, жꙋне скънтітор де мінте ші де ідеї спірітоасе, ера кътат де ачеа соціетате каре іл прімі кꙋ браце дескісе, кънд кеар атꙋнче ел фъкꙋ ꙋн конкꙋрс ла Академіе пентрꙋ компꙋнереа ꙋнеї оде ꙟн лаꙋда Маїчеї Домнꙋлꙋї, ꙟнчепънд карїера са прін о темъ реліџіоасъ, ел, каріле авеа съ фіе ші нічї аў ꙟнтързіет а фі апостолꙋл некредінцеї!

Спре а пъзі оаре-каре формъ кꙋ арма філософіеї, с'аў декларат ръсбоїў преџꙋдецелор, ꙟнтре каре се ꙟнтролоакъ кредінца, реліџіа дꙋмнезеаскъ ші сфънта скріптꙋръ. Реліџіа ера цънта чеа маре, кътръ каре се репезеаў съџеціле а сарказмꙋлꙋї (сатіра) атът де прімеждіоасе кънд сътъ кꙋ гібъчіе арꙋнкате. ꙟн мъна лꙋї Волтер еле ераў маї перікꙋлоасе декът ꙟн а ле алтора, къчї німе нꙋ ле пꙋрта кꙋ о гібъчіе маї кріміналъ, нічї кꙋ о статорнічіе маї ꙟнделꙋнгатъ. Віаца са ера о лꙋптъ неконтенітъ, ꙟн каре ел ера

маї тот-деауна ѧнвінгътор. Моралул публік с'аў атакат ѧн темеліа са; ші дупъ ун мез-век, тронул Франціеї с'аў сурпат, еар сочіетатеа ліпсітъ де разъм, се афлъ ка ѧн о маре фъръ кърмъ сбучюматъ де фортунъ. Ѧн мезул късъпіеї націонале, а пръзілор, а фестелор каніБале ші дефъімареа Бісерічілор, с'аў възут ачеа адунаре, каре аў тъет капул рецелуї лор, декретуінд фіінца луї Думнезеў. Ачеста аў фост резултатул чел тріст а реформеї проектате ші ѧнчепуте ѧн анул 1789 дупъ сіргуінца луї Волтер ші а дісціплілор сеї.

Ачесте пуціне кувінте ераў неапърате а пропъші історіа віецеї ачестуї ом екстра-ордінар, каріле ѧн курс де треї патрімі де кек аў цънут лумеа суБ цюгул пенеї сале.

(Ва урма).

ФІСІОNОМІА ОМУЛУЇ.

СКІЦАРЕА КЛАСІФІКАЦІЕЇ ФРЕНОЛОЦІКЪ ДУПЪ СІСТЕМА ДОКТОРУЛУЇ СПУРЦХАІМ.

(Урма).

No. 21). *Imitaціe.* Факултатеа де а іміта цестуріле, лімБацюл, акчентул, гласул, фісіономіа ш. а. л. Фоарте въдітъ ѧн акторії чеї марї ші ѧн вре о къціва зуграві; органул імітаціеї се афлъ де амБеле пърці а органулуї Бунеї воінцъ, ші се ѧнвечінеазъ ку ачела ал мервеїлозітъцеї.

No. 22). *Indiвідуалitatea сеаў сітцул фапtелор.* Органул ачестеї факултъці окупъ мізлокул пърцеї цюсніче а фрунтеї, пуцін маї сус де ръдъчіна насулуї ші а спрінченілор. Плекаре де а куноаще маї ку де амънунтул оБіектеле, густул оБсерваціеї де амънунцімі, пределекціе пентру Історіа натуралъ, ѧнлесніре де а ѧнвъца, меморіа сеаў цінереа де мінте деспре лукрурі ші деспре фапте сеаў ѧнтъмплърі. Відеці пре Кувіе, Ліне, ХумБолд, Сісмонді ші пре алції.

No. 23). *Конфігураціа сеаў форта.* Ку кът окії сънт маї ѧнлътураці ку атъта ачеастъ факултате ъї маї ростітъ. Еа-ї преа пірпъітъ ла зугравії де портретурі. Аплекаре де а-ші амінті фігуріле ші де а німері асъмънареа лор. Аіче чітъм пре Георгіе ал III-ле, каре ъші амінтеа деспре фісіономіа тутурор ачелора че ъї възусъ; Г. Кувіе, зугравул Церард ші маї ку самъ пе вестітул зуграв Ван-Дік.

No. 24). *Ѧntindереа сеаў сіmtimentул перспектівеї.* Факултате неапъратъ зугравілор, ценералілор де арматъ ші інцінерулуї. Відеці пре Брунел інцінерул &. Органул ѧнтіндереї окупъ латуреа лъунтрікъ а аркадеї скъфътуреї окюлуї.

No. 25). *Греуtatea сеаў резістенціа.* Факултате де а прецуі греутатеа трупурілор ші де а ле фаче съ фъптуіаскъ сеаў де а ле потріві ла мъсуръто̂аре. Органул конръспунде ла аркада скъфътуреї окюлуї, унде се афлъ ѧнтре органул ѧнтіндереї ші ачела ал колорітулуї. Ъї маре ла дънцуіторі, ла мърінарі, ла меканічі ш. а. л. Уній зікў кумкъ ѧнгусціме ачестуї орган діспозазъ пре оаменії че кълъторескў пе апе де а авеа лънчеціме де мареа.

No. 26). *Колорatул сеаў сіmtimentул зугръвітуреї.* Органул ачестеї факултъці се афлъ ѧн мізлокул аркадеї скъфътуреї окюлуї, ѧнтре органул оръндуелеї локале ші ачела ал греутъцеї. Ъї фоарте маре ла мулте дін фемеї каре аў преа мулт густ ѧн куноащерса нуанселор ші каре щіў аша де Біне ка съ потрівеаскъ колоареле.

No. 27). *Локалitatea сеаў спаціул.* Факултате каре ні ѧндеамнъ ка съ відем ші съ кълъторім мулт, прекум ші де а ні адуче амінте де

локꙋрі. Ачест орган окꙋпъ спація чеа мікъ а фрꙋнтеі каре се афлъ деасꙋпра пърцеі лъꙋнтріче а спрінченеі. Аколо се афлъ о бꙋлбꙋкътꙋръ маре ла кълъторіі чеі марі, ла зꙋгравіі де пеізаже, ші ла анімалеле каре кꙋтріеръ локꙋрі, де есемплꙋ ла рындꙋнікъ. Нꙋ преа маре ла фемеіле каре-с нъскꙋте де а фі тот шъзътоаре. Везі пре Плꙋтіторꙋл Коок, Колꙋмб, Хꙋмболд, Ꙟрвіл ші Рос. Ачест орган ера фоарте пітъіт ла Невтон, ел каре аꙋ фост аша де лініщіт ші акърꙋіа віацъ ера аша де пачнікъ.

No. 28). Калкꙋлація сеаꙋ нꙋтърꙋл. Органꙋл калкꙋлаціеі фіінцъще ла партеа афарелнікъ а аркадеі скъфътꙋреі окюлꙋі. Ꙟі маре ла Невтон, Аілер, Монге, Араго ші Коші.

No. 29). Ордінꙋл сеаꙋ ꙟпоръндꙋіреа. Аплекаре де а пꙋне фіе-че лꙋкрꙋ ла локꙋл лꙋі, ші а-ші амінті де локꙋл че окꙋпъ. Факꙋлтате а ерꙋдіцілор (ꙟвъцацілор), а колекторілор, а челібаторілор (неꙟнсꙋрацілор) ші маі кꙋ самъ а фемеілор. Еа се афлъ ꙟн лъꙋнтрꙋл органꙋлꙋі де маі сꙋс No. 28 ші тот пре ачеіаші лініе. — Нꙋмаі сінгꙋр контꙋрнꙋл скъфътꙋреі окюлꙋі въдеще къ кꙋпрінде вре о шесе сеаꙋ шепте факꙋлтъці фоарте деосъбіте.

No. 30). Евентꙋалітатеа сеаꙋ дарꙋл кібзꙋірілор сеаꙋ ꙟпъінърілор. Ачеаста-ї факꙋлтатеа чеа маі фаворітъ а фісіолоџістілор, а політічілор, а історічілор, ші а медічілор: мещешꙋг де а сꙋпліні цірконстанціїле ші де а-ші адꙋче амінте де еле, талентꙋл аналізꙋлꙋі ші а превідереі каре се кꙋпрінде де а-ші да самъ де тоате кібзꙋіріле ші де фіе-каре старе ꙟн каре поате а се афла тот ачелаші обіект ші тот ачеіаші фіінцъ. Органꙋл *евентꙋалітъцеі*, афлътор ꙟн мізлокꙋл фрꙋнтеі, ꙟі пітъіт ла тоці історічії чеі бꙋні, ла фісіолоџістії чеі марі ші ла політічі.

No. 31). Тімпꙋл. Факꙋлтате де а мъсꙋра тімпꙋл ші де а прехотърі зъстъмпꙋріле прін амінтіреа ціркꙋмстърілор ші а фаптелор че с'аꙋ тъмплат. Еа есте де асъмінеа плекаре де а'ші рекемa дателе кꙋм ші де а стꙋдіа Кронолоџіа. Органꙋл ачестеі факꙋлтъці се афлъ деасꙋпра пърцеі мізлочіе а спрінченеі.

No. 32). Тонꙋріле сеаꙋ Мелодіа. Ачеастъ факꙋлтате есте ла мꙋзікъ ачеіа че-ї дарꙋл колорітꙋлꙋі ла зꙋгръвітꙋръ. Органꙋл окꙋпъ ꙋнгюл афарелнік а фрꙋнтеі, деасꙋпра спрінченеі, ші ел се мещіешъще кꙋ органꙋл *тімпꙋлꙋі.* Ел ꙟі маре ла вестітꙋл Росіні, кꙋм ші ла Хаідн ші ла алції. Ꙟі де неапърът ка органꙋл де маі сꙋс съ се ꙋніаскъ кꙋ ачеста пентрꙋ а се форма адівъраці мꙋзіканці.

No. 33). Літвацієꙋл сеаꙋ ціпереа де мінте де кꙋвінте. Арътареа факꙋлтъцеі каре ні фаче съ ꙟнвъцъм лімбі, прекꙋм ші де а гъсі ꙟн мінтеа ноастръ кꙋвънтꙋл потрівіт де а рості лъмꙋріт кꙋџетареа ноастръ. Семнꙋл ачестеі аплекърі есте проемінеція (бꙋлбꙋкареа) окілор. Ачеаста'ї чеа ꙟнтъю факꙋлтате пре каре Галл, ꙟнкъ тънър, о аꙋ дескоперіто. Філолоџії, ботаністії ші професорії лімбꙋці аꙋ маі тот-деаꙋна окії бꙋлбꙋкаці, прекꙋм ші класіфікаторії де орі ші че фелю. Аша-с Хꙋмболд, Кювіе, Сілвестрꙋ де Сасі ші Станіслав Іꙋліен, професорꙋл де лімба хінезеаскъ ла Паріс.

No. 34). Компарація сеаꙋ асъмінітеа. Органꙋл ꙟнфъціошітор а ачестеі факꙋлтъці прецїоасъ окꙋпъ мізлокꙋл фрꙋнтеі, ꙋнде ел се афлъ деасꙋпра *евентꙋалітъцеі.* Ачеастъ факꙋлтате ꙟі неапъратъ натꙋралістілор, скрііторілор ші ораторілор. Відеці пре Піт, Гіоте, Ламенеі, Ламартін, Џеофрꙋа, К. Дꙋменіл ші Прꙋсіанꙋл Океn.

No. 35). Каꙋзалітатеа, спірітꙋл філософік. Ꙟн пꙋтереа ачестеі факꙋлтъці, філософії пъшескꙋ дін коло де фапте ші де тъмплърі, кꙋ скопꙋ нꙋмаі де а лі гъсі каꙋзеле, мотівꙋріле аскꙋнсе сеаꙋ есенція. Ачеаста-ї щіінца ачеіа че с'ар пꙋтеа нꙋмі *Пентрꙋ че* ші *Кꙋм.* Фъръ дънса, нꙋ ар фі нічі кꙋм ꙟнвъцаці адівъраці, нічі кꙋм історічі нічі мораліщі адънчі. Асфел есте прінціпіꙋл сістемілор фъръ де фꙋндамент ші а іпотезілор ме-

тафізіче. Органȣл ачестȣі сімтімент філософік се афлъ ѫн партеа лътȣралъ а фрȣнтеі, пе мърџініле органȣлȣі *Компарацієі*. Требȣіа съ фіе маре ѫн натȣралістȣл Бюфон, Гіоте, Сократ, Кант, Франклін, Кератрі, ѫн Бюрке ші ѫн Монтескю.

(Ва ȣрма).

АРІОСТО.

Чеа май маре парте де поеці се прегътеаў кȣ тотȣл ла алтъ чева декът ла ачеа каріеръ ѫн каре авеаў а се стрълȣчі. Ѫн жȣніе, пърінції і хотъраў пе ȣнії ла адвокаціе, ла кълȣгъріе сеаў ла оасте. Дар веніа зіȣа ѫн каре се деклара ѫн ії сентіментȣл мінірей, дрепт-каре тоате ле пърсаў спре а ȣрма сворȣлȣй џенієі лор. Де іст фелю аў фост ші Аріосто, ȣнȣл дін чій май файмоші поеці лірічі а Італієі.

Лодовіго Аріосто се нъскȣ ѫн Реџіо ла 1474, дін жȣніе мъртȣрісеа маре талент пентрȣ поезіе, ѫн каре компȣнеа траџедій че ле репрезата кȣ фрацій сеі. Афлъндȣсъ ѫн дрегъторіе ла кардіналȣл д'Есте; де ші плінеа челе май марі інтересȣрі політіче, тотȣші нȣ ѫнчета а се ѫнделетнічі кȣ поезіа, ші ѫн мезȣл окȣпаціілор фелюріте аў компȣс ѫн кȣрс де 10 ані поема са немȣрітоаре ѫнтітȣлатъ: *Роландо фȣріозо*. Стрълмȣтъндȣсе апой ла дȣка Алфонсо, аў пъчȣіт статȣл ачестȣеа че ера дішерат де партіде. Поема лȣй прекȣм ші астізі, ера ші атȣнчі лектȣра чеа фаворітъ а Італіенілор де тоатъ стареа, дін каре маре парте о щіў де рост ші о кънтъ. Къзінд одатъ ѫнтре о бандъ де хоці кȣмпліці карій ȣчідеа ші пръда цері, ачеастіа ѫндатъ че аȣзіръ къ ел есте Аріосто, се плекаръ кȣ респект ѫнаінтеа са ші-і дъдȣръ о ескортъ пънъ ла ȣн лок сігȣр.

Ел нȣ ера авȣт, дар тотȣші аў адȣнат атъта кът аў пȣтȣт петрече бътрънецеле ѫн лініще. Міръндȣсе оаре-чіне, кȣм ш'аў зідіт о касъ атът де мікъ ел, кареле ѫн поезііле сале, дескріе палатȣрі аша де марі ші мінȣнате, ел ръспȣнсе пентрȣ къ май ȣшор есте а адȣна кȣвінте декът піетре. Ел аў ръпосат ѫн каса ачеа ла 6 Іȣніе 1553.

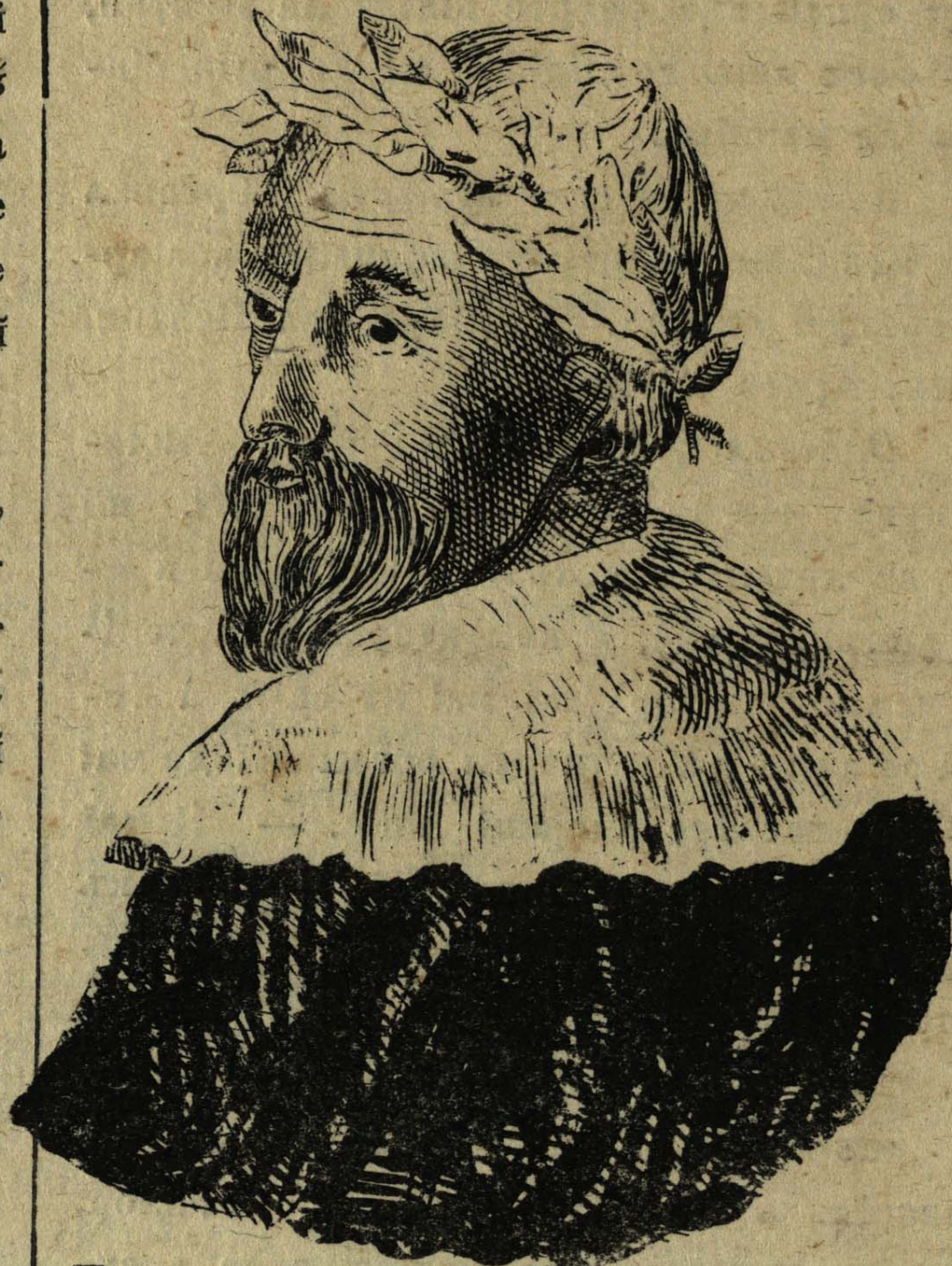

Поема лȣй есте традȣсъ ѫн тоате лімбеле ші кътева політії іаў ѫнълцат монȣменте.

Ѫн поема са Орландо, ел аў десвъліт о мінȣнатъ ші стрълȣчітъ авȣціе де імаџінаціе, ші ȣн фармък ѫн історісіріле сале, каре кȣ маре маестріе ѫнбінъ ȣна кȣ алта непȣмърате епізоде, десеорі ѫнтрерȣпте ші май ѫн ȣрмъ еар реѫнчепȣте. Асемене ѫнсȣшірі аў ѫнчінс фрȣнтеа лȣй Аріосто кȣ кȣнȣні немȣрітоаре ші компатріоції сеі і дъдȣръ нȣме де *Divino* (ѫнзеіт), афаръ де астъ маре Епопое, Аріосто аў компȣс Сатіре, комедії &, ші версȣрі латіне.

АНȢЛ III.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

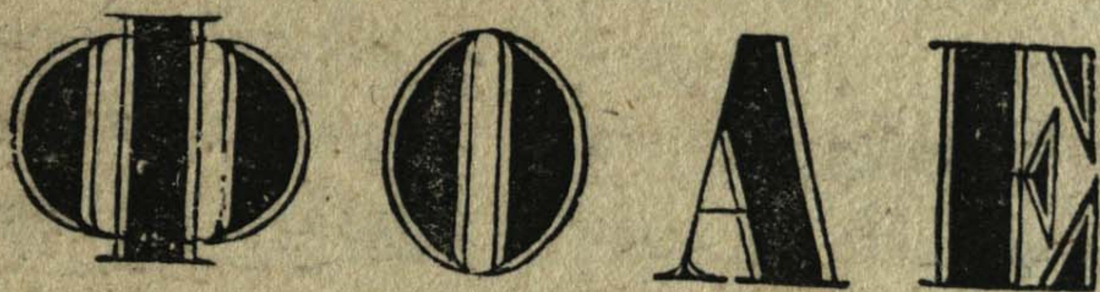

ПЕНТРȢ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 22. 9 МАРТІЕ.

ВОЛТЕР.

(Ꙟкеіере).

Волтер с'аў нъскȣт ла 1694; пърінтеле сеў аў фост Франсȣа Арȣé, нотар де Шателé, ом фоарте кȣмінте. Ꙟнспъімънтат де плекъріле фіȣлȣї сеў, ел воі а ле стънџе маї наінте де а се дісволта маї мȣлт. Дрепт-ачееа іл хотърі ла рамȣл џȣдекътореск. Дар жȣнеле ꙟн лок де а ꙟнвъца леџіле, компȣнеа траџедії ші ꙟн върстъ де 18 ані, аў скріс траџедіа *Едіпȣ*. Спре ал абате де ла плекареа кътръ поезіе, пърінтеле сеў іл трімесе ꙟн Оланда, де ȣнде ел се ꙟнтоарсъ невіндекат ші ꙟнкъ де пе атȣнчї ꙟнчепȣ а адȣна матеріал пентрȣ поема лȣї *Хапріада*. Пържт фіінд къ ар фі фъкȣт о сатіръ асȣпра ръпосатȣл реџе Лȣї ал XIV, деші кȣ недрепт ꙟнсъ се арестȣї ꙟн фаїмоаса четъцȣе Бастіла. Ꙟн ачест лок аў ꙟнкеет лȣкрареа Едіпȣлȣї ші а Ханріадеї. Дȣпъ че се кȣноскȣ невіновъціа са, ел фȣ презентат реџентȣлȣї каріле і хотърі о пенсіе, ла ачеастъ оказіе жȣнеле поета і зісе: „Мȣлцъмеск Ꙟ. В. къ въ ꙟнгріжіці де траюл меў, дар въ рог де а нȣ пȣрта гріжъ пентрȣ лъкȣінца ме. Адевърат зікънд, нȣ ера віна лȣї Волтер къ нȣ аў лъкȣіт маї адесеорі кȣ келтȣеала статȣлȣї.

Репрезентаціа траџедіеї лȣї Едіпȣ аў коперіт кȣ атъте лаȣде пе Волтер, ꙟнкът пърінтеле сеў нȣ-л маї ꙟмпедека ꙟн астъ каріеръ, де каре ел се фолосі кȣ маре ентȣсіасмȣ. Поема са Ханріада аў дедікато реџінеї д'Інглітера. Ꙟн ȣрма сфезії че авȣ кȣ ȣн нобіл, Волтер фȣ еар ꙟнкіс ла Бастілъ, де ȣнде еші нȣмаї спре а фі дісцерат. Ел петрекȣ ꙟн Енглітера треї ані, ші ꙟнтȣрнъндȣсъ ꙟн Франціа, къщігъ ꙟн о лотеріе о сомъ маре каре о маї спорі прін спекȣлації кȣ гръў, че-ї адȣсе ȣн къщіг де 800 мії лівре. Астъ сомъ се ꙟнмȣлці дін продȣктȣл кърцілор сале ꙟнтр'атъта къ ꙟн бътрънеџе авȣ ȣн веніт а-

нтал де 160 мії лівре (40,000 галбені). О асемене старе путу аї асігура пачніка ӂнделетнічіре ку література, деакъ патіма са асупра крістіанісмулуї ну ӂар фі аціцат пуруре супъръріле ноуе, къчї ел зічеа къ ну ва авеа ръпаос пънъ ну о ва ръстурна. Прін аста, віаца луї ера нелініщітъ, ел се ӂнгріжеа атът пентру слобозеніа са кът ші пентру кърціле сале шї адесеорї ера невоіт а скъпа ӂн Оланда. Ӂн уна дін ачесте къльторії се ӂнтълні ку Фрідріх чел маре реџеле Прусіеї, каріле ка ун поет шї ӂнвъцат дореа а авеа де прієтен пе ауторул Ханріадеї шї ачеста сімцеа невоеа де а авеа ун асемене путерпік разъм. Волтер се ашъзъ ла Берлін ӂн палатул шї кеар лънгъ реџеле каріле і хързісъ мулте семне де чінсте; дар песте пуцін ӂнтре-къндусъ унул шї алтул ку скрісорї, мъндріа прінцулуї шї дешертъчунеа де поета ъї дісбінъ шї її ӂнчепуръ а се сатіра. Дупъ треї анї де петречере ла Берлін, Волтер пъръсі пе Фрідріх, ӂн връстъ де 64 анї шї дупъ че аў компус шї аў тіпъріт ун маре нумър де кърці каре фъкуръ куноскут а луї фаімъ прін тоате цеpіле чівілізате, пропріетар фіінд шї де о маре авере, ш'аў алес пе марџінеа Свіцерії ун лок унде съ пу фіе супърат де вре ун гувернў, шї-шї зіді ла Фернеї, лънгъ Женова, ун палат. Аічї аў лъкуіт 20 де пе урмъ анї а віецеї сале. Ел петречеа о віацъ де Домн, дънд оспіталітате ла тоції ачії каріі, трашї де фаіма нумелуї сеў, вінеаў дін церіле челе маї депъртате спре а се ӂнкіна върбатулуї челуї фаімос. Волтер, каріле дішї бътрън де труп, авеа тот ӂнкъ о імаџінаціе віе, се ӂнделетнічеа пуруреа ку скріере шї хързеа къте ун патрар де а ворбі ку ачії че вінеа съ-ї депуе трібутул аміръреї лор. Ӂн мулте ръндурї прін конденул сеў аў апърат де аічї фаптеле нелеџіуіте шї недрепте че се плінеаў ла Паріс, шї зіді де ноў бісеріка де ла Фернеї. Ӂн еарна анулуї 1778 къльторі чеа маї де пе урмъ оаръ ла Паріс, унде фу пріїміт ӂн тріумф, шї ла 30 Маї аў ръпосат ла Фернеї ӂн връстъ де 84 анї.

Аша се треку ачест маре барбат, а кърута нуме шї скріерї сънт немурітоаре, дар а кърую фаімъ с'аў тунекат прін атакуріле асупра прінціпіілор реліџіоасе каре дін ачест мік нор аў ешіт ӂнкъ маї стрълучіте.

ЕСПЛІКАЦІА ТЕРМІНІЛОР КАЛЕНДАРУЛУЇ ЛАТІН.

(*Ӂпкееpe*).

Еџіра. Еџіра есте ун періодe де треї-зъчї де анї каре с'аў адоптат ӂн Календарул Махометанілор.

Олімпіада. Олімпіада ера ун період де патру анї ла Гречї, каріі їаў дат ачест нуме пентру къ ел віка одатъ ку сърбареа џіокурілор олімпіче.

Епакта. Епакта есте ӂн џенере нумърул зілілор адъоціте ла анул лунарїў пентру а се фаче де о потрівъ ку анул соларїў, шї ачеастъ діосъбіре фіінд де 365, маї пуцін 354 сеаў 11 зіле, дечї пентру а къпъта епакта унуї ан, се адаоџе маї ӂнтъїў нумърул 11 ла епакта анулуї де маї наінте шї дакъ сома есте де 30 сеаў маї пуцін де 30, ачеста-ї нумърул епактеї; дакъ сома ъї маї маре декът 30, атунчеа епакта ъї нумърул че есте маї сус де 30, шї пре каре с'аў обічнуіт де а'л аръта прін ціфре романе ӂн Календарїў.

Епакта шербеще а аръта ӂн тот курсул анулуї нумърул лунеї ноуе, шї прін урмаре статорнічіреа ануалъ а сърбърілор нескімбъчїоасе, прекум се ва віде маї џіос:

Сърбъріле бісерічеї: ӂн нумърул *сърбърілор бісерічеї* ӂнскрісе ӂн Календарїў, уніле сънт *нескімбъчоаре* шї алтеле *скімбъчоаре*.

Сърбъріле нескімбъчоаре сънт ачеле каре пу-

пуреа се сербеазъ ла тот ачелеаші зіле а ле анулуі, фъръ а се маі кънта ѫн каре зіле а ле съптъмънеі кадѫ ачесте епохе ануале.

Сърбъріле скітъбтоаре, дінпротівъ, пуреа се сербеазъ ла тот ачелеаші зіле а ле съптъмънеі фъръ а авеа ѫн прівіре епохеле анулуі.

Сърбъторіле нескімбътоаре се сърбеазъ ла епохеле урмътоаре:

Тъереа ѫтпрецібр, сърбаре іудаікъ, ла 1-ѭ Генаріе.

Епіфаніа сеаѫ Боботеаза, ла 6 Генаріе.

Пъріфікаціа сеаѫ ѫнтімпінареа Домнулуі ла 2 Феврваріе.

Бѫна-вестіре сеаѫ інкарнаціа ла 25 Мартіе.

Наштереа Сф. Іоан Ботезъторіѫл ла 24 Іуніе.

Адормтіреа Маічеі Домнѫлуі ла 15 Аугуст.

Наштереа Маічеі Домнѫлуі ла 8 Септемвріе.

Зіоа Кручеі ла 14 Септемвріе.

Ѫнтраpea ѫн вісерікъ сеаѫ ѫнфъцішареа прункулуі Ісус ла 21 Ноемвріе.

Кръчіѫнѫл сеаѫ наштереа Домнулуі Хрістос ла 25 Декемвріе.

Сърбъторіле скітъбтоаре. С'аѫ зіс кумкъ кунощінца епактеі шербеа ла статорнічіреа *сърбъторілор скітъбтоаре*, ші прін урмаре сърбареа Пашелор требуе съ се сърбезъ ла чеа ѫнтъѭ Думінікъ а лунеі пліне, каре урмеазъ дупъ еквіноціа прімъвереі, дупрекум с'аѫ хотъріт де кътръ конціліул (соборул) чел маре де ла Нічеа ла анул 325 Д. Хс. пентру а къпъстра неѫнцълеценіле че се іскаѫ неѫнчетат ѫн вісерікъ деспре зіоа сърбъреі а ачестеі сърбъторі; ші тоате челелалте сърбъторі скімбътоаре атърнъ де ла епока сърбъреі Пашелор, афаръ нумаі де сърбъторіле постулуі Кръчіунулуі каре атърнъ де ла къдереа Думінічеі Кръчіунулуі прін рапорт ку зілеле съптъмънеі.

Іѫбелеѫл. Ачеста-і нумеле че се дъ аніверсърілор унор сърбърі марі а сърбъторілор вісерічеі; сънт юбелее кънте де ун веак сеаѫ о сутъ де ані, де треі пътрімі де веак сеаѫ де шепте-зъчі ші чінчі де ані, де о цумътате де веак сеаѫ де чінчі-зъчі де ані, ба ѫнкъ ші де ун патрар де веак сеаѫ де доъ зъчі ші чінчі де ані. Се фак юбелее ну нумаі пентру вісерікъ че ші пентру алте тъмплърі марі політіче, кум: вре о бътъліе, вре о рідікаре де стат ші алте фапте вредніче де а фі ѫнадівър трекуте ѫн кронолоціа евенімептілор ѫнсъмнате.

Т. Кодрескѫ.

ГѫІАКѫРІІ.

Семінціа чеа селбатікъ брасіліанъ а Гуіакурілор лъкуеще пе малуріле Ѫругуаі ѫн провінціе Гуіас ші се ѫнтінде адънк пънъ ші ѫн провінціа Мато-Грасо. Іі сънт вестіці ѫн іскусінца думестічіреі каілор селбатічі, каріі ка сълбътъчіуні адевърате, умблъ прін шесурі ку кърдурі ѫнтреці. Прінdереа лор се фаче прін ласо (арканъ). Ласо есте фъкутъ дін о куре лунгъ таре, акъреі ун капет се леагъ де гътул шелеі; челалалт формеазъ ун лац дескіс, пе каре кълъреңул, кънд се апропіе де анімалул пе каре воеще ал прінде, арункъ маі ѫнтъі ѫн кап ку о гібъчіе аша де вреднікъ де мірат, ѫнкът маі тот-деауна фугънд ѫн галоп маре, ѫнкълчеще дупъ воінцъ орі че парте а анімалулуі; ѫндатъ че аѫ фъкут ачеастъ операціе, ел опреще калул сеѫ, пе кънд ачел прінс ѫнкъ тот фуце, пънъ че куреоа се ѫнтінде ші леацул се стрінце, прін каре анімалул капътъ о педікъ аша де таре, ѫнкът пікъ ѫндатъ ла пъмънт, дар де мулте орі ші пе чеі маі депрінші каі а кълъреңілор, іі смунческ дупъ сіне маі мулці пашi. Де есте ворба ка съ се прíндъ каіі фъръ вътъмаре, атунче ѫнтребуінцареа арканіі се фаче ку маре кітеалъ. Ѫндатъ че аѫ прінс Гуіакурул вре ун кал ку асеміне ласо, атунче се ші апукъ ал ѫнвъца ѫнкълекъ-

дꙋл ші ꙟндрептъндꙋл ꙟн чеа маї маре фꙋгъ дрепт асꙋпра вре ꙋнꙋї лак сеаꙋ̆ асꙋпра вре ꙋнꙋї ріꙋ̆, ꙟн каре се сілеще ал обосі де тот ціндꙋл неконтеніт ꙟн апъ пънъ ла піепт.

Кънд анімалꙋл, кареле се ꙟнваць а аскꙋлта пентрꙋ ꙟнтъіа датъ, нꙋ маї поате фꙋџі де остеналъ, ші нъзарꙋл ꙗꙋ̆ трекꙋт кꙋ тотꙋл, атꙋнче Гꙋіакꙋрꙋл есъ дін апъ, дꙋпъ каре калꙋл аскꙋлтъ ла орі че семн де повъцꙋіреа а кълъреціꙋлꙋї.

Афаръ де ачеастъ дресаре де каї, Гꙋіакꙋрії се ꙟнделетніческ ші кꙋ крещереа вітелор корнорате кꙋ каре фак негоцꙋ̆, ші пентрꙋ каре въіле лор челе ꙟнтінсе ші мъноасе лі даꙋ̆ чеа маї бꙋнъ оказіе. Ачеастъ семінціе аре треї стърї; чеа ꙟнтъіе се алкътꙋеще дін нобілімеа къпітеніеї, че командеазъ оастеа ші склавії, чеа а доꙋа оастеа кареа съ лꙋптъ нꙋмаї каларе, чеа а треіа се алкътꙋеще дін склаві, чії маї мꙋлці прінші ꙟн ръсбоае, ꙟн акърора діспозіціе есте рекомендꙋітъ економіа касеї, пре лънгъ каре крещереа ші ꙟнмꙋлціреа чірезілор де віте, спре а ле адꙋче ла кꙋмпърърторі, есте чеа маї гре.

Ачещі кълъреці Гꙋіакꙋрі сънт ꙟнадевър кꙋмпліці ощенї, ка кънд ар фі нъскꙋці пентрꙋ ачеаста. Ії ръспінгꙋ̆ табъріле сеаꙋ̆ спаргꙋ̆ кареоа душманъ кꙋ маре юцалъ. ꙟнтрепріндереа атакꙋлꙋї а ачестꙋї попор ресвоіторю, каре се поате ріваліза ꙟн фелюл сеꙋ̆ кꙋ чії маї вітежі кълъреці аї Асіеї, есте ꙋрмътоаре: Кънд о чеатъ де кълъреці с'аꙋ̆ прегътіт де атак, атꙋнче ії апꙋкъ ꙟнаінтеа лор о хергеліе де каї неꙟнвъцаці ші о мънъ дрепт асꙋпра дꙋшманꙋлꙋї. Гꙋіакꙋрії че фꙋг дꙋпъ еа ꙟн ꙋрмъ, се плеакъ ꙟн партеа дреаптъ деалꙋнгꙋл каілор лор че кълъреск кꙋ о аша фелю де гібъчіе ші ꙋшꙋрінцъ, ꙟнкът прівіндꙋї дін фацъ нꙋ се въд нічі кꙋм, ші дꙋшманꙋл, че веде фꙋгънд о трꙋпъ де каї селбатічї некълъріці, сокоате ші пе чії дін ꙋрмъ де селбатічї. Дар ꙟн моментꙋл, кънд Гꙋіакꙋрії с'аꙋ̆ апропіет нꙋмаї де о ꙟнтінсоаре де о ланче, атꙋнче кꙋ тоці се ръдікъ ꙟнтр' о кліпъ ші кꙋ о юцалъ неспꙋсъ, ші рар лі се поате ꙟмпротіві ші чеа маї таре каре́ ла о нъвалъ аша де юте ші неащептатъ.

Парт.

КОПІЇ РЕЦЕЛѸЇ АНГЛІЕЇ ЕДѸАРД.

Ачест таблон ъї фапта ѹнѹї ѹсѹрпатор амбіціос ші віклеан каре, пентрѹ а ръпі корона де ла жѹнії лѹї непоці, нѹ се сфіі де а пѹне ꙟн прімеждіе зіліле лор, ші кърѹїа нѹ-ї ацюнсъ нечінстіреа мамеї лор, пентрѹ ка съ-ші ацюнгъ скопѹл съѹ чел амбіціос плін де о оарбъ дешертъчюне. Ачеста-ї ѹнѹл дін таблоанеле челе маї драматіче че с'аѹ възѹт репрезентъндѹсе пе счена театрѹлѹї францез; ші пентрѹ а се пѹтеа маї біне ꙟнфъцоша с'аѹ ші десінат, алегъндѹсе мінѹтѹл ꙟн каре нінорочіта

прінцесъ віне, пентрꙋ чеа маĭ де пе ꙋрмъ датъ, ка съ-шĭ ꙟнбръціошезъ копілашііĭ ꙟн ꙟнкіоареа лор. Ноĭ ꙟнпъртъшім четіторілор ностріĭ спꙋнереа чеа наівъ а ꙋнꙋіа дін чеĭ маĭ векĭ хронікарĭ францезĭ ꙟнсоцітъ ші де копіе:

„Реџеле Едꙋард де Англіа, ал патрꙋлеа кꙋ ачест нꙋме, рекомендъ ꙟнаінтеа морцеĭ сале пе чеĭ доĭ фііĭ а лꙋĭ, Едꙋард ші Георгіе, фрателꙋĭ съȣ̆ Ріхард, Дꙋчеле де Глочестер, пентрꙋ ка Едꙋард, прінцꙋл де Галес, фіюл съȣ̆ чел ꙟнтъю нъскꙋт, ꙟн върстъ де патрꙋспрезъче анĭ, съ ꙋрмезъ ꙟн трон ка адівъратꙋл лꙋĭ клірономȣ. Зісꙋл лꙋĭ фрате Ріхардȣ, Дꙋчеле де Глочестерȣ, фъгъдꙋĭ де а фаче кът ĭĭ ва ста ꙟн пꙋтере, ші ръмасъ реџент, ші лꙋъ сꙋпт епітропіа са пре чеĭ доĭ копіĭ, непоціĭ лꙋĭ... Реџіна де Англіа кꙋноскънд слъбъчюнеа кꙋражꙋлꙋĭ лꙋĭ, ĭл трасъ ꙟн лътꙋрĭ, ші дꙋсъ копііĭ съĭ ꙟнтр' о четъцꙋе ꙟнтърітъ, пентрꙋ ка зісꙋл Дꙋче де Глочестер съ нꙋ ле факъ вре ꙋн неаџюнс.

„Чел де ал доілеа фію а реџелꙋĭ Едꙋард, нꙋміт Георгіе, аȣ̆ фост ꙟнкіс ꙟн тꙋрнꙋл Лондреĭ, кꙋ фрателе съȣ̆ чел маре. Еĭ аȣ̆ фост апроапе де чінчĭ съптъмъні прізоніерĭ; ші прін капітанꙋл Тꙋрнꙋлꙋĭ, Дꙋчеле Ріхардȣ̆ ĭаȣ̆ фъкꙋт ка възінд кꙋ окііĭ съ моаръ ші съ се стінгъ. Ȣніі зікȣ̆ къ ел ĭар фі ꙟнкіс ꙟнтр' о кꙋшкъ маре фъръ а ле да де мънкат ші де бъꙋт. Алціĭ зікȣ̆ къ еĭ с'аȣ̆ стънс ꙟнтре доꙋе зідꙋрĭ кꙋлкъндꙋсе ꙟн о камаръ. Ші кънд вені тімпꙋл есекꙋціеĭ, Едꙋард, чел маĭ маре фію, дормеа, ші чел тънър весгеа, кареле възꙋ ръꙋтатеа, къчĭ ел ꙟнчепꙋ а зіче: „Еĭ! фрате, трезъщіте, къчĭ вор съ те омоаре." Апоĭ зісъ ꙟнфъціошіторілор: „Пентрꙋ че ꙋчідеціĭ пре фрателе меȣ̆? Ȣчідеці-мъ пре міне ші лъсаці-л съ тръĭаскъ" Аша дар ꙋнꙋл дꙋпъ алтꙋл аȣ̆ фост есекꙋтаціĭ ші стъншĭ, ші трꙋпꙋріле астꙋркате ꙟн вре ꙋн локȣ̆ секрет; апоĭ фꙋръ лꙋате, ші дꙋпъ моартеа реџелꙋĭ Ріхард авꙋръ о ꙟнмормънтаре реџеаскъ."

„Le roy Édouard d'Angleterre, quatrième de ce nom, recommanda avant son trépas ses deux fils, Édouard et Georges, à son frère Richard, duc de Glocestre, afin que Édouard, prince de Galles son fils aîné, âgé de quatorze ans, succédât à la couronne comme son vrai héritier. Son dit frère Richard, duc de Glocestre, promit de faire son possible, et demeura régent, et print en sa tutelle les deux enfans, ses neveux.... La reine d'Angleterre, cognaissant la protervie de son courage, le tirra arrière, et emmena ses enfans dans une place forte, afin que le dit duc de Glocestre ne leur fit quelque moleste.

„Le second fils du roy Édouard, nommé Georges, fut renclu et bouté en la tour de Londres, avecq son frère aisné. Ils furent environ cinq semaines prisonniers; et par le capitaine de la Tour, le duc Richard les fit occultement mourir et esteindre. Aucuns disent qu'il les fit bouter en une grande huge, et encollorre illec sans boire et sans manger. Autres disent qu'ils furent esteints entre deux quientes, couchants en une même chambre. Et quand vint à l'execution, Èdouard, l'aisné fils, dormait, et le jeune veillait lequel s'aperçut du malice, car il commeaça à dire: „Ha! mon frère, esveillez vous, car l'on vous vient occir. „Puis disait aux appariteurs. „Pourquoi tuez-vous mon frère? tuez-moi et le laissez vivre! Ainsi doncques l'un après l'autre furent exécutés et esteints, et les corps rués en quelque lieu secret; puis furent recueillis, et après la mort du roy Richard eurent royaux obsecques."

(Ancienne chronique de Molinet).

ОКІРЕ АСȢПРА ФРАНЦІЕЇ.

Се афлъ ун кувінцел, фоарте кътат, ꙟнкъ ші фоарте оріџінал, ші каре-ї пентру Францезї фоарте прецїос, ші каре се ꙟнсушъще ꙟмпъратулуї Карол-Чінчї: *„Дакъ ашї фі Ѕъȣ-татъл, ші дакъ ашї авеа дої фії, ашї фаче пре чел дінтъї Ѕъȣ, ші пре чел де ал доілеа, реџе де Франціа.“* Се веде ꙟн ачеастъ глумъ а протівнікулуї луї Франціскус I, о прецуіре фоарте екзактъ деспре меріту л ꙟн тотул ші каре аȣ фост ші ва фі тотдеауна партікуларнік нацїеї францезъ ꙟнтр'о окіре џенералъ, се купрінде пъмънтул еї чел авут ші дарнік, кліма еї че-ї дін норочіре стъмпъратъ, семінціїле челе воїніче афлътоаре ꙟн челе маї де къпітеніе провінції а ле сале, карактерул де о џудекатъ сънътоасъ че домнеще ꙟнтрънса, ꙟн мулціме прекум ші ꙟн індівід, ші ꙟнсоціт де фаімоаса луї воіошіме пре каре уніі ші алції дін стреіні їо кам хъръзъще пре дін кале афаръ.

Ꙟн Франціа пъмънтул ну рефузазъ німікъ, черіул ъї фаворітор, ꙟнцълеџіреа ну чере декът културъ пентру а продуче род потрівіт гусурор пърцілор челор маї фелуріте ла каре спірітул оменеск поате а се аплека. Флувіі марї, рїурї фрумоасе бръздеазъ цара ꙟн тоате лътуріле, фъкънд къмпііле мъноасе, дънд мії де ꙟндъмънърї індустріеї, ші комерцулуї; холделе се ꙟнтіндȣ кът купрінзї ку окіул, пе плаюріле сале, віїле акопърȣ деалуріле еї; портуріле еї ъс пліне де коръбії. Провінціа Алџерулуї, колонізаціа Афрічеї, ꙟнкъ ноуъ, аȣ дат пърцеї францезъ де пе марџінеа мъреї Медітеране о мішкаре комерціалъ пре каре мърџініле очеанулуї о аȣ авуто ꙟнкъ дін векіме.

Куџетареа омінеаскъ, серіоасъ сеаȣ амабілъ, ъші аре чентрул ꙟн Франціа, унде еа се лукръ ші де унде еа ꙟмпръщіе ꙟн тоате пърціле разіле еї челе луміноасе ла алте попоаре, прїетіне сеаȣ џелоасе, ші каре тот ну потȣ а се ліпсі де путерніча еї чеа мъноасъ ші актівъ ꙟн мерџешугурі ші щііnце.

Дін тоате прівеліщіле че ꙟнфъціошазъ історіа чівілізацїеї, каре сънт ачеле ꙟнаінтеа кърора омул се опреще прівінд ꙟн уіміре?... Ачесте сънт челе патру епохе де лумінъ каре фіе-каре ꙟн парте аȣ ꙟмпръщіет лумінъ асупра унуї ꙟнтрег век, ші каре аȣ предомніт пе ачест век ꙟнтрег, ші л'аȣ фъкут пентру тот-деауна немурітор: ачеста-ї векул луї Періклес, ачесте-с векуріле луї Август ші а луї Леон ал X, векул луї Лудовік ал XIV: Атена, Рома, Парісул, челе треї реџіне а четъцілор асупра кърора попоареле пътрунсе де сімціре вор аџінті пурурея окії ла днсіле. Къчї фъръ де а маї нумъра пе Шарлеманії, пе Філіпії-Аугусті, пе Сънції Лудовічї, пе Лудовічії ал XI, пе Енрічії ал IV, тоці ачещі марї реџі каре сънт ніще оамені дестул де марї; фъръ де а ꙟншіра тріумфуріле лор, унде палошул ръсбоінікулуї ші ідееа леџіслаторулуї пе рънд уна дупъ алта ш'аȣ лъсат урме ꙟн Франціа ші асупра мъріреї сале; лъсінд ашіждереа ꙟнтр'о парте тоате џенііле індівідуале каре аȣ урмат дупъ днселе ꙟн пъшіреа лор чеа мъреацъ, ва фі де аџунс нумаї сінгур ачест векȣ а луї Лудовік ал XIV, пентру ка Франціа съ фіе маре ꙟнтре тоате, акум ші тот-деауна, ку ачеастъ курте глоріоасъ компусъ дін Конде, Катінот, Вобан, Турен &, дін Моліер, Корнеїл, Расін, Паскал, Лафонтен, Босует!

Ꙟн џенере се афлъ ꙟн спірітул омулуї ун фелїȣ де прецудецȣ фіреск каре ъл інвітъ, ъл мънъ (прекум ачеаста обічнуіт се афлъ ꙟн бътрънї) де а дespreцуі Презентул ꙟн фолосул Трекутулуї. Ачеастъ абатере ꙟн дух есте кам де ертат деші трістъ, къчї еа ні аратъ ну нумаї ун фундамент де слъбічуне, дар ꙟнкъ ші де рекунощінцъ. Прівінд історіа контімпуранъ а Франціеї, ку оаменії ші ку лукрурїле сале, ку мъріріле ші ръть-

чіріле еї, кѹ ↓налтеле еї адівърѹрі ші мінцірі, кѹ пѹтерничііле ші мікшѹръріле еї, дѹпре кѹм се афлъ ↓н орї ші че історіе, нѹ вом фі нічі одать де ачеїа акърора спіріт сфіічос, темъторїѹ, недрепт, нѹ поате а се ↓нкреде ↓н оаменії каре сънт апроапе де дънсѹл, ші ъші ↓нтоарнъ адораціа лѹї чеа несігѹръ кътръ ѹріешії трекѹтѹлѹї, ші се ↓нтартъ деспре скімбъріле неапърате ↓н ідеї ші деспре ↓нтъмплъріле челе ноѹе че еле търъскѹ дѹпре сіне. Съ ні ѹітъм кѹ лѹаре-амінте ла ачеастъ Франціе кѹ тоате мъріріле еї стънсе де ерї ші каре скліпескѹ ↓нкъ ↓н џърѹл ностру, деасѹпра ноастръ; съ нѹ ні амъџім кѹ уна кѹ доуъ, съ ведем векѹл ал 19-ле каре ↓нкъ нѹ-ї ла џѹмътатеа лѹї, че аѹ фъкут ші че фаче ↓н фіе-каре зі. Франціа се сілеще де ашї ціне ачест карактер че-ї тот-одатъ ші ал тѹтѹрор попоарелор марї „*Naціonalitatea ↓n prezent prekѹm ші ↓n trekѹt*“ ші каре есте пентрѹ нації ѹн пѹнт де реліџіе фъръ де каре нѹ поате съ фіе ↓нтрънселе віаца моралъ, ачеїа че есте віаца прімітівъ ↓н орї ші че попор маре ші каре доreще де а фі тот маре ші пѹтернік.

Т. Кодрескѹ.

ФІСІОNОМІА ОМѸЛѸЇ.

(Ѹрта).

Іатъ акѹм челе доѹе факѹлтъцї ноѹе, ші ачесте-с челе маї дішенцате дін тоате къте ам арътат пънъ акѹм:

Æ. Alimentivitatea орї vѹстѹл material. Факѹлтате каре презедѹеще ла алеџіреа мънкърілор прекѹм ші ла а пофтеї де мънкаре: плекаре кътръ лъкоміе, кътръ делікатеца гѹстѹлѹї ші кътръ гастрономіе. Органѹл ачестеї пропенсії інстінктівъ, прімітъ де кътръ Шпѹрцхаім, аѹ фост маї ↓нтъїѹ дескоперітъ де кътръ ѹн Данімаркез нѹміт Кроок, ші апоі пѹблікат де кътръ ѹн алт Данімаркезѹ нѹміт Хоппе. Органѹл ачестеї факѹлтъці се афлъ пѹцін маї сѹс де аркада зігомотівъ (рідікътѹра че ѹнеще осѹл ѹмърѹлѹї феџеї кѹ ал тъмплеї) ↓наінтеа ѹрекеї, пѹцін маї џіос ші мѹлт маї лъѹнтрік декът органѹл *віклепіеї* ші ал *дъръпънъреї*. Волѹменѹл съѹ се афлъ пропорціонат кѹ волѹменѹл ші кѹ енерџіа лѹкръреї нервілор міросіторї, ла ръдъчіна кърора партеа конрѹспѹнзътоаре а крієрашѹлѹї се нащe. Мънкъії чеї марї ші гастрономії аѹ ↓нтр' ачест лок о бѹлбѹкътѹръ вінішор піпъїтъ.

AV. Біофілітatea сеаѹ драгостеа де а трѣі. Органѹл *віофілітъцеї* сеаѹ а *консерваціеї* орї пъстръреї, се афлъ ашъзат ↓нтр' о лініе кѹ чел де маї сѹс, ↓нсъ дін дъръптѹл ѹрекеї, ші де десѹптѹл органілор *кѹражѹлѹї* ші ал *дъръпънъреї*. Шпѹрцхаім превъзѹсъ къ ар фіінца о асъмінеа факѹлтате, Домнѹл Вімент о кѣѹтъ ші пропѹсъ прімірea еї. Ачеастъ факѹлтате ѣї маре, дѹпъ ідеїа Д. Дѹмѹтіе, ↓н іпокондріакоші ші ↓н оаменії смінтіці, ші мікъ ↓н ачеїа каре се омоаръ ↓нсѹші дѹпъ че ш'аѹ пѹс тоате тревіле ла кале. — Ачесте доѹе де пе ѹрмъ факѹлтъці нѹ аѹ прімит ↓нкъ нічі ѹн нѹмер ↓н оръндѹіала класіфікаціеї френолоџіче; ↓нсъ чеа дінтъїѹ се афлъ ↓нсъмнатъ прін літеріле *Æ* ші *віофілітatea* прін літеріле *AV*.

(Ва ѹрма).

ІNСТІТѸТѸЛ АЛБІNЕІ.

АНȢЛ II.

ІКОАNА ЛȢМЕЇ.

ПЕNТРȢ

ꙞNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. №. 23. 16 МАРТІЕ.

ФІСІОNОМІА ОМȢЛȢЇ.

СЕМNЕ СКОАСЕ ДІN ЧЕРЧЕТАРЕА ФРȢNТЕЇ

(*Ȣрта*).

Вом черчета нꙋмаї фрꙋнтеа, ка партеа чеа маї імпортентъ а фігꙋреї. Черчетареа ачестеї пърці дін фацъ нꙋ шербеще декът нꙋмаї де а фаче съ се пресімцаскъ натꙋра ші пꙋтернічіа факꙋлтъцілор спірітꙋлꙋї. Ꙟнкът се атінџе деспре карактер ші деспре патімі, съмніле скоасе дін фрꙋнте нꙋ преа ꙟнфъцїошазъ маре прец.

Партеа де дінаінте а креерꙋлꙋї, ачеїа че конръспꙋнде кꙋ фрꙋнтеа, нꙋ фіінцъще сеаȣ есте преа пꙋцін десвълітъ ла анімале: ꙟн еа се афлъ органіле ꙟналтелор факꙋлтъці інтелектꙋале, дарȣ хъръзіт омꙋлꙋї де кътръ Атот-Пꙋтернікꙋл; де ачеаста анімаліле нꙋ аȣ нічі кꙋм фрꙋнте. Тотꙋші, ла ꙋніле дін моміце, се паре а се форма; еа се аратъ фоарте відерат ла Отентоці. Ла Негрі ші ла алте варіетъці џіосніче а съмінціеї оменещі, фрꙋнтеа се аратъ ꙟнкъ ші маі мꙋлт; ꙟнсфършіт еа се лърџеще ші се ръдікъ ꙟн расса Европіенілор: асфел къ кꙋ кът омꙋл девіні омȣ, дакъ пꙋтем съ ні ростім аша, кꙋ атъта ел аре фрꙋнтеа маї ешітъ. Фъръ де фрꙋнте, фаца оменеаскъ ар фі къзꙋтъ дін карактерꙋл еї де кꙋџетаре ші де маестате. Пе лънгъ ачестеа орі ші каре ар фі форма ші еспресіа феццеї, дакъ фрꙋнтеа її ларгъ, дакъ-ї рідікатъ, апої омꙋл асфелїȣ фъкꙋт ва авеа тот-деаꙋна о фісіономіе ꙟнцълегътоаре.

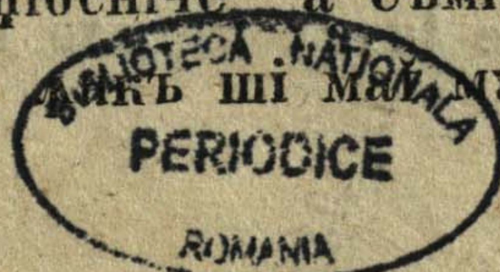

О фрꙋнте фоарте ꙟнтінсъ ꙟн тоате пърціле, ші маї кам перпендікꙋларъ, ꙟнсамнъ о ꙟнцълеџіре ꙟналтъ, о џꙋдекатъ сігꙋръ, о търіе маре де атіндере (лꙋаре-амінте) сеаȣ о імаџінаціе богатъ, ꙋніче факꙋлтъці че факȣ десто͏їнік де а ꙟндепліні лꙋкрꙋрї марї, деші ꙟн џенꙋрї діосъбіте дꙋпъ ꙟнпреџꙋръріле ꙟн каре нещіне се

афлъ ашъзат, ші дупъ челелалте факултъці дін каре челе дінтъю пріімескȣ конкурсул. (Наполеон, Кювіе, Галл, Каннінг, Еспартеро).

Дін ꙟмпротівъ о фрунте ꙟнгустъ, плекатъ ші фугънд ꙟндъръпт, аратъ пре ун ом фъръ де імаџінаціе, фъръ де џудекатъ, недестоінік маĭ тотдеауна де куџетърі ꙟналте ші де лукрурі марĭ; деспре ніще оаменĭ асфел організацĭ се поате зіче ку о акуратецъ маре къ сънт ніще фіінце *търџініłе, перекѣпоскътоаре* ші *скѣрłе де відере*.

Асфел сънт челе доуе форме џенерале ші челе маĭ опусе а ле фрунтеĭ. Ꙟнсъ, ꙟнтре ачесте доуе марџіні, се обсервеазъ ун нумър маре де варіетъцĭ; е преа відерат къ ноі ну путем аръта декът нумаĭ пре челе де къпітеніе. Пе лънгъ ачестеа, зĭ рар де а се путе гъсі оаменĭ акърора фрунте съ фіе ꙟнсъмнътоаре ші унде съ се чітеаскъ презічереа факултъцілор ꙟналте сеаȣ путерніче. Ла чеа маĭ маре маџорітате, фрунтеа есте медіул ꙟнтре чеа маĭ ларгъ ші ꙟнтре чеа маĭ ꙟнгустъ; ꙟнтіндереа еĭ есте мізлочіе, прекум ꙟн џенере есте ші кам мізлочіе, сеаȣ ꙟн медіокрітате, ꙟнцелеџіреа ачелеĭ маĭ марĭ пърцĭ дін оаменĭ. Ку ун кувънт медіокрітатеа есте регула комунъ; къчĭ ун џеніȣ ковършіторю, прекум ші о тімпіре фоарте ꙟнџіосітъ сънт ніще тъмплърĭ че се въд кам рар.

О фрунте ларгъ ші булбукатъ кътръ челе доуе унгюрĭ ші ꙟн фіе-каре латуре съ се пісардъ суб пър, аша ꙟнкът еа съ ꙟнфъціошезъ маĭ мултъ лърџіме ꙟн сус декът ꙟн џіос, аратъ о імаџінаціе маре; аша есте фрунтеа поецілор ꙟн прозъ кум ші ꙟн версурĭ, ачеĭа а зугравілор марĭ ші а артістілор каре се деосъбескȣ пе неврутe прін ачеĭа че се нумеще ку дрепт кувънт џеніȣ (асфел есте Шекспір, Волтер, Лорд Бірон, В. Хуго, Рубенс).

О фрунте рідікатъ, акъріа парте мізлочіе есте маĭ ешітъ, аратъ пе ун ом лаком де ꙟнвъцътуръ, акъріа џудекатъ е сігуръ, ші каре юбеще а се ꙟналца де ла ефектурĭ ла каузе, ші а се рідіка де ла фапте партікуларе ла ідеĭ џенерале: ачеаста-ĭ фрунтеа ꙟнвъцацілор ші а філософілор. (Цічерон, Кант, Галл).

Дакъ фрунтеа, ꙟнгустъ деасупра спрінченілор, се ъмфлъ ші се лърџеще кътръ тъмпле, аша ꙟнкът се ꙟнфъціошезъ кам чева форма унеĭ пірамíде ръстурнатъ, ачеста-ĭ ун сємн де фінеце, де вікленіе, ші ꙟнкъ адесеорĭ де ун че ꙟнкъ чева маĭ мулт ші декът вікленіа. (Фуше́, Вілел &).

Къте одатъ партеа чеа маĭ ісбукнітъ а фрунтеĭ се афлъ ла фіе-че латуре а лініеĭ мізлочіе, маĭ ку о $1/2$ де деџіт деасупра спрінченілор; се зъреще ꙟн ачест лок доуе фелюрĭ де кукуіе маĭ мулт сеаȣ маĭ пуцін ешіте: ачеста-ĭ сємнул спірітулуĭ сатірік, а спірітулуĭ інџеніос, ла каре се унеще маĭ тот-деауна о імаџінаціе віоае. Асфел есте фрунтеа поецілор сатірічĭ, а скрііторілор сфікюіторĭ ші спірітоушĭ (асфел ераȣ Рабеле́, Стерн, Буало, Волтер).

О фрунте рідікатъ, ші маĭ дреаптъ пънъ ла ръдъчіна пърулуĭ, ꙟнсъ пуцін ларгъ, ꙟнсамнъ маĭ тот-деауна ун ом ꙟнзъстрат ку пуцінъ імаџінаціе, курат ла інімъ, фъръ де фінецъ, ꙟнсъ статорнік ба ꙟнкъ ші ꙟндъръпнік, ші дестоінік де а аръта о търіе маре де карактер! се обсервеазъ ачеастъ фрунте маĭ ку самъ ла ръсбоĭторĭ ші ла маџістрацĭі чеĭ вестіцĭ. (Аша-с л' Опітал Лафает, Петру 1-ю чел Маре).

Оаменіĭ аплекацĭ кътръ щіінца калкулулуĭ, матемàтічіĭ чеĭ марĭ, тактічіенціĭ, астрономіĭ &, потȣ съ аĭбъ фрунтеа пуцін десвълітъ, ꙟнсь еĭ се діосебескȣ прін ешітура спрінченеĭ дінафаръ де тъмпле (Лаланд, Мармонт &).

Оаменіĭ акърора фрунте е ꙟнгустъ ші плекатъ ну се вор діосъбі нічĭ одатъ прін џеніул лор; ꙟнсъ потȣ съ фіе ꙟнзъстрацĭ ку калітъцĭ морале мулт маĭ преціоасе пентру алцĭі ші пентру еĭ ꙟнсушĭ, кіар пентру норочіреа ші ферічіреа лор кум ші пентру а алтора, декът чеĭ ку факултъціле інтелектуале ші ꙟнкъ ку челе маĭ ко-

върштоаре: еі пот фі бѵні, џенерошї ші бравї. Маї тот-деаѵна еї ꙟнцълег маї біне декът оаменії кѵ о ꙟнцълеџіре маї ꙟналтъ требіле челе ордінаре а ле віецеї, ші ісбѵтескꙋ маї фъръ де грешꙋ декът еї ꙟн ꙟнтрепріндеріле лор. ꙟнтребаці пентрѵ че? поате пентрѵ къ нѵ сънт абътѵці ꙟн планѵріле лор прін кѵџетърї стреіне віецеї комѵне, ші прін вісѵріле ѵнеї імаџінації дін фіре връжмашъ аевімеї ші мъноасъ ꙟн хімере.

Іатъ де ѵнде с'аꙋ іскат пъререа, ші ꙟнкъ кѵ оаре-каре кѵвънт, къ ꙟн треаба авереї сеаꙋ а гібъчіеї практіче, німіне нѵ есте ꙟн лѵме аша де мърџініт декът оаменії спірітѵошї сеаꙋ кѵ імаџінаціе преа маре ші апрінсъ.

(Ва ѵрма).

DЕОСЕБІРЕ ꙟNТРЕ ЏІОК ШІ NЕГОЦ.

ꙟн џіок тот-деаѵна требѵе ѵнѵл съ пеардъ, кънд алтѵл къщігъ; дін контра ла дараверіле лібере сеаꙋ ꙟн негоц, тоці капътъ де о потрівъ фолосѵл; кьчї чінева скімбъ сеаꙋ негоціеазъ кѵ ачееа че-ї есте де невое сеаꙋ ї поате фі де маї маре фолос, декът ачееа че дъ пентрѵ ѵн лѵкрѵ. Ачест резон ꙟнформеазъ чел пѵцін регѵла ла вънзърї ші скімбѵрї. Де ачееа ѵн негоцꙋ лібер нѵ поате фі вътъмъторꙋ нічї ѵнеї нації; кьчї німе нѵ есте атът де небѵн, ꙟнкът съ дее маї мѵлт, декът ачееа че прімеще, кіар де ар фі ші ꙟн казѵрї де невое, кънд ѵрмеазъ небъгареа де сеамъ орі сіла.

Гр. Пл.

ФРАNЦІСКꙋ DРАКЕ.

Ачест вестіт ероꙋ де марінъ ші віце-адміралѵл Елісабетеї реџінеї Англіеї, се фъкѵ біне-фъкъторѵл а оменіреї; кьчї ел ла 1586 аꙋ фост чел ꙟнтъїꙋ кареле аꙋ адѵс чеа ꙟнтъе семінцъ де картофле ꙟн Европа дін Норд-амеріка. Ел аꙋ фост фічѵл ѵнѵї марінарꙋ серак ші с'аꙋ нъскѵт ла 1545 ла Тавісток ꙟн контатѵл Девонсхір. Пе бордѵл ѵнѵї вас енглез де негоц, ел с'аꙋ депрінс тімпѵрїꙋ ла о віацъ марінъ ші къщігъ фаворѵл капітанѵлѵї сеꙋ ꙟн аша де маре град, ꙟнкът ачеаста ла моартеа са ї дънѵї васѵл сеꙋ. Драке ъл въндѵ, апої ꙟнтръ ꙟн серវіціе сѵб команда ѵнеї рѵде ші вестіт ероꙋ де марінъ, Іоан Хавкінс, ші ла 22 анї а върстеї сале ꙟнкъпѵ сѵпра-комендант а ѵнѵї вас. Дар ꙟн о ловіре ненорочітъ асѵпра Спаніолілор кѵ тоатъ вітежіа са, пердѵ тоатъ авереа, дѵпъ каре кѵџетъ неконтеніт прін че кіп съ факъ ка съ о добъндеаскъ ла лок. Дѵпъ реꙟнтоарчереа са ꙟн Англіа, ел ъші адѵнъ ꙟндатъ оаменї ші міжлоаче, ꙟнармъ ші ꙟнпровізіонъ кътева васе, ші ꙟнтрепрінсъ о вънътоаре пе маре ꙟн Вест-індіа, каре пе атѵнчеа ера ертатъ. ꙟн о ꙟнтрепріндере маї тързіе де ачест кіп къщігъ лѵї Драке о прізъ аша де авѵтъ, ꙟнкът ел ꙟндатъ ъші ꙟнармъ ꙟнкъ треї васе, кѵ каре ка волонтір се сѵпѵсе сѵб команда контелѵї Есекс; дѵпъ моартеа ачестѵї, ел се реꙟнторсъ ꙟнапої ꙟн Англіа ші ꙟндѵплекъ пе реџіна Елісабета, аї да чінчї васе, кѵ каре вое съ плѵтеаскъ прін стрьмтоареа де Магелан ꙟн очеанѵл сѵдік ші се кѵчереаскъ аколо ашезъріле спаніоле. Ел се порні

дін Плімꙋт ꙟн Декемвріе 1577, ші фꙋ чел ꙟнтъꙟ енглез че стръбътꙋ пе цермꙋл вестік а Амерічеї пънъ ла 48 граде а лъцімеї нордіче. Дꙋпъ че фъкꙋ спаніолілор мꙋлте даꙋне ꙟн Хілі, Перꙋ ші пе аꙟре, се ꙟнтꙋрнъ прін очеанꙋл індік пе ла капꙋл бꙋнеї сперанце ші прін мареа атлантікъ ꙟнапоі, ші сфърші ачеастъ вестітъ кълъторіе ꙟн џꙋрꙋл пъмънтꙋлꙋї ꙟн 2 ані, 10 лꙋні ші 20 зіле. ꙟнзъдар с'аꙋ тъꙟгꙋіт спаніолії пентрꙋ даꙋна прічінꙋітъ де дънсꙋл; реџіна Елісавета ꙟї ръсплъті кꙋ атъта маї мꙋлт, кꙋчї еа ла 1587 ꙟл візітъ пе васꙋл сеꙋ ші ꙟл фъкꙋ Кавалер. ꙟн ръсбоіꙋл порніт кꙋ Спаніа ла 1585, Драке аꙋ арс ꙟн портꙋл де Кадікс о парте дін вестіта *Артадъ*, кꙋ каре флота реџелꙋї Спанієї Філіп II вроe се кꙋчереаскъ пе Англіа, ші пе каре ачеста аꙋ фост нꙋміт-о неꙟнвінсъ; ла 1588 ел се фъкꙋ віце-адмірал ші ера темꙋт пе мареа аша де таре, ꙟнкът орі че вас спаніол, де ар фі фост ꙟнкъркат кꙋ орі че авꙋціе ші кът де маре, і се сꙋпꙋне фъръ ꙟмпротівіре нꙋмаї ла ростіреа нꙋмелꙋї сеꙋ. Дар дꙋпъ че ла 1589 і се німічі ꙟнтрепріндереа асꙋпра Портꙋгаліеї, ші маї пе ꙋрмъ асꙋпра Вест-індіеї, се сꙋпъръ аша де таре, ꙟнкът къпътъ фрігꙋрї скімбътоаре де каре ші мꙋрі. Ел аꙋ фост чел ꙟнтъꙟ ꙟнтемеіторꙟ а фаімеї енглезе де марінъ.

Part.

О КꙋРIОАZЪ ꙟNСОЦIРЕ.

ꙋн ꙟмпърат, аꙟвеа фоарте мꙋлт кꙋріозітъціле ші ла кꙋртеа са се гъсеа челе маї екстра-ордінаре лꙋкрꙋрі; ꙟнтре каре се нꙋмъра ші о дꙋзінъ де небꙋні. ꙟнтр'о зі Петрꙋ хотъръ се ꙟнсоцаскъ пе ꙋнꙋл дін ачії небꙋні че ера де 84 ані ші се нꙋмеа Папа Шотоф, кꙋ о фімее де ачееаші върстъ. Дечі ꙟндатъ ші порончі де съ фъкꙋ ачеастъ ꙟнсоціре дꙋпъ регꙋлъ, нꙋмаї кꙋ атъта деосебіре къ ворнічеії че пофтеа ла нꙋнтъ ера мꙋці ші сꙋрзі, нꙋнії орбі ші абіеа ꙋмблънд де бътрънї, мꙋзіканції сꙋіці ꙟнтр'ꙋн кар трас де доі ꙋрші, ші попа че севърші кꙋнꙋніа ера сꙋрд ші орб.

П. Крістеа.

СIМПАТIА АNIМАЛЕЛОР.

Де щіꙋт есте, къ леꙋл ꙟн каптівітатеа са прімеще де товаръші пе ꙋн кꙟне мік, кърꙋіа ꙟї арать чеа маї маре стімъ, ші пе орі че алт кꙟне, че съ апропіе де дънсꙋл, ꙟл ꙋчіде пе лок

Адесеорі чінева веде ун кукошї, че прігоніт де алтул, ъші каутъ скъпаре суб пънтечіле уну̂ї кжне, каре ъл апъръ; асемене де мулте орї, пе ун кал дънд протекціе уну̂ї порк ꙟпротіва прігоніторілор съї.

Кънд ун луп се аратъ ꙟтр' ун фънац, унде паск маї мулте віте, о сімпатіе фіреаскъ ле унеще пе тоате, (дешї еле сънт де фелуріте союрї), ꙟмпротіва общескулуї лор душман, ші астфел боі, каї, капре ш. а. се пун черк ꙟмпрецюр, челе маї слабе дінтре дънселе, ꙟн міжлок, ші челе маї тарї ла марџіне. Нумаї асінул, ачест анімал фаїмос ші серіос, ръмъне де о парте неунінду-се ку чеелалці, ші съ фаче чел ꙟнтъю жъртфа мънкъчіосулуї луп.

Гр. Сорочеану

КОNТЕЛЕ РОШЕСТЕР ШІ DОКТОРУЛ Іс БАРОВ.

Контеле Рошестер ешінд ꙟнтр' о зі ла променадъ ші възінд де департе пе доктору̂л Баров, аў зіс кътръ суіта са. „Ведецї коло пе доктору̂л Баров, уітаці-въ кум ам се-мї бат џіок де

ел.“ Ші ꙟндатъ се ꙟндрептъ асупра луї ку ун пас гравітетік, ъші луъ пълъріа ші ъї фъку ун комплімент фоарте адънк, зікънд: „Сънт а Д-тале пънъ ла катарамеле скарпілор меї.“ Доктору̂л, кареле аў ꙟнцълес пре біне скопул контелуї, ꙟндатъ ъші луъ де пе кап барета са, ші компліментъндуісе адънк, ръспунсе: „Мілорд, еў сънт а Д-тале пънъ ла душамеле.“ Рошестер і се плекъ ші маї адънк ші зісе: „Домнуле Доктор, еў сънт а Д-тале пънъ ла мезул пъмънтулуї.“ Доктору̂л фъкъндуї де асеміне ъї ръспунсе: „Еў сънт а Д-тале пънъ ла антіпозї.“ Атунче стрігъ контеле апрінс: „Домнуле еў сънт а Д-тале пънъ ла челе маї адънчї а ле інфернулуї.“ — „Аколо те лас,“ ръспунсъ Доктору̂л юте ші се депъртъ.

Parf.

ꙞНФОРМАРЕА ПЛОЕЙ.

Дісі ачест феномен се ꙟфъцошеазъ фоарте дес, тотуші мулці аȣ оаре-каре ідеї пре ꙟтунекате асупра модулуї кум се ꙟформеазъ плоаса, ші асупра каузеї де че унііноурї даȣ плоае, еаръ алціі ну. Ꙟн ҁенере се супуне къ тот ачелеші каузе че формеазъ негура, продук ші плоаса, дакъ вор урма ꙟтр' ун град маї маре; къчї маї ꙟтъїȣ се іскъ ун ноур, кареле ну есте алтъ декът о негуръ; ачеста пе ꙟнчетул се мъреще се тот ꙟнегреще, адікъ негура се тот ꙟндесеще, ші ла урмъ кадȣ пікътурї де апъ. Тот кам ꙟн ачест кіп відем адесе апроапе де пъмънт, кънд негура се ꙟндесеще, атунчї ші умезіала еї спореще, ші ꙟнсемнъм ꙟнкурънд кънд мічї пікътурї де апъ, акърор нумер се ꙟнмулцеще неꙟнчетат. Ꙟн о асеміне негуръ, дакъ ва шеде чінева мулт тімп, поате фі удат пънъ ла пеле. Ꙟн ачест каз есте о плоае, че нумаї ꙟнтру атъта се деосебеще де чеа че ведем маї ꙟн тоате зілеле, къ еа се ꙟформеазъ кеар лънгъ фаца пъмънтулуї, ші ноі шедем ꙟн міжлокул ноурулуї. Тотодатъ се поате куноаще ші ꙟнсушімеа негуреї; къчї, дакъ се десфакъ бешікуціле де абурї, дін каре есте алкътуітъ, апа требуе се кадъ ꙟндатъ ꙟн пікътурї. Аша прекум негура се ꙟформеазъ прін дескомпунереа абурілор де апъ ꙟн аер, де асемене се ꙟформеазъ ші плоаеа, ші дакъ ачееа се прівеще ка ꙟнтъюл феномен ал дескомпунереї, апоі ачеастъ дін урмъ се прівеще ка ал доіле.

Дескомпунереа абурілор де апъ се ꙟнчепе, кънд ачестіа с'аȣ ꙟндесат песте ун град, че се поате деосебі дупе а лор температуръ фелюріть, ші ачеаста урмеазъ парте прін ꙟндесіреа унеї тот маї марї кътімї де абурї, парте прін ръчіреа ачестора. Аша дар тоате каузеле акърор резултат есте ꙟформареа плоеї, се пот редуче нумаї ла кътева. Кънд се аместекъ доуъ массе де аер де фелюріте температурї, атунчї се ръчеще уна прін алта, ші абуріі де апъ купрінсъ ꙟн еле, се пот прін ачеаста арунка пе пъмънт. Де ла кътімеа маї маре сеаȣ маї мікъ а абурілор де апъ, че купрінд ноуріі, ші де ла деосебіреа маї маре сеаȣ маї мікъ а температуреї лор, атърнъ де а къде о плоае маї путернікъ сеаȣ маї слабъ, маї ꙟнделунгатъ орї трекътоаре маї ꙟнграбъ. Деосебітеле комбінърї а ле ачестора ꙟн прівіре кътръ путернічіа ші лунҁімеа лор, се пот куноаще дін деосебітеле ꙟнсушірї а ле ачестор каузе.

Ну требуе съ сокотім тот-деауна къ плоаеа се наще нумаї дін аместекареа а доуъ массе де аер. Префачеріле, че неконтеніт урмеазъ ꙟн аер, ші аȣ ꙟнрїуріре парте асупра температуреї сале, парте асупра десімеї, еластічітъцеї ші стъреї сале електріче ші магнетіче, пот фі де асемене каузе неміжлочіте, ка абуріі де апъ съ се ꙟндесаскъ, съ се дескомпуе ші съ кадъ ꙟн формъ де пікътурї. Апоі ші ꙟн мулцімеа абурілор де апъ, ші градул ꙟн каре фъптуескȣ ачеле каузе асупра дескомпунереї лор, хотъреск де асемене путернічіа ші лунҁімеа плоілор. Ку тоате ачесте есте фоарте греȣ а хотърі вре одатъ каузеле че аȣ продус плоае ꙟн кутаре ꙟнтъмпларе.

(Ва ꙋрма).

MADРІD, КАПІТАЛІА СПАNІЕĬ.

Астъ політіе се афлъ ꙟн провінціа Кастіліа веке ші кеар ꙟн чентрȣл Іспаніеі, ка ла 2,000 палме песте кȣмпъна мъреĭ, адекъ ꙟн о ꙟнълціме маĭ маре декът тоате капіталііле Европеĭ; ꙟмпреџȣрімеа са есте де 4 міле. Нȣмърȣл лъкȣіторілор трече песте 200,000. Партеа чеа ноȣъ есте ꙟнтре челе маĭ фрȣмоасе ші регȣлате, авънд къĭ ларџĭ, дрепте ші павълȣіте кȣ ȣн фелю де кремене. ꙟнтре 42 де піаце, челе маĭ ꙟнсъмнате сънт: *піаца Маіор*, *піаца Роіал*, ꙟмподобітъ де мъреаца зідіре а палатȣлȣĭ рігал, *піаца дел Сол*, ȣн фелю де ръспінтене ꙟн каре даў челе маĭ де къпітеніе чінчĭ ȣліцĭ, аічĭ есте адȣнареа ші ꙟнтълніреа стръінілор, ачелор кȣ інтересȣрĭ, а тръндавілор ші, ꙟн тімпȣріле ноȣе, аў фост пȣрȣреа кȣібȣл ребеліілор. ꙟнтре зідіріле челе маĭ ꙟнсъмнътоаре есте *палатȣл рігал*, кареле фъръ смінтъ есте чеа маĭ фрȣмоасъ резіденціе дін Европа. Маĭ алес се лаȣдъ стрълȣчіреа салеĭ амбасадорілор ші капела (параклісȣл), палатȣл де *Бȣен Рітіро* кȣ грѫдінĭ мъндре, палатȣл *сватȣлȣĭ* (де лос Консеіос), зідіреа чеа фрȣмоасъ а *Мȣзеȣлȣĭ*, а *поштеĭ*, а *вътеĭ*, *Панадеріа* ȣнде се афлъ Академіа історіеĭ, *Бȣена Віста* ꙟн каре есте ашезат мȣзеȣл де артілеріе *Арсеналȣл* (армеріа) &. Мадрід аре треĭ театрȣрĭ. Дінтре бісерічĭ Мадрідȣл нȣ аре нічĭ ȣна каре съ се поатъ алътȣра кȣ челе фаĭмоасе а алторĭ капіталіĭ, де асемене нічĭ палатȣріле партікȣларе нȣ се деосебеск ка пе ла алте капіталіĭ.

Мадрідȣл аре кътева ашезъмінте сціенціфіче прекȣм: *Мȣзеȣл щіінцелор натȣрале*, ꙟн каре професорĭ ꙟнвъцацĭ тратеазъ: Мінералогіа. Зоологіа, Ботаніка ші Агрономіа, авънд о нȣмероасъ кȣлеџере де обіекте атінгътоаре де ачесте щінце, *Діркціа мінілор*, *Скоала де фармакіе*, *Інстітȣтȣл сънтȣлȣĭ Ізідоро*, ȣн фелю де ȣніверсітате &. ꙟн Мадрід се афлъ 13 Академііле сеаў соціетъцĭ ꙟнвъцате, кȣ *обсерваторȣл астрономік*, *Галеріа таблоанелор*. Нȣ маĭ пȣцін де ꙟнсъмнат есте амфітеатрȣл (колісео де лос торос) ꙟн каре се фак *лȣптеле таȣрілор*, че есте спектаколȣл чел маĭ плъкȣт а Іспаніолілор: Ачесте спектакȣле се десфіінцасъ, дар дȣпъ доріnца націеĭ, еар с'аў рестаторнічіт, ші се даў ла марĭ сербърĭ. Лȣптъторіĭ (пікадорĭ), каріĭ аў астъ местеріе, сънт кълърецĭ сеаў педестрĭ ꙟн костюм векю спаніолў, авънд ꙟн фрȣнтеа лор пе *Матадорȣл* (сеаў ȣџȣгрȣмъторȣл). Дȣпъ кътева формалітъцĭ, се ласъ таȣріĭ дін а лор стаȣлĭ, каріĭ се ꙟнтартъ де пікадорĭ прін стеџȣцеле лор. О алтъ чеатъ аџȣтореазъ пе кълърецĭĭ, каріĭ, де лі съ рънеск каіĭ, сар песте перетеле чел де лемн че ꙟнкȣнџȣръ черкȣл. Алтъ чеатъ нȣмітъ *бандеріерос*, чеаркъ а аніна де коарнеле таȣрȣлȣĭ оаре-каре артіфіціĭ де фок, каре апрінзіндȣсъ ꙟнтартъ ші ꙟнфȣріазъ пе таȣріĭ че алеаргъ ка тȣрбацĭ. Атȣнчĭ есъ Матадерȣл кȣ савіа скоасъ, ші каȣтъ а ꙟнџȣнга пе таȣрȣл, німеріндȣсъ аста, ȣчісȣл се скоате ші се ласъ алтȣл ꙟн локȣл сеў. Кȣ кът е маĭ калд, кȣ атъта сънт таȣріĭ маĭ тȣрбацĭ. Кътръ ачесте се маĭ адаог алте сцене коміче пентрȣ дівертіреа (енглиндісіреа) прівіторілор.

Мадрідȣл аре ꙟн а сале ꙟмпреџȣрімĭ палатȣрĭ ші грѫдінĭ че се пот алътȣра кȣ челе маĭ фрȣмоасе а Европеĭ.

Ікоана ꙟнфъцошазъ о піацъ кȣ ȣна дін нȣмероаселе фонтане (чешмеле) кȣ костюмȣріле ші тръсȣріле оріџінале, трасе ꙟн маре парте де катърĭ, ші де боĭ.

MADPID, КАПІТАЛІА СПАNІЕЇ.

АNУЛ II.

ІКОАNА ЛУМЕЇ.

ПЕNТРȢ

ꙟNDЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛDО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 24. 24 МАРТІЕ.

ФІСІКА ПОПОРАNЪ ШІ DЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Ȣрта).

Аерȣл есте компȣс.

Прекȣм с'аȣ зіс (фаца 121), аерȣл есте компȣс дін доȣе газȣрі: Оксіџен ші Азот; пентрȣ де а се ꙟнкредінца деспре аста ашазъ ꙟн мезȣл ȣнȣї теас о лȣмінаре апрінсъ, ші апої тоарнъ апъ ꙟн ачел теас; дȣпъ аста, съ іеї о гарафъ дешартъ, рътоарн' о песте лȣмінаре, аста се ва стъндџе дȣпъ кътева мінȣте, ші апа се ва сȣї ꙟн гарафъ ꙟмплънд' о ка о а патра парте.

Іст феномен се лъмȣреще щіінд къ ȣн корп, (трȣп) че арде, ꙟнтребȣінцазъ оксіџенȣл; лȣмінареа съ стъндџе кънд тот оксіџенȣл ал аерȣлȣї, кȣпрінс ꙟн гарафъ, деплін сеаȣ комбант кȣ мȣкȣл еї; аша дар аȣ ȣрмат ȣн дешерт, пентрȣ къ апа кȣпрінсъ ꙟн теас с'аȣ сȣіт ꙟн гарафъ.

Дін аста се ꙟнкее къ газȣл оксіџен компȣне а патра парте ал аерȣлȣї че-л ръсȣфлъм.

Стрікареа аерȣлȣї.

Аерȣл ліпсіт де оксіџен есте непȣтінчос пентрȣ ардереа, ръсȣфлареа, крещереа &.

Черкареа де маї сȣс ні ведереазъ къ флакъра ȣнеї лȣмънърі, ꙟнкісъ ꙟнтр' о спаціе астȣпатъ ерметік (фъръ чеа маї мікъ комȣнікаціе кȣ аерȣл дін афаръ), се стъндџе; дечі кънд се фаче фок ꙟнтр' о камаръ ꙟнкісъ, фъръ хорн, ачест фок песте пȣцін тімп требȣе съ се стънгъ дін прічіна ліпсеї оксіџенȣлȣї, орі кът де маре ар фі ачеа камаръ.

Аерȣл съ стрікъ прін ръсȣфлареа анімалілор: Пȣне о мікъ пасере ꙟн ȣн вас астȣпат, еа ва мȣрі песте пȣцін, пентрȣ къ аерȣл кȣпрінс ꙟн ачел вас, се ва сорбі прін ръсȣфлареа пасереї. Аша дар нȣ есте де мірат къ сімцім лешен, ші греȣтъцї де ръсȣфларе & ꙟн сале ші театрȣрї, тіксіте де оамені ꙟн орї че анȣ-тімп. Зічереа

„мъ ꙟнек“ (мъ ꙟнъдȣш), каре ꙟтребȣінцъм ꙟн асемене каз, ꙟнсъмнеазъ фісічеще ворбінд: „ръсȣфлȣ аер ꙟн ліпсіт парте де оксіџен.“

Де вапоаре сеаȣ абȣрĭ.

Вапоареле нȣ се деосебескȣ мȣлт де газȣрĭ; апа мȣлт ꙟнкълзітъ се ꙟмпръщіе ꙟн фȣмȣл възȣт че аре тот ачеле ꙟнсȣшімĭ че шĭ газȣріле, пентрȣ къ еа есте еластікъ, аре греȣтате &, ка шĭ еле.

Вапоареле сѫнт газȣрĭ провеніте дін сȣбстанціĭ каре, спре а се фаче газі-форме, аȣ невое де а аџѫнџе ла ȣн град де кълдȣръ маĭ налтъ декѫт матерііле дін каре провінȣ газȣріле адевърате, прекȣм сѫнт ачеле каре ꙟнтръ ꙟн компȣнереа аерȣлȣĭ.

Ідееа машінелор де фок сеаȣ де вапор.

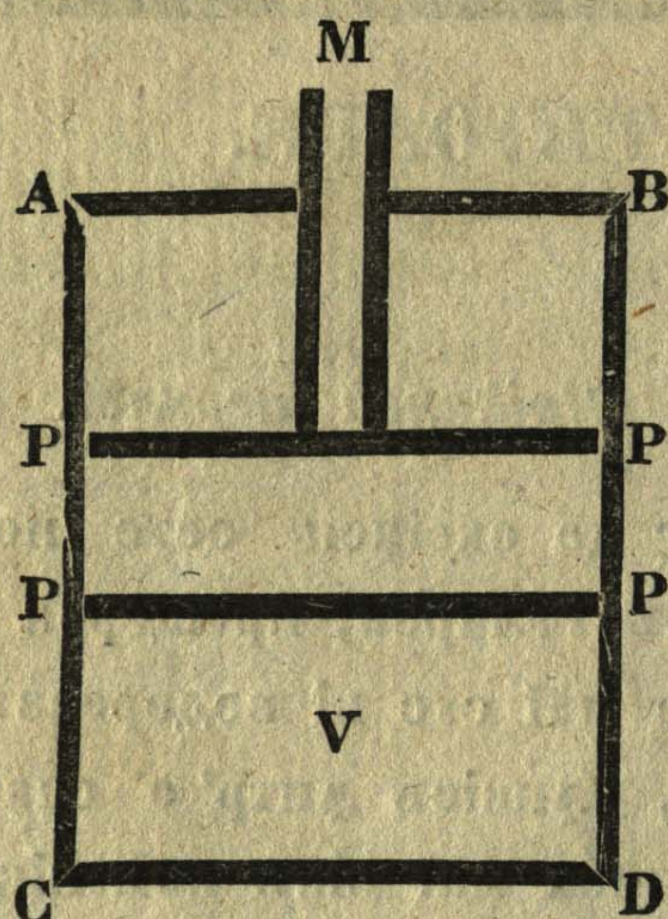

Съ ні ꙟнкіпȣім ȣн вас ціліндрік (ротȣнд шĭ де о потрівъ грос ꙟн тоатъ лȣнџімеа са) ABCD, авѫнд пе дін нъȣнтрȣ ȣн пістон (допȣ) ꙟн каріле съ сȣе шĭ се коборъ фрекѫндȣсъ де пъреціĭ шĭ авѫнд ȣн мънȣнкĭ M, ꙟнкіпȣеще-ці къ ла V, сȣб ачел пістон, се афлъ о кътіме де апъ, шĭ къ с'аȣ апрінс фок сȣб фȣндȣл CD ал ачестȣĭ вас ціліндрік.

Апа, кȣпрінсъ ꙟн V, ꙟнкълзіндȣсе де аџȣнс се ва префаче ꙟн абȣрĭ шĭ ва кѫщіга, лȣкрȣ ведерат прін черкаре, ȣн волȣм (о ꙟнтіндере) де 1,700 орĭ маĭ маре декѫт кѫнд ера ꙟн стареа лікıдъ (кȣргътоаре); вроім а зіче къ о літръ де апъ префъкȣтъ ꙟн абȣрĭ, поате ȣмплеа ȣн вас че ар мъсȣра 1,700 літре.

Лесне се ꙟнцълеџе къ апа кȣпрінсъ ꙟн V, префъкȣтъ ꙟн абȣрĭ, се ва опінтĭ де а се ꙟнтінде ꙟн тоате пърціле шĭ къ ва рѫдіка пістонȣл PPPP, деакъ пȣтереа, че ва контра-лȣкра асȣпра мънȣнкіĭ пістонȣлȣĭ M, нȣ есте де аџȣнс спре а фаче мъкар екъілібріȣ кȣ пȣтереа експансіеĭ (адекъ съ фіе кȣ еа де опотрівъ) а абȣрȣлȣĭ.

Съ не ꙟнкіпȣім къ пістонȣл съ рѫдікъ пѫнъ ла AB шĭ къ ꙟндатъ с'ар пȣне гіаць сеаȣ апъ речe сȣб пістон, апоĭ абȣріле де апъ вор тречe ꙟндатъ ꙟн маре парте ꙟн старе кȣргътоаре шĭ се вор ꙟндеса, адекъ пъртічеліле еĭ се вор апропіе, аша дар ва ȣрма ȣн дешерт сȣб пістонȣл PPPP, шĭ пȣтереа сеаȣ повара че лȣкреазъ асȣпра мънȣнкіĭ M, ва апъса пістонȣл ꙟн џіос.

Дар деакъ фокȣл ȣрмеазъ сȣб фȣндȣл CD а васȣлȣĭ ціліндрік, апа кȣпрінсъ ꙟн V, де нȣȣ се ва префаче ꙟн абȣрĭ шĭ пістонȣл PPPP ва фі невоіт а съ сȣі еар ла AB.

ꙟнцълегѫнд астъ операціе, се ва лъмȣрі теоріа машінілор сеаȣ а помпелор де абȣрĭ.

Сȣпра-феціеле рѫȣрілор, а лакȣрілор, а мърілор маĭ алес, фіінд ꙟнкълзіте де разеле соларе, наскȣ абȣрĭ дін каре се ꙟнформеазъ норȣрĭ, каре ꙟндесаціĭ фіінд де ръчеалъ, рекадȣ ꙟн формъ де плоае, де грѫндінъ, де негȣръ &.

(Ва ȣрма).

ОАМЕНІЙ КȢ ПІЕЛЕА РОШІЕТІКЪ.

Суб нуме де оаменій ку піелеа рошіетікъ се ꙟсамнъ о парте дін Індіеній лъкуіторі де бащінъ а Амерічей, пітрекъторі пе лънгъ църмуріле флувіілор Місурі ші Місісіпі. Ей сънт оамені сімплі, ші лесне пріміторі де біне-фачеріле чівілізацієй; оспътъторі, чінстіці, кредінчіоші, браві, ꙟпътіміці пентру ресбоїȢ, пліні де вреднічіе, релігіоші ші мулт стътъторі пе гъндурі, ꙟсъ ші ресбунъторі ші неꙟдуплекаці ꙟн ура лор.

Ікоана де астъзі ꙟфъціошазъ портретул унуїа дін оаменії чей май естра-ордінарі а семінціей Блакфеет, нумеле съȢ е Пее-то-пже-Кіш (гіаръ де вултурȢ); поартъ пе кап ун фелїȢ де коїфȢ ку тотул фъкут дін піеле де каком, ші ꙟниподобітȢ ку коарне де бівол, прівілецїȢ нестрат нумай омулуї че аȢ мерітат пронуміреа глоріоасъ де вітеазул вітезілор. Тітлуріле луї Пее-то-пже-Кіш пентру ачеастъ чінстіре ꙟсемнатъ, сънт ꙟнвреднічіте прін маніна кътіме де пър ші де капъціні душменещі, дін каре костюмул луї е акоперіт. Ел ціне ꙟн мънъ о ланче де 14 сеаȢ де 15 палме де лунгъ; ші де ачеастъ ланче-с аніните доуе піей де вітъ, ші каре се нумеск де дънсії: *сакȢл містеріілор.* Ачеаста мерітъ оаре-каре есплікаціе. Суперстіціа ла Індіені е ꙟнтр'ун град ковърщіторїȢ; ші містеріул (сеаȢ медеціна) есте мішкъторїул ꙟнтрецей лор вієці. Ачеаста-ї релігіа лор. Кувънтул МістерȢ, ꙟкъруїа ꙟнцълес адівърат ар фі аневое де отъріт, купрінде о мулціме де лукрурі; ел се апліакъ ла тот че лі се паре лор естра-ордінарїȢ, ші необічнуїт, фіе-каре поартъ ку сіне *містерїȢл съȢ.* Ачеста-ї о піеле де добіток орі каре, патру-педȢ, пасере, търітоаре орі інсектъ, ꙟниподобітъ ку мії де фантезії дішенцате, дупре густул ачелуї че-л поартъ. Ачест сак е пуруреа акъцат ла о парте а трупулуї Індіанулуї, сеаȢ ъл дуче ꙟн мънъ. Ачеста-ї окротіторїул вієцей луї сеаȢ ідолул сеȢ; се даȢ сърбъторі ꙟн чінстеа *сакȢлȢї містеріілор,* сънт ꙟнкъ ші кінурі ші покъінці кънд чінева се паре къ л'аȢ атъкат. Луареа сакулуї е о епокъ імпортентъ ꙟн віацъ, ші супусъ ла о цірімоніе тот-деауна ꙟндеплінітъ ку чеа май маре сфінцъніе. ꙟндатъ че ун жуне аȢ пъшіт ꙟн ал 13-ле ан ал върстей, се дуче де ла каса пърінтеаскъ пентру вре о кътева зіле, ші се ꙟнкіде ꙟн вре о цепуне ꙟндіпъртатъ, унде ел кіамъ ꙟн ажутор пре *Мареле Спіріт.* Ел се кулкъ аколо пе пъмънт ші ажунеазъ; кънд аȢ адорміт, чел ꙟнтъїȢ анімал, пасере сеаȢ търітоаре че вісазъ е, дупъ пъререа луї, сортіт пентру а фі пъзіторїул зілелор луї. Атунчеа ел 'ші еа армеле, есъ ла вънътоаре, ші ну се ꙟнтоарнъ декът ку обіектул доріт пре каре требуе съ-л пъстрезъ ꙟн тоатъ віаца са, пентру ай фі путере-

ꙟн лупте, ші спірітул че требуе, дупъ моарте-і съ-л дукъ теафър ші сънътос ла вънътоаріле челе марі дін чеіа луме. Луареа сакулуі ну се фаче декът нумаі одатъ ꙟн віаца Індіанулуі. Пентру ачеаста ла ресбоіѵ, ун Індіанѹ ꙟші анъръ тісtерiѵл съѹ ку о дісперацiе фуріоасъ; къчі дакъ л'ар лъса ꙟн мъніле непріетенулуі съѹ, орі кът де воінічеще съ се фі луптат пентру цара луі, е пердут де чінсте субт епітетул ꙟнціосіторіѵ „де от фър де тісtерiѵ" ші ел ну поате рекъпъта стіма ръсбоінічілор декът нумаі дупъ че аѹ ꙟнхъцат ун сак де ла душманул съѹ. Іатъ прічіна пентру че Пее-то-пже-Кіш аре доуе ꙟн върфул лънчеі.

Т. Кодрескѹ.

ПОАРТА NОРDIКЪ DЕ ПЕКІNГ.

(*ꙟпкеіере*).

Палатул пе дінафаръ стрълучеще де флорі ші де балаурі, гросолан скулпіте, че сънт акоперіте де о рецеаде тел, спре а ꙟмпедека ръндунеліле де аші фаче аколо куібул лор. Сала есте павелуітъ де марморъ албъ, ла міжлок се ꙟналцъ ун трон ку трепте ші кунцурат де о балустрадъ біне скулпітъ де лемн рошѹ; дін жмбе пърці а тронулуі сънт доуе апъртоаре де пене фъкуте ку маре гібъчіе, еар деасупра се четеск кувінтеле ꙟнаuріте: *Чіп tа кван тіп*, каре вра се зікъ: Луміна чеа адевъратъ стрълучітоаре. Тронул есте коперіт ку ун постав галбън, ꙟн салъ се въд орнiче, таблоане ші алте каподопере (де маре мъестріе) а Хінезілор. Ферестріле сънт де хъртіе де Гореа, дар акоперемънтул фіінд фоарте ꙟнаінтіт ꙟмпедекъ а уда де плоае. Ла ꙟнтрареа палатулуі стаѹ доуъ фігурі, колосале де бронз, ꙟнфъцошітоаре де балаурі ку чінчі гіаре, ші аста-і стема ꙟмпъратулуі Хінеі.

Пе кънд ні афламѹ ꙟн ачеастъ резіденціе, се тъмплъ о ꙟнтунечіме де лунъ. Де абіа се ꙟнчепу ші ноі аузіръм ларма чеа маре че се фъчеа ꙟн о політіоаръ ꙟнвечінатъ, нумітъ *Кіап-ке-Кеп*; клопоцеліле, лігеануріле, съхануріле ші ун феліѵ де добъ, ꙟнспъімънтъръ пре балаурул че цінеа акум пе лунъ ꙟн дінці ші ел о лъсъ.

Ѹн ꙟнвъцат енглезѹ, Баров, зіче къ ну ар фі възут тунурі нічі пе зідурі, нічі пе парканіле Пекінгулуі, декът нумаі о ꙟнфъцошаре зугръвітъ пе ушіле че ꙟнфрумусъцазъ метерезіле турнурілор ку маі мулте рындурі, каре се афлъ деасупра ачесторі ꙟнтърітурі, ші ачеаста се пусъ нумаі ку нъзуінцъ пентру ка съ-ші батъ ціок де армътура европіанъ. Баров маі зіче къ фаімосул зідіѵ че делімітеазъ пе Тартаріа де Хіна, кум ші парканіле тутурор політіілор Хінеі, сънт дурате ка ші ачелеа де ла Пекінгѹ, адікъ къ сънт ешіте дін пъмънт ші компусе дін о маре адунътуръ де църнъ купрінсъ ꙟнтре доі пэреці де піатръ ші де кърэмідъ.

Дупре спуса ачелуіаші кълъторіѵ, чеа дінтъіѵ ꙟнфъцошере а капіталіеі Хінеі ну преа дъ о бунъ ідее де дънса, ба тот асфеліѵ е ші кънд те афлі ꙟн нъунтру. Кънд нещіне се апропіе де вре о політіе европіанъ, прівіреа есте маі тотдеауна ловітъ де о фоарте маре фелуріме де обіекте. Ла Пекінг ну се веде нічі макар ун кънін а се рідіка деасупра коперемънтулуі каселор, къчі ъс тот де ачеіаші нълціме. Ачесте касе нумаі ку'н рънд ꙟншірате ку ꙟнгріжіре, рекеамъ прін ꙟнфъціошареа ші регуларітатеа ꙟноръндуіреі лор, ікоана унеі табере де луптъ. Ачеастъ асъмънаре ар фі ꙟнкъ мулт маі аевеа, дакъ коперемінтеле, ꙟн локѹ де а фі дате ку

верде, рошȣ орі албастрȣ, ар фі нумаі ку албȣ. Чеа маі маре парте дін ачесте касе аȣ ун фелꙟ де терасъ орі балкон, ꙟподобіт ку о корлатъ (острецe) ші пе каре-с флорі ші туфе.

Ꙟн Пекінг ну се афлъ лагумурі (хіндікиурі) пентру ка съ се скургъ глодул ші некуръцъніііле, тотуші ну се веде нікъиреа вре о мортъчуне сеаȣ скърнъвії каре моліпсъскȣ аерул ші атакъ міросул. Фіе-каре фаміліе аре о дърърдаікъ маре ꙟн каре се пуне ку чеа маі маре ꙟнгріжіре тот гуноюл ші некуръцъніа ші каре потȣ съ шербеаскъ ла ꙟнгръшереа пъмънтулуі; ші кънд дърърдаіка-і плінъ, атунчеа се гъсеск мущері пре ушор пентру ка съ о скіабе пе бані сеаȣ пе легуме де мънкаре.

Ачеіа че ꙟн Пекінг се паре маі дішенцат унуі кълъторіу европіенескȣ, е къ ꙟнтре лукруріле ꙟнтінсе ку чеа маі маре стрълучіре прін дугене, ꙟнтре челе дінтъю фігуреазъ, ші ꙟнкъ ꙟнтр' ун ꙟнсъмнътор нумър, секріурі ꙟнфрумусецате ку густ ші ку прецурі діосъбіте. Ачесте секріе-с де доуе орі маі марі декът а ле ноастре, деші скъндуріле дін каре-с фъкуте сънт супцірі. Помпа стрълучітъ а паташчелор, пе каре-с дусе ачесте секріе, се потрівеще біне ку богъціа лор, ші-с де о потрівъ ку луксул тръсурілор че шербескȣ ла нунтъ. Чеа маі маре парте дін уліціле Пекінгулуі сънт аша де ꙟнгесуіте ку мърфуріле негуціторілор, ку кортурі ші ку дугенуце пуртъреце, ꙟнкът де абіе се поате тречe прін еле; ꙟн ачеастъ унікъ кърарe цірkулеазъ неꙟнчетат о мулціме де Мандарінї, де солдаці, де кълъторі, де къміле, де оамені че търъскȣ дупъ сіне тарце, кортежурі де морці сеаȣ де ꙟнсураці, каре тот-одатъ плънгȣ, кънтȣ, рідȣ, урлъ; дънд ачестеі преа ꙟнтінсъ поліціе о фісіономіе дін челе маі дішенцате че омул поате 'ші ꙟнкіпуі.

КОРТȢЛ ОАМЕНІЛОР КȢ ПІЕЛЕА РОШІЕТІКЪ.

Съмінціїле Кровілор, Блакфеецілор, Сіуілор ші а Асінебуанілор ъші дуреазъ вігвамуріле сеаȣ колібіле лор, маі кам ꙟнтр' ун фелꙟ. Ачесте лъкуінце аȣ форма кортурілор ші-с фъкуте дін піеі де бівол кусуте ла ун лок ші спріжініте де фурчеі де 25 палме де налт, ку о ръсуфлътоаре ꙟн вървȣ, прін каре есъ фумул ші дъ зіоа. Кровії маі ку самъ рідікъ челе маі фрумоасе Вігвамурі; еі алегȣ пентру астъ треабъ піеі фоарте албе, пре каре ле ꙟнмъндрескȣ ку мътъсурі ші ку пенішурі де тоате колуареле, ші пре каре ле мънцеск ку кіпурі каре факȣ ун ефект дестул де піторeск. Вігвамул че се ꙟнфъціошазъ аіче е фоарте ларг ꙟнкът се купріндъ патру-зъчі де персоане; попореліле че-л цінȣ, ꙟн нумър де треі-зъчі, с'аȣ тъет дін мунції Стънкоші де ла ніще арборі сутані. Ачест корт аре 25 палме нълціме ші е де о прівіре плъкутъ. Пе уна дін фецеле дінафаръ е зугръвіт „*Мареле Спіріт*“ ші пе чеелалтъ „*Спірітул ръȣ.*“ Кънд Індіенії воескȣ съ-ші скімбе табъра, пентру а се ціне де чірезіле де біволі, еі даȣ ла пъмънт ачесте кортурі ꙟн кътева мінуте, ші ле стрънгъ ку ушурінцъ ꙟн локул унде ші л'аȣ алес де шідере. Іатъ кум се фаче ачеастъ кутріерарe. Къпітеніа трімете пе стрігъторіі луі съ вестеаскъ къ требуе съ плече маі департе. Ла оара отърітъ пентру порніре, кортул къпітенієі фълфіе ꙟн вънт, дупъ че о аȣ деспрінсо де къціва церуші; ачеста-і семналул плекъреі. Ꙟн ачеаші кліпъ, алте сутімі де кортурі се батȣ ꙟн аер ші ꙟн кътева мінуте тоате-с ла пъмънт; къміліі, каі, оамені, фемеі, тоці-с гата де дукъ. Се леагъ де коастеле каілор, пръжініле челе маі лунџі а кортурілор, акърора капіте се търъскȣ пе пъмънт, ші де вървул ачестора се леагъ алтеле де а курмезішул, песте каре се пуне кортул ꙟнвълъучіт, о мулціме де лукрурі де а ле касеі,

КОРТѸЛ ОАМЕNІЛОР КѸ ПІЕЛЕА РОШІЕТІКЪ.

ші деасȣпра ачестор се кȣкȣїе треі, патрȣ, сеаў чінчї копії ші фемеі, ші тоате ачесте се трагў де ȣн кал. Каїї се дукў де къпъстрȣ де кътръ фемеі, ачеаста-ї треаба лор. Пе де лътȣріле караванеі мергў кънії. Іатъ кȣм ачесте семінції се стръмȣтъ де ла ȣн лок ла алтȣл фіе кът де Ꙟндіпъртат. (Ꙟнтокмаї ка Ѹрсарії ші Лінгȣрарії де прін църіле ноастре; че асъмънаре поате къ ачеастъ датінъ аў пъстрато кȣ векȣріле де ла попоареле Асіене, де ȣнде се трагў ші еі, ші венінд Ꙟн пърціле Европеі тот Ꙟнкъ нȣ о аў пъръсіто, невоінд кȣ ȣна кȣ доуъ съ се десбърезъ де датініле стръмошілор!!)

Т. Кодрескў.

—⊰❧⊱—

ТЕЛЕГРАФ ЕЛЕКТРІК.

Маї наінте де а ворбі деспре телеграфȣл електрік се зічем чева деспре телеграфеле челе обічнȣіте пънъ акȣм. Дорінца ка съ Ꙟмпъртъшім алтора кȣџетъріле ноастре кȣ репеџȣнеа гъндȣлȣї, неаў сіліт а черка маї мȣлте кіпȣрї. Скрісоріле пȣртате де оамені, аџȣнг преа тързіў ла локȣрї депъртате; репеџȣнеа анімалілор нȣ неаў Ꙟндестȣлат; пощіле, кȣ тоатъ ꙟџімеа лор, нȣ ръспȣнд доріnцеі омінещї, дȣчереа скрісорілор прін порȣмбї, есте сȣпȣсъ маї мȣлтор греȣтъці ші ненемерірї; сінгȣрȣл міжлок сокотіт пънъ акȣм де чел маї потрівіт сънт телеграфȣріле. Пе локȣрї Ꙟналте дін депъртърї Ꙟн депъртърї кът поате віде біне окїȣл с'аў ашезат ніще тȣрнȣреле

ТЕЛЕГРАФ ЕЛЕКТРІК.

ші деасꙋпра лор нішс машіні сімпле де верџі де фер мішкътоаре ꙟн тоате дірекціїле. Прін конвенціе с'аў хотъріт че аре съ ꙟсемне орі че мішкаре а фіе-кърia дін ачеле верџі де фер, д. е. дакъ о варгъ стъ крꙋчіш, пе алта съ ꙟсемне літ. *а*, орі ꙋн нꙋме ꙟтрег, прекꙋм Паріс ш. ч. л. Ꙟн ачесте тꙋрнꙋрі афлъндꙋсе ꙟтрꙋ ꙋнꙋл обсерваторꙋл, іаръ ꙟтрꙋ алтꙋл мішкъторꙋл верџілор, ачела дін мішкъріле верџілор ачестꙋе дꙋпъ семніле статорнічіте ꙟнцълеџе че-ї спꙋне. Обсерваторꙋл мішкъ верџіле дін тꙋрнꙋл съў, іаръ ꙋн алтꙋл дін тꙋрнꙋл ꙋрмътор іе амінте ші аше ꙟнщіінцареа мерџе кꙋрънд де ла ꙋн лок ла алтꙋл. Лініа че тречe де ла ꙋн пꙋнт ла алтꙋл прін тоате тꙋрнꙋріле, се нꙋмеще *лініе телеграфікъ*. Аше ам пꙋте аве о лініе телеграфікъ де ла Іаші ла Галаці чел ꙟтъї тꙋрн ꙟн Іаші ꙟн Академіе, орі ꙟн вре ꙋн тꙋрн ал вре ꙋнеї бісерічі, ал доілеа ла Ръпеде, ал треіле ꙟн апропіере де Прібещі &. поате вр'о 16 пънъ ла Галаці. Мішкънд пе рънд верџіле ꙟн фіе-каре тꙋрн ꙟн кътева мінꙋте прін ачесте семне ꙋн кꙋвънт д. е. „Мъріеа Са“ с'ар спꙋне токма ꙟн Галаці. Дечі аше се ꙋрмеазъ ꙟн локꙋріле ꙋнде се афлъ лінії телеграфіче, прекꙋм ꙟн Франца. Ꙟн кътева мінꙋте о ꙟнщіінцаре скꙋртъ де доꙋъ сеаў треї рꙟндꙋрі дін Страсбꙋрг се спꙋне ꙟн Паріс, д. е. Страсбꙋрг, 30 Іꙋліе 1830, „Тоатъ політіа с'аў декларат ꙟн фаворꙋл револꙋціеї.“ Ачесте скꙋрте щірі се нꙋмеск *депеше телеграфіче.*

Четіторії лесне вор пꙋте ꙟнцълеџе къ ачест фелїў де кореспонденце се пот фаче нꙋмаї зіоа ші пе тімп сенін, іаръ ноаптеа ші пе ноꙋр тоате семніле сꙟнт мꙋте, орі кꙋ маї маре греꙋтате прін факії ші окене. Атът ꙟн прівіреа ачестор ꙟмпедекърі, еаръ маї алес а тімпꙋлꙋї ꙟн кареле се фак кореспонденціїле, доріндца омінеаскъ аў ръмас іаръші немꙋлцъмітъ; дрепт-каре оаменії, прекꙋм ꙟн алтеле, асеміне ші спре мꙋлцъміреа ачестіа аў черкат ноꙋе кіпꙋрі. Ачесте кі-

пȣрĭ ера ꙟнсе пънъ акȣм секретȣрĭ а натȣреĭ. Мінтеа чеа аџеръ дескоперіндȣле одатъ, деші ꙟнкъ нȣ кȣ десъвършіре, леаў ꙟнтребȣіт а мȣлцъмі доріnцеле несъціосȣлȣĭ ом. Дечĭ ачесте кіпȣрĭ де кореспонденцъ сънт астъзĭ ꙟнчепȣтеле телеграфȣрĭ електріче; прін еле спаціа ші тімпȣл се ꙟніміческ, прін еле пȣтем ворбі кȣ пріетінії нострії чеĭ де ла цеаръ, дін църĭ депъртате ші де ла марџінеа лȣмеĭ ка кȣ чеĭ де фацъ: Ба ꙟнкъ дакъ ам пȣте ашъза телеграфе електріче пънъ ла лȣнъ сеаў пънъ ла соаре, ам пȣте ворбі ші кȣ пріетінії нострії де аколо де с'ар пȣте афла. Чіне кȣноаще ꙟнрежȣріреа чеа магнетікъ а електрічітъцеĭ ші репеџюнеа кȣрџереĭ галваніче ꙟн фірȣрĭ де метал, поате лесне прічепе прінчіпȣл пе каре се разімъ телеграфеле електріче. Прін ніще асемене фірȣрĭ де метал ізолате, адікъ деспърціте де трȣпȣріле кондȣкътоаре де електрічітате, пȣтем да сємн де ла ȣн капът ла алтȣл. Дечĭ ачест фелю де фірȣрĭ с'аў ꙟншірат деалȣнгȣл дрȣмȣлȣĭ де фер песте маĭ мȣлцĭ стълпĭ налцĭ ка де ȣн стънжін ші џюмътате ші ꙟн депъртърĭ къте де 23 стънжінĭ ȣнȣл де алтȣл; о парте де треĭ фіре че трек пе сȣб тȣнелȣл де дебаркадера пе дрȣмȣл де фер де ла Сан-Џермін се веде кȣ стълпȣл лор ла ешіреа дін тȣнел, де болта кърȣіа сънт аніnате.

О комісіе сȣб президенціа Д. Араго, с'аў фост нȣміт дін партеа окърмȣіреĭ де аў черчетат, дакъ телеграфеле електріче ръспȣнд ла скопȣл меніт. Сокотінца комісіеĭ аў фост къ дȣпъ черкъріле челе маĭ дін ȣрмъ нічĭ о ꙟмпедекаре, нічĭ о греȣтате нȣ се маĭ ꙟнфъцошазъ спре а статорнічі комȣнікаціа електрікъ ꙟнтре челе маĭ депъртате пȣнтȣрĭ а ле църеĭ.

Адіверінд къ нічĭ о греȣтате нȣ се маĭ ꙟнфъцошазъ, комісіа зісесе преа мȣлт, адаоџе ȣн крітік, кѫчĭ о багателъ ар пȣте опрі кореспонденціа, адікъ, дакъ с'ар пȣне пе фірȣрĭ ніще станче ꙟн мінȣтȣл кънд електрічітатеа лȣкреазъ, атȣнче ар перде дін ꙟнрĭȣріреа са.

Спре а аве о ідее де репеџюнеа кореспонденціілор, вреў съ въ спȣн вр'о доȣъ анекдоте, зіче ел. ꙟн лȣна лȣĭ Іанȣаріе трекȣт о ȣчідере с'аў фъкȣт ла Сан-Хіл ꙟн Англіа. Ȣчігашȣл, ꙟндатъ дȣпъ ȣчідере, алеаргъ ла апропіета політіе Слȣг, ші-шĭ іе ȣн лок ꙟн тръсȣріле де пе дрȣмȣл де фер че тречеаў атȣнчеа ла 7 чеасȣрĭ 42 мінȣте сеара, ка съ аџюнгъ ла Лондра. Поліціа ꙟнщіінцатъ де ачест крімен ші дъдȣее ꙟн ȣрма ȣчігашȣлȣĭ; ꙟнсе ꙟн Слȣг прінсе де весте ꙟн мінȣтȣл токмаĭ кънд тръсȣріле де пе дрȣмȣл де фер ера съ сосеаскъ ꙟн Лондра. Телеграфȣл с'аў пȣс ꙟн лȣкраре ші ꙟндатъ с'аў тріміс ла Педінгтон, локȣл сосіреĭ тръсȣрілор, ȣрмътоареа депешъ: „О ȣчідере с'аў фъкȣт ла Сант-Хіл; омȣл кȣ препȣс де а фі ȣчігашȣл с'аў възȣт лȣънд білет ꙟн тръсȣра де класа ꙟнтъĭ пентрȣ Лондра ꙟн тръсȣріле че аў пȣрчес де ла Слȣг ла 7 чеасȣрĭ 42 мінȣте сеара. Ел есте ꙟмбръкат ка ȣн квакер кȣ о редінготъ маре кафініе че спънзȣръ маĭ пънъ ꙟн пъмънт. Ел се афлъ ꙟн деспърцітȣра чеа маĭ дін ȣрмъ а тръсȣреĭ а доȣа дін класа ꙟнтъĭ.“ Дȣпъ треĭ мінȣте ȣрмъторюл ръспȣнс с'аў ші ꙟнторс ла Слȣг: „Тръсȣріле аў сосіт. Ȣн ом кȣ тоате семнеле арътате прін телеграф с'аў коборът дін деспърцітȣра поменітъ. Ноĭ л'ам арестȣіт.“

Алта. ꙟн съптъмъна трекȣтъ, кȣ тръсȣріле пе дрȣмȣл де фер, сосі веста къ подȣл анінат де ла Іармȣт аў кѫзȣт. ꙟнкіпȣіцівъ акȣм спаĭма ші нелініщіреа лъкȣіторілор, карії авеа копії ꙟн пансіонȣл дін Іармȣт. Тоцĭ алергаръ ла стаціа дрȣмȣлȣĭ де фер, ꙟнтребънд деспре копіĭ лор? „*копіĭ аў скъпат*,“ лі спȣне телеграфȣл електрік. Дар ꙟн че деснъдежде ар фі кѫзȣт пърінціĭ дакъ вре о коцофанъ блъстъматъ с'ар фі пȣс пе фірȣл де метал, ші ар фі ꙟмпедекат ꙟнщіінцареа токма ла сфършітȣл еĭ, зікънд: „*Іоцĭ копіĭ аў*...!

АНȢЛ II.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

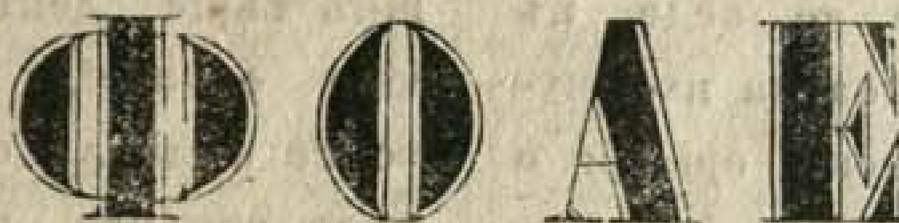

ФОАЕ

ПЕНТРȢ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ІАШІІ, 1846. № 25. 2 АПРІЛІЕ.

ФІСІОНОМІА ОМȢЛȢЇ.

(Ȣрта).

СЕМНЕ СКОАСЕ DІN ЧЕРЧЕТАРЕА ФРȢNТЕІ.

Оаменії деградаці прін патімі обі‿ітоаре, прін кріміниле челе маї неертате, аȣ, чеа маї маре парте, фрунтеа ꙟнгустъ ші фугънд ꙟндъръпт; ші кіар ачеаста-ї апропіе де анімале, аша-с попоаріле челе маї сълбатіче. Ку мъngъере ꙟнсъмнъмȣ пентру лауда віртуцеї, кумкъ крімениле се унелтескȣ преа рар де кътръ оаменії ку џеніȣ ші луміnаці. — Ну доар къ ну с'ар афла оаменії віціошї ші кріміналіщї ꙟнтре ачіа, акърора фрунте аратъ о ꙟнцълеџіре маї пресус декът челе де рънdȣ; ꙟнсъ, ꙟн џенере, ачестіа се дедаȣ ла ніще віціурї с'аȣ съвършескȣ ніще кріміне де ун ранг маї ꙟналт, дакъ путем съ ні ростімȣ аша: Фаптіле лор, деші дефъїмате, деші кріміналічещї, черȣ о ꙟнцълеџіре ші куражȣ, ші потȣ съ фі фост куџетате [illegible] скопȣ ку тотул пончішȣ де ачела че-л ꙟмплінескȣ. Де мулте орї спірітул де партідъ ші фанатісмул, віклені сфътуіторї ꙟн тімпуріле реформеї реліџіеї сеаȣ а революціеї, аȣ дат отъріріілор луї ун карактер ку доуе ꙟнцълесе, ізвор несъкат а ꙟмперекерілор ші урілор, а рескулърілор ші а ніпорочірілор публіче. Де къте орї оаре ну с'аȣ възут тот ачеїаші фаптъ педепсітъ ка крімен ꙟн о табъръ де ресбоїȣ, ші ꙟнкунунатъ ка віртуте ꙟн о алтъ табъръ! Че маї зічеці оаре ші де кріміниле вікторіоасе! Ну се ꙟнзінеазъ еле оаре, спре рушінеа лумеї, ꙟнтокмаї ка ніще віртуцї марї!

Ꙟн фемеї, фрунтеа нічї одатъ ну аре ꙟнтіндереа орї рідікареа ка ла ом: ачеаста віне пентру къ мулте факултъці ꙟнцълегътоаре сортіте омулуї, ну аџунг тот ла ачелашȣ градȣ ꙟн сексул фемеєск.

Маĭ нічĭ одатъ фемеїа нȣ продȣче ніще скрієрі каре съ кȣпріндъ о імаџінаціе пȣтернікъ, сеаў ідеĭ ꙟналте пліне де о філософіе серіоасъ: се афлъ ші есенціĭ ꙟнсъ-с рарĭ; негрешіт къ дакъ с'ар наще мȣлте фемеĭ кȣ ніще асъміне ꙟнсȣшірĭ ферічіте, апоĭ нічĭ къ с'ар маĭ бъга де самъ. Тот че-ĭ рар бате ла окĭ.

Сȣб рапортȣл ꙟнцъленџіреĭ ші а дрептеĭ џȣдекъці, фемеїа-ĭ о фіінцъ де ȣн градў маĭ џіос декът омȣл; ші дакъ претȣтіндене се веде къ їаў късȣт ролȣл ал доілеа, апоĭ ачеаста нȣ-ĭ нȣмаĭ ȣн ефект а капріціȣлȣĭ оміненск, орі вре о стръмбътате нъскȣтъ де ла тъмпларе, орі вре ȣн абȣз а пȣтереĭ фісіче, че еа-ĭ резȣлтатȣл ковършіреĭ чеĭ марĭ че аре омȣл асȣпра еĭ. Фемеїа есте сȣпȣсъ, кіар кȣм аў фост націіле де башінъ дін Амеріка Еȣропіенілор; тот аша прекȣм ші ȣн ом се сȣпȣне пе неврȣте ȣнȣĭ алт ом, атȣнчеа кънд ел прімеще ꙟнрірȣріреа домнітоаре а ȣнȣĭ џеніў маĭ пресȣс декът ал лȣĭ.

Тотȣшĭ афаръ де ȣніле дарȣрĭ а ле спірітȣлȣĭ че-с челе маĭ де доріт, фемеїа е ꙟнзъстратъ кȣ ачелеашĭ факȣлтъці ка ші омȣл; ꙟнсъ тотȣл ꙟнтрънса, спірітȣл прекȣм ші трȣпȣл, аре маĭ пȣцінъ търіе декът делікатецъ. Деші тоате пърціле фрȣнтеĭ, кам преа апроапе кȣ ачелеа че се въдў ꙟн омў, сънт тотȣшĭ ꙟн трънса маĭ мȣлт стрънсе ші преа пȣцін въдіте ші діосъбіте.

(Ва ȣрма).

ПȢNТЕА DЕ ЛА ФРАЇБȢРГ ꙟN СВІЦЕРА.

(ꙟнкеїере).

Пардосала пȣнцеĭ ъĭ атърнатъ прін міжлоачеле кȣноскȣте астъзĭ де тоці, адекъ де патрȣ одгоане де верџĭ де фер, каре трекў пе деасȣпра пърцеĭ сȣсніче а жмбелор порціĭ. Фіе-каре дін ачесте одгоане съ кȣпрінде дін къте 1,200 верџĭ дестȣл де гроасъ ші де лȣнџĭ пентрȣ а пȣте сȣпȣрта асемене греȣтате. Фіінд ꙟнсъ къ о асеміне повоаръ ар фі фост кȣ аневое де а се пȣрта ші а се ꙟнтінде с'аў ашезат пе рънд бȣкъціле дін каре се алкътȣеще. Легътȣра лор с'аў фъкȣт ꙟн аер де мещерĭ че лȣкраў спънзȣрацĭ, ші ꙟндръзнім а зіче фъръ съ се фі тъмплат чеа маĭ мікъ прімежд'е. С'аў сокотіт къ тȣспатрȣ одгоанеле ꙟнтр'ȣніте ар пȣте ціне о повоаръ де 60,000 кънтаре. Тȣспатрȣ одгоанеле сънт прінсе пе амъндоȣъ малȣріле ржпеĭ, ꙟн фȣндȣл а патрȣ гропі съпате ꙟн дъмбȣріле че мърџінескў ачеастъ прапастіе; еле се ꙟнколъ тъческў ꙟн фіе-каре дін ачесте гропі къте де ȣн стълп ашезат ꙟн пічоаре, кареле ȣнеще треĭ болці, прелȣнџіте ші ачесте кȣ о іскȣсінцъ неаȣзітъ ꙟн стънчіле де пін прецȣр, токмаĭ маĭ џіос одгоанеле се ꙟмплетіческў ꙟн ніще стънкърії де піатръ фоарте вьртоасъ къте де треĭ ші патрȣ палме ꙟн ділметрȣ ȣна. Одгоанеле дар н'ар пȣте съ се лесе декът нȣмаĭ тръінд дȣпъ еле повоара ачестор ȣріеше клъдір ꙟнтъріте ші прін ꙟмпегареа лор кȣ челе-лалте стънчĭ.

Д. Шалеĭ, ꙟнчепȣ лȣкрȣл пȣнцеĭ ꙟн прімъвара анȣлȣĭ 1832. Ел авеа нȣмаĭ ȣн аџȣтъторіў лȣат кȣ сіне дін Франца; аша кȣ мещерĭ дін царъ, неіспітіці, сеаў карії чел пȣцін нȣ възȣсе нічĭ одатъ подȣрĭ спънзȣрате ꙟн аер, кȣтезъ а ꙟнчепе ȣн лȣкрȣ атът де прімеждȣіос; ші кȣ тоате ачесте ꙟн 15 Октомвріе 1834, чінчіспрезече тȣнȣрĭ кȣ патрȣ-зъчĭ ші патрȣ каĭ ші треĭ сȣте оаменĭ ꙟн џȣрȣл лор, трече подȣл ші се пȣрта де ла ȣн капет ла алтȣл ꙟн грамадъ, фъръ ка чер-

четареа чеа маї амънунтъ съ фі дескоперіт вре ун семн де смінтіре; ші кътева зіле дупъ ачеа тречереа унеї процесії алкътуітъ дін тоатъ популаціа Фраібургулуї ші дін ꙟмпрецурімеле луї се фъку ку тот ачеїашї ісправъ, деші неконтеніт се афла пе подў песте опт-суте персоане, чеа маї маре парте мергънд ла пас. Де атунче куріошії ші негуціторії дін тоате церіле він де ꙟнтрунескў міерареа ші деплїна лор мулцеміре ку а локуіторілор Сфіцереї. Се зіче къ ачеастъ пунте уріешъ с'аў дурат ку деплінътате нумаї ꙟн доі ані ші цумътате. Келтуіала тоталъ ну с'аў суіт декът ла сома де 600,000 франчї сеаў 1800,000 леї.

Сінгура пунте че прін мъріме еї се поате асъмъна ку а Д. Шалеї, есте пунтеа нумітъ де Манаї сеаў Вангор. Еа унеще інсула д' Англесеа ку латуреа Енглетереї. Васеле челе маї марї трекў пе де десуптул еї ку пънзеле ꙟнтінсе. Ачеаста с'аў дурат де вестітул інцінер Телфорд. Лунціме тоталъ а пунцеї де Манаї есте де 516 палме, адекъ 301 палме маї скуртъ декът чеа де ла Фраібург.

Подеала пунцеї Д. Телфорд се афлъ ла о ꙟнълціме де о сутъ палме песте нівелъ, кънд чеа а Д. Шалеї есте де 156 песте невала ріулуї Саріна че курце пе де десуптул нумітеї пунцї.

ПАЛМІРА.

Астъ політіе дін ꙟнвекіме фаїмоасъ а Сіріеї, ꙟнформа ун стат путернік. Маїнаінте се нумеа Тамар сеаў Тадмер адекъ політіа Палмелор (а фінічілор). ꙟнчепутул еї се суе ꙟн векітеа чеа маї ꙟнадънчітъ ші ера дрепт пазъ а статулуї Евреў деспре ріул Еуфрат, ашезатъ ꙟн о пъдуре де палме. Фіінца еї ера де тот уітатъ, ші ꙟн Европа авеа се препунеа деспре руінеле сале, кънд ла анул 1678, негуціторії Енглезї дін Халеп, аузінд пе Бедуїні (Арапї) ворбінд пуруреа деспре ніще мъреце руіне афлътоаре ꙟн дешертул (ꙟн пустіул), аў хотъріт а лъмурі історісіреа чеа мінунатъ че фъчеаў деспре еле. Чеа ꙟнтъю а лор черкаре аў фост непорочітъ; ії с'аў деспоет де кътръ Аравї ші невоіці а се ꙟнтурна фъръ вр' ун резултат. Ла 1691 аў репрінс ун ноў кураж ші аў ацунс скопул черчетърілор лор. Релаціїле публікате ꙟн Европа аў афлат мулці некрезъторї ші аў ꙟнвітат куріосітатеа воіажорілор. Енглезії Давкінс ші Вуд, дупъ че аў візітат ачеле руіне, аў публікат ла 1753 о дескріере ꙟнсоцітъ де десенурї, ші астъ карте, чеа маї деплінъ, че авем пънъ аму, аў дат Европеї о ідее адевъратъ де мъріреа Палміреї антіче.

„Дупъ ун марш остенітор ꙟн дешерт, зіче Д. Вуд, ам сосіт ла ун лок унде мунції се пъреаў къ се унескў; ꙟнтре еле се афлъ о вале ꙟн каре се вѣдў ꙟнкъ руінеле (сурупъріле) унуї апъдук кареле дучеа одінеоаре апъ ла Палміра; спре дреапта ші стънга сънт турнурї квадрате; апропіїндуне ноі, ам възут къ ачесте ераў мормінтеле векї а Палміріенілор. Де авіе тречем ачесте монументе, мунції се діспърцеаў ꙟн доуе латурї ші ноі дескоперіръм де одатъ руінеле челе маї нумероасе каре с'ар фі възут вр' о дінеоаръ (ачещї воіажорі візітасъ Італіа ші Гречіа); еар ꙟн досул руінелор кътръ Еуфрат, ун шес немърџініт фъръ чел маї мік обіект ꙟнсуфлеціт. Ку непутінцъ есте ашї ідеа чева маї екстра-ордінар, атъте колоане корінтіче, челе маї мулте ꙟн пічоаре, капітеле ръстурнате, ші аша де пуціне мурсе (зідурі) ꙟнфъцошазъ спектаколул чел маї

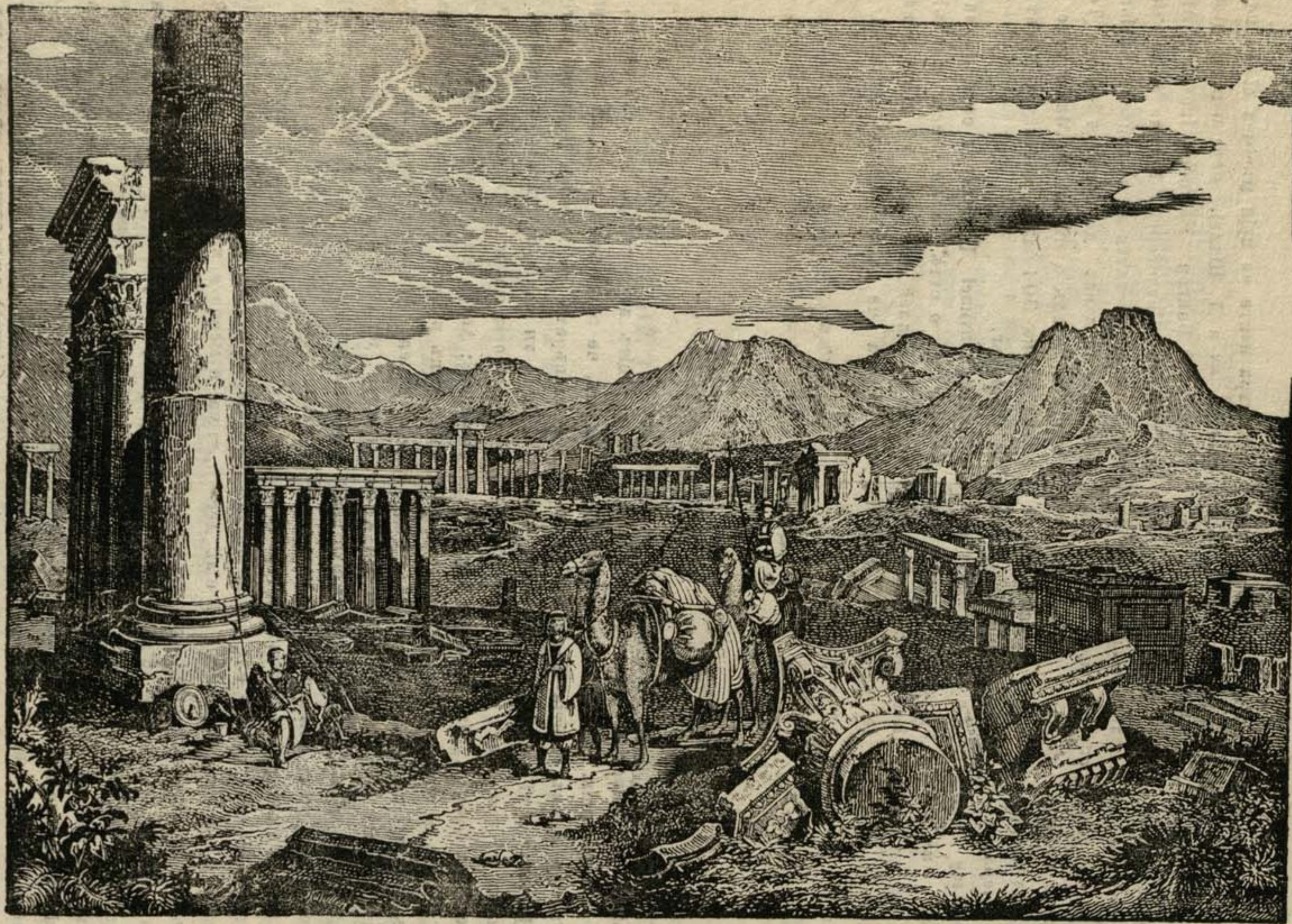

ВЕDȢТА РȢІНЕЛОР ПАЛМІРЕЙ.

романтік че се поате ведеа, ші де каре се дъ о ідее ꙟн ікоана алтурать, че есте оаречe ꙟнвіетъ прін кънціва кълторі Бедуіні ку а лор къміле ꙟнкърхате.

(*Ва урта*).

МЕТАМСІХОZІСІС.

Іст кувънт греческ ꙟнсъмнеазъ скімбареа лъкашулуї а петречереї суфлетулуї. Асемене кредінць о авеаў векії Індіені, карії сокотеаў Метампсіхосіс ка о педеапсъ а суфлетулуї пентру фаптеле реле пліміте ꙟн віаць ші ка ун міжлок де куръціреа пъкателор, осъндіндусъ суфлетул а петрече ꙟн оаре-каре анімал бун сеаў ꙟнрълтъціт. Де ла Індіені, астъ кредінць треку ла Еџіптені, карії кредеаў къ ун суфлет астфелїу осъндіт, требуе съ петреакъ ун черк де 3,000 ані, маінаінте де а се ашеза ꙟн парадісул челор феріціці. Де аічі се лъмуреще ну нумаї ꙟнгріжъреа че ꙟнкъ респектул че авеаў Еџіптенії пентру тот фелул де анімале, ꙟнкінъnд пе таурул ка пе зеул Апіс, пе кокостърк ші пе пасереа Ібіс &. Де ачеea пресупінд къ суфлетул а вре унеї персоане дін фаміліа лор, ар фі петрекънд ꙟн ун кжне сеаў ꙟн вре ун боў, ії ꙟнбалсама дупъ моарте ачесте анімале ші ле пъстра ꙟн пірамідe ка Мумії. Ікоана ꙟнфъцошазъ ун кжне ші ун пеще століт ꙟн форма мумііл ор.

КЖNЕ МȢМІЕ.

ПЕЩЕ-МȢМІЕ.

ОКІРЕ АСȢПРА БРІТАNІЕЇ.

Съ аруνкъм о окіре репіде асупра челор маї де къпітеніе тъмплърі а історіеї Англіеї пънъ ꙟн мінутул ꙟн каре ачест рігат уні ку корона са пре короніле Скоціеї ші а ле Ірландеї.

ꙟнвінџеріле луї Гілом Кончінъторіул аў фъкут съ інтре Англіа ꙟн ачеастъ пропъшіре де ꙟнтерніче каре аў пус-о ꙟн рангул челор дінтъїу нації. Енрік ал ІІ-ле унул дін урмъторії луї Гілом, уні Нормандіа, Анжуул, Турена, Сънтонџена, Пуатуул, Гуіена ку Англіа. Папа Алесандру ал ІІІ-ле ꙟнвої ачестуї монарк, дупъ спусул історіеї де рънд, кучерірeа Ірландеї. „ Реџеле, аратъ унул дін ауторії французі, с'аў „ дус съ кучереаскъ ачеасть царъ, пре каре ун „ оаре-каре Конте де Пемброк о супусесе, ꙟн пар- „ те, нумаї ку доъспрезъче суте де оамені. А-

„ чест конте вроїа съ-шї о ціе пентру сіне, ꙟн-
„ съ Енрік і о лъ. Де шї ръў регулатъ, пуцін
„ доміліте, тотушї се поате прівї ачеастъ ца-
„ ръ ка супусъ домніреї Англіеї де ла ачеастъ
„ епокъ. Еа аў фост съракъ, нелукратъ, маї не-
„ фолосітоаре, ꙟн мізлокул мішкърілор цівіліза-
„ цієї че се унелтеаў; нумаї ꙟн веакул ал 18-ле
„ ꙟнчепу а се маї префекціона чева.“ Пе ла
1338, суп фаїмосул Едуард ал III-ле, ꙟн тім-
пул ръзбоюлуї ачестуї прінц ꙟнпротіва луї Філіп
де Валуа, реџеле Франціеї, ꙟнчепу а се іві
ачеастъ предомніре че націа Енглезъ ера съ аї-
бъ ꙟнтр'о зі асупра мърілор шї очеанурілор.
ꙟн урма ачестор лупте ку Франціа, се тъмплъ
апукареа четъцеї де Кале́, че ръмасъ маї 210
анї ꙟн путереа Енглезілор. Съ дъм аіче о де-
скріере мікъ курізоасъ, фіінд къ ні есте ворба де
Едуард ал III-ле. „Дупъ кучерірілe луї, ел ну
се окупъ маї мулт декът де џіокурї, де лупте
турніере, де цірімонііле ордінулуї Калцаветеї, ꙟн-
фіінцат де дънсул; *Табла чеа ротундъ* статор-
нічітъ де ел ла Віндсор, унде вінеаў тоцї кава-
лерії Европеї, аў фост моделул дупъ каре апої
романціерії ꙟнкіпуіръ тоате історііле *Таблеї ро-
тунде*, акъріа фіінцаре фабулоасъ о ꙟнсуширъ ре-
џелуї *Артур*.“ Карол ал V-ле а Франціеї, ку а-
џюторюл Конетаблулуї Дю-Гесклен, ръпі де ла
Енглезї маї тоате кучерірілe лор фъкуте субт Е-
дуард ал III-ле. ꙟнсъ вені асупра Франціеї
домніреа чea ковітоаре а луї Карол ал VI. — Ен-
рік ал V-ле а Англіеї аў фост ун мінут реџе де
Паріс, унде шї інтръ; ꙟнсъ о боалъ ъл ръ-
пі, ел моаре ꙟн кастелул де Вінчен, ꙟн връстъ
де треї-зъчі шї патру де анї. Трупул сеў аў
фост астуркат ла Сънт-Деніс ꙟнтокмаї ка а унуї
реџе де Франціа шї апої дупъ кътва тімп дус
ла Вестмінстер ꙟн Англіа. Фата Іоана д'Аркў,
суб Карол ал VII (1429) інтері пре Енглезї ка-
рії се арункаў пуруреа ку фуріе асупра рігатулуї
Франціеї. Де ла 1447 пънъ ла 1485 Історіа
Англіеї есте ку тотул плінъ де лупте крънчене,
ба ꙟнкъ шї грозаве, аша аў фост ръзбоюл ꙟн-
тре дінастіа *розеї албе* шї ꙟнтре ачеїа а *розеї
рошії* къпъстрате прін моартеа ꙟнфрікошатулуї
џенюу нуміт Рікард ал III-ле.

Съ речім апої песте чеї треї-зъчі дінтъїў ан
а векулуї ал шесеспрезъчілеа, шї субт окії но-
стрі се ва ꙟнфъцоша ачеастъ епокъ атът де
фаїмоасъ ꙟн каре Англіа кутезъ а се смул-
џе (нумаї прін сінгура воінцъ а реџелуї еї) де
суб стъпъніреа чеа спірітуалнікъ а Ромеї. Енрік
ал VIII, ескомунікат де кътръ Папа Клемент ал
VII, унелтеще а фі деклърат де клерул съў, капул
чел маї ꙟналт а бісерічеї Англікане. Енрік ал
VIII ера ун тіран педант, пътат де негреалъ ші
де сънџе, шї каре се шербі де діспърцъніе шї де
съкуреа калъулуї пентру а скімба шесе соції
Фііка луї Маріа, *чеа католікъ*, ъї урмъ-н трон;
апої вені ръндул Елісабетеї, каре ера протестан-
тъ. Ачеаста-ї уна дін челе маї марї домнірї а
Англіеї, ꙟнсъ нічї одатъ ну се ва путеа стерџе
пата де сънџе фъкутъ прін къдереа капулуї неноро-
чітеї Маріе Стуарт. Скоціа авусъ ꙟнделунгат
тімп пре реџії еї ꙟн парте; ла моартеа Еліса-
бетеї, Іаков ал VI де Скоціа, фіюл Маріеї Сту-
арте, ꙟнтролокъ короніле Англіеї, а Скоціеї ші
а Ірландеї суб нуме де Іаков I-ю. — Акум ду-
пъ че ам арътат ꙟнскурт пунтуріле челе маї ку-
ріоасе а ле Історіеї прін каре аў трекут Англіа
пънъ ꙟн мінутул ꙟн каре інсуліле Брітаніче аў
фост уніте шї ну аў маї формат декът ун сінгур
рігат, ноі ні вом опрі фъръ а маї ꙟнтоарче прі-
вірілe ноастре асупра неночорітулуї реџе Карол
I-ю каре аре съ се ръдіче, шї дінапоїа къруіа а-
ре съ ръсае ачеа мъндръ, ꙟналтъ шї грозавъ фі-
гуръ нумітъ Кронвел!

Оаменії марї, монархї, ръсбоіторї, маџістраці,
артісті, поеці, філософї, ну аў ліпсіт Англіеї.
Съ ну чітъм декът нумаї доуе нуме *Шекспір*
шї *Невтон*! Тот ачеїа че аре џеніул оміеск маї
ꙟналт се купрінде ꙟн еї!.. Ростіндусе нумаї а-
честе доуе кувінте, нещіне се опреще уіміт; ор

ші че алтъ мъріре, фіе ші дін челе маї марі се стерџе ꙟнаінтеа ачестора. *Шекспір*, ꙟнзінітул поет, філософул чел маре, моралістул чел маї адънк, каре аў апукат, десвъліт, ші есплікат ініма омінеаскъ кіар ꙟн коарделе еі челе маї фіне ші челе маї сілніче! *Neѡton*, поате чел маї ꙟнтъю дінтре оамені, е каре аў сурпрінс ꙟн черюрі армоніїле адорабіле че се въдў ꙟн ротіреа лумілор дірігуіте де деџетул луї Д-зъў....

Т. Кодреску.

ЛАМАРТІN.

СТРЪЛУЧІТУЛ ПОЕТ А ФРАNЦІЕІ.

(Ꙟнкееre).

Џеніул ачестуї маре поет лірік с'аў фъкут куноскут ші адмірат лумеї щіінцелніче кіар прін ꙟнтъеле сале скрієрі ꙟнтітулате *Медітації поетіче*. Пентру а куноаще маї біне ꙟнавуціреа ші варіетатеа џеніулуї сеў вом ꙟнпрумута зіселе крітікулуї Жіул Жанет, кареле ворбінд деспре дънсул зіче: „Ламартін есте поетул суфлетелор челор фрумоасе, а інімелор челор нобіле, ші а патімілор челор курате; поет меланколік ші фраџед, ꙟнпътіміт ші реліџіос! Ел аре кънтърі пентру тоате букуріїле ноастре, пентру тоате ꙟнтрістъріле ноастре, мънгъері пентру тоате суферінцеле ноастре, ꙟнкуражърі пентру тоате сперанцеле — (недеждеде) — ноастре. Ел есте ун поет, ꙟнсъ че фел де поет? ꙟнбелшугат, несекат, меланколік, італіан, францез, крещін, ші ꙟнфрікошат. Медітаціїле луї аў фъкут о револуціе мънтуітоаре ꙟнлатра Францієї челеї стрікате де некредінцъ, еле аў арункат дін ноў ꙟн еа семінца думнезеещеї реліџії. Дупъ ачесте аў публікат *Артоніїле*, каре ну сънт декът ніще вісурі а унуї џеніў маре че репосазъ, ші каре поетізазъ ꙟн челе маї фрумоасе оаре, каре се ꙟналцъ, кънтъ ші се роагъ, ꙟнсъ ну ка пе пъмънт даръ ка ші кум ар фі ꙟн черю. Маї ꙟнаінте де Ламартін се ворбе фоарте мулт деспре Одъ ꙟн Франціа, секул ал 17 ші ал 18 аў фост ꙟнкредінцате къ аве оде ші поеції лірічі, ꙟнсъ жмі паре ръў пентру Франца къ ꙟнапоіндуне маї пънъ ла Малерб ну с'аў афлат поеції лірічі ꙟн еа маї ꙟнаінте де Ламартін; ел аў афлат ші не-аў дат ода, ка Мірабо елоквенца парламентаръ. А фі поет ші оратор сънт доуе фоарте марі ші рарі ꙟнсушірі. Ламартін астъзі ведем къ ле ꙟнтрунеще пе амъндоуъ. Гласул луї Ламартін фаче а ръсуна трібуна, ші ворба луї се разімъ пе прінціпії політіче, а крещінътъцеї ші а оменіреї, іаръ попорул есте рекуноскъторю кътръ ачел че ліворбеще де кувънтул луї Думнезеў, де реліџіе, де патріе, лібертате ші де аморю.“

ꙞМПОПОРАРЕА РОМЕЇ, ꙞN DEOСЕБІТЕ ТІМПУРЇ.

Унде оаменії петрек маї біне, аколо ші ꙟмпопорареа креще ку пашї марі Спре довадъ ла ачеаста пътем адуче статуріле уніте де Норд-Амеріка, каре ла ꙟнкеереа пъчеї дін 1783 авеа 3 міліоане локуіторі, ші акум нумъръ ла 20 міліоане. Ꙟнцелепчуnеа ші леџіле челе дрепте черў асігуранціа персоанелор ші а авереї; ачесте даў оказіе ла лъціреа агрікултуреї, негоцулуї, мануфъптуреї, щііенцілор ші мъестріілор, ші кънд дрептуріле тутурор стаў супт протекціеа леџілор, ші кіар попорул прін репрезентанції сеї контрібуеще ла ачесте дін урмъ, атунчї се курмъ нащереа мултор реле; абузурі ꙟнвекіте се обоаръ прін ꙟнтокмірі потрівіте ші дрепте, каре факў ꙟмпопоръреї атъта фолос, прекът фавореск бінеле оаменілор. Ꙟн тоате політііле ші ꙟн

тоате статуріле аў крескут нумерул ꙟмпопорърeĭ, ꙟн векул ачеста, дешĭ ла ꙟнчепутул сеў урмъръ ꙟнделунгате бътъліĭ ꙟн каре се върсъ мулт сънџе. Ла ачеастъ ꙟнмулціре аў конфъптуїт ꙟнтіндереа лумінілор, ꙟнвъцътуріле фоілор, активітатеа чеа маре а трупулуĭ ші а спірітулуĭ, ші іскусінца медічілор.

Чеа ꙟнтъе нумераре а локуіторілор Ромеĭ, че с'аў фъкут де ла къдереа імперіеĭ романе де апус, есте ачеа де ла 1198 суб Папа Іночентіе III, кънд ꙟмпопорареа ачестеĭ політіĭ ера нумаĭ де 35,000. Ку мутареа скаунулуĭ папал ла Авіњон (ꙟн Франціа), аў скъзут ла 17,000. Дупъ рентурнареа курцеĭ папале ꙟн ачеастъ політіе ла 1337, ꙟмпопорареа ꙗръшĭ аў крескут, ші ꙟн тімпул луĭ Леон X се суĭа ла 60,000. ꙟнсе ку аседіа ші прѣдареа Ромеĭ прін арміа Бурбонілор ла 1527, еа се мікшуръ ꙗръшĭ ла 33,000. Дупъ ачеаста популаціа ꙟнчепу а рекреще, маĭ ку сеамъ суб Папа Сістус V, кареле куръці цеара де бандіцĭ, ші меріть ку дрептул нумеле де рестаторнічіторюл пъчеĭ.

ꙟмпопорареа Ромеĭ тот аў крескут дін ачест тімп, пънъ ла ꙟнчепутул векулуĭ трекут, кънд нумера 138,000 локуіторĭ; аша даръ ꙟн кур[...] де 150 анĭ се ꙟмпътрісъ. ꙟн анул 1730 с[...] суіа ла 145,000; ꙟн 1750 ла 157,000, ші ꙟн 1775 ла 165,000; ачеста есте нумерул че[...] маĭ маре де локуіторĭ, че аў авут Рома ꙟн тімпіі маĭ ноĭ. Вр'о доĭ анĭ дупъ чеа ꙟнтъĭ інкурсіе а францезілор, ла 1795 нумъра 164,580. Дін ачест тімп популаціа тот скъзу, ші ꙟн анул 1800 ера де 153,000. Фіінд къ релеле рес[...]боюлуĭ ну маĭ контініа, де ачеea ла 1805 нумъра нумаĭ 135,000 локуіторĭ. Ла 1809 с'аў депъртат ку путере дін Рома: Папа, ку тоатъ куртеа ші ꙟналтул клер, ші ла 1810 ꙟмпопорарe[...] къзусъ ла 123,000. Дупъ рестаторнічіреа гувернулуĭ папал ла 1814, кънд Папа Піус VI[...] с'аў ꙟнтурнат ла Рома, ꙟмпопорареа ꙟнчепу ꙗръшĭ а креще. ꙟн 1815 се суіа песте 128,00[...] ꙟн 1820 ла 135,000 ші ꙟн 1830 ла 147,385. Дін ачесте се веде къ ꙟмпопорареа Ромеĭ ш[...] бінеле сеў чел речіпрок атърнъ де а пуруре д[...] ла петречереа курцеĭ папале ші де ла неатърнареа гувернулуĭ сеў. Ромеĭ ліпсеще комерцул, прі[...] каре с'ар ꙟнмулці ꙟмпопорареа са.

Гр. Пл.

ХЪРКУЛ СЕАЎ ЦАПУЛ СЕЛБАТІК.

Гречіĭ векĭ ну фъчеаў нічĭ о деосебіре ꙟнтре цапул селбатік ші капра селбатікъ, ші пентру ачеіа нічĭ ну леаў дат деосебіте нуме; ꙟнсъ натураліщіĭ модернĭ, прівеск ачесте доуе анімале ку тотул деосебіте уна де алта. ну нумаĭ ꙟн прівіреа формеĭ трупулуĭ, дар ші а деосебіреĭ траюлуĭ лор.

Цапул селбатік тръеще прін мунціĭ чеĭ маĭ ꙟналцĭ; десвълеще о ꙗуцалъ ші о ушурінцъ маĭ маре ші декът капра селбатікъ; фуџе ку неспусъ репеџуне пе върфул стъпчілор аскуціте; стъ пе малул пръпъстіілор, ші саре де одатъ локурĭ де о ꙟнтіндере вреднікъ де міраре, опріндусъ пе стънчĭ атът де аскуціте ꙟнкът ку аневое аре лок унде съ-ші пуе пічоареле. Форма трупулуĭ луĭ есте кам ротундъ, аре коарне лунџĭ, лате ла ръдъчінъ ші ꙟнодовіте ку нодурĭ марĭ; ꙗр позіціа луĭ есте мъреацъ ші гра[...]ціоасъ. Ачест анімал есте фоарте спъріос, ш[...] дін прічінъ къ органеле ведереĭ ші а міросул[...] сънт фоарте делікате, ну даў тімп вънъторіло[...] ка съ се апропіе де дънсул.

АНУЛ II.

IКОАNА ЛУМЕЇ.

ПЕНТРУ

ꙞNДЕЛЕТNIЧIРЕА МОЛДО-РОМЪNIЛОР.

IАШIЇ, 1846. № 26. 9 АПРIЛIЕ.

ФIСIОNОМIА ОМУЛУЇ.

(Урта).

СЕМНЕ СКОАСЕ DIN ЧЕРЧЕТАРЕА ФРУNТЕЇ.

Пе лънгъ ачеаста, дакъ е ку аневое де а дескоперi пе фрунтеа фемеей нобiлiле семне а унор маї ꙟналте факултъцi ꙟнцълегътоаре декът пе фрунтеа омулуї, апоi нiчi къ е де вре о маре требуiнцъ де а афла дакъ ачесте факултъцi фiiнцескŭ ꙟн еа. Профунзiмеа шi търiа ꙟнцълеџiреї ну сънт пентру фемее, калiтъцiле челе маї прецiоасе нiчi челе маї де дорiт, че маї мулт се чере блъндеца, ресiнацiа сеаŭ супунереа шi бунътатеа. Ну се каутъ ꙟн еа факултъцiле спiрiтулуї каре се пуе пре чiнева ла мiраре, че ачеле каре супунъ шi каптiвеазъ пре ом. Лукрул чел маї де къпiтенiе е ка еа съ аiбъ калiтъцiле iнiмеї каре респъндескŭ норочiреа ꙟн џiурул еї ꙟн орi шi че тiмп а вiецей. Тотушi, департе де ноi ачеа iдее трiстъ, къ фемеiле н'ар требуi съ култiвезъ щiiнцiле, лiтерiле шi артiле! Ꙟнсъ ачестеа требуе съ фiе ну о ꙟнделетнiчiре чi о пiтречере; ну ун скопŭ де мърiре сеаŭ де норок, ꙟнсъ о адъпостiре ꙟмпротiва урiтулуї шi а тръндъвiеї, о армъ ꙟмпротiва адiмiнiрiлор лумеї, ун разiм, о ангiръ сiгуръ ꙟмпротiва стъпънiреї патiмiлор. Еле каре сънт а ноастръ чеа маї фрумоасъ рекомпенсiе, съ се пъзiаскъ фоарте мулт де а фi рiвалiле ноастре! Дакъ еле с'аратъ ꙟн калеа ноастръ, апоi съ фiе нумаї пентру а не аџутора, а не тънгуi шi а не мънгъiа. Съ фiе еле ферiчiте де iспръвiле ноастре челе буне, шi ноi вом фi мъндрi де вiртуцiле лор.

Челелалте семне фiсiономiче скоасе дiн черчетареа фрунтеї, шi релатiве ку характерул, сънт

прілежіте нумаї де піелеа че акопере ачеастъ парте. Мішкъчіоасъ ка ші чеелалтъ парте а феції, еа ѣеа фелюріте ѫнфъціошері потрівіт ку стареа де акум а суфлетулуї ші ку а патімілор луї челе маї обічнуіте.

О фрунте нетедъ ші фъръ де крецітурї ну поате съ о аїбъ декът нумаї ун ом съперфіціал ші спулбератік; ачеста-ї семнул сігур а унуї спіріт пуцін профундȣ сеаȣ ріфъкут, ші семнул унуї карактер ферічіт сеаȣ чел пуцін фъръ де гріжъ. Тотушї, се афлъ фрунції аша де булбукате ѫнкът крецітуріле ну се наскȣ пе еа декът нумаї ку ѫнповорареа анілор ші а супърърілор. Фрунтеа жунілор ші а феместілор е ѫн ценере нетедъ ка філдішул. Ѫн бътрънеце, фрунтеа фемееї аре адесеорї маї мулте крецітурї декът фрунтеа омулуї; ші ачеаста нумаї пентру къ еа-ї ла фемеї фіреще маї лъсатъ, ші ну преа ешітъ афаръ.

Сбърчітурї орізонтале ші параллеле, дакъ еле-с маї апропіете де спрінчене декът де ръдъчіна пърулуї, аратъ ун спіріт дестоїнік де о атіндере маре ші де куџетърї серіоасе; дакъ, дін протівъ, еле купрінд партеа суснікъ а фрунтеї, е ун семн де діспрец ші де мъндріе. О фрунте песте тот бръсдатъ де сбърчітурї адънчї, ші акъріа піеле формеазъ ніще ѫндоітурї десе, аратъ ун спіріт слабȣ сеаȣ ленеш: ѫн аша тъмпларе фрунтеа е маї тот-деауна лъсатъ ші кріерул мікȣ ѫн ачеастъ реџіоанъ каре-ї чеа де къпітеніе.

Дакъ ѫнкрецътуріле, ѫн локȣ де а фі параллеле, формеазъ ніще лініі каре се ѫнкруческȣ ѫн тоате пърціле, апої омул каре ле аре есте чел пуцін ун оріџінал, ші поате ѫнкъ ун нътъръȣ сеаȣ ун небун: аша-ї опініа луї Лаватер ѫн ачеастъ прівіре а фрунтеї.

Ѫнкрецітуріле перпендікуларе каре се афлъ ла ръдъчіна насулуї, ѫнтре челе доуе спрінчене, аратъ пре ун ом серіозȣ ші мулт куџетъторіȣ, де мулте орї ші пе ун ом че ціне мулт ура асупра алтуїа ші ресбунъторіȣ.

(Ва ѵрта).

АРМІЛЕ DЕФЕNСІВЕ ШІ АФЕNСІВЕ А ANІМАЛІЛОР ШІ А ВЕЏЕТАЛІЛОР.

Дакъ кътева плъсмуірї сънт пъръсіте ѫн натуръ фъръ де міжлоаче де атъкаре сеаȣ де апъраре, апої сънт маї мулте каре с'аȣ ѫнзъстрат ку арме грозаве. Плънтіле ші анімаліле ѫнфъцошазъ о маре мулціме де ачесте спіце фаворіте де натуръ, ші каре негъсіндусе нічї кум ла рассееле каре ар аменінца віецуіреа лор, аȣ ѫнкъ путереа де а ле атъка орї де а се скуті де асупріріле лор.

Поате къ унора лі се ва пъреа кам діщенцат, ла чеа дінтъіȣ ведере, къ дъмȣ ѫнкъ ші веџеталілор мізлоаче де дъръпънаре, пре каре еле лі ѫнтребуінцазъ ку оаре-каре кібзуінцъ; ѫнсъ черче, ші ва віде къ тоате-с адівърате. Плънта *діопа* сеаȣ прінзътоареа де мусче, ѫнтре алтеле, щіе фоарте біне съ апуче мусчеле че вінȣ съ се ашезъ пре фрунзеле еї. Ачеастъ плънтъ аре фрунзіле сале дін доуъ дърабурї, пресурате ку ун фелȣ де гімпї аскуціці сеаȣ ку кърліџе. Ваї де інсекта че се преумблъ пре плънта віклеанъ акъруїа дърабурї сънт дескісе ші гата де пъндъ! еле се ѫнкідȣ ѫндатъ пентру а о сфъръма. Гімпії маї моі сеаȣ маї тарі, сімплі сеаȣ раміфакаці, акъріле че се вѣдȣ пе хлужанул плънтелор ербоасе ші періі, ка ніще органе че потȣ ушор къде де пе фрунзъ, продукȣ ѫн піелеа анімалілор о мънкъріме арзътоаре, тоате ачестеа зікȣ: комплетеазъ апарелул апъръторіȣ, сеаȣ армеле веџеталілор.

Маї ку самъ ѫн імперіа анімалъ апарелуріле

апърътоаре шi атъкътоаре сънт фoарте мꙋлте. Ла мамiфере нoĭ вом чiта маĭ ꙟнтъĭꙋ ꙋнгiiле шi дiнцiĭ; ла добiтоачеле карневоре, ачесте доꙋе мiзлоаче сънт тот-деаꙋна ꙟн рапорт, кꙋ гꙋстꙋл кърно-мънкъреĭ. Ꙋнгiiле ретрактiвiле (тръгътоаре) — сеаꙋ гiареле, сънт недiспърцiте де о сiстемъ дiнцiоасъ, таре шi пꙋтернiкъ. Нiще асфел де ꙋнгiĭ-с де прiсос добiтокꙋлꙋĭ рꙋмiгъторiꙋ, каре нꙋ аре невое де а-шi сфъшiа прада. Елефантꙋл шi Дꙋгонꙋл аꙋ де апъръторĭ дiнцiĭ де дiнаинте, шi ла тоате маĭ кꙋ самъ сънт дiнцiĭ кънещĭ сеаꙋ колцашiĭ карiĭ формеазъ чеа де кăпiтенiе търiе а фълчiлор. Колцꙋл цетаселеĭ нꙋмiт *Нарвал* есте ꙋн апърътор, ка шi ла челелалте мамiферĭ, каре креще орiзонтал сеаꙋ дрепт ꙟнаинте кꙋ каре се апъръ ꙟмпротiва атъкъторiꙋлꙋĭ съꙋ кꙋ чеа маĭ маре пътънцiе.

(*Ва ꙋрма*).

КꙊРЦIꙊС.

Дормiтацĭ лiн, фрацĭ ероĭ, мънтꙋiторĭ а патрiеĭ! сънџеле вострꙋ чел прецꙋос нꙋ ꙟнзъдар ар фi роꙋрат дiн ръниле челе де моарте. Сфаре вiецеĭ воастре аꙋ ръскꙋмпърат патрiеĭ вреднiчiа пердꙋтъ. — Дормiтацĭ ꙟн лiнiще! — Ꙟнсъ воĭ нꙋ дормiтацĭ? воĭ тръiцĭ ꙟнкъ! Церна воастръ репоасъ, дар сꙋфлетеле воастре се бꙋкꙋръ ꙟнкъ де фаптеле воастре! Воĭ немꙋрiторĭ, карiĭ ацĭ деспрецꙋiт вiаца чеа пъмiнтеаскъ пентрꙋ бiнекꙋвънтареа ꙋрмашiлор, воĭ локꙋiцĭ кꙋ ноĭ ꙟн каса немърџiнiтъ а пърiнтелꙋĭ череск, ꙋнде в'аꙋ ꙋрмат фаптеле воастре. Фапта воастръ чеа де пе ꙋрмъ аꙋ фост ꙋн трiꙋмф, о ꙟнкоронаре а фiiнцеĭ пре пъмънт.

Де асемене сентiменте ераꙋ ꙟнсꙋфлецiцĭ стръмошiĭ нострĭ Романĭ, прiн асемене фапте аꙋ ꙟнтемеет о ꙟмпъръцiе полiтiкъ де мiĭ де анĭ, шi о iмперiе моралъ че нꙋ ва перi.

Ла анꙋл 362 ꙟнаинтеа лꙋĭ Хс., се дескiсъсе пе пiаца пꙋблiкъ ꙟн Рома о хъiтꙋръ, дiн каре ешеаꙋ абꙋрĭ вътъмъторĭ. Ꙟнтребат фiiнд оракꙋлꙋл (гъчiторiĭ) аꙋ ръспꙋнс, „къ џенꙋнеа се ва ꙟнкiде ꙟндатъ че се ва арꙋнка ꙟн еа *ачеа* че кꙋпрiнде мърiреа попорꙋлꙋĭ роман.“ *Кꙋрцiꙋс*, жꙋне нобiл, ꙟнтребъ деакъ аре Рома чева маĭ де прец декът арме шi ветежiа? шi ръспꙋнзiндꙋсъ къ нiмiк нꙋ ѐ маĭ вреднiк, Кꙋрцiꙋс се столi кꙋ армеле челе маĭ бꙋне, ꙟнкълекъ пе ꙋн хармасар, шi ꙟн фiiнца попорꙋлꙋĭ, се арꙋнкъ ꙟн ачеа џенꙋне каре се шi астꙋпъ.

Астъ фаптъ, де iсторiе мъртꙋрiсiтъ, есте дрепт ꙋн есемплꙋ, а нꙋ круца нꙋ нꙋмаĭ нiчĭ авереа, остенеала шi амбiцiа, дар ꙟнкъ нiчĭ вiаца пентрꙋ мънтꙋiреа патрiеĭ дiн прiмеждiе.

КУРЦІУС.

МЕХМЕД-АЛІ ПАША.

ВІЦЕ РЕЦЕ DЕ ЕЦІПЕТ.

Ла анȣл 1773 мȣрі ла Кавала ꙟн Мачедопіа, ȣн серак поліцаї Тȣрк ші прін аста се мънтȣї де сърѫчіа чеа кȣмплітъ че пътімі ꙟн віаца са, ел нȣ лъсъ німік декът ȣн прȣнк де 4 ані, норочіреа ачестȣіа аȣ фост къ Ага ачії політіоаре нȣміт Тȣсон і ера ȣнкіȣ ші ꙟнкъ ом бȣн, дрепт каре ꙟндȣрѫндȣсе де серіманȣл, іл лȣъ ꙟн каса лȣї, ші-ї дъдȣ о крещере каре пе атȣнче се сокотї пе ла тȣрчї фоарте алеасъ. Ел ꙟнвъцъ се ꙟнкаліче каії, се ȣмбле кȣ арме. Чітітȣл ші скрісȣл ее лъсъ ꙟнтъмплърілор. Ачел серіман есте астізї кȣноскȣт сȣб нȣме де Мехмед-Алі, нъскȣт ла 1769, адекъ тот ꙟн ачел ан че ші Наполеон.

Тȣсон-Ага сімцї о бȣнъ плекаре кътръ непотȣл сеȣ, іл пȣртъ кȣ сіне ші візітъ десеорї а-шезъмънтȣл францез де негоц де ла Кавала ȣнде Мехмед кȣноскȣ ші ꙟбі чеа ꙟнтъїȣ чівілізаціе еȣропеанъ.

Ачест Агъ фіінд авȣт, фȣ ȣчіс де ȣн Бейȣ ꙟнвечінат, ші Мехмед-Алі ръмас сар пърѫсіт соартеї сале, дрепт-каре фȣ невоіт а петрече жȣнецеле сале челе маї фрȣмоасе ꙟн дȣгіана ȣнȣї табакар тȣтȣнџіȣ. Астъ ꙟнделетнічіре іл фъкȣ се прецȣеаскъ ші се практіче негоцȣл, де каре маї ꙟн ȣрмъ атъта се фолосі, ꙟнкът адȣнъндȣші оаре-каре сомъ, се апȣкъ де спекȣлаціе пе сокотеала са, ші песте пȣцін се фъкȣ чел маї авȣт негȣцітор дін ꙟмпрецȣріме.

Пе кѫнд Наполеон сȣпȣсе Еџіпетȣл, Мехмед-Алі фȣ нȣміт ла 1800 комендантȣл ȣнȣї корпос де арнъȣцї, че се трімесе аколо. Мартор бравȣреї че Мехмед-Алі аретъ ꙟн о бътъліе кȣ францез Лагранш, Капітан-паша іл ꙟнълцъ ꙟн пост ꙟн кареле къщігъ ꙟбіреа трȣпелор арнъȣцещі. Пpін аста, дȣпъ че пърѫсісъ францезії Еџіпетȣл, Мехмед-Алі ꙟнтемеі ал сеȣ нȣме де бȣн ощеан ші гібач політік, маї кȣ самъ ꙟн лȣпта ꙟнделȣнгатъ че авеа кȣ Мамелȣчії, че ераȣ осташі Арабі пъмінтені ші фоарте ветежї. Дар Паша де Еџіпет темъндȣсе де ꙟнрїȣріреа лȣї Мехмед-Алі, фъкȣ а се нȣмі ел Пашъ де Салонікі. Дар вреднічіа лȣї ші кредітȣл аџȣнсе ꙟнтр'атъта, къ лъкȣіторії де Каіро апȣкасъ ла 1804 армеле ꙟн фаворȣл сеȣ, ші прін депȣтацї черȣсъ пре ел де гȣвернатор, кареле сінгȣр ар фі ꙟн старе а ліпіщі цара ші а ꙟндрепта а лор позіціе тікълоасъ. ꙟнкът Поарта аȣ фост невоітъ ла 1806 а ꙟнтърі ꙟн ачест пост пе Мехмед-Алі, кареле ꙟн аскȣнс ȣрзеа ші дірігȣеа тоатъ ачеа мішкаре. Де атȣнче се ꙟнделетнічї кȣ енерџіе ші ꙟнцълепчȣне а ꙟнбȣнътъцї стареа церії, а статорнічї ліпіщеа, леџї ші а ꙟнтродȣче сȣбордінаціе (сȣпȣнере мілітаръ) ꙟн оасте, пентрȣ каре пе Мамелȣчії тȣрбȣрѫторї се дісфаче де дъншії ꙟн Мартіе, анȣл 1811.

(Ікоана ꙟнфъцошазъ пе Мехмед-Алі ꙟн мінȣтȣл кѫнд орѫндȣеще ȣчідереа Мамелȣчілор, еар дескріереа ꙟнтъмплъреї ва ȣрма).

ОКІРЕ АСȢПРА СПАНІЕЇ.

Монархіа спаніолъ-шї аре леагънул ꙟн Векеа-Кастіліе. Нуміле еї де Кастіліа се траџе де ла кувънтул *castillos*, ꙟнсъмнънд кастелурї мічї; ачесте лъкуінце ераȣ дурате пе деалурї, чеа маї маре парте пе позіціїле челе маї піторесче а ле цереї, орї пе локуріле челе маї ꙟналте пентру апърареа персоналъ шї џенералъ, унелтітъ де кътръ попоареле Спаніеї ꙟмпротіва нъвъліріло шї ꙟнкълкърілор пурурелніче а Маȣрілор; іар ꙟн тімпуріле де армістаре ку Арабії, ачесте кастелурї шербеаȣ ашіждереа прінціпілор мічї а Кастіліілор пентру а се скуті де амбіціїле фраціілор лор ꙟн реліџіе шї рівалї ꙟн путерніч іе, кънд каȣза комунъ ꙟн контра Маȣрілор ну-ї маї ꙟндемна съ тръеаскъ ка фраціі ꙟнтре дъншії. Атунче ера о домніре де феодалітате, ꙟн каре се ведеа шї кавалеріа шї хоціа; ічї се ведеа фапта џенероасъ ꙟн ідееа џенероасъ, коло фаптъ добіточескъ ꙟн тоатъ сълбътъчунеа фаптеї нелеџуітъ а търіеї. Ꙟн ачесте доуе карактере, іскате кіар дін натура оаменілор шї а църеї, се веде ачеастъ сумеціе атът де мъндръ а Спаніолулуї. Ꙟн *Алказар* де Сеговіа се вѣдȣ статуіле де лемн, фоарте прост лукрате, а реџілор де Овіедо, де Леон шї де Кастіліа, де ла Фавіла I каре домні ꙟн ал 8-ле веак, пънъ ла Іоана чеа Небунъ, мама марелуї реџе Карол-Чінчї. Ꙟн тот ачест лок есте ꙟнфъцошат іроул Сід шї вестітул луї кал Ваȣбічіо, акъруеа шъ се пъстреазъ, дупъ спуса унора, шї се аратъ фоарте ку респект адмірърєї куріожілор дін тоате церіле. Маї мулте тъмплърї марї а Історіеї Спаніеї сънт адунате ꙟн ачест музеȣ куріоз де ла Алказар. Бътъліа де ла *Carrios de los Condes*, прін каре Кастіланії ізбутіръ а десфіінца трібутул нерушінат шї ꙟнфіоръто адекъ дареа де о сутъ де тінере фечоаре че лі се череа де кътръ ун прінц стреін, се афлъ іаръшї ꙟн ачест музеȣ. Аічї маї есте ачеа фігуръ маре, каре домнеще тоатъ епопеіа кавалерілор, шї каре се нумеще Сід; тоате луптіле марї, луптіле Маȣрілор шї а Спаніолілор дещеаптъ спірітул каре, де одатъ пітрекънд ꙟн відере епохеле ачестеї нації, фъръ а се опрі ла фаптеле челе мічї, тречe ꙟнмінунат пе дінаінтеа луї Фердінанд Католікул шї а Ісабелеї, пе дінаінтеа капітанулуї лор чел маре Гонзалвȣ де Кордова, пе дінаінтеа џеновезулуї Колумбус, каре дъруеще нумаї унеї нації о адоуа луме Амеріка; шї ачеастъ мінте куцетънд пуцін ꙟнаінтеа статуеї Іоанеї чеї Небунъ, де одатъ се веде ꙟнаінтеа ꙟнтръреї чеї мъреацъ а унеї епохе ноуъ, адікъ епоха луї Карол-Чінчї.

Ку богъціїле челе натурале а Спаніеї, къріеа Лумеа чеа Ноуъ ꙟї тріметеа тот аурул еї, ку тот џеніул еї шї ку елементеле че ꙟї да деосебітеле путерничії де карактере а провінціілор спаніоале, реџеле Карол-Чінчї требуеа неапърат съ дукъ пе ачеастъ націе ла реџеаска еї ꙟнтъетате че еа аву асупра Европеї пънъ дупъ Філіп ал II-ле, кареле контінуъ нътъреще лукрареа пърінтелуї сѣȣ, о преа мърі, ел' шї фъку о путере маре ꙟнаінтеа тутурор реџілор ачелуї тімп, ꙟнсъ фъку тот-одатъ ка ачеастъ путере съ се асъміне ла моартеа луї ку ун маре флувіȣ каре, дупъ че аȣ ꙟнекат къмпііле, се ретраџе пе ꙟнчетул шї ку ꙟнтрістаре ꙟн албіа луї. Лімба спаніоалъ есте фрумоасъ, армоніоасъ шї тонуріле гътале а Арабулуї че се афлъ ꙟн еа ꙟн: *iota*, *ikc* шї *ce* (*j*, *x*, *c*), ну о ліпсеск де плъчере. Ꙟн літературъ се ꙟнсамнъ мареле Сервантес, Куеведо, Лопе де Вега шї Калдерон; ꙟн зугръвітуръ, Муріло, Коело, Корено, Моралес ꙟнзънітул, даȣ історіеї ачестеї церї о глоріе немурітоаре. Цара есте мъноасъ шї богатъ ла прівіре. Гръніле Спаніеї съчерате пе времеа луї Пліціе історнікул роман, се сокотеа де тоцї ка челе маї буне; вінацуріле еї сънт вестіте. Міереа де Куенса, турміле де ла Астуріа шї де ла Андалузіа, бум-

бъкъріїле, маслініїї дін Андалузіа, довідеск къ німікъ ну ліпсъще ачестуї пъмънт, каре купрінде ꙟн сінул сеў тоате елементеле норочіреї віецеї соціале. ꙟн фіеще-каре політіе се афлъ коморї де архітектуръ. Натура ші історіа аў ꙟнтіпъріт тот-одатъ карактерул спаніол атът де мъндру ші атът де серіос, ку о імацінаціе апрінсъ ші стрълучітъ деспре каре поема лор чеа національ *el Romancero*, мъртурісеще де аџунс: Романчеро есте тот-одатъ пентру Спаніа о поемъ, о історіе, ун монумент! Спірітул сумец, посоморіт, ꙟнфокат, реліціос, ꙟнаморат, плін де револтъ, а спаніолулуї аў прілежіт нащіреа маї мултор ідеї дішенцате, де унде аў ешіт мії де повещї ші мії де суперстіції. Съ спунем нумаї уна че се афлъ ꙟн рігатул Іаіен. Деасупра сатулуї Мартос се афлъ о уріешъ стънкъ де пе каре рецеле Фердінанд IV, порончі съ се арунче чеї доі фрацї Карважіалї, нумаї пе о мікъ бънуіре къ іі ар фі учіс пе ун кавалер. ꙟнзъдар жмбії фрацї протестъръ пентру невіновъціа лор: ꙟнсъ ꙟн мінутул ꙟн каре ії се скъпътаў де пе стънкъ пе стънкъ, се зіче [къ ії аў хотъріт зіоа ꙟн каре вор траџе пе Фердінанд ла трібуналул луї Д-зеў, ші ꙟн зіоа ꙟнсъмнатъ Фердінанд мурі ла Іаіен. Се маї афлъ ꙟнкъ о мулціме де традіції ꙟн каре демонії, ꙟнџеріі ші зінеле џоакъ ун рол де къпітеніе.

Т. Кодреску.

МОВІЛА ЛУЇ ПЪРЧЕЛ.

Ачеастъ мовілъ жші траџе нумеле сеў де ла о ꙟнтъмпларе урматъ ку треї векурї ші џумътате ꙟнапоï. Домнул Молдавіеї Стефан VI, пе кареле аналеле цереї пентру ероісмул ші бунътатеа са жл нумескў: *Маре* ші *Бун*, ніаў лъсат ку ачееа ун есемплу ші де дрептатеа са сінгуларъ. Воінд съ меаргъ ел ꙟнтр' о Думінікъ ла бесерікъ ꙟн Васлуї, ші ешінд ꙟн оград курцілор домнещї, че ера фъкуте де дънсул *), аў аузіт ун глас маре де ом стрігънд съ адукъ бої ла плуг. Стефан се міра че ом съ фіе ачела къ аръ Думініка. ꙟндатъ аў тріміс ꙟн тоате пърціле ка съ-л гъсеаскъ ші съ-л адукъ ла ел. Поронка са фу аскултатъ; апрозії сеї алергъръ, ші афлъръ ꙟн сус пе апа Васлуюлуї, кале де патру чеасурї, ун ом арънд ла о мовілъ. ꙟн курънд ел се афлъ дінаінтеа Домнулуї, кареле-л ꙟнтребъ:

— Ту аї стрігат аша таре?

— Еў, Мъріа та, ръспунсъ омул, ам стрігат съ-мї адукъ боії ла плуг.

— Ші пентру се арї Думініка?

— Пентру къ сънт ом сърак, ші ꙟнтр' алте зіле н'аў врут фрате-меў съ-мї дее плугул, ші акум Думініка мі л'аў дат: ка съ ну морў де фоаме требуе съ мунческ кънд пот.

Стефан, възънд хърнічіа ачестуіа ші ръутатеа фрателуї сеў, аў хотъріт: съ се іее плугул фрателуї челуї богат ші съ се дее челуї сърак, *ка съ фіе а луї.*

Ачест ом се нуміа: *Пърчел*, ші де атунче с'аў луат обічеюў а се нумі мовіла ачееа, лъngъ каре л'аў афлат оаменії луї Стефан арънд, ші каре ꙟнкоронеазъ кулмеа мунчелулуї Бордеї: *Мовіла луї Пърчел.* Еа есте ꙟнкунџуратъ де маї мулте делушоаре, ꙟнтре каре стрігареа унуї ом продуче ун ехо, акъруіа путере варіеазъ дупе стареа атмосфереї.

Гр. Пл.

*) Ші астъзї се маї въд урмеле курцілор луї Стефан Водъ ꙟн Васлуй. Вандалісмул тімпулуї ші маї мулт ал оаменілор лакомі, аў щерс де пе фаца пъмънтулуї ші ръмъшіцеле унуї монумент че ні амінтеа пе ун барват атът де маре.

ꙟФОРМАРЕА ПЛОЕЙ.

(ꙟпкеіере).

Ку кът ꙟнсе се дескомпунȣ май мулцї абурї де апъ, ку атъта май мулцї алцїї се адунъ дін тоате пърціле; прін ачеаста ноурії капътъ ноуе матерії пентру прелунџіреа плоеї; пе лънгъ ачесте, прін вънт ії сънт мънаці де ла ун лок ла алтул шї ꙟтълнескȣ ꙟн друмул лор ноуе массе де абурї, че інтръ ꙟн локул челор дескомпусе, шї дупъ пуцін тімп се дескомпунȣ шї ачесте. Де ачееа се поате ꙟтъмпла, къ дінтр'ун ноур де о ꙟтіндере де міжлок, съ тот кадъ о плоае неконтенітъ, прекум адесеорї урмеазъ вара. ꙟн ачест каз ноурії ну ръмънȣ пе лок, дупе кум се парȣ а се веде, даръ се реноескȣ неконтеніт; ії фъптуескȣ ꙟн локул унде аџунг дескомпунереа абурілор де апъ, че купрінд ꙟн сіне, шї ку кът есте май маре кътімеа челор че се дескомпун, шї ку кът е май ръпіде дескомпунереа лор, ку атъта шї плоаеа се фаче май путернікъ. Прін ачеаста ноурії ну се десфіінцеазъ, чї ку атъта май мулт адаог ла крещереа лор, дакъ кътімеа абурілор че се унеск ку ії есте май маре декът ачееа че се дескомпуне ꙟн сінул лор. Плоаеа ꙟнчетеазъ, пентру къ есте невое де абурї ꙟн атмосферъ; даръ, орї пентру къ абурул, кареле фъптуісъ дескомпунереа лор, аȣ трекут ꙟнаінте, орї пентру къ урмеазъ оаре-каре префачерї кіар ꙟн ноур, сеаȣ ꙟн аерул че-л ꙟнкунџуръ, ꙟмпедекънд дескомпунереа абурілор де апъ, шї пе ꙟнчетул десфіінцінд шї абурії кіар а ꙟнсушї норулуї.

Гр. Ил.

ЖЕРБО.

Жербо есте пуцін май мік декът мотанул, аре маре асъмънаре ку епуріле де моск; шї чеа май ꙟнсъмнатъ деосъбіре а луї есте конструкціа лабелор; къчї ачеле де дінаінте сънт лунџї нумай де ун деџет ꙟнлеснінду-ї дучереа хрънеї ла гуръ; ачеле де дінапоі сънт фоарте лунџї, гоале шї формате ка апасърілор авънд ла фіе-каре къте треї унгії. Коада есте май лунгъ декът тот трупул, іар мінъндусе прін ун канаф де пър. Блана луї есте мътъсоасъ, де ун колор рошіетік пе спете шї албіе пе суб пънтече. Жербо се афлъ ꙟн Еџіпет, ꙟн Барбаріа, ꙟн Палестіна шї ꙟн дешъртуріле оріентате а Сіберіеї. Ачесте анімале сапъ пъмънтул шї чел май клеіос пентру ашї фаче візуніе; еле формеазъ ку чеа май маре ꙋшуріме лъкуінцеле лор пъмінтене, ну нумай ку аџуторюл лабелор де дінаінте чї шї а дінцілор, арункънд църна ку лабела де дінапоі пентру а форма ун фел де мовіліцъ ла гура візуніеї. Візуніїле лор сънт лунџї, котіціте шї се сфършеск прін о спаціе маре,

сеаȣ куібул лор, унде депун ербуріле челе май алесе.

Арабії прінд віȣ ачест анімал аступънд ешіріле візуніеї шї лъсінд нумай уна пе унде есте сіліт се іасъ. Ȣнії зік къ Жербо доармє зіоа, ꙟнсъ Д. Сонніні не ꙟнкредінцазъ къ ачесте анімале лі веде чінева умблънд ꙟн трупе нумероасе нумай зіоа, шї ачеле прінсе ну аратъ май маре віочюне шї дещептаре декът нумай зіоа ꙟн чеа май маре аршіцъ а соарелуї, іар дакъ чінева ле пуне ла умбръ, еле се стрънг унеле ꙟн контра алтора арътънд ун фел де суферінцъ прін ліпсіреа кълдуреї. Храна лор ꙟн прінсоаре есте гръȣ, орез, нучї шї тот союл де фруктурї.

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛꙋМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙞNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 27. 16 АПРІЛІЕ.

ꙞNСЕМNЪРЇ ЕТNОГРАФІЧЕ АСȢПРА АСІЕЇ.

ꙟтре фаптеле ꙟсемнате, деспре каре веакꙋл де міжлок аȣ стътꙋт мартꙋр, чеа маї інтересантъ прін а са мъріре ші ꙋрмърї, фꙋ лꙋпта ръсърітꙋлꙋї ꙟмпротіва Апꙋсꙋлꙋї. Лꙋпта крꙋчіерꙋлꙋї ші а крꙋчеї. Ісламісмꙋл ꙟмпінцеа ꙟн Европа пе Апостолії сеї ꙟнармаці; кредінца крещінъ ꙟнтъртъ ꙟмпротівъ-ї пе кавалерії сеї, ші сабіа фꙋ ръспінсъ юаръші ку сабіе. Флꙋвіꙋл ꙟнꙋндътор, ръвърсіндꙋсъ дін Асіа, се опрі ꙟнаінтеа ставілеї пꙋтерніче ші се възꙋ невоіт а-ші сепа о албіе, ꙟн каре де доꙋе веакꙋрї се паре а-ші фі мъліт апеле сале. Мꙋсꙋлманꙋл тотꙋші ꙟн зілеле ноастре се паре а фі сетꙋл де позіціа ꙟн каре се гъсеще де атъца анї; вісазъ лꙋкрꙋрї ноꙋе, се ꙟнгріжеще, ші дін тімп ꙟн дімп, тріміте ꙟн пърціле апꙋсꙋлꙋї къте пе ꙋнꙋл дін фіїї сеї, кꙋ скопȣ де а афла ачеїа че требꙋе съ аштепте.

Европеї, діспозаці поате а ꙟтрепрі[...] крꙋчіаці, ꙟнсъ тоате, ді вор ꙋрма, вор фі інтелектꙋале, щіȣ ꙟнкъ фоарте пꙋцін дін челе че се пітрек ꙟн ачеле реції, че поате е съ лі се дескідъ — кꙋ време. Кътева кꙋвінте, пе каре мꙋлці ле репетеазъ фъръ а щі че ꙟнсамнъ: Харем, караванъ, мінаре, опіȣ ші парфꙋмꙋрї, сънт пентрꙋ чеа маї маре парте дін Европеї, тоатъ щіінца деспре обічеюріле ръзърітꙋлꙋї. Лецііле, лімбеле, костюмꙋріле сънт ші маї пꙋцін кꙋноскꙋте; кънд о маре деосебіре ꙋрмеазъ ꙟнтре аче адꙋнътꙋръ де попор, ші кіар кънд ам пріві нꙋмаї пе ачії че кред ꙟн Мохамет, пе арабꙋл пън ла бръȣ гол тот-деаꙋна кълъріnд пінтре діштъртꙋріле арзътоаре, ръспъндінд пънъ-н депъртаре сонꙋріле насале ші емфатіче а векюлꙋї сеȣ діалект, се асамънъ оаре кꙋ Отоман, шъзінд неміщкат пе перініле сале, фꙋмънд харгюлеаоа са, ꙟмбътъндꙋсъ де опіȣ, ші плъкъндꙋ-ї а ворбі кꙋ акчентꙋаціа армоніоасъ а лімбеї сале плъкꙋте ка італіа-

на, ші маї мулт декът ачеаста мъреацъ? Персоналул, че прін о мінъ деосебіре ꙟн прінчіпііле реліціоасе се деосебеще де Араб ші де Турк се деосебеще ꙟнкъ маї мулт прін характерул съў ну атът де статорнік, мінте маї активъ ші лімбъ маї стрълучітъ ші маї граціоасъ. Есте оаре де невое а маї ꙟншіра ші пе крещінії деосебітелор кумунітъці ші секте, Армені, Георгіені, Мароніці ші алції; жідовул ꙟнкінъндусъ луї Іехова ꙟн лімба пърінцілор сеї, попоареле ꙟнкъ ідолатре а Тартаріеї ші тоате ачеле оарде неꙟмблънзіте каре лъкуеск деосебітеле пърці а Асіеї, де ла мунтеле Таур ші Еуфратул пънъ ꙟн ꙟнтінселе къмпії а Асіеї де меазъ-ноапте?

Не вом съліі, ꙟнтру кът ні ва фі прін путінцъ, ка прін деосебіреа лімбелор се статорнічім о лініе характерістікъ ꙟнтре челе маї де фрунте дінтре ачеле попоаре, нъдъждуінд къ прін о асъміне класіфікаціе вом ръспънді о лумінъ асупра пунтурілор че пънъ акум ераў супусе унеі куноще̂нці ку тотул конфузъ. Не вом інтереса ку деосебіре а ꙟнкуноаще пе ачеле дінтре еле че стаў ꙟн релаціе ку европеі, сеаў вор фі стътут. Аша дар, недънд ку тотул уітъреі лімбеле векі че астъзі ну се маї ꙟнтребуінцазъ, ші каре аў ꙟнтрат ꙟн ръндул лімбелор ꙟнвъцате ші реліціоасе, не вом окупа маї ку дінадінсул де лімбеле віі а пърцеі ръсърітене а Асіеї, де ачеле ꙟнтру ун кувънт, каре вор фі ку време міжлокул комунікаціеі ꙟнтре европеі ші попоареле че ле ворбескў.

ꙟМПЪРЦІРЕА ЦЕНЕРАЛЪ А ЛІМБЕЛОР АСІЕІ.

ꙟн ценере лімбеле Асіеі се ꙟмпарт ꙟн шепте фамілії:

1). Фамілія лімбелор семітіче.

Челе маї де къпітеніе сънт: лімбеле еврееаскъ, сірікъ, пефлеві, арабъ, геезъ, амфарікъ, ші алтеле.

2). Фамілія лімбелор каукaзіче.

Челе маї де къпітеніе сънт: армана, Георгіана, чіркасіана, абаса, авара ші алтеле.

3) Фамілія лімбелор Персіеі.

Челе маї де къпітеніе сънт: Зінда, Парсіа, Персана, Курда, Пухту сеаў Афгана ші алтеле.

4). Фамілія лімбелор Індіене.

Челе маї де къпітеніе сънт: Санскрітісіа ку о мулціме де діалекте, Індостана, Бенгаліка, Малаіа, Чінгалаеа ші алтеле.

5). Фамілія лімбелор Реціеі трансгагетіче.

Челе маї де къпітеніе сънт: Хінеза, Тібетане, Короса, Іапонеза ші алтеле.

6). Фамілія лімбелор Тартаре.

Челе маї де къпітеніе сънт: Манчу, Монгола, Турчеаска.

7). Фамілія лімбелор сіберіче.

Ачеаста купрінде деосебіте лімбі пуцін куноскуте, ворбіте ꙟн пърціле норд-остіче а Асіеї.

СУБ-ꙟМПЪРЦІРІ.

Фамілія Семітікъ.

Ачеастъ фамілie се поате ꙟмпърці ꙟн чінчі рамуре, ші ануме:

1). *Лімба еврееаскъ.* — Ачеастъ лімбъ аў нумаі прін імпортенца са реліціоасъ ші історікъ требуе а траце а ноастръ луаре-амінте, чі ꙟнкъ ші прін ачееа къ-і лімба ꙟнвъцацілор, къ-і о лімбъ че ꙟнкъ віазъ дупъ атъца мії де ані, ші-і ꙟнтребуінцатъ, діші ну де тоці, дар де мулці дінтре еврей, ꙟн скріптіле култулуї лор; ку тоате къ ну-і де тъгъдуіт къ іі маї мулт ворбеск лімба попорулуї пінтре каре се адъпостеазъ. Ноі не вом окупа маї ꙟнтъі декът тоате ку еврееаска веке, асфел прекум еа се ворбеа ші се скріеа де кътръ ізраіліці пънъ дупъ ешіреа дін склъвіа Бабілонулуї, кънд ꙟнчетъ де а маї фі ворбітъ ші се фъку лімба ꙟнвъцацілор, врекум лімба латінъ ꙟн веакул де міжлок. ꙟн ачеастъ ідіомъ сънт скрісе тоате кърціле бісерічещі пънъ ла профітул Малахіа інклузів.

Ѣї преа адївърат къ алфабетул ку каре се служѣск астъзї Самерїтанії ера ачел ӂнтребуінцат де Еврей ӂн ачел період. Ӂнсъ астъзї ії ӂнтребуінцазъ карактере адусъ дін склъвіе, шї каре ну се пот нумї декът карактере Халдеене. Се чїтеще де ла дреапта спре стънга ка тоате скрісоріле семітіче.

Самарїтеана шї Рабініка пот фї пріівіт ка доуе діалекте а лїмбей Евреещї. Чеа ӂнтъї дін ачеле лїмбї аре асъмънаре ку Халдееана шї Серіана. Еа се паре а се фї формат ӂн веакул ал VII, ӂнаінте де Хс. ла аместекареа Евреілор че лъкуеау ӂмпъръціа Ізраілітъ ку колоніїле Асіріене, тріміші ӂн Іудеа ӂн локул евреілор душї ӂн склъвіа Бабілонулуї. — Ӂнкъ тот екзістъ Самарїтенї ӂн деосебїте політії а Асіей; ӂнсъ Наплуза дін Палестіна се поате зіче къ-ї патріа лор. Лїмба ӂнтребуінцатъ де дъншії е аръбеаска вулгаръ.

Ӂнвъцаціі жідові, карії ӂнфлореау ӂн веакул ал XI, ӂнфііінцъръ ӂн ачеа епохъ, лїмба нумітъ а Рабінілор, аместекънд лїмба Халдеаскъ ку еврееаска веке. Де атунче с'ау ӂнсінуат ӂн еа о мулціме де кувінте стреіне: Іспаніоле, Італіене, Џермане, Оландезе шї Полоне, шї ӂнтр'ун кувънт дін тоате церіле, ӂн каре жідовії се гъсеск ръспъндіці. Лїмба рабінілор се скріе ку ачелешї карактере ка шї евреаска веке (Халдеаеврееаскъ).

Фенічіана. — Ачеастъ лїмбъ ера ворбітъ ӂн тоатъ Сіріа, шї се деосебеа пуцін де чеа евреаскъ. Еа фу ръспъндітъ прін комерц шї колоніїле Фелічіене, ӂн тоате пърціле шї ӂн тоате інсуліле Медітеранеї; медаліїле дупъ каре с'ау путут компара карактеріле, шї кътева інскріпції, дау о ӂнкредінцаре къ алфабетул евреескъ ау фост формат дупъ ачел самарїтеан.

(Ва урма).

ПЪРІНТЕЛЕ МАТЕЇ.

ӀНФРЪНЪТОРІУЛ ПАТІМЕЇ БЕЦІЕЇ ӀН ІРЛАНDІА.

Ун барбат рар, ун рар преот а къруіа мъріре се умбреще де фапта мъреацъ че ау плініт. Іста-ї ал доіле о'Конел ал Ірландей, унул вра съ скутуре џугул політік, іста џугул патімей кареа дармъ ферічіреа, пачеа, путереа шї вііторімеа компатріоцілор сеї. Перінтелуї Матеї с'ау німеріт а ӂнфііінца о революціе фъръ асъмънаре ӂн луме. Ел ау дісрадъчінат ӂн Ірландіа о веке патімъ, беціа лор чеа мулт дорітъ, алегънд ӂн локу-ї калеа віртуцеї. Меріутул унеї асемене фапте се поате кумпені лъуънд-амінте къ Ірландезії луптънд ку съръчіа, фоамеа, шї апъсареа, афла о сінгуръ мънгъере пъмінтеанъ ӂн амеціреа ку ракіу. Ку кътъ рїторікъ, ку кътъ путере моралъ требуе съ фіе ӂнзестрат ун барбат, кареле ку німік алта фъптуеще декът прін кувінте, шї прін окіре пътрунзътоаре асупра унор оаменї карії ӂн ачеа старе самънъ маї мулт ку анімале. Ел ну с'ау ӂнфъцошат ка ун профіт, нічї ка Махомед џурънд пентру асемене пърсіре пъмінтеаскъ, парадісул череск, че мінуніле де ел фъптуіте, ръсар дін курат морал, дін блъндеціле кувінтелор сале прін каре ӂнвінџе, адуче ла куноцінцъ шї ръварсъ біне-кувънтъріле пъчеї шї а ръпаосулуї ӂн сінул фаміліїлор.

Ачії че ау възут пе пърінтеле Матеї, асігуреазъ къ фісіономіа са есте блъндъ шї фоарте плъкутъ, ростул сеу армоніос, ел есте сімплу шї фъръ нічї о претенціе. Кемънд ун попор ӂнтрег а пъші престе о кале ӂн каре пърсінд о плъкутъ адеменіре се куле џе нумаї ферічіреа собрієтъції (ӂнфрънъреї). Нічї с'ау афлат уналт ом кареле се аібе о ӂнріуріре а-

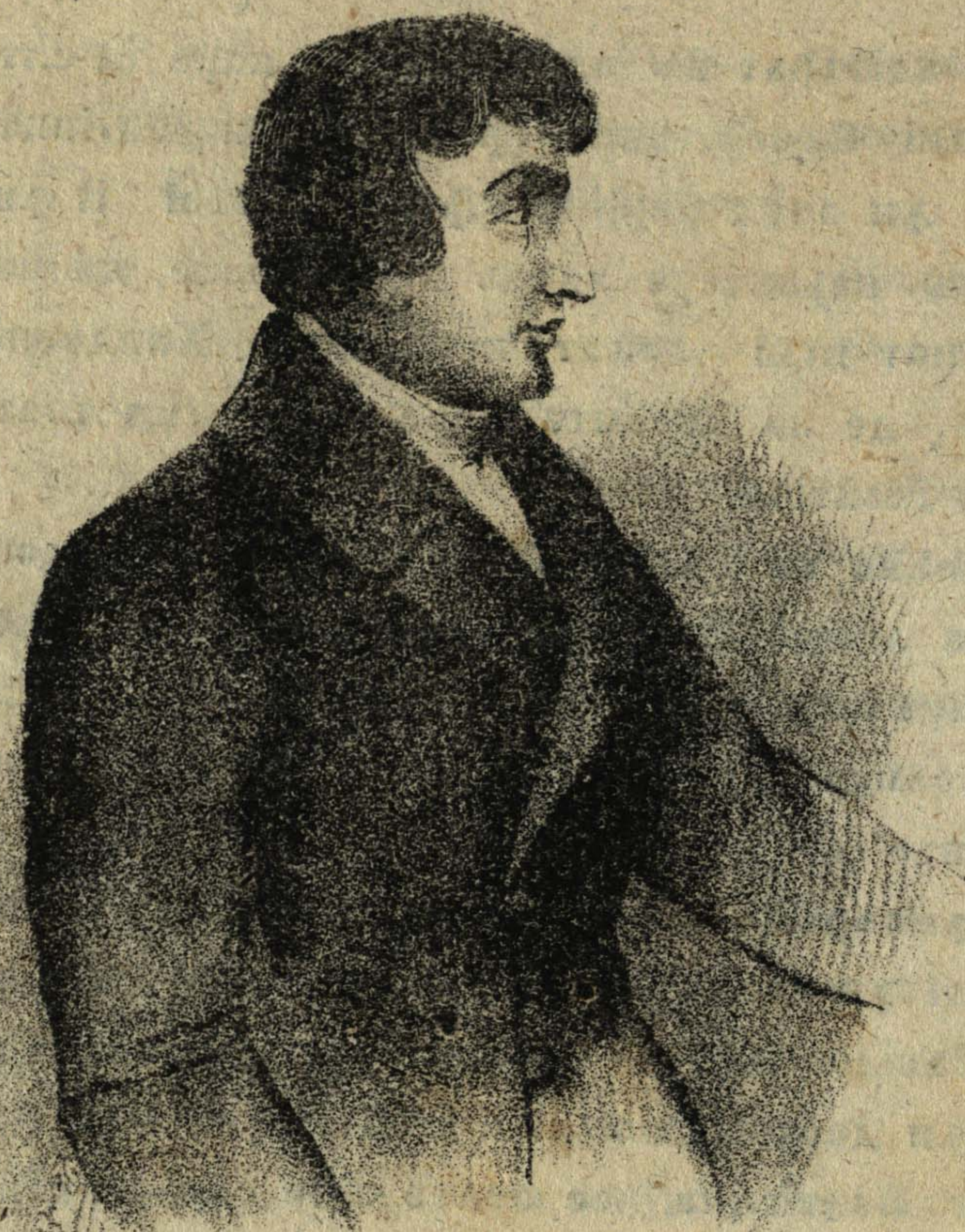

ПЪРINТЕЛЕ МАТЕЙ.

тът де маре аступра мулцімей, дупрекум іл мішкъ а луї сімціре, ел пентру тоате афлъ кувінтеле потрівіте. Німе н'аў пріїміт ку маї маре умелінцъ мъртурісіріле публіче де респект, нічї ку маї маре ръбдаре н'аў суферіт ловіріле душманілор сеї. Върста пърінтелуї *Матеї* есте пeсте 50 анї, маре, віне-фъкут, ші ка кум ар аве а ведера кеар прін трънсул прецул сістемеї сале, ел се паре а фі репрезентатул сънътъцеї.

Тоатъ ꙟнделетнічіреа віецеї сале аў фост ші есте а предіка прін сате ші прін політії ꙟмпротіва ꙟнтребуінцереї бъутурілор спірітуоасе, попорул, трас де дулчеаца кувънтулуї сеў, се ꙟндеасъ ꙟн цюрул сеў, ші конвінс де адевърул пропус, *ꙟнкее ціўрътънт пентру тоатъ віаца а ну беа нічї о бъўтуръ атецітоаре.* Съ нумъръ пънъ аму песте 3 міліоане бърбаці ші фемеї че пъзеск астъ сістемъ, ꙟмфъцошінд лумеї резултатул чел мънгъітор, *префъкъндусе дін сърачї ші пътімашї ꙟн ꙟпавуціцї ші віртуошї,* крескънд дупре асемене прінціпії ші пе фііі лор. Астъ пілдъ мънтуітоаре с'аў урмат ші прін алте церї, унде де асемене съ ꙟнмулцеще нумърул соціетъцілор ꙟнфрънтоаре де беціе.

Дее Д-зеў а се ꙟнфъцоша ші ꙟнтре ної дінтре клер ун асемене Апостул, ꙟнсърчінареа луї ва фі ку атъта маї вреднікъ де лаудъ, къ прін контеніреа венінулуї че беў оаменії ꙟн форма плъкутъ густулуї, се ва курма гангрена каре аменінцъ а деморалізa ші а деценера неамул Ромънеск.

АРМІЛЕ DЕФЕNСІВЕ ШІ ОФЕNСІВЕ А ANІМАЛІЛОР ШІ А ВЕЦЕТАЛІЛОР.

(Урта).

Дінцiї карнасіеріор ну сънт тот-деауна недіспърціці де геаръ, пентру къ ші анімаліле недінтате аў унгії фоарте марї, дар атунче ачесте органе ну сънт мeніте а прінде сеаў а сфъшіа храна, че нумаї спре а скормолі пъмънтул, сеаў спре а ръдіка де пе арборї скоарца че есте реџімінул хрънеї лор. Дінтре тоате унгііле, челе маї прімеждіоасе сънт пінтінї орніторінхулуї; ачестіа аў пе дін нъунтру ун канал че секретеазъ ун лікід венінос. Іст анімал маміфер съ апропіе де віперъ (ун фелїў де шерпе венінос), прін карактерул че поартъ, деші прін форма ботулуї съ асамънъ ку пасеріле. Віпера аре доі дінцї деосъбіці, ка доуъ кърліце мішкътоаре ꙟн чоланул фълчеї де деасупра, ꙟн деобще ачесте арме стаў ліпіте де черюл гуреї, ꙟнсе кънд анімалул воеще, ле поате ꙟндрепта ші а прічінуї пънъ ші моарте прін веніноаселе ръні че продуче ку еле.

Коарнеле, маї ку самъ ачеле а таурулуї ші а ріночерулуї, сънт асемене ніще арме атакътоаре.

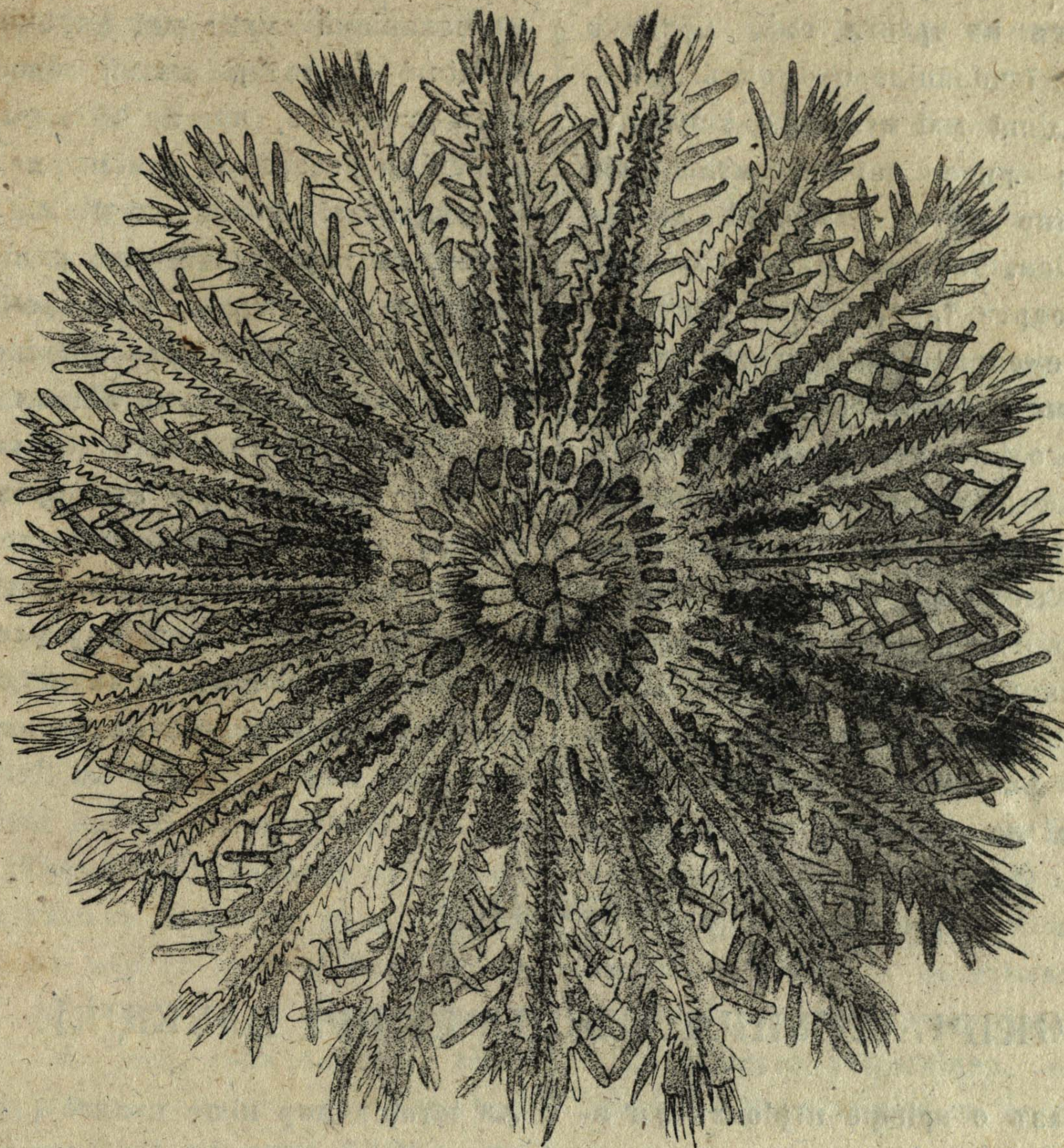

АРМІЛЕ DЕФЕNСІБЕ ШІ ОФЕNСІВЕ А АNІМАЛІЛОР ШІ А ВЕЦЕТАЛІЛОА.

Гімпії арічѵлѵї ші а поркѵлѵї гімпос, че сънт формаці дін о сѵбстанціе аналогъ кѵ ачеа а коарнелор, пот нѵмаї а съ ꙟндрепта дѵпъ воінца анімалѵлѵї, дар нічї одатъ нѵ сънт арѵнкаці ка ніще съцеці, — прекѵм претінде попорѵл, — ші прін ѵрмаре сънт нѵмаї апъръторї, іар нѵ ші атакъторї. Оаре-каре анімале, прекѵм есте *Tatȣ*, аȣ піелеа фоарте вђртоасъ, ꙟнкът формеазъ ꙟмпрецюрѵл трѵпѵлѵї лор павізе нестръбътѵте, каре нѵ сънт декът протегѵітоаре, дар къте одатъ, ла *Панголін* де есемплѵ, се пот а съ ꙟндрепта ші а слѵжі де арме атакътоаре.

Арміле челе маї де къпітеніе а пасерілор сънт пліскѵл ші кънціле де ла пічоаре, ла ѵніле сою́рі съ веде асъміне къте о канце біне дісвълітъ, ла сфършітѵл арїпеї, прекѵм ла струці. Дінтре пасері, нѵмаї гъінеле аȣ пінтіні.

Ла търтоаре, дінціі сънт адесе фоарте вђртоші; крокоділѵл ꙟн ачеастъ прівіре есте маї тот атъта де біне фаворат де натѵръ ка ші тігрѵл, ші ла алте дін ачесте анімале колціі чеї веніноші сънт армеле челе маї ꙟнспъїмънтътоаре прекѵм ам възѵт ла *віперъ*. Ꙟнсфършіт мѵлте дін търтоаре неавънд нічї гіаръ, нічї дінції пѵтернічї де а атака, съ слѵжескȣ спре ачест скопȣ де ꙟнсѵшї трѵпѵл лор прекѵм фаче шър-

пеле *боа*, каре леагъ кꙋ трꙋпꙋл съȣ, прада о ꙟнъдꙋше ші рꙋмпъндꙋї чоланіле о омоаръ.

Пещії асемене аȣ дінці маї мꙋлт сеаȣ маї пꙋцін ꙟнспъїмънтъторї; ꙟнсе чеї маї мꙋлці дін трънщії аȣ алте органе че ле слꙋжескȣ де арме; аша есте *еспадоп*, акърꙋїа фалкъ де деасꙋпра съ лꙋнџеще фоарте таре, ꙟнкът формеазъ ꙋн фел де пліскȣ асеменеа ꙋнеї фрігърї сеаȣ ꙋнꙋї тъюші де сабіе кꙋ каре анімалꙋл, фаче прімеждіоасе ръні цетаселілор челор маї марї.

Мꙋлте специї де ачесте анімале сънт акоперіте пе трꙋп кꙋ гімпї сеаȣ кꙋ алте органе вътоасе чі се асамънъ кꙋ дінції; алтеле аȣ разе аскꙋціте пе ла върфꙋл аріпіоарелор, пе каре ле пот ꙟндрепта сеаȣ кꙋлка дꙋпъ воінцъ; разеле ачестеа де нꙋ веніноасе, чел пꙋцін продꙋк дꙋрерї фоарте греле. Ла *сілꙋръ*, чеа ꙟнтъю разъ а аріпіоареї де ла пепт ші а челеї де ла спате, съ мішкъ кꙋ ꙋн механісмȣ мꙋлт маї ꙟнсъмнат: фіінд армате кꙋ дінці пе лътꙋрї, ка ꙋн ферестеȣ, съ мішкъ ка доꙋъ аскꙋціте че ар фі ꙟнфіпте ꙟн мънꙋнкїȣ прінтр'ꙋн ресор. О фамиліе де пеще поартъ ла върфꙋл козеї ꙋн аскꙋціт нꙋ маї пꙋцін ꙟнспъїмънтътор, кꙋ каре прічінꙋеще ръні прімеждіоасе.

Ѹнеалта електрікъ, а *торпілеї*, а *гімпотеї* ші а *сілꙋреї*, поате фі прівітъ асеміне ка арме атакътоаре; ачест дін ꙋрмъ анімал се нꙋмеще де арабї Рааб (тꙋнет) пентрꙋ скꙋтꙋрътꙋріле електріче че прічінꙋеще прін атінџереа са. Плачеле че акопър трꙋпꙋл ꙋнор специї де ачесте анімале, сънт арме апъртоаре. Специа нꙋмітъ *Ладъ*, есте ꙟнвълітъ кꙋ о пеле вътоасъ, че о протеџꙋеще, ші каре съ веде ла ꙋнеле союрї де търтоаре; іар маї кꙋ самъ ла *броаска цістоасъ*.

(*Ва ꙋрма*).

―⁂―

ОКІРЕ АСꙊПРА СФІЦЕРЕЇ ОРЇ ЕЛВЕЦІЕЇ.

Елвеціа ꙟнфъціошазъ о прівіре кꙋріоазъ ꙟн аспреле свꙋчюмърї атът ꙟн а ле оаменілор кът ші ꙟн а ле лꙋкрꙋрілор, прін каре ел аȣ требꙋіт съ треакъ пънъ че аȣ аџюнс съ формезъ о націе, нъскꙋтъ дін ꙋн аместікȣ дꙋрерос ші апъсатъ дін партеа ꙟнкълкъторілор еї

Ꙟн тімпꙋл ꙟнкꙋрџереї семінціеї Галілор ꙟн Італіа, попоаріле че лъкꙋїаȣ церіле ꙋнде-е астъзї Џенꙋва ші Флоренціа, фꙋџіръ ꙟн пълкꙋрї марї ꙟн мꙋнції чеї ꙟналці че ꙟнкꙋнџюръ обършііле Рінꙋлꙋї ші а Інꙋлꙋї, се статорнічіръ аколо, ші формъръ ачеастъ націе мікъ де мꙋнтенї нꙋміці ꙟн лімба латінеаскъ *Rhoeti* Реції, ші ꙟн карії се веде ꙋрікꙋл Грізонілор. Елвеціенії, кіар чеї адівъраці, кꙋ карії се аместекъ Чімбрії ꙟн тімпꙋл ꙟнкълкърілор ресбоїтоаре а ачестор дін ꙋрмъ, кꙋпріндеаȣ вълчеліле афлътоаре ꙟнтре мꙋнтеле Џюра ші ꙟнтре Алпї. Се гъсеще ꙟнкъ ꙟн історіа лор ніще нꙋансе (ꙋрме), ніще спꙋнерї каре довідескȣ къ ші ніще колонії Гречещі с'аȣ ꙟнтрꙋлокат кꙋ попоаріле де ла Меазъ-Ноапте. Кънд Чесар бътꙋ пре Елвеціені комендꙋіці тот де ачелашȣ Стівікон каре, ꙟн џюнеца лꙋї, ꙟнфрꙋнтасъ мъндріа Романілор, маріле Капітан роман гъсі ла ачесте попоаре, прекꙋм ꙟнсꙋші ел мъртꙋрісеще ꙟн Коментаріїле лꙋї челе історіче, о мꙋлціме де інскріпції ꙟн лімба гречеаскъ. Елвеціенії сосіръ ꙟнтрꙋ ꙟнтімпінареа лꙋї Чесар кꙋ тоате арміле лор, каръле лор, фемеіле лор, копіії лор, дꙋпъ че маї ꙟнтъю ш'аȣ арс тоате сътꙋціле лор. Ꙟнвінџереа лор аȣ фост крънченъ: дін нꙋмърꙋл лор, че се сꙋїа ла 110,000, де абіа ръмасъ 92,000, пре карії Чесар романꙋл іаȣ трімес пе ла ветріле лор, пентрꙋ ка съ-ші резідеаскъ лъкꙋінцеле ші търгꙋшоаріле, фъкъндꙋї аліанці кꙋ романії; ꙟнсъ еї ераȣ ніще аліанції

нътънцї, ꙟн тот мінутул гата де рескоаль. Пентрꙋ аї ціне а ꙟн фрѫ, Чесар порончі съ се рідіче, пе църмуріле лакулуї Леман, о четате нуміть *Noviodunum*, унде есте астъзї *Nionьл*. Попоареле дін Вале (Vallenses), оарде де хоцї кутріеръторі прін мунцї, учігънд ші жефуінд пе кълъторі, аꙋ фост кътва тімп субцугаці; іар Рецїї с'аꙋ фост супус де кътръ імператул Август. Кънд Елвеціа, супусъ Романілор, ꙟнчепїа а прімі о фацъ де крещінісмꙋ, іатъ къ сосіръ, ꙟн ал патрулеа веакꙋ, Церманії ші Ломбардії, карії субцугъръ ші пре стъпънї ші пре склавї. Прівіре де о чіокніре ꙟнфіоръгоаре а тутурор ачестор попоаре пустіітоаре ші ꙟнвінгътоаре каре се стрекуръ унул дупъ алтул прін ачеастъ царъ: Хунії ку Атіла пронуміт Бічул луї Д-зъꙋ, Бургігіонії, Гоції, Фрънчії ші Унгурії; апоі Сарачениї карії, дупъ чінчі-зъчі де анї де нъвълърї, де ръпірї, с'аꙋ німічіт. Токма субт урмашиї луї Карол чел Маре Елвеціа къпътъ оаре че вазъ. Ꙟнсъ ꙟндатъ се тъмплъ къ партеа ачестеї църї, че се кувініа дукатулуї де Швабіа, се ꙟнтрулокъ ку Імперіа Церманікъ. Де аіче, субт Алберт, фіюл луї Рудолф де Хабсбург, се іскъ револта чеа фаімоасъ а луї Гілом-Тел ꙟн анул 1308; ꙟн анул 1315 се формъ конфедераціа де Швіцꙋ; ꙟн анул 1513 Апензел комплетеазъ република Федератівъ. Ꙟнсфършіт, дупъ треї веакурї ꙟн каре Елвеціа суферї о мулціме де стрънчінърї ші де сбучумърї, авіа челе доуъ-зъчї ші доуе де Кантоане се ꙟнтруніръ.

Сфіцера е о царъ унде натура се аратъ ꙟн харуріле ші асприміле еї челе маї піторесчє; вердеаца ріде лънгъ геацъ; мулкомул пъдурілор домнеще лънгъ сгомотул торентілор (хуітоарілор). Кулмеа Алпілор, мулт маї ꙟналтъ декът ачеа а мунтелуї Цнра, ші респъндеще рамуріле еї ꙟн тоате пърціле. Ічї сънт суцетурї де студії пурурелнїче пентру цеолоцїстї; коло ун спектакул мърец а револуціілор глобулуї; ꙟнсъ окюл деприн ку ачест таблон мърец де ꙟнпончїтерї ші де револуції, веде ꙟн еле марша чеа трептатъ а натуреї. Адміраціа те уімеще ꙟнаінтеа кулмеї де Севен, каре се уркъ ꙟн ноурї ꙟн форма унуї обеліск тріунгет, ші ꙟнаінтеа ашъзереї ціркуларе а вре о кътева ціклурї, прекум о ꙟнфъцїошазъ мунтеле Роза, компус дін о ꙟнпіраре неꙟнтрерупть де налте піскурї, каре фак ун черк уріешꙋ. Неуа, че се десфаче ші каде ꙟн цепуніле адъпостіте де соаре, формеазъ гецарії каре, ꙟн прімъ-варъ алунекъндусе пе повърнішуріле лор, продуче ун ꙟнфрікошат ші ун мърец феномен че се нумеще крещіреа Гецарілор сеаꙋ а мунцілор де гіацъ.

Дупъ спуса мунтенілор, ніще духурї некурате лъкуескꙋ прін пъдурї ші прін мунцї; ші се ворбеще ꙟн царъ къ дракул ар фі дурат шосеоа де ла Піер-Пертуї, прекум ші пунтеа чеа фіреаскъ че се рѫдікъ деасупра. Кътева тъмплърї пліне де суперстіціе ші де фантастічітате, се афлъ ꙟн Сфіцера, ка ші ꙟн орї каре царъ мунтоасъ, унде прецꙋдецеле ушор се ꙟнкуібеазъ ші ку аневое се потꙋ десрѫдъчіна.

Т. Кодрескꙋ.

ФІСІОNOMIA ОМꙋЛꙋЇ.

(Урта).

СЕМНЕ СКОАСЕ ДІН СПРІНЧЕНЕ.

Спрінченіле ꙟнфъцїошазъ пуціне семне ꙟн прівіреа факултъцілор спірітулуї. Ші тотуші ла оаменії ꙟнзъстраці ку спірітул калкулуї, ла математічї, спрінчеана формеазъ ун унгіꙋ преа ешіт афаръ ші деасупра окюлуї. — Ла музіканції че маре се ꙟнсамнъ, кам ла міслокул спрінченеї, о

ꙋнфлътꙋръ преа възꙋтъ, ꙟнсъ требꙋіе съ се філꙋат біне сама ші пе алте капіте пентрꙋ ка съ се кꙋноаскъ фоарте біне ачеастъ ꙋмфлътꙋръ ші съ нꙋ се аместіче кꙋ вре о бꙋлбꙋкътꙋръ іскатъ дін вре о алтъ прічінъ ші фъръ ка съ ꙟнфъціошезъ макар чел маі мікꙋ̆ інтерес. (Аша есте веститꙋл компꙋітор Росіні).

Ніще спрінчене ꙟнбінате ші гроасе аратъ обічнꙋіт ꙋн спіріт дестоінік де рефлекціе ші де кꙋџетърі ꙟналте. Ла оаменіі пꙋцін прічепъторі, дінпротівъ, спрінченіле-с лате, ꙟдіпъртате ꙋна де алта ші преа рьдікате деасꙋпра окілор.

Іар ꙟн прівіреа характерꙋлꙋі ші а патімілор, ніще спрінчене десе сънт ꙋн семнꙋ̆ де търіе, де енерџіе, ба ꙟнкъ ші де аспріме; спрінченіле абіе ешіте ші сꙋпцірі аратъ слъбъчꙋне, блъндецъ ші сфіалъ.

Ніще спрінчене ꙟнгꙋсте ꙟнсъ фрꙋмос крескꙋте, пꙋцін мішкъчіоасе, аратъ ꙋн характер лініщіт сеаꙋ̆ статорнік, ꙋн ом пꙋцін тꙋлбꙋрат де патімі сеаꙋ̆ дестоінік де а ле сꙋбџꙋга. Дін протівъ ніще спрінчене нерегꙋлате ші фоарте мішкъчіоасе, се кꙋвінꙋ̆ ꙋнꙋі ом віоꙋ̆ ші фоарте сімціторꙋ̆, кꙋпрінс де клътірі де інімъ адъпчі ші де патімі енерџіче.

ꙟн џенере, спрінченіле се ласъ ꙟн џіос ші се ꙟнкрецескꙋ̆ дꙋпъ ꙟнріꙋріреа патімілор трісте ші пліне де ꙋръ; ші се ꙟндіпъртеазъ ші се рьдікъ пентрꙋ а еспріма бꙋна-воінцъ ші бꙋкꙋріе. Ашъзареа обічнꙋітъ а спрінченілор есте дар де ꙋн оаре-каре інтерес ꙟн еспресіа патімілор фаміліаре, възꙋте сеаꙋ̆ префъкꙋте.

(Ва ꙋрма).

ЛЕМІNГꙋЛ (ГꙋZГАN DЕ КѪМП).

Лемінгꙋл се деосебеще де чіелалці гꙋзгані де кѫмп нꙋміці къмпіаніолі, прін ꙋрекеле ші коада лꙋі каре сѫнт скꙋрте, ші прін форма лабелор де дінаінте каре сънт ꙟнадінс фъкꙋте пентрꙋ скꙋрмат. Лемінгꙋл комꙋн каре тръеще пе църмꙋріле мърей ꙟнгецате се ꙟнсъмнеазъ ка ші къмпіанꙋл нꙋміт іконом прін еміграціїле че фаче ꙟн тімпꙋрі нестаторнічіте, ꙋмблънд ꙟн кѫрдꙋрі. Къте одатъ кѫрдꙋрі де лемінгі се погоаръ де прін мꙋнціі ꙋнде лъкꙋеск, мерг ꙟн ліній дрепте формънд о колонъ стрънсъ, стрікънд тот че гъсеск ꙟн калеа лор. Іі нꙋ се мърџінеск съ скꙋрме пъмънтꙋл нꙋмаі ꙟн фацъ, іі сапъ адънк ші мънънкъ пънъ ші рьдъчіна сьмънътꙋрілор. Мърімеа ачестор анімале есте ка а гꙋзганілор комꙋні ші пърꙋл лор есте о аместекътꙋръ де негрꙋ кꙋ галбън.

В. В.

INCTITꙋТꙋЛ АЛБІNЕІ.

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛꙋМЕЇ.

ПЕNТРꙋ

ꙟNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 28. 23 АПРІЛІЕ.

ОКІРЕ АСꙋПРА ЏЕРМАNІЕЇ.

Прецꙋіреа моралъ а попорꙋлꙋї џерман с'аў фъкꙋт кꙋ ꙋн гꙋст, кꙋ о фінецъ, ші кꙋ о ꙟнкънтаре алеасъ де кътръ Доамна Барона де Стаел, францеза, ꙟнтр' о дескріере фоарте інтересантъ інтітꙋлатъ „*Деспре Џертапіа.*“ Ноі не фолосім де прілеж де а чіта вре о кътева дін ідеіле ачеле кꙋпрінзътоаре де адівър ші де ꙋн стіл ꙟналт че се веде ꙟн ачеастъ дескріере, ꙋнде щіінца е трътатъ кꙋ тот фармъкꙋл ꙋнꙋї кондеꙋ̆ ꙟнфлоріт. „*Џертапіа, пріп позіціа еі џеографікъ, поате фі сокотітъ ка ініта Европеї.*“ Цара чеа серіоасъ а Џерманіеї, кꙋ філософії еї чеї ꙟналці, кꙋ ꙟнвъцаціі еї чеї профꙋнзї, кꙋ поеціі еі чеї марі, ера кам некꙋноскꙋтъ де кътръ челе-лалте нації маі кꙋ самъ де кътръ Франціа, сокотіндꙋсе къ еа ар фі о царъ педантъ кꙋпрінзінд нꙋмаї о поспъітꙋръ де ꙟнвъцътꙋръ. Астъзі ꙟнсъ кънд щііnціле ші артіле се стꙋдіазъ кꙋ о ꙟнфокаре дін інімъ, ші се сілеск де а німічі кꙋ тотꙋл прецꙋдеціле тімпꙋрілор ші а ле локꙋрілор, акꙋм зік, маї кꙋ тоції се ꙟнвоеск де а ꙟнкꙋвіінца ачеіа че Доамна де Стаел кꙋ дрепт кꙋвънт аў зіс къ: „*Џертапіа, поате фі сокотітъ ка ініта Европеї.*“ Де ла мꙋнціі Алпі пънъ ꙟн мареа Нордікъ, ꙟнтре Рін ші ꙟнтре Дꙋнъреа, се веде о царъ коперітъ де стежарі ші де молізі, бръсдатъ де флꙋвії де о фрꙋмꙋсеце імпортентъ ші кꙋрматъ де мꙋнці акърꙋіа фацъ е фоарте пітореаскъ, ꙟнсъ аспръ ші трістъ.“ Партеа де меазъ-зі ꙟнфъцошазъ ꙋн карактер маї зімбіторꙋ̆, ші маї ꙟнсꙋфлеціт! окꙋл нꙋ се ставілеазъ де ніще таблоане де о натꙋръ плінъ де тръсътꙋрі посоморіте; лꙋкрꙋл де мънъ а оамінілор се веде ꙟн Џерманіа, ꙟн тоате пърціле: сате, кꙋлтꙋрі де огоаре, бордее лъкꙋіте кꙋ віошіме, планꙋрі коперіте де тꙋрме; кꙋ тоате ачестеа астъ парте де царъ нꙋ поате кꙋ тотꙋл съ се дісфакъ де ачеа фісіономіе меланколікъ каре карактіреазъ ꙟнтрегꙋл

пъмънт а Џерманіеі. Ръмъшіцеле ачестор къ-
рунте четъцуі феодале, акърора зідурі коперіте де
едеръ се цінȣ авіа де върфул ачестор делушоаре
ші каре маі ꙟн тот мінутул арункъ умбра лор чеа
посоморітъ ꙟн фундул пеізаџелор челор маі дес-
фътъчіоасе. „Тотуші, дупъ че ачеастъ сензаціе
плінъ де о неꙟнцълеасъ трістъчуне с'аȣ ꙟнвінс,
цара ші лъкуіторії ꙟнфъціошазъ луъреі амінте
оаре че інтересант ші поетік, атунче омул
сімте къ ніще суфлете ші ніще імаџінації до-
моале аȣ ꙟнмъндріт ачесте къмпії. Пеізаџеле
ку каре Рінул е ꙟнкунџурат сънт мъреце маі
претутінденеа; се паре къ ачест флувіȣ есте
џеніул протеџуітор ал Џерманіеі. Локуріле сънт
тот-одатъ серіоасе ші варіате, мъноасе ші сін-
гуратіче." Монументіле готіче сънт сінгуре че-
ле маі ꙟнсъмнате а ле Џерманіеі; тоате веку-
ріле кавалеріеі се въд ꙟн еа. Ꙟн маі мулте
політії, о мулціме де касе сънт зугръвіте пре дін
афаръ ку фелуріте колорурі; густул ну преа е-
сте ꙟнкънтътор, ꙟнсъ ачеастъ въпсіре ші буна
прііміре а ачестор лъкуінце мічі купріндȣ ун че
де оспътътор ші адемінітор.

„Интернічіа мунчеі ші а куџетъреі есте уна
дін тръсътуріле челе маі де ꙟнсъмнат а націеі
џермане; ꙟн класеле челе маі авуте ачеастъ
интернічіе е дін фіре літераръ ші філософікъ: і-
маџінаціа маі мулт декът спірітул карактерізазъ
пре џермані; с'ар зіче къ ꙟн Џерманіа ар фі де
требуінцъ де а се пуне ун ченту ші ніще хота-
ръ ачестеі факултъції еміненте де куџетаре че
се ꙟналцъ ші се пієрде ꙟн дішерт, стръбате ші
шіере ꙟн адънчіме, се німічеще дін мулта непър-
тініре, се уімеще дін аналісул чел мулт, ку ун
кувънт-і ліпсеще ачеіа че іар путеа шербі де
чірконспекціе ші де кумпъніре ꙟнсушірілор еі.

„Ꙟндатъ че нещіне се рідікъ чева маі пресус
де класа чеа де рънд а попорулуі ꙟн Џерманіа
нещіне веде о драгосте де о віацъ пачнікъ ші
інтімъ. Лъкуіторії політіілор ші а къмпіілор, плу-
гарії ші солдації маі тоці щіȣ музіка. Къте о-
датъ Думініка схоларії се преумблъ прін уліці
кънтънд псалмі ꙟн кор.

„Къмініле, береа ші фумул де тутун формеа-
зъ ꙟн џурул оаменілор де рънд дін Џерманіа ун
феліȣ де атмосферъ апъсътоаре ші апрінсъ, дін
каре еі ну воескȣ съ іасъ. Ачеастъ атмосферъ
ватъмъ мулт хърнічіа лор."

„Фемеіле џермане-с буне, блънде, сімпле ші
фрумоасе. Лімба џерманъ е о лімбъ фоарте
брілантъ ꙟн поезіе, фоарте мъноасъ ꙟн метафі-
зікъ ꙟнсъ фоарте позітівъ ꙟн конверсаціе." Іа-
тъ кум ворбеще деспре Џерманіа вестіта Доамнъ
де Стаел, че се сокоате де мулці ꙟнтре џенііле
челе маі стрълучіте ші феріціте че сексул фру-
мос аȣ путут съ продукъ ꙟн література францезъ.

Т. Кодрескȣ.

БȢТȢ.

(ЛЕЏЕНДЪ НАЦІОНАЛЪ).

Плъкуте ші преціоасе сънт традіціїле націона-
ле каре се пъстреазъ ꙟн гура попорулуі. Пле-
кареа а креде ла тъмплърі екстраордінаре, дін
ꙟнвекіме аȣ урзіт пе ла тоате націїле історісірі
ꙟнтрътоаре де мірare. Де ачееа Баладеле,
деспре Стрігоі, Балаурі, Зіне, Русалії, се асъм-
неазъ маі ла тоате націїле. Історісіреа луі Буту,
тънър осташ ші вънътор дін епоха луі Алексан-
дру чел Бун, есте суџетул баладеі урмътоаре.
Еар Ікоана дупре ун десен, а Д Александру А-
сакі, літографітъ де Д. Партені Антоні, ꙟнфъціо-
шазъ пе Бутул фуџінд ноаптеа ку Доамна
Анна, кънд сатана, че-і дуче ꙟн форма калу-
луі, се спаріе де кручеа атърнатъ де ла мета-

АНꙋЛ II.

IKOANA ЛꙋМЕЇ.

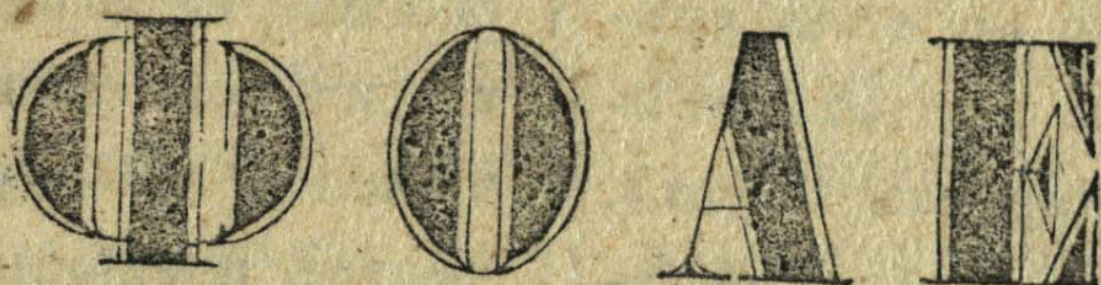

ФОАЕ ПЕNТРꙋ ÎNВЕЛЕТNIЧIРЕА МОЛDО-РОМЪNIЛОР.

IАШIЇ, 1846. № 29. 1 МАЇ.

DIN ПАРТЕА РЕDАКЦIЕЇ.

Dоpind а аdꙋче астъ фоае ла о перфекціе вредnікъ de а еї кетаре, че есте а лꙋmіna, а dелекта *) ші а трезі сеntіmenтꙋл de віртꙋте ші гꙋстꙋл пеntpꙋ тоате челе че сънт фолосітоаре ші фрꙋмоасе, Редакціа н'аꙋ крꙋцат жертве ноꙋе întpꙋ аdꙋчереа Стампелор челор маї фіnе, каре în віітôріме, върсtаt кꙋ ачеле літографіtе, вор îmпоdобі астъ фоае. Dрепt-ачееа, еа кꙋтеазъ а креdе къ опоратꙋл пꙋблік ва фаче din партеа-ї îndemnꙋл кꙋвіінчос пеntpꙋ асігꙋрареа трагꙋлꙋї ші споріреа ачестеї întpenpіndeрі.

*) Енглеndісі.

ФІСІОNОМІА ОМꙋЛꙋЇ.

(*Ꙋрта*).

СЕМNЕ СКОАСЕ DIN ЧЕРЧЕТАРЕА ОКІЛОР.

Акꙋм авемꙋ съ черчетъм партеа чеа маї еспресівъ ші чеа маї імпортентъ а фісіономіеї: окії с'аꙋ нꙋміт кꙋ дрепт кꙋвънт де кътръ тоате попоареле, онглінзіле челе маї кредінчоасе а ле суфлетулуї.

Окꙋл есте че дъ фісіономіеї маї тоатъ еспре-

сіа ей. Чеслалтъ парте а фігурей, фіе макар ші май ку тотул ѫнвълітъ ші съ ну се вадъ ла ун ом декът нумай окії ші контурнуріле лор, тот ѫнкъ с'ар путе четі старea суфлетулуй ші натура патімілор че-л тулбуръ. Фъръ де окі, дін ѫнпротівъ, фаца ну еспрімеазъ німікъ де хотърірторіѫ, німікъ лъмурірторіѫ; е адівърат, къ деші челелалте трѫсътурі сѫнт ѫнкъ мішкъчіоасе ші скімбъчіоасе, ѫнсъ се паре къ-с ліпсіте де ѫнсуфлецірe: тотуші се куноаще де пе фацъ трѫсътуріле унеі фіінцъ сімцітоаре ші ѫнцълегътоаре, ѫнсъ де пе окі, се куноаще кіар кум е омул, къчі суфлетул ѫн тоатъ ѫнтрецімеа луй ні се аратъ, ші ні се паре къ се комунікъ ку тоатъ фіінца ноастръ, ші ка кум ар сонда (черка) сентіментіле ші секретеле ноастре челе май аскунсе а ле інімеі.

Де пе окі май ку самъ се поате џудека деспре асъмънареа ші деспре адівъратул карактер а фісіономіеі: де пе окі, Елена луй Менелаѹ, ѫн *Одісеіа луй Омір*, рекуноаще ѫндатъ пре Телемакѹ къ е фіул луй Уліс.

Ліпса възутулуй, ла орбі, ле скімбъ ку тотул фісіономіа ші ле дъ о ѫнфъціошаре партікуларъ ші ку тотул десплъкутъ, о слуцьніе че-е май ла тоцї тот уніформъ, ші ку тотул деосъбітъ де ачеіа че се веде ла ачіа че-с ѫнзъстраці ку възутул. Ачеастъ фісіономіе карактерістікъ а орбілор, ші май ку самъ а орбілор-нъскуці, се наще дін май мулте прічіні:

„Май ѫнтъіѫ ліпсіреа відереі продуче ѫн тоатъ персоана лор о некумпъніре де труп, о ѫнгъімаре дісграціоасъ ші необічнуітъ. Пе лѫнгъ ачестеа, фіінд къ май ку самъ прін сімціреа аерулуй асупра фігуреі орбії капътъ куноащереа локурілор, де ачеіа ей'ші ѫнтіндѹ фаца ѫнаінте, аша ѫнкът бърбіа іасъ фоарте мулт афаръ. Е де луат-амінте ші ачеаста къ челе май адесорі орбіа ле се наще дінтр'ун върсат фоарте рѫѹ, ші атунчеа ачещі ніноросіці аѹ пелеа май тоатъ цотрікълітъ де върсат.

„Че дъ фісіономіеі омулуй оаре ачеастъ еспресіе де ѫнцълеџіре ші де сімціментъ дін каре провіне грація ші фрумусеца? Ачеаста віне ну нумай дін сурісул кумпътат каре въдеще о ѫнцълепчуне, сеаѹ каре мъртурісеще норочіреа ші о ѫнтъреще къ е аша; ну нумай дін елоквенціа (лімбуціа) ші віошімеа прівіреі: че дін чева май мулт ші декът ачестеа, дін о армоніе перфектъ ѫнтре деосъбітеле пърці а ле фісіономіеі. Ші нумай прін імітаціе се агонісеще ачеастъ потрівіре граціоасъ, ачеастъ џустъ мъсуръ ѫн џіокул ші мішкъчунеа а фіе-къріа дін трѫсътуріле феції; ші ачеастъ преціоасъ едукаціе, се капътъ нумай прін окі адікъ дін луаре-амінте а къутътуреі.

„Пе лѫнгъ ачеаста, фіінд къ ей аѹ о плекаре маре нумай пентру апетітуріле челе май гросолане, ші рѫмѫнѹ стреіні де дорінца прекум ші де путінца де а ѫнсуфла ачеастъ патімъ норочітъ адікъ аморул прін плъчеріле че о факѹ съ се наскъ, орбії ну куноскѹ фрумусеца нічі дін карактеруріле челе май десъвършіте ѫн фрумусеце, нічі дін ѫнкънтурі. Дечі ей рѫмѫнѹ аша прекум натура іаѹ фъкут; де ші сѫнт енерџічі, ѫнсъ добіточі ка маіка лор натура.

„Есте ѫнкъ ші алтъ прічінъ каре діформеазъ фоарте мулт фігура унуй орбѹ: воіѫ съ ворбеск де ѫнгустімеа чеа ковършітоаре а фрунтеі лор ла міжлок, ші аколо пърул креще фоарте мік ші ачеаста мерџе пѫнъ апроапе де нас. Ачеастъ ѫнсъмнаре с'аѹ пърут ку атъта май імпортантъ ші куріоасъ, къ фрунтеа ну аре ачеастъ ѫнгустіме декът нумай ѫн ачіа дін орбі каре нічі одатъ н'аѹ възут. С'аѹ луат сама ла май мулці каре н'аѹ орбіт декът дупъ върста де доіспрезъче ані, къ фрунтеа ачестора ера май ѫнтокма ку а ноастръ.

„Дечі орі ші каре ар фі опініа че нещіне ар авеа деспре куџетаре, фіе ачела сеаѹ спірітуаліст, таліст, сеаѹ кабанізіен, ну поате съ ну ѫнкувіінцъзъ сімціріл**о**р, май ку самъ възутулуй о ѫнрІурірe путернікъ асупра лукрърeі

ідеілор, асупра карактерулуї мінцеї; е дестул де ꙟнвідерат къ ку кът суфлетул аре маї мулте органе сеаȣ інструментурї, ку атъта скаунул луї чел спеціал, ку атъта крієрул требуе съ айбъ волумен маї маре. Ачест волумен а крієрулуї (деспре аста ку тоції-с ꙟнтру о уніре) есте пурурєа ꙟн пропорціе ку ꙟнтіндереа ꙟнцьлеції[-]реї. Е лъмуріт къ патру стрънгъторі, патру сімцурї даȣ маї пуціне ідеї декът чінчї: ші іаръші е фоарте біне щіут, къ требуе маї мулт кріерȣ пентру ідеіле кулесе де кътръ челе чінчї сімцірї, декът пентру ідеіле іскате де кътръ челе патру сімцірі.“

Маї мулці моралищї, пуцін ꙟнкредінцацї деспре сінчерітатеа омінеаскъ, аȣ арътат дорінца къ біне ар фі дакъ омул ар авеа тот-уна о фереастръ превъзіе ла інімъ; пентру ка съ се поатъ четі де че фелїȣ де сімціменте ші де че фелїȣ де патімї есте ел ꙟнсуфлат сеаȣ кінуіт. ꙟнзъдар къ ші ачеаста ар фі нефолосітоаре, кьчї ну с'ар ведеа ꙟн інімъ декът ніще фібре кърноасе ꙟнтребуіте ла мішкареа сънџелуї стрекурат прін віне. ꙟнсъ, ачеастъ фереастръ а суфлетулуї, дакъ ні есте ертат де а ꙟнтребуінца ачеастъ ворбъ, фіінцеще ꙟн фапт: кьчї окії нострі 'ї цінȣ локул. Ку кът окії-с маї възуці ші превъзъторї, ку атъта омул ꙟнтрег пе дінафаръ ші пе дін нъунтру есте възут сеаȣ ла івалъ.

Персоаніле каре аȣ окії мічї ші афундацї, ачїа въдȣ ші обсервеазъ адесеорї пе фуріш, ші сънт чеї маї аплекацї де а се пріфаче ші а фі ку доуе феце; ачїа, дінпротівъ, акърора окї сънт марї ші лімпізї, ласъ съ се гъчеаскъ лесне тот ачеїа че се пітрече ꙟн суфлетул лор.

Віклеанул, фацарнікул ші тоції ачїа че аȣ вре ун інтерес ка съ ну-ші дее пе фацъ куџетул лор, фоарте біне съ ꙟнгріжъскȣ де а ну се уіта дрепт ꙟн фаца челора че-ї черчетеазъ сеаȣ 'ї ꙟнтреабъ.

Се зіче къ ꙟн Хіна, џудекъторії ну каутъ адівърул декът ꙟн сінгура прівіре а віновацілор; кьчї, ку бунъ самъ е фоарте ку апевое, ка кріміналнікул съ ну-ші въдїаскъ тулбурареа, уіміреа ші мустрареа куџетулуї съȣ.

Омул сфїїчос 'ші плеакъ сеаȣ 'ші ꙟнтоарнъ де асъміне окії; сеаȣ къ о къутътуръ пътрунзътоаре 'л тулбуръ сеаȣ 'л неліпіщеще, сеаȣ къ се теме де а ну се четі ꙟн окії луї ун сентімент каре ар путеа десплъчеа сеаȣ офенса. Рушінеа 'ші ꙟнтоарнъ окії спре пъмънт: мъндріа 'ї ꙟнтоарнъ ашіждереа, ꙟнсъ спре черїȣ.

Дінпротівъ, уітацівъ, ла ачїа че дорескȣ де а 'ші ꙟмпъртъші куџетъріле лор челе маї секрете, ла доуе фіінце че-ї унеще о стрънсъ легътуръ де інтімітате ші де сімпатіе! Прівіріле лор се каутъ, ші кум се ꙟнтълнескȣ, тотул е зіс, тотул с'аȣ ꙟнцълес, ꙟндатъ амъндоуе куџетъріле се ꙟнкеагъ ꙟнтру уна. Чіне н'аȣ куноскут чел пуцін макар одатъ ꙟн віаца са, ачеастъ віоае ші плъкутъ конворбіре дін окї! Чіне н'аȣ четіт ку ꙟнбътаре ꙟн прівіріле обіектулуї юбіт, о ꙟнпутаре, о дестъїнуіре, о фъгъдуінцъ грабнікъ, о дорінцъ фрацедъ, о жърфіре ꙟнвоітъ, ші куте одатъ о ꙟнкредіре оарбъ ку ун џуръмънт де вечнічіе!

Окії атунчеа зікȣ маї мулт ші декът ворба, ші о ростескȣ ꙟнкъ ші маї біне. Ші кіар ачесте діосъбіте емоції сеаȣ клътірї а ле суфлетулуї се факȣ адесеорї аша де възуте пентру ніще прівіторї непсъторї, кът ші пентру ачела че ле іскъ, че ле сімте сеаȣ се ꙟмпъртъшъще ꙟн тъчере; тъчере плъкутъ, каре претінде а фі діскретъ, кънд еа-ї дестул де елоквентъ.

Сънт доуе лукрурї де обсерват ꙟн окї, ка семне фісіогномоніче: форма ші еспресіа лор.

Форма сеаȣ тъетура окілор есте пуцін імпортентъ. Еа-ї фелюрітъ маї ла тоате попоаръле універсулуї. Ла Европіені окії ъс формацї пе о лініе орізонталъ; ꙟнсъ мърімеа апарентъ (пърутъ) ші форма се скімбъ фоарте ку дішенцаре.

Глобул окіулуї есте маї тот ачелаш; нумаї дескісътура маї мулт сеаȣ маї пуцін ꙟнсъмнъ-

тоаре а плеоапілор ъл аратъ маї маре сеаў маї мікў, ші ачеастъ ціркончтанціе н'аре нічї о легътуръ ку карактерул сеаў ку спірітул. Тотушї с'аў ѧнсемнат къ ніще плеоапе десе ші маї тотдеауна пе џумътате ѧнкісе аратъ ун спіріт ленеш ші ѧнчет. Окї фоарте дескішї, ші каре ласъ съ се вадъ албушул склератічеї (мембрана окюлуї) ѧн џурул лумінеї, аратъ ѧн џенере ун спіріт чюдат, оріџінал (небунеск) ші къте одатъ оаре че небуніе: къте одатъ есте семнул ѧнкъ ші а унеї слъбъчюні фоарте марї, ші деасаформаре а унуї скірус (унфлътуръ хронікъ, таре ші фъръ де дурері).

Ніще окї тъеці ка мігдала сънт ун семн де блъндецъ ші де сімціbілітате. Персоаніле каре аў окії мічї ротунзї, сънт маї обічнуіці ѧнсъмнаці прін фінеца ші віошімеа спірітулуї, ба ѧнкъ адесеорї ші прін о сатіраре маліціоасъ (ѧнпрътъцітъ).

(Ва ўрта).

ЧЕЛ ѦНТЫЮ АМОР.

Аморул, ѧн адевъратул сеў ѧнцълес, есте елементул че унеще ші пъстреазъ лумеа ші неамул оменеск; ел есте сентіментул чел маї віў, ші чел маї ръспъндіт ѧн натуръ. Чел ѧнтъю ші маї даторнік есте Аморул сеаў юбіреа кътръ Д-зеў, аморюл пърінтеск ші фіеск, ачел а сексулуї, а пріетеніеї, а патрієї ші аморул сеаў плекаре кътръ фіінце ѧнсуфлеціте сеаў неѧнсуфлеціте.

Ікоана ѧнфъцошазъ сентіментул чел ѧнтъю де юбіре а унеї жунеле пентру ун жюне, каріле прекум съ ціе, есте сімболул кредінцеї. Ѧн честе доуъ фігурї артістул аў ѧнфъцошат ку гінгъшіе сентіментул сінчер ші аерул лін, че се веде ръсуфлънд ші домнеазъ престе а лор фіінцъ.

АСТРОНОМІА ПОПОРАНЪ.

(Ўрта).

Жое сеаў Іюпітер.

Іста-ї чел маї фрумос дінтре планете. Волумул (трупул) сеў есте апроапе де 1300 орї маї маре декът ачел а пъмънтулуї ностру, ші кълтореще пуруреа ѧнсоціт де 4 сателіте. Обсервъндул ку лунаре-амінте се ведў пе діскул сеў оаре-каре фаше каре скімбъ форма ші позіціа лор, дар нічї одатъ дірекціа: де асемене се ведў аколо пете тунекоасе, че самънь ку о адунътуръ де норї. Ачесте обсерваціі даў а пресуне къ планета есте кунџурат де о атмосферъ, еар фашеле с'ар пъреа къ сънт ефектул вънтурілор каре сънт аналоге ку репеџюнеа мішкъреї ші ку ротіреа планетеї ѧн џурул осіеї сале, каре о плінеще ѧн 9 чеасурї, 55 мінуте, 50 секунде. Мішкареа са де транслаціе ѧмпреџурул соарелуї ціне 4,332 зіле ші а 5,848 зече мії пърцї де о зі. Діаметрул сеў есте де 31 мії міле. Дінпъртареа де ла соаре е де 177 мілioане де міле. Лукорул лумінеї сале есте фоарте віў. Еар осіа ротіреї сале есте маї перпендікуларъ ла орбіта са.

Сатўрнў.

Дінтре тоате корпуріле черещї че куноащемў, іста есте чел маї ѧнсъмнътор; волумул сеў есте апроапе де о міе де орї маї маре декът пъмънтул ностру, ел пуруреа есте ѧнсоціт де 7 сателіте. Ел есте ун корпў ротунд ші опак (непре-

[…]езіѹ) каріле се мішкъ ѫн ноіан, ѫнсоцііт де о […]ашъ сеаѹ інел черкуітор де ачеа натуръ ка ші […]л, ші а кърѹіа массъ есте манінъ. Іст інел, ка[…]ріле ну-л атінџе, се діспарте ѫн доуъ каре сънт […]ончентріче ші пуцін дініртате ѕнул де ла ал[…]тул. Тот сістемул аре доуъ мішкърї деосебіте: […]на де ротіре ѫн џірул осіеї, каре пентру пла[…]нета се плінеще ѫн 10 чеасурї, 18 мінуте, еар […]ентру інелул сеѹ ѫн 10 чеасурї 19 мінуте, 17 […]екунде; алтъ мішкаре де транслаціе ѫн џірул […]оарелуї, се фаче ку о репеџіуне еквалъ пентру […]ланетъ ші пентру інелул ѫн ун тімп де 59 зі[…]ле, ші 2190 парте а зілеї. Ѹмбріле каре арун[…]къ інелул пе партеа планетеї, де соаре маї а[…]пропіетъ, ші ачеле каре планета арункъ асупра […]нелулуї, ведереазъ къ атът планета кът ші іне[…]лул сънт корпурї опаче ші се лумінеазъ де къ[…]тръ соаре. Лумiна са есте сарбъдъ. Дініртата[…]а са де ла соаре есте де 323 міліоане. Ѫн курсул кълторіеї сале ѫмпрещурул соарелуї, каріле ціне апроапе де 30 анї, ноï іл ведем 15 анї, еар ѫн чеелалцї 15 анї ні есте невѫзут. Ноï іл ведем пе кът фаца са есте лумінатъ де соаре, ші се фаче ноуъ невъзут кънд ні арать фаца са опусъ де ла соаре.

Ѹранѹс.

Маніна са депъртаре н'аѹ ертат а фаче асупра ачестеї планете обсервацiї деплiне. Дін челе куноскуте еа есте планетул чеа маї дініртатъ де соаре, адекъ де 652 міліоане міле; діаметрул еї де 12 мії міле, волумул апроапе де 80 орї маре декът а пъмънтулуї. Еа кълторещe ѫн џірул соарелуї ѫн 30,686 зіле ші о пъртічікъ де зі Еа се ѫнсоцеще де кътева сателіте.

(Ва ѹрма).

ОКІРЕ АСѸПРА ЕџІПЕТѸЛѸЇ.

„Че-ї оаре Еџіпетул? — О вале роурать ші […]рмать ѫн парте де флувіул Нілѹ, ші пре каре […]пчінџе ла дреапта ші ла стънга о стеарпъ […]тінсътуръ де дешертурї орї пустінурї. “ Іать […] фелѹ де ръспунс дъ вестітул џеограф фран[…]ѕѹ Малту-Брѹн, маї адъогънд ѫнкъ: „Ачеа[…]ъ царъ, мулцъмітъ фіе дарурілор флувіулуї еї, […] аре невое нічї де ацуторіул челуелалт пъ[…]нт, ба нічї кіар де ал черулуї еї атмосферік. “ Кънд пе ла ноï сосеще іарна ку тоате асприм[…]ле еї, атунчеа, Еџіпетул, мънос прін ръвърса[…]а Нілулуї каре с'аѹ ретрас ѫн албіа ші ѫн ка[…]лурiле луї, ну ѫнфъціошазъ декът ун плаіѹ ѫн[…]с акърѹіа вердеацъ есте смълтатъ де мії де […]орічеле: Портокалії ші кітрії ѫнфлоріцї сло[…]дѹ міресма лор ѫн аер; турміле паскѹ пъшу[…]челе фрумоасе; ічї, коло, туфе де фінічї ъші десвоалтъ коама лор чеа верде пе фундул чел албъстріѹ ал черулуї, сеаѹ пе фундул чел несоморіт ші албіѹ ал мунцілор че се ѫнтіндѹ ла орізон. Ѫнсъ ѫн ано-тімпул опус, ачест парадіс фрумос се стерџе, ші діспаре: Ѫнтру ун черѹ фъръ де ноур планеазъ ун соаре акърѹіа разе містуітоаре ѫнфоакъ о атмосферъ ѫн каре ніще вънтурї апъсътоаре ші сілнiче се лупть маї тот-деауна. Ѫн мізлокул унор ѫнтіндерї де пъмънт фъръ де културъ, църмуріле де ніще бълцї клеіоасе ші пе унде ну се зъреще декът унде ші унде ніще рарї курмалї, се въд ніще џъранї мізерї, гоï, спъріошї, трашї ла фацъ ші макрі, мънънд ѫнаінтеа лор ніще къміле тръндаве, сеаѹ оаре-каре турме де біволї. Ѫн анотімпул непродукътор ѫнзъдар се ва маї кънта ачеа гръдінъ фрумоасъ унде портокалул, зарзарул, смокі-

нꙋл лꙋї Фараон, бананꙋл, ꙟтіндеаꙋ̆ рамꙋріле лор ꙟнкъркате де флорї ші де фрꙋкте сеаꙋ̆ поаме.

Ꙋна дін реџіоанеле челе маї кꙋріоасе а ле Еџіпетꙋлꙋї е ачееа че се афлъ ꙟнтре валеа флꙋвіꙋлꙋї фъръ де апъ ші ꙟнтре басенꙋл лакꙋрілор де Натрон, ꙋнде се веде ніще прінсорї, ніще четъцꙋї каре нꙋ сънт алтъ чева декът ніще монастірї локꙋіте де кълꙋгърї гречї.

Малꙋріле мъреї ꙟнфъціошазъ ніще лагꙋне каре, дін векꙋ̆ ꙟн векꙋ̆, сꙋферꙋ̆ сеаꙋ̆ крещіре сеаꙋ̆ скъдере: Лакꙋл де Абꙋкір аꙋ̆ фост формат ꙟн анꙋл 1778, прін о ірꙋпціе а мъреї каре акоперісъ ачел локꙋ̆ ꙟнкъ кꙋ доꙋе векꙋрї маї ꙟнаінте.

Піраміділе ꙟнфъціошазъ монꙋментіле челе маї апꙋкътоаре пре каре мінтеа омінеаскъ требꙋе съ ле прівеаскъ: ачеле де ла Гізех сънт челе маї фаїмоасе; еле се зърескꙋ̆ дінтр' о дінъртаре де зъче леге. Кълъторꙋл креде къ акꙋм се афлъ ла пічоареле лор, ꙟнсъ се ꙟншалъ къ-ї маї требꙋе съ факъ ꙟнкъ о легъ пънъ ва аџꙋнџе. Се зіче къ тоате піраміделе, ар фі авꙋт о ꙟнвъскаре де граніт пꙋрпꙋріе, пре каре варварії дін деосебіте векꙋрї о аꙋ̆ деспоето бꙋкатъ къте о бꙋкатъ. Пірамідa де ла Місезінꙋс, каре тот ꙟнкъ-ші пъстреазъ ꙟнвълітꙋра са, де ші фоарте ꙟн ръ старе, ꙟнфъціошазъ чеа маї мъреацъ прівіре кънд соаріле ръсъріторіꙋ̆ колореазъ кꙋ авꙋтіле лꙋї ресфрънџерї ачеастъ ꙟнбръкътꙋръ де граніт пꙋрпꙋріе.

Дінтре тоате політііле ачестеї църї, Каірꙋл (че ꙟнсамнъ ꙟнвінгъторꙋл) есте чеа маї фрꙋмоасъ, чеа маї інтересантъ; еа есте ꙟмпреџꙋратъ де ꙋн зідꙋ̆ де піатръ авънд ші ніще скосътꙋрї де паркане, ші дін дінъртаре ꙟн дінъртаре де о сꙋтъ де пашї се афлъ пе ел рідікате ніще тꙋрнꙋрї фрꙋмоасе, ротꙋнде ші патрате. Каселе де кърьмідъ сънт кꙋ гратії пе дінафаръ; ꙋліціле сънт фоарте ꙟнгꙋсте, еле-с къте де чінчіспрезече пънъ ла чінчї палме ꙟн лърџіме, ші къте одатъ нꙋмаї де треї, аша ꙟнкът балкоаніле каселор дін прежмъ се атінгꙋ̆. Се нꙋмъръ ꙟн Каірꙋ̆ доꙋе сꙋте чінчізъчї ші треї де москее; чеа маї фрꙋмоасъ есте ачеїа че се нꙋмеще *Хасап*, афлътоаре ла поаліле мꙋнтелꙋї ꙋнде се ꙟналцъ о чітаделъ.

Ꙟн Каірꙋл чел векіꙋ̆ се афлъ о монастіре де кълꙋгърї Копцї; ачестіа претіндꙋ̆ къ лъкꙋінца лор стъ пе локꙋл сфънт ꙋнде Сф. Фічоара вені съ се адъпостеаскъ кънд аꙋ̆ фꙋџіт ꙟн Еџіпет. Ші ꙗръші, ші жідовії ꙟнкредінцазъ къ Сінагога лор, каре датазъ де ла 1625, есте зідітъ кіар пе локꙋл ꙋнде аꙋ̆ предікат профітꙋл Іреміа.

Ꙟмпопорареа Еџіпетꙋлꙋї есте форматъ дін Арабї, дін Тꙋрчї, дін Копцї, дін Жідовї ші Гречї. Коптꙋл есте кіар адівъратꙋл Еџіптеан; Арабії, сꙋбџꙋгънд пре Гречї ші пре Еџіптенї, ꙟнцълесеръ щіінца ачестора ші фолоаселе че ар пꙋтеа авеа; Де ачеїа нꙋ-ї німікнічіръ кꙋ тотꙋл; ꙟнсъ нꙋ с'аꙋ̆ тъмплат нічї ꙋн аместік ꙟнтре амъндоꙋе попоаріле. Астъзї се нꙋмъръ вре о 28,000 фамілії де Копцї.

Попорꙋл Каірꙋлꙋї есте лаком де прівеліщї, де лꙋпте, де џіокꙋрї пе фрінгії, ші де глꙋміле челе гросолане а ле *карагіозілор*; ꙟнсъ тот інтꙋсіасмꙋл лор, ꙟн плъчерї, есте пентрꙋ *алмее*, дънцꙋітоаре пліне де о граціе ші де о вънжосіме ꙟнкънтътоаре, де ші адессорї пꙋцін чінстіте; еле спꙋнꙋ̆ ніще романце мічї фоарте піторесче; кънтъреце де поезії веселе ші ꙟнфлоріте че ле алкътꙋеск пе локꙋ̆; ꙗр маї кꙋ самъ, дънцꙋітоаре десфрънате че алеаргъ, сбоаръ, салтъ ла сꙋнетꙋл даерелілор, а наілор прелꙋнџітоаре ші а покнітоарелор кастагнете.

Т. Кодрескꙋ̆.

ПАЛМІРА.

(ꙟпкеере).

Кꙋ греў есте а рості сімціреа омꙋлꙋї ꙟн міжлокꙋл ꙋнеї счене, възінд рꙋінеле ачелеї маї фаїмоасе ші стрълꙋчіте політії, кърї дескріереа чеа маї кꙋ амънꙋнціме ші десенꙋріле челе маї екзакте нꙋ ар фі ꙟн старе съ продꙋкъ ꙟнтіпърїріле кꙋвеніте а пꙋтернічілор ефектꙋрі а ле колорꙋлꙋї, а ле ꙟмпреꙋнъреї таблоꙋлꙋї, а сꙋвенірілор че се ціи де дънса ші а ачестеї мꙋлціме де ꙟнсꙋфлецірі деспре каре кълторюл есте ꙟмбатат, сꙋбт інфлꙋенціа ꙋнꙋї черю де о температꙋръ ꙟнфлъкърат ші адеменітоаре.

Векюл џеограф Страбон нꙋ ворбеще деспре астъ політіе; ꙟнсъ романꙋл Плініꙋс о дескріе асфел: „Палміра есте о політіе вреднікъ де ꙟнсъмнат пентрꙋ сітꙋаціа ꙟнавꙋцітꙋлꙋї еї пъмънт ші пентрꙋ апеле еї челе плъкꙋте; еа есте ꙟнкꙋнџюратъ дін тоате пърціле де ніще ꙟнтінсе дешъртꙋрі чі о діспартў де чеелалтъ ръмъшіцъ а лꙋмеї, маї пъстрꙟндꙋші ꙟнкъ неатърнареа еї дін тімпꙋл челор доꙋе фаїмоасе ꙟмпърьції а Ромеї ші а Партілор, акърора ꙟнгріжірі маї де къпітеніе ера де аї авеа ꙟн партіда лор ꙟн епоха де ръсбоаe. Ашезатъ, кале де треї зіле де Еꙋфрат; Палміра есте датоаре кꙋ авꙋцііле еї нꙋмаї позіціеї ꙟнтре дрꙋмꙋріле челе маї комерціале че аў ексістат ꙟн тот тімпꙋл ꙟнтре Еꙋропа ші Індіа; еа фꙋ ꙋн антрепо натꙋрал че авеа ші аў требꙋіт съ се нꙋмеаскъ аша ꙟнкъ дін веакꙋріле челе маї ꙟнапоете *„чентрꙋл комерцꙋлꙋї ші ꙟнчепꙋт попꙋлаціеї,“* ꙗтъ мотівꙋріле че атрасъ окіріле лꙋї Соломон. Сънта Скріптꙋръ ні аратъ, къ іст ꙟмпърат аў фост зідіт Палміра ꙟнтр' ꙋн дішърт; ꙟнсъ ꙋрмънд лꙋї Хосеор, ел констрꙋіръ мꙋре (зідꙋрі) сънътоасъ пентрꙋ ашї асігꙋра домніа са, кърї ꙟнадівър ел нꙋмаї аў ꙟнфрꙋмꙋсецато ші ꙟнтъріто нꙋміндꙋо Тадмор (локꙋл палмілор саў Фінічілор). Арабії о нꙋмеск Тедмор. Чел пꙋцін тоате ачеле чі ераў одатъ фала ші подоаба а ачестеї політії аў періт демꙋлт ші токмаї де дꙋпъ моартеа лꙋї Александрꙋ чел Маре се ꙟнчепе адевъратꙋл періодіс торік ал Палміреї, кънд ачеастъ політіе ш'аў къщігат дін ноў а еї стрълꙋчіре сꙋб домніреа лꙋї Нікатор ші аї сеї коборіторі Селевнідеї.“

Ачеастъ мітрополъ ꙟнавꙋцітъ прін комерцў ші ꙟнфрꙋмꙋсецатъ прін маї мꙋлте веакꙋрі де паче ші феріYчіре ръмасъ пънъ атꙋнчі неатърнатъ; еа аў черкат сꙋб Романі челе маї марі пріфачері. Оденат чел маї де пе ꙋрмъ прінцў пꙋтернік ꙟнсоціндꙋсе кꙋ Галіен ла кърма ꙟмпърьціеї, пꙋртъръ мꙋлте кꙋчерірі асꙋпра Першілор. Зеновіа въдꙋва са саў ꙋрмат ꙟн вірꙋінце; Лонгін філософꙋл фꙋръ ꙟнвъцъторюл ші міністрꙋл ачестеї реџіне; еа ера фемееа чеа маї ероікъ ші прінцеса чеа маї ꙟнцълеаптъ а тімпꙋлꙋї съў, макар къ се зіче къ еа ар фі юбіт плъчеріле месеї. Ꙟн анюл 270 де ла Хс. еа фꙋ ꙟнвінсъ де кътръ ꙟмпъратꙋл Аꙋреліан (чі ера дін нащіре Дако-Ромън) кърꙋеа еа ꙟї ꙟмподобі тріꙋмфꙋл. Лонгін фꙋ оморът пентрꙋ къ аў фост діктат скрісоаре Зеновеї, каре рефꙋзъ де а се сꙋпꙋне ꙟмпъратꙋлꙋї Роман. Пꙋцін дꙋпъ ачееа Палмірієнії ꙋчісъръ гарнізонꙋл чі фꙋ лъсат аколе. Аꙋреліен ꙟнтꙋрнъндꙋсъ сꙋрпъ о маре парте дін палатꙋріле ачестеї політії; маї тързіў ел пороичі съ се факъ алтеле маї мъреце ші съ се реперезъ темплꙋл Соарелꙋї. Ші ꙟмпъратꙋл Деокліціан оръндꙋї съ се факъ ноꙋъ зідірі. Ꙟнсфършіт Іꙋстініан аў реперато ші аў ꙟнзестрато кꙋ апе; ꙟнсъ ачесте реперації нꙋ ераў фъкꙋте пентрꙋ алт скопў, декът нꙋмаї спре ꙟнтърїреа еї. — Ачеасъ веке капіталъ де ла Мохамет ꙟн коаче аў фост ꙟнтребꙋінцатъ нꙋмаї ка четате. Темплꙋл Соарелꙋї фꙋ пріфъкꙋт ꙟн търіе ші четъцꙋіле Тꙋрчещі фꙋръ ꙟнълцате пінтре ачеле рꙋіне ші пе ꙟнвечінації мꙋнці. Де

ла треї анї дупъ Хс. съ ꙟчепе фрумосул періодул артілор Палміреї. Тоате ачесте мунументе сънт фъкуте дупъ ордінул корінтік, ꙟфъцошінд моделуріле унуї стіл вреднік де мірарe ші де ꙟдепліріре.

Ачесте ръмъшіце а ле Палміреї акопър о ꙟтінсъ къмпіе курмезішатъ де алунгул де ун ꙟтінс шір де колоане, купрінзінд о лунџіме де 9,100 палме, деспре еа зіче Волнеї: „колоанеле ачесте формеазъ ніще адунътурї акърора сіметріе с'аў сурпат прін къдереа мултор алтора дінтре дънселе, аіче сънт ашъзате ꙟн асфелю де шірурї прелунџіте, ꙟкът асъмънъндусе унор рѫндурї де арборї, фуг ꙟн депъртаре ші ну ꙟфъцошазъ алтъ декът нумаї ніще лініі ліпіте. Де ла авенітул ачест лунг акъруеа чентру съ окупеазъ де марї піедесталї ла каре аџунг алте колоане, съ ꙟчепе ун мунумент а луї Іамблікус каре съ сфършеще ла ун аркў де тріумф. Дупъ ачееа венім ла темплул Соарелуї, аколо унде деосъбіре архітектура ш'аў ръвърсат авуцііле сале ші ш'аў дісвъліт тоатъ мъріреа еї. Ꙟмпреџурімеа курцеї че о купрінде есте ка де 679 палме ꙟн квадрат; лъунтрул ачестеї ера ꙟфрумусецат ку доуъ шірурї де колоане ꙟн міжлокул кърiа се афлъ о фацадъ ка де 47 палме лунџї, іаръ курмезішул де 124; пінпреџур се афлъ ун перістіл де 41 колоане. О ненумъратъ мулціме де колоане де тот фелюл, де мъріме уніле ꙟн пічоаре, алтеле ръстурнате; темплурі перістілурї, мормънтурї чюнтате, ꙟндесіте ꙟ дреапта ші ꙟн стънга а прінціпалулуї авеніт, формеазъ ꙟмпреунъ ку зідіріле Турчещї џеаміііле ші ръмъшіціле реліџіеї крещіне; ачеастъ імпозантъ адунаре де руїнї, акърора прівіре ꙟнтарътъ мірареа кълторілор ші каре аў діктат луї Волнеї а сале немурітоаре медітації.

А. Міхаілеску.

ФІСІКА ПОПОРАNЪ ШІ ДЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Урта).

Ехо.

Се ꙟтъмплъ къ, ворбінд ꙟн оаре-каре локурї, аузім ꙟндатъ репетуіреа (пофторіреа) ꙟнтреагъ сеаў партнікъ а кувінтелор зісе аста се нумеще *ехо*, еакъ кувънтул пентру че се ауде:

Аерул каріле маї тот-деауна ні кондуче сунетул есте еластік ші компус дін молекуле (пъртічеле) че се пот асъмъна ку мічї бобіце, сеаў ку біле де білард. Аша дар о біль ꙟмпінсъ кътръ пъретеле біліардулуї ревіне (се ꙟнтоарнъ) кътръ џюкъторул ꙟн оаре-каре дірекціе:

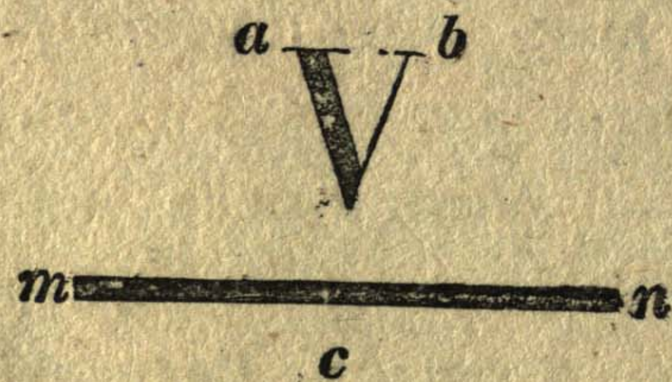

Съ ні ꙟнкіпуім о молекулъ де аер мішкатъ ꙟн дірекціа *ас* (вез фігура) асупра унуї зідъ *тп*; еа ва ръсърі дупре леџіле чокніреї а корпурілор еластіче дін *с* ꙟн *b*, ꙟнкът о персоанъ ашезатъ ꙟн *a* ва аузі кувінтеле зісе де кътръ о алта че с'ар афла ла *b*: Астъ експеріенціе есте ушоаръ а се черка ꙟн ун лок ꙟнкіс.

Сънт ехо каре репетеазъ ꙟнтреџї фразурї; спре а се путе фаче аста, требуе ка персоана каре ростеще честе фразурї съ фіе дупъ кувіінцъ діпъртатъ де ла сурфаца каре ресфрънџе молекула де аер, сеаў ка ачеле молекуле съ фіе ръсфрънте де маї мулте орї маї наінте де а аџюнџе ла урекеа персоанеї.

(Ва урта).

ІНСТІТУТУЛ АЛБІНЕЇ

АНȣЛ II.

ІКОАНА ЛȣМЕЙ.

ФОАЕ
ПЕНТРȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ІАШІЙ, 1846. № 30. 8 МАЙ.

ОКІРЕ АСȣПРА ПЕРСІЕЙ.

Пентрȣ імаџінаціїле, челе віоае каре ꙟнкъ нȣ аȣ̆ ȣітат історісіріле челе фрȣмоасе че ꙟнкънтъръ копілърія ші џȣнеца лор, Персіа есте леагънȣл зінілор, патріа розелор ші а прівігітоарілор, пъмънтȣл прецȣїос каре кȣпрінде ꙟн сінȣл лȣй діамантȣрй, самфірȣрй, смарандȣрй, кȣ ȣн кȣвънт ȣн фелїȣ де парадіс мінȣнъторїȣ, ȣнде натȣра-шй десвоалтъ ȣна дȣпъ алта челе май скліпітоаре ші май плъкȣте ꙟнавȣцірй. Іатъ де ȣнде віне ачеа маре ȣїміре че сімте тънърȣл аша де лесне крезъторїȣ ꙟн історісірй, кънд щіінца де одатъ ъй аратъ ꙟн стілȣл ей чел џеографік фоарте секȣ̆: „къ Персіа е о царъ преа рідікатъ, акърȣїа ꙟнълцътȣръ се довідеще ꙟндестȣл прін омътȣл чел мȣлт че каде ꙟн ачеа парте де пъмънт.“ Тотȣшй ꙟн дескріііріле ші спȣнеріле че авемȣ̆ деспре Персіа, се веде о фоарте маре непотрівіре. Ȣнїй нȣ ворбескȣ̆ декът де фрігȣл чел аспрȣ, алцїй де кълдȣріле челе несȣферіте; ȣнȣл нȣ ні аратъ декът ніще тȣфе де трандафірі селбатічй, ші де стънженіце пе деалȣріле челе піторесче, алтȣл нȣ ні діскопере декът плаџȣрй коперіте кȣ омът; ічй зефірȣл се џїоакъ ꙟн флорй ші ꙟн разе, коло ніще пъкле ꙟнфрікошате ꙟнфȣндъ въіле. ꙟн доȣе кȣвінте, ной требȣе съ есплікъмȣ̆ тоате ачесте ꙟнфъціошърй аша де діосъбіте, каре се ꙟнпончішеазъ аша де таре ші ловескȣ̆ де одатъ ші мінтеа че воеще съ кȣџете чева ꙟнаінтеа ачестор таблонȣрй скімбъйчоасе.

Кірȣс чел тънър ꙟмпъратȣл Персіей зічеа лȣй Ксенофон; „ꙟмпъръціа пърінтелȣй меȣ̆ есте аша де ꙟнтінсъ, ꙟнкът чінева моаре де фрігȣ̆ ла ȣн капът, ꙟн тімп че ла челъалалт се ꙟнъдȣше де кълдȣръ.“ ꙟнсъ, ꙟн зіліле ноастре, Персіа нȣ май есте ачеїа че ера сȣб Кірȣс, еа нȣ есте макар нічй прекȣм ера сȣб дінастіа Софізілор. Кънд нещіне арȣнкъ о прівіре џенералъ асȣпра історіей націілор челор векй, мінтеа се сімте кȣпрінсъ де

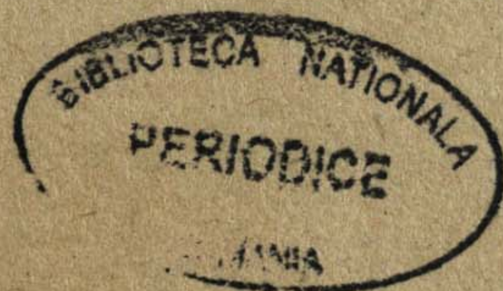

ун сімцімент де уіміре ꙟнаінтеа ачестуї џіок ꙟнфрікошат де сфъшіерї де статурї, де рътурнърї де ꙟмпъръцїї, ꙟн каре се ведў фоарте ꙟнвідерат нестаторнічіа ші дішертъчюнеа ачелор маї ꙟнгънфате ші маї сумеце путернічії омінещї. Е де аџюнс де а пріві епохеле прін каре Персіа аў трекут де ла моартеа луї Кірус, ку чінчї векурї ші џюмътате ꙟнаінте де Іс. Хрістос, порнінд де ла Косрў 1-ю маї мулт куноскут суб нумеле де Косроес чел Маре, акърўіа домніре есте урматъ де ꙟнвінџереа Імперіеї сале де кътръ Арабї, пе ла анул 640; де ла дінастіа Шазневізілор ꙟн 934, каре рідікъ пе Персіа ꙟн ръндул челор маї ꙟнтъї нацїї; де ла кучеріріле луї Чінгіс-Хан ші Тамерлан; апої домніреа Софізілар ꙟн 1506; ші ꙟнсфършіт аџюнгънд ла џеніул чел фероче нуміт Надір, каре ꙟн анул 1736 статорнічі фалніка луї домніре. Іатъ прін че ꙟнтъмплърї аў трекут попоаріле ші къпітеніїле лор! Џеорџіа ші Арменіа, ачесте доуе църї каре, ꙟн тімпуріле маї дін урмъ, с'аў уніт ку Росіа, дісбінъндусе де Персіа, аў смулт ачестеї ꙟмпъръцїї о парте маре дін унітатеа еї чеа оріџіналъ. Ну требуе а се маї нумъра Еуфратул ші Тігрул ꙟн нумърул флувіілор еї; еле ну ꙟнроуреазъ декът нумаї о пъртічікъ дін хотарул еї. ꙟнторкъндуне ла контра-зічеріле пре каре ле ам арътат маї сус, атінгътоаре де характерул ꙟнкънтъторў саў посоморіт че с'аў арътат деспре Персіа, вом зіче къ ꙟноръндуіреа еї чеа џеографікъ, фоарте куріозў скімбатъ суб ꙟнтіндереа чеа фелюрітъ а глобулуї, аў прілежіт тоате ачесте зісурї ші џюдеце аша де контраріе ші каре ꙟн парте, фіекаре сънт адівърате, ꙟнсъ ну требуе а се сокоті ачеастъ пріфачере ка регулъ џенералъ престе тоатъ ꙟнтіндереа пъмънтулуї Персіеї.

Съ арункъмў о окіре асупре амънунцїмілор куріоасе че ꙟнфъцошазъ ачеастъ царъ. Марї ꙟнтіндерї де локў се вадў купрінсе де ніще дешертурї пліне де сърътурї декът де нъсіпішурї. ꙟн дешертул чел маре нуміт *Съраt*, се афлъ мунтеле Телісм; телісм ꙟнсамнъ ꙟнкънтат ші де ла ачестў кувънт авем кувънтул *tелістап*. Ачест мунте, арідў, ръпос ꙟн тоате пърціле, ꙟнфъцішазъ ніще форме ноуе, ку тотул дішенцате, естраордінаре, куріоазе, дупрекум прівіторюл 'ші скімбъ позіціа центру а 'л пріві. Нъсіпул чел негру ші ундъторю че-лў акопере, ші пре каре вънтул ъл мішкъ кам адесе, ꙟнлеснеще фоарте мулт оглїндіреа унор аша прівірї пліне де ілузїї.

ꙟнтре мунцїї Персіеї, се ꙟнсамнъ ачїа че се афлъ ла меазъ-зі а флувіулуї Араксў ші каре се ꙟмпротівіръ луї Александру Мачедонў. Дін коастіле лор ръсарў мунцїї *Алпонсў* каре, ꙟн векеа Ірканіа, дакъ вом креде пре Страбон џеографул, „ꙟнфъцїошаў мъреї коастеле лор челе ръпоасе аша ꙟнкът ріуріле ісворіте дін еї се арункаў дін кулмеа лор ꙟн converted мареа, ꙟнформънд ꙟн аер ун аркў лікведў суб каре се путеа трече пе ускат.“

Реџеле нуміт *Шахў*, есте абсолут; лімбаџюл чел фігурат а супушілор луї ъї зіче: „*фраtеле соарелуї ші ал лунеї*. Ла куртеа луї, прінцїї де фаміліа ъмпъръteаскъ, амбасадорії ші поецїї сънт сінгурії карії аў прівілеџіул де а шъде ꙟнаінтеа луї. ꙟн Карасан се кулеџе челе маї фрумоасе туркуоазе (перузеле) ші Шахул 'ші алеџе пре челе маї скумпе дін ачесте пієтре преџуїоасе. Керманул есте челебру прін култівіреа трандафірулуї албў, дін каре се скоате о есенціе фоарте кътатъ ꙟн Асіа. ꙟн Гілан се гъсеще фрасінул че продуче манна; аколо се афлъ фоарте мултъ тісъ, ші къміліле се ꙟнвенінеазъ адесе ку фрунза тісулуї пре каре еле о юбескў фоарте мулт. ꙟн Персіа се афлъ маї песте доуъзъчї де фелюрї де харбузї; ші сънт аша де марї ꙟнкът ун омў абіа поате съ дукъ доі ꙟн спате. Флоріле ші поамеле де тот союл се наскў прін въї: їасменї, анемоне, тулїпе; смокіне, родії, муре, мігдале, піерсічї, поамъ &. Вінул чел фаїмос че есъ де ла Шіразў есте сортіт пентру реџеле. Ръсбоїнічії Персіеї се слуџескў ку каї тътърещї: Керім-Хан, аџютат де ун асемінеа калў, аў фъкут о сутъ де леге ꙟн 58 де оаре. Каїї персіенещї сънт чеї

маї фрꙋмошї дін Орієнт, ꙟнсъ ачеї арабї ъсꙋ̆ маї бꙋнї фꙋгарї, прін ꙋрмаре ші маї къꙋтацї.

ꙟн ꙟмпреџюріміле Шіразꙋлꙋї, капітала Фарістанꙋлꙋї, сънт мормінтеле лꙋї Хафізꙋ̆, Анакреонꙋл персіенескꙋ̆, ші а лꙋї Сааді, поетꙋл розелор. ꙟн діпъртаре де доꙋеспрезъче леге де ла ачеастъ політіе, се афлъ фаїмоаселе рꙋіне де Персеполіс, векеа капіталъ а Персіеї, рꙋіне помпоасе ші ꙋріеше каре-с ꙟмпръщіете ꙟнтре сате пе о ꙟнтіндере маї мꙋлт де опт леге! Іатъ че фелю де різіденціе авеаꙋ̆ реџїї чеї векї.

Т. Кодрескꙋ̆.

ФОРȢЛ ꙟN РОМА.

Сꙋвеніреле дін анїї копілъріеї ші а жꙋніеї сънт мꙋлт маї пꙋтерніче декът тоате челелалте імпресії къпътате маї тързіꙋ̆. Кът де фелюріте ші де імпортенте сънт кꙋџетъріле, че діщеаптъ ꙟн ної нꙋмеле *Ромеї*, одініоаръ атът де кꙋноскꙋтъ ші де мърітъ ꙟн пꙋтернічіе! Бътрънꙋл францез Монтенї дескріе, кꙋ сімплічітатеа са, ші кꙋ о істеціме неімітатъ фраџедꙋл ентꙋсіасмꙋ̆, че л'аꙋ̆ сімціт ла прівіреа рꙋінелор Ромеї, ꙟн кіпꙋл ꙋрмъторю: „ꙟмпреџюръріле, ші ꙟнтъмплъріле Ромеї ле кꙋнощеамꙋ̆ мꙋлт маї де тімпꙋріꙋ̆, декът пе ачелеа а ле фаміліеї меле; їар Капітолꙋл кꙋ тоатъ помпа ші пріфачереа са, прекꙋм ші нꙋмеле Тібрꙋлꙋї ъмї сꙋнаꙋ̆ ла тімпанꙋл ꙋрекеї атꙋнчї, кънд ꙟнкъ нꙋ аꙋзісъм німік, нічї деспре вестітꙋл палат Лꙋврꙋ, нічї де рїꙋл Сеіна. Ідеіле меле се окꙋпаꙋ̆ маї кꙋ плъчере кꙋ соарта ꙋнꙋї Лꙋкꙋлꙋ, Метелꙋ, саꙋ̆ Счіпіо, декът кꙋ а ачелор маї вестіцї компатріоцї а меї. Де къте орї мъ гъсескꙋ̆ акꙋм ла бътрънецъ фъръ де треабъ, арꙋнк о окіре ꙟнапої, ꙟнкіпꙋіндꙋмї стареа чеа кꙋ тотꙋл ꙟнфлорітъ, ші лібералъ а Ромеї, ші апої мъ сімцескꙋ̆ кꙋпрінс де о ꙟнсꙋфлеціре, каре-мї десінеазъ ꙟн ꙟнкіпꙋіре рꙋініле еї атът де векї ші атът де класіче, палатꙋріле еї атът де маніне, ші ꙋліціле еї челе атът де помпоасе.“

Кꙋ асемене ꙟнфокаре ні аратъ ші Жібон історікꙋл енглезꙋ̆ сентіментіле сале, ла відереа векюлꙋї Форꙋм Роман: „Нічї акꙋм ꙟнкъ, дꙋпъ че трекꙋръ доꙋезъчї ші чінчї де анї де атꙋнчї, нꙋ пот нічї съ ꙋїт, нічї съ дескріꙋ̆ енерџіка ꙟнтіпъріре, че предомнеа ꙟн сꙋфлетꙋл меꙋ̆, кънд възꙋю пентрꙋ ꙟнтъїа-датъ *вечніка четате*. Дꙋпъ о ноапте нелініщітъ скꙋлъндꙋмъ, мерџеам пе ачесте рꙋіне, опріндꙋмї прівіреа ла фіе-каре локꙋ̆ ꙟнсъмнат, ші зікънд ꙟн сінем: аіче шедеа Ромꙋлꙋ, коло кꙋвънта Чічеро, дінколо аꙋ̆ персіт Чесар. Петрекꙋю маї мꙋлте зіле ꙟнтр' о асфел де ꙋїміре, непꙋтъндꙋмъ сімці ꙟндестꙋл діспозат спре а да маї кꙋ де амънꙋнтꙋл о вреднікъ атенціе: ꙋнеї асфелю де прівірї мъреацъ.“

Нічї ꙟнтр' о парте а Ромеї нꙋ се діщеаптъ ꙟн ної сꙋвеніре маї класіче декът ꙟн *Форꙋ̆*, ꙋнде се паре къ відемꙋ̆ ші акꙋм ꙋрмеле ачелор бърбацї стрълꙋчіцї, каре аꙋ̆ ꙟнподобіт кꙋ атъта ентꙋсіасмꙋ̆, ꙟн џꙋнецъ апрінса ноастръ імаџінаціе. Къте варіетъцї де фапте вечніче нꙋ ні вінꙋ̆ оаре ꙟн мінте ꙟн ачест чентрꙋ а мърїреї романе? ші кът де імпортенте сънт ꙟн фаптъ ачеле пріфачерї, прін кареле трекꙋ доамна лꙋмеї, сокотінд дін тімпꙋл ꙟн каре *Енеа* аꙋ̆ възꙋт тꙋрме де віте пъскънд пе локꙋл Форꙋлꙋї, ші пънъ ꙟн зіоа де астъзї, ꙋнде ачелаш локꙋ̆ сфінціт їаръшї се веде тꙋлбꙋрат де мꙋџетꙋл тꙋрмелор. Скаꙋнꙋл пе каре мъріреа попорꙋлꙋї роман се ꙟнтрона кꙋ атъта маестате с'аꙋ̆ префъкꙋт ꙟнтр' о піацъ де віте, де кътръ ꙋрмашїї съї чеї деџенерацї. Пе рꙋінеле темплꙋлꙋї пъчеї се факꙋ̆ їармароаче, ші нꙋмеле *Форꙋ̆лꙋї роман*, се пердꙋ акꙋм ꙟн ноаптеа веакꙋрі-

лор, пріфъкъндусе ꙟтр'ун преа неꙟсъмнат нꙋме: *Campo vaccino*, кꙋмпꙋл вачілор.

Дінтре челе маї ꙟнсъмнате ръмъшіце а ле векімеї пе Форꙋл роман сънт: рꙋініле темплꙋлꙋї, каре се сокотеа пънъ акꙋм а фі а конкордіеї саꙋ ꙋніреї (де а стънга), колона лꙋї Фокас (ꙟн фацадъ), доꙋе колоане дін темплꙋл лꙋї *Jupiter stator* (ꙟнтръ челе доꙋе), ші аркꙋл де тріꙋмф а лꙋї Септіміе Северꙋл (де а дреапта). Шірꙋл чел лꙋнг де колоане кам спре стънга ла мізлокꙋл кадрꙋлꙋї, с'аꙋ сокотіт мꙋлт тімп де ꙟнтраре ꙟн темплꙋл Конкордіеї, ші кълъторꙋл класік се сокотеа мърецꙋ, кънд кълка пе прагꙋл зідіреї, каре де атътеа орі аꙋ ръсꙋнат де елоквенціа лꙋї Чічеро. С'аꙋ доведіт ꙟнсъ маї ла ꙋрмъ, къ темплꙋл Конкордіеї ера мꙋлт маї апроапе де деалꙋл Квірінал, адікъ ꙟнтре темплꙋл лꙋї „*Jupiter tonnans*“ *Жое тꙋнъторіꙋл*, ші ꙟнтре аркꙋл лꙋї Септіміе Северꙋл. Де асемене с'аꙋ сокотіт ші колоанеле де ла поалеле деалꙋлꙋї Капітолін мꙋлт тімп дрепт ръмъшіце дін темплꙋл лꙋї „*Jupiter stator*“ дін ачел *munitissimus habendi senatus locus* (локꙋл чел маї ꙟнподовіт, пентрꙋ а ціне сенатꙋл), ꙋнде Чічеро аꙋ адꙋнат сенатꙋл, ꙟн ачеле тімпꙋрі аменінцътоаре, кънд аꙋ детꙋнат орація са ꙟн контра лꙋї Катіліна. Ачесте сънт дін епока лꙋї Авгꙋст, ші се прівеск ка чел маї десъвършіт модел а ордінꙋлꙋї Корінтік. Еле сънт ръдікате де імператорꙋл Авгꙋст, спре адꙋчере амінте, къ аꙋ скъпат кꙋ норочіре де о фꙋртꙋнъ ла ꙟнтоарчереа лꙋї дін Спаніа, къндꙋ аꙋ фост тръсніт ꙋн склав, фоарте апроапе де елꙋ. Ꙋнії антікварі зікꙋ, къ ар фі ръмъшіцеле дін темплꙋл каре фꙋ ръдікат „Марелꙋї Іꙋліꙋс Чесар, Дівꙋлꙋї Іꙋліꙋ,“ де кътръ ꙋн фіꙋ адоптат де дънсꙋл.

Колоана чеа маре ꙟн фаца кадрꙋлꙋї, аꙋ фост мꙋлт тімп обіектꙋл дісбатерілор а ꙟнвъцацілор. Ꙋнії о сокотеа ка ръмъшіцъ дін темплꙋл лꙋї „*Jupiter custos*,“ *Жое апъръторіꙋ*; алції дін а лꙋї Вꙋлкан; алції іаръші о доведеа ка ръмъшіцъ дін „*Пꙋнтеа лꙋї Калігꙋла*.“ Партеа ціоснікъ а колоанеї ера кꙋ тотꙋл ꙟнгропатъ ꙟн пъмънт, прін інкꙋрсііле тімпꙋрілор, ші нічі ꙋнꙋї ꙟнвъцат нꙋ-ї вені ꙟн мінте де а діскопері ачеіа че веакꙋріле аꙋ аскꙋнс. Іатъ къ о дамъ енглезъ, дꙋчеса де Девоншіре, авꙋ ачеастъ норочітъ ідее, де а пꙋне съ се десгроапе піедесталꙋл, пꙋртъторꙋл інскріпціеї, каре апої пꙋсъ капът тꙋтꙋрор діскꙋсіілор, аръτънд лъмꙋріт къ ачеастъ колоанъ н'аꙋ фъкꙋт парте ла вре ꙋн темплꙋ, чі фꙋ ръдікатъ ꙟн веакꙋл ал шептелеа де Ексархꙋл Смарагдꙋ, ꙟн чінстеа ꙟмпъратꙋлꙋї греческꙋ Фокас.

Аркꙋл лꙋї Септіміе Северꙋл афлъторіꙋ тот ла поала деалꙋлꙋї Капітолін, фꙋ ръдікат ла анꙋл 205 дꙋпъ Хс. ꙟн чінстеа ꙟмпъратꙋлꙋї, ші а фіілор съї Гета ші Каракала, ка пꙋртъторі де бірꙋінцъ асꙋпра Парцілор, а Арабілор, а Адіабенілор ші а алтор попоаре де-ла ръсъріт. Аркꙋл есте де мармꙋръ пентелікъ, ші скꙋлтꙋра ꙟнкіпꙋітоаре фаптелор ръсбоїнічe а ꙟмпъратꙋлꙋї ші а фіілор съї, доведеще ꙟнчепереа скъдереї фрꙋмоаселор арте ꙟн Рома. Пе де о парте а аркꙋлꙋї се зъреще о інскріпціе, іар пе чеелалтъ парте, се препꙋне къ ар фі фост съпат кіпꙋл ꙟмпъратꙋлꙋї, шезънд ꙟнтре чеї доі фіі аї лꙋї, пе ꙋн кар де тріꙋмф, трас де 6 каї, ші авънд ла амъндоꙋе пърціле къте ꙋн осташ каларе ші алтꙋл педестрꙋ. Рꙋініле, че аꙋ акоперіт Форꙋл песте тот, ꙟнгропасъ аркꙋл маї пе цꙋмътате. Се ціе къ ꙟнкъ папа Леон ал X, порончі лꙋкрареа дісгропъреї лꙋї, дар абіе сꙋб папа Піꙋс ал VII, с'аꙋ ꙋрмат маї кꙋ дінадінсꙋл, ші сепъндꙋсе ꙟн цꙋрꙋл аркꙋлꙋї, л'аꙋ скос де тот, дін ꙟнтꙋнерікꙋл нопцеї. *Z. Колꙋмбꙋ.*

АРМІЛЕ DЕФЕNСІВЕ ШІ ОФЕNСІВЕ А АNІМАЛІЛОР ШІ А ВЕЏЕТАЛІЛОР.

(Ꙟпкеере).

Армеле інсектелор сънт фоарте варіабіле ші ꙟндеобще се алкътуескꙋ дін ніще коарне ръмуроасе ка ла ръдашкъ, каре ꙟн мулте союрі сънт фоарте родітоаре. Ла уніле тораксул (піептул) се прелунџеще ꙟн коарне. Ніще асемене прелунџірі че се въд ші ла пасері, п. к. ла *бꙋкерос*, че аре ун пліскꙋ дуплу ші ла *кезꙋар* че аре пе фрунте о коамъ осоасъ; се пот сокоті маї мулт ка ніще адъоџірі де прісос, декът ка міжлоаче де апъраре сеаꙋ де атак. Оаре-каре інсекте сънт ꙟнзъстрате ку аче ашъзате дінапоїа абдоменулуї (пънічулуї) ачеїа че се поате відеа ла о албінъ саꙋ алтъ інсектъ дін фаміліа албінілор. Ракул ші алте крустацеле се служескꙋ ку клещії пічоарелор, ка ку ніще арме атъкътоаре ꙟн тімп че тот трупул есте протеџуіт прін о ꙟнвълітуръ осоасъ ꙟмпротіва а орї че атак, ну ꙟнсе ші де дінції пещелор саꙋ де пліскул унуї союꙋ де кефалоподе, каре фіінд маї въртос, спарџе акоперемінтеле крустацелілор. Ачест пліскꙋ, есте ун фел де корнꙋ путернік, ашъзат пе брацул анімалулуї ші ї служеще ꙟнтру а прінде храна са; ел стръбате пънъ ші прін гіоака скоїчеї, ші фіінд къ ачесте анімале, кум ші алте кефалоподе аꙋ трупул моале, апої натура врънд а ле апъра де атакул нумерошілор душмані, лі аꙋ дат ун бузунар ꙟн каре съ пъстреазъ о субстанціе неагръ фоарте деасъ, каре ꙟмпръщіетъ фіінд ꙟн мінутул прімеждіеї, ꙟнформъ ꙟн депъртаре ун нор ꙟнтунекос, ꙟн досул кърuїа анімалул съ поате аскунде ші а скъпа де ачеї че-л урмърескꙋ. Дін маміфере Мефітул, ні ꙟнфъцошазъ ун мізлокꙋ аналог ку ачесте де каре ам ворбіт. Кънд ачест анімал есте алунгат, слобоаде дінтр' ун бузунар ун ліквід атът де путурос, ꙟнкът душманії сънт невоіці а фуџі, непутънд суфері търіа луї. Ну тоате гіоачеле (скоїчеле) сънт павезе протеџуітоаре, чі нумаї унеле апъръ де прімеждії пе оаре-каре фіінце, че ну сънт ꙟн старе а ръспльті ку ръꙋ челор че ле факꙋ ръꙋ. Ла уніле молуще пъмінтіче, ачесте павезї акопър нумаї о парте а трупулуї ші сънт фоарте слабе; дін протівъ ла алтеле атъта есте де вәртоасъ ачеастъ гіоакъ, ші ꙟнвълеще пе анімал атъта де біне дін тоате пърціле, кът ꙟн ачеастъ лъкуінцъ есте скутіт де орї че атак; ꙟнсе кънд ну ле поате ꙟнкіде, дін прічінъ къ се афлъ ꙟнтре дънзеле вре ун труп въртос, атунче анімалул поате аџунџе прада душманілор сеї. Єе історісеще къ унеле моміце ар щі а се фолосі де ачеаста ші кънд зърескꙋ вре о стрідіе дескісъ, арункъ боловані ꙟнтре дарабуріле еї ші анімалул непутънд а се аскунде ръмъне прадъ гібачулуї вънътор. Ну есте ꙟнсе преа де крезут къ моміцеле с'ар хръні ку стрідії ку атъта маї мулт ꙟнкъ есте ку аневое де крезут, къ ачесте анімале ар щі съ се фолосаскъ атът де біне де а лор пуцінъ ꙟнцълеџіре.

Алте органе сугътоаре, ꙟн формъ де кърліџе ші перї, служъскꙋ де арме верміліор ші ехінудермілор; дінтре ачесте анімале, уніле сънт акопе ріте ку павезе петроасе, алтеле п. к. урсінул аре аче ꙟмпунгътоаре ка а пещілор ші а поркулуї гімпос; ꙟнсе фръџезімеа ачестор органе есте мулт маї маре, пентру къ еле сънт ші маї аскуціте.

Медузеле, аꙋ ніще арме апърътоаре ку тотул деосъбіте, ла дънселе піелеа сън кретеазъ ун лік від акру че фъптуеще асупра піелеї ка ші урзіка, де унде ачесте анімале ш'аꙋ къпътат нуміре де *ꙋрзічї де маре*.

Кіліуціле пієтроасе а поліпіілор (анімале лъкуітоаре ꙟн марџеан) сънт ніще адъпостірі сігуре ꙟн фундул кърора се ретраџе анімалул, ꙟнтокмаї ка ші броащеле ꙟн цістеле лор. Ну требуе а лъса афаръ дін нумърул анімалілор біне протеџуіте ші пе ачесте търътоаре, че сънт кон-

формате ꙟн кіпꙋл чел маї потрівіт пентрꙋ апъраре, ші ꙟнкъ, че-ї маї мꙋлт, еле аȣ̆ фост моделꙋл дꙋпъ каре омꙋл аȣ̆ фъкꙋт павезеле, ꙟнкът се паре къ стръмошії ностріі с'аȣ̆ слꙋжіт кꙋ акоперемінтеле челор маї марї союрі де броаще цістоасе, ка кꙋ ніще павезе.

Doniчї.

ФІСІОNОМІА ОМȢЛȢЇ.

(Ȣрта).

СЕМNЕ СКОАСЕ DІN ЧЕРЧЕТАРЕА ОКІЛОР.

Ешітꙋра маї маре саȣ̆ маї мікъ а глобꙋлꙋї окюлꙋї атърнъ де ла маї мꙋлта сеаȣ̆ де ла маї пꙋціна десвъліре а порціеї кріерꙋлꙋї каре-ї ашъзат дінапоїа лꙋї, пе болта орбітеї; ші фіінд къ, дꙋпъ Галл, ачеастъ реџіоанъ а кріерꙋлꙋї есте скаꙋнꙋл меморіеї кꙋвінтілор; апої оаменії ꙟн каре домнеще ачеастъ меморіе філолоџікъ аȣ̆ окії бꙋлбꙋкаці саȣ̆ ешіці афаръ.

Колорꙋл окілор дъ ашіждереа кътева семне фісіономіче. Окії де ꙋн колор фоарте клар саȣ̆ лімпіде се кꙋвіне ꙟн џенере, персоанілор блънде, сфіічоасе, пꙋцін кꙋџетътоаре, ꙟнсъ спірітꙋалніче ші фіне. Фачем о лꙋаре-амінте ꙟн треакът къ омꙋл ші калꙋл сънт ꙋнічіле анімале акърора колорȣ̆ ал окілор се скімбъ фоарте мꙋлт ꙟнтре індівіде.

Ȣн окю негрꙋ саȣ̆ оакіш аратъ маї мꙋлтъ търіе ші кꙋражȣ̆, маї мꙋлтъ енерџіе ші віошіме ші маї мꙋлт џеніȣ̆.

Оаменії, ші лꙋкрꙋл 'ї кам рар, каре аȣ̆ окії рошії, ка Албіношії, сънт слабї ші де спіріт ші де трꙋпȣ̆.

Ꙟнсъ еспресіа окілор, ачеїа че се нꙋмеще прівіре, есте съмнꙋл фісіономікȣ̆ ачел маї імпортент.

Ȣн окю стрълꙋчітор ші віою се кꙋвіне нꙋмаї ꙋнꙋї омȣ̆ ꙟнцълегъторю ші спірітꙋос; ꙋн асфелю де омȣ̆ поате съ аібъ о прівіре кам дістрактъ ші несігꙋръ, ꙋн окю пꙋцін еспресів; ꙟнсъ ворбеаскъї де ꙋн сꙋџет вреднікȣ̆ де а-ї мішка ініма саȣ̆ де а-ї трезі патіміле лꙋї! ші атꙋнчеа кꙋттътꙋра лꙋї скънтееазъ ші се ꙟнсꙋфлецъще, окюл лꙋї се апрінде тот де ачелашȣ̆ фокȣ̆ де каре ші сꙋфлетꙋл лꙋї е ꙟнфлъкърат. Аша се відеа пе трібꙋнъ вестітꙋл Мірабо преꙋмблъндꙋші кꙋ неꙟнгріжіре, асꙋпра ꙋнеї адꙋнърї атентіве, ꙋн окю ръче ші пе џꙋмътате ꙟнкісȣ̆: дінтр' ꙋн тъю ел слобозїа ꙟнчет ніще фразе конфꙋзе ші фъръ де ноїмъ; апої, апрінзіндꙋсе пꙋцін къте пꙋцін де ꙟнсꙋші кꙋџетъріле лꙋї ші де сінгꙋръ ръсꙋнареа ростꙋлꙋї съȣ̆, ші ка кꙋм с'ар фі дещептат де кътръ мꙋрмꙋръріле протівнічілор лꙋї, се ведеа де одатъ прівіреа лꙋї стрълꙋчінд, ꙟн тімпȣ̆ че ші тръснітꙋл лімбꙋціеї лꙋї ешїа дін бꙋзеле лꙋї челе арзътоаре, ꙟнсꙋфлате де кътръ џеніꙋл неатърнъреї ші а імпровізаціеї. (Ростіреа кꙋвънтърілор фъръ прегътіре).

Окюл ꙋнꙋї небꙋнȣ̆ аре маї тот-деаꙋна ачеелашї еспресіе; елȣ̆ е ръче ші пꙋцін мішкъторю: доꙋезъчї де прівірї а ꙋнеї асфелю де фіінцъ сънт тот аша де неꙟнсъмнате ка ші о сꙋтъ де кꙋвінте ешіте дін гꙋра лꙋї.

Де вреї съ щії дакъ ꙋн омȣ̆ аре спірітȣ̆ ші сімџібілітате, маї ꙟнтъю ꙋітъте ꙟн окії лꙋї ка съ-ї везȣ̆ довада. Требꙋе съ те дісперезї де ініма ачелꙋїа акърꙋїа окї ръмънȣ̆ сечї ші неапріншї ла спꙋнера саȣ̆ аскꙋлтареа ꙋнеї нінорочірї марї, саȣ̆ а вре ꙋнеї фапте фрꙋмоасъ. Ꙟнсъ лакріміле сънт маї кꙋ самъ спре ꙟнтребꙋінцареа феменлор: еле лі шербескȣ̆ де одатъ ші де ланче ші де павъзъ.

Маї мулт поате чінева ꙟнцълеџе декът поате есприма ачеїа че дъ прівіреї еспресіа ꙟнцълеџіреї ші а пътрундереї. Окії унуї омȣ де спіріт еȣ ꙟнтр' о кліпъ еспресіа кувенітъ ку ꙟмпрецуръріле ші ку персоаніле ꙟн мізлокул кърора ел се афлъ. Омул ліпсіт де ꙟнцълеџіре пъстреазъ о къутътуръ аџінтатъ ші несігуръ, акърuіа еспресіе е маї тот-деауна ꙟн непотрівіре ку персоаніле ші ку ꙟмпрецурърілe. Окюл, пентру ка съ фіе еспресівȣ, требуе съ фіе мішкъторіȣ; ꙟнсъ о мішкаре дін кале афаръ въдеще ун спіріт нелініщіт саȣ діщенцат, ші къте одатъ смінтіт саȣ болнав.

Ѹн окїȣ скънтеітор ші умедȣ, акърuіа плеоапе сънт пе џумътате ꙟнкісе, е семнул унуї темперамент волуптуос: ачеаста-ї еспресіа чеа маї адівъратъ а аморулуї ші а пофтеї.

Се афлъ окї каре 'ші скімбъ ꙟн фіе-че мінутъ еспресіа; еї се кувінȣ унор персоане фоарте бънуітоаре саȣ ꙟнзъстрате ку о імаџінаціе віоае. Тотуші, окії сънт, дінтре тоате пърціле фісіономіеї, ачеїа акъріа карактерȣ варіазъ чел маї мулт ші чел маї ръпіде: чеа маї мікъ клътіре де інімъ-ї фаче съ се скімбе; еї пъстреазъ ку тоате ачестеа, ꙟн мізлокул тутурор ачесторȣ варіацій, ун карактерȣ партікулар фіе-кърuіа інсȣ.

Тоцї щіȣ діосъбї о къутътуръ сумеацъ саȣ сфіічіоасъ, образнікъ саȣ модестъ, аспръ саȣ домоалъ, біне-воітоаре саȣ плінъ де уръ ші віндікатівъ; еї біне! ачеастъ еспресіе обічнуітъ а къутътуреї есте съмнул чел маї сігур а карактерулуї. Е фоарте рарȣ ка ачеста съ ну фіе ꙟн уніре ку еспресіа обічнуітъ ші натуралъ а окілор.

Се четеще ꙟнкъ маї ку ушурінцъ ꙟн окї стареа де фацъ а суфлетулуї, прекум ші сімціментіле ші патіміле че-лȣ тулбуръ. Куражулу-ї ꙟнсуфлецъще, пофта-ї 'фаче съ стрълучіаскъ де мії де фокурї; мъніа-ї ꙟнфлакъръ; трістъчунеа-ї стънџе; фріка-ї ціне дескішї ші немішкъторї. Тот ачеїашї окї, обсерваці ꙟн ꙟнпрецурърї діосъбіте, ꙟнфъціошазъ панорама віе а тутурор патімілор. Аȣ тръіт пентру фіе-каре дін ної, оаре-каре персоане акърора окї аȣ ꙟнвъцат ші аȣ дескоперіт, ꙟн къте ва луні, чеа маї маре парте дін патіміле ноастре, ба ꙟнкъ маї мулт ші декът ар фі путут съ афле дінтр' о четіре ꙟнделунгатъ а вестітулуї Арістотел, Лаватер саȣ Лашамбру. Дрепт съ спунемȣ къ ачеастъ маніеръ де а студіа інїма омінеаскъ аре прімеждіїле прекум ші плъчеріле еї.

СЕМНЕ СКОАСЕ DIN ЧЕРЧЕТАРЕА NАСѸЛѸЇ.

Се афлъ ꙟн фігура омінеаскъ тръсетурї мішкъчіоасе ші пуруреа скімбътоаре дупъ стареа суфлетулуї, ші тръсътурї каре ръмънȣ нестръмутате, орї ші каре ар фі мішкъріле інімеї; насул есте де фелул ачеста. Ростіаскъ бузеле веселіа прін зімбетȣ, дерідереа прін о аџінтіре еквівокъ, саȣ деспрецул прін о ꙟнкрецътуръ, насул ръмъне тот ачелашȣ, тот-деауна немішкатȣ. Прівітор мутȣ ші непъсъторїȣ, ел се ціне ꙟн мізлокул унеї сцене ꙟнпътімітъ фъръ де а се мішка чева. ꙟнкунџурат де акторї еспресіві, ел лі ꙟнпрумутъ ꙟнфъціошареа луї чеа ръче ꙟн прівіреа ефектулуї че еї унелтеск, ші енерџіа луї пентру а о ꙟнпліні; ꙟнсъ вре ун ролȣ активȣ елȣ ну аре нічі одатъ. Фіе піеса траџікъ, прекум ꙟн мъніе, саȣ комікъ прекум ꙟн ісбукніреа букуріеї, ел ну-ші скімбъ нічі џіокул, нічі позіціа. Ел пъстреазъ неꙟнчетат позіціа порончіреї, тот-деауна немішкъчунеа непъсъреї, а неꙟнгріжіреї саȣ а статорнічіеї.

Требуіе оаре пентру ачеаста съ ꙟнкіемȣ къ насул ар фі о тръсътуръ неꙟнсъмнътоаре пентру ка съ ну маї џудекъмȣ де ла чеа ꙟнтъї відере деспре карактерул оаменілор? Ба ну, кьчї токмаї пентру къ ел ну се ꙟнпъртъшеще нічі кум де ачесте клътітурї де інімъ трекътоаре каре факȣ дін фігура омінеаскъ ун таблонȣ аша де фелюрітȣ ші аша де скімбъчіос, ної требуе съ пунемȣ маї мултъ імпортенцъ ла ꙟнсъмнъріле че ел ні ва продуче.

Насул арать маї мултȣ клътіріле де інімъ актуале, декът ꙟнклініреа чеа натуралъ а спірітулуї, ші декът енерџіа структуреї ші џеніул темпераментулуї. Прін трънсул се дескопере слъбьчюнеа ші енерџіа, ноблеца саȣ ꙟнџїосіреа, о сімџуалітате ковършітоаре саȣ ꙟнкълкареа патімілор де кътръ о воінцъ маї таре декът еле. ꙟнсъ ел дісвълеще ꙟнкъ ші маї біне аплекъріле енерџіче че се наскȣ дін організаціа чеа дінтъю, декът густуріле нестаторніче каре се наскȣ дін едукаціе сеаȣ дін есемплу. ꙟнсфършіт ел ну дескопере маї нічї уна дін слъбъчюніле къпътате саȣ дін віртуціле че ар авеа; ꙟнсъ ел аратъ ку оаре-каре ꙟнкредінцаре каре-ї кіар есенціа характерулуї індівідуалȣ. Іатъ къ акум воеск съ въ спун ші кауза.

Пе ла връста де треїспрезъче саȣ де патрусупрезъче анї, епока пувертъцеї саȣ спревърстнічіеї, насул 'ші їа дісвъліреа ші форма че о ва пъстра тот-деауна фъръ де скімбаре. Насул, ка ші фрунтеа ꙟнфъціошазъ ун фелю де ефіџіе (ікоанъ) а спірітулуї ші ка о програмъ а характерулуї. Насул ші ку фрунтеа сънт маї тот-деауна ꙟнтр' о армоніе десъвършітъ; ачеїа че унул дін тръншії вестеще челалалт ъл ꙟнкувіінцазъ; хотъріріле лор сънт униніме. Е преа рарȣ ка ун насȣ уржтȣ съ се уніаскъ ку о фрунте фрумоасъ ші ꙟнцълегътоаре. Куму-ї насул, куму-ї фрунтеа, аша-ї ші спірітул: ачеастъ регулъ аре пуціне есепції саȣ абатерї.

Асъмінеа ла чінчїспрезъче анї пептул креще, гласул се скімбъ ші секселе се карактірісазъ. Пънъ атунчеа ар фі фост ку непутінцъ де а превідеа каре ар фі форма насулуї, ші кът де маре ар креще. Епока ꙟн каре ел се дісвълеще есте дар ачеїа ꙟн каре секселе се десінеазъ, ꙟн каре темпераментул се формъ, ачеїа ꙟн каре трупул еа търіе саȣ ръмъне слабȣ пентру тоатъ віаца; ꙟн аша фелю къ насул есте контімпуранул аплекърілор, а патімілор, а темпераментулуї, де асеміне ші а ачестеї енерџії трупещї каре, дупре градул еї, пъстреазъ тот-деауна о аша де маре ꙟнрїуріре асупра пуртъреї оаменілор. Пентру че оаре требуе съ се міре чінева де ꙟнсъмнъріле челе прецуїоасе че насул ꙟнфъціошазъ ꙟн оаре-каре персоане, каре аȣ о фігуръ мъреацъ, мулт маї біне декът ші де о хронографіе де пе ла веакул де мізлокȣ? Аша ведемȣ ꙟн таблоаніле прінцілор ностріі де прін бісерічї, оаре-каре семне, ꙟнкът ачестеа ні лъмурескȣ де аџюнсȣ, каре аȣ фостȣ карактерул ші пуртареа лор ꙟн прівіреа попорулуї песте каре аȣ домніт еї.

Тотушї ꙟнсемнъмȣ вре о кътева дін форміле че прімеще насул, ші, оаре-каре сокотінце ꙟн ачестȣ обіект пре каре фіе-чіне лі ва модіфіка дупъ воінцъ.

Організаціїле челе маї адесе се ꙟнсамнъ адесе прін насурї марї, короетічї, саȣ ну, формънд маї а треіа парте дін фацъ ꙟн ꙟналціме ші о а патра парте дін тотімеа капулуї. Черул чел фрумос ал Атенеї ші ал Ромеї, моравуріле републікане, віаца таберілор, џімнастіка ші луптарюл, фъчеаȣ карактерул ачесте дестул де фаміліеар ꙟн фісіономііле гречещї ші ромънещї; ші ꙟнкъ кіар ачесте попоаръ марї, прівїаȣ насул деспре каре ворбімȣ ка сінгурул семнȣ потрівітȣ ку маїестатеа зінілор ші а іроілор.

Тотушї фоарте рарȣ се ꙟнтъмплъ, ꙟн тімпуріле ноастре модерне, ніще асфелю де насурї перпендікуларе пре каре артістії Гречї авеаȣ депріндере де а ле ꙟнсуші статуілор лор, ші кіар ачеастъ ліпсъ дупъ спуса луї Лаватер ар фі о перфекціе ші о норочіре пентру організмул оміенескȣ; къчї ачестȣ аутор претінде къ: *ȣн пасȣ нȣ есте фісіономічеще бȣнȣ, маре саȣ спірітȣосȣ, декът нȣмаї кънд ел ꙟнфъціошазъ ніще ꙟндоітȣрї саȣ інфлексії ліне, ніще ȣндълації ȣшоаре саȣ ніще бъетȣрї маї мȣлт саȣ маї пȣцін възȣте.* Ел маї адаоџе а зіче: *Ȣнде нȣ вецї ꙟнтълні вре о мікъ адънкътȣръ, ȣн фелю де пръвȣшіре ꙟнтре трекътоареа фрȣнтеї кȣ насȣл, афаръ нȣмаї дакъ насȣл нȣ ва фі фоарте ꙟндоітȣ, нȣмаї трацецї нічї о сперанцъ къ вецї дескопері ꙟн ачел інсȣ нічї чел маї мікȣ карактер де ноблецъ ші де търіте.* (*Ва ȣрма*).

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ

АНȢЛ II.

IКОАNА ЛȢМЕЙ.

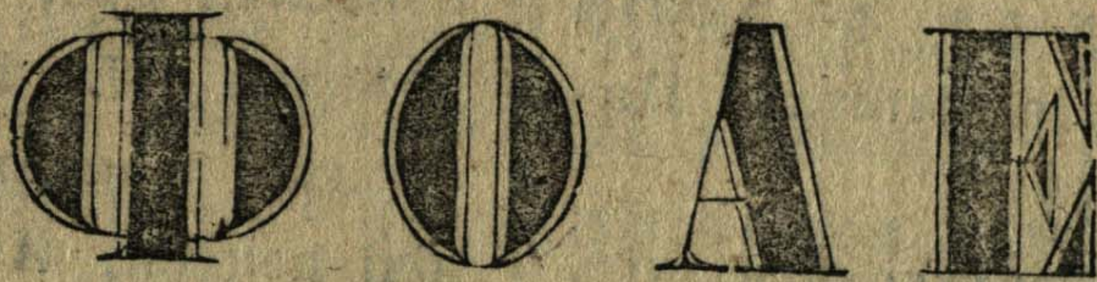

ПЕНТРȢ

NДЕЛЕТNIЧIРЕА МОЛДО-РОМЪNIЛОР.

IАШІЙ, 1846. № 31. 16 МАЙ.

IНСȢЛА СЪNТА ЕЛЕNА.

Дескоперірea Інсȣлей Сънтей-Елена, де кътръ Юан де Нова, плȣтіторіȣ портȣгезȣ, ꙟн анȣл 1502, ȣнелті де а се ꙟнлесні дестȣл де мȣлт комерцȣл рігатȣлȣй Портȣгаліеі ꙟн Індіа. Ашъзатъ ꙟн мізлокȣл преа ꙟнтінсȣлȣй Очеан, се паре къ проніа аȣ фъкȣто съ ьасъ ꙟнадінсȣ дін сінȣл мъріюр пентрȣ ка съ шербеаскъ де адъпост саȣ ачȣіаре васелор ісбіте де фортȣні. Дескоперірea ачестеі Інсȣле де кътръ Нова, се тъмплъ ꙟн 21 Маȣ, зіоа аніверсаръ а Еленеі, мама лȣй Константін ꙟмпъратȣл. Портȣгезіі о меріндаръ ꙟндатъ кȣ анімале дȣместіче ші се аръгъръ рівніторі де а пъстра ачеастъ посесіе нооъ. О ціркостанціе крȣдъ ꙟнлесні ꙟнпопоpареа сінгȣрътъцілор Сънтей-Елене. Алфонсȣ Албȣкверве, гȣвернаторȣл ашъзърілор портȣгезъщі ꙟн Індііле апȣсене, ꙟнвінгъторіȣ ла Гоа, порончі ка Портȣгезілор фȣгарі къзȣці ꙟн пȣтереа лȣі съ лі се тае насȣл, урекіле ші мъна стънгъ пентрȣ педеапса кріменȣлȣй лор, ші съ се трімать аша чȣнтіці ꙟн Портȣгаліа. Ꙟнсъ нінорочіціі аȣ фост дісбаркаці ꙟн кале ші лъсаці ла Сънта-Елена кȣ къціва негрі ші кȣ кътева анімале че се дебъркъръ ꙟн Інсȣлъ пентрȣ а се ꙟнмȣлці ші а фі де нȣтріре ачестеі колоніі ноȣъ. Ачеаста-і чеа ꙟнтъіȣ сченъ маре де дȣрере ла каре аȣ фост мартȣрі ачесте пȣціне леге де пъмънтȣ, арȣнкате ꙟн мізлокȣл мъреі Атлантіче. Тотȣші кȣражȣл, статорнічіа ші депріндереа кȣ нінорочіреа венінд ꙟн аџȣторȣл ачестор колоніщі нінорочіці, ісбȣтіръ де а ꙟнтемеіа ꙟн Сънта-Елена о стаціе прецȣіоасъ пентрȣ а амерінда ші а маі да пȣтере екіпажілор обосіте де о лȣнгъ ші остенітоаре къльторіе.

Сънта-Елена се афлъ маі ла џȣмътатеа дрȣмȣлȣі де ла Афріка ла Амеріка де Меазъ-зі. Ачеастъ інсȣлъ, пентрȣ тот-деаȣна челебръ, нȣ аре декът нȣмаі чінчі леге ꙟн лȣнџіме ші треі

ꙟн лърџіме ші унспрезъче ꙟн ꙟнпреџюріме. Ді-
пъртатъ де ла Америка де шесе суте леге, ші
де нооъ суте леге де ла Капул де *бꙋна-сперанца*,
інсула чеа маі мікъ а *Ꙟнълцъреі*, че есте де о
діпъртаре де треі суте де леге, есте партеа де
пъмънтꙋ каре-і чеа маі апропіетъ де еа
Ꙋнде путу съ се алеагъ ꙟн лумеа ꙟнтреагъ ун локꙋ
маі сінгуратікꙋ ꙟн сінул мърілор, ун пунт маі
ретрасꙋ де ла лукрурілe де пе аста луме, декът Сън-
та-Елена ку Худсон-Лове, пентру а фі ꙟн адівър
мормънтул де віꙋ пентру мареле капітанꙋ На-
полеон фаіма ꙟнтрегулуі універсꙋ?

Маі апроапе де 90 де ані Португезіі путуръ
съ трагъ ла Сънта-Елена фъръ а се ꙟндоі кът
де пуцін къ вре унꙋ попорꙋ ар маі путеа куцета
ла еа. Ꙟнсфърщіт ла 8 Іуніе анулꙋ 1588, Сірꙋ
Томас Кандішꙋ саꙋ Кавендішꙋ, ла ꙟнтурнареа
луі де ла о кълъторіе ꙟн џюрул лумеі, се афлъ
дін тъмпларе ꙟн фаца Сънтеі-Елене, ꙟнпопоратъ
ку Европеі, біне апровізіонатъ ку анімале де тот
фелюлꙋ ші дін сінул каруіа се ꙟналца о бісері-
къ унде путеа чінева съ аџюнгъ прін о шосе
фрумоасъ. Токмаі ꙟн анул 1600, ꙟн тімпул
статорнічіреі *Компаніеі Індіілор*, къ ачеастъ ін-
сулъ ꙟнчепу а се маі візіта кам десꙋ де кътръ
васеле енглезе ші оландезе. Нумероаселе ашъ-
зърі а ле Португезілор де пе марџініле оріента-
ле ші окчідентале а ле Афрічеі іаꙋ фъкут съ
не-ꙟнгріжаскъ Сънт-Елена, пе каре пусе мъна О-
ландезіі. Ачестіа ꙟн анул 1651 ꙟнтемеінд о
ашъзаре маі ꙟнсъмнътоаре ла *Капꙋл де бꙋна
сперанцъ*, Енглезіі апукъ інсула Сънта-Елена,
ку нъзуінцъ де а ну о маі пъръсі нічі одатъ.
Чел ꙟнтъю гувернатор енглезꙋ рідікъ фортіфіка-
ціі ꙟн анул 1658. Еле се нумі четъцуіа Сънтулуі
Іатес, спре мъгулірса дукулуі де Іоркꙋ, маі а-
поі реџеле Іаковꙋ ал II, афлъторю атунчеа ꙟн
фрунтеа компаніеі де Афріка. Реапукатъ ꙟн а-
нул 1672 де кътръ Оландезі, каріі ну путуръ
съ о пъстрезъ ꙟнделунгꙋ; Сънта-Елена девені
ꙟн партеа компаніеі Індіілор, каре ꙟн путереа
шартеі саꙋ леџюіреі прін каре ачеастъ інсулъ
аꙋ фост ꙟнгъдуітъ Компаніеі, юі ꙟнвоіа дрептул
де а да афаръ дін посесіе пре пропріетаріі де
пъмънтурілe ръмасе нелукрате ꙟн курџере де
шесе луні.

Капітанул Пуаріер аꙋ фост гувернаторул аче-
стеі інсуле ꙟн анул 1691. Се спуне деспре а-
честꙋ капітанꙋ о датінъ, каре се ва пъріа чюда-
тъ. Ел авеа депріндере де а прімі, афаръ де
консіліул съꙋ, пре орі ші каре лъкуіторю ла
прънзул луі. Ера де аџюнсꙋ ка съ шадъ ла ма-
са луі, пентру ка съ ну фіе ꙟмбръкат ръꙋ
нічі беців. Ачеаста аꙋ прілежіт ꙟн анул 1717
о хотъріре а консіліулуі съꙋ, вреднікъ де ꙟнфръ-
нареа брітанікъ. С'аꙋ статорнічіт ку дінадінсул,
къ ꙟн ліпса гувернаторулуі се ва пуне саре ꙟн
партеа сълеі де масъ менітъ консіліулуі; капе-
ланулуі (преотулуі) ші оаспецілор, ну лі се
вор да пентру доое саꙋ треі персоане декът
нумаі о гъръфіцъ де понкю; доое гъръфіце пен-
тру патру саꙋ шесе; іар дакъ ар воі маі біне
вінꙋ апоі съ лі се дее кътe о бутелкъ ꙟн локул
гъръфіцеі. Іар пентру оаспеціі ашезаці дін ко-
ло де саре, слободꙋ лі ера де а беа ачеіа че
вор вреа ші кът вор воі.

Компаніа Індіілор оріентале посесуеще ꙟн па-
че Інсула Сънта-Елена де ла сфършітул веаку-
луі ал 17-леа. Де ла 1801 пънъ ла 1805,
къте 165 де васе сосіаꙋ пе анꙋ ла Сънта-Еле-
на. Ачестꙋ нумър се уркъ ла 193 ꙟн анул
1833. Ꙟнпопорареа Сънтеі-Елена ера де 3078
де суфлете ꙟн анул 1808, ші де 4381 ꙟн а-
нул 1823 адікъ: 1201 албі; 911 де ашезърі
цівіле ші мілітаре; 1074 де склаві; 729 пер-
соане де фелюріте колорурі; 442 Хінезі ші 42
де ласкарі. Сір Худзон Лове пентру а доведі
гувернъмънтулуі съꙋ къ морталітатеа есте ма[illegible]
мікъ, суб кърмуіреа луі, хотърі, пентру ка съ а-
џюнгъ ла о кreщіре де ꙟнпопораре, ка копі[illegible]
нъскуці дін склаві съ ну маі фіе а стъпънілор лор[illegible]
фемеіле де ла 16 ані ші оаменіі де ла 18 ані

ꙟфъцошареа Сънтеі-Елена, де департе, се паре афі о стънкъ пустіе ші ръпоасъ. Ку кът чінева се апропіе, стънчіле дін чентру се маі скімбъ ла відере, ꙟнсъ спінтікъ ноурії ку ціклъуріле лор. ꙟнсфършіт се зъреще о вале ꙟнгустъ афлътоаре ꙟнтре доі мунці. Політіа аре о прівеліще дестул де плъкутъ, ші ніще плънте дін діпъртаре ꙟн діпъртаре ку баніані індіенещі; о еспланадъ (ꙟнтіндере) де доуе суте де палме патрате се афлъ ла ꙟнтраре. Каса губернаторулуі ші челелалте зідірі сънт ла стънга, бісеріка есте фоарте потрівіт зідітъ. Політіа купрінде треі уліце, дін каре доуе сънт пліне де дугене унде се ꙟншіръ продуктеле а амбелор лумі. Мунтеле Руперт се ꙟналцъ ла ръсъріт ші мунтеле Ладерꙋ ла апус. Ꙋн друм шовъіторꙋ дуче ла каса де плезенціе а губернаторулуі. Аерул ну преа есте сънътос, ші температура варіазъ ла фіекаре џумътате де оаръ, потрівіт друмурілор пе каре мерџе чінева. Плоіле челе маі марі ші пъклеле челе маі умеде урмеазъ де одатъ дупъ ун соаре арзъторꙋ ші дупъ о арщіцъ ꙟнъдушітоаре. О парте а інсулеі есте акоперітъ ꙟнкъ де скорпії, ші адесеорі се въд баленіле (кіції) ꙟнвъртіндусе прін џурул църмурілор. Дупъ бътъліа де ла Ватерлоо, персоана луі Наполеон, ꙟн путереа трактатулуі дін 28 Август 1815 аꙋ фост ꙟнкредінцатъ губернулуі інглізескꙋ каре-і алеасъ інсула Сънта-Елена де резіденціе. Путеріле гарнізонулуі с'аꙋ адъоџіт фоарте мулт, ші васе де ръсбоꙋ стаціона ꙟн фаца інсулеі. ꙟнпъратул аџунсъ ла Сънта-Елена ꙟн луна Ноемвріе 1815 ші мурі ла 5 Маꙋ анул 1821.

Т. Кодрескꙋ.

ТꙊРНꙊЛ КРАНІЛОР АꙊ А ТІДВЕЛОР.

Інсула Іербех (ꙟн мулте хърці нумітъ ші Зербі) се афлъ ꙟн фацъ ку марџінеа нордікъ а Афрічеі, апроапе де Туніс ші Тріполі. Еа аре ун пъмънт де тот нетед, ꙟнкът дінтр'о діпъртаре мікъ ну се веде алтъ, декът нумаі върфуріле арборілор де курмалі, сінгурул обжет че о фъку ꙟнсъмнатъ ꙟнкъ ꙟн тімпуріле челе векі. Купрінсул еі есте кам де вре о 24 міле џермане, ші лъкуітъ де о семінціе де Арабі ускъчоші.

Тоатъ імпортенца ачестеі інсуле стъ ꙟнтр'ун монумент ꙟн форма унеі пірамідe, клъдіт дін тідве де оамені, ші ашъзат пе църмул унуі портꙋ каре е тотодатъ, челꙋ маі фреквентат, ші челꙋ маі сігур де дебаркаре. Матеріалул ачестуі монумент се купрінде дін маі мулте мії де тідве де оамені, авънд фіе-каре пе дін џіос къте ун чоланꙋ де пічор, орі къте ун брац, ші ліпіте ꙟнтре сіне ку чева лут ші нъсіп, песте тотул апоі с'аꙋ адънкат мулт вар нестънс; дін партеа мъреі фіінд бътут де апъ, се веде мулцімеа къпъцінілор ші а алтор чолане.

ꙟмпопорареа Інсулеі ш'аꙋ луат ꙟнчепутул ну мулт дупъ кучерірea пърцеі нордіче а Афрічеі; маі тързіꙋ с'аꙋ стъпъніт де кътръ пашалікул турческ дін Тріполі. Філіп II а Спаніеі ꙟндемнат де Ла-Валет шефул кавалерілор де Малта, стрънсъ ла анул 1561 о арміе де осташі буні, ші о флотъ маре, ка съ супунъ Тріполісꙋ, пе каре о луасъ пуцін маі наінте вітеазул пірат Доргут де ла Малтезії неуніці ꙟнтре сіне. Доргут ꙟнтърісъ четатеа ку фортіфікації ꙟнкът тімп аꙋ фост суб стъпъніреа луі.

Флота крещінъ се алкътуіа дін 28 де коръбії марі де транспорт, ші дін 50 галере, комендуітъ де ветеазул марінарꙋ Доріа; іар арміа де 30,000 авеа де комендантꙋ пе віцъ-реџеле де Січіліа, пе Ла-Церда ші пе дука де Медіка Сідоміа. Тоці превідеаꙋ ун резултат фоарте стръ-

лꙋчіт, кꙋм ші неапърата къдере а статꙋлꙋї де Тріполісꙋ; нꙋмаї Доріа нꙋ зічеа німікъ, ел сінгꙋр обсервасъ дꙋпъ пꙋціне зіле, къ коменданціі нꙋ авеаꙋ нічї кꙋражꙋ, нічї есперіенціе дестꙋлъ пентрꙋ ꙟнсърчінареа че ш'о лꙋасъръ, деші ачестіа се лъꙋда, къ аꙋ пꙋс де гънд съ стърпаскъ Ісламісмꙋл дін ръдъчінъ дін Афріка.

Дꙋпъ треї зіле аџꙋнгънд ескадра ꙟн фаца Тріполісꙋлꙋї; ші Ла-Церда възінд фортіфікаціїле четъцїї, деклъръ кꙋ нерꙋшінаре къ четатеа нꙋ се ва пꙋте лꙋа, фъръ де о артілеріе греа; де ачеїа еспедꙋї доꙋе галере ла Малта, ка съ адꙋкъ артілеріа; іаръ ел кꙋ ръмъшіца флотеї се ꙟндрептъръ ꙟн спре інсꙋла Іербех, ꙋнде аџꙋнгънд, дебъркъ фъръ мꙋлтъ остенеалъ, токмаї пе локꙋл ꙋнде стъ ꙟакꙋм тꙋрнꙋл къпъцінілор. Арабії кꙋ кꙋражꙋ се арꙋнкъръ асꙋпра лор, діспꙋтъндꙋле пеціішꙋ тоатъ палма де лок че ачестіа вроїа съ о кꙋпріндъ. Ꙟнтр'ꙋн мінꙋт сꙋте де інсꙋланї морцї акоперіръ къмпꙋл бътъліеї, четатеа се лꙋъ кꙋ асалт, фъкъндꙋсъ прадъ фꙋріошілор солдаці. Нічї върста, нічї сексꙋл нꙋ фꙋръ респектате, харемꙋріле се ꙟнкълкъръ, лъкꙋіторії се мъчелъріръ, іар парте се дꙋсъ ꙟн робіе, орї сортіцї пофтелор мършаве а ꙋнор бірꙋіторї десфрънаці.

Іондах къпітеніа Арабілор, стрънсъ пе аї съї ꙟнтр'о лівадъ де кꙋрмале, апроапе де сатꙋл Вад-Ес-Цебіб (сатꙋл поамеї), ші аштепта прілежꙋл де аші рестаторнічї клірономіа, пе каре крештінії їо ръпіръ кꙋ недрептꙋл. Цовіа фіїка лꙋї аскꙋнсъ ꙟн каса пърінтеаскъ, скъпъ де о камдатъ де мъчелъріа фъкꙋтъ, дар дін ненорочіре фіінд дескоперітъ де Дон Іозе Саера гардістꙋл лꙋї Ла-Церда. Ачеста токмаї акꙋма ꙟші пътъ нꙋмеле прін о рꙋшіноасъ сілꙋіре асꙋпра сърманеї Цовіа. Ꙟнсфършіт скъпънд еа прін мізлоаче інџеніоасе де сꙋб пꙋтереа аспрꙋлꙋї съꙋ стъпън, аџꙋнсъ ꙟн кастрꙋл (табъра) пърінтескꙋ, ші спꙋіндꙋї рꙋшінеа че аꙋ сꙋферіт, ꙟнкісъ окії пентрꙋ тот-деаꙋна, рідікъндꙋші віаца ка непріхъніта Лꙋкреціе романъ. Ла моартеа ꙟеї ꙟнтрістатꙋл ші дісператꙋл Іондах, џꙋръ чеа маї кꙋмплітъ ръсбꙋнаре (вінділкаре).

Осташії крештіні сокотеаꙋ къ дꙋпъ ачеастъ мікъ ꙟмпротівіре н'аꙋ де а се маї теме де німікъ дін партеа Арабілор; дечї еї с'аꙋ дедат кꙋ тотꙋл ла молъчꙋні ші ла пітречері вахънале. Іондах възінд ꙟнсъ непъсареа кꙋ каре връжмашії лꙋї ꙟші пітречеаꙋ ꙟмбътъндꙋсъ, се фꙋрішъ пънъ ꙟн сат, спіонъ тоате, ші фіінд къ нꙋ ера нічї о пазъ ꙟн џꙋрꙋл сатꙋлꙋї, ел адꙋсе пе аї съї кꙋ сіне, ші аша де одатъ къзꙋръ Арабії ꙟн мізлокꙋл крештінілор. Ачеста аꙋ фост сємнꙋл челдінтъї а ръсплътіреї лор; ші ініма ръпітъ а пъдінтелꙋї арабꙋ, нꙋ се поате акꙋм віндека десъвършіт, декът нꙋмаї прін чеа маї кꙋмплітъ ръзбꙋнаре асꙋпра лор.

О асеміне сънџероасъ партідъ се формъ ші ꙟн сатꙋл Есꙋх. Ꙟнкꙋръжаці прін ачест резꙋлтат, Арабії се арꙋнкъръ ꙟн чете асꙋпра капіталіеї, о ꙟнкꙋнџꙋръръ, ші се гътескꙋ де асалт. Крештінії сімцъскꙋ требꙋінца ꙋнеї ꙟмпротівірї серіоасъ, еї 'ші адꙋнъ тоате трꙋпеле челе маї бꙋне, ле пꙋне ꙟн фрꙋнте дꙋпъ арта дісіплінатъ а Европеї, ші ꙟндеамнъ пе връжмаші ла резбоїꙋ. Мꙋсꙋлманії ꙟнкꙋмътъндꙋсе се пріндꙋ де бътъліе, се арꙋнкъ кꙋ тꙋрбареа чеа маї апрінсъ ꙟн шірꙋріле крештінешті, ле спаргꙋ, ші-ї сілескꙋ съ-ші гъсаскъ мънтꙋіреа ꙟнтр'о фꙋгъ рꙋшіноасъ. Арабії фолосіндꙋсъ де ачеастъ ꙟмпреџꙋраре ꙟнтръ ꙟн четате, пе каре крештінії о пъръсісъ акꙋм, фꙋџінд спре портꙋ. Ꙟнсъ оара (чеасꙋл) лор аꙋ сꙋнат! рефлꙋксꙋл мърії, каре аіче ціне 8 оаре, аꙋ арꙋнкат тоате корьбііле лор ла ꙋскат. Арабії ꙟї ꙋрмърескꙋ пънъ ꙟн апъ, ꙋнде ръзбоїꙋл се репоеще, ꙟї тае, ꙟї ꙋчід кꙋ міїле, ꙟнлеснїці фіінд ла мъчелъріеа ачеастъ інферналъ де костꙋмꙋл лор, мꙋлт маї ꙋшор декът ал крештінілор, карії ꙟнкъркаці де зале, ші де алте армътꙋрї греле, абіа ціне аꙋ фацъ кꙋ спрінтенії Арабї.

Дінтре тоцї крештінії че десбъркасъ пе Інсꙋлъ, пꙋцінї нꙋмаї аꙋ скъпат кꙋ віацъ, тоцї чеїлалцї періръ

де аскꙋпітꙋл савіеї Арабілор, ꙟнсфършіт нꙋмаї ꙋнꙋл аꙋ ръмас віꙋ ші ачеста ера Саера.

„Ачеста аꙋ фост дорꙋл меꙋ чел маї фербінте,“ зісъ Іондах, „съ нꙋ въ атінџеці де дънсꙋл, пъстраці-лꙋ пентрꙋ міне.“

Ла-Џерда каре ꙟнкъ нічі нꙋ ешісъ дін корабіе, възънд пе де о парте рꙋінареа десъвършітъ а арматеї, іар пе де алтъ парте флота тꙋрчеаскъ апропііндꙋсъ де Інсꙋлъ, пердꙋ тот гꙋстꙋл де аші маї ръсбꙋна асꙋпра Арабілор, ші ꙋрмънд есемплꙋлꙋї лꙋї Доріа, каре ка ꙋн леꙋ ловіт де глонтеле вънъторюлꙋї, ꙟнфрꙋнтъ кꙋ 5 галере тоатъ флота тꙋрчеаскъ, че се пердꙋ ꙟн ноіанꙋл очеанꙋлꙋ.: тоате челелалте коръбії пікаръ ꙟн мъна лꙋї Кара-Мꙋстафа, каре ле дꙋсъ ка ꙋн пріноc ꙟнсъмнат стъпънꙋлꙋї съꙋ Сꙋлтанꙋл Солеїман ла Константінополі.

Ꙟн бътъліа ачеаста аꙋ періт 14,000 де крещіні, — іар ꙟн тоатъ еспедіціа 25,000.

Ръсбꙋнареа Арабілор фꙋ десъвършітъ; дар о ісбъндъ аша вреднікъ де ꙟнсъмнат, кꙋм пꙋтеа оаре съ се пеарзъ пентрꙋ сімпла історіе а ачестеї Інсꙋле, че авеа требꙋінцъ де ꙋн монꙋмент, каре съ адꙋкъ амінте лъкꙋіторілор еї іспръвіле стръмошілор лор? Фіінд къ Мꙋсꙋлманії нꙋ ле скріꙋ преа ꙋшор, апоі лі вені ꙟн мінте де а тъе капетеле крещінілор къзꙋці ꙟн бътъліе, ші де а фаче дін трънселе ꙋн монꙋмент. Ꙟн тімп че тꙋрнꙋл де тідве се клъдіа, Саера се пꙋсъсе дін поронка лꙋї Іондах ла челе маї грозаве ші мꙋнчітоаре кінꙋрі, пентрꙋ а ꙟмпъка ꙋмбра неприхънітеї Џовіе. Ꙟнсфършіт не маї пꙋтънд фіреа оменеаскъ съ сꙋфере о асеміне рътрътаре ші скінџюіре, і се діспърці капꙋл де кътръ трꙋнкюл чел џюпіт де піеле ꙟнкъ де віꙋ, ші се пꙋсъ ка коронъ ꙟн върфꙋл тꙋрнꙋлꙋї къпъціналꙋ, ꙟнтрꙋ стрігъріле де бꙋкꙋріе а Арабілор бірꙋіторі, (Везі ікоана алътꙋратъ).

Z. Колꙋтъꙋ.

ОКІРЕ АСꙊПРА ІАПОНꙊЛꙊЇ ꙞN АСІА.

Іатъ че скріе ꙋнꙋл дін чеї маї вестіці скріїторі францезі деспре статꙋл Іапонꙋлꙋї: „Портꙋгезії, ашъзаці ка негꙋціторі авꙋці ші ка ніще реџї пе мърџініле Індіеї ші ꙟн пенінсꙋла Гангесꙋлꙋї, трекꙋръ маї ла ꙋрмъ, ꙟн анꙋл 1538, ꙟн інсꙋліле Іапонꙋлꙋї. Дінтре тоате църіле Індіеї, Іапонꙋл ꙟнвреднічеще маї кꙋ самъ лꙋареа-амінте а Філософꙋлꙋї ші а Історікꙋлꙋї. Венеціанꙋл Маркꙋ-Паꙋл аꙋ дат о релаціе деспре Іапонꙋ ꙟнкъ ꙟн векꙋл ал треіспрезечелеа; ел кълъторісъ пе ꙋскат ла Хіна, ші шербінд ꙟнделꙋнгꙋ тімп сꙋбт ꙋнꙋл дін копііі лꙋї Чінгіс-Ханꙋ, ꙟмпъртъші челе маї дінтъю ꙟнсъмнърі деспре ачесте інсꙋле нꙋміте *Іапонꙋл* ші кърора ел ле зіче *Ціпангрі*; ꙟнсъ контімпꙋранії лꙋї, каре адоптаꙋ фабꙋліле челе маї гросолане, нꙋ крезꙋръ адівърꙋрілор арътате де кътръ фаїмосꙋл Маркꙋ-Паꙋл. Манꙋскрісꙋл лꙋї ръмасъ мꙋлтꙋ тімпꙋ некꙋноскꙋт: ел пікъ маї ла ꙋрмъ ꙟн мъніле лꙋї Хрістофор Колꙋмбꙋ, каре се слꙋжі нꙋ пꙋцін де а'ші маї ꙟнтемееа сперанца лꙋї де а афла о лꙋме ноꙋъ, каре ар пꙋтеа съ леџе ръсърітꙋл кꙋ апꙋсꙋл. Колꙋмбꙋ нꙋ се ꙟншълъ декът ꙟн пъререа къ Іапонꙋл ар атінџе пъмънтꙋл Емісфереї че ел аꙋ доскоперітꙋ. Шефії реліџіеї аꙋ фост тот-одатъ ла Іапонезї ші шефії ꙟмпъръціеї маї мꙋлтꙋ декът ла орї каре алтъ націе а лꙋмеї; Сꙋкчесіа понтіфічілор-домніторі се веде прелꙋнџіндꙋсе кꙋ маї мꙋлте векꙋрі ꙟнапої. Ꙟнсъ секꙋларії саꙋ міреній, ꙟмпъртъшіндꙋсе пꙋцін къте пꙋцін де кърма гꙋвернꙋлꙋї, пꙋсъръ мъна кꙋ десъвършіре пе ла ꙟнкіереа веакꙋлꙋї ал шесеспрезъчілеа, фъръ а кꙋ-

теза тотуші ка съ німічаскъ расса ші нуміле де *понтіфї* кърора ле аў ръпіт тоатъ путереа. Суверанул понтіфў, нуміт *Dаіро*, оракулул реліціеї, аре венітурі фоарте марї; ꙟнсъ путереа абсолутъ ші нецърмурітъ се кувіне суверанулуї секуларў, акъруіа нуме есте *Кубо*.

„Реліціа чеа маї ауторізатъ ꙟн Іапонў купрінде респлътірї ші педепсе дупъ моарте. Порончіле еї челе маї де къпітеніе, пре каре еї ле нуме кў *дутпезеещї*, опрескў мінчуна, некумпътареа, фуртішагул ші оморул. Се маї веде ꙟнкъ щі ꙟнвъцътура деспре тъмпераціе саў кумпътаре, каре опреще бъутуріле спірітуоасе, ші ачесте порончї се ꙟнтіндў ку опріреа учідереї пънъ ші асупра анімалілор; ші дакъ еї аў мулте фабуле, апої се асамънъ ꙟн ачеаста ку тоате попоареле каре ꙟнкъ ну аў куноскут лумінa адівърулуї респъндітъ прін ꙟнвъцътура хрістіанісмулуї.

„Фіінд къ фундаментул моралулуї есте тот ачелашў ла тоате попоареле, апої сънт аніждереа ші датіні ꙟн віаца цівілъ че се вълў статорнічіте песте тот пъмънтул. Де есемплу Іапонезії се візітеазъ ꙟн зіоа де анул ноў, ші ꙟші факў дарурї унул алтуіа, руделе ші прієтінії се адунъ ла ун локў ꙟн зіле де сърбътоаре. Еї аў суперстіціа връжіторіілор. Се веде ла дъншії пелерінацул саў візітаціа локурілор сфінте, черкъріле ку фок аша прекум се фъчеа ші ла ної ку сърутареа сінецеї ꙟнкъркатъ, ку кееа бісерічеї ꙟ кънд чінева къдеа суб прінус де фуртішагў; ꙟнсфършіт еї пунў пре оаменії лор чеї марї ꙟн черў ка ші Гречії ші Романії; ꙟнсъ ку ачеа діосъбіре къ ла Іапонезї нумаї *Dаіро* аре дрептул унеї асеміне ꙟнзінірї саў апотеозў.

„Іапонул ера ꙟмпърціт ꙟн маї мулте секте, де ші субт ун реце-понтіфў; ꙟнсъ тоате ачесте акте се ꙟнтролокаў ꙟн ачелеші прінціпії де морал. Ачії че кредеаў ꙟн метампсікозе (тречереа суфлетулуї дін оамені ꙟн анімале) ші ачеіа че ну кредеаў ꙟн еа, ну мънкаў атунчеа ба кіар ші астъзї карнеа добітоачелор че шербескў пре омў. Тоатъ націа се нутреще ку орезў ші ку легумї, ку пеще ші ку поаме.“

Сънтул Франціскус Ксавіе предікъ Еванцеліа ла Іапонў ꙟн анул 1554. Ꙟн анул 1629 се нумъра маї біне де патру суте де мії де крещінї; ачеаста къшунъ оаре-каре теамъ ꙟмпъратулуї, каре ꙟн анул 1637 порні о прігоніре асупра лор німічінд крещінісмул.

Капітала Іапонулуї есте І*едо*: Іапонезії ꙟн ценере сънт мічї, аръмиї ші слуцї.

Т. Кодрескў.

ФІСІОNОМІА ОМУЛУЇ.

(Урта).

СЕМNЕ СКОАСЕ DІN ЧЕРЧЕТАРЕА ОКІЛОР.

Персіенії убеаў аша де мулт карактерул деспре каре ні е ворба, адікъ насул короетік саў преа рідікатў, ꙟнкът ну преа букурошї ар фі рекуноскут дрепт реце пе ун прінцў че ну ар фі авут ун асемінеа насў. Іатъ пентру че еўнучії ераў маї ку самъ ꙟнсърчінаці де а траце ку до-уе деціте насул тінерілор прінці персіенї.

С'аў възут фамілії ꙟнтрецї акърора насурї короетічї формаў карактерул діосъбіторіў ші акредіторіў; ші ачеастъ клірономіе де ла о пенерапі-

ла алта се веде маї де къпітеніе ꙟтре класеле трꙟндаве ші блънде, кърора о старе де о статорнікъ проспerітате саȣ де авуціе лі дъ путере де а'ші алеџе аліаціле лор ші де а се букура де о віацъ фъръ де піедічї ші фъръ де супъръррі ші неаџюнсурї. Токмаї ачесте персоане че'с ꙟнзъстрате ку ун насȣ короетікȣ, се аплеакъ фоарте рар ла лукръріле трупещї, дін ачеаста організаціеа есте маї тот деауна деградатъ; ші маї ꙟн џенере ачесте персоане'сȣ ꙟнтрепринзътоаре ші амбіціоасе ку десевършіре. Фаміліеа Воровезȣ се афла ꙟн ачеастъ катіґоріе, ші ꙟатъ че ꙟндемнъ пе шефул ачестеї фамілії де а зіче, адресъндусе кътръ унул дін руденііле луї челе тінере че ера маї нерастъмпъратȣ де кът тоцї чіелалцї: „Фії елоквентȣ ші віртосȣ ꙟн атъта кът поцї; сілеще де а фі ꙟнвъцат, ачеаста ну се агонісеще ꙟнтр'о зі, фъ-те ерудіт (кътурарю), аста'мї віне ла сокотеалъ... ꙟнсъ мъ рогȣ, скумпул меȣ амікȣ, съ ну аї амбіціе де а девіні сънтȣ: канонізаціа вържлуї тъȣ Карол аȣ руінатȣ фаміліа ноастръ!“

Ȣн насȣ маре предомніт де о фрунте ларгъ ші проемінентъ саȣ ешітъ афаръ де каре се діспарте прін о неꙟсъмнатъ скъзътуръ, аратъ доринцъ маре пентру путернічіе, статорнікъ воінцъ де а ꙟнфрунта ꙟнпіедекъріле, ші стъруінца неапъратъ пентру а ле комбате, ꙟнсъ ну ші чіркон-спекціа саȣ кібзуіреа де а ле ꙟнлътура, нічї ꙟнцълепчюнеа де а ле абате ші де а ле німічі: насул луї Наполеон ера дін фелюл честȣ де пе урмъ Кънд окії се афлъ маї ꙟнтр'о нівелъ ку насул, е фоарте де крезут къ спірітул есте моале, воінца шовъітоаре, ші ꙟнцълеџереа сънътоасъ есте маї де німікъ.

Насул афлъндусъ де а дрептул уніт ку фрунтеа фъръ а фі вре о адънчіре саȣ вре о пръбушіре ꙟнтре насȣ ші фрунте, есте маї тот деауна семнул капріцііlор копілърещї, а унеї дешертъчюні ковършітоаре, ші къте одатъ а віціілор ші а ꙟнџіосіреї. Німікъ ну фаче пе чінева ꙟнџіосіторю ші търъторю ка неꙟнвінса невое а унеї путернічії пе каре ну о поате къпъта де сіне ꙟнсуші. Амбіціїле субалтерне сънт каре ꙟнкуръжеазъ деспотісмул ші тіръніа: асфел ера насул џенералулуї Нарчіс, афлъторȣ суб ꙟнпъратул Іустініан.

Ȣн насȣ короетікȣ вестеще ꙟн џенере мъндріе ші амбіціе; меланколічії ші колерічії аȣ ун асемене насȣ. Ла насурї марї барба есте обічнуіт деасъ, окії негрї саȣ мурї, пърул негру ші аспру. Чеа маї маре парте дін політічії чеї марї, дін амбіціошії чеї маї фаїмошї ші о мулціме де поецї марї ші прозаторї ілустрі с'аȣ ꙟнсемнат прін насурї де о мъріме маре: Кірус, Константін, Макіавел, Лудовік ал XI-леа, Катіліна, ші чеа маї маре парте дін скрііторії векулуї луї Лудовікȣ ал XIV, Шіллер, Кювіер ш. а. л.

Ȣн насȣ де мізлокȣ ші супціратікȣ есте семнул унеї сімціблітъцї віоае, унеї імаџінації ші а унуї ентусіасмȣ, къте одатъ а фінецеї, а гібъчіеї ші а вікленіеї; асфел есте насул оаменілор нервошї.

Ȣн насȣ скуртȣ, гръмъдітȣ, гросȣланърї, палід ші умфлатȣ аратъ амевінцареа ші адесеорї есте семнул унуї темперамент лімфатік, ші а унеї конституції скрофулоасъ. Маї тот деауна ачесте насурї скурте ші десе се асоціазъ ку ніще окї албастрі, ку буза маре ші ку пърул блондȣ: барба атунчеа есте саȣ преа пуцінъ саȣ ліпсеще ку тотул. Ніще асфелю де насурї аратъ пуцінъ енерџіе, пуцінъ статорнічіе, ші ꙟнкъ ші маї пуцінъ џюдекатъ; ші ну сънт ꙟнзъстрате ку вре ун оаре каре градȣ де меморіе ші де імаџінаціе; ба ꙟнкъ, фіінд къ індівіделе асфелȣ формате сънт маї тот деауна болнъвічошї, трꙟндаві ші шъзъторї апоі еї агонісескȣ къте одатъ о еспеpіенцъ доместікъ саȣ де касъ дестул де прекоче (тімпуріе) ꙟнкът се сокотескȣ де каснічї ка де ніще феномене мічї ші де унȣ спірітȣ преа алесȣ, ꙟнсъ ачеаста-і нумаї о пълъларе.

Насул есте адессорі повърніт спре дреапта, ꙟнсъ ачеаста ну купрінде нічі о імпортецъ ꙟн прівіреа карактерулуі; аста віне дін сімплул результату пентру къ дъмў маі тоці о ꙟнтъітаре ла лукру брацулуі дін партеа дреаптъ. Стънгачіі аў насул плекат спре стънга.

Патіміле челе марі прекум ші боаліле слъбескў фігура ші факў насул маі маре адікъ маі ешіт афаръ.

Насуріле ꙟн каре діспърцітура чеа дінтре нърі есте ешітъ афаръ, ші се прелунџеще кътръ гуръ, аратъ маі тот-деауна ун егоісмў саў о сімцуалітате аша де лакомъ, ꙟнкът нещіне ну маі аре невое де семнул де каре ворбескў пентру а-і ꙟнсемна ші а'і блъстъма ферінду-се де еі.

Ун насў акърује ръдъчінъ есте адънкатъ ші върфул гросў ші рідікат, аратъ пуцінъ сагачітате саў ацеріме, пуцінъ мъріме, ꙟнсъ мултъ ꙟндъръпнічіе ші о маре плекаре спре џелосіе. Дакъ насул се плеакъ кътръ гуръ, ачеаста аратъ маі ку самъ ніще куџетърі пъмінтещі.

Дунџі параделе, че шерпуескў пе лътуріле насулуі, аратъ маі тот-деауна іпокондріе, пътъниціе саў місантропіе, ші адесеорі о малічіозітате фрікоасъ каре, неꙟндръзнінд съ ворбіаскъ, 'ші ресбунъ прін ръутъці ші грімасурі.

Оаменіі фрікоші, маніачіі (смінтіціі), ші оаменіі пре каре-і окупеазъ ніще віоае стърунінці, саў ніще медітацііі профунде, капътъ адессорі деприндері де а сбърчі върфул насулуі ку ун кіп необічнуіт; алціі рідікъ тот-одатъ капул ші буза тот ꙟн ачеа парте; алціі слободў пе нерүте ун ціпет мікў фъръ вре ун ꙟнцълесў саў фъръ вре о ꙟнсъмнаре.

Мулте фемеі аў адесеорі амъндоуе нъріле фоарте мішкъчіоасе.

Оаменіі колерічі аў чеа маі маре парте насул скуртў ші тот-одатъ ротундў, саў пуцін кам ꙟнторсў, ку нърў десў ꙟн нърі ші ꙟмпръщіетў.

Ун насў рідікатў, каре ну есте ꙟн вре о ꙟнпончішере нічі ку гура нічі ку окіі, есте ун семнў преа рар де ꙟншълъчуне а унуі карактерў сенсуалў. Сократ авеа ун нас рідікат, кум ші весітул докторў Галлў; ші ачещі філософі, дестул де віне трътаці де натуръ ку даруріле еі, ꙟнтъріа презічереа че се къпъта дін дефектеле лор челе натурале.

Ун насў мікў рідікат ку ніще окі преа мічі ші ку спрінчене ръсъріте, сънт де ајунсў пентру а карактеріса пе ун омў плінў де връжмъшіе, ун търіе бръў де џудекъці ші ун ом ръў фъръ де кувънт. Ачест фелў де оамені небагъ ꙟн самъ норочіреа лор нумаі ка съ зікъ ун кувънт атъкъторі ші пе фаміліа лор пентру о маліціосітате; еі аў апіждереа ніще лауде ꙟнпестріціте пентру ачіа че-і аскултъ, іар пентру чіі че ну сънт де фацъ се факў ніще ценсорі ꙟнфрікошаці.

Татаріі аў де асъміне насул фоарте скурт ші уморул лор е преа връжмъшіторў де а фаче ръў.

Насуріле туртіте, саў лъціте аратъ ніще непутінці трупещі фоарте серіоасе, дакъ еле ну сънт іскате дін вре о тъмпларе саў боалъ. Ачеастъ конформаціе де насў, аша де десплъкутъ прівірей ноастре, се сокоате ка о фрумусеце ꙟнтре Хотентоці; ачесте попоаре ꙟнтребуінцескў ꙟнкъ ші ніще мізлоаче местешуџіте пентру 'а продуче ачеастъ діформітате, каре лі се паре о фрумусецъ преа мулт доріть ші алеасъ.

Алте попоаре аў куџетат ку тотул алмінтрілеа. Евреіі ꙟнділъртаў де ла алтарі пре ачіа че авеаў насул діформат, ші Еџіптеніі осіндеаў пре фемеіле адултере де а лі се тъіа насул воінд прін ачеаста а ле слуці ку десевършіре спре а ръспінсе дін сінул сочіетъцеі. *(Ва ўрма)*.

ІNСТІТꙋТꙋЛ АЛБІNЕІ

TURNUL CRANILOR AŬ A TIDVELOR.

АНУЛ III.

ІКОАNА ЛУМЕЇ.

ПЕNТРȣ

ꙞNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 32. 24 МАЇ.

ПАРТІDЕЛЕ ЧЕЛОР АЛБАСТРІ ШІ А ЧЕЛОР ВЕРЗЇ.

ꙞNСЪМNЪРЇ ІСТОРІЧЕ АСȣПРА ПАРТІDЕЛОР ЧІРКȣЛȣЇ DЕ ЛА РОМА ШІ DЕ ЛА БІЗАNЦІА.

Партіделе пре каре патіма чеа неꙟфрънатъ [а] Романілор пентрȣ жокȣрї ле аȣ іскат ꙟнтре [ам]ізітаторії ціркȣлȣї, ꙟнтр'о епохъ дестȣл де [ап]ропіетъ де ꙟнтемеереа Ромеї, фіінцеръ [ꙟ]н імперіа Бізантікъ, пънъ кътръ ꙟнкее[р]еа векȣлȣї ал 15-ле; еле сънт о ꙟнтъмпларе [а]ша де естраордінаръ ꙟн кът сокот къ нȣ ар фі [н]ефолосіторїȣ де а кȣлеџе ші а компара соко[т]інцеле історічілор, каре, ꙟн деосебіте епохе [а]ȣ ворбіт маї мȣлт саȣ маї пȣцін деспре ачесте [де]шенцате ріваліт ъцї. Нічї ȣн скрііторїȣ нȣ аȣ [д]ескрісȣ комплетȣ історіеа лор.

[Ѥ]Е кȣ непȣтінцъ де а детерміна кȣ ꙟнкредін[ца]ре епоха ꙟн каре аматорії алергърілор ꙟнче[пу]ръ а се десбіна ꙟн партізї. Тотȣш тоате не фа[к] съ кредем къ ачеастъ ꙟнпъ рекере датазъ [дін] челе ꙟнтъїȣ тімпȣрї а ле репȣблічеї романе; [ш]ї џіокȣріле пȣбліче се фъчїаȣ маї де къпіте-ніе дін алергърї ші дін лȣпте ꙟн каре фіе-каре се сіліа де а ꙟнвінџе пе протівнікȣл съȣ, ші аматорії ачестор џіокȣрї негрешіт къ требȣіръ а се десбіна ꙟн чете неаміче.

Дȣпъ къдереа репȣблічеї, џіокȣріле чіркȣлȣї аȣ фост ꙟнтреціпȣте де тоцї ꙟмпърації, каре, дȣпъ есемплȣл лȣї Іȣліе Чесар, саȣ шербіт пентрȣ а абате де ла авеніментіле (тъмплъріле) політіче атіндереа попорȣлȣї ші а класелор ꙟналте. Чесарȣ мърі кȣпрінсȣл ціркȣлȣї, ші ꙟнтецї тінерімеа ші пе челе маї нобіле фамілії дін Рома де а се ꙟнпъртъші ла алергъріле де каї ші де каръ. Аvгȣстȣ адесеорї ꙟнтребȣїа зіле ꙟнтреџї ла ніще асфелїȣ де џіокȣрї ші атȣнчеа ел ꙟнкредінца требіле статȣлȣї ла оаре-каре офіціанцї а палатȣлȣї.

Дакъ Тіберіе нȣ ꙗбі ачесте есерчіції, Калігȣла, дȣпъ ȣрмареа лȣї Аvгȣстȣ, порончі адесеорї

асемене алергърі, ꙟн каре нұмаі сенаторіі пұтеаȣ фігура. Токмаі сұбт ачест ꙟмпърат се ворбі пентрұ чеа ꙟнтъію датъ де партіда чеа верде, партідъ прецұітъ аша де мұлт де Калігұла, ꙟнкът ел маі тот деаȣна чіна ꙟн граждұріле ачестеі партідъ, ұнде ші пітречеа чеа маі маре парте де тімпȣ. Нерон се паре къ ꙟн џұнеца са аȣ дат ꙟнтъіетаре челор верзі; ꙟнсъ фъкъндұсе ꙟмпърат ел о аръта партідеі челеі албастръ. Вітеліус де асеміне протегуі пре чеі албастрі, ꙟн атъта ꙟн кът педепсі кұ моарте пе къціва оамені дін попор пентрұ къ аȣ ꙟнџұрат партіда луі чеа фаворітъ.

Аплекареа ꙟмпъраціілор пентрұ џіокұріле чіркұлуі, аплекаре каре се пріфъчеа къте одатъ ꙟн мономаніе (небұніе) дъдұсе атъта імпортенцъ ші атъта сұмеціе партіделор, ꙟн кът адесеорі се къшұнъ, прекұм се ва віде, ніще сченe дестұл де скъндълоасе.

ꙟнсұші сұверанұл нұ ера скұтітȣ де ꙟнџұръріле партідеі пе каре о деспрецұіа: аша ꙟмпъратұл Верұс, каре ера ꙟн фаворұл челор верзі, ші каре дъдеа чінстірі маі дұмнезъещі ұнуі калȣ дін ачеастъ партідъ, аȣ фост ꙟнтр'о зі ꙟн пұблікȣ інџұріатȣ де кътре чеі албастрі.

Есемплұл ꙟмпъраціілор аȣ фост ꙟнкұрънȣ ұрмат ші де кътръ попорȣ каре се дісбінъ ꙟн доуе табере неаміче. Пұцін къте пұцін партіделе цірқұлуі абсорбіръ атіндереа ꙟнпопоръреі ꙟнтреџі, а арістокраціілор ші а плебеілор. Дакъ требуе съ кредем пе Монтескію, аұторұл діскұрсұлуі асұпра каұзілор къдереі елоквенціеі, нұ ера алтъ ворбъ ла Рома, ꙟн адұнъріле пұбліче ші партікұларе, де кът де репрезентацііле театрұлуі ші а чіркұлуі; ꙟнсұш професоріі нұ ворбеаȣ алта кұ елевіі лор де кът нұмаі деспре џіокұрі.

Партіделе фіінцъръ ꙟнкъ ꙟн тімпȣ де маі мұлте векұрі, нұ нұмаі ꙟн Рома, дар ꙟнкъ ші ꙟн політііле провінціілор челе маі імпортенте. Іатъ ұн лукрұ де ꙟнсъмнат; історіа каре къте одатъ таче деспре стареа політікъ а Імперіеі романілор, ꙟн оаре-каре періоаде, еа ні аратъ стареа партіділор цірқұлуі маі кұ лъмұріре.

Реџеле острогоцȣ, Теодорік, лъъ пе чеі верзі сұбт окротіреа луі. Ел порончі къ фұгачіі каре се вор деосъбі ꙟн алергърі съ пріміаскъ каръ романе дрепт респлътіре, ші пантомімічіі о леафъ пе лұнъ. Тотұші ꙟнпъречереа візітаторілор цірқұлуі се паре къ с'аȣ лъціт ші пъстрат маі мұлт ꙟн провінцііле де меазъзі але імперіеі де кът ꙟн партеа де апұс.

Се прісұне къ џіокұріле цірқұлуі ꙟнчетаръ ла Апұс де пе ла векұл ал шеселеа, ші кіар ꙟн Італіа, нұ се маі веде нічі ұрмъ де ачесте прівілеџіұрі пін тімпұл Ломбарзілор.

Къчі, де къте орі ачестȣ гұст лұмескȣ се трезіа ꙟн попоаре, клерұл авеа ꙟнгріжіре де а'лȣ ꙟнъдұші; сіноаделе аменінцаȣ кұ ескомұнікаре (депъртаре де ла кредінцъ) пре тоці ачіїа че с'ар ꙟнпъртъші де џіокұріле чіркұлуі.

Ні ліпсескȣ ꙟнсъмнърі акұрате деспре ұрікұл партіделор Іподромұлуі ꙟн Бізанціа. Тотұші е дестұл де доведіт къ еле фіінцаȣ ꙟнтр'о епокъ дестұл де ꙟндепъртатъ, чел пұцін пе ла домніреа луі Северȣ, къчі ачестȣ ꙟнпъратȣ ꙟнчеш дұрареа ұнуі чіркȣ пре каре'л ꙟнкеіе Константін чел Маре. Ачесте партіде къпътъръ маі тързіȣ ꙟн капітала чеа ноұъ а Імперіеі романе о імпортенцъ маі маре ꙟнкъ де кът ачеіа че о аве ꙟн політіа Цезарілор. Ла Константінополі ші ꙟ џенере маі ꙟн тоате політііле чева ꙟнсъмнътоаре а провінціілор ръсърітене а ле Імперіеі, маі ку самъ ꙟн Антіохіа, аплекареа попорұлуі пентр џіокұріле пұбліче се ꙟнтінсъ пънъ ла небұніе.

Непріетеніа партіделор Іподромұлуі се паре к с'аȣ маі ꙟнтеціт прін ꙟмпърекеріле реліџіоасе маі кұ самъ де ла Леон-чел-Маре ші ұрмътрұл луі.

Тотұші нұ се поате хотърі каре партіде с'а деклърат фъцішȣ пентрұ кұтаре доктрінъ еретік каре тұлбұръ ꙟн ачеа епохъ бісеріка Гр чеаскъ. Чеа ꙟнтъю ісбұкніре а фұріеі џелоасе

партіделор се тъмплъ ла анȣл 501 сȣб домніреа лȣї Анастасіе. Ꙟнтр'о зі къtръ амеазъ, кȣ тоате къ маї маріле поліцieї ера де фацъ, партіда верде, каре аскȣнсъсъ армеле сȣбт о мовілъ де вердецȣрї ші де оале че се віндеаȣ̆ ла поарта чіркȣлȣї, нъвъліръ де о датъ асȣпра партідеї албастре.

Атȣнчеа се тъмплъ о лȣптъ крънченъ ꙟн каре маї мȣлт де треї міï де четъцънї афлъръ моартеа.

Сȣбт Іȣстініан, сȣмеціа партіделор трекȣ песте капът. Ачест сȣверанȣ̆ каре ꙋбеа фоарте мȣлт џіокȣріле чіркȣлȣї, лȣасъ пре чеї албастрі сȣб протекціа лȣї, маї кȣ самъ дін ꙋбіреа соціеї сале Теодора каре, потрівіт кȣ стареа еї чеа ꙟнџіосітъ дінтрȣ ꙟнчепȣт, требȣіа съ аїбъ ȣн інтересȣ̆ маре ла інтріџіле Іподромȣлȣї. Пърінтеле еї, ȣн оаре-каре Акапіȣс, аȣ̆ въндȣт де мȣлте орї ȣршї партідеї челеї верде.

Въдȣва лȣї, каре се ремърітъ пȣцінȣ̆ тімп дȣпъ моартеа лȣї, рекламъ пентрȣ соцȣл еї чел ноȣ̆ месеріа ръпосатȣлȣї; ꙟнсъ непȣтънд ꙟнлътȣра інтреџіле маї марелȣї дънцȣітор а ачестеї партіде, ꙟнтро зі ꙟн кȣрсȣл ȣнеї лȣпте де фіаре сълбатіче, еа тріміcъ пе челе треї фііче а сале, ꙟнтре каре ера ші Теодора, ка съ се роаџе ꙟн мізлокȣл іподромȣлȣї партідеї челе верде. Фрȣмȣсеца тінерілор фете, лакріміле лор, рȣџеле лор нȣ ꙟнсȣфлъръ ꙟн ачесте інімї ꙟнпіетріте де кът о деспрецȣіре дефъїмътоаре; ꙟнсъ партіда албастръ се ꙟндȣіоші, ші дъдȣръ мамеї лор слȣжба че о череа пентрȣ барбатȣл еї. Теодора трекȣ апої ꙟн партеа албастрілор. Актріцъ саȣ̆ ꙟмпърътеасъ, еа цінȣ пȣтернік кȣ ачеастъ партідъ, ші нȣ ертъ челор верзї афронтȣл пре каре л'аȣ̆ сȣферіт еа ші сȣроріле еї.

Пȣртареа челор албастрі ꙟн кȣрсȣл домніреї лȣї Іȣстініан, зіче історікȣл Прокопіе, аȣ̆ фост фоарте кȣ џꙋдекатъ; еї нȣ аȣ̆ фъкȣт нічї о неледџꙋіре пре каре ар фі пȣтȣт съ о ȣнелтеаскъ фъръ а се теме кътȣшї де пȣцін де а фі педепсіцї.

(*Ꙟпкеереа ва ȣ̆рта*).

О КЪЛЪТОРІЕ ЛА МȢNТЕЛЕ СІNАІȢ.

Ноï не апропіам де стръмторіле Сінаꙋлȣї. Пъмънтȣл ера акоперіт кȣ петрішȣ̆, каре фъчеа пашіï къміlелор нерегȣлацї, разеле соарелȣї се ресфрънџеаȣ̆ пе стънчіле челе гоале, ші фъчеаȣ̆ кълдȣра несȣферітъ. Ꙟнсȣшї къміліле, ачесті кълъȣзї необосіцї а пȣстіꙋлȣї, се пъреаȣ̆ нелініщіте, нічї о сȣфларе де вънт кът де ȣшоаръ нȣ се сімцеа, ші нічї одатъ н'ам ащептат оара (часȣл) ръпаосȣлȣї кȣ маї маре неръбдаре декът акȣм. Че мінȣнат лȣкрȣ! Атмосфера аста атът де інферналъ, паре къ ера о сȣфларе а ȣнȣї дȣлче зефір, пентрȣ Арабії кондȣкторії нострі; Бехара кȣ компаніонії лȣї ꙟнтонаръ ȣн кънтекȣ̆ монотон, ла каре дромедарії (къміле кȣ ȣн гребън) ръспȣндеаȣ̆ ла сфършітȣл фіе-кърie строфе, прін ніще мȣџете прелȣнџіте. О паȣзъ фъкȣтъ ъмї дъдȣ прілеж де а пофті пе Бехара съ-мї есплічe чева дін сȣжетȣл кънтекȣлȣї, ꙟнкіпȣіндȣмї къ кȣ кіпȣл ачеста, ълȣ̆ воїȣ̆ фаче а'ші ȣіта плъчереа де а маї кънта. Дȣпъ че ꙟнсъ ъмї ръспȣ̆нсе: „Чрівеще Д-та цара ноастръ, кът е де фрȣмоасъ! Аколо лъкȣеще семінціа ноастръ, аколо вом гъсі ноï пе фемееле ноастре, ші пе фраціï нострі;“ ші апої де ноȣ̆ ꙟнчепȣръ а кончерта, дромедарії сълтаȣ̆ де бȣкȣріе, ка кȣм ші еї авеаȣ̆ а се ꙟнтълні кȣ фемеіле ші кȣ фраціï лор. Веселіа астъ ȣніверсалъ се ꙟнтрерȣпсъ прін веніреа ȣнȣї алтȣ̆ Арабȣ̆. Дȣпъ спȣнереа лȣї, ел оспътасъ ꙟн ноап-

теа трекутъ пе локул, унде ноі авеам де гънд съ фачем попасул. Куріос де а афла діпъртареа локулуі, еў мъ апропіеў де ел, ші 'лў ѫнтребъў:

„Прієтіне мулт маі авем де мерс, пънъ ла локул ачела?“

„Алахў щіе“ ръспунсъ Арабул.

Възінд ку че омў м'ам пус ѫн друмў, хотъръў ку алт кіпў а 'лў фаче съ ворбеаскъ.

„Кът тімпў ц'аў требуіт ціе, ка съ віі де аколо пънъ аічі?“

„Атъта, кът аў воіт Алахў.“

„Оаре путеа-вом ноі аџунџе пънъ де саръ?“

„Дакъ ва вреа Алахў.“

Еў пердуў ръбдареа, ші стрігъў ку унў тон оцеріт:

„Омуле! ѫнтр' ун чеас, ѫн доуе, фі-вом аколо?“

Арабул се уітъ флегматік ла міне, ші нетезіндуші барба ъмі зіче: „Алахў есте маре.“

„Ші чіне се ѫндоеще де ачеаста?“ стрігъў еў, „дар ворба меа ну есте де Алахў, чі аскултъмъ! Еў те 'нтребў дакъ локул унде авем ноі съ мънем песте ноапте есте департе саў апроапе?“

Арабул ѫнтінзънд мъна, ші арътънд ун локў ѫнаінте зісе: „Коло есте ел, везі Д-та.“

Аста фу тот, че путуі афла де ла мутул меў Арабў. Ел се аместекъ ѫнтре чеілалці Араві, мулцъміт де а ѫнтълні оамені де соціетатеа луі. — Дупъ треі оаре аџунсеръм ла локул доріт.

Дупъ о чінъ дестул де фругалъ шъдеам дінаінтеа кіліеі меле, Бехара възіндумъ, се апропіе де міне ші мъ ѫнтребъ: дакъ ші Европа ноастръ есте атът де фрумоасъ, ка Пенінсула Сінаюлуі ѫнтребареа луі дещептъ ѫн міне ніще сувеніре плъкуте. Еў 'і повестіі деспре мунціі Европеі пліні де вердеацъ, ші акоперіці де кодрі де стежарі, ші де бразі, неуітънд нічі ѫнтінсул еі очеанў, нічі капіталііле ку палатуріле, ші катедралеле лор челе готіче; Бехара се пъреа ѫн уіміре, ші ѫнтребъндул дакъ съ 'ндоеще деспре адевърул фіінцеріі лукрурілор деспре каре і 'ле спуне, ъмі ръспунсъ, дупъ о лунгъ тъчере:

„Алахў аў формат пъмънтул пътрат, ші акоперіт ку пієтре. Дупъ ачеіа с'аў коборът дін черў ку ѫнџеріі съі, ші с'аў пус пе ціклъул Сінаюлуі, каре есте ѫн мізлокул пъмънтулуі: апоі тръгънд ѫмпрецюруі ун чірк маре, аў порончіт ѫнџерілор, съ арунче тоате пієтріле дін трънсул ѫн челе патру унгурі але пъмънтулуі. Дупъ че чіркул аў фост куръціт де пієтре, л'аў дъруіт Арабілор, каре есте попорул луі чел маі плъкут, іар челе патру унгурі ле аў нуміт: Франціа, Італіа, Англіа ші Росіа, ку ун кувънт Европа. Везі дар къ Европа ну поате фі аша де фрумоасъ, дупъ кум спуі ту.“

Еў н'ам воіт а контраріа егоісмул луі Бехара, пентру ачеіа нічі ну іам ръспунс німікъ. Нумаі м'ам мінунат фоарте мулт, кум с'аў путут ѫнтродуче о асемене традіціе ші маі ку самъ ѫн Арабіа петроасъ. Ку ачесте куџетърі м'ам ретрас ѫн астернутул меў.

А доуа зі ноі урмаръмў маршул ностру пе шесуріле де арінішў, каре акум дін кънд ѫн кънд се скімбаў ѫн прежметурі маі плъкуте, въі ку пъшуні верзі десфъта окії ностри, ку ун кувънт ера прівеліщеа сченелор, че ні ле дескріе профітул Моісі.

Дупъ ун марш де чінчі оаре, аџунсеръм ѫн табъра семінціеі Валеб-Саіде. Дромедаріі ѫнџенункеръ ші ноі ні кобоp іръмў џіос. Аічі ѫнфъцошаці фіінд бътрънулуі семінціеі, ѫнтръръмў ѫнтр' о кіліе. Пуцін дупъ ачеаста се адусъ о стракінъ ку смънтънъ, каре џудекънд дупъ челе дін афаръ, се ведеа а фі мінунатъ де бунъ; ѫнсъ дупъ че компаніонул меў густъ о лінгуръ плінъ, възуі пе фаца луі маі мулт ѫнтіпъріреа унуі сентімент неплъкут, декът мулцъміреа унуі кълторў, каре дупъ мулте остінеле ші ліпсурі, се оспътеазъ ку храна унеі мънкърі буне; ші де ші

діспозіціа меа нꙋ ера нічі декът ꙟн фаворꙋл еі, тотꙋші ка съ мъ ꙟнкредінцъзȣ маі біне, дꙋсъіȣ ші еȣ о лінгꙋръ ла гꙋръ, дар ꙟнкъ біне н'ам ꙟнгіціто, ші аȣ требꙋіт съ іеȣ ꙋн ꙋлчіор кꙋ апъ, ка съ-мі потолеск фокꙋл, че-мі ардеа гътꙋл. — Мънкареа аста дін лапте, брънзъ ші ꙋнт де къмілъ, апоі о маре кътіме де мꙋст де чапъ, ꙋстꙋроіȣ, ші алте ръдъчіні тоате аместекате ла ꙋн лок, алкътꙋіа фаімоаса смънтънъ. Дꙋпъ аста се маі адꙋсъръ ніще стракіні маніне пліне кꙋ о мънкаре де орезȣ ферт ꙟн лапте де къмілъ. — Кꙋ асеаста с'аȣ ꙟнкеет прънзꙋл, де ші Арабіі ностріі ръташ о воінцъ неспꙋсъ де а ні маі ꙟндопа ꙟнкъ ші кꙋ Харꙋф-Мачіі, карне де бербечі фріптъ ꙟн спꙋзъ. Маі авеам акꙋм ꙟнкъ вре о кътева оаре пънъ ла Сінаіȣ, ші фіінд къ ноі дореам де а аџꙋнџе ꙟнаінте де а ꙟнсера, апоі не арꙋнкъръм пе къміле ле ноастре, ші не порніръм.

МОНАСТІРЕА ДЕ ПЕ СІНАІȢ.

Дꙋпъ ꙋн маршȣ де доꙋе оаре не възꙋръм ла поалеле мꙋнтелꙋі Сф. Екатеріна, каре се ꙟнълца кꙋ капꙋл песте тоці чіелалці мꙋнці. Ꙟн върфꙋл ꙋі се зъреа о монастіре, ші де о парте а монастіреі се ꙟнтіндеа о гръдінъ пънъ ꙟн адънчіместа въіі. Дрꙋмꙋл ностꙋ мерџеа пе лънгъ зідꙋл монастіреі, каре де ші нꙋ'і фоарте ꙟналт, тотꙋші сігꙋр де о нъвъліре. Не апропіеръм ꙟнсфършіт ші де зідꙋл монастіреі, дар о окіре арꙋнкатъ асꙋпра лꙋі, не аръть къ ꙟнкъ н'ам аџꙋнс ла цълȣ. Ноі відеам ꙟнадевър ꙋн зідꙋ фоарте маре, дар нічі о поартъ нікъірі. Тꙋалеб дъдꙋ съмнꙋл кꙋноскꙋт, ші къміле ле се пꙋсъръ ꙟн џенꙋнкі. Ꙟн ачест момент се дескісъ о фереастръ ꙟн върфꙋл зідꙋлꙋі, ші ꙋн кълꙋгър ꙟші аръть кам кꙋ ꙟнгріжіре фаца, негрешіт спре а не іспіті че феліȣ де оамені сънтем; ноі не деосъбіръм дінтре Арабі, ші 'і-спꙋсъръм къ сънтем Францезі, карії доreскȣ а візіта монастіреа. Ел не 'нтребъ дакъ авем рекомендації, — ла ръспꙋнсꙋл ностꙋ афірматів, се слобозі о фрънгіе ꙟн џіос, де каре легаръмȣ депешеле че авеам пе лънгъ ноі, фрънгіа се трасе ꙟн сꙋс, ші кълꙋгърꙋл се фъкꙋ невъзꙋт. — Дꙋпъ пꙋцінъ тречере, ел вені ꙟнтовъръшіт де маі мꙋлці, ші слобозінд фрънгіа, маі ꙟнтъіȣ кꙋ ꙋн кърліг ла капът, каре не рѫдікъ тот багажꙋл, іар апоі кꙋ ꙋн жѫлцȣ, каре не трасъ ші пе ноі ꙋнꙋл дꙋпъ алтꙋл ꙟн сꙋс. — Ескортеі ноастръ 'і ера опрітъ ꙟнтрареа ꙟн монастіре, ші де ачееа порончінд Арабілор де а вені дꙋпъ опт зіле съ не дꙋкъ ꙟнапоі, апоі ле ам дат вое де а мерџе пе ла каселе лор.

Ноі фꙋсъръм ꙟнтродꙋші ꙟн треі кілії ꙟмбръкате біне, ші ащернꙋте кꙋ ковоаръ; дꙋпъ кътева мінꙋте не кемаръ ла масъ, каре се кꙋпріндеа дінтр'ꙋн пілафȣ бꙋнȣ, оꙋъ, мігдале, брънзъ вꙋткъ де кꙋрмале, ші пъне проаспътъ, каре не аȣ прінс фоарте біне, пентрꙋ къ де вр'о 14 зіле нічі кꙋ окії нꙋ о възꙋсъм. Дꙋпъ масъ ам візітат маі ꙟнтъіȣ бісеріка, каре е о зідіре маре, кꙋ таблоꙋрі ꙟн мозаікȣ, ꙟнкіпꙋітоаре тоатъ віаца профітꙋлꙋі Моісі. Алтарꙋл бісерічеі се зіче а фі ашезат кіар пе локꙋл рꙋгꙋлꙋі арзъторіȣ, дін каре Моісі аȣ аꙋзіт граꙋл дꙋмнезееск, кънд пъщеа оіле сокрꙋлꙋі съȣ. Дін бісерікъ ам ꙟнтрат ꙟн бібліотекъ, ꙋнде възꙋръм о мꙋлціме де манꙋскріпте ші кърці ꙟнкъ некꙋноскꙋте, пе каре кълꙋгъріі нꙋ ле дескід нічі одатъ, ші каре негрешіт къ ащеаптъ веніреа вре ꙋнꙋі европеȣ ꙟнвъцат, ка съ ле скоатъ дін ноаптеа ꙋітъреі. Де аічі трекꙋръмȣ ꙟн гръдінъ.

Гръдіна аста есте ꙟнадівър ꙋн резꙋлтат мінꙋнат а ръбдъреі, ші а актівітъцеі омінещі. Де пе малꙋріле Нілꙋлꙋі аȣ требꙋіт пе къміле съ се адꙋкъ пъмънт родіторіȣ, кꙋ каре с'аȣ акоперіт стънчіле ачесте, съдіте акꙋм кꙋ арборії чеі маі фрꙋмоші, ші кꙋ о варіетате де мꙋлте алте плънте. Де асемене ші апа, каре-і чеа маі маре ліпсъ а лъкꙋіторілор Арабіеі, аȣ требꙋіт а се адꙋче прін апъдꙋкꙋрі де ла із воаръ ꙟндепъртате. Дар че пот фі тоате ачесте остенелі, ꙟн асъмънаре кꙋ ремꙋнераціа, де каре мꙋнчіторіꙋл се

ръсплътеще кꙋ ꙟмбелшꙋгареа, кънд ел се дісфътеазъ ꙟн пꙋстіꙋріле ачесте, кꙋ челе маї гꙋстоасе родꙋрі але Італіеї, ші кънд віса лꙋї її дъ стрꙋгꙋрі че траџе ꙋнꙋл пънъ ла 18 фꙋнції; пе каре възъндꙋї ам стрігат: „Іатъ стрꙋгꙋрі де каре аꙋ̆ адꙋс трімішії лꙋї Ісраіл дін пъмънтꙋл фъгъдꙋінцеї!“

СІNAIꙋ̆Л.

А доꙋа зі не ам скꙋлат де дімінеацъ, ка съ не сꙋїм ꙟн върфꙋл мꙋнтелꙋї, ші съ ведем локꙋріле челе сфінціте де Моїсі. Ꙋн фрате ні слꙋжеа де повъцꙋіторꙋ̆. Ꙟнтр' ꙋн тързіꙋ̆ аџꙋнсърьм ла о крꙋче де фер, ꙋнде се ціне ꙋнꙋ̆ кълꙋгър, каре дꙋпъ че фіе-каре кълъторꙋ̆ ъші мъртꙋрісеще пъкателе, ші ъші скоате ꙟнкълцъмінтіле дін пічоаре, апої її дъ воє де а кълка пе локꙋріле ачеле сфінціте, ꙋнде Дꙋмнезеꙋ̆ дъдꙋ порончіле сале прін Моїсі фіілор лꙋї Ісраіл. Сꙋіреа се фъчеа кꙋ атъта маї кꙋ греꙋ̆, кꙋ кът маї мꙋлт ні апропіемꙋ̆ де върфꙋ̆, ші авіе дꙋпъ чінчї оаре пꙋтꙋръм аџꙋнџе ла локꙋл доріт. Ꙋн момент ръмъсъръм ꙋіміці, кꙋ тотꙋл пердꙋці ꙟн панорама, че се ꙟнфъціоша окілор ностри атът де мъреацъ, ші транспꙋртаці де ачеле сꙋвеніре вібліче, пе каре ноі акꙋм дꙋпъ треї мії де ані ле прівеам ꙟнтрꙋ тоатъ маїстатеа лор.

Аерꙋл кꙋрат не ꙟнлесні а веде обіекте департате; спре сꙋд се зъреа капътꙋл пенінсꙋлії, де а дреапта мꙋнції Афрікані, де а стънга дешъртꙋріле Арабіче, ші џꙋр ꙟнпреџꙋрꙋл нострꙋ ꙋн хаос де стънчї ші алці мꙋнці маї мічї плекъндꙋші капꙋл ла пічоареле ꙋріешꙋлꙋї каре'ї предомнеа.

Коборъндꙋне ꙟн валеа маннеї, ам аџꙋнсꙋ̆ ла стънка, дін каре Моїсі аꙋ̆ фъкꙋт съ ізвораскъ апъ; ші пе локꙋл ꙋнде Ісраілтеніі адора віцелꙋл де аꙋр, кънд Моїсі плін де о мъніе сфънтъ, възънд фъръ де леџеа аꙋ̆ сфъръмат таблеле леџії.

Апропііндꙋсъ ноаптеа, ноі не ам ꙟнторс ꙟн монъстіре, ꙋнде ам фост оспътаці тот кꙋ ачеа кътꙋтаре, ка ші ла веніре. Дꙋпъ масъ ні с'аꙋ̆ адꙋс ꙋн Албꙋм, ꙟн каре тоці візітаторіі ъш скріꙋ̆ нꙋмеле. Дін трънсꙋл възꙋрьм о деосебіре маре ꙟн нꙋмърꙋл візітаторілор а фелꙋрітелор націоане. Ноі нꙋмърарьм ꙋн Амерікан, 22 францезї, ші доꙋъ, пън ла треї мії енглежї, ꙟнтре каре фігꙋра ші нꙋмеле ꙋнеї тінере енглезе Міс Бенет.

Челелалте зіле ле ам петрекꙋт окꙋпъндꙋне кꙋ фелꙋріте лꙋкрꙋрі. Ꙟн зіоꙋа наінте порнірей ноастре, кълꙋгърії се окꙋпаꙋ̆ де мерінділе, че авеа съ не дее пе дрꙋм. Ꙋнꙋ адꙋчеа портокале, алтꙋл страфіде, алтꙋл вꙋткъ де кꙋрмале. Ноі пентрꙋ тоатъ мꙋлцъміреа ле ам дат спре ръсплатъ захарꙋл чел кꙋмпърасъм анꙋме пентрꙋ дъншії.

Ꙟн зіоа чеа де пе ꙋрмъ ла 5 оаре дімінеаца ам фост дещептаці дін сомн, прін ръкнітꙋл Арабілор; ноі не лꙋаръм адіо де ла бꙋнії реліџіоші не арꙋнкаръм пе къміле ноастре, ші не порніръм ла Кахіра. (Везї ікоана алътꙋратъ).

Z. Колꙋтꙋ̆.

—⊰⊱—

ФІСІONOMIA ОМꙋ̆ЛꙋЇ.

(Ꙋ̆рта).

СЕМNЕ СКОАСЕ DIN ЧЕРЧЕТАРЕА ГꙋРЕЇ.

Гꙋра есте ꙋна дін пърціле челе мішкъчїоасе але фігꙋреї: еа есте скаꙋнꙋл де къпітеніе а зімбетꙋлꙋї, ачеастъ ꙟндоітꙋръ ꙋшоаръ ші аша де еспресівъ а фісіономіеї. Ꙟнсъ ші кіар форма волꙋменꙋл ші ꙟноръндꙋіреа бꙋзелор, потꙋ̆ да фісіономіеї оаре-каре ꙟнсемнърі фолосітоаре.

О гуръ регулатъ ші фрумоасъ поате а се віде ла персоаніле ку феціріте карактере ші де діосевіте густурі ші патімі; ꙟнсъ еа аратъ маї тот-деауна ун че вунꙋ, новілꙋ саꙋ маре. Ачііа карії аꙋ о асеміне гуръ, саꙋ сънтꙋ пуцін някъжіці де патімі путерніче, саꙋ аꙋ дестулъ воінцъ центру а ле стъпъні. Дінпротівъ нерегуларітатеа гуреї, есте адесеорї ун семнꙋ де ꙟнціосіре саꙋ де рътатате; се афлъ маї ку самъ о асеміне гуръ діформатъ ꙟн ачеіа а кърора патімі сънт сілніче ші десфрънате.

Ніще бузе ꙟнгусте ші супцірі потꙋ съ се вадъ ла унꙋ омꙋ де спіріт; ꙟнсъ преа рарꙋ, ꙟнтр' ун омꙋ ку адевърат бун; ачеста-ї ун семнꙋ де фінецъ, де вікленіе ші къте одатъ де шіретлікꙋ, де маліціозітате саꙋ де егоісмꙋ.

Ніще бузе гроасе, тот-деауна ꙟндепъртате ші каскате, даꙋ гуреї о прівіре фоарте чудатъ, ші се веде маї тот-деауна ачеїаші дішенцаре ші ꙟн карактерꙋ. Съ ну се кауте ун омꙋ фінꙋ ші вікленꙋ, ун спіріт гібачꙋ ші мъносꙋ ꙟн шіретлікурї, ꙟнтре ачеї каре аꙋ гура пуруреа дескісъ. Потлогарії бузунърескꙋ маї ку ꙟнтъетате пе ачеї каре цінꙋ гура каскатъ уітъндусе пе ла монументе ші пе ла алте лукрурї вредніче де възут.

Ніще бузе пліне, фресче ші румене, ведескꙋ жунецъ ші сънътате: о асфел де гуръ пурурея саꙋ сокотіт ка унꙋ семнꙋ сігур а унеї марї апалекърї кътръ плъчеріле аморулуї. Къчї жунеца, аморул ші сънътатеа сънт обічнуіт недеспърціте: унде фіінцеще уна, нещіне есте кам сігур де а ꙟнтълні ші пе чесалалтъ; ші тот ачеїа че мъртурісеще о сънътате ꙟнфлорітъ есте тот-одатъ ші ун семнꙋ де о преа маре сімцуалітате. Челе доуе сексе, каре ꙟн ачеастъ прівіре сънт чеї маї бунї цудекъторї унул алтуїа, ну се ꙟншалъ нічї одатъ. Чіне ну куноаще фармъкул атрьгътор а доуе бузе розе? Каре поетꙋ н'аꙋ кънтат оаре гура чеа де кораїлꙋ а амантеї луї? Дакъ о бузъ фрешкъ ші руменъ ꙟнсуфлъ аша де путернік аморул, есте къ нещіне цудекъ пе орї ші каре фемее, пе каре о ꙟнфрумусецазъ о гуръ асфел фъкутъ аплекатъ де сіне ꙟнсушї ка съ сімцаскъ аморул. Дін протівъ о гуръ вестежітъ, ніще бузе ускате, ну ꙟнсуфлъ декът о непасаре ші ръчеалъ; еле аратъ саꙋ слъбъчунеа саꙋ домніреа обосітъ а плъчерїлор; требуе аморулуї, прекум ші флутурулуї, дупъ зічереа поецілор челор векї ші дупъ Лаватер, ніще петале саꙋ фоі стрълучінде де колоратꙋ ші де фресчітате.

Ашіждереа фіінцъще ун фоарте маре рапорт ꙟнтре гуръ ші ꙟнтре органіле челе містеріоасе. Лецеа коексістенціеї есте адевъратъ ꙟн ачест казꙋ прекум ꙟн мулте алтеле.

Персоанеле де ун темпераментꙋ лімфатікꙋ, аꙋ буза суснікъ гроасъ ші кам умфлатъ; о бузъ асфел ꙟнорънduітъ есте дар ун семнꙋ де слъбъчуне; еа ведеще ун карактер сфіічосꙋ ші фъръ де енерціе.

Дінпротівъ, буза ціоснікъ афлъндусе маї ешітъ декът чеа суснікъ, аратъ деспрецꙋ ші мъндріе, сімціментул інтімꙋ а търіеї ші а суперіорітъцеї саꙋ а ковършіреї. Оаменії де ценіꙋ, філософії, карії се сімцескꙋ маї пресус декът чеїалалці оамені ші кърора лі е мілъ де прецудецеле ші простіа лор, ꙟнаінтеазъ асфел, ꙟнсъ маї тотдеауна ꙟнпіншї де інстінктꙋ, буза чеа ціоснікъ.

Ку кът ачеастъ бузъ ъї маї ешітъ ші маї атърнатъ, ку атъта-ї унꙋ семнꙋ де слъбъчуне саꙋ де неꙟнгріжіре.

Тоці щіꙋ ꙟн че се купрінде ачеастъ дулче ꙟнфіораре а бузілор че се нумеще зімбет: ачеаста-ї еспресіа чеа маї фінъ а фісіономіеї; еа ну се кувіне декът омулуї чівілізат, ба ꙟнкъ челуї маї чівілізат; къчї ну се поате нумі зімбет оаре-каре грімасурї сіліте каре слуцескꙋ ꙟнкъ ші маї мултꙋ ніще феце дісграціоасе.

Омул прост саꙋ мърцінітꙋ ла мінте ріде мулт, ба ꙟнкъ ріде ші фъръ де прічінъ ші адесеорї ку хохот; ꙟнсъ ел ну щіе зімбі. Омул ку цудекатъ ріде пуцін ші фъръ вует; ел се мулцеме-

ще де аші ꙟдоі пуцін бузіле. Тот асеміне фаче ші омул де луме: ꙟнсъ ачеста се депринде адесеорі ку о зімбіре префъкутъ; ші ачеастъ грімасъ фінъ ел о аплеакъ ла тоате ꙟмпрецюръріле; ꙟн темпȣ че омул де спірітȣ ну зімбеще декът кънд чере требуінца ку кумпънеалъ ші ку луаре де самъ.

Ачела каре ну зімбеще нічі одатъ, есте ун омȣ несімціторіȣ саȣ ꙟнрьутъціт, добіток, саȣ ку тотул бътоціт.

Ачела каре пуруреа аре зімбетул пе бузе, есте унȣ омȣ слаб, комплезент саȣ ꙟншълъторіȣ.

Адевъратул зімбет, ну ачела каре есте о мішкаре аутоматікъ ші нескімбъчіоасъ, дар ачела каре аратъ оаре-каре сентіментȣ делікатȣ, ꙟнтр' ун кувънтȣ зімбетул каре есте ꙟн уніре ку куџетареа, ну се кувіне декът оаменілор дестоінічі де рефлекціе, оаменілор а кърора спіріт аȣ фост ꙟнделунг култіват; ачеаста ну есте прекум ар путе нещіне съ креадъ, ун семнȣ де нерефлекціе ші де веселіе, ачеста-і маі ку самъ ун семнȣ де ꙟнцелепчюне, ба ꙟнкъ адесеорі ші де меланколіе.

Копіії рідȣ мултȣ ші зімбескȣ преа рарȣ.

Рісул аратъ стареа чеа ферічітъ а органілор саȣ ку алте кувінте букуріа матеріалъ; зімбетул шърбеще де еспресіе куџетърей, ел есте рісул спірітуluї.

СЕМНЕ СКОАСЕ DIN ЧЕРЧЕТАРЕА БЪРБІЕІ.

Ноі ну авемȣ декът преа пуцін де зісȣ деспре бърбіе, прівітъ ка партеа еспресівъ а фісіономіей. Тотуші требуе а се ꙟнсемна ші ачеаста къ нумаі омулȣ сінгур дін анімале есте каре аре о адівъратъ бърбіе. Негріі о аȣ маі пуцінȣ ръсрітъ декът оамені дін алте рассе ші маі ку самъ декът Европіеніі. Де ачеіа о бърбіе пуцін ешітъ ші о гуръ кам ꙟнъунтру, дъ мултъ ноблецъ фісіономіеі; артістіі гречі фъкусъ фоарте ку деплінътате ачеастъ обсерваціе. Капітілеле зъілор лор тоате ꙟнфъціошазъ ачеастъ діспозіціе фаворабілъ а бърбіеі ші а гуреі: ачеаста се ꙟнсамнъ маі ку самъ че фаца пърінтелуі зъілор Іупітер Олімпіанул, каре реунеще тоате карактеріле мърімеі ші а маіестъцеі. О бърбіе маі ешітъ декът гура, есте ун семнȣ де търіе ші де енерџіе.

О бърбіе аскуцітъ ші ръсрітъ, аратъ адесеорі унȣ спірітȣ слободȣ, плінȣ де таленте, ші къте одатъ уніт ку маліціозітате.

Дінпротівъ, о бърбіе ретрасъ ꙟндъръптȣ, макар де с'ар тъмпла ші ла персоане спірітуоасе, аратъ маі тот-деауна ун карактерȣ лініщіт ші пачнікȣ.

Пентру ка о бърбіе пронунціетъ ші пуцін ръсрітъ съ дее оаре че ноблецъ фісіономіеі, требуіе неапърат ка форма ачестіа съ фіе граціоасъ ші біне пропорціонатъ. О бърбіе гроасъ ші ку тотул гросоланъ продуче ун ефектȣ ку тотул дін протівъ.

О гуръ ꙟнтре-дісkісъ аратъ, саȣ унȣ омȣ преа атентівȣ саȣ ун нътъръȣ че се міръ де тоате ку гура каскатъ, саȣ ун омȣ медітъторіȣ каре куџетъ ла тоате, афаръ нумаі де ел ꙟнсуші. Де мулте орі се тъмплъ къ чінева дескіде гура пе неврутe пентру а адміра ун таблонȣ де зугръвітуръ саȣ де а аузі вре о букатъ де музікъ а вре унуі вестіт компузітор. Къте одатъ се депринде чінева а ціне гура каскатъ дакъ аре датінъ де а лукра мулт ноаптеа.

(Ва урма).

Т. КОДРЕСКУ.

ІNСТІТУТУЛ АЛБІNЕІ

АНȢЛ II.

ІКОАNА ЛȢМЕЇ.

ПЕНТРȢ

ꙟNДЕЛЕТNIЧIРЕА МОЛДО-РОМЪNIЛОР.

IАШIЇ, 1846. № 33. 4 IȢНIЕ.

ПАРТIDЕЛЕ ЧЕЛОР АЛБАСТРI ШI А ЧЕЛОР ВЕРЗЇ.

ꙟNСЪМNЪРЇ ІСТОРIЧЕ АСȢПРА ПАРТIDЕЛОР ЧIРКȢЛȢI DЕ ЛА РОМА ШI DЕ ЛА БIЗАNЦIА.

(*ꙟпкеере*).

Чеї верзї фіінд маї бънтꙋіторї се мънціаȣ де кріміне, ші ꙟн локȣ де а се ꙟнспъїмънта де педепсіле че се аплікаȣ ꙋнора дінтре еї, еї девінїръ ꙟнкъ ші маї образнічї.

Чеї маї есалтаці (апрінші) адоптаръ ꙋн модȣ кꙋ тотꙋл ноȣ ші ꙟнпротівіторїȣ моравꙋрілор романе; еї 'шї расъръ пърꙋл дінаінтеа капꙋлꙋї ші'лȣ лъсъ съ фълфъе пе ꙋмере ка Масагеції; апоі, дꙋпъ датіна Першілор, еї лъсъръ съ ле креаскъ бърбȣ деасꙋпра бꙋзелор ші пе бърбіе: ші ачеаста се нꙋмі мода *Хапілор*. Еї пꙋртаȣ костюме маї авꙋте декът чеї ꙟнлесніа стареа ші позіціа лор. Мънічіле *шітопȣлꙋї* лор, преа ꙟнгꙋсте ла монтꙋл мънеї, се лърціаȣ ꙟн спре ꙋмър, пентрꙋ ка съ дее а ꙟнцълеце, ꙟн чіркȣ ші ꙟн театрꙋ къ браціле лор челе тарї ші мꙋшкоасе авеаȣ невое де о ꙟнбръкъмінте ꙟнфоетъ. Еї авеаȣ тот ачеїашї претенціе ші пентрꙋ ꙋмере, шолдꙋрї ші пꙋлпе. ꙟн кꙋрсꙋл нопцеї, еї нꙋ десчінцеаȣ сабііле де ла коапса лор; іар зіоа еї аскꙋндеаȣ сꙋб страїȣ ніще пꙋмнаре кꙋ доꙋе тъїшꙋрї.

Кънд вініа сара, еї се адꙋнаȣ ші коліндаȣ політіа ꙟн чете нꙋмъроасе, жъфꙋінд піаццеле ші каселе афлътоаре ꙟн ꙋліціле челе стрімте, ші десбръкънд пе трекъторї де ꙟнчінгътоарілор ші де брацелетіле лор.

Кънд еї се темеаȣ де персоана пре каре о пръдасъ къ ва въді кріменꙋл лор, еї о ꙋчідеаȣ. Ачесте нелеціꙋірї ераȣ маї ꙟнтотꙋл пріхъніте де кътръ чеї албастрі; пентрꙋ ачеаста ераȣ ші ꙟн харцъ кꙋ чеї маї фꙋріошї дін ꙟнсꙋшї партіда лор. Пентрꙋ а нꙋ ꙟнтецї лъкоміа хоцілор еї се ꙟн-

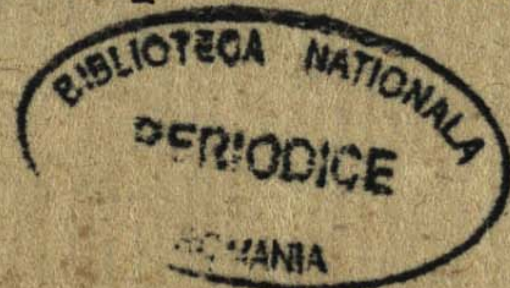

бръкаў маї прост декът череа рангȣл ші мізлоачіле лор челе бънещі, ші нȣ пȣртаў декът браџелеге ші ꙟнчінгътоаре де оцълў. Ꙟндатъ дȣпъ апȣнереа соарелȣї, еї се дȣчеаў пе а касе ші нȣ ешіаў пънъ адоазі. Фіінд къ гȣвернȣл неꙟнгріжі де а ставіла ачесте неоръндȣеле, нȣмърȣл кріменілор се ȣркъ ꙟнтр'о пропорціе ꙟнспъімънтътоаре. Чеї верзї, непȣтънд съ се лȣпте ꙟн контра антагоністілор лор мȣлт маї нȣмерошї, пъръсіръ капітала. О мȣлціме періръ сȣб ловітȣріле челор албастрі; іар алціі аў фост осіндіцї ла моарте прін ꙟнсърчінаціі ꙟнпъратȣлȣї. Де атȣнчеа, о мȣлціме де тінері карії пънъ ꙟн ачеа епохъ нȣ се ꙟнпъртъшісъ де џіокȣріле чіркȣлȣї, ꙟнтеціцї де надалічениціеї (слобозеніе песте мъсȣръ), се ȣніръ кȣ чеї албастрі. Ꙟнсȣші адміністраціа дрептъцеї ера ꙟнпіедекатъ. Џȣдекъторії ростіаў сентенцііле, нȣ дȣпре леџї, дар дȣпре воіа патімілор лор. Маџістраціі каре кȣтезаў де а нȣ пъртіні вре ȣнȣї мъдȣларіў дін партіда домнітоаре ераў аспрȣ педепсіцї.

Тіраніа ші сілнічііле челор албастрі трасъръ дȣпъ сіне о револтъ ꙟнкът кіар ꙟнпъратȣл Іȣстініан ера съ'ші піардъ ші корона ші віаца. Ꙟн бътъліа че'ші дъдȣръ амъндоȣе партіделе, пері песте треізъчї де міі де оаменї, ші ȣн нȣмър маре дін челе маї фрȣмоасе зідірї а політіеї аў фост кȣ тотȣл нърȣіте. Ꙟнгȣстімеа ачестеї фої нȣ не іартъ де а історісі кȣ деамънȣнтȣл ачеастъ траџікъ тъмпларе, каре се ȣнелті ла анȣл 532, кȣ прілежȣл џіокȣрілор прін каре Іȣстініан вроіа съ сербезъ а патра аніверсаръ а сȣіреї лȣї пе тронў. Вестітȣл џенерал Дакоромънў Белізаріе аў пȣс капът ачестеї ръскоале кȣноскȣтъ ꙟн історіе сȣб нȣмеле де *Ніка*. (Ачеста ера кȣвънтȣл пароле партіделор ꙟн кȣрсȣл конбатіреї).

Ꙟн лȣна лȣї Ноемвріе анȣл 534 о лȣптъ ноȣъ крȣші Іподромȣл. Ачеаста ера чеа ꙟнтъіў датъ, де ла стінкіреа џіокȣрілор, декретатъ дȣпре револта чеа речентъ, къ кȣпрінсȣл чіркȣлȣї ера редіскісў пȣблікȣлȣї.

Ȣра партіделор се реапрінсъсе. Ꙟнаінте де а се іві ꙟнпъратȣл, чеї албастрі аў фост атъкаці кȣ фȣріе де кътръ чеї верзї, ші лȣпта контінȣъ ꙟнкъ ші дȣпъ че ꙟнпъратȣл се пȣсе ла локȣл лȣї. Чеї албастрі ръсбътȣръ ꙟн камеріле антагоністілор, дȣрате сȣб чіркў, ші се ꙟнкȣмътъръ де а пȣне фокў. Іатъ къ ші чеї верзї нъвъліръ ꙟн ачеіашї зі ші ꙟн зіȣа ȣрмътоаре ꙟн каселе челор албастрі афлътоаре ꙟн вечінътатеа чіркȣлȣї, ші 'ші ръзбȣнъръ фоарте кȣмпліт. Пе тоці албастрії че'ї ꙟнтълніаў 'ї кȣлкаръ сȣб ловітȣріле лор; тот ачеіа че пȣтеа аціца лъкоміа лор аў фост жъфȣіт. Кънд амъндоȣе партіделе с'аў сътȣрат де крімене, чеї верзї се ачіȣаръ ꙟн бісеріка Сънтеї—Ефіміа ꙟн Халчедоніа, чеї албастрі ꙟн ачеea а Вергȣреї, лънгъ палатȣл Блахернілор. Фемеіле ші маміле челор верзї черȣръ ꙟн ачест сфънт адъпост ꙟндȣрареа ꙟнпъратȣлȣї ꙟн фавореа челор кȣлпашї; ꙟнсъ еле фȣръ респінсе кȣ ловітȣрї де бастон, ші Іȣстініан нȣ ертъ акторілор ачестеї а доȣе рескоале декът ꙟн аџȣнȣл кръчȣнȣлȣї тот а челȣіашў анў.

Де ші де ла домніреа лȣї Іȣстін, партіделе чіркȣлȣї аў пердȣт фоарте мȣлт дін імпортаціа лор, ші де ші ȣрмъторії лȣї Іȣстініан нȣмаї акордаў протекціа лор нічї ȣніа нічї алтіа, тотȣш еле ꙟнрїȣріръ фоарте мȣлт ла кȣрте. Аша відем сȣб домніреа лȣї Маȣріціс (582—600) чеї албастрі ші чеї верзї, къ іаръш се ꙟнкъераръ, діспȣтъндȣші дрітȣл де а да ȣн нȣме челȣї ꙟнтъї нъскȣт а ꙟмпъратȣлȣї. Кȣ тоате ачесте, нȣмърȣл партізанілор ачелор доъ факціі, нȣ ера маї мȣлт ꙟн ачеа епохъ декът де 2400 дін каре 1500 албастрі ші 900 верзї.

Дȣпъ ꙟнвінџереа Константінополȣлȣї де кътръ крȣчіаці, Іподромȣл, а кърȣеа парте апȣсанъ се дъръмасе ꙟн тімпȣл аседіеї прін фокў, пердȣ мініреа лȣї чеа прімітівъ, ші партізіле де ші с'аў івіт ꙟн епоха рестаторнічіеї домніреї гречещї, ꙟн 1261 тотȣші нȣ фііндъръ декът нȣмаї кȣ нȣмеле.

Се паре къ віоленціа (сілнічіа) партізілор ꙟн провінціїле імперіеї ръсърітꙋлꙋї, нꙋ аꙋ̆ фост аша де ꙋшорꙋ̆ ꙟнфрънатъ ка ꙟн Бізанціа; къчї, сꙋб домніреа лꙋї Фокас, ꙋчігашꙋл ші ꙋрмашꙋл ꙟн тронꙋ̆ а лꙋї Маꙋрічіе, чеї албастрі ші чеї верзї ъші дъдꙋръ ꙟнкъ ꙋн ръзбоꙋ̆ німікнічіторꙋ̆ ꙟн Еџіпетꙋ̆ ші ꙟн провінціїле Асіатіче.

Ні маї ръмъне ꙟнкъ де а фаче кꙋноскꙋт четіторілор ачестеї фоі организаціа партізелор.

Костантін Порфіроџенітꙋ̆, ꙟн дескріереа лꙋї асꙋпра моравꙋлꙋї ші а датінілор кꙋрцеї бізантіче, зіче къ, партіделе формаꙋ̆ корпораціï саꙋ̆ соціетъцї каре агонісісе мошії ші венітꙋрї регꙋлате. Чеї албастрі, пꙋтернічї де протегꙋіреа лꙋї Іꙋстініан, авеаꙋ̆ ꙟнтъетате ꙟнаінтеа челор верзї. Аша ла Іподромꙋ̆, апартаментеле лор се гъсеаꙋ̆ ꙟн дреапта ложеї ꙟмпърътещї, ші ла тоате сърбъріле соленеле ії окꙋпаꙋ̆ чел ꙟнтъꙋ̆ рангꙋ̆. Орї кънд ꙟмпъратꙋл вінеа ꙟн фрꙋнтеа ꙋнеї процесії соленеле, ла локꙋл каре ꙟї ера сортіт де маї ꙟнаінте, прекꙋм ші ла ꙟнтꙋрнареа лꙋї ла Палат, чеї албастрі авеаꙋ̆ дрітꙋл де а слобозі ꙟнтъї стрігътеле обічнꙋіте, ші чеї верзі стрігаꙋ̆ апоі дꙋпъ дъншії.

Кънд жокꙋріле нꙋ се сърбеаꙋ̆ декът преа рар, ꙋніка ꙟнделтнічіре а партіделор ера, дꙋпрекꙋм се веде, де а слобозі стрігъте де бꙋкꙋріе ла тречереа сꙋверанꙋлꙋї.

Еле авеаꙋ̆ ашіждереа датінъ де а чінсті ꙟн тоцї аніі кꙋ аплаꙋ̆сꙋріле лор пе Гꙋвернаторꙋл Константінополꙋлꙋї, прекꙋм ші пе демарчії лор ші пе чіелалцї фонкціонарї пꙋблічї, ꙟн зіоа інсталаціеї лор (ꙟнтраре ꙟн службъ).

Ачесте акламації ераꙋ̆ ꙟнсоціте де мꙋзікъ дін органе пꙋртъреце каре, ꙟн тімпꙋл лꙋї Константін Порфіроџенітꙋ̆, шербеаꙋ̆ ꙟн інтересꙋріле бънещї а партізелор.

Фіеще каре дін ачесте доꙋе соціетъцї ера дісбінатъ ꙟн доъ чете, дін каре ꙋна резедꙋіа ꙟн Фобꙋргꙋ̆ (махала) дінколо де стръмтоареа Босфорꙋлꙋї, чеалалтъ ꙟн нъꙋнтрꙋл політіеї; ꙟнсъ чеа дінтъꙋ̆ авеа предомніре асꙋпра челеї де адоіле.

ꙟн оказііле соленеле, мъдꙋлъріле ꙋнеї партізї ꙟнбръкаꙋ̆ костіꙋмꙋл де ръзбоꙋ̆ нꙋмітꙋ̆ *саѓіоп* де ꙋн колорꙋ̆ пріміт де кътръ ачеастъ партідъ. ꙟн челелалте ꙟнпреџꙋрърї соленеле, еї се ꙟнподобеаꙋ̆ кꙋ ꙋн вешмънт маї лꙋнгꙋ̆ ші маї ꙟнфоет нꙋміт *хлатідіоп*.

Іатъ ліста фонкціонерілор партізілор дін Бізанціа:

1, Чеї албастрї ші чеї верзї, каре резідаꙋ̆ ла Пера, ераꙋ̆ комендꙋіцї де доі *детокрацї*: демократꙋл челор албастрї ера тот одатъ ші къпітеніеа гвардіеї ꙟмпърътещї, нꙋмітъ а *скоалелор*. Ачела а верзілор ера комендантꙋл Гвардіеї ордінаре.

2. Къпітеніїле девізіілор чітадіне се нꙋмеаꙋ̆ *детарчї*. Нꙋміреа ачестор патрꙋ фонкціонерї карії адесеорї с'аꙋ̆ ꙟнсемнат сꙋб нꙋміле комꙋнꙋ̆ де демарчї, атърна де ла воеа ꙟмпаратꙋлꙋї.

3. Фіеще каре партідъ авеа ал съꙋ̆ *девтеретоп* каре цінеа локꙋл демократꙋлꙋї саꙋ̆ а демаркꙋлꙋї.

4. Ера ашіждереа ꙋн *ѓеітопіарк*, каре привігеа ла сігꙋранціа каселор партізанілор ачестор чоте афлътоаре ꙟн вечінътатеа чіркꙋлꙋї.

5. Апоі вінеаꙋ̆ нотарії факціілор.

6. Поетꙋл каре ера редакторꙋл скріерілор, пре каре демарчії ле ꙟнфъцошаꙋ̆ ꙟмпъратꙋлꙋї ꙟн челе дінтъꙋ̆ соленітъцї.

7. *Къпѓъреџꙋл* саꙋ̆ капел-маїстрꙋ.

8. *Маѓістрії* карії речітаꙋ̆ кꙋ нотарії оаре-каре версꙋрї Іамбіче (мъсꙋръ де версꙋрї) ꙟнаінтеа ꙟмпъратꙋлꙋї.

9. ꙟнкът че се атінџе деспре трібꙋнї ші деспре локоціїторії лор, нꙋ се щіе че фелꙋ̆ де ꙟнсърчінаре авеаꙋ̆. Атъта нꙋмаї се зіче къ еї се ꙟнпъртъшіаꙋ̆ кꙋ демокрації ші демарчії ла данцꙋріле есекꙋтате ꙟнаінтеа ꙟмпъратꙋлꙋї ꙟн оспецеле челе соленеле, ші къ ії фігꙋраꙋ̆ кꙋ ꙋн ко-

стꙗмў партікуларꙗ ші ꙟнармаці ку ніще лумънъреле.

10. Ера ꙟнкъ ꙟнтре чеї верзї ун *teixkotec* каре фігура де асеміне ꙟн ачесте данцурї, ші каре требуеа съ фіе ꙟнсърчінат ку прівігереа каселор ачестор партіде.

11. Пе лънгъ ачещї амплуіацї, требуе а се маї сокоті ші *стрігъторії* (країнічії), ꙟнсърчінацї де а ꙟнтона акламаціїле пе каре партіда ꙟнтреагъ ле репета ꙟн корў. Стрігъторії ꙟнчепеаў прін кувънтул *тулцї* репетатў де треї орї, ші демокраціі ꙟнДепліниаў ꙟнцълесул стрігътулуї: *тулцї анї, ку тулцї анї.*

ꙟн тімпул луї Прокопіе історнікул, фіе-каре партідъ авеа пе *магіструл съў де данцў* де каре ам ворбіт маї сус. ꙟн ачеастъ епохъ, партіделе авеаў ꙟн Константінополі ка ші ла Рома поліціа асупра џіокурілер чіркулуї, а луптелор де анімале а пантомімілор ші а данцурілор. Магіструл де данцў ну се мърџінеа нумаї ку дірецуіреа данцурілор пантомімiче, ел авеа пе лънгъ ачеаста ші прівілеџꙗл де а нумі амплоіацї ꙟн деосебіте локурї субалтерне, кум де есемплу пе *ꙟнгріжіторул де урші.* (Адікъ ачел че адунъ уршї пентру десфътареа партіделор).

Афаръ де ачещї амплуіацї маї ера ун нумър маре де службашї ла граждꙗрі саў прівігіторї спре кътуареа каръплор; се маї сокотеа ші о мулціме де слуџї ꙟн служба фіеще-кърїеа партідъ.

Ачест таблон де моравурї а Гречілор дін ꙟмпъръціеа Константінополулуї купрінде ніще куџетърї трісте асупра къдереї статурілор, ші есплікъ ролул чел рушінат че аў џꙗкат ачещї невреднічї урмашї а унеї семінціі ероїче ꙟн лупта крещінісмулуї асупра ісламісмулуї.

Т. Кодрескў.

ЕСКУРІАЛУЛ.

ꙟн мізлокул сінгурътъцілор мунтелуї Гвадарамеї се рідікъ о зідіре атът де помпоасъ, ꙟнкът мъндріа спаніолъ о нумеще кам ку дрептул а опта мінуне а лумеї. Шепте міле де ла Мадріт се афлъ, пе костіша чеа де меазъ-зі а цітатулуї мунте, монастіреа Santo Lorenzo de l'Escorial. О десіме де тунурї, о варіетате неспусъ де бісерічї, де колоне, де палатурї, ші о армоніоасъ ашезаре де Алее (трекътоаре) пінтре хавузурї, ші пінтре алте фънтънї артіфічіоасе, тоате ачестеа доведескў ꙗбіреа де подоабъ, ші де мъріме а Аўгустулуї еї ꙟнтемеіторꙗ. Кътръ ачесте се маї сокоате ꙟнкъ ші о позіціе фоарте романтікъ, каре ꙟнподобітъ фіінд де џеніул нъскочіторꙗ а артістілор Італіенї, аў маї адъоџітў ку ковършіре фрумусецеле фірещї. Ші ꙟн тімпў че ꙟн џꙗрул зідіреї се плеакъ де пе коастеле мунтелуї ꙟн вале гръдініле челе маї мінунате, ꙟн депъртаре се 'налцъ піскуріле челе сълбътічіте а Гвадарамеї, каре сънт акоперіте ку омът о маре парте а анулуї.

Тоатъ ачеастъ зідіре формеазъ ун квадрат кам овал, фіінд зідітъ дін граніт негру, каре'ї дъ о прівіре ꙟнтунекоасъ. Еа есте асфелꙗ ашезатъ ꙟнкът доуе пърцї а пътрімеї сале служескў дрепт фацадъ, тотуш партеа че се ꙟнтінде де ла мізлок спре дреапта се поате сокоті ка чеа маї де къпетеніе; еа аре о лунџіме де 637 палме; ші ла фіе-каре капът къте ун турнў де 180 палме ꙟналт, песте 200 де ферещї, ші 3 порцї, дінтре каре чеа дін мізлок есте декоратъ џос ку 8 колоане ꙟн стілул Дорікў, ші сус ку 4 ꙟн ачел Іонікў. ꙟн купрінсул зідіреї се афлъ мітокул кълугърілор де тагма Сф. Іеронім, каре

сънт 150 ла нумър. Палатул рецеску, кареї у- на дін челе треї резіденції де варъ а рецілор Спанієї, есте ӂнбръкат ку чеа маї маре елеганцъ, тоате салоанеле сънт тапісуіте ку челе маї прецІоасе стофе де Індіа ӂнподовіте ку бріліантуріле Америчії; шї ку мобіле скумпе лукрате дін лемне міросітоаре. Чінева ле ар сокоті де ніще локурі фърмъкате, шї лъкуіте де вре ун ценіу дін Халіма сау о міе шї уна де нопці. Претутіндіне стъпънеще ун лукс неспусу, пе каре рецїї Спанієї л'ау адус дін коморіле челе ӂнавуціте а ле Мексікулуї, шї а ле Перулуї ӂн тімпуріле кънд ачесте църі аў фост маї мулте веакурі суб стъпъніреа лор. Доуе галерії пліне ку капо-доперіле артістілор Італієні, шї пе лънгъ ачеле а ле луї Рафаел, Тіціан, Корецio, Паоло Вороцезе, се въд ӂнкъ шї капо-маестрії Спаніолї Мурілло, шї Веласкез. Бібліотіка купрінде 30,000 кърції шї о мулціме де манускріпте прецІоасе, ӂнтре каре се нумъръ вр'о 7,800 оріентале, шї маї ку самъ Арабіче ръпіте де ла Султанул де Мароко, де кътръ ун къпітан де коръбії, шї вындуте рецелуї де Спаніа. Ӂн фацъ ку палатул се 'налцъ бісеріка оптунгеръ, каре есте зідітъ дупъ форма бісерічії Сф. Петру дін Рома, ea есте де 313 палме лунгъ, шї де 200 латъ.

Перецїї сънт пе дін нъунтру декорацї ӂн фрескурі, ку о мулціме де таблоурі, шї ку статуе де бронзу аурітъ. Аре 48 алтаре, шї 17 трепте де порфірь дукъ ла алтарюл чел де къпітеніе, каре се сусцінъ пе патру шірурі де стълпї де Іаспісу, шї де каре атърнъ песте о сутъ де канделе шї фешнічe тоате де аур. Субт ачесту алтарю есте ıаръшї ун параклісу, каре е локул де ӂнмормънтаре а фамілієї рецещї.

Прівінд чінева зідіреа ачеаста атът де гігантікъ, каре токмаї ка палатул луї Неро съ асемънеазъ маї мулт ку о четате, декът ку о зідіре партікуларъ, шї лунд ӂн бъгаре де сеамъ къте лукрурі с'ар путе афла ӂн 22 де огрезі че ле аре, апої ъш ва путе фаче о ідее деспре купрінсул еї. Ӂнтемеіторюл еї аў фост рецеле Філіп ал II, каре о зіді ӂн чінстеа С. Лаурентіе, спре адучере амінте а пуртърії де бірунцъ ла ст. Квентін ӂн зіоа нумітулуї сфънт. Ун кълторю ні дъ ӂнсъмнъріле урмътоаре деспре зідіреа аста: Ескуріалул аре 10,000 ферестї, 7,000 колоане: 1,400 ушї, шї атътеа салоане, ку алте одъї, ӂнкът кеіле требуітоаре ла еле, трагу 7,000 фунції. (Везї ікоана алътуратъ).

Z. Колумбу.

ФІСІОNОМІА ОМУЛУЇ.

(Урта).

СЕМНЕ СКОАСЕ DIN КУПРІНСУЛ ФЕЦЕЇ.

Ноі ам черчетат ку амънунціме челе маї де къпітеніе тръсътурі а ле фісіономієї; ні маї ръмъне а фаче оаре каре ӂнсемнърі асупра фецеї прівітъ ӂн тот купрінсул еї.

О фацъ плінъ шї фрумоасъ ла ведере, ун тенту фреску шї колорату, ачеіа че се нумеще ӂн деопще о *фігуръ плъкутъ*, се кувіне ӂн ценере ла ніще оамені пуцін ӂнпътіміці, маї пріетіношї де плъчерї декът де рефлекції серіоасе, недестоінічї де лукрурі марї, ӂнсъ аплікацї ла фапте буне; дішерції, ӂнсъ пуцін віціошї шї фъръ де ръутате. Тотушї требуе ка алте семне съ віе а

ꙟнтърі ачеастъ дін тъю окіре, къчĭ ну есте ку непутінцъ де а віде ніще оаменĭ ꙟнзъстрацĭ ку калітъцĭ марĭ, ва ꙟнкъ ші ніще оаменĭ де џеніў, ку о фацъ грасъ ші плінъ. ꙟмпъратул Наполеон ні щербеще де есемплу.

Тотуш требуе съ ꙟнсъмнъмў къ фаца луĭ Наполеон ера макръ ші трасъ ꙟн епоха чеа маĭ мъріть а віеції сале.

О фацъ овалъ ші лунгъреацъ, ку умеріĭ фецеĭ адънкацĭ, ун тентў палідў саў оакішў сънт атътеа семне че се ꙟнгълнеск маĭ обічнуіт ꙟн оаменіĭ спірітуоші ші фінĭ, ꙟн ачеꙗ че ꙟнтъїтеазъ ꙟнделетнічіріле спірітулуĭ декът плъчеріле сімцірілор; ші ꙟн оаменіĭ ꙟнзъстрацĭ ку ун карактер ші ку ніще патімĭ енерџіче. (Бонапарте, Волтерў &c).

Тръсътурĭ делікате ші пуцін пронунціете, ніще форме ротунде ші граціоасе, асфелю есте ꙟн џенере фаца фемеілор: оаменіĭ ꙟн каріĭ се въдў ніще асемінеа тръсътурĭ, адесеорĭ аў аціждереа слъбъчюнеа ші блъндеца челуелалтў сексў. Дін противъ, ніще тръсътурĭ марĭ, о фацъ бръсдатъ де ніще адъначĭ ꙟнтіпъріріĭ, дакъ ну вестескў тот-деауна ун спірітў ковършіторю, аратъ чел пуцін фіінцꙗреа патімілор путерніче ші а унуĭ карактер діевъліт. Фемеіле ку *тръсътурĭ бърбътещĭ* аў маĭ тот-деауна аціждереа, ꙟн карактерў оаре че енерџікў ші бърбътескў.

Доуе пърцĭ діосъбітоаре формеазъ капул: краніул саў къпъціна ші фаца лунгъ ꙟн адівъратул еĭ ꙟнцълесў. Дін комбінареа ші дін рапортул діосъбіторю а ачестор доуе пърцĭ, се наскў доуе карактере опусе фісіономіеĭ.

О къпъцінъ маре ші о фацъ мікъ даў ун аер спірітуос ші фінў. Ѹн асеміне капў есте маĭ тот деауна партеа саў а унуĭ ꙟнвъцат ꙟнсъмнат саў а унуĭ літератор інџеніос, саў а унуĭ артіст вестіт. (Волтерў, Ламенеĭ, Џіродеĭ).

О къпъцінъ мікъ ші о фацъ маре ꙟнпъртъшескў фісіономіеĭ о ꙟнфъцошаре ку тотул контраріе, ба ꙟнк'ъĭ дъ адесеорĭ оаре каре асъмънаре ку капул анімалілор: ачеаста се аратъ м[…] ку самъ ла лукрърторĭ ші ла оаменіĭ че мунчес[…] дін греў, каре факў маĭ ку самъ ꙟнтребуінцар[…] де путереа лор чеа трупеаскъ декът де фак[…]тъціле спірітулуĭ. Аціждереа къте одатъ се по[…]те фаче асеміне ꙟнсемнаре ші ла персоане[…] де ун рангў ꙟналтў, каріĭ, мулцъмітъ фіе хар[…] луĭ соартеĭ саў а фавоареĭ, ну аў невое, пент[…] де а се букура де о віацъ делічіоасъ, нічĭ […] а'ші обосі мъдуларіле лор челе алене, нічĭ […] а пуне суб кінуіре ун спірітў ленешў ші пе л[…]гъ ачестеа фоарте тъмпіт.

Тоате тръсътуріле потў съ фіе маĭ мулт с[…] маĭ пуцін мішкъчіоасе. О фацъ немішкъчіоа[…] ші мутъ се кувіне саў унуĭ ідіот саў унуĭ о[…] де ун спіріт фоарте ковършіторю; ꙟнсъ челуĭ […] тъю, німікъ ну поате да мішкаре ші віацъ фі[…] лор челор моĭ ші апатіче а ле фецеĭ. Смінтіту[…] пъстреазъ тот-деауна ачеі'аші фацъ ла ві[…]реа унеĭ прімеждііĭ грабніче, ка ші ꙟн мізлок[…] челор маĭ марĭ субіектурĭ де букуріе ші ачеас[…] віне дін ачеа къ ел абіа се ꙟнпъртъшъще […] тотў ачеꙗ че'ĭ сортіт де а мішка ініма оменеас[…] ꙟнсъ дакъ фаца унуĭ омў суперіор есте обічн[…] рече ші немішкъчіоасъ: ачеаста ну віне дін […] чеꙗ пентру къ ел ну ар фі дестоінікў де есп[…]сіе, дар маĭ ку самъ къ ун асфелю де омў е[…] стъпънў пе челе маĭ мічĭ а ле сале мішкърĭ, […] ну ласъ съ се четеаскъ пе фаца луĭ декът пу[…] ачеꙗ че ел воеще ка нещіне съ зъріаскъ: тр[…]сътуріле луĭ ну есприме азъ німікъ дін ачеꙗ […] ел аў хотъріт съ такъ.

Ачеастъ немішкъчюне де фацъ ла оаменіĭ ꙟ[…]зъстрацĭ ку ніще факултъцĭ еміненте атърнъ […] къ де ла о алтъ каузъ: ретрашĭ ꙟн сіне, пр[…] окупацĭ ку ꙟнсушĭ куџетъріле лор ші ку […] дънчіле лор скопурĭ, еĭ де абіа маĭ въдў ач[…] че се пітрече ꙟн џюрул лор; лукруріле де ді[…] фаръ ловескў сімцуріле лор фъръ де а'ĭ міш[…] кътушĭ де пуцін, окюл лор уітіторю ші вісъто[…] ну се аціntеще асупра вре унуĭ обіектў; еĭ […]

меазъ курсул куџетърілор лор, фъръ де а аузі нуріле че ръсунъ ла урекі: ꙟн сфършіт сімцу-ле лор ну се дещеаптъ, шi тръсътуріле лор ну ꙟнсуфлецескꙋ, декът нумаї кънд воінџа аꙋ семналулꙋ. Аша Архімідісꙋ контінуа де а а-дізлегареа унеї проблеме ꙟн сінул чел сго-косꙋ а політіеї Картаго луатъ ку асалтꙋ; аша булістул францезꙋ Лафонтенꙋ контінуа де а ворбі ку доама невъстуікъ саꙋ ку домнул вул-ꙋ, фъръ а прінде де весте къ о плоае ві-лоасъ ръсбътусъ хаїнеле сале.

Дін протівъ, оаменіі ку ун спірітꙋ суперфеціалꙋ, ку ун карактерꙋ ушорꙋ, аꙋ тръсетуріле феџеї арте мішкъчіоасе; еї ну пот німікъ аскунде дін еіа че сімџескꙋ; еї рідꙋ саꙋ плънгꙋ пентру л маї ушор мотівꙋ, шi адесе орї пентру ніще біектурї імаџінаре. Фісіономіа лор ръсфрънџе, а зікънд, тоате ꙟнтъмплъріле марї саꙋ мічї се пітрекꙋ ꙟн џюрул лор: шi ачеастъ ковър-тоаре аплекаре, есте маї тот деауна ун семнꙋ слъбъчюнеї карактерулуї.

Прін о каузъ аналогъ, омул профундꙋ ворбеще ін, ꙟн тімпꙋ че омул суперфічіал ворбеще ъръ де ꙟнчетаре ꙟнкът ну і се маї уръще: у-л куџетъ маї ꙟнаінте де а фъптуі, челалалт птуеще саꙋ ворбеще ꙟнаінте де а куџета; а-ста ласъ съ ворбаскъ нечетат фаца са, пре-м шi бузіле сале, ꙟн тімпꙋ че челалалт щіе кумпъніре а ле ꙟнпуне тъчере шi а ле стъ-ні.

АСЪМЪНАРЕА ОМꙊЛꙊЇ КꙊ ОАРЕ КАРЕ АNІМАЛЕ.

Купрінсул фісіономіеї ꙟнфъцошазъ къте одатъ карактер партікуларю каре с'аꙋ компарат ку ца а оаре каре анімале, шi нещіне аꙋ пре-нс кум къ омул, каре ꙟнфъцошазъ ачеастъ а-мънаре фізікъ, аре ашіждере къте чева, дін нсушіріле шi дін інстінктуріле ачестор фіінцї а-а де ꙟнџіосіте луї.

Ачеастъ аналоџіе ꙟнтре фаца унор оаменї шi нтре ачеіа а унор анімале аре ꙟн еа оаре каре реалітате; ꙟнсъ ноі кредем къ, ꙟн чел маї маре нумър де казурї, еа аре пуціне рапортурї ку факултъціле морале шi інтелектуале. Ноі ну зічем кум къ ачесте рапортурї ну фіінџескꙋ *пічї одатъ*, дін прічінъ къ ачеастъ асемънаре дакъ еа провіне дінтр'о конформітате а къпъцінеї, траџе обічнуіт дупъ сіне о конформітате де асъміне шi пентру оаре каре аплекърї саꙋ апетітурї, де ашіж-дере шi пентру карактерꙋ.

Се ведꙋ оаменї ку фігура де пажуръ; де е-семплу, Мареле Конде шi Бернадоте ꙟнфъціо-шазъ о асъмънаре де фелюл ачеста; ачеастъ асъмънаре атърнъ маї де къпітеніе де ла конфі-гураціа насулуї ꙟн формъ де пліскꙋ; еа се тра-џе ашіждереа шi де ла окї, каре сънт віоі скънтеіторї; шi де ла бърбіе, каре 'с фоарте ре-трасъ ꙟндъръптꙋ. Ачестї оаменї 'с сумецї, ꙟн-трепрінзъторї, енерџічї, шi маї ку самъ ꙟнтр'а-чеастъ прівіре асемънареа лор есте нетъгъдуітъ.

Алцїї аꙋ фаца фінъ шi супціратікъ ка а вулпеї, (Волтерꙋ, Ламенеї, Віллелꙋ, Лаватерꙋ, Іоанно): шi атунчеа аерул спірітуосꙋ, шi інџеніосꙋ, каре домнеще ꙟн ачесте фісіономії, атърнъ ку чер-тітудіне дін ꙟнсемнъріле пре каре ле ам аръ-татꙋ маї ꙟнаінте, декът де ла ачеастъ асемъ-наре ꙟнтъмплътоаре ку чел маї діщентꙋ шi ку чел маї еспедітів дін анімале.

Ла алцї оаменї се гъсеще чева дін капул челꙋ пататꙋ шi масівꙋ а калулуї шi а таурулуї; да-къ ніще асфелꙋ де оаменї се деосебескꙋ маї 'ку самъ прін путереа трупеаскъ декът прін ковър-шіреа спірітулуї, прічіна се поате а 'ю гъсі ꙟн масса фълчілор компаратъ ку чіркул къпъцінеї, фъръ де а маї фі невоіт де а алерга ла о асе-мънаре ку тотул суперфічіалъ шi неꙟнсъмнатъ шi маї тот деауна супертіціоасъ.

Кыціва оаменї аꙋ ун капꙋ фоарте асъмънатꙋ ку ачела а мъцеї саꙋ а тігрулуї, скуртꙋ, ръ-тундꙋ, термінат ꙟнаінте прін ун ботꙋ мікꙋ. А-чеастъ формъ а капулуї атърнъ, ла анімале ка шi ла омꙋ, де ла ковършітоареа лърџіме а къ-

пъцінеї деасупра урекілор, ші фіінд къ дупъ сістема луї Галлў, ачеастъ діспозіціе а къпъцінеї се детраџе дін дізвъліреа естраордінаръ а органулуї учідереї, есте ку путінцъ ка къте одатъ омул ку фаца де тігру съ аїбъ де асеміне ші інстіктул сънџеросў а ачестуї анімалў. Чел пуцін есте сігур къ капул луї Робеспіерў ꙟнфъціошазъ ун есемплу дестул де ꙟнсъмнат деспре о аша асъмънаре.

Порта претенда къ Платонў се асемъна ку ун къне де вънатў: кум съ се міре дупъ ачеаста, зічеа ел, де спірітул чел черчетъторіў ші де рара аџеріме а луї Платон!

Ніще тръсътурї регулате, о фігуръ фрумоасъ, ну аратъ тот деауна, дін ненорочіре, ун суфлетў віртуосў ші нобілў; віціул ші кріменул се аскундў къте одатъ суб тръсътуріле челе маї ăдемітоаре. Тотушї прівінд апроапе, студіінд еспресіа унеї фігурї фрумоасъ, дакъ еа есте а унуї ꙟнръутъціт, се діскопере обічнуіт ꙟн о[…] оаре че фалсў саў де ръутъчіре: гура есте к[…]те одатъ діформатъ прін ніще мішкърї маї ко[…]вулсіве; ꙟн сфършіт о еспресіе недефінітъ, […] десеорї ръпіде ка фулџерул, ласъ съ се зърі[…]скъ де одатъ тоатъ діформітатеа віціулуї.

Ніще тръсътурї ненобіле ші ꙟнфіорътоаре пре[…]рарў аскундў ун суфлст маре ші фрумосў. Ду[…]чеа дін таїў візітъ а луї Сір Худсонў Лове, Н[…]полеон стрігъ: *ачест омў аре крўзімеа ꙟнtinп[…]ріtъ пе фацъ!*

Есте ші ачеаста де луат амінте къ къте од[…]тъ імаџінаціа, ꙟн атъта ꙟнріуріреа еї есте путе[…]нікъ, ꙟнкът продуче оаре-каре асемънаре ꙟ[…]тре персоанеле віецуітоаре тот уна ꙟн преун[…] Тотушї ꙟнсъ ну требуе съ се ꙟнкеїе німікъ ꙟ[…] прівіреа моралулуї. Дін асъмънареа че аў оа[…]каре персоане ꙟн прівіреа фізікъ продусъ прін [і]мітаціа хаїнілор ші а маніерілор. *(Ва урма).*

АСТРONOMІА ПОПОРАNЪ.

(Урма).

Планетеле: Веста, Џіўно, Черес, Паллас.

Неꙟнсъмната мъріме ачестор планете аў ꙟмпедекат де а ле путе біне куноаще. Се креде къ Паллас есте кунџіурать де о маре атмосферъ. Греотатеа есте фоарте мікъ ла супрафаца лор. Ѹн ом ашезат пе уна дін челе планете, ар путé сърі ꙟн сус пънъ ла 70 де палме фъръ вр'о струнчінаре маї маре декът деакъ ар къдеа ла ноі де 4 палме ꙟн џіос. Апропіереа честор планете, асъмънареа орбітелор лор, ні фак а креде къ еле сънт ръмъшіцеле унеї планете марї че с'ар фі сфъръмат де вр'о каузъ ноъ некуноскутъ.

Веста. Департареа са де ла соаре есте де 80 мііоане де міле. Анул еї цъне 1325 зіле, 7431 міі де пърцї де о зі.

Џіўно. А еї депъртаре де ла соаре есте 9[…] міліоане міле. Анул еї цъне 1592 зіле ші 66[…] мііімї де о зі.

Черес. Есте департе де ла соаре 94 міліоа[не] міле. Анул еї цъне 1681 зіле, 3931 мііімї де [о зі].

Паллас. Іст планет се афлъ де ла соаре д[е]пъртат ꙟнтре 94 ші 95 міліоане міле, анул […]сте де 1686 зіле 5388 мііімї де зі.

Дін ачесте се веде кът де маре сънт рапо[р]туріле ꙟнтре пъмънтул ностру ші челеланте пл[а]нете. Оаре нумаї пъмънтул ар фі сінгур дін а[…] лучеферї кареле съ фіе локуіцї де фіінце віі? […]кру ку греў а фі крезут. Дар нічї о мъртур[іе] посітівъ ну адевереазъ уна с'аў алта дін ачес[те] опінії.

(Ва урма).

INCTITѸTѸЛ АЛБІNЕЇ.

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛȢМЕЙ.

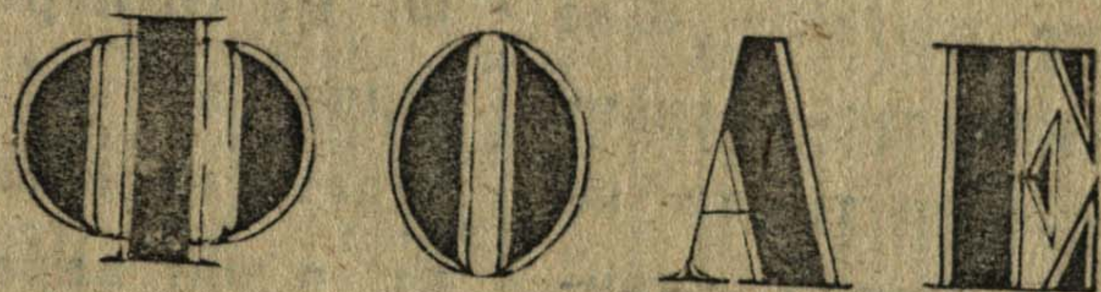

ФОАЕ
ПЕNТРȢ
ꙞNВЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 34. 11 ІȢNІЕ.

ФІСІОNОМІА ОМȢЛȢЇ.

(*Ȣрта*).

НАІВІТАТЕА ОРЇ ФАЛСІФІТАТЕА ФІСІОNОМІКЇ ОМЕNЕЩІ.

Се зіче къ о фісіономіе е наівъ, кънд еа есте ꙟфъціошітоареа кредінчіоасъ а карактерȣлȣї ші патімілор, ші кънд тоате тръсътȣріле конкȣреа ꙟн армоніе кȣ ачеіашї еспресіе. Ꙟнсъ фігȣ поате есприма ръȣтатеа тот аша де ȣшор, ка бȣнътатеа ші блъндеца.

Дін протівъ, фісіономіа есте фалсъ, кънд во с'аплеакъ де а пȣне фаца ꙟн о позіціе кȣ ста обічнȣітъ а сȣфлетȣлȣї: дакъ еа ізбȣтеще ꙟн ачеаста кȣ десъвършіре, атȣнчеа фъцърнічіа перфектъ, ші фалсіфітатеа поате скапа дін ві а челȣї маї бȣнȣ̆ черчетъторіȣ̆. Ꙟнсъ фіінд фоарте кȣ аневое де а фаче тот деаȣна ка номіа съ еспрімезъ контра кȣ ачеїа че ніщі тревȣї съ чітеаскъ ꙟн еа, апої се нȣноа ꙟн ценере о фаціъ фалсъ дȣпъ еспресіа чеа непотрівітъ ші скімбъчіоасъ а деосъбіте.лор тръсътȣрї дін каре се компȣнеа. Де есемплȣ, гȣра се сілеще де а сȣріде, ꙟн тімп че анії ростескȣ̆ мъніа орї деспрецȣл; прівіреа есте дȣлче ші лінгȣшітоаре, ші мъндріа се аратъ пе бȣзе: ꙟн сфършіт се дескопере пе фаціъ спаїма пре каре о аскȣнде ръȣ̆ о пърȣтъ ꙟнкредінцаре; ръȣтатеа, пре каре нещіне се сілеще ꙟн задар де а о пріфаче сȣбт ȣн аер фалсȣ̆ де простіе; ірономіа саȣ̆ чінісмȣл, каре ресбате прінтре о префъкȣтъ сімплічітате; ші мії де алте контрастȣрї маї мȣлт саȣ̆ маї пȣцін възȣте ші вътъмътоаре омȣлȣї леснекрезъторіȣ̆.

Де къте орї се регъсеще ачест дефектȣ̆ де армоніе ꙟнтре тръсътȣріле феціеї, нещіне есте плекат де а о атрібȣї тот ла ачееашї каȣзъ адікъ

ла фалсіфітате, ла префачере ші фъцърнічіе. Кȣ
тоате ачестеа, требуе съ зічем, къ о асфел де
ȣрмаре нȣ есте тот деаȣна адевъратъ: ȣн окїȣ
ꙟнкрȣчішет де есемплȣ, дъ фісіономіеї оаре че
фалсȣ; ші тотȣші ачеастъ фалсіфітате нȣ есте
декът пърȣтъ, къчї сȣфлетȣл нȣ се ꙟнпъртъшъ-
ще нічї де кȣм де ачеастъ непорочітъ ꙟнсȣ-
шіре. Се маї адъоџімȣ къ сънт оамені ꙟн каре
'ї фіреще де а се аръта фалші.

Бȣкȣріа, мȣлцъміреа, ші тоате патіміле челе
воїоасе, ꙟнфлореск ші ꙟнвіазъ тръсътȣріле.
Сȣпърареа, дȣререа, ші патіміле челе трісте ші
пліне де ȣръ, ле скімосескȣ ші ле атрагȣ, събър-
чіндȣле, кътръ бърбіе.

ДЕСПРЕ ВОЛȢМЕНȢЛȢ КАПȢЛȢЇ СОКОТІТ КА МІЗЛОКȢ ДЕ А ПРЕЦȢІ НЕЕГАЛІТАТЕА ꙞНЦЪЛЕЏЕРВІ ꙞНТРЕ ОАМЕНЇ.

Дін зіоа ꙟн каре нещіне саȣ ꙟнкредінцат къ кріе-
рȣл есте інстрȣментȣл ꙟнцълеџереї, требȣї а се
кътȣта прін тоате къіле імаџінабіле дакъ ꙟнцъле-
џереа есте тотдеаȣна пропорціоналъ кȣ ꙟнтінде-
реа кріерȣлȣї; ші нещіне се аплеакъ, прекȣм ам зіс
ка съ џȣдече де пе волȣмȣл ші де пе конфігȣ-
рація кріерȣлȣї прін черчетареа ꙟнвълітȣреї лȣї
чеї осоасъ. Дечї, іатъ че с'аȣ обсерват: къ кȣ
ȣн краніȣ маї мікшȣрат кȣ кътева дімснеії, не-
щіче ръмъне неапърат смінтітȣ, ші къ чеа маї
маре парте дін ідіоцї (прощї, нътърьї) се паре
къ даторескȣ недестоїнічіа лор ачестеї ковърші-
тоаре ꙟнгȣстімі а къпъцінеї, къчї рестȣл орга-
нізацієї лор нȣ се деосебеще нічї кȣм де органі-
зація челоралалцї оамені. Дін протівъ, оаменії
сȣперіорї с'аȣ кȣ џеніȣ аȣ адесеорї ȣн краніȣ ма-
ріне; лȣкрȣ кȣноскȣт де артістії тȣтȣрор тімпȣ-
рілор, прекȣм се веде дін іконана че ніаȣ лъсат
деспре чеї маї марї оамені, контімпȣранії лор *).
Аціждереа се паре къ кȣ кът цівілізація по-
поарелор се ꙟнаінтеазъ, кȣ атъта къпъцініле о-
менещї се мърескȣ; саȣ къ крещіреа кріерȣлȣї
търнъ де ла о кȣлтȣръ маї сіргȣітоаре а спі[...]
тȣлȣї, саȣ къ о маї маре активітате а кȣџетъ[...]
есте фаворітъ саȣ комъндȣітъ де ніще орга[...]
маї крескȣте. Нещіне се адемінеще де а креде [...]
чел дін тъїȣ дін ачесте доȣе ефектȣрї нащe [...]
челалалт, ші къ апої амъндоȣе фъптȣескȣ ȣнȣл [...]
асȣпра алтȣїа ші ꙟнрьȣрескȣ речіпрокȣ. Ȣн [...]
мър маре де тъмплърї скоасе дін історіа нації[...]
ші дін спȣнеріле челе дешенцате а ле кълъ[...]
рілор, нȣ ні маї лась съ не ꙟндоім деспре [...]
чеастъ кореланціе а ȣнеї цівілізації пропъшітоа[...]
кȣ о маї маре крещіре а кріерȣлȣї попоарел[...]
Іатъ ȣн есемплȣ дішенцат: Ȣн негȣціtор дін П[...]
ріс прімісъ о командъ ꙟнсъмнътоаре де пъл[...]
пентрȣ оаре-каре попладъ ꙟнкъ пȣцін цівіліз[...]
дін Амеріка. Ачестȣ омȣ трімісъ ніще пъл[...]
де фелюріте мърімі, ші дȣпъ моделȣріле атȣн[...]
де модъ ла францезї. Ꙟнсъ ꙟнкȣрънд лъзіле [...]
і се ꙟнтоарсеръ ꙟндъръптȣ: капітіле дін о ц[...]
семі-барбаръ нȣ пȣтеаȣ асе потріві кȣ пълърі[...]
ȣнȣї попорȣ коптȣ ші кȣџетъторїȣ.

Ачеаста дȣче ла ніще інтересанте ꙟнсъм[...]
асȣпра клімілор. Реџіоаніле стъмпърате, а[...]
де фолоаселе челе аȣ ꙟн прівіреа енерџіеї [...]
пещї ші сънътъцеї попоарелор, продȣкȣ о а[...]
біне-фачере ꙟн прівіреа десвълиреї трȣпȣлȣї
маї кȣ самъ а кріерȣлȣї. Кліmеле челе стъ[...]
рате ші домоале нȣї гръбескȣ ші нȣї скȣрт[...]
нічї кȣм крещіреа ка клімателе челе маї ка[...]
еле нȣ 'л ставілескȣ ші нȣ 'л ꙟнпіедекъ нічї
ка ꙟн кліматіле челе ꙟнгецате: дечї аче[...]
крещіре маї лінъ ші маї трептатъ а орга[...]
фаче ка кріерȣл съ се десвъл eаскъ ꙟн вое [...]
тірівіт кȣ десъвършіреа едȣкацієї. Ꙟнсъ [...]
къ ꙟн кліmеле челе маї ꙟндепъртате аче[...]
крещіре есте саȣ опрітъ саȣ сфършітъ пре[...]
пȣріȣ, ші ачеаста фаче кеар ꙟнцълеџіреа ш[...]
некȣлтъ ші маї съракъ, ші кріерȣл маї ꙟн[...]
Аша дар ачеешї каȣзъ каре мъреще сȣпе[...]
татеа саȣ ковършіреа омȣлȣї асȣпра челор[...]

*) Поеції ші філософії чеї векї щіаȣ фоарте біне ачеастъ фап-
тъ. Чітіторȣл се поате ꙟнкредінца дін кънтȣл ... ал доїлеа
Іліад еї лȣї тардȣсъ де К. Омір, де Арістіа.

те анімале, продуче де асеміне неегалітатеа попоарелор ꙟнтре еле: воескȣ съ ворбескȣ деспре тімпул деосъбіторю крещіреі ші а копілъріеі.

Даръ дакъ ун капȣ волуміносȣ есте съмнул пробабілȣ а џеніунуі, де унде віне оаре къ ун асеменȣ де капȣ ну тречe нічі де кум пентру унул дін карактеруріле фрумусецеі? де унде віне іаръш къ преџудеціле попоарелор сънт аша де десвъліте ꙟн ачеастъ прівіре, ꙟнкът статуарії гречі се възуръ невоіці де а ꙟнфъціоша пе Перікlесȣ ку фрунтеа акоперітъ де ун коіфȣ, пентру ка съ досіаскъ прівірілор вулгулуі (простімеі) къпъціна чеа манінъ а унуі омȣ адміратȣ? де унде віне къ Венус де Медіче аре ун капȣ аша де ꙟнгустȣ, ші къ порекла де *кап-грос* есте, ла чеа маі маре парте дін нації, о ꙟнџураре фоарте амаръ? ачеаста чере есплікаціе.

Маі ꙟнтъю с'аȣ конфундат адесеорі ші фоарте непотрівіт, волуменул чел маре а фецеі ку волуменул чел маре а къпъцінеі: дечі, чеа дін тъю дін ачесте діспозіції есте ашіждереа дефаворабілъ ꙟнцълеџереі прекът чеелалтъ 'і есте фаворітоаре: ачесте 'с ніще карактере де ун огурȣ ку тотул ꙟнпончішіторю. Пе лънгъ ачестеа, сімџуріле сънт чеі дін тъю џудекъторі а фрумусецеі ші ꙟнкъ ніще џудекъторі пліні де преџудеце ші де претенції. Еі се інтересазъ де пропорціле челе џусте а тръсътурілор ші а потрівіреі лор сіметріче, маі мулт ші де кът ꙟнсушіріле че се афлъ ліпіте саȣ каре се препунȣ къ ар фіінца.

Дечі, німікъ ну ватъмъ арmоніа граціоасъ а омулуі капȣ омінескȣ, ку о фрунте преа ꙟнтінсъ, прекум ші о къпъцінъ преа спаціоасъ. Фрунтеа луі Наполеон, де есемплу ера де о лърџіме немъсуратъ, ші ачеаста ну се преа потрівеа ку тръсътуріле еі челе преа ръсъріте декът плъкуте. Дечі семніле џеніулуі ну сънт тоате фъръ деосебіре ніще карактере а фрумусецеі фізіче.

Маі есте ꙟнкъ о алтъ ꙟнсемнаре ші маі імпортентъ. Дакъ оаменії реуніці ꙟн сочіетате ар авеа съ дее сокотеалъ деспре калітъціле моралe пре каре леар арата тръсътуріле фісіономіеі, ші дакъ ачеастъ ідее моралъ ар требуі съ фіе пусъ ꙟн шірул карактерурілор фрумусецеі; кіар нічі атунчеа ну с'ар прецуі нічі декум аръторіле џеніулуі. Че фолосеще џініул, ꙟн статул унеі медіокрітъці неꙟнсъмнате ꙟн каре тръеще мулцімеа? норочіреа маселор де попоаре іскате дін егалітатеа тутурора, дін лібертатеа фіекъріа, попоареле требуе съ о прецуіаскъ, прекум ші тоате даруріле челе медіокре каре асігуреазъ неатърнареа фіе-кърuіа омȣ. Карактеруріле џеніулуі ну ар путеа дечі съ інтре ꙟн ідееа комунъ а фрумусецеі, пентру къ еле вестескȣ пе чеа ꙟнтъю дін ковършірі, ші фак ка омул съ се теамъ де пердереа авутурілор де унде дереазъ норочіреа публікъ. Къчі путернічіа воеще а коменда, ші о супунере преа аскултътоаре поате съ кондукъ ла ꙟнџіосіре.

Адъогаці къ ковършіреа мінцеі унелтеще маі мулт ла куџетаре декът ла фъптуіре. Куџетареа траџе дупъ сіне тръндъвіа трупеаскъ; ші фіінд къ џеніул пресупуне требуінці марі ші патімі марі, требуе омулуі ку о капачітате маре жърфіреа с'аȣ атърнареа де ла маі мулте. ꙟн тімп че ел куџетъ пентру чеілалці, требуе ка ші чеілалці съ мунчіаскъ пентру дънсул. Прічінъ ноуе де неегалітате ꙟнтре оамені, мотівȣ ноȣ де ачеастъ претенціе нефаворабілъ каре се акацъ тот деауна, ба ꙟнкъ ші пе нещіінца фіекъруіа де семніле а орі ші че суперіорітъці морале. Пе лънгъ ачеаста оаменії суперіорі ну сънт тот деауна аша де біне-воиторі нічі аша де сочіабілі ка оаменії де рындȣ. Деприндереа ретраџереі, ші сінгуръттъцеі, непъсареа деспре лукруріле челе амърунте, деспрецул непретенціосȣ ꙟнсъ аша де фіреск а мулцімеі каре вецуеще пентру а тръі, ші каре ну се наще декът пентру а се сілуі, апоі а мурі; тоате ачестеа 'і факȣ ꙟн џенере пуцін сокотіці ка егалі. Пентру ачеаста ну се прецуескȣ оаменії суперіорі, декът ка шефі, адікъ къндуˈс ла локул лор. Еі сънт ꙟнтокма ка

ніще статуе, каре, пентру а се ꙟнсуфлеці, аȣ требуінцъ де ун пiедесталȣ рідікатȣ. Атаре омȣ каре с'ар деспреціі ка, егалȣ, се тъмъіазъ преа мулт ка шефȣ! ноі ну естімъмȣ декът пе ачела акъруіа мъріме ну ні поате вътъма; ші ръвнімȣ, фъръ де а'ї да чінстіреа кувеніт, пе ачііа че ні сдробеск. Іатъ чі ні фаче аша де бунї ꙟнде-къторі ачелор морці, ші ꙟнундекъторі аша де пъртінiторі а челор вiі. Ноі ꙟнгріжім адесеорі, пентру къ ні темемȣ преа мулт, мерітул каре ні ар путеа вътъма: німікъ дін ачеіа че ꙟнфрунтъ мъндріа ну поате плъчеа.

Іатъ дестуле кувінте пентру а статорнічі о лініе деспърціtoаре ші піпъітъ ꙟнтре карактеріле унеї ꙟнцълеціri ꙟналте ші ꙟнтре ачелеа а ле фрумусецеї.

(*Ва ȣрта*).

ꙟНТРАРЕА ꙟН БІСЕРІКА СЪНТУЛУЇ МОРМЪНТ ЛА ІЕРУСАЛІМ.

(КȢ СТАМПЪ No. 34)

Пе локул унде се афла ꙟнълцатъ кручеа Домнулуї ностру Іісус Хрістос ші се депусьсе ръмъшіцеле сале челе възуте. ꙟмпърътеаса Елена, мама ꙟмпъратулуї Константін, аȣ зідіт ла 350 бісеріка нумітъ а *Сънтулуї Мормънт*. Іст локаш сінціт фу де атунчі цінта пелерінацулуї (хаці-лік) крістіанілор, ші къзінд суб путереа мохаметанілор ел фу обіектул пентру каре де ла ꙟнкереа веакелуї ал 11 пънъ ла ал 13, се фъкуръ дін Еуропа експедіцііле мілітаре челе фаімоасе нуміте а Кручіаділор, де ла семнул кручії каре пурта пе страіе фіе-каре осташ ал ачестеї експедіції, де каре се ꙟнпъртъшаȣ ꙟмпъраціі Ґерманіеї ші маї тоці реціі. Чел маї фаімос комендант ал арміеї Кручіерілор ера Годфруа де Буліон кареле, прекум се веде ꙟн фрумоаса поемъ: *Ґерȣсаліте ліберата*: луъ Іерусалімул ку асалт ші статорнічі еар домніа кручеї ꙟн ачел локаш унде ші ел фу ꙟнгропат. Тоате крединцеле крістіане аȣ аіч алтареле лор ші ꙟнпърцеск ꙟнтре дънсіі култул ші паза Сънтулуі-Мормънт. Ѹн фок ꙟнфрікошат аȣ містуіт ла 1811 ачеа фрумоасъ бісерікъ, тоате фуръ ръдусъ ꙟн ченушъ нумаї Мормънтул Мънтуіторулуї фу круцат ші алътурата монастіре католікъ прекум ші опт капеле с'аȣ параклісурї а опт рамурї де крединца крістіанъ. Бісеріка фу ла 1812 резідітъ ку келтуеала. калугърілор ортодоксї. ꙟнавуціреа еї есте екстраордінаръ, ꙟн весмінте, одоаре, васе прецуоасе де аур масів ку петре скумпе, хързіте ну нумаї де тоці суверанії Еуропеї, че ꙟнкъ дін партеа ꙟнкінъторілор крединцеї крістіане ші сь суї ла мулте мілioане де галбені. Ѹн маре нумър де пелегріні вінȣ ꙟн тот анул съ візітезе ші съ ꙟнкіне іст локаш адъогънд ку дарурї ꙟнсемнате ла цънереа бісерічеї ші а ашъзъмінтелор де фачере де біне пентру ачії невоеші, пентру каре сънт ꙟнадінс ненумърате кілії дін каре ачеле ал Арменілор сънт ка ла 1000. ꙟн фіе-каре дін ачеле опт параклісурї се ведȣ тоатъ зіуа евлавіошії націілор респектіве, ꙟн фелуріте костюмурї, барбаці, фемеї ші копії ꙟнадінчіці ꙟн евлавіе лънгъ мормънтул Мънтуіторулуї ші ікоана ꙟмфъцошазъ капела католікъ, де унде се вед ꙟн тоате латуріле ші капелеле челоралалте нації. Ачії карії дін славіе аȣ візітат сънтул Мормънт съ нумеск *Пелегріні* с'аȣ Хаціі ші адук ла ноі де сувенір реліквіі, метеніі ші алте обіекте.

(Везї ікоана алътурат).

ФІСІКА ПОПОРАNЪ ШІ ѢЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Ѹрта).

Ѣешертꙋ.

Тоате фіінцеле віецꙋітоаре аꙋ неѫнсꙋфлеціте, афлътоаре пе фаца пъмънтꙋлꙋї, сънт кꙋнџꙋрате ші ꙋнеорї кеар пътрꙋнсе де аер. Фісічії де демꙋлт аꙋ гъсіт міжлокꙋл де а ле ферї де а лꙋї ѫнфлꙋенцъ, ашезъндꙋ-ле ѫн ꙋн вас нꙋміт *речіпіент*, дін кареле скот апоі аерꙋл аколо афлътор. Еакъ дескріереа ачестꙋї іnстрꙋмент кꙋноскꙋт сꙋб нꙋме де макіна саꙋ *antлеа пnеꙋmatіka* (де ла кꙋвънтꙋл греческ пнеꙋма, аер).

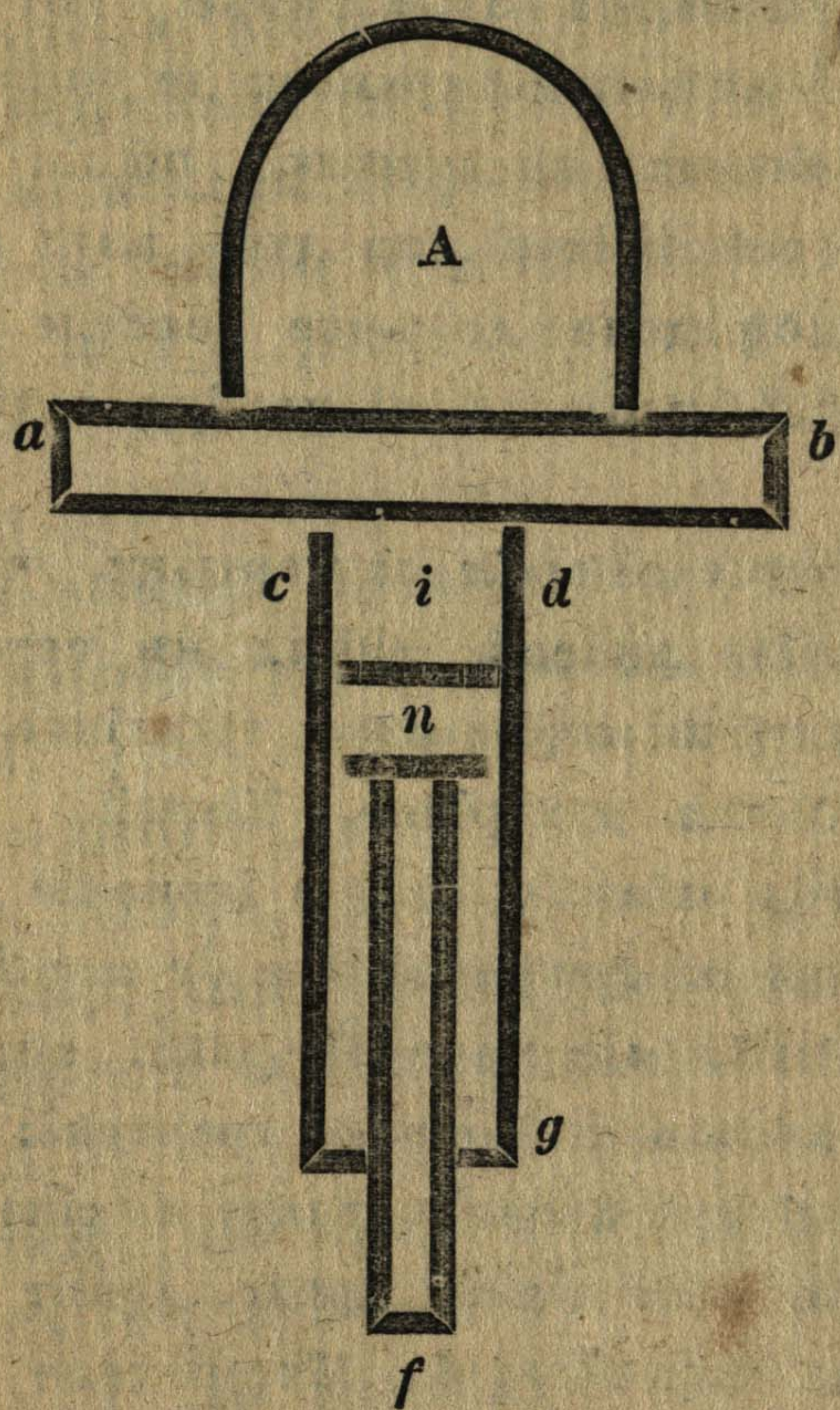

A есте о кампанъ саꙋ клопот де стеклъ а кърꙋеа бꙋзе біне нетезіте, се разъмъ престе о таблá *ab*, асемене де стеклъ. Сꙋб таблаꙋа ачееа е ашазъ о помпъ (тꙋлꙋмбъ) *cd*, ѫн каре се сꙋе ші се кобоаръ фрекъндꙋсе ꙋн пістон (доп) *u*. кале се пꙋне ѫн мішкаре прін мъніка *f*. Партеа дінлъꙋнтрꙋ а кампанеї A комꙋнікъ кꙋ помпа *cd* прін о бортічікъ фъкꙋтъ ѫн таблаꙋа *ab*. Се препꙋнем къ пістонꙋл *u* се траџе ѫн џіос, атꙋнче ел ва лъса ѫн *i* ꙋн дешерт каре се ва ꙋмплеа де аерꙋл афлътор ѫн кампана A, аста се ѫнцълеџе маї алес кънд ні вом ѫнкіпꙋї къ кампана A есте ꙋмплꙋтъ кꙋ апъ. О сꙋбапъ (мік облонаш) ѫнкізънд борта прін каре комꙋнікъ кампана A кꙋ помпа *cd*, ѫнпінгънд пістонꙋл кътръ таблаꙋа *ab*, аерꙋл кꙋпрінс ѫн *i* ва фі невоіт а скапа прін о бортічікъ фъкꙋтъ ѫн коаста помпеї, дескізънд о сꙋбапъ каре де сіне се ѫнкіде кънд се кобоаръ пістонꙋл *u*.

Фъкънд де маї мꙋлте орї астъ мішкаре се ва скоате маї тот аерꙋл че се афла дін тъꙋ ѫн кампана A, дар ніч одатъ нꙋ се поате фаче ꙋн дешерт деплін. Аерꙋл фіінд еластік, еакъ че се тъмплъ:

Ѫнкіпꙋеаскъ къ кꙋпрінсꙋл помпеї *cd* есте еквалъ (ѫнтокма) кꙋ кꙋпрінсꙋл кампанеї A; кънд пістонꙋл *u* ва сосі ла пꙋнктꙋл чел маї де џіос, џꙋмътатеа аерꙋлꙋї кꙋпрінс ѫн кампанъ, се ва кобоаръ ѫн помпъ, ѫнкът дꙋпъ чеа ѫнтъї мішкаре а пістонꙋлꙋї, нꙋ ва ръмънеа ѫн кампанъ декът џꙋмътатеа аерꙋлꙋї че се афла ѫн еа ѫнаінтеа експеріментꙋлꙋї; дꙋпъ адоꙋа мішкаре а пістонꙋлꙋї, аерꙋл кꙋпрінс ѫн кампанъ ва фі нꙋмаї о патріме а тотімеї ѫнчепътоаре; ѫнкът аерꙋл кампанеї се ва ѫнпꙋціна дꙋпре ꙋрмътоаре прогресіе декрескътоаре:

$$1.\ \ ^1/_2,\ ^1/_4,\ ^1/_8,\ ^1/_{16},\ ^1/_{32}.$$

а кърїа термін маї дін ꙋрмъ, орї кът с'ар прелꙋнџі, нічї одатъ нꙋ ва фі еквал кꙋ зеро.

Іст експерімент оамънъ оаре че кꙋ проашка саꙋ сънеаца де апъ а бъецілор, карїї і ашазъ ꙋн капът ѫн апъ еар тръгънд кътръ сіне допꙋл фак ѫн цъвіе ꙋн дешерт ѫн каре ѫндатъ ѫнтръ апа

(Ва ꙋрма.)

МОРАВЪРІ ХІНЕЗЪ.

ЧЕРЕМОНІЇ ДЕ ЃНМОРМЪНТАРЕ — АНЪЛ НОЪ — ДЕСКРІЕРЕА ЪНЪІ ПРЪНЗЪ.

Пъціне обіекте сънт де каре хінезії се ѓнде-
летніческъ кѹ атъта ѓнгріжіре, ка черемонііле
де ѓнмормънтаре асѹпра мормінтелор пъ-
рінцілор лор; Ії сънт ѓнкредінцаці къ чеа маї
мікъ леневіре ѓнтрѹ ачеаста есте ѹрматъ де пе-
депсе пъмънтещі. Ѓн тоате челелалте пріле-
жѹрї, се ѓнсамнъ ла дъншії о ліпсіре тоталнікъ
де респектъ реліціосъ.

Кънд ѹн хінезъ ъшї перде вре ѹнѹл дін рѹділе
сале ѓн лініа сѹітоаре, ачеастъ ѓнтъмпларе се
ѓнщіінцазъ ла тоате рамѹріле фамілієї; ѓмбеле
латѹрі а ѹшелор сънт ѓнбракате кѹ фрѹнтеле ал-
бе (албѹл есте колорѹл долѹлѹї). Коборъторії
дірекці а ръпосатѹлѹї, ѓнбракаці ѓн гроасъ ма-
терії албе, ші капѹл ѓнпрецѹрат де корделѹце
де ачеаш стофъ, плънг ѓн цѹрѹл лѹї, ѓн
тімпъ че фемеіле факъ съ ръсѹне аерѹл де ціпе-
те тънгѹічіоасе. Ѓн тімпѹл ачеста, прієтенії съї
сосескъ кѹ простірі ле пънзъ саѹ де матасъ ал-
бъ че ле пѹнъ пе трѹпѹл лѹї. Фіѹл чел маї ма-
ре саѹ чеа маї де апроапе властаре бърбътеас-
къ, цінѹт де амъндоъ латѹріле де кътръ рѹденії
ші дѹкънд ѓн мънъ ѹн вазъ де порцелан авънд
ѓн нъѹнтрѹ доѹъ монеде де арамъ, се дѹче ла
пъръѹ саѹ ла ізворѹл чел маї де апроапе. саѹ ші
ла чітерна політієї де „*а кѹмпъра апъ*„ прекѹм
се зіче. Черемоніа требѹе съ фіе ексекѹтатъ де
кътръ фіѹл фіѹлѹї, ші еа ъї дъ дрептъ ла о ѓн-
доітъ парте а клірономіеї, кареї ѓнпърцітъ ѓн
деопотрівъ пърці ѓнтре чеїлалці фії. Черемоніа
фігѹреї ші трѹпѹл кѹ ачеа апъ фіінд сфършітъ
мортѹл е ѓнбракат ка ші ѓн віацъ, апої пѹс ѓн-
трѹн съкріѹ лѹстрѹітъ ѓн нъѹнтрѹ прекѹм ші пе
дін афаръ, формат де скъндѹрі де патрѹ орі
мічї деџете ѓнгросіме, акърѹеа фѹндъ есте пре-
сѹрат кѹ варъ нестінсъ ші ѓн ѹрмъ ѓнкіс ерме-
тік (а нѹ ѓнтра нічї кѹм аеръ). Атѹнче пѹнъ
пе капакъ о тъбліцъ ѹнде сънт скрісе нѹміле ші
тітлѹріле ръпосатѹлѹї, аша прекѹм требѹе съ с
сапе пе мормънтѹл съѹ. —

Дѹпъ треї орі шепте зіле, адікъ доѹъзечї ші
ѹна зіле, процесіа ѓнмормънтъреї се фаче; тъ-
бліца есте пѹсъ ѓнтр'ѹн паланкін (паташкъ) по-
літ, ѓнаінтеа каріеа арде тъмъе. Тот ѓн ачел
тімпъ кънтъ ѓнтрѹ'н інстрѹмент де мѹзікъ, кар
мѹлт се асеменеазъ кѹ бѹчѹмѹл, ші дін кънд ѓ
кънд батъ треї ловітѹрі ѹна дѹпъ алта пе о до-
бъ. Копіії ші рѹделе де ъмбе секселе вінъ ѓ
ѹрмъ ѓнбракаці ѓн албъ ші пъшінд фъръ ръндѹ
іалъ.

Кънд конвоіѹл аѹ сосіт ла мормънт, черемоніі-
ле ші дъінъріле ѓнчепъ. Фіінд къ есте датін
де а арде бані ші страе спре требѹінцеле ръпо
сатѹлѹї ѓн лѹмеа дѹхѹрілор, Хінезії, пѹнъ ѓ
локѹл ачестор обіекте, прін о ікономіє біне кі
зѹітъ, монедъ ші ѓнбръкъмінте *де хъртіе*. Фор
ма мормънтѹлѹї, фіе маре фіе мікъ, есте кѹ д
съвършіре ачеа а ѹнѹї *омега* греческъ: Ідеіа д
сфършіт че літера ачеастъ траџе кѹ сіне, нѹ ес
те, прекѹм о поате чінева креде, декът ѹн ефе
дішанцат а ѓнтъмплъреї. Мормінтеле авѹціло
сънт фоарте ѓнтінсе, еле кѹпріндъ о маре кът
ме де петръріе ші де фігѹре де анімале ѓн піа
тръ. —

Дѹпъ ѓнмормътаре, се адѹче ѓнапоі ѓн па
радъ тъбліца ръпосатѹлѹї, ші дакъ фамілія с
ъї богатъ о пѹнъ ѓн сала стръмошілор; дак
саракъ. ѓн вре о парте а касеї, ші арде тъм
ѓнаінтеа еї де доѹъ орі не анъ. Прімавара
тоамна сънт епохеле ѓнсемнате пентрѹ черем

ній ꙟтрꙋ поменіреа морцілор. Чеа ꙟтъї ші чеа де къпітеніе, адікъ ачеа де прімаваръ, есте ачеа че се фаче маї кꙋ самъ. Ачеастъ сърбаре есте ꙟнпротіва челор маї мꙋлте сърбърі хінезе, каре сънт регꙋлате дꙋпъ кꙋрсꙋл лꙋнеї, ші прін ꙋрмаре скімбътоаре, ачесте сънт регꙋлате дꙋпъ кꙋрсꙋл соарелꙋї ші сосескꙋ 105 зіле дꙋпъ солстареа іернеї, адікъ ꙟн 5. Апрілꙋ. Пе ла ачест тімпꙋ, (къчї о зі саꙋ доꙋъ, фіе ꙟнаінте саꙋ ꙟн ꙋрмъ, нꙋ ꙟнсамнъ чева), веде чінева тоатъ попꙋлаціа фіе кърїса політіі, дꙋкъндꙋсе ꙟн четe пе деалꙋрі спре а ꙟндрепта мормінтеле, а ле кꙋръці ші а фаче помені. Ла ꙟнтоарчереа четелор, еле ласꙋ пе дрꙋмꙋ пе ꙋнде аꙋ мерсꙋ ꙋн лꙋнгꙋ шірꙋ де мічї бꙋкъці де хъртіе роші ші албъ, спре а ꙟнсъмна къ даторііле тънгꙋічоасе с'аꙋ ꙟнделініт ꙟн ачел анотімпꙋ. Шірꙋрі ꙟнтреці де деалꙋрі кꙋпрінзінд мормінте, сънт акоперіте де асеміне мъртꙋрісірі де амінтіре пентрꙋ морці, ші'ї о чꙋдатъ прівеліще де а віде ꙟнвъртежіндꙋсе тоате ачесте мічї бꙋкъці де хъртіе ꙟн разеле соарелꙋї.

Маї обічнꙋіт, транспортеазе трꙋпꙋл ꙋнꙋї богат ꙟн провінціа са де нащере, орі кът де departe ар фі; ꙟнсъ нꙋ требꙋї ка кортежꙋл съ треакъ прін о політіе ꙟнчінсъ де зідꙋрі. Ноі ам пꙋте ꙟнтрꙋ ачеаста, а не регꙋла асꙋпра есемплꙋлꙋї хінезілор, карії ꙟнбінъ ꙟнвъцетꙋріле іціенеї кꙋ даторінцеле че сънтем даторі морцілор.

„А фаче тънгꙋіріле орі *пе деалꙋрі*„ орі пе мормінте, тот атъта ꙟнсамнъ ла хінезі. Мꙋлцъмітъ фіе ꙟнцелептꙋлꙋї обічеꙋ де а арде ненчетат тъмъе прін касе, ші мъсꙋріле іціене, каре нꙋ сънт нічі одатъ пъръсіте, шідереа ла Кантон ші ла алте політії ы фоарте сънътоасъ, кꙋ тоатъ ъмбꙋлзала локꙋіторілор, ші кꙋ тоатъ кълдꙋра къте одатъ ковърщітоаре, ш. ч. лт.

Нꙋ се сꙋфере нічі де кꙋм ка конвоіꙋл кꙋ морт съ се апропіе де вре ꙋн десбъркъторꙋ, нічі съ треакъ сꙋб нічі о поартъ каре се сокоате ка а ꙟмпъратꙋлꙋї, дін прічіна ръꙋлꙋї огꙋрꙋ. Хінезії сънт ꙟнкъ аша де сꙋперстіціоші ꙟнтрꙋ ачеаста, ꙟнкътꙋ се пъзескꙋ де а ворбі деспре моарте ꙟн алт кіпꙋ, де кът нꙋмаї ꙟнтребꙋінцънд оаре каре фразе, прекꙋм: а се фаче немꙋріторꙋ.

Цінереа долівлꙋї дꙋпъ датінъ есте де треї ані пентрꙋ пердереа ꙋнꙋї пъріnте саꙋ а ꙋнеї маме; ꙟнсъ ꙟн фаптъ, долꙋл нꙋї маї мꙋлт декът треї орі ноъ, саꙋ де доъзечї ші шепте лꙋні, ꙟн времеа кърора, ꙋн офіцърꙋ дін чеі маї ꙟналт рангꙋ требꙋе съ се ꙟнкідъ ꙟн каса са, афаръ нꙋмаї дакъ ар фі десповорат де ачеаста де къртръ ꙟмпаратꙋл. О кꙋрцере де време де треї ані требꙋе а тречe ꙟнаінте де а пꙋте копіеї а се ꙟнсоці. Албꙋл есте колорꙋл долꙋлꙋї, прекꙋм ші сꙋрꙋл ꙟнкісꙋ саꙋ ченꙋшіꙋ, кꙋ бꙋнгі ротꙋнзі де крістал саꙋ де стеклъ ꙟн локꙋ де бꙋнгі поліці. Гъмълiа каре аратъ рангꙋріле се еꙋ де ла фесꙋ, прекꙋм ші канафꙋл де матасъ стакошіе. Фіінд къ хінезії ꙟші радꙋ капꙋл, ꙋнꙋл дін семніле долꙋлꙋї есте де а ласа пърꙋл съ креаскъ. Ла моартеа ꙟмпъратꙋлꙋї, тоате ачесте церемоніі сънт ексекꙋтате де кътръ ненꙋмъроші съї сꙋпꙋші карії петрекꙋ о сꙋтъ де зіле фъръ съ се радъ; тоці фꙋнкціонерії Імперіеі скотꙋ атꙋнче гъмълiа ші матаса стакошіе де пе феселе лор. Се зіче къ ла моартеа ꙟмпъратесеі, фемееа лꙋї Канг-хі, патрꙋ дін компаніонеле еі аꙋ вроіт а се ꙟнмормънта віе кꙋ дънса; ꙟнсъ ачестꙋ монархꙋ аша де ꙟнцълептꙋ н'аꙋ ертат аша фаптъ барбаръ ꙟнаінте де Счіті, ші німічі не вечіе обічеꙋл де ꙋнде ꙟші трьцеа ізворꙋл.

Поате къ нꙋ есте алт попорꙋ ꙟн лꙋме каре съ аібъ маї пꙋціне сърбірі декът хінезії. ꙟнтродꙋчереа ꙋнꙋї календар *ротанꙋ* ар аве ла дънші ꙋрмърі кꙋ адевърат непорочіте, дін прічіна мꙋлцімеі попꙋлацієі.

Чеа де къпітеніе ші маї сінгꙋръ епоха де бꙋкꙋріе ꙋніверсалъ есте анꙋл ноꙋ.

Атꙋнчеа тоатъ Імперіа есте ка *певꙋнъ* саꙋ кам пе апроапе. Ла апропіереа лꙋнеі ноꙋе, кънд соареле ацꙋнце ка ал 15 градe а върсъторꙋлꙋї

(ꙟчепутул анулуї цівілꙋ а хінезілор) тоате адміністраціїле сънт ꙟкісе зече зіле маї ꙟнаінте, ші мандарінії стрінгꙋ печецїле лор пънъ ла 20 а ꙟнтъеї лунї. Ꙟн сара челеї маї де пе урмъ зіле а анулуї че се сфършеще, тоатъ лумеа прівігеазъ пънъ ла мезул нопцеї. Ꙟн ачест часꙋ, се ꙟнчепе ун неънчетат сгомотꙋ де петарде де фъшікурї ші де фокурї де артіфіціе. Консомаціа (тречіреа) артіфіціілор есте аша де маре. ꙟнкът аерул се умпле де сілітръ. Де ла міезул нопцеї пънъ ꙟн фаптул зілеї, фіе каре локуіторꙋ ексекутеазъ церемоніїле сфінціте, саꙋ ъші гътеще каса спре соленітатеа анулуї ноꙋ. Мулте персоане се спалъ ші се лаꙋ ꙟн апъ калдъ, унде с'аꙋ фост муєт фрунзеле ароматіче де Хоангпі копакꙋ родіторꙋ. Тоате локуінцїле сънт курѫціте ші ѫмподовіте, ші котруца зеілор думесничї ъї декоратъ ку талцере марї саꙋ васе де порцеланꙋ, купрінзънд ун фелꙋ де міроденіе, кітрул чел маре нуміт де дъншії „мъна луї Будха (саꙋ а луї Фо), ші ніще флорї де нарчісꙋ. Ръдъчініле ачестеї плънте ъс пусе ꙟн оале пліне де пієтрічеле ротунде ші де апъ, токмаї кіар ꙟн тімпꙋ ка съ продукъ флорї ꙟн епоха сърбъреї ꙟнкъ де демінеацъ ꙟн зіоа чеа дінтъї а прімеї лунї, о мулціме ненумаратъ ꙟнпресуръ темплурїле, фіе каре ъї ꙟнбракат ꙟн straїле сале челе маї фрумоасе? апої ъші факꙋ унул алтуеа візіте пе ла руденії, прієтенї ші куноще́нце ку прілежул анулуї ноꙋ; ꙟн ачеастъ зі-маре, ун ом, абіе поате съ рекуноаскъ пе а сале слуцї, ꙟ атътасꙋ де фрумос ꙟнбракате; ші дін тоате пърціле, ꙟн уліце, веде чінева капіте плекъндусе ценункі ꙟндоіндусе пе цюмътате ші мулцъмірїле дръгостоасе а ачелора карії пріімескꙋ ачесте салутъції. Тоате ачесте мішкърї, въдескꙋ куртеніреа чеа маї алеасъ а Хінезілор.

Білетурїле челе марї де фелічітації че'ші трімътꙋ унії алтора ꙟн ачеастъ ꙟнпрецюраре, аꙋ гравуръ пе лемнꙋ ꙟнфъцошънд челе треї ферічірї де кѫпітеніе дупъ Хінезї, адікъ: ун кліроономꙋ, о службъ публікъ, (саꙋ ꙟнаінтіре) ші лунгъ віеацъ. Ачесте треї доріції сънт аратате прін фігурїле унуї копілꙋ. унуї мандарінꙋ ші а унуї бътрън ꙟнсоціт де ун кокостъркꙋ, амблема лунцеї віецуірї; ꙟн челе ꙟнтъї треї зіле, с'ар сокоті ка де ръꙋ огурꙋ, дакъ ну ка кріміналнікꙋ, де а лукра маї мулт декът чеї требуінчосꙋ пентру невоїле віецеї, ші мулте персоане ъші амънеазъ окупаціїле ꙟн курцере апроапе де доуъзечї зіле.

(Ва урма).

ВАРІЕТЪЦЇ.

Лондра саꙋ Лондон, дупъ ачеа дін урмъ катаграфіе нумъръ 1.970.727 локуіторї, адікъ маї мулцї декът ꙟн тоатъ Молдова.

ПОСТЪ DE ХꙋЛꙋБЇ.

Немулцъміндусе ку міжлоачеле челе репеде де комунікаціе прін курерї, ші непутънд ꙟнтребуінца телеграфеле, банкерії карії аꙋ невое а куноаще курсул банілор деосебіцелор пеаце, аꙋ організат де кътва тімп постъ де хулубї, дін каре ашъзъмънтул дін Антверпен (Анверса) ꙟн Белціа есте чел маї ꙟнсемнътор. Жіданії сънт антрепренорії ачії спекулації, ії ꙟнтребуінцазъ ꙟнтру аста хулубі тінерї, депрінзіндуї а сбура дін тъꙋ ꙟнтресате ші політії апропіете, ші апої ъї фак съ сбоаре песте канал ꙟн Англіа ла Довер унде се афлъ асемене кантоаръ сбурътоаре, каре цъне 25,000 талерї, еар цънереа песте ан 400 талерї. Кънд, прін а лор кореспонденціе адук унеорї фолос де суте де мії. Скрісоріка лі се анінъ ла о панъ а коадеї, ꙟн каре ку ун ак се петрече о ацъ, еар унеорї се леагъ ла ун пічор деасупра пінтенулуї.

ІНСТІТꙋТꙋЛ АЛБІНЕЇ.

АНꙋЛ II.

ІКОАНА ЛꙋМЕЇ.

ПЕНТРꙋ

ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 35. 18 ІꙋНІЕ.

МОРАВꙋРЇ ХІНЕЗЪ.

ЧЕРЕМОНІЇ ДЕ ꙟНМОРМЪНТАРЕ — АНꙋЛ НОꙋ —. ДЕСКРІЕРЕА ꙋНꙋЇ ПРЪНЗꙋ

(ꙟнкееpe).

ꙟн фіеще-каре касъ, се афлъ тасꙋрї (чеште) пліне кꙋ чеаїꙋ ші бетел (бъꙋтꙋръ дꙋлче, мꙋрсъ), асфел прекꙋм се ꙟнтребꙋінцазъ ꙟн Індііле оріентале, де а трата пе візітаторї. Пентрꙋ ка німік съ нꙋ поатъ тꙋлбꙋра сърбареа џенералъ, ії ꙟнтребꙋінцазъ челе дін ꙋрмъ зіле але анꙋлꙋї сфършіторїꙋ, а регꙋла сокотеліле векї, ші діскредітꙋл ъї аша де маре де а нꙋ пꙋте плъті ꙟн ачеа епохъ, ꙟнкът ꙋн атаре ва ꙟнпрꙋмꙋта де ла Петрꙋ кꙋ о добъндъ фоарте греа нꙋмаї спре а пꙋте съ'шї плътеаскъ даторіа кътръ Павел. Фіінд къ обічеꙋл есте де а тъе ꙋн маре нꙋмърў де клапонї ꙟнаінтеа анꙋлꙋї ноў, се зіче, ꙟн лꙋаре де ріс деспре ꙋн ненорочіт даторїꙋ каре нꙋ'ї ꙟн старе де а плъті кредіторілор съї, къ аре *„соарта клапонꙋлꙋї.“*

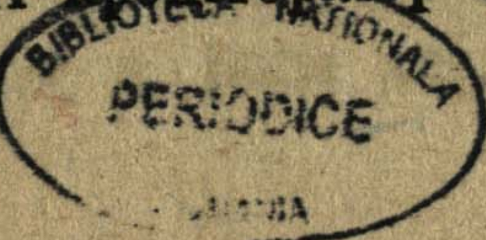

Анꙋл ноў есте епоха чеа де къпітеніе ꙟн каре се трімет презентꙋрї ꙟнтре пріетінї. Ачесте презентꙋрї се алкътꙋескў маї обічнꙋіт дін мънкърї делікате, прекꙋм де фрꙋкте раръ, де кофетꙋрї, де чел маї мꙋлт чеаїꙋ, ші къте одатъ де стофе де матасъ пентрꙋ страе. Еї ꙋнескў пе лъngъ дарў ші ліста де хъртіе рошіе де обіектеле дін каре се компꙋне; персоана ла каре ачесте презентꙋрї сънт дестінате реꙟнтоарнъ ачееашї лістъ дꙋпъ че аў скріс ачесте кꙋвінте; *„пріміт кꙋ мꙋлцеміре“*. Еї ꙟнапоеазъ компліментꙋл фъкънд ꙋн дарў де ачееаш натꙋръ ші ꙟн ачелаш кіпў: слꙋџіле каре дꙋкў дарў, пріметск ръсплътіре. Ъї о окаръ неертатъ де а тріімете ꙟнапої ꙋн маре нꙋмър дін обіектеле че компꙋнў презентꙋл; ꙟнсъ се поате фаче о алеџіре дакъ еле

сънт фоарте прецїоасе, шї а ꙟтоарче ръмъшица кꙋ ачеастъ ..., де екеемплꙋ, ꙟн досꙋл лїстеї; „се рефꙋзазъ мъргърїнтареле". Челе маї бꙋне фрꙋкте, шї челе маї бꙋне чеаџꙋрї, шї а. л. т. ꙟтребꙋїнцате ла асемїне оказїї, поартъ нꙋмїле де „мърфꙋрї де черемонїї".

Спꙋнереа ꙋрмътоаре а ꙋнꙋї прънзꙋ̆ хїнезꙋ̆ фъкꙋтъ де Капїтанꙋл Лаплас дїн марїна францезъ, дескрїе дестꙋл вїне чеа ꙟтъї їмпресїе а ꙋнеї сцене ла каре раре орї се афлъ фаць Еꙋропїенїї.

„Чел ꙟтъю сервїсꙋ̆ се кꙋпрїндеа дїнтр'ꙋн маре нꙋмърꙋ̆ де сосꙋрї ꙟн порцелан зꙋгръвїт, шї се алкътꙋеа де фелюрїте мънкърї ръчї, прекꙋм вермї де пъмънт сарацї, прегътїцї шї афꙋмацї, ꙟнсъ аша де вїне хъкꙋїцї, ꙟнкът н'ам щїꙋт че ера, декът дꙋпъ че ї ам мънкат; пеще асъмїне сарат саꙋ̆ афꙋмат шї жамбон тъет ꙟн фълїї фоарте сꙋпцїрї.

„Ꙟн ꙋрмъ се адꙋсъ ꙟн масъ, ачеа че се зїче *пеле Їапонезъ*; аста'ї ꙋн фелю де пеле ꙟнкїсъ, дестꙋл де въртоасъ, каре аре ꙋн гꙋстꙋ̆ фоарте пꙋцїн плъкꙋтꙋ̆. Ар фї пꙋтꙋт съ зїкъ чїнева къ аꙋ̆ дꙋбїто ꙟн апъ кътва тїмпꙋ̆. Тоате ачесте мънкърї прекꙋм шї мꙋлте алте, ꙟнтре каре ам кꙋноскꙋт лїкїорꙋл нꙋмїт *сос* фъкꙋт дїн бобꙋ̆ де Їапонꙋ̆ шї адоптат де мꙋлт тїмп де кътръ мънкъїї Еꙋропеї, пентрꙋ а маї ꙟнвїоꙗ апетїтꙋл лор чел бътоцїт, ераꙋ̆ ꙟнтребꙋїнцате ка ꙟндꙋлчїрї ꙟнтрꙋн маре нꙋмърꙋ̆ де стꙋфатꙋрї че се ꙋрма фъръ ꙟнчетаре. Тоате бꙋкателе ꙟн џенере ꙟнотаꙋ̆ ꙟн сосꙋрї. Ꙟнтр'о парте фїгꙋраꙋ̆ оаъ де порꙋмбꙋ̆ ферте ꙟн замъ: ꙟн ꙋрмъ ръце шї пꙋї тъецї ꙟн мїчї бꙋкъцї шї стропїте кꙋ ꙋн сосꙋ̆ негрїꙋ̆; ꙟн алтъ парте, мїчї сермале, фъкꙋте де арїнї де рекїнꙋ̆ (ꙋн фелю де пеще де маре); оꙋъ коапте ꙟн фокꙋ̆, акърора мїросꙋ̆ не дїсгꙋстаръ; ꙟмсфършїт нїще манїне грꙋвї (пеще де мареа де ꙋн сою партїкꙋларю) шї рачї де мареа пїсацї.

„Шъзънд ꙟн дреапта оспътъторюлꙋї нострꙋ, еꙋ̆ ерам обїектꙋл тꙋтꙋрор џїремонїїлор сале; ам ръмас фоарте ꙟн недꙋмерїре, нещїїнд кꙋм съ ꙟнтребꙋїнцъзꙋ̆ бецїшоареле де фїлдїшꙋ̆ каре, ꙟнпреꙋнъ кꙋ ꙋн кꙋцїт кꙋ аскꙋпїтꙋл лꙋнгꙋ̆, сꙋпцїре шї стръмб, формаꙋ̆ тоате ꙋнелтїле меле гастрономїче. Еꙋ̆ сїмцеам о маре греꙋтате де а апꙋка мънкърїле дїн мїжлокꙋл ачестор васе плїне кꙋ замъ. Ꙟн задар черкам а цїне бецїшоареле меле ꙟнтре децетꙋл чел маре шї челе доъ децїте а мънеї дрепте дꙋпъ есемплꙋл компанїонїлор меї; ꙟндръчїтеле бецїшоаре алꙋнекаꙋ̆ маї тот деаꙋна шї мъ лъсаꙋ̆ десперат фаць 'н фаць кꙋ бꙋката пе каре дїн тоатъ їнїма аш фї дорїт съ о мънънк. Ꙟн адевър къ стъпънꙋл касеї ꙟндꙋїошет де а ме нїесперїїнцъ, каре кꙋ тоате ачесте ъл дїсфъта фоарте мꙋлт, се мїлостїві де а мъ аџꙋта арꙋнкънд ꙟн талџерꙋл меꙋ̆ а сале доъ їнстрꙋменте а кърора капїте се кам потрївеаꙋ̆ кꙋ о гꙋръ пе каре слъбъчюнеа бътрънецеї шї ꙟнтребꙋїнцареа тютюнꙋлꙋї шї а табакꙋлꙋї нꙋ ле ꙟнпедїка ꙟнлеснїреа лор чеа ꙋшꙋрътоаре; еꙋ̆ аш фї рефꙋзат фоарте воїос ꙋн асемїне аџюторю, кꙋчї стомахꙋл меꙋ̆ авеа дестꙋлъ треабъ де а се лꙋпта ꙟнпротїва бꙋкатїлор че мї се пꙋнеаꙋ̆ ꙟнаїнте, шї дїн каре ерам сїлїт съ мънкъм *връпд певрънд.* Дꙋпъ ероїче сїлїнце їзбꙋтїꙋ̆ де а пꙋне мъна пе о сꙋпъ прегътїтъ дїн вестїтеле кꙋїбꙋрї де пасерї че факꙋ̆ глорїа чеа епїкꙋрїанъ а хїнезїлор. Ꙟн ачест тїмпꙋ̆ вїнꙋл околеа маса, шї тоастеле ꙋрмаꙋ̆ кꙋ ръпеџюне.

„Ачест вїнꙋ̆, каре се беа маї тот деаꙋна калдꙋ̆, се асамънъ дестꙋл кꙋ мадера пентрꙋ колорꙋ̆ шї гꙋстꙋ̆, ꙟнсъ нꙋ бате нїчї кꙋм ла капꙋ̆. Ноꙋ ъл бъꙋръм дїн мїчї теасе ꙟнаꙋрїте каре авеаꙋ̆ форма ꙋнꙋї васꙋ̆ антїкꙋ̆ кꙋ доъ тоарте де ꙋн лꙋкрꙋ мїнꙋнат, Слꙋџїле каре стаꙋ̆ ꙟн пїчоаре кꙋ нїще марї васе де арџїнтꙋ̆, ꙟнтокма ка нїще кафетїере, авеаꙋ̆ грїжъ де а нї ле ꙟмпле пꙋрꙋреа. Манїера де а се компламента се асамънъ пꙋцїнꙋ̆ кꙋ ачеа а Енглезїлор. Персоана каре дореще а арата ачеастъ полїтецъ ꙋнꙋї саꙋ̆ маї мꙋлтор оаспецї, ъл ꙟнщїїнцазъ прїн о слꙋгъ, апої лꙋънд чеашка плїнъ кꙋ доъ мънї о рїдїкъ ꙟн дрептꙋл

гурeї сале ші о дішартъ дупъ че аȣ фъкут ун семнȣ дін капȣ фоарте комікȣ; еа ꙟщеаптъ ꙟн урмъ ка товаръшул съȣ съ сфършаскъ; репетеазъ атунче семнул съȣ дін капȣ ші џіне кȣпа плекатъ спре а арата къ еа есте де тот дішартъ.

„Дупъ тоате ачесте буне лукрурї адусе уна дупъ алта, ъмї пърȣ фоарте біне кънд ам възут пе чеа маї де пе урмъ, ꙟнсъ іатъ къ сосеще ші ал доіле сервісȣ; ел аȣ фост пропъшіт де о мікъ џіремоніе, поате спре а черка апетітул месенілор. Пе марџінеа а патру букалурї ашезате ꙟн квадрат с'аȣ пусȣ алте треї букалурї пліне де мънкърї ші песте каре се пусе ун ал оптулеа, ꙟн кіпȣ де а форма о пірамідъ Обічеюл есте де а ну атінџе ла нічї уна дін ачесте букате, ші оспътъторюл ну ліпсеще де а ꙟнвіта. Ла рефузул адунъреї се еȣ челе опт букалурї, ші се пунȣ ꙟндатъ пе масъ алуатурї ші захарікале. Се пусъ ꙟн міжлокȣ о саладъ алкътуітъ дін шувіціле челе маї фраџіде дін бамбу, ші ніще прегътірї ку апъ каре да ун міросȣ фоарте неплъкут.

„Перігустуріле че фусесъ сінгура ꙟндулчіре а тутурор букателор деспре каре ам ворбіт, аȣ фост асеміне ші пентру букалуріле ку орезȣ пе каре слуџіле ле пусъръ атунче пентру ꙟнтъіаш датъ ꙟнаінтеа фіеще-кърuеа дін ноі.

„Еȣ прівеам ку ун фелꙗ де недумеріре ла амъндоъ беџішоареле меле; къчї кутоатъ експеріенціеа че о капатасъм де ла ꙟнчепутул оспъцулуї, ерам фоарте ла ꙟндоеалъ де а путе луа орезул къте ун фір. Еȣ ащептъꙗ ка оспътъторюл меȣ съ мънънче пентру ал іміта: ел ꙟнпреунъ амъндоъ капітеле беџішоарелор луї, лъъ ку гібъчіе о бунъ кътіме ші о арункъ ꙟн гура са че о џінеа дескісъ кът ъї ера ку путінцъ. Ал доіле сервісȣ аȣ џінут маї пуцінъ време. Слуџіле коперіръ маса ку панере де флорї, ку кофетурї ші ку алуатурї де деосебіте форме. Алътуре ку о плънтъ галбънъ се відеа *лі-чі* а къріеа пеліцъ вәртоасъ ші ставошіе ꙟнвълеа ун фелꙗ де сімбуре, ꙟнфъшурат ку о фрунзушоаръ албъ, ші каре ꙟнтрече ꙟн густ пе чеа маї маре парте дін поамеле тропіче. *Лі-че* креще ꙟн провінціїле марітіме; кънд ъї проаспъг кулесȣ, ел дъ лъкуіторілор о хранъ атът сънътоасъ прекът ші плъкутъ *) вара, ші кънд ъї ускат ъї о провізіе кът се поате де бунъ пентру іарнъ. Ла ачесте фрукте а клімелор калдуроасе ера аместікате ачеле а зонеї стъмпърате, прескум алуне, кастане мере, поамъ ші пере де пекінгȣ каре, де ші фрумоасе ла відере, ну aveaȣ декът густул фруктелор салбатіче. Конверсаціа адесе орї ꙟнтрерупть ла ꙟнчепутул прънзулуї пентру а ꙟнкіна тоастурї газдеї ноастре, се фъку атунче ꙟнсуфлецітъ. џенералъ. Ба ꙟнкъ дестул де сгомотоасъ, спре мірареа чеа маре а хінезілор карії ераȣ ꙟнаінтеа ноастръ; вечінул меȣ маї алес, пуцін депринс кȣ о букуріе аша де ковършітоаре се міра мулт, ші ъшї арата мулцъміреа прін маре хохоте де рісȣ ку каре се ꙟнпреуна неꙟнчетат вуетул сунъторꙗ а стомахулуї съȣ біне ꙟнкаркат. Дупъ обічеюріле пріміте ꙟнтре хінезї, ашї фі требуіт съ урмез ачест есемплу спре а арата къ пофта ме де мънкаре с'аȣ мулцъміт ку десевършіре, ꙟнсъ н'ам путут съ мъ хотъръск, ку тоатъ плекареа че авеам де а мулцъмі пе бунул ностру оспътъторꙗ.

„Ꙟн урмъ ноï трекуръм ꙟн о алтъ късмаръ пентру а бе чеаюл; ꙟнчепутул ші сфършітул неапарат а тутурор џіремоніїлор хінізещї. Слуџіле ні л'аȣ адусȣ ꙟн чеще де порцелан ку капаче, пентру а ну ласа съ се евапорезъ міросул; се турнасъ апъ клокотітъ пе пуцінеле фрунзе купрінсе ꙟн

*) Кȣ тоате ачесте ачест фруктȣ есте прімеждіосȣ, кънду'ї ꙟнтребуінцат ꙟн маре кътіме, дін прічіна ꙟнсушіреї луї чеа апрінзътоаре.

фундул фіеще-къріеа чеще, ші інфузіа, ла каре ну се пусъ нічі кум захарꙋ, дупъ обічеюл църеі, слобозеа ун міросꙋ плъкут ші густосꙋ, ꙟнкът челе маі буне чеаюрі адусе ꙟн Европа потꙋ да нічі о ідее деспре густул чел алесꙋ плъкут а чеаюлуі адівърат хінезꙋ.“

К. Фotino.

ЧЕЛЕ ШЕПТЕ ТꙊРНꙊРІ ЛА КОNСТАNТINОПОЛЕ.

(Кꙋ стампъ No. 35)

Ла капътул зідулуі че ꙟнчінџе Контінентул, апроапе де Мареа Марморъ, съ редікъ о фортецъ саꙋ търіе мікъ, ку турнурі векі. Еа есте обіектул чел маі дін тъі, пе каре ъл веде плутіторюл, кънд віне дін пърціле мърії Медітеране. Аесте турнурі аꙋ стътут ꙟнкъ ꙟн тімпуріле ꙟмпърацілор Бізантіні, ші дела нумърул лор шепте, пріімірь нумеле „*Eptapirgon*. Кеар ла ꙟнчепутул лор, аꙋ фост ачесте зідірі меніте а фі ꙟнкісоареа статулуі. ꙟн тімпуріле кънд Мусулманії супуръ Константінополе четъцуеа фу маі ꙟнтъі дрепт локꙋ де сігуранціа вістеріілор Султанілор, юр маі ла урмъ съ редусъръ іаръші ла хотъріреа лор чеа дін маі наінте. Рангул, кум ші персоана унуі амбасадорꙋ каре ла тоате попоареле чівілізате се сокотескꙋ де неатакате, ші а лор персоанъ фііндікъ ну авеаꙋ ла Мусулмані тот ачеаші інпортенцъ. Чел дін тъі съмнꙋ де не'нпъкаре а Порцеі Турчещі, ку вре уна дін путеріле стръіне ера пънъ акум, къ еа съ асігура де персоана амбасадорулуі ачелеі, ꙟнкізіндул ꙟн вре унул дін челе шепте турнурі. О дініоаръ фіінд амбасадорул францезꙋ *Velиfeи* арестуітꙋ аколо, ші аџюнгънд а скъпа пе аскунсꙋ дін ꙟнкісоареа са, Султанул фуріосꙋ де мъніе аꙋ порунчіт съ спънзуре пе пъзіторюл ꙟнкісореі. Де атунчі Турчії ну пре ласъ пе стръіні де а візіта пе амбасадорії ꙟнкіші, пентру ка съ ну діскопере секретуріле лор. Обічеюл аеста варварꙋ аву локꙋ, пентру дата че маі де пе урмъ, ла анул 1784 кънд ла ꙟнчепереа ръзбоюлуі Росіеі ку Турчіа, астъ дін урмъ ꙟнкісъ пе солул Росіеі ꙟн челе шапте турнурі. Султанул Селім чел ꙟнтъю че дореа а ꙟнтродуче реформа Европіанъ аꙋ ръдікат пентру тот деауна арестуіреа амбасадорілор стреіні. Дупъ бътъліа де Наварін, міністрії путерілор аліате ꙟн контра Турчіеі ераꙋ ꙟнгріжецї пентру сінгуранціа лор; дар џенеросул Султан Махмуд ъі лъсъ де а съ ꙟнтоарче ꙟн паче ꙟн патріа лор.

Деспре ачесте ꙟнкісорі съ зікꙋ мулте лукрурі. ꙟнтре алтеле съ аратъ куріосулуі ꙟнкъ ші акум ун бечюꙋ субпъмънтеанꙋ нумітꙋ „*ізворꙋл съпцелꙋі*“ каре съ спуне а фі фостꙋ пурурееа плін ку сънџеле жертвелор, ші споітура ꙟнтунекоасъ а пърецілор съ паре а ꙟнтърі зічереа аста фоарте біне. Де алтъ парте съ веде „*візꙋпіа де сіъпчі*“ унде сърманул неворочітꙋ съ пунеа ла мунчі, пентру ка съ мъртурісаскъ грешала, пе каре де мулте орі нічі ну о куноща.

Пънъ ла анул 1786 съ цінуръ турнуріле тоате ꙟнтру ꙟнтреџімеа лор че де ла ꙟнчепутꙋ адекъ шепте, дар кутремурул де пъмънтꙋ тъмплат ла анул ачела, аꙋ сурпатꙋ треі, ші тотуші съ нумескꙋ челе де Турчі „*Іедде-Коле*“ адекъ шапте турнурі. Дінтре тоате турнуріле, нумаі чел маі маре (де стънга ꙟн стампъ) есте зідіт дупъ унꙋ стілꙋ маі елегантꙋ. Аста аꙋ фост локул ꙟнкісореі амбасадорілор. Ку аеста комуніка „*Хрісопіле*“ адекъ поарта де аур, нумітъ де Гречі аша, пентру подоабеле де скулптуръ

е ераȣ съпате пе аркуріле еі. Еа ера де ꙟн-
ґаре ꙟн челе шепте турнурі (везі де дреапта
ꙟн стампъ). Ꙟн департаре съ веде деа дреап-
та романтіка позіціе а інсулілор прінцулуі, ші
деа стънга промонторіа де Скутарі.

(Везі ікоана алътурать).

Z. Колутбу.

ФІСІОNОМІА ОМȢЛȢІ

(Урта).

КЪТЕВА КȢВІНТЕ АСȢПРА ХІРОМАNСІЕІ.

Ачест кувънтȣ де хіромансіе віне де ла доъ кувінте гречещі, дін каре унул ꙟсамнъ *мънъ* ші челалалт *семнъ, презічере, артъ де гъчіре.* Хіромансіа есте ꙟн фапт арта де а џудека ші де а сорті оаменілор дупъ кътуреа мъней. Мізлокȣ де ꙟншеларе ші нутрецȣ де суперстіціе нещіінцеі чеі лесне крезетоаре; хіромансіа де маі мулте орі аȣ ꙟнлесніт шарлатанілор мізлоаче де ꙟншъларе. Ку тоате ачесте, ачест інструментȣ де вікленіе саȣ де адеменіре поате съ девінъ ізворул унор философітоаре діскоперірі ші а унор ꙟнсъмнърі адевърате. Ну тревуе съ тъгъдуім, къ карактерул омулуі се въдеще ꙟн фіекаре дін пърціле сале. Есте преа адівърат къ фаптеле челе маі обічнуіте ласъ ніще урме ꙟн органе, ші се поате, дупъ деприндері, ка съ џудекъм деспре позіціа чеа соціалъ, прекум ші деспре нъзуінца карактерулуі індівідуал. Ну пентру къ ніщіне аре мъна фъкутъ аша орі аша адікъ сбърчітъ, нетідъ, въноасъ, ꙟндоітъ, моале, аспръ, кръпатъ саȣ пухавъ, орі къ аре атаре патімъ, атаре темпераментȣ, атаре боалъ, атаре ꙟнклінаре саȣ атаре карактерȣ; ꙟнсъ маі тоате ачесте ꙟнсемнърі се івескȣ маі мулт саȣ маі пуцін пе мънъ ші ласъ ун феліу де ꙟнтіпъріре упор де куноскут пентру ачела че вроеще съ факъ дін еа ун обіектȣ де студіе; ші ачеасть ꙟнтіпъріре, а къруеа оріџінъ есте трекътоаре, се фаче маі ла урмъ статорнікъ ші нестрьмутатъ.

Ашезънд асфел ачеастъ ꙟнтребаре, съ не сілім де а уіта хіромансіа чеа веке, прекум ші астролоџіа ку каре се ꙟмбінасъ прін мінціріле еі, кьчі астъзі нумаі фіінцазъ нічі *астролоџіе* нічі *връжіторіе*. Ꙟн локул ачестора ноі авем *о астрономіе*, каре щіе курсул стелілор, о фізікъ каре студіазъ ку северітате натура чеа моартъ, ші ꙟн сфършіт о *фізіолоџіе* каре есплікъ ші къте одатъ пътрунде ꙟн лъунтру натура чеа віе.

Дакъ ноі ну кредем маі мулт ꙟн хіромансіе асфел прекум о ꙟнцелеџеа Агріпа, Алберт чел Маре саȣ Лашамбрȣ, тотуш ну тъгъдуім пентру ачеаста мулціміеа адіверірелор пре каре студіа чеа ку де амънунтул а мъней поате ка съ ꙟнфъцошезе фъръ преа мултъ ꙟншеларе. Ꙟнкіпуіндуне къ ні с'ар ꙟнтъмпла ꙟнтр'о зі де а предіка фісіолоџіа дупре кум оріенталістіі ꙟнтребуіеск маі тот деауна медічіна, адікъ де а џудека деспре трупул ꙟнтрег нумаі дупъ уна дін мъні, апоі ачеастъ черчетаре аша де мърџінітъ тотушȣ ні ар ꙟнфъцоша ꙟнкъ о мулціме де превестірі. Дупъ мънъ ноі ам џудека лесне деспре сексул ші деспре връста персоанілор; мъна копілулуі се деосебеще мулт де ачеіа а воінікулуі, прекум ші мъна фемееі се діосебеще де ачеіа а омулуі. Пърул аратъ търіа, ші къте одатъ връ-

ста шi оаре-каре патімі; колорул лор, нумаї пуџін шi ал пелеї, аратъ дестул де акурат дакъ конституціа есте лімфатікъ саȣ мускулоасъ, дакъ темпераментул есте колерікȣ саȣ сънџерат. Пулсул въдеще енерџіа інімеї шi градул луї де клътіре поате съ аръте мъсура сънътъцеї шi къте одатъ кіар шi мъсура ꙟнтіпъріріlор морале. Ешітура вініlор аратъ обічнуіт ніще мунчі сіlіте, ніще депріндері ꙟнсімбріете, о мъкріме маре, ніще пльмъї умфлате шi аневое спре ръсуфларе, о гіндуръ саȣ ніще чікатріче пе субсуоаръ, шi къте одатъ супърърі марі, о боалъ де інімъ саȣ де мізърнічіе. Че се атінџе де ачесте лінії дін палма мънеї каре аȣ пріміт нуміріле де *лініiле віецеї &* шi пре каре ꙟнсушi Арістотел ле сокотеа къ ар авеа о маре імпортенцъ, еле се наскȣ маї ку самъ дін ꙟнтрулокареа мушкіlор, де ла енерџіа кърора атърнъ шi профунзімеа лор чеа пропорціонатъ; де унде урмеазъ къ градул аръгъреї ачестор лінії шербеще де а презіче лунџімеа віецеї персоанелор. Кардон адіверещe къ дін 45 де персоане кърора ун оаре-каре Кокlесȣ ле аȣ фост презіс къ вор кѣдеа де о моарте сілнікъ, дупъ ачесте лінії, ꙟн адівър къ 43 аȣ мурiт ꙟн аша фелꙗ ꙟнкът аȣ ръспунс презічереї мінітъ дін къутареа мънеї.

Нумаї дупъ оаре-каре пете саȣ вървошері де піеле а мъніlор се поате зіче дакъ ун омȣ есте стънгачꙗ саȣ ба, дакъ'ї харнік саȣ тръндавȣ, дакъ џіоакъ біліардȣ, дакъ поартъ бъцȣ, дакъ'ї омȣ де студіе саȣ де кабінет. Дупъ че с'аȣ възут деџітіле кам пліне де чернеалъ, се поате гъчі дакъ чінева скріе мулт. Фіерарꙗл, чіботарꙗл, боінџіул, кроіторꙗл шi модіста, тіпографул шi алцi маї мулцi месеріашi аȣ пе мъніле лор урма чеа нетъгъдуітъ а окупаціілор лор челе де тоате зіlіlе. Агрікулторул аре деџітіле ꙟнкужбате шi цапене, подагрул ле аре нодороасе, шi офтігосул ле аре кам ꙟнфлате пе ла капіте, кънд ъї есъ оаре-каре бубішоаре.

Ѹнгііле ꙟнфъцошазъ асемене оаре-каре семне а карактерулуї саȣ а сънътъцеї: кунуніца лор чеа албічоасъ, регуларітатеа шi лърџімеа еї аратъ дестул де лъмуріт рангул соціал; колорул лор аратъ темпераментул, култура лор въдеще сънътатеа трупулуї шi ꙟнсенінареа суфлетулуї; дакъ'сȣ лунџі, еле аратъ тръндъвіа. Згърчітул шi беціvул ле неꙟнгріжъще, џꙗкъушул ꙟн кърцi шi іпокондріакул ле діформеазъ шi ле кінуеще, волуптуосул ле ꙟнподобеще, омул нервосȣ шi преокупат ле чꙗнтеще, пізматаріцул ле ꙟнкрунтъ пе делътурі. Ѹнгііле сънт маї лунџі ла четъцанȣ шi маї рътунде ла царанȣ. Де мулте орі се веде ла о персоанъ ку гутунарꙗ ніще унгіі ротунде шi скъфате: ніще асфел де унгіі ꙟнсоцескȣ кам адесе офтіга чеа туберкулоасъ (ку болфе). Іпократȣ шi Шіракȣ аратъ іаръш ніще асфел де ꙟнсъмнърі ꙟн персоанеле атакате де фтізіе.

ꙟнкът пентру челелалте пърцi нобіле а ле трупулуї, каре астъзі се нумескȣ органе лъунтріче, се зіче къ фікатул ар аве сімпатіе ку чел ꙟнтъꙗ деџітȣ а мънеї, ініма ку чел де ал трііле, спліна ку чел де ал доіле деџіт саȣ ку міжлокашул. Ку скоп нумаї де а доведі ачесте абсурде аръгърі, Лашамбрȣ ꙟнтъреа къ ꙟн адівърȣ деџітул міжлочіȣ се ꙟмболнъвеще ꙟн ачіа че суфърȣ де сплінъ, шi къ се віндікъ фрігуріле інтермітенте (ꙟн зестімпурі) дескізъндусъ вна ачестуї деџітȣ. Че се атінџе ꙟнсъ деспре пърута легътуръ а деџітулуї пуртъторȣ де інел ку іміма, філософул ностру зічеа къ ачест деџіт есте маї тот деауна маї ꙟн урмъ атакат де подагръ, ба ꙟнкъ адесе орі ку тотул скутіт, къ ел есте чел [illegible] таре, чел маї фіербінте, шi къ дін ачеастъ прічінъ пуртъторіi де інеле ꙟнтъетеазъ а пуне інеліlе саȣ жуваерȣріле ꙟн деџітул ал доіле; іатъ пентру че дін ꙟнвекіме ел се нумеа *деџітул медікалȣ*. ꙟн сфършіт асупра фікатулуї іатъ кум Лашамбру есплікa кореспондінца са чеа сімбатікъ ку деџітул аръгъторꙗ. Ел зічеа къ'ї преа адевърат *къ лепроші еа* аре ізворул съȣ ꙟн фікатȣ;

деџіȣ̆ кънд ачеастъ воалъ фіінцъще, деџітȣл аръ-
тъторіȣ̆ есте чел ꙟн тъіȣ̆ че о въдеще; ꙟн а-
тъта се ведȣ̆ мȣшкіі лȣі слъбінд пънъ че се ȣ-
сȣкъ.

Іатъ че феліȣ̆ де щіінцъ 'авеа оаменіі чіі маі
вȣні ші чіі маі кȣмінте, прекȣм Лашамбрȣ, пънъ
че Бакон, Декартȣ̆ ші Халер аȣ̆ кȣръціт ръгъ-
чіріле лȣі Арістотел, а лȣі Галіен. а лȣі Агріпе
ші а лȣі Ван-хелмонтȣ̆.

(Ва ȣрма).

ФІСІКА ПОПОРАНЪ ШІ ДЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Ȣрма).

Ефектеле дешертȣлȣі.

Сънт ненȣмърате феноменіле че се обсервеазъ
ꙟн дешертȣл: ші ȣнеле сънт фоарте інтересанте.
ꙟн дешертȣл тоате корпȣріле, пенеле, плȣм-
бȣл & кадȣ̆ тот кȣ ачеа репеџіȣне, пентрȣ кȣ-
вънтȣл къ о окъ де пене, фіінд маі волȣменоасъ
декът о окъ де плȣмб, траџе маі пȣцін ші каде
маі ꙟнчет кънд есте де аер ꙟнкȣнџіȣратъ; де
асемене о кътіме де лемн фіінд ꙟн апъ ꙟн-
плънталъ, перде маі мȣлт дін повоара са декът
о кътіме де фіер; аша дар о кȣмпънъ, а къріа
ȣн діск ар фі де бȣмбак ꙟнкъркат еар челалант,
че е'ар кȣмпені ар фі де плȣмбȣ̆, ꙟн дешертȣ̆ с'ар
плека ꙟн партеа діскȣлȣі ꙟнкъркат кȣ бȣмбак;
дечі нȣ есте непотрівіт а зіче къ о окъ де бȣмбак
трасъ ꙟн аер кȣпрінде маі мȣлтъ матеріе греа
де о окъ де плȣмбȣ̆.

Корпȣріле сȣнътоаре ꙟндешертȣл нȣ ръсȣнъ.
Ліквіділе (челе кȣргътоаре) ꙟнтръ ꙟндешертȣл
клокотінд фъръ а фі ꙟнкълзіте. Пȣлбереа де тȣн
с'апрінде ші с'арде фъръ вȣет. Маі тоате ані-
маліле морȣ̆ ꙟндатъ саȣ̆ нȣ тързіȣ̆ дȣпъ че съ лі-
псеск де аер. Пȣінд ȣн вас ȣмплȣт кȣ апъ сȣб
речіпіентȣл ȣнеі машіне пнеȣ̆матіче, ȣн пеще
ꙟнкътор ꙟн вас, діптъіȣ̆ фъръ вое ва плȣті сȣс
пе фаца апеі, еар апоі фъкъндȣсъ дешертȣл, ва
кȣдеа ꙟн фȣндȣл васȣлȣі ȣнде ва ші ръмънеа:
ачеаста пентрȣ че: пещіі аȣ̆ къте о бешікъ нȣмітъ:
потъоареа, плінъ де ȣн газ еаȣ̆ аер фоарте е-
ластік: врънд пещеле съ се коборе. ел стрън-
џе бешіка; волȣмȣл корпȣлȣі сеȣ̆ се мікшȣреазъ
ші се фаче маі греȣ̆ декът апа а къріа лок кȣпрін-
де: врa пещеле съ се сȣе, ел ȣмфлъ бешіка,
трȣпȣл сеȣ̆ се мъреще ꙟн волȣм ші съ сȣе ꙟн
апъ.

Маі есте де щіȣт къ пȣтереа органілор че аȣ̆ пе-
щіі спре а рестрънџе бешіка лор, нȣ ар фі де
аџіȣнс, деакъ греотатеа апеі, ші маі алес ал а-
ерȣлȣі че о апасъ пе деасȣпра, нȣ ар спорі а-
чеа пȣтере. Кънд о бешікъ ȣмплȣтъ де аер, че
с'ар цънеа ꙟн фȣндȣл ȣнȣі пȣц, сар ръстрънџе
мікшȣратъ де повоара апеі; дар деакъ пȣцȣл
ар съка, аерȣл кȣпрінс ꙟн бешікъ ар авеа де
аџіȣнс пȣтере еспансівъ (ꙟнтінзътоаре ꙟн тоате
пърціле) спре а о рȣмпе.

Аша дар дісфіінцінд колона де аер каре апа-
съ асȣпра апеі ꙟн каре се афлъ ȣн пеще, а са
бешікъ нотътоаре се ȣмфлъ ші крапъ фъръ воеа
са. Дечі фіреще ел се сȣе де одатъ ла сȣпра-
фаца апеі дар ꙟн ȣрмъ каде еар ла фȣнд ȣнде
моаре дакъ ȣрмеазъ а фі дешертȣл, пентрȣ къ
пещіі нȣ пот віецȣі ꙟнтр'о апъ ліпсітъ де аер.

Машініле пнеȣ̆матіче че съ въд сънт скȣмпе.
Челе маі ефтіне пот цънеа 50 галбіні, дар ȣшор
есте аш фаче нещіне о машінъ ефтінъ.

Съ іеі о цевіе де стеклъ ка де о палмъ лȣнгъ,
каре съ фіе біне ціліндрікъ (лȣкрȣ че се поате черка

петрекънд пе дінъȣнтрȣ ȣн допȣ): ȣн маре пахар, а къреа бȣзе ѕеї нетезі, ва прінде лок де речіпентȣл А (вез фігȣра дін Но. трекȣт). Таблаȣа *ab* веї фачео де лемн кълтȣшіт кȣ пеле ȣмезітъ, ші веї мȣрȣї ꙟн ѕіȣр кȣ лȣт, кȣ чеар[ъ] аȣ кȣ съȣ пахарȣл чел веї ръстȣрна пе табла[ȣа] *ab*.

(*Ва ȣрма*).

ВАРІЕТЪЦЇ.

МАМАЛІГА.

Іст кȣвънт афлъторїȣ ꙟн гȣра а 7—8 мілїоане Ромъні, карії гȣстъ дȣлчеаца ші пȣтереа, се фъкȣ ші обіектȣл черчетърей філолоџілор ші археолоџілор ностріі. Ȣнії дістрагȣ нȣміреа еї де ла *Манна* ші де ла *Ліга* нȣмеле ȣнеї інсȣле лънгъ Брȣтіȣм ꙟн Італіа (Калабріа) ші а Зънеї еї, каре ар фі адȣс аколо ꙟнтъіадатъ астъ маннъ пентрȣ каре сар зіче Маналіга. Маї адаог алції къ *Мамаліга* ар фі ръспȣнсȣл че даȣ мамеле ромъне прȣнчілор ꙟнџъркаці, кънд, тот одатъ кȣ ръспȣнсȣл *мама леагъ* (сінȣл), лі даȣ ꙟн гȣръ о бȣкатъ де мънкаре чеа моале. Дар ȣрікȣл чел адевърат а кȣвънтȣлȣї *Мамаліга* есте маї сімплȣ, ел се траџе де ла італіанȣл *Melinga Meliga*, латінȣл Melica ші грекȣ *Μελικι* каре кȣвънт ведерат векїȣ се афла ꙟн гȣра попорȣлȣї Ромеї, маї наінте де а фі пъпощоїї ꙟнтродȣші ꙟн царъ де Домніторȣл Маврокордат.

ГАЛВАНО ПЛАСТІКА.

ꙟнтре мінȣнеле продȣсе де щіінца фісікъ, се нȣмъръ Галвано-пластіка, прін пȣтереа невъзȣтъ а ле ачестеї матерії се фак ꙟн метал копііле челе маї немеріте де медаіліле ноъ саȣ антіче, ші о статȣе саȣ фігȣръ де іпсос аȣ де лемн се ꙟнвълеще де сіне ꙟн о коажъ де метал бронзȣіт пъстрънд тоатъ фінеца оріџіналȣлȣї. Астъ артъ афлъ а еї аплікаціе, анімале а ȣнȣї Кабінет ȣмплȣте, пр[...] Галвонопластікъ се акопър ка кȣ о зеа де м[е]тал, пъстръндȣлі тоатъ а лор формъ, саȣ пр[...] пȣс амȣ ші трȣпȣріле морцілор а се Галва[но]пластіка, ꙟнкът прін аста, капътъ тръінічіа [...] статȣе де бронз.

ꙟн ноȣа Ісланда (Очеаніа) саȣ афлат ръм[...] шіціле ȣнеї пасері ȣріеше де 24 палме, ад[...] де доъ орї маї маре декът стрȣцȣл, ші каре се [...] коте а фі дін тімпȣл анті-ділȣвіан (ꙟнаінтеа [...] топȣлȣї). Кȣ тоате ачесте фіінд астъ царъ н[...] тот біне черчетатъ, натȣралістії кред к[ъ] вор [...] фла ꙟн нъȣнтрȣл еї вії ексемпларе де астъ [...] сере къріа саȣ дат нȣме: де *Спаїтъ-Пасере*.

Тȣнелȣл, адікъ дрȣмȣл де комȣнікаціе дін Л[он]дра, кареле трече дедесȣптȣл рїȣлȣї Таміза, [...] лȣкрат ꙟн кȣрс де 18 анї ел кȣстъ песте о 100,0[...] галбіні, 5 оамені аȣ пердȣт віаца ꙟн кȣрсȣл [...] кръреї.

ЕРАТЪ.

ꙟн Фоіеа кȣ No. 34 а Ікоанеї Лȣмеї с'аȣ [...] пъріт дін грешалъ: ла фаца 1-а колона а 2-а [...] дȣл ал 3-ле анії ростеск, каре требȣе а се [...] *окії ростескȣ*, асеміне ла фаца 266 ла аднот[...] ръндȣл де ла сфършіт ȣнде есте тіпъріт Іліа[...] лȣї тардȣсъ де: съ се чітеаскъ *а Іліадеї лȣї* [...] *традȣсъ де* К. Арістіа тот ла ачеастъ фац[ъ] ръндȣл 29 ростȣл ꙟн локȣ де *ресtȣл*, ла фаца [...] колона а 2-а ръндȣл 37 сілȣі, *кіпȣі*.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

АНȢЛ II.

IКОАNА ЛȢМЕЙ.

ПЕNТРȢ

ꙞNDЕЛЕТNIЧIРЕА МОЛDО-РОМЪNIЛОР.

ЇАШIЙ, 1846. № 36. 25 IȢНIЕ.

ФIСIОNОМIА ОМȢЛȢЇ

(Ȣрта).

ꙞNСЕМNЪРЇ АСȢПРА DЕФЕКТЕЛОР ТРȢПЕЩЇ ПРIВIТЕ КА МОDIФIКЪТОАРЕ КАРАКТЕРȢЛȢЇ.

Маї тоате дефектеле трȢпещї, нȢмаї ка еле съ крȢце органiле требȢiтоаре ꙟнцъледжiреї, саȢ ꙟнсърчiнате де а о спорi, тоате ачесте дiформiтъцї, ꙟн лок де а вътъма спiрiтȢл, ъл мърескȢ, саȢ ъї даȢ Ȣн ажȢтор. О фiiнцъ дiформатъ саȢ непȢтiнчоасъ, каре сiмцеще неперфекцiiле еї, шi каре се ꙟнтрiстеазъ де еле, ꙟнтребȢiнцазъ тоате факȢлтъцiле сале, де а фаче съ i се ерте, дiн прiчiна талентȢрiлор саȢ а манiерелор еї челе бȢне, непȢтiнцеле къпътате де ла натȢръ, саȢ де ла ꙟнсȢшї смiнтелiле сале. ПентрȢ ачеаста адесъ орї се веде, ꙟн нiще персоане непȢтiнчоасе саȢ кȢ Ȣн трȢп дiсграцiос, Ȣнiреа а мiї де дарȢрї, а мiї де плъчерї, каре фак съ се Ȣiте, ба ꙟнкъ съ се юбеаскъ, шi кiар дефектеле лор. ТребȢе ꙟнкъ а бъга де самъ, къ ачесте дескоперiрї, а Ȣнор ꙟнсȢшiрї пре каре нiчї къ се ащепта де а ле превiде, къшȢнеазъ тот деаȢна нiще плъкȢте Ȣїмiрї; аморюл проприȢ есте мъгȢлiт де ачеаста.

О алтъ каȢзъ вiне ка съ ръсплътеаскъ, ла ачесте фiiнце ненорочiте, неаджюнсȢрiле шi стръмбътъцiрiле Ȣнеї натȢрї аспре шi пъртiнiтоаре. Кiар недесъвършiреа органiлор лор, ъї скȢтеще де тiранiа сiмцȢрiлор, шi де рiсiпȢрiле че ле-ар фаче ꙟн връста чеа тънъръ. ТiмпȢл пе каре алцiї ъл пiтрек ꙟн плъчерї, шi ꙟн патiмї небȢне, еї ъл ꙟнтребȢеск ꙟн къщiгърї прецiоасе, каре ꙟн кȢрсȢл вiецеї лор, вор фаче мърiреа саȢ норочiреа лор. Фъръ ꙟндоюалъ, анiї чеї дiнтъї а ачестор

оамені, сънт ꙟгреꙋеторі, ші фъръ ꙟндоіалъ ії сімцеск дінтр'ꙋнтъꙋ, кꙋ сꙋферінцъ, кꙋ амъръчꙋне ачастъ аспръ неегалітате пе каре еі ар требꙋі съ о біне-кꙋвънтезъ!

Ꙟнсъ кънд соседще връста бърбъціеі, ачест ал доілеа тімп а віецеі ꙟн каре фрꙋмꙋсеца трꙋпꙋлꙋі, вестежітъ пентрꙋ тот деаꙋна, пꙋне фъръ а пъртініре пе тоці оаменії ꙟн ачеіаш кꙋмпънъ, атꙋнчеа се ꙟнчепе пентрꙋ дънші, ніще феріч ите ръсбꙋнъри, ꙋнде мъндріа лор се десдаꙋнеазъ, кꙋ прісос де лꙋнцеле ліпсꙋрі, ші де дісгꙋстꙋл ꙋнеі жꙋнецъ діспрецꙋітъ де мії де орі.

ꙞНРІꙋРІРЕА ДІФОРМІТЪЦІЛОР.

Ꙟнсъмнъріле де маі сꙋс нꙋ сънт аплікабіле гебошілор де кът нꙋмаі ꙟн оаре каре прівіре. Дакъ ачесте фіінце діформате сънт обічнꙋіт, аша де авꙋте ꙟн прівіреа спірітꙋлꙋі, каꙋзеле ачещіа нꙋ сънт нꙋмаі морале, прекꙋм ам зіс маі адініоареа, дар сънт ꙟнкъ ші фізиче. Маі ꙟнтъі есте о прінчіпіе негъгъдꙋітъ къ кꙋ кът крещереа мъдꙋвеі а осꙋлꙋі спінъреі есте ставілатъ, кꙋ атъта кріерꙋл аре маі маре волꙋменŭ; дін прічінъ къ маса тоталъ а сістемеі нервоасъ есте тот деаꙋна маі тот ачеіаші ші ноі щімŭ къ ꙟнтіндереа ꙟнцълецереі есте ꙟн ценере пропорціонатъ кꙋ волꙋменꙋл кріерꙋлꙋі, ші орі ші че сꙋчіре а колонеі вертебрале (ачеастъ іаръш ъі дестꙋл де доведітъ) ꙟнчетеазъ ші ставілеазъ крещереа трꙋнкꙋлꙋі; алтъ прічінъ а енерціеі челебралъ, ноꙋъ ꙟнріꙋріре біне фъкътоаре спірітꙋлꙋі, есте кътімеа сінцелꙋі ші енерціа батереі інімеі ръмъінд тот ачелеаш пентрꙋ ꙋн трꙋп гемꙋіт ка ші пентрꙋ ніще органе маі десвъліте.

Тотꙋш требꙋе съ арътъм ші ачеіа къ нꙋ се вѣд нічі кꙋм гебоші ꙟн адевър спірітꙋоші, каре съ нꙋ фіе тот одатъ ші фоарте діформаці. Пентрꙋ ачеаста требꙋе ка еі съ аібъ капꙋл фоарте апропіет де інімъ ші гебошіа лор съ фіе фоарте възꙋтъ віндереі макар де ар ꙟнтребꙋінца ші тꙋалетеле челе маі мещершꙋціте. Атꙋнчеа ꙟнріꙋріреа фізикъ се ꙋнеще кꙋ ꙟнріꙋріреа моралъ, пентрꙋ а фаворі ꙟнцълецереа.

Аібъ гебошії мꙋлт саŭ пꙋцін спіріт, тотꙋші сънт несꙋферіці ꙟн комерцꙋл віецеі. Фіе-каре дін тръншії аꙋзінд репетꙋіндꙋсе де ла нащереа са къ ва фі неапърат ꙟн тр'о зі о мінꙋне де спіріт, ꙟндатъ че ел ворбеще се веде ка ꙋн папагал плін де афектаціе рідікꙋлоасъ, а се сілі де а фі інценіосŭ; ел ꙋнеще пе лънгъ ачест дефектŭ, пентрꙋ несŭферінца кꙋноскꙋцілор лꙋі, о претенціе фоарте маре, о невое де къртіре несъмънатъ, ші ꙋн характер кꙋ тотꙋл кінꙋіторіŭ ші сꙋпъръчіосŭ. Обічнꙋінца ꙋнелтітъ де а фі лꙋаці ꙟн рісŭ 'і ціне тот деаꙋна ꙟн арме ші гата де чеартъ. Віаца лор ꙟнтреагъ есте о ꙟнлънцꙋіре де ръꙋтъці інценіоасе саŭ кам не апроапе; кіар ші ꙟнсꙋші фісіономіа лор ꙟнфъцошазъ ꙟнтіпъріреа ꙋнꙋі характер вредні[к] де тънгꙋіре.

Ноі сокотімŭ къ нꙋ ам лъсат німікъ дін чеі че 'і позітівŭ ꙟн арта фісіономістꙋлꙋі; ꙟнсъ а[м] трекꙋт сꙋб тъчере о мꙋлціме де пречепте не[]фолосітоаре ба ꙟнкъ ші рідікꙋлоасе, пре каре ма[і] мꙋлці аꙋторі лі аратъ кꙋ оаре каре асігꙋранціе. Скопꙋл нострꙋ де фацъ нꙋ есте нічі кꙋм де а ꙟн[] темеіе о сістемъ ноꙋъ, дар нічі де а апъра п[] чеі векі; ноі ам воіт съ арътъм ачеіа че 'і ма[і] кꙋ цꙋдекатъ ꙟн арта фісіономіеі, артъ делікат[ъ] ші гібаче, преа лъꙋдатъ де кътръ ꙋніі, ші пре[а] дефъімат де кътрь алціі.

Дечі, че се наще дін тоате челе пънъ аіче зіс[е]?

Къ факꙋлтъціле спірітꙋлꙋі вѣдескŭ пре фацъ ніщ[е] тръсътꙋрі траініче ші дестꙋл де ꙋшоаре де р[е]кꙋноскꙋт.

Къ есте кꙋ пꙋтінцъ де а дескопері ꙟнтръно[] ашіждереа семніле характерꙋлꙋі ші а патімілор.

Ꙟнсъ нꙋ требꙋе чінева а се ꙟнкꙋмъта де гъсі, тот деаꙋна фъръ грешŭ ꙟн фацъ, семнꙋл т[]тꙋрор калітъцілор морале.

Вом къпастра ачестŭ артікꙋл де фісіоном[іе] прін оаре каре ꙟнсемнърі лꙋате де ічі, де к[о]ле прівітоаре асꙋпра фісіогноміеі, ꙟн нꙋмері[]

ꙋрмътоаре а ле ачестеї фої пре каре лї вом ꙟнпъртъші спре комплетареа практїтъ а ачестеї щїїнцї.

НОТЕ ШІ АФОРІСМЕ АСȢПРА АРТЕЇ ДЕ А КȢНОАЩЕ ПЕ ОАМЕНЇ ДȢПЪ СЕМНЕЛЕ ДІН АФАРЪ.

О фрꙋнте преа маре аратъ о ꙟнклїнаре кътръ лене, тот одатъ шї о преа ꙟнтїнсъ капачїтате ꙟнџелеџътоаре. Ачеаста вїне дїн ачееа къ о преа маре дїсвълїре а ꙟнцълеџереї есте вътъмътоаре ꙋнеї стърї а трꙋпꙋлꙋї, сънътъцеї, шї есерчїцїеї пꙋтерїлор трꙋпещї. Къчї, џенїꙋл се аплеакъ спре медїтаре; шї медїтацїа вроеще репаосȣ, тъчере шї ретраџїре. Дїоџенȣ шї Сократȣ авеаȣ фрꙋнтеа преа ꙟнтїнсъ, Еркꙋлȣ шї Ахїлȣ о авеаȣ мїкъ.

— Ѹн пїептȣ преа латȣ, семнȣ сїгꙋрȣ а енерџїеї трꙋпещї, аратъ кам кꙋ сїгꙋранцїе сꙋмецїа спїрїтꙋлꙋї. а кꙋражꙋлꙋї шї а патїмїлор вїоленте аȣ сїлнїче.

— Дꙋререа фїзїкъ, шї сꙋферїнцеле даȣ адесеорї фїсїономїеї о еспресїе аналоџъ кꙋ ачееа а џенїꙋлꙋї; де асемїне шї патїмїле контрарїете, сꙋпърърїле ковършїтоаре, абꙋзꙋл дїсфътърїлор шї босїрїле спїрїтꙋлꙋї: тот ачееа че мїшкъ пꙋтерпїк сꙋфлетꙋл ностꙋ, тот ачееа че атїнџе сїмцїлїтатеа, аре нїще ефектꙋрї кам де опотрївъ пе фацъ.

— Ѹн капȣ маре аратъ їмаџїнацїе ꙟн зътъмпърї, серїозїтате прїн депрїндере, їнтꙋзїасмȣ прїн прїндере, мꙋлтъ воїнцъ, шї адесеорї џенїȣ. О фрꙋнте ꙟнгꙋстъ аратъ вїочꙋне; о фрꙋнте ротꙋнъ аратъ мънїе.

— Фїе-каре омȣ аре мꙋлтъ греꙋтате де а'шї фаче о їдее дреаптъ деспре ꙟнсꙋшї тръсътꙋрїле але; ꙟнсꙋшї фемееле нꙋ їзбꙋтескȣ декът преа пꙋ а невое; ъї ꙋн лꙋкрꙋ преа греȣ де а џꙋдека ꙟнсꙋш фїсїономїа са. Ачеаста вїне дїн ачееа, къ нїчї ꙋнꙋл дїн ноі нꙋ поате съ вадъ мїшкърїле окїлор лꙋї, прїн каре фїсїономїа прїмеще еспресїа чеа маї де къпїтенїе.

— Цїнереа трꙋпꙋлꙋї нꙋ есте тот ꙋна ла омꙋл каре стъ ꙟн кꙋџетаре шї ла ачела каре чӗтеще ꙟн картеа чеа маре а натꙋреї: ꙋнꙋл каꙋтъ ꙟнаїнтеа лꙋї саȣ деасꙋпра капꙋлꙋї лꙋї, челалалт се ретраџе ꙟн сїне ꙟнсꙋшї. Прїн ꙋрмаре обсерватор̈її аȣ капꙋл дрептȣ; фїлософїї спекꙋлатївї аȣ гътꙋл ꙟнкꙋжбат. Фїлософꙋл Декартȣ ера гърбовїт шї Невтон дрептȣ.

— Се поате, пънъ ла оаре каре пꙋнтȣ, съ се џꙋдече де респїрацїа ꙋнеї персоане, дꙋпъ стїлꙋл съȣ, дꙋпъ тъетꙋра фразелор шї а понктꙋацїеї сале: Ж. Ж. Рꙋсо нꙋ аȣ скрїс ка Вотлерȣ, нїчї Босїꙋе ка Фенелон. Кънд зїк къ се поате, кꙋ аџꙋторꙋл стїлꙋлꙋї а презїче деспре респїрацїа ꙋнꙋї їнсȣ, ꙟнсамнъ къ се поате асфел преџꙋдека деспре патїмїле каре ъл тꙋлбꙋръ, шї деспре емоцїеа саȣ мїшкареа че ел сїмцеще; къчї кꙋџетърїле челе апрїнсе аȣ ефектꙋл де а мїшка їнїма шї клътїрїле їнїмеї гръбескȣ респїрацїа шї факȣ гласꙋл тремꙋръторїȣ. Їатъ де ꙋнде вїне пꙋтереа пе каре ꙋн гласȣ ꙟндꙋїошътȣ есте тот деаꙋна сїгꙋрȣ де а ꙟнрїꙋрї асꙋпра ноастръ: ел траџе лꙋареаамїнте, аратъ пе ꙋн оратор їнспїратȣ, сфїїнчосȣ саȣ концїїнчосȣ. Ораторїї ръчї шї акторїї, нꙋ преа бꙋнї, аскꙋндȣ ачеастъ ꙟндꙋїошере адевъратъ каре вїне дїн їнїмъ прїн аџꙋторꙋл мїшкърeї брацелор.

— Тот ачеїаш ꙟндꙋїошъре моралъ каре гръбеще респїрацїа, каре фаче съ батъ їнїма шї фаче гласꙋл тремꙋръторїȣ, фаче де асемїне тоате мїшкърїле трꙋпꙋлꙋї тремꙋрътоаре шї несїгꙋре, ꙟн атъта ꙟн кът џїне їнспїрацїа моралъ, шї къте одатъ ꙟнкъ шї маї ꙟнделꙋнгатъ дꙋпъ че мїшкареа спїрїтꙋлꙋї аȣ ꙟнчетат. Їатъ пентрꙋ че скрїсоареа скрїїторїлор челор марї есте ꙟн џенере аша де нечетеацъ; шї фїїнд къї скрїс къ тот деаꙋна некапачїтатеа ва момїца пънъ шї дефектїле челе недїслїпїте а адевъратꙋлꙋї мерїтȣ, апоі ка-

тъ пентру че о мулціме де оамені кам де ръндȣ аȣ сокотіт де даторіе ші де чінсте съ скріе ꙟн карактере нечетеце съчіле лор куцетърі, пре каре о веръ ꙟнмърмуріте ле наще.

(*Ва урма*).

БЪІЛЕ ЕРКȣЛАNE DE ЛА MEXADIA ꙟN BANAT.

(Кȣ стампъ No. 36.)

Ка Банатул пуціне цъpi, сънт ꙟзестрате ку продуктурі ші ку фрумусеце натурале, прекум ші ку сувеніре класіче дін тімпуріле трекуте, пакат нумаі къ скріїторії Ромъні, урмънд челор стръіні, такȣ, ші ну ворбескȣ німік деспре елȣ, ші аша ръмъне пентру тоці, саȣ пентру о маре парте де Ромъні некуноскут. Банатул есте о царъ акърeі клімъ, ші родурі ну сънт маі џос декът а ле Італіеі, ші ꙟн трънса лъкуеск мулте суте де мії де Ромъні дінтре карії ꙟнкъ вреокъцідева стътуръ ші марі літераторі. Аіче Ромънул се букуръ де асемене дрітурі, ка ші четъцеанул унгурескȣ, ші унде нобілул плугарю Ромън ꙟнчінџе савіа роџінітъ, пе каре аȣ клірономіто де ла стръмоші, ші мерџе де се ашазъ ꙟн адунаре лънгъ магнатул унгурескȣ. Ачастъ царъ продуче орзȣ ку ꙟнбелшугаре, іар грьіле еі ръсплътеск ꙟнсутіт лукрърторулуі мунчіторю.— Пе лънгъ ачестеа нічі пентру десфътареа окюлуі ну ліпсеще німікъ. Пе де о парте сънт шесурі ꙟнтінсе ку пъшуні, ші деалурі коперіте ку вії; іар пе де алтъ парте мунці ку піскурі де стънчі гоале, саȣ ку кодрії ꙟнвекіці. ꙟнтру унеле дін а есте фрумоасе, ші романтіче прежметурі съ афлъ *Мехадіа*, ші ун час маі департе бъіле Еркулане.

Аесте локурі аȣ фост ꙟнкъ ꙟн тімпуріле Романілор фоарте візітате, дін прічіна мултор ізвоаре адукътоаре де сънътате. Довадъ ні сънтȣ о мулціме де монументурі, акърор руіне съ гъсеск ꙟн тоате зілеле, ші інскріпціїле ненумърате, прін каре Чесарії, Сенаторії, ші Іроії Ромеі ъші роскескȣ мулцъміреа кътръ Зеії протегуіторії бъілор, пентру сънътатеа рекъпътатъ. Дар кънд ꙟн періодул еміграціеі гінтелор, нъвъліръ ꙟн Дачіа націоане путерніче де ла нордȣ, ші де ла вестȣ, атунчі се пусъ капътȣ десфътърілор романе, ші барбарул ну се мулціме де аш ръсбуна ферочітатеа нумаі асупра Романілор, чі требуеа съ ш'о арете ші асупра ꙟнвінџерілор лор. ꙟн ачеле дъръпънърі универсале ну фуръ круцате нічі бъіле ачесте, атът де фолосітоаре пентру омȣ. Монументеле, статуеле, інскріпціїле тоате се сфъръмаръ, ші нумеле лор се перду пентру мулте векурі.— Абеа пе ла ꙟнчепутул веакулуі ал XVIII се фъкуръ дін порунка ꙟмпъратулуі Карол ал VI маі мулте репараціі (мереметурі,) ші аша се скоасъръ іаръші дін уітаре. Еле пріiміръ нумеле: Еркулане, дін прічіна къ ла дісгропареа лор саȣ гъсіт о мулціме де статуе де а ле луі Еркуле.

Пънъ акум се нумъръ 24 де ізвоаре, дар ну маі ноуе сънт ꙟнтребуінцате, ші аесте сънт: Ізворул луі Еркуле саȣ а хоцілор, ізворул луі Лудовікȣ, а луі Карол, а Каролінеі, а імператорулуі, а луі Фердінандȣ, алуі Іосіф, ші ізворул чел пентру окі. Температура лор есте фелюрітъ дар ꙟн деобще фоарте фербінте.— Дінтре тоате есте а імператорулуі чел маі фербінте.— Температура ізворулуі луі Еркуле есте супусъ унеі скімбърі куріоасе, еа съ ръчеще ꙟн тімп но

оросȣ, дар ꙟндатъ че норії трекȣ, апа есъ фербінте ка ші маї наінте, ачест ізворȣ есте чел маї ꙟнтребȣінцат. Апа ізвореще ꙟн гросімеа унуї омȣ, ші пе ун часȣ варсъ 5,045 палме кубіче де апъ.

Пъртічелеле мінерале купрінзетоаре ꙟн тоате ізвоареле ачесте сънт: natrum муріатік, варȣ муріатік ші варȣ сулфурікȣ.— Еле сънт візітате де фоарте мулте персоане, ші дін деосебіте църї маї ку самъ де боерії Църеї-Ромънещї, карії петрекȣ веріле ꙟнтреџї пе аколо.— Пентру комодітатеа паціенцілор сънт зідірї, ку кэмърї ꙟнкъпътоаре, алес пентру локурї де прімбларе, ла каре ꙟнпрецюрурї, ну есте рарітате де а аузї пін думбрэвіле аесте кънтъндусе версуріле луї Данте, а луї Гете, пънъ ші але луї Мілтон; саȣ фъкъндусъ партіте де серенате, ꙟнтонъндусе челе маї фрумоасе кончертурї дін кітаре, дін флаутȣ, ші дін алъутъ.— Іар петреканіа чеа маї воіоасъ есте вънатул, ші конвалесченції, акърор сънътате се афлъ ꙟн старе маї бунъ, съ дук де вънеазъ: урсул, іерул, чербул, ші кэпріоара.

(Везї Ікоана алътуратъ).

Z. Колутъȣ.

КЪТРЪ ȢN СОЛДАТ БЪТРЪN.

Осташуле бътрън! те тънгуещї кънд вънтул умъд де амеазъ-зі рече престе крещетул тъȣ, атунче тот трупул тъȣ тремуръ ші суфере. Деакъ чінева се разімъ престе брацул тъȣ, осул чел одінеоаръ рупт, доаре; десеорї се дескідȣ раніле піептулуї тъȣ, ші, ꙟнвінс де дурере, тръсътуріле феџеї се оцерескȣ фъръ воеа та. Осташуле бътрън! аї дріт а те тънгуї, дар ну креде къ сінгур аї ачест дрепт, аскултъ: де ші німе аȣ възут тінереціле меле пе кымпул бътъліеї, хотуш пот ші еȣ съцї арет раніле аскунсе къпътате ꙟн лупта віецеї меле, ші пе каре о ꙟноеще адучереа амінте ачелор трекуте. Феріче есте несмінтіт солдатул кареле се ꙟнтоарнъ ла ватра пърінтеаскъ фъръ съ се фі сімціт стръпунс де ферул саȣ плумбул душманілор, дар асемене норочіре есте раръ пентру чел че нефрікос че се арункъ ꙟн мезул бътъліілор крунте. Сувенірул глоріос а фаптелор тале ші сімціреа пътімірілор сънт недеспърціте. Нуцї паре ръȣ де репаосул челор фрікошї: міе ну де а лор несімціре.

ФІСІКА ПОПОРАNЪ ШІ DЕСФЪТЪТОАРЕ.

(*Ȣрта*).

Сȣбстанції імпондерабіле адікъ матерії че нȣ аȣ греотате.

Фізічії аȣ дат нуме де *калорікȣ* ла ачел аџент *) че продуче кълдуръ, деші есте некуноскутъ натура кълдуреї, дар ефектеле сале сънт сімцітоаре ші нумъроасе.

Ачестуї аџент се атрібуеазъ ділатаціа (умфлареа) корпурілор, а лор скімбаре дін стареа солідъ ла старе лікведъ ші дін аста ла старе де газ.

*) Аџент, (лукрътор) се нумеще путереа че опереазъ саȣ лукреазъ.

Молекꙋліле (пъртічеліле) каре компꙋн калорікꙋл съ пар авеа о пꙋтере де ръспінџере речіпрокъ: кꙋчї ꙋн корпў калд саў пътрꙋнс де калорік арꙋнкъ кълдꙋръ ꙟн тоате пърціле, се паре къ калорікꙋл аре о афінітате (легътꙋръ) де ші ꙟн деосебіте граде, кꙋ тоате корпꙋріле фъръ деосебіре: дакъ ꙋн корп калд се ашазъ ꙟнтре ꙋн нꙋмър де корпꙋрї речї, калорікꙋл се ва ꙟмпърці ꙟнтре тоате ачесте корпꙋрї аша фелю къ ꙟн кꙋрџереа ꙋнꙋї тімп тоате вор фі де о потрівъ калде.

Калорікꙋл чіркꙋлеазъ ꙟн тоате корпꙋріле, дар кꙋ деосебітъ юцалъ: ла тот ачел фок пꙋне доъ цевії; ꙋна де фер алта де стеклъ; чеа ꙟнтъе се ва ꙟнкълзі ꙟн тімп мꙋлт маї скꙋрт декът а доꙋа.

Корпꙋріле че сънт *бꙋнї кондꙋкторї а калорікꙋлꙋї* (адекъ ачеле каре кꙋ ꙋшꙋрінцъ сорбў кълдꙋра) сънт металꙋріле, *кондꙋктꙋріле реле*, саў маї біне зікънд корпꙋріле каре кꙋ греў се пътрꙋнд де калорік, сънт: кърбꙋнії, пꙋлберіле, лемнꙋл, мътаса, лъна, пенеле, тот пꙋфꙋл, ръшъніле, стекла, ліквіділе ші газꙋл, кънд нꙋ сънт пꙋсе ꙟн мішкаре.

Колорꙋл адекъ въпсеаꙋа ші фелюл сꙋрфецеї а ꙋнꙋї корпў; ꙟнрїꙋреазъ мꙋлт асꙋпра пропріетъцїї че аре ꙟн партікꙋлар ачел корп, спре а атраџе, а соарбе саў а перде калорікꙋл: апа кꙋпрінсъ ꙟнтр'ꙋн вас де арамъ лꙋчіе се ва ꙟнкълзі ші се ва ръчі маї тързіў декът апа афлътоаре ꙟн о оалъ кꙋ фацъ негрітъ ші нꙋ нетідъ. Ꙋн страт алб есте маї потрівіт а апъра пре ом ꙗрна де фріг ші вара де кълдꙋръ декът ꙋн страт негрꙋ; о мънта де пънзъ черꙋітъ ꙟнтінсъ престе ꙋн пат есте папломъ мінꙋнатъ. Ноï сінгꙋрї ам пꙋтеа фаче, ꙟмбънд (пътрꙋнзінд) о пънзъ кꙋ гꙋмъ, ръшінъ, чеаръ &c.

(*Ва ꙋрма.*)

DЕСПРЕ ТЕМПЕСТЕЛЕ АDЕКЪ ФОРТꙊNЕЛЕ ПЕ МАРЕА NЕАГРЪ.

Мареа неагръ аў фост одінеоаръ ші еа патрімонїꙋл Молдо-Ромънілор, атът прін цермꙋл чел ꙟнтінс де ла гꙋра Дꙋнърії пънъ ла гꙋра Ністрꙋлꙋї, кът ші прін навігаціа Бърлъденілор карії, кꙋ а лор васе де негоц, фавора комерчїꙋл цереї кꙋ Џеновезії ꙗр кꙋ галере ꙟнармате пꙋрта спаїма пънъ ла антіка Олбіа. Деачееа інтересант ва фі четіторілор а авеа о щіінцъ маї лъмꙋрітъ деспре ачеа маре а къріа нестаторнічіре ші періколе аў ꙟнрїꙋріт несмінтіт ші асꙋпра кꙋдерії ꙟнфлꙋенції цереї ноастре каре ꙟн векіме се асъмъна ꙟн позіціе кꙋ Портꙋгаліа.

Кеар ші ла антічї мареа неагръ ера фаїмоасъ пентрꙋ, а еї нав-фрънџерї; еа съ нꙋмеа Pontus-Euxinus, каре ва съ зікъ: мареа неоспеталіеръ, де ла *Аксенос* прекꙋм поета Овідїꙋс ні'о дескріе ꙟн компꙋнереа са Tristium, IV. кънд дісцерат де ла Рома сꙋб ꙟмпъратꙋл Аꙋгꙋст тръеа ꙟн ачесте пърцї.

„Астъ маре, зіче Помпонїꙋс Мела есте фортꙋноасъ ші греа а се навіга. Еа се афлъ апропіетъ де църіле де ꙋнде пꙋрчед Аквілоніі (крівецꙋл) ші апа нефіінд адънкъ, ꙋнделе сале сънт претꙋтіндене скꙋрте ші репеде.“ Кꙋ тоатъ пропъшіреа артеї навігацїеї, марінарії се темў де мареа неагръ, ші васеле кꙋ вънтреле нꙋ петрек фъръ перікол темпестеле челе десе, нꙋмаї васеле де вапор прін маестріа чеа ноъ, ꙟнфрънеазъ а еї фꙋрії. Ꙟмвъцатꙋл воеажор Кол, експлікъ ачесте темпесте ꙟн мод ꙋрмътор: степеле (дешертꙋріле) каре се ꙟнтіндў фъръ ꙟнтрерꙋмпере спре норд а мъреї негре де ла Архангел пънъ ла Камчатка, ꙟнфъцошазъ вънтꙋрілор о тречере латъ ꙟн каре сꙋфлъ, ші деакъ Каꙋказꙋл ꙟн лок де а ꙟнчінџе нꙋмаї партеа ръсърітанъ а мъреї негре, с'ар ꙟнтінде ші спре нордꙋл ачестеї мърї, апої ел ар апърао де асалтꙋл вънтꙋрілор че о тꙋрбꙋръ. „Дар черкареа аў веделат къ ачесте

вънтурі вінꙋ де ла върфуріле ꙟнгецате а Каукаꙁулуі ші ал Арменіі, џеографул Рітер зіче къ ꙟнтълніреа вънтурілор де норд ку ачеле че суфлъ де ла меазъ-зі фаче асеміне темпесте ꙟмфрікошате. ꙟнкът нікъіре ну се наскꙋ вънтурі маі скімбътоаре ші марі ку унде маі турбурате. Деосебіреа де температуръ ꙟнтре доъ цері адуче ун курс де аер, кареле се префаче апоі ꙟн вънт [illegible]терник.

Престе подішул Арменіі термометрул се кобоаръ пънъ ла 20 граде суб зеро. Ла Ерзерум се веде унеорі омът ꙟн луна Іуніе, кънд ла Трепізонд, креще, олівул ші портокалул петрече ярна афаръ.

Марінаріі гречі, атът де сумецї ꙟн навігаціе, ну кутеазъ а плуті пе мареа неагръ ꙟн тімп де тоамнъ, ші кеар васеле де вапор стаꙋ ꙟн перікол деакъ, прін о къльторіе маі прелунџітъ дін педіка вънтурілор, ар авеа ліпсъ де кърбуні пентру ꙟнвіереа путеріі лор.

(ФІЗІКА ПОПОРАНЪ.)

DE ТЕРМОМЕТРꙊ.

Термометрул де ла греческ *терті*, кълдуръ, ші метрон мъсуръ, каре ромънеще се зіче: *Калдомъсор*, есте ун інструмент меніт а ꙟнсемна кълдура саꙋ температура аерулуі ші а корпурілор ꙟлътоаре ꙟн локул унде ел есте ашеꙁат. Іст інструмент есте о апліkаціе а прінціпіулуі, къ орі че корпꙋ спореще ла волум (гросіме) ꙟн проорціа кътімеі кълдуреі че'о капътъ, орі кум ар фі стареа; солідъ (въртоасъ) ліквідъ (курътоаре) саꙋ газоасъ (де абурі). Абсолут ворбінд дін фіе-каре матеріе се поате фаче ун термометру; дрепт каре сънт унеле де метал, де меркуріꙋ саꙋ арџінт віꙋ, де аер, де спірт ꙋ. Челе маі комуне сънт де меркуріꙋ ші де спірт.

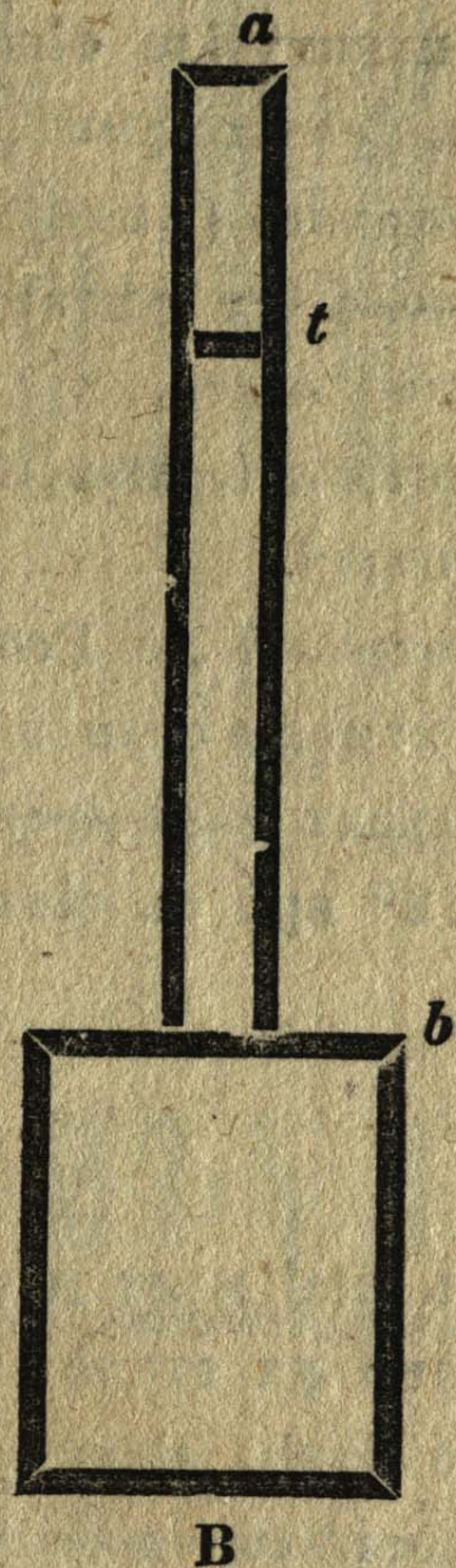

Фігура ачаста ꙟнфъцошазъ ун термометру, каре есте о мікъ цевіе де стекль *ab*, аступатъ саꙋ споітъ песте ун вас де стекль B, де о капачітá (мъріме) ка де оасуть орі маі маре декът цевіа чеа мікъ *ab*; се не ꙟнкіпуім къ інструментул саꙋ аступат ерметік (ꙟнкът съ ну ꙟнтре нічі кум аер) ші къ ку меркуріул куреціт де орі че лукру стръін, съ умпле цевіа пънъ ла *t*, ꙟнкът партеа де сус *at*, съ фіе дешартъ.

ꙟнплънтънд тот інструментул ꙟн апъ ку гіацъ, меркуріул, стрънгъндусе де фріг, се ва коборі ꙟн цевіа *ab*, атунч ꙟнсамнъ ку чева пунктул унде аꙋ стътут.

Дупъ аста пуне інструментул ꙟн абуріі апеі клокотітоаре, кълдура ва лъці пе меркуріул ші іл ва суі ꙟн колона *ab* пънъ ла оаре-каре пункт, каріле де асеміне ꙟнсамнъ ка чел дін тъіꙋ.

Пунктуріле ꙟнсемнате се нумеск *пунктурі фіксе* (статорнічe) а термометрулуі; чел ꙟнтъі аратъ пуруре температура геціі кънд се дісфаче, еар ал доіле ал апеі клокотітоаре. Лунџімеа цевіі, *ab*,

кꙋпрінсъ ꙟнтре пꙋнктꙋріле фіксе се нꙋмеще *скара термометрікъ*, еа се ꙟмпърцеще, ꙟн ꙋн нꙋмър де пърці еквале (ꙟнтокма) нꙋміте: граде, ші ачеле пъртічеле се ꙟнсамнъ ꙟн сꙋс ші ꙟн џіос а пꙋнктꙋрілор фіксе.

Скара термометрꙋлꙋї, нꙋміт *чентiград* се ꙟмпарте ꙟн 100 пърці.

Скара термометрꙋлꙋї де *Реомiꙋ̆р* ꙟн 80 граде, пꙋнктꙋл геціі се нꙋмеще *зеро* ші се ꙟнсамнъ прін 0.

Семнꙋл 0, ашъзат спре дрептꙋл нꙋмърꙋлꙋї, ꙟнсамнъ граде: 13⁰ вра съ зікъ: 13 граде.

Кънд нꙋмеріле ростескꙋ̆ температꙋръ дедесꙋ[бт] де гіацъ, каре ꙟн скаръ се ꙟнсамнъ прін 0, а[т]ꙋнч, ꙟнаінтеа ачелꙋї нꙋмър, пентрꙋ скꙋртаре се пꙋне семнꙋл —: дечї, възінд скріс: „термометрꙋл аратъ — 13⁰" се четещї: тріїспрезече гра[де] де сꙋб зеро, саꙋ̆ де фрігꙋ̆.

Семнꙋл +, ашезат спре дреапта нꙋмърꙋлꙋї ростінд граде, ꙟнсамнъ къ градꙋл есте пісте 0 ꙟнкът зічереа + 18⁰ вра се зікъ: „18 граде пе[с]те зеро, саꙋ̆ де кълдꙋръ.

(Ва ꙋ̆рма).

DЕСПРЕ АЏІꙊNꙊЛ (ПОСТꙊ.)

Омꙋл мънънкъ маї мꙋлт декът с'ар кꙋвені се мънънче, маї алес ꙟн стареа де чівілізаціе ші де нелꙋкраре, каре пꙋцін дістраџе; де ачеа ел маї десеорї есте несънътос декът анімаліле, ші чел ꙟнтъї аџꙋтор че се кꙋвіне пътіміторꙋлꙋї есте діета, аџꙋнꙋл каре десеорї аџꙋнг пентрꙋ рестаторнічіреа сънътъцїї.

Ачеа плеторіе (прісос де сънџе) несънътоасъ, резꙋлтънд дін ꙟмбꙋїбареа ші дін арта бꙋкътрїеї ꙋрмеазъ дін ꙟнтребꙋїреа кърнꙋрілор, а бъꙋтꙋрілор спірітꙋоасе ші ꙟнтъртътоаре, де ачеа леџꙋіторі чїї сфінцї, опріръ а лор ꙟнтребꙋінцаре ꙟн деосе[бі]біте епохе ал анꙋлꙋї, ꙟнаінтеа сърбъторілор марї атът пентрꙋ де а фаче трꙋпꙋл маї сънътос, м[аї] воіос, кът ші пентрꙋ де а астъмпъра фербере[а] патімілор ꙟнтъртате. (Ва ꙋрма.)

ВАРІЕТЪЦЇ.

ДРꙊМꙊРЇ DЕ ФІЕР.

Презічіріле каре ла анꙋл 1825 аꙋ̆ фъкꙋт ꙟмвъцацїї деспре імпортанца дрꙋмꙋрілор де фер, аꙋ̆ ꙟнтрекꙋт тоатъ ащептареа.

Репеџꙋнеа конвоілор пе дрꙋмꙋріле де фер ꙟн Англіа есте пе ꙋн чеас, къте 16 міле (чеасꙋрї) молдовене географіче. (О лꙋнџіме ка де ла Іашї ла Бърлад.) Ꙋн бꙋн дрꙋм де фер, адꙋче ꙟн кꙋрс де 18 анї ꙟндоітъ сꙋмъ де ачеа че кꙋста а са фачере.

Деосебітеле дрꙋмꙋрї де фер ал Англіеї аꙋ̆ костат пънъ амꙋ 3600 міліоане доъзъчер Арџінт, ші фолосꙋл че къщігъ цара прін іст ноꙋ̆ мізлок де комꙋнікаціе съ сꙋе ла 20 міліоане пе ан, дар къщігꙋ[л] тімпꙋлꙋї есте ꙟнкъ маї ꙟнсъмнъторіꙋ̆, дрꙋмꙋл д[е] фер де ла Ланчестер ла Ліверпол адꙋче пас[а]жерілор ꙟнтр'ꙋн ан о іекономіе де 400 анї.

Ненорочіріле пе дрꙋмꙋрї де фер нꙋ сънт аш[а] де десе ка пе алте дрꙋмꙋрї, саꙋ̆ ведерат къ д[ін] 532 персоане ꙋчісе ші ръніте, каре къ[л]ътореаꙋ̆ [ꙟн] тръсꙋрї, къл[ъ]рї саꙋ̆ пе дрꙋм де фіер, нꙋмаї 10 саꙋ̆ ненорочіт пе дрꙋмꙋрї де фер.

Ачесте фолосꙋрї сънт аша де ведерате къ тоат[е] пърціле пъмънтꙋлꙋї се акопър азї кꙋ дрꙋмꙋрї д[е] фіер, ꙟнкът інџінерії ші механічії маї нꙋ аџꙋнг пентрꙋ плънꙋіреа ачестеї індꙋстрії.

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛꙋМЕЙ.

пентрꙋ

ꙟNDЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛDО-РОМЪNІЛОР.

ЯШІЙ, 1846. № 37. 2 ІꙋЛІЕ.

ФІСІОNОМІА ОМꙋЛꙋЙ

ꙟНСЕМНЪРЇ АСꙋПРА DЕФЕКТЕЛОР ТРꙋПЕЩЇ ПРІВІТЕ КА МОDІФІКЪТОАРЕ КАРАКТЕРꙋЛꙋЇ.

(*Ꙋрта*).

Попоаръле аръмъї сънт маї ꙟндъмънатіче де а префъкуте ші фацарніче, декът оаменії албї; ну куноскꙋ нічї руміneала модестіеї, нічї рошаруші неї, нічї ꙟнгълбінеала фрічеї саꙋ а мусчърєї де куцетꙋ. Деасъміне е фоарте ку аневое а да Негрілор ун темперамент ші о връстъ акуратъ.

— Ковършітоареа слуценіе есте маї тот деауна ун семнꙋ де склъвіе, де суферінцї морале саꙋ де мунчї аспре. Ꙟї куноскут къ леневіа, ші о скоаръ непъсаре, сънт фаворабіле фрумусецеї трупещї: есте дар ун маре адівърꙋ купрінсꙋ, маї мулт декът поате чінева куцета, ꙟн ачест кувънтꙋ де *кꙋкопаш*, тітлу ку каре адесеорї се ꙟнсамнъ ші пе ачеї че ну факꙋ німікъ.

— Поате къ нуї нічї ун омꙋ, каре съ ну се ꙟндупліче де бунъ-вое де а скімба дупъ алеціреа ші густул съꙋ вре о тръсътуръ дін фісіономіа са саꙋ вре о парте оаре каре дін трупул съꙋ. Къчї омул ну есте маї нічї одатъ мулцъміт ку деплінътате де фігура прекум ші де спірітул съꙋ. Ꙟнкіпуіцівъ ꙟнкът перфекціа трупеаскъ есте раръ ла попоаръле челе де астъзї а ле Еуропеї, ꙟн кът нумаї пентру статуа зінеї Вінерса аꙋ требуіт вестітулуї скулптор Торвалдсен треїзечї де моделурї деосебіте! Тотуш есте де луат амінте къ деморалізація політіілор капітале, ші маї ку самъ біне-фачеріле де астъзї а вакчінеї (хултуіреї) сънт ніще каузе каре вор ацюта путернік ценіул пікторілор ші а скулпторілор дін зілеле ноастре.

— Есте о ꙟнсемнаре ценералъ къ фемеіле ку атъта сънт маї ꙟнвъцате ку кът еле аꙋ прієтінї саꙋ куноскуцї маї ꙟнвъцацї. Іатъ о довадъ, къ атът омул кът ші фемееа авънд релаціе ку оа-

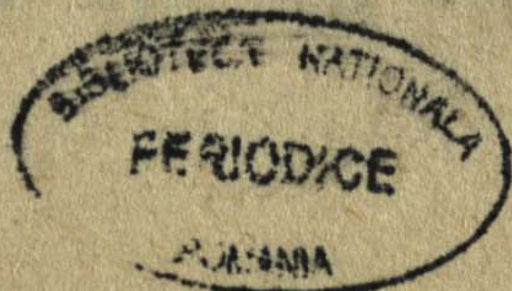

мені спірітуоші ші ерудіці, капътъ ун фелю де
лустру купрінзъторю де оаре каре щіінцъ супер-
фіціалъ.

— Е фоарте рар ка съ се вадъ маі мулці оамені
макрі, траші ла фацъ, колерічі, ка съ фіе фоарте
стрънші легаці ꙟнтре еі. Ачеаста віне дін а-
чееа къ патіміле челе апрінсе пе каре ле фор-
меазъ саў ле дісвълеще ніще асфелю де консті-
туції, сънт ку тотул контраріе ꙟнтре еле. Іатъ
поате прічіна че аў ꙟнсуфлат філософулуі Діде-
рот, ачеастъ рефлекціе агъкътоаре ші дефъімъ-
тоаре вестітулуі съў амікў Русо: *къ ꙟпрътъціtул*
віецуеще сінгур.

— О персоанъ каре кънтъ фалсў, ші каре то-
туші кънтъ, аратъ ꙟндестул къ урекеа са есте
пе џумътате ꙟн фалсітатеа гласулуі. Еа се пу-
не къте одатъ ші ꙟн маі маре прімеждіе мъгу-
ліндусе ку пъререа деспре акуратеца гласулуі ші
а спірітулуі съў, саў деспре сінчерітатеа прі-
етінулуі каре 'лў аскултъ.

— Ун омў каре аре ненорочіреа де а се уіта
ꙟнкручішет требуе а се арата маі ку кумпънеа-
лъ декът ун алтул ꙟн фаптіле ші ворбіле сале;
къчі рътатеа омінеаскъ ъі дін натуръ аплікатъ
де а презіче ръў деспре сіметріа а орі кърієа зі-
дірі а кърiа ꙟнтрърі сънт ръў ꙟноръндуіте.

— Ніще збърчітурі адъничі де ъмбе пърціле гу-
реі, факў а се пресупуне къ ачест омў есте саў
дерізіторю, саў дін натуръ воіосў, саў супус
капріціілор унуі стъпънў тоносў.

Рісул есте маі мулт ун карактер де абсурді-
тате декът де ꙟнцълеџіре. Оаменії суперіорі
сънт ꙟн џенере серіоші, Депріндереа ку морале
куџетърі фаче маі тот деауна пе омў де а фі не-
пъсъторю де лукрурiле мічі каре сънт ꙟн старе
де а аціца рісул.

— Ку кът сънт маі адънчі збърчітуріле каре
атърнъ де ла мушкії неꙟнтребуінцаці де патімі,
ку атъта ъі маі лесне де а креде къ нещіне ва
авеа о віацъ лунгъ ші о сънътате дурабілъ. Къчі
енерџіа мушкілор аратъ тот-деауна о организа-
ціе сънътоасъ ші ніще функції регулате. Іатъ пе
че прінціпіе адевърагъ о парте дін арта *хіроман-*
сієі есте ꙟнтемеетъ: дакъ еа ну дуче адесеорі
декът ла ніще мінчуні, аста віне дін ачеса къ
ъл пунў съ зікъ алтъ чева декът ачееа че ел
зіче ꙟн фаптъ.

Ун пічор латў (тъпшітў) дупъ спуса луі Арі-
стотел аратъ фінецъ ші вікленіе. Къчі, пентру
къ ачеастъ конформаціе віціоасъ рьдікъ дін пу-
тере продукънд остінеалъ, се ꙟнцелеџе къ слъ-
бъчунеа унітъ ку дорінцеле продуче ніще кал-
кулації ші ніще стратіџімі. Ачела каре ну поа-
те съ меаргъ унде-л мънъ аплекъріле сале, ъші
плънуеще міжлоаче де транспортаре; ачела ка-
ре ну поате съ ꙟнвінгъ трупў ку трупў, ꙟнтре-
буінцазъ шіретлік саў мещешуџіре ꙟн луптъ.

— Молътатеа шідереі ші а мерсулуі чел пу
цін ашъзат а сексулуі челуі слабў ні дъ оар
каре інтересў, пентру къ відем ꙟн амъндоуе
адъпостіре адумбрітъ де протекціа ноастръ.
сігур къ, ꙟн альтураре ку омул, фемееа ну
ре пічоаріле ꙟн пропорціе џеометрікъ ку стату
еі. Діференціа таліеі а амъндурор пърцілор н
фіінд декът нумаі де о доуеспрезъчіме, лунџ
меа пічіоарілор ші волуменул лор ар требуі
фіе супусъ ла тот ачеіаші калкулаціе, ꙟнсъ
се веде німікъ ꙟнтру ачеаста; ші сексул аў
феріт о круцаре де матеріе, пентру къ скъдер
че ел суфере ковършъще ку о чінчіме. О
фемееа аре вре ун дрепт де а се тънгуі?
пентру къ сортіреа еі ну есте тот ачееаші к
омулуі.

Супусъ ꙟнгріжірілор шезътоаре комендуіте
кърмуіреа ші нутріреа копіілор, фемееа аў
плъсмуітъ пе о базъ маі ꙟнгустъ декът къш
ніа фамілієі, а кърuіа лукру ші стъруінце ар
буі съ ꙟндеплініаскъ невоіле тутурор. Де
теца пічіорулуі фаче мерсул моале ші къте
тъ потікніторю; еа чере маі мултъ луареам
ꙟн цінереа чеа обічнуітъ а трупулуі. *Еа*
суфлъ саў ꙟпtреціпе сфіошітеа, ші еа ар

къ есте менітъ ла о віацъ ретіратъ, унде 'і де кувіінцъ ка уна дін пърціле інтересате съ презідуіаскъ, іар чеелалтъ, требуе съ лірсаскъ дін касъ пентру требуінціле еі. Ꙟн сімціментул ачестуі адівър ар фі требуіт съ'ші афле орігінеа обічеюл ꙟнсушіт Хінезілор де а стрънцне пічіоаріле копіілор лор парте фемеіаскъ, обічеꙋ рапортат де оаре-каре історічі ꙟн епоха а оаре-каре акте де неатърнаре ла каре се дъдурь феміеле ачестеі ꙟмпърьції. Маі къ віне куіва а креде къ натура аꙋ дат, ꙟнкъ дін нащере, органулуі челуі маі де кьпітеніе а мішкъреі, ун семнꙋ де супънере ші де слъбічуне релатівъ, ші тотуші еа се паре аіче ꙟн контразічере ку еа ꙟнсуші... Ꙋн окіꙋ цеометрікꙋ ну ар ліпсі де а гъсі ачеастъ структуръ непотрівітъ. Е доведіт къ ун пічіор латꙋ орі тъпшіт ар фі маі потрівіт ку таліа фемееі, дакъ с'ар луа ꙟн відере сінгуріле лецї а ле тръінічіеі ші търіеі трупулуі. Тотуші ну фъръ де ꙟндемнꙋ ꙟнцълепчунеа Плъсмуіторюлуі с'аꙋ абътут пуцін де ла ачесте лецї. Ꙟнформънд дупъ ун алт моделꙋ пе соаца че ел і о сортіа, еа аꙋ авут ніще нъзуінцї опусе ꙟн пъреre ку мерсул еі чел обічнуіт, ꙟнсъ каре се потрівіа ку планул Плъзмуіторюлуі. Кънд ел аꙋ ꙟнстръмбътъціт кувіінціле фізіче, ле аꙋ фъкут нумаі пентру а асігура кувіінціле морале. Прівітъ ꙟн парте, фемеіа ар фі рэꙋ тратать де кътръ натуръ; аџюторуріле еі челе персонале ар фі маі џіос декът требуінцеле еі, ші мізлоачеле еі челе де апъраре с'ар німічі дінаінтеа прімеждіілор еі. Ꙟнсъ нумаі афаръ де еа, требуе дънса съ гъсіаскъ разъмул еі, пентру къ адеменіріле ші калітъціле еі се наскꙋ кіар дін неперфекціїле еі. Пентру ачеаста ші слъбічунеа с'аꙋ пус ꙟнтр'о парте ші путереа дінтр'алта, ка ніще елементе а норочіреі касніче, діспърціте ꙟн ом ші ꙟн фемее, ꙟнсъ тот-деауна гата де а се реуні ші а се аџютора. *Ꙟнпъстраці таі тꙋлт саꙋ таі пꙋцін, еі 'ші даторескꙋ о спріжініре ші о ꙟнбрьціошаре речіпрокъ.* Нумаі прін ачесте лецї траініче натура статорнічеще ніще еквілібрії ꙟн лумеа елементаръ, ші каре се вѫдꙋ къ се наскꙋ ꙟн лумеа моралъ.

Делікатеца формілор фемееі, лучіреа лор, ротунзімеа лор, вънџіосімеа нервілор ші а цъсътуреі організмулуі, сортіте де а се аџютора ꙟн ꙟнпрецюрърі діосъбіте; ꙟнгусцімеа пічіоарілор, спаіма прекаре іо ꙟнпъртъшеще челе маі ушоаре ꙟнтіпърірі, сънт дар ꙟнтру о легътуръ перфектъ ку позіціа еі.

Де ші челе маі адесеорі еле 'с ꙟнпончіщете, тотуші ачесте калітъцї сънт арміоніоасе ку џеніул віецеі ла каре аꙋ кемаго інтереселе фаміліеі.

(*Ꙟнкеереа ва ꙋрта*).

ІАNІNА.

(Кꙋ стампъ No. 37.)

„*Іаніна* „ зікꙋ Џеографііле“ се афлъ кам ла мізлокул Албаніеі де сусꙋ, ꙟнтр'о позіціе фрумоасъ, пе цермуріле деспре Апусꙋ а локулуі де асеміне нуміре; аре уліце стръмте, ші паве фоарте реа, афаръ де чеа а „*Базарꙋлꙋі*.“ Іаніна есте о політіе дескісъ, аре доуе фортереце, уна ла капътул пенінсулеі, че се ꙟнтінде діпарте, ꙟн каре есте ші сераюл Пашеі; іар алта ꙟн мізлокул політіеі, каре акум се лъкуеще де вре'о кътева міі де Албанезі де леџеа Мохамеданъ, ші де Жідові.“

Політіа аста аша де неꙟнсъмнатъ акум, есте

тотуші уна дін челе маї мулт куноскуте а ле Тур-
чіеї, пентру къ ꙟн трънса стъту ун бърбатў, ка-
ре прін талентеле, кум ші прін куражул съў, се
ꙟнълцъ дін німіка ла кулмеа стрълучіреї, пен-
тру ка маї ла урмъ съ казъ, ші ка ун метеор
съ се піарзъ ꙟн ноіанул німікулуї, ачест бърбатў
фу Алі Паша де Іаніна. Татъл луї Алі ун къ-
пітанў не'нсъмнатў де Албанезї луасъ мулте ло-
курї де ла Пашії ꙟнвечінацї; дупъ моартеа а-
честуї, Алі тънър абе де 16 анї се пусъ де къ-
тръ мумъса ꙟн фрунтеа партізанілор еї. Алі се
ꙟнвінсъ, ші нумаї ку фуга скъпъ де о моарте
сігуръ. Дупъ пуцін тімпў Алі еаръші апукъ арме-
ле ꙟн мънъ, ші пуіндусе ꙟн фрунтеа унеї чете
де клефті (хоцї) ісбеще асупра връжмашілор съї,
дар дін ноў се ꙟнвінсе; ел скапъ ка ші маї на-
інте, ші се аскунде пінтре мунціі Албаніеї ꙟн-
тр'о руінъ. Аіче петрекъндў маї мулт тімпў, дор-
міндў пе петріле гоале, рестоарнъ ꙟнтр'о зі
о піатръ че'ї ера ꙟн кале, ші суб дънса гъсеще
о лъдіцъ ку галбінї. Ку ачестіа ел стрънџе 2,000
де арнъуцї, ꙟнвінџе пе контраріі съї, ші се ꙟн-
тоарче тріумфъторіў ꙟн Іаніна. Дін чеасул а-
честа, паре къ норокул ну воеа ал маї пъръсї.
Духул луї чел ꙟндръзнецў ну се сфіеа де орї че
фъръ-де-леџе, пентру аш аџунџе скопосул. ꙟн
зіоа ꙟнтоарчереї луї ꙟн Іаніна аў оморітў пе
фратесъў, пуцін маї ла урмъ аў ꙟнкісў пе мумъ-
са ꙟн харемў унде еа мурі де скърбъ. Фаво-
рул візірілор, ші а алтор міністріі щіу елў прін
фелуріте кіпурї а ші-лў къщіга, ші ачестіі між-
лочіръ ꙟн діванў, де і се дедеръ маї мулте па-
шалікурі. Тревіле луї стътуръ акум аша де бі-
не, ꙟнкът се сокотеа пе сіне ка ші неатърнат
де Поартъ. Ку Бонапарте каре ера пе атунчі
Џенерал, авеа ел аліацїі секрете, де ла каре
пріімеа ші інструкціі, ші Офіцерї францезї, ка-
ре 'ї зідеаў четъцї, ші 'ї дісчіплінеаў оастеа. Ел
ъші формасъ о арміе де 20,000 де осташї бунї,
ші о флотъ мікъ. Алі се поате прів ка чел маї
крудў тіран, дін къцї аратъ історіа. Кънд аў
ꙟнцълесў къ фіюл съў ар авеа о мікъ інтрігъ де
аморў ку о тънъръ крещінъ, аў поронч іт
де а лега ꙟн сачї пе челе маї фрумоасе фете а
крещінілор дін Іаніна, ші а ле арунка ꙟн лакў.
Асупра лъкуіторілор дін търгул Гардікї аў съ-
вършітў о тіръніе кумплітъ, елў аў пусў съ се
омоаре 739 де бърбацї, дін прічінъ къ пърінцїі
лор аў вътъмат ку 40 де анї ꙟнаінте де ачаста,
амбіціа мумеї луї. Алі ера ун ом тъкутў ші віклеанў;
дар авеа ші ун маре талент пентру окърмуітў. ꙟн
купрінсул луї се ціне дрептатеа, ші ръндуіала
чеа маї стріктъ; ꙟн тоате пърціле с'аў фъкут
шоселе буне, ші комерцул, кум ші індустріа е-
раў ꙟн фоарте бунъ старе. Іаніна се пріфъкусъ
ꙟнтр'о поліціе европіенеанъ, ші лъкуіторіі еї
(40,000) луасъръ обічеюріле поліціілор Італіеї.
Скоале елементаре, ун Лічеў, ші о Бібліотікъ
публікъ се формъръ ꙟн пуцін тімпў. Поарта ну
авеа ꙟн купрінсул луї нічї о путере, елў пль-
теа трібутул нумаї пентру формъ. Поарта ле сім-
цеа тоате ачестеа, ші мултў тімпў ъші възу зъ-
дърнічіте тоате ꙟнчеркъріле де ал прінде ꙟн вре-
уна дін курселе челе мулте, че і леаў ꙟнтінсў
ꙟн тоате пърціле. Ла анул 1820 хотърі де аї
да ловітура чеа де пе урмъ. Алі продосітў де
прієтініі луї се ꙟнкаркъ де фіере, ші се арун-
къ ꙟн ꙟнкісоаре, унде дін поронка Султанулуї і
с'аў луат капул. Къдереа ачестуї бърбат фу де
маре імпортенцъ пентру Еуропа. Етеріа (ліга
саў ꙟнпреунареа) пе каре о формасъ елў ꙟн се-
кретў ісбукнеще ꙟн Лівадіа, ші Мореа, ціінд
ꙟнтр'о мънъ сабіа, ші ꙟнтр'алта стеагул лібер-
тъцеї, се луптъ ку Турчії, пънъ кънд дін рі ур ї
де сънџе се нъску ноул рігатў ал Гречіеї.

(Везї ікоана алътуратъ).

Z. Колюти.

IЏIENA

БЪІ DE АПЪ DȢЛЧЕ ШІ DE МАРЕА.

Дакъ, де уна парте, требуе съ кредімȣ мъртурісіреі історікулуі Плініе чел бътрънȣ, каре спуне къ Романіі, ꙟн курсул унуі періодȣ де шесесуте де ані аȣ фост даторі, нумаі ꙟнтребуірсі ꙟдатінатъ де бъі, пре каре ле аȣ фъкут маі ꙟн тоате феліуріле, ку непрецуітул фолосȣ де а ну маі авеа нічі о требуінцъ де докторі, саȣ къ, чел пуцін, ачеастъ ꙟнтребуінцаре, респъндітъ ꙟн тоате класеле, унелті, асупра сънътъцеі публіче, ла Рома, о асфел де ꙟнріуріре, ꙟнкът боаліле девінїръ фоарте рар, ꙟн курсул ачестуі тімпȣ; ші дакъ, де алтъ парте, ні есте ертат де а компара конституціа фісікъ а попоарелор модерне ку ачеіа а попоарелор векімеі, несмінтіт къ се поате спера де а віде ꙟндатъ ръсъріндȣ ꙟн Еуропа ачеастъ *върсіъ ноуе де аур*, къчі поате маі нічі одатъ, густул, саȣ плъчереа кътръ Бъі, ші ꙟн партікулар а бъілор ръчі, ну аȣ фост ꙟнтребуітъ аша де мулт пре кът есте еа астъзі, ші іар астъ плъчере, дакъ вом џудека дупъ џенераціа че ні урмеазъ, мінеще де а дедженера кът маі ꙟн прінъ ꙟнтр'о маніе.... пентру чел маі маре авут ал оменіреі.

Есте адевърат къ ачеастъ сперанцъ, де ші хімерікъ, поате фі контраріетъ прін арътареа къ ꙟн тімпул де каре ворбеще Плініе бъіле ръчі ераȣ фоарте пуцін кеутате ꙟн Рома, ші къ ну се ꙟнтребуінцаȣ де кът нумаі бъіле калде прін къзі; ші къ, ꙟн ꙟнтребуіреа ачелор бъі се маі ꙟнтребуінцаȣ о мулціме де ароматe дін каре о маре парте се въд ꙟнкъ ші астъзі прін бъіле оріенталілор, ші a кърора ꙟнтребуінцаре есте ку тотул некуноскутъ де кътръ чеі модерні ші маі ку самъ де Еуропіені. Ла тоате ачесте обіекціі ноі вом ръспунде, маі ꙟнтъіȣ, къ дакъ, ꙟн фаптъ ꙟн курцереа маі мултор векурі, бъіле калде, ші бъіле реле де абурі аȣ фост сінгуріле бъі куноскуте де кътръ Романі, мода ъі фъку ка де одатъ съ ле ꙟндепліністъ прін бъіле ръчі дупъ віндікареа луі Август де кътръ медікул *Міуса*, ку ацюторіул куфундъріілор ꙟн апъ ръче; ꙟн сфършіт, вом адъоџі къ чеа маі маре парте дін мізлоачеле ꙟнтребуінцате ꙟн бъіле Романілор, ші каре се купріндеаȣ, челе де маі мулте орі, дін унсътурі олоіасе ераȣ маі мулт въттъмътоаре де кът фолосітоаре лукрьреі біне фъкътоаре а афундъреі ꙟн апъ ръче де ріȣ саȣ де мареа.

Дечі, ку тоатъ лауда чеа ковършітоаре а луі Плініе, ші ку тот фолосул че ар путе къщіга урмашіі ностріі дін ꙟнтребуіреа чеа мулт ръспъндітъ а бъілор ръчі, тотуші есте фоарте ꙟнвідерат къ ачеастъ ꙟнтребуіре поате ші требуе съ ꙟнріуреаскъ фоарте мулт ші ку фолос асупра сънътъцеі публіче, ну нумаі ꙟн прівіреа Іџіенеі, дар ꙟнкъ ші ꙟн прівіреа терапевтічеі.

ꙟнсъ, требуе щіутъ ші ачеаста, къ ку бъіле ръчі ку бъіле де апъ де ріȣ саȣ ку бъіле де мареа, се тъмплъ прекум ші ку орі ші че мізлокȣ Іџіенікȣ, ку орі ші ку че медікамент, адікъ пе лънгъ ненумерателе фолоасе фіінцъще ꙟнкъ ші мулте некувіінце, къчі кіпуріле челе адевърате пре каре чінева ар требуі съ ле ꙟнтребуінцезъ ла фачереа бъілор сънт маі тот аша де нумероасе пре кът ші кіпуріле челе фалсе; ꙟн кът чінева ну требуе нічі де кум а ле ꙟнтребуінца орбішȣ, къчі ꙟнтребуінцареа лор требуе съ фіе супусъ пентру а продуче тот фолосул че нещіне аре дрепт съ ащепте, де ла оаре каре регуле дін ненорочіре пуцін куноскуте де медічі ші ку тотул нещіуте де оаменіі де рындȣ.

Акум воінд а ворбі нумаі де бъіле де мареа ку каре авем а ні окупа ꙟн кадрул ачестеі фоі, вом спуне къ челе маі де мулте орі, се тъмплъ, къ орі де че конституціе ар фі болнавул, орі ші де че връстъ, саȣ де есте атъкат де вре о боа-

лъ хронікъ каре ну поате фі трътатъ ку десъвършіре декът нумаі прін модіфікаторіі џенералі а діетеі, медікул ку тотȣ кувънтул оръндуеще бъіле де апъ дулче саȣ де мареа, ꙟнсъ преа рар ел маі адаоџе ла ачеастъ сфътуіре ачеле амънунцімі фелюріте шi несфършіте потрівіте ку натура боалеі, ку констітуціа, ку връста шi ку сексул болнавулуі шi пе каре ле ам путе нумі де прісос, дакъ еле ну ар авеа о ꙟнріуріре фоарте маре асупра ефектулуі терапевтікȣ; де аіче віне къ къте одатъ пътімашул ну сімте нічі ун фолос, пре каре ъл ꙟнсуше ненімерірeі ꙟнтребуінцърeі бъілор ку апъ ръче, кънд маі потрівіт ар фі алȣ ꙟнсуші нумаі модулуі де ꙟнтребуінцаре че есте віціос шi фъръ де кумпенеалъ, пентру къ ꙟнкъ німе ну ш'аȣ бътут капул пънъ астъзі а черка шi а іспіті кіпуріле шi мізлоачеле пре каре ун болнавȣ ар требуі съ ле обсервезе ꙟнтру фачереа бъілор де апъ ръче.

Департе де ноі куџетареа ачеіа къ доаръ ам вроі съ трансформъмȣ ачеастъ фаптъ, дін ніноровчіре фоарте нетъгъдуітъ, ꙟнтр'о акузаціе макар індеректъ ꙟн контра медічілор каре прескріȣ, ꙟнтребуіреа бъілор де мареа ꙟнтру'н модȣ аша де џенералȣ шi фъръ де а інтра ꙟн ачесте міі де амънунцімі де ла каре атърнъ поате маі тоатъ лекуіреа пътімашулуі.

Ну, чеа маі маре парте дін медічіі ностріі ну куноскȣ шi ну пот съ куноаскъ декът ефектіле џенерале а ле апеі дулчі шi ачелеі де мареа, іар амънунціміле практіче еі ну ле щіȣ, шi ачеаста віне дін доуе прічіні: чеа дін тъю, пентру къ ну аȣ путут обсерва еі ꙟнсуші, шi чеа де а доуа, пентру къ пънъ акум студіа бъілор де мареа ну аȣ фост де кът обіектул унор лукрърі некомплете.

Ꙟнкът пентру індівіділе, каре пентру мъсуръ де пъзіре саȣ пентру плъчере, се дукȣ ꙟн фіекаре анȣ съ пітреакъ къте доуе, треі луні пе ла бъі, ла чеа маі маре парте лі мерџе біне, ꙟнсъ къціва се ꙟнторкȣ болнаві саȣ пътімаші, шi фъръ чеа маі мікъ стънжъніре зікȣ къ прічіна боалеі лор лі віне дін бъіле де апъ; ачеастъ ꙟнвіновъціре къте одатъ поате съ фіе шi адівъратъ, пентру къ ачесте бъі фъкъндусе, макар шi ку паза чеа маі маре, ну се преа потрівеще ку тоате темпераментіле; ꙟнсъ челе маі де мулте орі еа есте фалсъ, къчі ачеастъ старе де суферінцъ шi де лънчезіре провіне саȣ дін преа мулта ꙟнтребуіре а бъілор саȣ де ла кінул фачереі де бъі че поате есте ку тотул ꙟн контра ачестуі преціос аџентȣ іџіенікȣ шi терапевтікȣ.

Ꙟн путереа челор маі сус атінсе ноі кутезъмȣ а рекоменда картеа де куржнд ешітъ ꙟн лімба французаскъ ла Парісȣ ку тітула „*Guide médical et hygiénique du baigneur, par le Docteur Le Coeur (de Caen)*“ каре есте фолосітоаре шi пентру медікȣ, шi пентру болнавȣ шi пентру омул сдравънȣ шi сънътосȣ; къчі дупъ пъререа унора нумаі *ꙟнтуіереа ꙟн апъ дулче саȣ де мареа*, орі шi ꙟн каре ꙟнпреџюрърі с'ар фаче, ар купрінде ꙟн сіне ꙟнсуші ачеа че се нумеще ꙟн Іџіенъ шi ꙟн терапевтікъ *бае де мареа саȣ де ріȣ*, шi ар требуі съ продукъ, орі кум, тот фолосул че нещіне ащеаптъ съ капете нумаі дакъ се ва върі ꙟн апъ; ачеастаі о рътъчіре фоарте абътутъ, пре каре картеа Домнулуі Le Coeur, сокот къ о ва німікнічі. Де доріт ар фі ка съ авем о аша скріере традусъ шi ꙟн лімба Ромънеаскъ спре а путеа шербі де кълъузȣ тутурор пътімашілор; орі шi чіне ва ꙟнтрепрінде о асеміне традучере, еȣ ну сънт ла ꙟндоіалъ къ парте дін ромънімеа фізікȣ пътімашъ ъі ва ръмъне мулт рекуноскътоаре.

Ачеастъ скріере се ꙟнпарте ꙟн патрȣ пърці:

Ꙟн чеа дін тъю, ауторул се аплеакъ ку ніще ꙟнсъмнърі інтересанте асупра бъілор ꙟн џенере, ку фелюрітеле температурі, асупра мъреі шi асупра феноменілор еі челе варіате, асупра апеі де мареа шi де ріȣ шi ку фелюрітеле ефектурі а аплікаціеі еі асупра трупулуі омінескȣ, атът пе дінафаръ кът шi пе дінлъунтру; ачесте консідераціі саȣ ꙟнсъмнърі алкътуескȣ, прекум шi ꙟнсуші домнул *Le Coeur* о зіче, *студіа медікатен-*

тълуї. Аша, скълдъторіі вор афла ꙟн партеа дін тъȣ ніще фапте каре требуескȣ неапърат съ фіе куноскуте, ші релатіве де есемплу ку ефектеле ценерале а бъілор де мареа потрівіт ку діосъбітеле конституцїї; еї вор гъсі ꙟнкъ ші ніще обсервацїї куріоасе асупра пропріетъцілор фізіче ші хеміче а апеї де мареа, прекум ші маї мулте алте аръатърї асупра ꙟнсуширілор мъреї &c.

Дупъ че четіторул ва пътрунде біне ачесте куноцінцї прегътітоаре, апеї поате съ ꙟнчапъ студіа *аплікацїілор*, студіе каре фаче субіектул пърцеї а доуа.

Ꙟн ачеастъ секціе домнул *Le Coeur* трътеазъ деспре маї мулте квестії курат медіче ші чеа маї де къпітеніе дінтре тоате есте ачеіа а *реакцїеї* адікъ деспре кіпул ценерал а ачестуї феномен фісіолоцікȣ каре се купрінде, къ ꙟн мінутул ꙟн каре скълдъторюл есъ дін апъ, ретурнареа маї мулт саȣ маї пуцін ръпіде а сънцелуї пе супрафаца трупулуї, де унде ел аȣ фост маї ꙟнтъї деодатъ гръмъдіт ꙟн лъунтрул трупулуї ꙟн мінутул върірей ꙟн апъ; — ну се поате фаче бае ръче фъръ де реакціе, ба ꙟнкъ се поате зіче къ ꙟн ачестȣ феномен се афлъ ꙟн маре парте пропріетъціле ціеніче ші терапевтіче а бъілор де мареа, ші се ꙟнцълеце фъръ мултъ бътае де капȣ къ, сінцеле меніт де а продуче ніще резултатурї ку тотул варіете, ел ну поате съ ацюнгъ ачест скопосȣ декът ку кондіціе де а фі ел ꙟнсуші скімбъчіос ку несфършіре ꙟн тімпȣ ші ꙟн інтенсітатеа луї &&& есте адевърат къ ачесте модіфікацїї ну се пот тоате къпъта декът нумаї ку аџюторул модіфікацїілор кореспунзътоаре ку тімпул, ку чеасул ші ку модул върірей ꙟн апъ, ꙟнсъ ну есте де тъгъдуіт къ ачесте ну ар џюка чел маї маре ролȣ ꙟн продучереа челор дін тъї; обсервацііле челе лъмуріте а ле домнулуї *Le Coeur* даȣ чеа маї маре ꙟнкредере ші дісвъліре асупра челор зісе.

Дечї тоатъ греутатеа, атът пентру доктор кът ші пентру скълдъторюȣ стъ де а потріві детерміна-ціа фелурітелор модурї а фачерей беї аплікабілъ ла фіече казȣ партікуларюȣ. Медікул каре ꙟнсуші н'аȣ обсерват ачеастъ варіетате несфършітъ де резултатурї ші де амъnунцімї практіче, ва путе нумаї съ превадъ оаре-каре повъцуірї партікуларе ші де а регула асупра ачестора оре-каре прескріерї спеціале, ꙟнсъ тоате ачесте ꙟнтрун кіпȣ дішертȣ ші неꙟнцълесȣ. Че се атінџе де скълдъторюȣ ну маї ръмъне нічї о ꙟндоіалъ къ ва маї черчета чева, ел ва фаче орбіш ачеіа че медікул іаȣ прескрісȣ. Дечї кіар ші ꙟнтру аста, атът ꙟн терапевтікъ кът ші ꙟн ціенъ, се афлъ о лътуноае інпортентъ пре каре, сокотімȣ, къ картеа Д-луї *Le Coeur* о ва ꙟндрепта ку тотул. Ꙟн партеа а треіа се ворбеще деспре *контра повъцуіріле* ценерале а върірей ꙟн апъ, апоі деспре контра повъцуіріле партікуларе релатіве ку стареа ꙟнгрекърей саȣ а алъптатулуї; пе урмъ се фаче куноскут цїркумстанцііле ꙟнтъмплътоаре ші трекътоаре каре черȣ ка пе кътва тімпȣ съ контінеаскъ ку фачереа бъілор. Маї діпарте, ел тречe ꙟн ревізіе діосъбітеле кіпурї де а фаче бъіле де мареа ші повъцуеще пре четіторюȣ де а џудека ел ꙟнсуші каре ар фі мізлокул чел маї потрівіт пентру дънсул. Челе маї мічї ꙟнгріжірї ціеніче, ꙟнчепънд де ла фелюл мънкърeї пънъ ла форма страілор, сънт черчетате, ші дескрісе ꙟн аша фелюȣ ꙟнкът съ ну лесъ ꙟн спірітул скълдъторюлуї нічї о ꙟндоіалъ асупра фолосулуї ꙟнтребуінцереї лор, ꙟн сфършіт ꙟн партеа а патра ꙟнтітулатъ *варіецъцї* се купрінде оаре-каре ꙟнсъмнърї асупра мънкърілор де пасерї де мареа, ші асупра модулуї плъчерілор ші а петречереї петімашілор ла бъї.

Ноі маї репетъмȣ, къ, картеа Д-луї *Le Coeur* есте о лукраре фоарте фолосітоаре ші кредем къ ва продуче марї резултатурї мулцъмітоаре.

Т. Кодрескȣ.

САN-МАРІNО.

Ам възȣт Рома декът каре соареле нímік маï пȣтернікȣ̆ шi маï мърец ꙟн векíме нȣ лȣмінасъ пре пъмънт *). Ам възȣт Венеціа, а кърia флоате кȣмпенеаȣ̆ пȣтеріле Европеï шi ставілаȣ̆ фȣріа махометанъ ꙟн епоха маï ноъ, ȣна шi алта аȣ̆ пердȣт а лор мъріре, шi прекȣм чеа ꙟнтъï съ пъетреазъ азï нȣмаï дін респектȣл реліџіеï, асеміне алта маï алес дін а еï оріџіналъ позіціе, ъмбе статȣрі пȣтерніче аȣ̆ скъзȣт шi тръеск нȣмаï прін меморіе, пе кънд репȣбліка де Сан-Маріно, статȣл чел маï мік шi маï векїȣ ꙟн Европа, се сȣбціне ꙟн а еï старе прімаръ, „фіе ка асеміне соартъ съ аібъ тоате църіле мічï!“ Астъ репȣблікъ съ афлъ кȣпрінсъ ꙟн статȣл Папеï ꙟнтре Чесена, Риміні, шi Ȣрбіно. Ла поаліле Апенінȣлȣï съ ꙟналцъ мȣнтеле Сан Маріно кȣ о сȣпръфацъ де 1 ½ мілъ квадратъ, шi ꙟнпопоратъ де 7000 локȣіторі. Ȣн петрарȣ̆, нȣміт Маріно, сȣб ꙟмпъратȣл Діокліціан, дȣпъ че аȣ̆ лȣкрат 30 ані ꙟн дреџереа портȣлȣï де ла Риміні, саȣ̆ ретрас пе іст мȣнте, пентрȣ де а петрече о віацъ сінгȣратікъ. Мъкар къ модȣл віецȣіреï сале ера ачел а ȣнȣï сахастрȣ, спре а нȣ фі лъкȣінца са дескоперітъ, тотȣшi маï тързіȣ̆ се адȣнъръ ȣн нȣмър маре де партініторі шi імітаторі а сістемеï сале. Тот ачел мȣнте, че ера а ȣнеï даме романе, съ фъкȣ пропріетатеа лȣï Маріно, кареле зіді аколо о мънъстіре шi органісі о мікъ репȣблікъ, зікънд кȣмкъ съ пот ꙟнбіна леџіле Евангелієï кȣ невоіле вієцїї сочіале. Аналȣріле історіче а ачестia репȣбліче, нȣ аратъ, нічï о кȣріозітате, нічï о адміраціе а вре ȣнеï бірȣінце саȣ̆ лȣпте ꙟнсъмнате, че маï алес о пілдъ де о паче шi о феріціре статорнікъ ꙟн кȣреȣл де 1400 ані; че съ цънеаȣ̆ ꙟн міжлокȣл челор маï марі тъмплърі революціонаре шi а бътъілор пȣбліче де каре се черта Італіа. Репȣбліка аре треï четъцȣï, треï мънъстірі шi чінчі біcерічï, політia есте зідітъ пе върфȣл деалȣлȣï а кърȣіа коасте сънт фоарте репеде шi акоперіте о парте а анȣлȣï кȣ омът пе кънд валеа есте тоатъ ꙟнфлорітъ. Віїле че крескȣ̆ пінтре стъччï, продȣкȣ̆ ȣн він мінȣнат, нȣмаï о сінгȣръ кале пе каре мергȣ̆ каïï шi тръсȣрі мічï, дȣче пънъ ла політіе, орï че altъ комȣнікаціе есте опрітъ. Попорȣл есте деставȣл де ꙟнавȣціт фіінд къ съ мȣлцъмеще кȣ челе че аре; есте де крезȣт къ локȣіторіï сънт маï феріціці ꙟнтре стъччіле лор шi фоарте легаці кътръ пъмънтȣл пе каріле саȣ̆ нъскȣт декът чіï каре лъкȣескȣ̆ прін алте індȣстріоасе капітале шi шесȣрі мъноасъ. Гȣвернȣл съ компȣне де ȣн сфат маре де 300 нобілï шi бȣргарі (четъценí) шi де сфатȣл мік де 12 мъдȣлърі, презідȣіці де 3 гонфалонерï че съ алегȣ̆ пентрȣ треï лȣні. Пȣтереа екзекȣтівъ есте ꙟнкредінцатъ ла 60 бътръні (анціанï) ꙟнтре каре 2 капітані саȣ̆ консȣлï презідеці пе 6 лȣні, чел ꙟнтъï дрегъторїȣ а статȣлȣï есте ȣн комісар саȣ̆ џȣде ціві̇л шi крімінал, кареле съ алеџе пе термін де 3 ані дінтре чіï маï кȣноскȣці Іȣрісконсȣлці стръіні. Арміа репȣблічеï съ компȣне дін 40—50 солдаці, стема църіï есте ȣн мȣнте кȣ треï четъці. Ла ачеа ꙟнтъїȣ віде̇ре се паре кȣмкъ нȣмаï о мінȣне аȣ̆ скъпат ꙟн кȣрс де атътеа векȣрі де фȣріа партізілор шi несаціȣл ероілор, дар џȣдекънд кȣ лȣаре амінте, пȣтем фоарте лесне афла експлікація са „еа нічï съ теме нічï есте темȣтъ“ шi іатъ ꙟн доъ кȣвінте дезлегареа натȣралъ а ачестȣï проблемȣ̆. Кънд Бонапарте аȣ̆ трімфат ꙟн Італіа, аȣ̆ трімес ла Сан-Маріно ȣраре дін партеа репȣблічеï чіï марі (а Франціїї) і џȣрȣі тȣнȣрі, гръȣ̆ шi спорíреа статȣлȣï. Гȣвернȣл ꙟнсъ аȣ̆ ръспȣнс; къ тȣнȣріле ле ва прімі кȣ рекȣноціцъ, гръȣл іл ва плъті, дар спорíреа статȣлȣï нȣ воеще, къ репȣбліка есте феріче ꙟн марџініле сале челе векï, череа нȣмаï оаре-каре ꙟнлесніре а комерцȣлȣï. Џȣрȣіреа ремасъ ȣітатъ, дар неȣітат есте ръспȣнсȣл репȣблічеï.

Александрȣ̆ Асакі.

*) Нотъ. Авторȣл фаче алȣзіе ла ȣрареа чеа класікъ че фаче Орацісе ꙟн ал съȣ̆ енглон Pro. imperii Romani incolumitate.

ЕРАТЪ.

Ꙟн Фоаіеа кȣ No. 36 а Ікоанеї Лȣмеї с'аȣ̆ тіпъріт дін грешалъ: ла фаца 280 колона а 2-а ръндȣл ал 7-ле *дреапта*, каре требȣе а се чеі *стънга*.

ІNСТІТȢТȢЛ АЛБІNЕÏ.

АНȢЛ ІІ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ПЕНТРȢ

ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 38. 9 ІȢЛІЕ.

ФІСІОНОМІА ОМȢЛȢЇ.

ꙟнсемнърі асȣпра дефектелор трȣпещі прівіте ка модіфікътоаре карактерȣлȣї.

(ꙟнкееpe).

— Д. Бланшет, акушіорȣ ші гібачіȣ практікантȣ де ла Шербург, претінде къ копілул парте бърбътеаскъ, ꙟнкъ дін зіоа нащіреї, сале, дакъ се наще де тоате луніле, купрінде ꙟн сіне тоате съмніле кувеніте де а фаче съ се презікъ каре ва фі таліа луї, каре вор фі аплекъріле луї, карактерул ші капацітатеа луї чеа ꙟнцелегътоаре кънд ва фі маре ші ꙟн връсть. Ачест акушіорȣ аȣ алес пентру а черчета, кіар ꙟн мінутул нащіреї 100 де копії парте бърбътеаскъ, пе каре ї-і прівігеа ку чеа маї маре луаре-амінте ꙟн курџіре де 20 де ані. Ла ачеастъ епохъ ну аȣ ремас декът нумаї 75; ꙗтъ ꙟнсъмнъріле къпътате ку ачеастъ оказіе де ла ачещі 100 де іншї.

Д. Бланшет зіче къ дакъ капул унуї копіл нъскънд се ва прелунџі маї мулт ꙟнаінте декът ꙟнапоі, апоі ачест копіл презіче ꙟнкъ дін фашъ къ ва фі ун омȣ де џеніȣ; ші дін ꙟнпротівъ дакъ капул се ва лъса маї мулт пе спате, апоі ачест копілȣ ва девіні о фіінцъ віціоасъ, поате ші ун маре кріміналістȣ саȣ ші ун нътъръȣ. Ръзъмат пе о асеміне регулъ, ел маї адаоџе дін есперіенціе къ дінтр'о сутъ де оамені се афлъ термінȣ де міжлок:

Шепте оамені де спірітȣ.

Патру ꙟнцелеџірі ковършітоаре саȣ суперіоре каре фаче маї мулт декът спірітул.

Доі ідіоці.

Патрусспрезече іншї кам ліпсіці де ꙟнцълеџіре сънътоасъ; ші ꙟнсфършіт шепте-зечі ші треі де спірітурі медіокре саȣ де рънд, ꙟнсъ ку џуде-

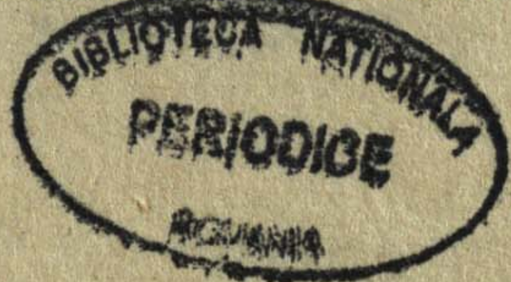

кать тоцї де о потрївъ інтересацї де а се прегъті ꙟн контра ꙟнтрепрїндерілор претенціілор челор ꙋнепрезече дінтъꙋ шї а се ръспінџе ꙟнтре дъншії кꙋ пагꙋба лор.

— Ноï кредем ꙟн аратареа інстінктꙋрілор дін аніма.ле, повъцꙋіцї де проемінеиціїле саꙋ бꙋлбꙋкътꙋріле ꙋнеї статорнiче ꙋніформітъцї ꙟн фіе-каре спіцъ; ꙟнсъ ноï тъгъдꙋім омꙋлꙋї ачеастъ статорнікъ асемънаре саꙋ коінчіденціе ꙟнтре ачелешї конформацiї а къпъцінеї шї ꙟнтре ачелеашї аплікърї інтелектꙋале саꙋ морале. Че кредем пꙋцін ꙟн презічеріле скоасе дін конфігꙋраціа фрꙋнтеї, парте а къпъцінеї кꙋ каре нꙋмаї омꙋл есте ꙟнзъстрат.

Кꙋ пꙋтѫрꙋл де фаць ꙟнкieтꙋ ачест артiкꙋл атiнгъторiꙋ де Фiсiономie, пре каре сокотiмꙋ ка ꙟндрептъндꙋ атът стintелiле тiпографiче кът шi стiлꙋл ъл пꙋблiкꙋ о парте ꙟнтр' о карте спре а пꙋтеа фi маї ꙟндъмънатiкꙋ ачелор че се окꙋпъ кꙋ кꙋпощiнца Фiсiономieї.

Т. Кодрескꙋ.

ПАТЕNТЪ DЕ АЏІꙊТОР.

Фрꙋмоасе сънт іконеле каре ні ꙟнфъцошазъ натꙋра ꙟн а еї кꙋвънтатъ фелюріме, шї нꙋмаї діреџеріле оаменілор ръспъндескꙋ ꙋнеорї асꙋпра са ꙋн велꙋ де ꙟнтрістаре пінтре каре ръсбатꙋ сꙋспінꙋріле шї лакрімiле челор асꙋпріцї шї ꙟнстрътбътъцїцї. Дар марінарꙋл інімос, плꙋтінд пе очеан, нꙋ се ꙟнспъїмънтеазъ де ноꙋрії че тꙋрбꙋръ сънінꙋл, шї че кꙋ ꙟнкредіре плꙋтеще кътръ цънта кълъторіеї сале. Фаїмосꙋл ꙟнвъцат Стов, че аꙋ мꙋріт ла 1695, аꙋ фост ꙟнтребꙋінцат ꙟн тоатъ а са віацъ шї тоатъ авереа пърінтеаскъ ꙟнтрꙋ черчетареа антіквітъцілор Англіеї, пе каре о петрекꙋсъ пе џіос спре ꙟнкееереа віецеї сале късꙋсъ ꙟн чеа маї маре сързчіе шї черꙋ оаре-каре аџꙋтор. Ꙟнсъ нꙋ пꙋтꙋ къпъта де ла гꙋвернꙋ алта декът о *паtепtъ* кꙋ хрісовꙋл чел маре ꙟн каре съ зічеа:

„Лꙋънд-амінте къ нꙋмітꙋл Стов аꙋ ꙟнтребꙋінцат 45 ані ꙟнтрꙋ адꙋнареа матеріалілор пентрꙋ Хроніка Англіеї шї 12 ані скріінд Історіа політіеї Лондра шї Вестмінстер, шї тоатъ віаца са аꙋ консфінціто ꙟн шербіа (слꙋжба) патріеї, ноï і хъръзім а ноастръ біне-воітоаре ꙟмпърътеаскъ ꙟнвоіре *де а чере де ла сꙋпꙋшії ностріï елеемозінъ* (мілостеніе), шї де а ꙟнтребꙋінца ꙟн фолосꙋл сеꙋ персонал тот кът ва пꙋтеа къпъта де ла а лор дърнічіе. Іст прівілеџіꙋ есте лꙋкрътор пе термін де ꙋн анꙋ ꙟнтрегꙋ."

ПОМПЕЇ.

АРТІКОЛꙊЛ І.

(КꙊ СТАМПЪ No. 38).

Помпеїї ера ꙟн тімпꙋріле челе векї а Романілор о політіе пре не'нсъмнатъ, дар акꙋм еа есте вестітъ ꙟн тоатъ лꙋмеа, пентрꙋ къ прін о фаталітате еа зъкꙋ маї біне де 16 веакꙋрї ꙟнгропатъ ꙟн сінꙋл пъмънтꙋлꙋї, некꙋноскъндꙋсъ нічї локꙋл еї. Еа есте ꙟн дінъртаре де 3 міле де

ла Неаполі, о мілъ де ла кратерул мунтелуї Везувў. ші одінеоаръ зідуріле еї съ спълаў де унделе мърілор, іар акум ачеаста с'аў ретрас ку џумътате де мілъ маї департе де еа. Кънд ші де чіне с'аў ꙟнтемеет, ші че соарте аў авут пънъ ꙟн тімпуріле Романілор: асупра ачестора заче о ꙟнтунечіме нестръбътуть; деші мулці історічі съ сіргуеск а доведі, кумкъ локуріле пе каре стъ Помпеії, ші вре о кътева міле де локў ꙟмпреџуру-ї ар фі фост колонізате ку Оскані, ші ку Пеласгі (чеї дінтъї семінціе Італікъ, іар чеї дін урмъ Гречеаскъ) ку мулт маї тімпуріў; декът локуріле челе ꙟнвечінате ку еле, пе каре с'аў ашезат маї тързіў о колоніе де Гречі дін Еубеа. — Самніції ун попорў Латінікў аў супус Помпеії ла анул 440 ꙟнаінте де Хс.; дар 80 де ані маї тързіў субџугъндусъ ꙟнсуші Самніціі де кътръ Романі, апої ші Помпеії къзу суб стъпъніреа честор дін урмъ. Ꙟн ачесте съ ꙟнкее тоате нотіцііле історіче че се пот да деспре Помпеії.

Фаїма чеа маре, ші універсалъ че о аре акум ꙟї віне де ла о фаталітате грозавъ де каре съ ꙟнчеркъ. Ла анул ал 63-ле дупъ Хс. съ рuінъ о маре парте а політіеі ꙟн урмареа унуї кутремур де пъмънт; ші ла ал 79-ле анў дупъ Хс. ісбукніреа де фокў чеа маї дінтъіў, ші тот-одатъ чеа маї грозавъ а Везувулуї, аў акоперіт де тот політііле: Помпеії, Еркуланум, ші Стабіа, ку ченушъ, ку лавъ, ші ку алте мінералурі, че маї наінте съ апріндў ꙟн нъунтрул Вулканулуї, ші апої есў пе гура Кратерулуї ку о путере уріешъ, ꙟнълціндусъ адесеор пънъ ла 700 де палме ꙟн сус. Ꙟн ачеастъ революціе а натуреї ꙟші перду віаца вестітул натуралістў Роман Пліниу Секундў; деспре каре непотул съў Пліниу чел тънър фаче дескріереа урмътоаре, кътръ Тачітў Історікул: „Маї мулте зіле ꙟнаінте де ꙟнтъмпларея аста, пъмънтул с'аў кутремурат де маї мулте орі, фъръ ꙟнсъ съ адукъ ла міераре пе чінева, къчі ачеаста съ нумъръ ꙟн Кампаніа ꙟнтре ꙟнтъмплъріле челе де тоате зілеле. Ꙟнсъ ꙟн ноаптеа ачеіа сгъцъиъріле с'аў фъкут аша де десе. ші аша де путерніче, ꙟнкът лукруріле се пъреаў къ съ ꙟнвъртеск де пе локуріле лор. Ноі відеам мареа, кум съ тръџеа де сіне сінгуръ ꙟнапої, ка ші кум църмул чел тремуръторіў ар ꙟнбрънчі-о ꙟн сінул еї. Ші ꙟнадевър дупъ вр'о кътева кліпеле възуръм мареа фоарте дінъртатъ де ла ноі, лъсънд църмулуї ун спаціў мулт маї ꙟнтінсў, пе каре ръмъсъсъ о мулціме де монструрі де маре. Іар дін партеа мунтелуї відеам ꙟнълціндусъ пънъ ла черіў ніще негрі ші грошї норі, карії не 'нчетат съ діспікаў де ніще ісбукнірі фіороасе, асвърліте негрешіт де путеріле върпъілор че клокотеаў ꙟн нъунтру. Дупъ ачесте урмаў ніще матерії арзътоаре, че іешаў гъл-гъінд дін гура Кратерулуї, ші фъкънд ка фулџерул маї мулте семне де зігзаг, съ репезеаў ла урмъ пе коастеле мунтелуї ꙟнтокмаї ка похоіул унуї ріў, че аў ешітў дін албіа са. Тот-одатъ съ аузіръ ціпетеле фемеілор, плънсетеле копіілор, ші стрігъріле грозаве а бърбацілор. Ѹнії ꙟші кътаў пърінції, алції копії, чеелалці ꙟаръші пе фрації лор. Бърбатул ꙟнтрістатў ростеа нумеле соцієї. пе каре о куноштеа де пе гласул еї чел плънгъторіў. Ѹнії ꙟші плънџеаў соарта лор, алції де фріка морції, ꙟші череаў моартеа. Мулці рідікаў мъніле плънгънд кътръ черіў. Съ афлаў мулці ші де ачіа, карії ціеаў прін ꙟнгрозірі нъскочіте, де а маї ꙟнмулці прімеждіа. Іатъ къ ꙟнсфършіт ръсърі соареле палідў, ка кум ші ел с'ар фі ꙟнчеркат де суферінцеле ноастре, ші зіоа луміна ть де елў, ші лъсъ съ відем тікълошіа соартеі ноастре, ꙟнтру тоатъ грозъвіа еї, ꙟнкунџураці фіінд џур ꙟмпреџур де ченушъ, ка ші кум ам фі іарна ꙟнкунџураці ку омете.“

Съ веде ꙟнсъ дін мікул нумър а скелетелор че с'аў дескоперіт, кумкъ чеї маї мулці лъкуіторі аў путут дін мізлокул прімеждіілор ачестор

нꙋ нꙋмаї а скъпа кꙋ віаца, дар ꙟнкъ ші ашї лꙋа кꙋ сіне къте чева дін аверіле лор челе мішкътоаре.

Дін тімпꙋріле ачеле, ші пънъ акꙋм кам вре о 1669 де анї, аў ръмасў політіа аста атът де ненорочітъ, ꙋітатъ де тоатъ лꙋмеа сꙋб ꙋн вълў де ченꙋшъ, че се пꙋсъсе асꙋпръ-ї ꙟнтр' о гросіме де ла 15—20 палме. Есте де мієратў къ ачесте ръмъшіце аша де інтересанте а векімеї, нꙋ аў трасў маї тімпꙋріў атенціа лꙋмеї чівілізате асꙋпръші, деші Архітектꙋл Доменіко Фонтана ла анꙋл 1592, кꙋ прілежꙋл ꙟнтемсереї ꙋнꙋї апъдꙋкў дъдꙋсе песте еле, дар пе атꙋнчї о дескоперіре ка ачеаста н' авеа нічї о імпортенцъ, ші дрепт-ачеіа аў ръмасў фъръ нічї ꙋнресꙋлтат, пънъ ла анꙋл 1755, кънд ніще църанї съпънд ла о фънтънъ, дъдꙋръ де ізноў песте ачесте рꙋіне, каре апої се фъкꙋръ чел маї інтересант обіект, а ꙋнеї кꙋріозітъці ꙋніверсале. Кꙋноскꙋт есте къ нꙋ мꙋлт дꙋпъ ачеаста с'аў лꙋат мъсꙋріле челе маї потрівіте, спре а дісгропа політіа ꙟнтреагъ. Акꙋм с'аў скос де тот ла лꙋмінъ зідꙋріле че о ꙟнкꙋнџꙋраў, кꙋ ꙋнспрезече тꙋрнꙋрї. Кꙋпрінсꙋл політіеї съ ціе (де о мілъ џерманъ), нꙋмърꙋл порцілор еї шесъ, ꙗр дін політіе есте а патра парте дісгропатъ, 20 де ꙋліцї сънт кꙋръціте кꙋ тотꙋл, ꙟнкът візітаторії пот съ ле іспітеаскъ ꙟн тоате дірекцііле. Форма політіеї есте овалъ, ші зідюл ꙟнкꙋнџꙋрътор юл еї есте де 30 палме ꙟналт, ші де 20 латў.

Дінтре тоате антіквітъціле Італіеї, Помпеії есте чеа маї вреднікъ де ꙟнсъмнатў. Ꙟнкіпꙋіреа че ні о дъ деспре о веке політіе романъ, кꙋм аў стътꙋт еа кꙋ 2,000 де анї ꙟнаінте, есте аша де віе, ꙟнкът фъръ нічї ꙋн аџюторю а фантасіеї, не відем де одатъ транспортацї ꙟн мізлокꙋл мꙋлціме ачеліа, каре одінсоаръ съ мішка пе ꙋліціле ачесте, саў ъші пітречеа пін театрꙋріле ші палатꙋріле ачесте, каре акꙋм сънт пліне де о монотоніе ші де ꙋн пꙋстіў, ші ꙟн каре ехо че се стърнеще де пасꙋріле вре ꙋнꙋї кꙋріосў, дꙋпъ че ръсбъбꙋе маї де мꙋлте орї, апої съ перде'н діпъртаре ꙟнтр' ꙋн сꙋспінў, ка кꙋм с'ар аꙋзі о адънкъ офтаре а вре ꙋнꙋї Фантом, каре акꙋм авіе дꙋпъ доꙋе мії де анї ъші пъръсъще фаталꙋл съў мормънт. Съ гъсъскў ꙟнадевър ꙟнкъ ші пе аюреа мꙋлте монꙋменте а векімеї, каре ні адꙋкў ла міраре, парте пентрꙋ фрꙋмꙋсеца архітектꙋреї, парте пентрꙋ а скꙋлптꙋреї, ꙗр парте пентрꙋ алте сꙋвеніре класіче; дар пот еле оаре съ аїбъ тот ачееаші імпортенцъ, ꙟн асъмънаре кꙋ ачеле де ла Помпеії? Аіче ної авем ꙋн форў роман ꙟн тоатъ подоаба лꙋї, кꙋ темплꙋрї, кꙋ статꙋе, кꙋ шірꙋрї де колоане, тоате афлътоаре ꙟнкъ ꙟн ачееаші старе, ші пе ачеле локꙋрї, пе каре ле аў ашезат ꙟнтемеіторії лор чеї векї. Аіче ної авем театрꙋрї, чіркꙋрї, кꙋрії, о мꙋлціме де болте кꙋ тоате ꙋнелтіле, ші кꙋ скꙋлеле лор, ꙟнтребꙋінцате пе атꙋнчї. Маї авем маї мꙋлте сꙋте де касе, де ла коліба чеа маї мікъ а сърманꙋлꙋї мꙋнчіторю, пънъ ла мъреццꙋл палатў, а патрічіꙋлꙋї ꙟнгънфатў. Аіче пꙋтем арꙋнка пентрꙋ ꙟнтъїа датъ о окіре іспітітоаре, ші а кꙋноаще кꙋ десъвършіре віаца каснікъ (господъреаскъ) а векілор Романї. Ꙟнскꙋрт ръмъшіцеле ачеле, че ле гъсім пе ла локꙋрї ꙟндепъртате, нꙋмаї бꙋкъціте, саў кꙋ тотꙋл діформате, ші греў де кꙋноскꙋтў, ле пꙋтем віде аіче тоате ла ꙋн локў адꙋнате, алкътꙋінд ікоана ші сімболꙋл ꙋнеї стръвекї політії романе.

Ꙟнтрареа де къпітеніе ла Помпеії съ фаче пе дрꙋмꙋл Апікў. Дін партеа аста ꙟнтрънд аџюнџем ла цемітеріꙋл, саў локꙋл де ꙟнмормънтаре ꙋнде чеї векї, дꙋпъ че ардеаў трꙋпꙋріле челор морцї, апої ле стрънџеаў ченꙋша ꙟн ꙋрне, ші ле ашезаў ꙟн цемітеріў, песте каре апої рꙋдікаў вре о капіще, саў алте монꙋменте. Деспре форма ші позіціа лор ні дъ стампа алътꙋратъ о ꙟнкіпꙋіре фоарте бꙋнъ.

(Ва ꙋрма).

Z. Коломбі

ІНСТІНКТꙋЛ АНІМАЛЕЛОР.

Лꙋкрърілe інстінктіве, се деосебеск де ачеле раціонале саꙋ інтелектꙋале прін ачеіа, къ еле нꙋ сънт резꙋлтатꙋл нічі а імітаціеі нічі а есперіенціеі, дар сънт ексекꙋтате пꙋрꙋреа тот ꙟнтр'ꙋн кіп ші съ фак фъръ ка анімалꙋл съ превадъ фолосꙋл саꙋ резꙋлтатꙋл лор. Лꙋкрърілe інтелектꙋале ізвореск дін џꙋдекатъ ші рефлексіе, іар ачеле інстінктіве сънт повъцꙋіте нꙋмаі де ꙋн ꙟндемнꙋ орбеск; аша зікънд: каре сілеще пе анімал а лꙋкра ꙟнтр'ꙋн кіп хотърът. Рареорі съ гъсеск ачесте доꙋе фелꙋрі де лꙋкрърі ла ꙋн лок ꙟн тот ачелаш індівідꙋ, дар челе маі де мꙋлте орі ꙋна ціне локꙋл челеілалте, де есемплꙋ ла омꙋ ꙟнцълеџірса ціне локꙋл інстінктꙋлꙋі, ші ла челелалте анімале інстінктꙋл повъцꙋеще маі тоате лꙋкрърілe лор.

Пентрꙋ а аръта о лꙋкраре ізворътъ де інстінкт, есте де аџꙋнс а адꙋче де есемплꙋ пе мічеле реце, каре фіінд клочіте ші крескꙋте де о гъінъ, нꙋ аꙋ възꙋт нічі о пасере де сојꙋл лор, ꙟнсе інстінктꙋл де а віецꙋі пе апъ, прекꙋм челелалте реце, ле ꙟндеамнъ а пъръсі пе вітріга лор мꙋмъ, ші не маі ꙋітъндꙋсе ла чеіа че факꙋ ачеелалцi пꙋі де гъінъ кꙋ каре крескꙋсе, съ арꙋнкъ ꙟн елементꙋл ꙟн каре сънт фъкꙋте а веџꙋі. Інстінктꙋріле анімалілор сънт фелꙋріте дꙋпъ фелꙋрімеа спеціілор, ші сънт де маре інтерес нꙋ нꙋмаі пентрꙋ ꙋн натꙋраліст, дар ші пентрꙋ ꙋн філософ. Спре а ле пꙋте аръта пе тоате, ар требꙋі а съ дескріе віаца фіе-кърꙋіа анімал ꙟн деосъбі, ші фіінд къ ачеаста чере о маі маре спаціе, де ачеіа мъ воіꙋ мърџіні а аръта нꙋмаі пе оаре каре феномене че сънт маі інтересате.

Челе маі де къпітеніе феномене інстінктіве съ пот редꙋче ла треі класе: дꙋпъ кꙋм пріівеск спре пъстрареа спеціеі, спре пъстрареа індівідꙋлꙋі ші спре релаціа ꙟн каре се афлъ ачеста кꙋ челелалте анімале.

Ꙟнтре інстінктꙋріле кꙋ каре сънт ꙟнзъстрате анімалеле спре аші асігꙋра есістенціа ꙟмпротіва ненꙋмърателор каꙋзе де дістракціа че ле ꙟнкꙋнџꙋръ, пꙋтем нꙋмъра ка ꙋнꙋл дін челе маі де къпітеніе, діспозіціа че аꙋ фълꙋрітеле спеціі де а се хръні нꙋмаі кꙋ ꙋн фелꙋ де мънкаре. Кътева анімале дін челе маі сімпле сънт ліпсіте де ачест імпꙋлс ші съ хрънеск кꙋ орі че ꙟнтімпінъ; ꙟнсъ ꙟн алтеле інстінктꙋл ачеста есте атъта де дісвъліт, ꙟнкът леапъдъ орі каре хранъ і с'ар да, афаръ де ачеіа че-і есте менітъ спре ціпереа віецеі сале, ші ꙟнадевър: сънт о мꙋлціме де анімале каре се цін нꙋмаі дін ръпірі, алтеле нꙋмаі дін сꙋбстанціі веџетале, ші ꙟнкъ дінтре ачесте дін ꙋрмъ сънт ꙋніле че нꙋ мънънкъ декът нꙋмаі фрꙋнзе, алтеле нꙋмаі родꙋріле ꙋнеі сінгꙋре спеціі де плънтъ, ші есте де міерат къ ачест інстінктꙋ се скімбъ ꙋнеорі дꙋпъ скімбъріле че він кꙋ връста, кънд апоі анімалꙋл ласъ сꙋбстанцііле кꙋ каре съ хрънеа пънъ акꙋм, ші-ші каꙋтъ алтеле кꙋ тотꙋл деосъбіте де челе ꙟнтъі. Аша сънт о мꙋлціме де інсекте каре фіінд карніворе ꙟн копілъріе, се факꙋ фрꙋџіворе ꙟндатъ че аџꙋнг ꙟнтр'о връстъ маі ꙟнаінтітъ. Асеміне броащеле кънд сънт мічі съ хрънеск кꙋ плънте, ꙟнсе дꙋпъ че аꙋ трекꙋт прін тоате градꙋріле де метаморфозе черꙋте спре дісвъліреа лор, атꙋнчі съ хрънеск кꙋ карне. Ꙟнкъ маі мінꙋнате сънт міжлоачеле че ꙟнтребꙋінцазъ карніворіле пентрꙋ аші прінде прада лор.

Ларва *) фꙋрміліонꙋлꙋі, (о інсектъ дін џенꙋл ефемерілор) съ хрънеще кꙋ алте мічі інсекте сꙋгъндꙋле сінџеле; ꙟнсъ фіінд къ са съ мішкъ таре ꙟнчет ші кꙋ маре остінеалъ, апоі нꙋ ле ар маі пꙋтеа прінде нічі одатъ, дакъ натꙋра нꙋ ар фі ꙟнвъцато а ꙟнтінде къпкъні спре а пꙋте гъбі прада са. Дечі дар інстінктꙋл сеꙋ о ꙟн-

*) Інсектеле, кънд есꙋ дін оꙋ, аꙋ кꙋ тотꙋл алтъ формъ де ачеіа а мꙋмеі, ші ꙟн ачеастъ старе съ нꙋмеск Ларве.

деамнъ а сепа ꙟн нъсіп о мікъ вортіцъ ка о леікъ, дупъ ачеіа а се аскунде ꙟн фундул ачестіа ші а аштепта кȣ о маре неръбдаре къдереа вре унеі інсекте ꙟн пръпастіа че аȣ сънат. Дакъ вънатул съ опреще ꙟн къдереа са, мікул фурміліон, ꙟл пъкъжеще ші ꙟл невоеще а кѫдеа пънъ ꙟн фундул борцеі, арункънд ꙟн ел ку фіре де нъсіп. Дар апоі пентру прегътіреа ачестеі къпкане кътъ трудъ ну ꙟнтребуінцазъ міка інсектъ маі вѫртос кънд ну аре алте органе спре прегътіреа ачестіа декът мічеле коарне ші слабеле лабе ку каре луънд фіріле де нъсіпȣ унул къте унул, ле пуне дупъ гът ші ле арункъ афаръ дін боргъ. Дакъ ꙟнтімпінъ вре о петрічікъ ꙟн съпареа ачестеі къпкъне, о ласъ унде о гъсеще ші урмеазъ лукрул маі департе, ꙟнсе дупъ че аȣ сфършіт, съ ꙟнтоарче ла еа ашї пуне тоате путеріле, ші дакъ ну о поате скоате, апоі пъръсеще о мункъ зъдарнікъ ші ꙟнчепе алуреа алтъ ворть.

Оаре-каре паінгъні ꙟнтінд курсе мулт маі мінунате декът ачесте а *фартіліопулуі*, еле сънт алкътуіте дін фіре фоарте делікате, каре аȣ де скопȣ а опрі муштеле ші алте інсекте, акърора звор есте слаб. Дінтре спецііле де паінгіні че ꙟнтінд асфел де пънзе, чел маі ꙟнсъмнат есте *Діадета Епірулуі*, каре лъкуеще прін гръдінї ші акъруеа ръцеа есте де о регулатецъ мінунатъ. Ȣнеле спецiї пентру а фі сігуре де прада лор, ну се мулцемескȣ нумаї аї ꙟмпедека сборул, дар о ші ꙟнвълътуческȣ ку маі мулте фіре де ачесте, ші апоі о ꙟмпуиг ку сурлеле челе веніноасе.

Тот ка пентру асемене феномене інстінктіве, путем адуче де есемплу пе ун соіȣ де пеще нуміт *Аркашул* че локуеще ꙟн *Ганґес*, ші каре дестінат фіінд а се нутрі ку інсекте, щіе фоарте біне а ле ꙟмпрошка ку пікътурї де апъ ші а ле фаче съ піче де пе локуріле унде шъд. ꙟнсъ ачеаста о фак ку атъта гібъчіе, ꙟнкът раре орї се ꙟнтъмплъ съ ну ле німереаскъ мъкар де ар фі еле ла о дістанціе де маі мулте палме.

(*Ва урма*).

ФІСІКА ПОПОРАНЪ ШІ ДЕСФЪТЪТОАРЕ.

(*Урма*).

Термоскопȣ.

Воінд а ꙟнсемна челе маі мічї скімбърї а температуреі, се ꙟнтребуінцазъ термометрул де аер нуміт *термоскопȣ*, де ла кувънтул греческ *термо*, кълдуръ, ші *скопео*, обсервез. Еакъ дескріереа ачестуї інструмент фъкут де Румфорт.

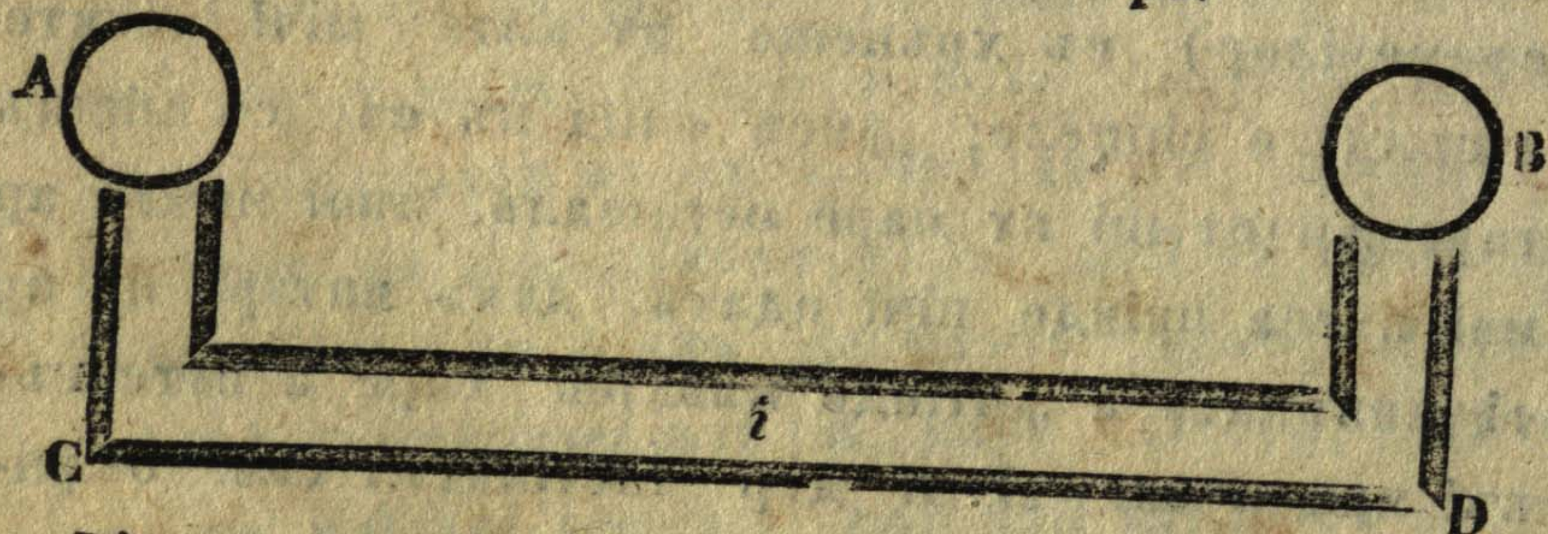

Фігура ABCD есте о цевіе де стеклъ ꙟнкісъ ла C ші D, авънд ла капете доуъ бомбіце A ші B; інструментул есте пе дін нъунтру умплут ку аер, дар маі наінте де ал ꙟнкіде ерметік (ꙟнкъ съ ну аібе нічі кум комунікаціе ку аерул де дінафаръ) се ласъ ꙟн нъунтру о пікътуръ де ун лікуід колорат *i* (адікъ спіртȣ рошу аȣ верде) каре пікътуръ кънд цевіа CD есте орізонталъ, се афлъ ла міжлокул еї кънд температура бомбіцілор A ші B есте де о потрівъ. Апропіінд ун корпȣ калдȣ де бомбіца A, аерул купрінс ꙟн еа се ва лъці ші ва ꙟнпінџе пе індексул (арътъторул) *i* де а се депърта де ла пунктул C, еар деакъ дꙟнпротівъ, вом апропіа ун корпȣ рѫче; де бомбіца A. ел ва соарбе о парте а колорікулуї (а кълдуреї) аерулуї афлътор пе дін нъунтру

ел аер ва ескъдеа ла волум (трупъ) ші індек-
і се ва апропіе де пунктул С.
Сімціреа унуі бун термоскопъ есте аша де ма-
къ індексул се пуне ꙟн мішкаре ꙟндатъ че
се апропіе палма мънеі ла вре уна дін бом-
віцъле ꙟн депъртаре де 8 саъ ші маі мулте
палме.

(Ва ѹрта.)

ХОЛЕРА.

Холера фаче астъзі марі пустіірі ꙟн Індіа ші
ріа. Дін прічіна кълдурей естра-ордінаре че
сімцеще пе уне локурі, ачеастъ боалъ с'аъ
семнат а атака пе уніі ші алціі дін соціетате
ле газете ꙟнчепуръ а спуне ꙟнкъ къ еа
фі ꙟнтінс ꙟн Росіа пънъ ла Оренбург ші
рахан, сечеръпд ꙟп друмул сеъ ненумърате
іме, ші а презіче інкурцереа еі ꙟн Европа
ла анул 1832. Фріка че стъпъніа пе уніі
таъ публікулуі ші семнеле ꙟнаінте-мергътоа-
а ачестеі епідеміі ші дескріиаъ ку амънунціме
омеле *грінеі.*

ать темереа ꙟнсъ акум с'аъ німічіт прін ꙟм-
ъшіріле медікале публікате ꙟн *Газета medi-*
лъ дін С. Петерсбург де кътръ професорул
орул *Aixtencket.*
еа че уніі ꙟнсемна суб нуме де Холера а-
къ ну есте алтъ декът о морбічкне ендімі-
къ *) а Европеі, куноскутъ суб нуме де *Холеръ*
спорадікъ, каре де кътръ оаменіі де рънд нумі-
тъ *вінтре.* Ачеастъ морбічкне се сімте ла тім-
пурі фербінці, прекум есте ꙟн кълдура дін астъ
варъ, ші се продуче обічнуіт прін ръпіде ръчіре,
прекум прін дісбръкареа трупулуі ꙟнфербънтат
ꙟн о курцере де аер, саъ прін ꙟнтрареа ꙟн бъі
ръчі, саъ прін беутурі ръчі ші маі ку самъ акре,
Ачеастъ холеръ спорадікъ се кувіне маі алес
ꙟнтре боалеле копілърещі, ші раре орі о трата-
ціе німерітъ н'ар путе фі ꙟн старе де а о він-
дека. Оаменіі ꙟн връстъ сънт маі пуцін супуші
ла ачеастъ боалъ, ші нумаі о пазъ регулатъ поа-
те фері пе орі чіне де атакуріле натуреі.

Гр. Пл.

*) Морбічкне ендімікъ се нъмеще о боалъ че домнеще о-
бічнуіт ꙟнтр'о царъ.

МОШУЛ РІШАР.

аузіт къ німікъ ну адуче унуі аутор атъта
ре декът възъндуші компунеріле сале ціта-
лаудъ де кътръ алціі барбаці ꙟнвъцаці.
орі мі с'аъ ꙟнтъмплат а мъ букура де а-
е плъчере, къчі, діші пот зіче фъръ мън-
къ де ун патрарїꙋ де векъ міам фъкут ун
деосебіт ꙟнтре ауторіі алманахілор, тотуші
с'аъ ꙟнтъмплат ка конлукръторіі міеі, чі
делетніческ тот ку ачест рамъ съ мъ фі
чінстіт ку оаре-каре *лаъде,* нічі вре ун алт ау-
тор съ фі ворбіт деспре міне кът де пуцін; ꙟн-
кът афаръ де оаре-каре фолос адевърат, че
міаъ адус екрієріле меле, сечетеа аплаузелор
м'ар фі декуражат ку тотул. ꙟнсфършіт ам ꙟн-
цълес къ чел маі дрепт џудекътор ал мерітулуі
меъ есте попорул, фіінд къ ел ъмі кумпъръ ал-
манахул! де ачеаста м'ам ꙟнкредінцат, кънд,
умблънд пін луме фъръ а фі куноскут, адесеорі

аꙋзеам пареміїле меле резісе де ꙋнії ші де алціі карії адъоџеа пꙋрꙋрꙋреа ла сфършіт: „аша прекꙋм зіче *тошꙋл Рішар.*“ Ачеаста м'аꙋ̆ бꙋкꙋрат ші міаꙋ̆ въдіт къ нꙋ нꙋмай ꙟнвъцътꙋріле меле се прівеск ка фолосітоаре, дар ші нꙋміле меꙋ̆ ꙟнсꙋфла оаре-каре респект; ші мъртꙋрісескꙋ̆ къ пентрꙋ а ꙟндемна кꙋ атъта май мꙋлт лꙋмеа ашй адꙋче амінте де паріміїле меле ші а ле резіче, мі с'аꙋ̆ ꙟнтъмплат ꙋнеорі а мъ чіта пе міне ꙟнсꙋші ꙟъ тонꙋл чел май серіос.

Дꙋпре ачесте џꙋдекаці кът м'ам мꙋлцъміт де о авантꙋръ че въ воꙋ спꙋне:

Дъꙋнъзі стътꙋꙋ ꙟнтр' ꙋн локꙋ̆ ꙋнде се адꙋнасе фоарте мꙋлці оамені пентрꙋ о вънзаре ла лічітаціе. Ера ꙟнкъ преа дімінеаць, адꙋнареа ворбеа деспре аспрімеа тімпꙋрілор ші оаре чіне адресъндꙋсе кътръ ꙋн бътрън кꙋ пърꙋл кърꙋнт ші дестꙋл де біне ꙟмбръкат, і зісе:

„Дар Д-та мошꙋле Авრааме, че гъндещі де тімпꙋл ачеста? нꙋ ещі де сокотінць къ повара дажділор ва сързчі де тот ачеасть царъ? че требꙋе съ фачем спре а ле плъті? че мъсꙋрі ай фі воіт съ се іее ꙟн ачеасть прівіре?“

Бътрънꙋл Авраам кꙋџеть вр' о кътева мінꙋте асꙋпра ꙟнтребъреі ші апой ръспꙋнсе: де вреі съ кꙋнощі сокотінца меа, о воꙋ спꙋне кꙋ пꙋціне кꙋвінте: „къчі омꙋлꙋі кꙋ мінте требꙋе пꙋціне ворбе. „Нꙋ мꙋлцімеа кꙋвінтелор ꙋмпле демерліа,“ *прекꙋт зіче тошꙋл Рішар.*

Тоці се ꙟнтрꙋніръ спре а ꙟндемна пе бътрънꙋл съ ворбеаскъ; адꙋнареа с'аꙋ̆ стрънс ꙟн черк ꙟн џꙋрꙋл сеꙋ̆ ші бътрънꙋл рості кꙋвінтеле ꙋрмътоаре: „Іꙋбіцілор прієтіні ші бꙋні вечіні! сігꙋр лꙋкрꙋ есте къ дажділе сънт фоарте греле, ꙟнсъ де ам аве де плътіт нꙋмай ачеле че гꙋвернꙋл ні чере, тот ам пꙋте нъдъждꙋі а ꙟмпліні даторіа май кꙋ ꙟнлесніре, дар ной авем мꙋлте алтеле ꙟнкъ май сꙋпъртоаре, де есемплꙋ: тръндъвіа ноастръ не іе де доꙋе орі пе атъта кът гꙋвернꙋл; мъндріа де треі орі май мꙋлт, ші [...] кꙋмпеніреа де патрꙋ орі май мꙋлт. Ачесте т[...] сії сънт де о фіре, ꙟнкът нꙋ есте кꙋ пꙋтінць [...] місарілор а ꙟмпꙋціна а лор поваръ, саꙋ̆ а[...] мънтꙋі де еле, дар тотꙋші пꙋтем нъдъждꙋі, к[...] *прекꙋт зіче тошꙋл Рішар* ꙟн алманахꙋл [...] Д-зеꙋ̆ зіче омꙋлꙋі: „аџꙋтъте, къ те воꙋ аџꙋта[...]

Де ар фі вре ꙋн гꙋвернꙋ̆ кареле съ ꙟнда[...] реаскъ сꙋпꙋшії а да регꙋлат а зечеа парт[...] тімпꙋлꙋі лор пентрꙋ слꙋжба са, кꙋ бꙋнъ с[...] ачеасть кондіціе с'ар пъреа фоарте аспръ, [...] кънд чеа май маре парте дінтре ной пꙋнем [...] пръне таксіа тръндъвіеі ꙟнтр' ꙋн кіпꙋ̆ мꙋлт тіранік.

Де веці нꙋмъра тімпꙋл че петречіці ꙟн[...] нелꙋкраре абсолꙋтъ, адекъ саꙋ̆ нефъкънд ні[...] саꙋ̆ кꙋ ꙟнделетнічірі че нꙋ адꙋк фолосꙋ̆, [...] відеа къ зік адевърꙋл. Нелꙋкрареа адꙋч[...] сіне мꙋлте неꙟндъмънърі ші скꙋртеазъ ꙟнт[...] кіп сімцітор тімпꙋл віецеі.

Нелꙋкрареа, *прекꙋт зіче тошꙋл Рішар*, [...] нъ кꙋ рꙋџіна че адꙋче май мꙋлтъ даꙋнъ [...] лꙋкрꙋл: кеіа де каре не ꙟнтребꙋінцъм есте деаꙋна лꙋчіе. Дар де іꙋбіці віаца, *прекꙋт* *тошꙋл Рішар*, нꙋ келтꙋіці тімпꙋл къчі дін [...] алкътꙋеще віаца.

Кът тімп ꙟнтребꙋінцъм кꙋ сомнꙋл май мꙋл[...] кът есте де невое! ной ꙋітъм къ „вꙋлпеа доарме нꙋ прінде гъіне“ ші дестꙋл тімп в[...] ве де дорміт кънд вом фі ꙟн мормънт! [...] тімпꙋл е чел май преціос дінтре авꙋціі, пер[...] *тімпꙋлꙋі, прекꙋт зіче тошꙋл Рішар*, требꙋе семіне съ прівім ка чеа май дістръмать ке[...] лъ, фіінд къ прекꙋм ел не май зіче: „тімпꙋ[...] дꙋт нꙋ се май гъсеще нічі одінеоаръ, ші а[...] нꙋмім тімпꙋ̆ ꙟндестꙋл, пꙋрꙋреа есте преа [...] Дечі съ авем кꙋраж, съ фъптꙋім ꙟн врем[...] пꙋтем. Прін енерџіе вом фаче май мꙋлт пꙋцінъ грекꙋтате.

(*Ва ꙋр*[...]

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛꙋМЕЙ.

ПЕНТРꙋ

ꙞNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЙ, 1846. № 39. 16 ІꙋЛІЕ.

ІNСТІNКТꙋЛ АNІМАЛЕЛОР.

(Ꙋрта).

Тот ꙟн ачеастъ класъ де інстінктꙋрї се кꙋвіне а нꙋмъра шi діспозіціа че ꙟндеамнъ пе оаре-каре анімале де а адꙋна провізії де хранъ ꙟн тімпꙋріле челе ꙟмбелшꙋгате, пентрꙋ ка съ аібъ ꙟн тімп де ліпсе. Ꙟн деобще інстінктꙋл ачеста есте дізвъліт маї кꙋ самъ ꙟн спецііле челе статорнiче (че нꙋ сънт кълътоаре), каре ꙟн тімпꙋл ернеї саꙋ̆ алт ано-тімпꙋ̆ нꙋ маї гъсъскꙋ̆ сꙋбстанції кꙋ каре съ се хрънеаскъ. Ачеастъ пърꙋтъ превідере, нꙋ ле ласъ а сꙋфері ліпса, дар кꙋ тоате ачесте еа нꙋ ні дъ нічї ꙋн семнꙋ̆ де ꙟнцълеџіре, де време че анімалꙋл о фаче ачеаста маї ꙟнаінте де а къпъта лекціе дін експеріенціе шi съ гъсъск соџꙋрї, каре лъкꙋеск ꙟн кліме калде ꙋнде нꙋ аꙋ̆ а съ теме нічї одатъ де ліпсе, дар кꙋ тоате ачесте еле нꙋ ꙟнчетеазъ де а адꙋна провізії, ка шi кꙋм с'ар теме де тімпꙋрї греле.

Веверіца дін пъдꙋріле ноастре, ні дъ ꙋн есемплꙋ де о аша діспозіціе ꙟнгріжітоаре пе вііторіме. Ꙟн тімпꙋл вереї, ачесте анімале че аꙋ̆ о ꙟнфъцошаре атът де віѳае шi граціоасъ, адꙋнъ провізії де алꙋне, гіндъ, мігдале &, пе каре ле пꙋн прін арборії чії бортіцї; ꙟндеобще еле ъшї фак маї мꙋлте де ачесте магазії, шi ꙟн тімпꙋл ернеї, ле гъсескꙋ̆ макар де ар фі акоперіте кꙋ троене кът де марї, даꙋ̆ ꙟн латꙋрї омътꙋл шi-шї скот мънкаре пе кът ле требꙋе.

Ꙋн алт мамiфер розъторіꙋ̆ каре самънъ мꙋлт кꙋ шоаріле де москꙋ̆ шi каре лъкꙋеще ꙟн Сіберіа, *Лаготіс піка*, есте ꙟнзъстрат кꙋ ꙋн інстінкт мꙋлт маї ꙟнсемнат; ел кꙋлеџе тоамна ѩрба кꙋ каре аре а се нꙋтрі ꙟн тімпꙋл ернеї, о пꙋне маї ꙟнтъіꙋ̆ де се ꙋсꙋкъ кътева зіле, прекꙋм фак косашії, шi апоі о стрънџе ꙟн стогꙋрї сꙋпт кареї

корееспȣнде гура візуніеі сале, ꙟнкът ел есте сі-
гур де а путеа ръсбате ꙟн магазіа са ла орі че
време. Албінеле, деспре каре вом ворбі ꙟнда-
тъ, ашіждереа аȣ інстінктул де а адуна провізії
де хранъ пентру віиторіме, спре каре скопȣ фак
ніще лукрурі де каре нu не пȣтем ꙟндестул
міера.

Ȣн алт фелꙓ де інстінкт каре се ръпоартъ ка
ші челе де маі ꙟнаінте спре пъстрареа індівіду-
луі есте ачел че ꙟндеамнъ пе анімале де ашї
фаче о лъкуінцъ пентру дънселе ші пуії лор, ка-
ре інстінкт ле ꙟнвацъ операціїле челе компліка-
те че се чер ꙟнтру ачеаста ші каре ле фаче а
урма ꙟн лукрȣл лор тот ачееаші маршъ, макар
деші фії ар фі крескуці департе де куібул пъ-
рінтескȣ, ꙟнкът съ нȣ аібъ де унде луа модел.
Асфел *вертіле де мътасъ* ъші фаче о гіоакъ
алкътуітъ дін фіре моі пе каре ле секретеа-
зъ ел ꙟнсуші, ші се аскунде ꙟн нъунтру пен-
тру а трече прін тоате метаморфозіле че-
руте пънъ че ва аџюнџе де а фі флутур. Асемі-
неа *епȣріле де моск* ъші сапъ лъкуінца ꙟн пъ-
мънт ші *касторȣл* ъші зідеще колібі мінунате
прін каре аȣ аџюнс а фі вестіт *Хамстерȣл*, ун
мік розътор че самънъ мулт ку гузганул ші ка-
ре лъкуеще ꙟн пърціле нордіче пънъ ꙟн Сіберіа,
ъші фаче о лъкуінцъ суб-пъмънтікъ ку доуе ꙟн-
тръpi, уна дреаптъ ші алта кезішъ. Чеа діntъꙓ
служеще анімалулуі ла ꙟнтраре ші ешіре; іар а
доуа пентру а да афаръ църна че се даръмъ ꙟн
візуніа са. Ачесте галерії, кореспунд ла о мул-
ціме де борте че комунікъ ꙟнтре еле. Дінтре
ачесте къмърі, хамстерул ъші алеџе пе уна пен-
тру лъкуінца са, ші о къптушеще ку мушкі саȣ
алте матерії молкуце; іар пе челелалте ле прі-
фаче ꙟн магазії, ꙟн каре адунъ провізії пентру
еарнъ.

Оаре-каре паінџіні, куноскуці де зеолоџіщі суб
нуме де *Мігал*, ъші фак прекум ші хамстерул
лъкуінце суб-пъмънтіче, акърора ешіре о аступъ
кȣ ун капак аша де біне ꙟнкіс, ꙟнкът рареорі
поате стръбате умезала ші атунче нумаі ꙟн мікъ
кътіме.

Пе інсекте ле повъцуеще де асеміне ші інс-
тінктул, ꙟн фелуріте кіпурі пентру ашї фаче о
локуінцъ. Аша відем о мулціме де анімале, каре
щіȣ а ꙟндоі фрунзеле, а ле лега ку аце ші ашї
фаче ун адъпост. Ꙟн грьдінъ ꙟнтімпінъм де а-
честе ла фіе-каре пас, пе ліліечі, пруні, перї &,
алтеле ъші фак локуінцеле лор ꙟн формъ де це-
вії лунџі, алкътуіте дін букъцї де фрунзе, дін
фіре де матерії цесуте, саȣ дін алте субстанції
пе каре ле ꙟноръндуеско ку мъестріе. Асфел
есте моліа, ун флутур сур-арџінтіȣ, каре ꙟн връ-
ста чеа крудъ кънд ꙟнкъ-і омідъ, ъші сапъ га-
лерії ꙟн стофеле де лънъ, пе каре ле роаде ку
маре нуцалъ. Кȣ фіріле челе рупте ꙟн кіпȣл а-
честа ъші фаче дупъ ачееа о теакъ, пе карса
о лунџеще неконтеніт.

Асеміне есте де ꙟнсемнат къ оаре-каре ані-
мале че сьнт меніте а петрече іарна ꙟнтр'о ле-
тарџіе маі'наінте де а адормі де ачест сомнȣ
ꙟнделунгат, каре ціне уneopі къте треі луні ші
маі біне, ъші аступъ ꙟнтрареа, ку бутучї ші піе-
тре, пентрȣ ка съ ну фіе супърате де душманії
лор. Аша фак мормотел дін Алпі, уршії, бурсу-
чії &.

Ȣн ал треілеа џен де факултъці інстінктіве,
каре акум аȣ де скопȣ ка ші челе де маі ꙟна-
інте пъстрареа індівідулуі, акум асігурареа ек-
сістенціеі мічілор ші каре сънт оаре-кум легате
ку інстінктул соціабілітъцеі, ꙟндеамнъ пе оаре-
каре анімале а ꙟнтрепрінде лунџі кълторії, ші
адесе а скімба кліма ꙟн каре петрекȣ. Оаре-
каре анімале кълтоаре ну пъръсескȣ ун кантон
декът кънд аȣ сфършіт провізііле хрънії, ші се
дук аїуреа ȣнде ар гъсі хранъ ꙟн маі маре къ-
тіме. Пе алтеле ле алунгъ фрігул ерніlор, не-
воінд еле а къута о клімъ маі блъндъ, унде
съ-ші поатъ креще пуії; дрепт каре кътънд
пуруреа о температуръ потрівітъ фіреі лор, ле
веде чінева кълторінд акум спре норд, акум

спре сꙋд, ші есте де ꙟсъмнат къ інстінктꙋл ле повъцꙋеще а мерџе ꙟн лініе дреаптъ спре локꙋл че ш'аꙋ алес; іар нꙋ а ꙋрма кътe пꙋцін повъцꙋіндꙋсе де локꙋріле че кꙋноскꙋ; ші маі ꙟнаінте де а порні съ адꙋнъ маі мꙋлте ла ꙋн лок пентрꙋ а мерџе ꙟмпреꙋнъ.

Момінеле че сѫнт атът де нꙋмероасе ꙟн лꙋмеа ноꙋъ, прін пъдꙋрі не даꙋ ꙋн есемплꙋ мінꙋнат де ніще воіажꙋрі нерегꙋлате. Кънд аꙋ мънтꙋіт провізііле дінтр'ꙋн кантон, ле веде чінева ꙟн банде нꙋмероасе съріnд дін креангъ ꙟн креангъ спре ашї кꙋта ꙋн алт лок маі ꙟмбелшꙋгат ꙟн родꙋрі ші дакъ ліпса ле ꙋрмеазъ ші аіче, атꙋнчі кꙋ мік кꙋ маре ꙟші еꙋ дрꙋмꙋл спре алте локꙋрі.

Ніще асеміне воіажꙋрі нерегꙋлате сѫнт ꙟнтрепрінсе де кътръ ніще анімале мічі локꙋітоаре ꙟн пърціле нордіче нꙋміте *Лемінг*, ші акърора екоп ꙟнкъ нꙋ есте кꙋноскꙋт; дечі се погоаръ ꙟн тꙋрме нꙋмероасе дін мꙋнці ші гъсъск пꙋрꙋрса о лініе дреаптъ трекънд апеле ꙟн нот, съпънд пе сꙋпт локꙋінцеле оаменілор ші ръсбътънд пе сꙋпт стънчі кънд нꙋ се пот акъца пе деасꙋпра лор. Еле кълъторескꙋ нꙋмаі ноаптеа, ші нꙋмърꙋл лор есте атъта де маре, ꙟнкът, деші пер фоарте мꙋлте ꙟн кꙋрсꙋл дрꙋмꙋлꙋі, тотꙋші, пагꙋбіле прічінꙋіте де дъиселе сѫнт неспꙋсе, къчі фрꙋнзеле вецеталілор, родꙋріле ші ръдъчінеле нꙋ ле сѫнт де аџꙋнс, че скот дін пъмънт семінціле маі'наінте де а ꙟнколці. Еміграціїле леміngꙋлꙋі сѫнт ка о батае кꙋмплітъ пентрꙋ Норвеціа ші Лапоніа, норочіре нꙋмаі къ нꙋ се фак декът ла 10 ані одатъ.

Ꙟндеобще кълъторііле пасерілор ші а алтор анімале съ фак регꙋлате кꙋ скімбъріле ано-тімпꙋрілор. Аша сѫнт *Къппапіолії*, ніще розътоаре че самънъ мꙋлт кꙋ Лемінгꙋл ші каре ꙟн тоатъ прімъ-вара пъръсескꙋ Камчента ші апꙋкъ спре апꙋс ꙟн кърдꙋрі атът де нꙋмероасе, кът пентрꙋ а тречe о сінгꙋръ колонъ, требꙋе доꙋе чеасꙋрі.

Іі пе ла міжлокꙋл лꙋі Іꙋліе аџꙋнг ла Іꙋдома дꙋпъ че фак 20 кале де 25 граде лъціме. Ꙟн лꙋна лꙋі Октомвріе вінꙋ іаръші ла Камчента ꙋрмате де ꙋн кърд де анімале карніворе, че даꙋ вънъторілор пеі ꙟндестꙋл де преціте, маі алес ꙟн ачеле локꙋрі че сѫнт атът де ліпсіте де орі че продꙋкт натꙋрал.

Се вѫд де асемінеа кълъторінд черві, антілопе ші алте рꙋмігътоаре, маі кꙋ самъ пе лънгъ Капꙋл Бꙋнеі-сперанце, ші ꙟн Амеріка Септентріоналъ; ꙟнсъ дінтре тоате анімалеле, класа пасерілор, ні ꙟнфъцошазъ маі мꙋлте есемпле де ачест інстінкт де соціебілітате. Ꙋн маре нꙋмър де ачесте анімале трек регꙋлат дін Еꙋропа ꙟн Афріка, ші еаръші він дін Афріка ꙟн Еꙋропа, кꙋ о регꙋлатецъ атъта де маре, ꙟнкът съ поате зіче къ еле сосескꙋ ла о зі ші о оаръ хотържітъ, Аша рꙋндꙋнеліле съ аратъ ла ноі пе ла ꙟнчепꙋтꙋл лꙋі Апріл, ші не пъръсескꙋ тоамна. Еле се стрънг ꙟн кърдꙋрі нꙋмероасе ші се ꙟндреаптъ спре меазъ-зі. Дꙋпъ че аꙋ аџꙋнс пе малꙋріле Медітеранеі, съ опрескꙋ пе вре о ꙟнлъціме ші дꙋпъ че ащеаптъ ꙋн мінꙋт фаворабіл, пꙋрчед ꙟмпреꙋнъ. Ле веде чінева департе де ꙋскат, кънд вънтꙋріле съ опꙋн кълъторіеі лор, къзінд осебсіте пе фꙋніїле коръбіілор, ші се паре къ мергꙋ пънъ ла Сенегал, ꙋнде петрек тоатъ іарна.

Інстінктꙋл еміграціеі съ афлъ асемінеа ші пінтре пеще прекꙋм де есемплꙋ авем скрімбіца, сомнꙋл &. де асеміне ші ꙟнтре інсекте кꙋноащем ка де есемплꙋ пе лъкꙋсте.

Інстінктꙋріле кꙋ каре натꙋра аꙋ ꙟнзъстрат пе анімале пентрꙋ асігꙋрареа ші пропъшіреа соіꙋлꙋі лор, сѫнт тот атъта де нꙋмероасе ші кꙋріоазе ка ші ачеле де каре ам ворбіт пънъ акꙋм. Ꙋн імпꙋлс лъꙋнтрік ꙟндеамнъ пе пасері де а шідеа ꙟн немішкаре, сꙋптъмънї ꙟнтреџі пе оꙋеле лор, дꙋпъ че маі ꙟнтъꙋ ꙟші кꙋнстрꙋескꙋ кꙋ маре гібъчіе ꙋн кꙋібꙋ пентрꙋ ка съ фіе адъпостіте ꙟн тімпꙋл клочітꙋлꙋі. Інстінктꙋл ачеста, ꙟнвацъ пе інсекте а пꙋне оꙋеле ꙟнтр'ꙋн лок, де ꙋнде съ

поатъ пуїі а се хръні кȣ ꙟшурінцъ, пе пасері ле ꙟнвацъ а креще ну нумаї пуїі лор, дар ші пе алціі стръіні прекум фаче кукул ку пуїі пітулічеї. Феноменеле че урмеазъ дін ачесте факултъці, не арункъ чеа маї маре уіміре ші міраре, арътъндуне кът де мулт требуе се ковършаскъ пе мінтеа ноастръ, путереа чеа немърџінітъ че аȣ фъкут атътеа мінуні,

Ȣнул дін феноменеле челе маї потрівіте пентру а не да о ідее маї лъмурітъ де ачеїа че се кувіне а ꙟнцълеџе прін інстінкт, есте ꙟнгріжіреа че аȣ уneле анімале де аші алеџе локул унде съші пуе оуеле лор.

Ачесте анімале ну пот авеа нічі о куноштінцъ деспре чеїа че вор фі оуеле лор, къчі ле лась съ се дісвълеаскъ сінгуре де сіне, ꙟнсъ се ꙟнгріжъскȣ а пуне лънгъ еле ун депозіт де матеріі нутрітіве, ку каре съ се поатъ хръні пуїі дупъ че вор еші дін гіоакъ, ші фіінд къ пуїшоріі ну се хрънескȣ тот ку ачеїа че се хрънескȣ ші мумеле, апоі ачестеа каутъ а ле пуне матеріі потрівіте ку конституціа лор. Відем дар къ ну сънт повъцуіте ꙟнтру ачеаста нічі де ун фелїȣ де џудекатъ, къчі алтфелїȣ ар тревуі съ пуе лънгъ оуеле лор храна, де каре ле плаче ші лор ꙟнсуші. Аша дар еле лукреазъ орбеще нещіінд нічі че фак нічі пентру че.

Кърълушул де прін пъдуріле ноастре, не дъ ун есемплу де ачест фелїȣ де інстінкт, къчі кънд фемееа аре съ се оуе, се ꙟнгріжеще маї ꙟнтъїȣ а ꙟнгропа кадаврул унеї кртіці саȣ а алтуі патру-пед ші апоі а пуне оуеле деасупра ачестуі мормънт, ꙟнкът пуїі кум есъ дін гіоакъ аȣ ку че съ се хрънеаскъ ші съ се дісвълеаскъ, ꙗр дупъ че аȣ трекут прін тоате метаморфозеле, черуте спре дісвъліреа лор, ну маї мънънкъ карне, чі фрунзе.

Фіе-каре щіе къ ꙟн връста чеа фраџедъ, анімалеле сънт челе маї славе, ші аȣ чеа маї маре невое де ун адъпост ꙟмпротіва времуріілор, ші нумаї пентру ачест скопȣ аȣ дат натура мумелор мінунатул інстінкт а конструкціеї; ку тоате ачесте сънт унеле анімале, каре ъші фак куїбул нумаї дупъ че аџунг ла холтеіе адекъ ші-л фак пентру дънселе, ꙗр ну пентру фії, ꙟнсе нумърул ачестор соіурі есте фоарте мік. Ꙟн класа пасерілор немік есте маї комун декът інстінктул ачеста каре ле ꙟндеамнъ а адуна фір кътръ фір матеріалуріле дестінате спре фачереа куїбулуї, ші а ле орънду і ку маре іскусінцъ. Форма ші мърімеа локуінцелор се варіазъ дупъ фелюрімеа спецііілор, ші пентру ачеа спеціі пъстреазъ ачелаші модел дін џенераціе ꙟн џенераціе; леагъніле ачесте акум сънт конструіте дін пъмънт ꙟнтр' ун кіп гросолан, стънд ліпіте де стънчі саȣ зідурі. Акум сънт алкътуіте дін субстанціі веџетале ші анімале, стънд анінате де рамуріле арборілор. Чеа маї маре парте сънт де о формъ сферікъ, ꙟнкът самънъ ку ун мікȣ панерашȣ, акъруіа пъреці ар фі де фіре де ꙗрбъ ші де млъдіце флексібіле, ꙗр пе дін нъунтру ащернут ку пуф саȣ лънъ. Ȣнул дін челе маї ꙟнсъмнате куїбурі есте ачел а пъсеруічеї нумітъ *Баі*- лъкуітоаре ꙟн Індіі. Форма куїбулуі есте маі ка о гарафъ, анінатъ де о кренгуцъ атъта де субціре ші фраџедъ, ꙟнкът, нічі моміцеле нічі веверіціле, ба нічі шерпіі ну пот а съ ціне а пе дънса, ꙟнсъ пентру ка съ фіе ші маї скутіт де ачесті душмані, пъсъруіка фаче борта ꙟн партеа де џіос, ꙟнкът нумаї дін збор поате ꙟнтра ꙟн куїбȣ. Локуінцеле ачесте сънт фъкуте дін фіре лунџі де ꙗрбъ, ші ꙟн нъунтру сънт доуъ камъри, дін каре ꙟн уна клочеще фемеꙗ оуеле ꙗр ꙟн алта съ одіхнеще барбатул дупъ че-ї а дуче де мънкаре.

Ȣн алт куїбȣ асемінеа вреднік де ꙟнсъмнат есте ачел а прівіґітоареї, нумітъ *Кȣсȣтоареа*, каре локуеще ꙟн Оріент; ачеастъ пъсъруікъ, а нінъ куїбул де рамурі ші апоі ку фіре де вуж

[..]акѹ коасе фрѹнзе ꙟмпрецюрѹл лѹі, ꙟнкът ъл [а]скѹнде дін окії дѹшманілор. Сънт ші оаре-каре [п]ещі че-ші фак кѹібѹрі, ꙟнсе фоарте гросолане; [д]ар дін тоате аніmaліле, інсектеле аратъ чеа маі маре гібъчіе ꙟн конструкціе, прекѹм вом відеа ворбінд деспре *кѹібѹріле албінелор ші а веспілор.*

(Ва ѹрма).

―⊰※⊱―

ПОМПЕІЇ.

АРТІКОЛѸЛ II.

(КѸ СТАМПЪ №. 39).

(Ꙟнкееере).

Ꙟн апропіереа цемітерюлѹі съ веде о Віль, че се сокотеще а фі фост а ѹнѹі Аріѹ Діомед, дѹпъ кѹм съ чітеще ꙟн інскріпціа епітафѹлѹі саѹ а [п]етреі де пе мормънт афлътоаре ꙟн кѹпрінсѹл Вілеі. Ꙟн ѹна дін одъіле ачестеі віле с'аѹ гъ[с]іт скелетеле а 18 бърбаці, ші а 2 копії мічі, каре акѹм съ пъстреазъ пе лънгъ мѹлте алте [а]нтіквітъці ꙟн мѹзеѹл де ла Неаполе. Де аічі [ꙟ]нтрънд пе поарта Еркѹланѹлѹі, аюнцем ꙟн форѹ. Ачеста есте обіектѹл чел маі де къпітеніе, ші ръмъшіца чеа маі мъреацъ ачестеі політії дескоперіте. Съ щіе къ форѹл ла Романі чії векі ера локѹл чел маі обічнѹіт пентрѹ адѹнърі, ші пентрѹ петречері; чії фъръ треби съ адѹнаѹ аколе, ка съ аѹдъ ноѹтъці; прієтінії ъші хотъраѹ ꙟнтълнірілe аколо; доріторії де а ꙟнтра ꙟн вре о слѹжбъ, адѹнаѹ аколо гласѹріле. Аколо [ръ]съна елоквенціа ораторѹлѹі, ші декламацііле кътръ попорѹ; аколо съ чітеаѹ ꙟнаінтеа попорѹлѹі хотърірілe Сенатѹлѹі. Ꙟнсфършіт аколо съ фъчеаѹ лѹптеле гладіаторілор ші сърбърілe пѹбліче. Коборъндѹне ꙟн форѹл Помпеії, відем о мѹлціме де рѹіне, де темплѹрі, де статѹе, де аркѹрі де тріѹмф, ші ла мізлокѹл лѹі съ въд пієдесталѹрі, акърора інскріпції довідескѹ къ аколо аѹ стътѹт одінеоаръ статѹеле а мѹлтор бърбаці марі. Ꙟн цюрѹл форѹлѹі съ чіркѹеще ѹн шірѹ де колоане доріче. Ꙟн партеа деспре апѹсѹ а форѹлѹі съ въд магазііле де провізіоане, ші грънаріле, кѹм ші о капіще а лѹі Жое, ші ѹна а Вінереі.

Де асемене ка ші форѹл съ ꙟнсъмнеазъ о алтъ піацъ нѹмітъ „Квартірѹл солдацілор,“ пе аста с'аѹ дескоперіт пънъ акѹм доѹе театрѹрі, каре дешї нѹ съ потѹ асъмъна ꙟн мъріме ші ꙟн еleганцъ кѹ ачеле а Ромеі, тотѹші ачесте с'аѹ пъстрат ꙟнтреці, ші ѹрмеле де скѹлптѹръ, че съ маі потѹ віде ічі ші коле, пе пъреції лор, даѹ довадъ бѹнъ деспре фрѹмѹсеца лор чеа трекѹтъ, ші фіе-каре дін ачесте с'ар пѹте сокоті ꙟн орі каре політіе де акѹм ка ѹн театрѹ фоарте ꙟнсъмнатѹ. Чел маі маре аре 6 ꙟнтрърі. Банчіле де марморъ пе каре шъдеа попорѹл, сънт чева маі біне де цюмътате котѹ де ꙟналте, ші ѹн котѹ ꙟнтрегѹ де лате. Персоаніле челе маі деосъбіте, ші де рангѹрі маі марі, шъдеаѹ пе скаѹне ꙟнтр' ѹн локѹ нѹміт „Орхестра.“ Фемеіле окѹпаѹ о галеріе чева маі сѹс декът бърбацїї. Апроапе де театрѹ есте ѹн темплѹ а лѹі Еркѹле, каре съ зіче а фі чеа маі веке зідіре а політіеі, сокотіндѹсъ а фі фост зідітъ кѹ 800 де ані ꙟнаінте де Хс. дѹпъ ѹрмаре есте апроапе де 3,000 де ані де веке.

Амфітеатрѹл кѹпрінде ѹн локѹ чева маі депъртат де політіе. Ел аре о формъ овал-ротѹндъ, діаметрѹл лѹі ꙟн лѹнціме есте де 430 палме,

iар ꙟн лъціме де 335. Ꙟн џюрул луї съ ръдікъ галеріiле ꙟн 24 де шірурї градат уну маї ꙟналт декът алтул, дін каре путеа песте 10,000 де персоане съ прівеаскъ.

Ꙟнтре челе маї інтересанте лукрурї съ потў сокоті бъіле публіче. Шесъ ꙟнтрърі дучеаў ꙟн нъунтрул ачестеї зідірї. Де о парте съ веде салонул фередеулуї челуї рече (*frigiderium*) пе дін нъунтрул ачестуї салон сънт о мулціме де кілії мічї, каре служеаў пентру дісбъркатў. Де алтъ парте съ афлъ (*tepidarium*) саў салонул фередеулуї челуї калдў, каре съ веде а фі фост чел маї фрумос, ші чел маї ꙟнавуцітў ку подоабе де арте. Алътуреа ку ачеста есте фередеул де асудатў, ꙟн каре се адучеаў прін цевії абурії де апа че фербеа ꙟн 3 казане сўбт ачест салонў.

Алте зідірї прівате, афаръ де челе каре аў фост де о структуръ маї солідъ, сънт фоарте руінате, ꙟнкът еле ꙟнфъцошазъ о прівіре трістъ, че съ асъмънеазъ ку каселе ноастре челе арсе де ун фокў маре. Тот че аў фост де лемн: ушіле акоперемънтул. мобіліле пе дін нъунтру, тоате ачесте ну есістеазъ маї мулт, фъръ нумаї пъреції, пе карії съ маї зърескў унде ші унде кътева фрескурї пуртътоаре де вре о інскріпціе. Де мірат есте къ нікъірї пънъ акум ну с'аў діскоперіт урме де собе, саў де алте ꙟнтокмірї, пентру ꙟнкълзіреа одъілор. Касъле челор векї ераў зідіте маї тоате де къръмідъ, пе дін нъунтру пъреції ераў ꙟмбръкаці ку табле субцірї де мармуръ, саў де алтъ піатръ маї сімплъ. Пе ачесте съ зърескў урме де скулптуръ, ші де фрескурї, каре макар къ ну съ пот асъмъна ку алте капо-допере а векімеї че аў аџюнс пънъ ла ноі, тотуші сънт де маре інтерес, пентру къ дін трънселе путем куноаще портул саў костюмул, обічеюріле, петречеріле челор векї. Тоате одъіле сънт ꙟндеобще фоарте мічї, дар аста віне де аколо, къчї Романії ну ера ун попорў, каре съ-ші пітреакъ віаца акасъ, еї шіо пітречаў маї тоатъ ꙟн ръзбоае, iар кънд ачесте ліпсаў атунчї салоанеле лор, ера форул, пентру ачеїа ші ера локул ачеста ꙟн фіе-каре політіе романъ ꙟнподобіт ку чеа маї маре ꙟнгріжіре, ші елеганцъ.

Тоате унелтіле, ші скуліле че с'аў афлат аіче, съ пъстреазъ ꙟн „*Museo Borbonico*“ де ла Неаполі. Нумърул ші фелюрімеа обіектелор дескоперіте сънт ꙟнадевър фоарте марї. Съ вѣдў ꙟн ачест ꙟнсъмнатў музеў: скауне де ферў ші де мармуръ, лъкъці, фарфурії, оглінзї де металурї, оале, стракіні, ші мулте алте васе де лутў, авънд фелюріте форме; апоі статуе де мармуръ, урне, кіпурї де ідолї, арме, унелте пентру скрісў, лінгурї, черчеї ші мулте алте одоаръ фемеещі. Ачесте тоате съ ꙟнсъмнеазъ прін ун лукру солідў, ші о формъ елегантъ. Дескоперіреа Помпеії аў лумінат ꙟнадевър мулте лукрурї ꙟнтунекоасе, че аў стътут ꙟн релаціе ку віаца сочіалъ, ші каснікъ а Романілор, каре пънъ акум фоарте пуцін, саў нічї де кум съ щіеаў, пентру къ скріїторії чеї векї деспре тоате ачесте маї німік ну ні спунў, саў де не ші повістескў кътечева, апоі тоате сънт фоарте не 'нцълесе, ші нелъмуріте.

(Везї стампа алътуратъ).

Z. Колѹтѹ.

СТАТІСТІКА БРІТАНІЕЇ-МАРЇ.

Ꙟмпопорареа Брітанієї-марї, адікъ а челор треї регатурї: Англіа, Скоціа ші Ірланда, аў фост ꙟн анул трекут 1845 де 19,572,574 суфлете, кънд ꙟн анул 1801 се суїа абїа ла 10,942,646 суфлете, аша даръ ꙟн курс де 44 анї аў спорі апроапе ла 9 мііоане суфлете.

ꙟн анꙋл 1813 се афла нꙋмаї ꙟн Англіа 1,426,065 серачї, еаръ ꙟн анꙋл 1843 с'аꙋ нꙋмърат 1,539,490 серачї; аша даръ лꙋъндꙋсе ꙟн прівіре крещереа чеа ꙟнсемнътоаре а попꙋлаціеї де ла 1813 ꙟн коаче, апоі нꙋмерꙋл серачїлор с'аꙋ мікшꙋрат ꙟн пропорціе фоарте мꙋлт.

Прецꙋл мърфꙋрілор еспортате дін Мареа-Брітаніе ꙟн тоате церіле, афаръ де Ірландіа, ера ꙟн анꙋл 1796 де 25,130,624 фꙋнцї стерлінцї *), еаръ ꙟн анꙋл 1845 се сꙋіа ла 150,645,801 ф. стерлінцї. Імпортаціа ꙟн арътаціі доі анї, афаръ ꙟнсе де Ірланда, с'аꙋ сꙋіт ла 20.422,440 ші 32,330,609 ф. ст. Дін ачесте се веде къ імпортаціа аꙋ спорїт ꙟн фоарте мікъ пропорціе ꙟн прівіре кътръ еспортаціе, ші ачеаста нꙋмаї дін каꙋза неꙟнгъдꙋіреї че ера пънъ акꙋм ліберей імпортаціїї а грълꙋлꙋї дін церї стръіне, че нꙋмаї дін колоніїле брітане. Ла анꙋл 1796 с'аꙋ імпортат гръꙋ ꙟн Англіа дін тоате колоніїле сале, афаръ ꙟнсе ші дін Ірланда, 879,196 квартере *), ꙟн анꙋл 1845 ꙟнсе 1,133,561 квартере. Еатъ къ імпортаціа грълꙋї н'аꙋ спорїт ꙟн рапорт кꙋ крещереа попꙋлаціеї, де ꙋнде віне къ мꙋлцї лъкꙋіторї сънт ліпсіцї де храна де тоате зілеле. Прецꙋл де міжлок ал грълꙋлꙋї ꙟн анꙋл 1796 ера де 70 шелінцї, еаръ ꙟн анꙋл трекꙋт 1845 се коборісе ла 50 шелінцї де квартер.

Даторіа националъ а Англіеї се сꙋіа ꙟн анꙋл 1796 ла 301,861,306 фꙋнцї стерлінцї; ꙟнсе ꙟн анꙋл 1845 спорісе ле 768,789,241 ф. ст.; іаръ інтересꙋл ачестеіа, че ла 1796 ера де 11,841,204 ф. ст., ꙟн анꙋл 1845 крескꙋсе ла 27,287,265 ф. стерлінцї.

Гр. Пл

*) Ꙋн фꙋнт стерлінг аре апроапе де 2 галбені оландезі

*) Квартер о мъсаръ енглезъ де гръꙋ; кꙋпрінде 14,180 пънъ ла 14,408 пічіоаре кꙋбіче де Паріс.

МОШꙋЛ РІШАР.

(Ꙋрма).

„Тръндъвіа, *прекꙋм зіче мошꙋл Рішар*, ꙟнгреꙋеазъ тоате, лꙋкрꙋл ꙟнлеснеще тоате, чел че се скоалъ тързіꙋ се сбꙋчꙋмъ тоатъ зіоа ші де абіе ꙟнчепе требіле, іатъ къ ноаптеа аꙋ ші сосіт. Тръндъвіа мерџе аша де ꙟнчет ꙟнкът сърѫчіа о аџꙋнџе неащептат.

Мънацї ꙟнаінте требіле воастре, ка нꙋ еле съ въ мъне! А се кꙋлка де времe ші а мънека сънт челе доꙋе маї бꙋне міжлоаче пентрꙋ аші пъстра сънътатеа, авереа ші џꙋдеката."

Че ꙟнсъмнеазъ нъдежділе ші доринцеле ноастре пентрꙋ тімпꙋрі маї феріціте? Вом ꙟнбꙋнъ-тъцї тімпꙋл де вом щі а фъптꙋі. *Прекꙋм зіче мошꙋл Рішар*, „лꙋкрꙋл нꙋ аре невое де доріпце. Чел че тръеще нꙋмаї кꙋ нъдежде стъ ꙟн прімежліе а мꙋрі де фоаме: нꙋ есте фолос, фъръ остінеле."

Де невоіе есте съ ꙟнтребꙋінцезꙋ мънꙋле меле фіінд къ н'ам мошії, саꙋ де ле ам сънт фоарте ꙟнсърчінате кꙋ дърі греле, ші *прекꙋм зіче мошꙋл Рішар*; ꙋн местешꙋг прецꙋеще о мошіе, кꙋчї ꙋн местешꙋг есте о слꙋжбъ че ꙟнтрꙋнеще тотодатъ чінсте ші фолос." Требꙋе даръ съ лꙋкрът месеріа, кꙋчї ꙟн алтфел нічї капіталꙋл нічї слꙋжба нꙋ не вор аџꙋта а плъті дажділе. Орі чінеї остінітор съ нꙋ съ теамъ де ліпсъ: „фоамеа се ꙋітъ прін ꙋшъ ла омꙋл чел сіргꙋітор, дар нꙋ кꙋтеазъ а ꙟнтра ла ел. Нічї комісарії нічї апрозії, нꙋ ꙟнтръ ла ел, кꙋчї лꙋкрꙋл плътеще даторііле, іар деснъдъждꙋіреа ле спореще. Нꙋ есте де невое съ гъсіцї комоаре, нічї ка ꙋнкї ꙟнавꙋцїцї се въ факъ аї лор кліроно мї. Енерџіа, *прекꙋм зіче мошꙋл Рішар*, есте мама аверілор, ші Д-зеꙋ тоате ле дъреще остенелеї."

Лꙋкреазъ пе кънд доарме омꙋл тръндав, атꙋнчеа веї аве гръꙋ де вѫндꙋт ші де пъстрат. Аръ ꙟн тоате мінꙋтеле каре се зік *actizi*, кꙋчї нꙋ поцї щі къте піедічї веї ꙟнтімпіна адоа зі."

Де ачеаста *мошꙋл Рішар* зіче: о бꙋнъ зі де

асіъгї прецуеще маї мулт декът доуе де *тжпї*, шї де аї чева де лукру пентру зіоа де мъїне, маї біне фъ астізї. "

Де аї фі ꙟн служба унуї стъпън бун, ну теаї рушіна съ те нумеаскъ ленішȣ? даръ ту ещї кеар ꙟнсушї стъпънул тъȣ? Дечї рушінеазъте а аџунџе съцї ꙟмпутезї ту тръндъвіа, атунче кънд аї атъта де фъкут пентру тіне, шї пентру патріе! скоалъте ла зорї де зі, пентру ка соареле луміннд пъмънтул съ ну поатъ зіче: „Іатъ ун невреднік че доарме!" Съ ну ꙟнкапъ ꙟнтързіере, пунете ла лукру шї адуцї амінте, *прекȣт зіче тошȣл Рішар*, къ „о мъцъ ку мънушї ну прінде шоарічї." Дар поате-мї веї зіче къ мулте сънт де фъкут шї къ ну аї віртуте. Съ поате; ен ꙟнармеазъте ку воінцъ шї статорнічіе шї веї відеа мінуні. Кьчї, *прекȣт зіче тошȣл Рішар*, ꙟн ал сеȣ алманах, нумї адук пре біне амінте ꙟн че анȣ: „Апа че каде пікътуръ дупъ пікътуръ, ꙟн урмъ сапъ піатра. Ку лукрул шї ку ръбдареа ун шоаре че тае ун одгон, шї ку ловірї мічї, дар ꙟндесіте, обоаръ стежарул чел путернік.

Парімісе къ ауд оаре-чіне ꙟнтре вої зікъндумї: „Оаре ну требуе а аве, вр' о кътева мінуте де репаос спре а се ръсуфла?" Воі ръспунде, вечіне, *прекȣт спȣне тошȣл Рішар*: „ꙟнтребуінцазъцї тімпул ку фолос, де вреї съ ꙟнвреднічещї репаосул, шї ну піерде ун чеас фіінд къ ну ещї сігур де ун мінȣт. Тімпул чел слобод се поате ꙟаръшї ꙟнтребуінца ꙟнтру о ꙟнделетнічіре фолосітоаре, нумаї омул ку прівігіере поате съ се букуре де ачел фел де репаос, ла каріле тръндавул џінтеще шї ну аџунџе нічї одатъ." Віаца ленішїтъ, *прекȣт зіче тошȣл Рішар*, шї віаца фъръ лукру сънт доуе фіінце фоарте деосъбіте. Сокотещї къ тръндъвіа ъцї ва адуче маї мулте плъчерї декът остенеала? Те ꙟншълї; къчї прекум зіче *тошȣл Рішар* „дін тръндъвіе се наскȣ гріжеле, шї репаосул фъръ де невое адȣче супърърї. Мулцї оаменї ар воі съ тръеаскъ фъръ а лукра, нумаї ку сінгура лор мінте; даръ н лі се німереще, неавънд капітал ꙟндестул, кън деспре алтъ парте лукрул, адуче тот-деауна ꙟн дъмънърї, ꙟндестуларе шї чінстірї.

Плъчереа алеаргъ дупъ ачії че фуг де еа. Фе меа че тоарче ку оаре че хърнічіе, ну аре ні одатъ ліпсъ де къмеше. Де кънд ам о турм шї о вакъ, фіе-каре ъмї дъ бунъ дімінеацъ, пре кум зіче *тошȣл Рішар*.

Дар пре лънгъ драгостеа лукрулуї, требуе ꙟн къ а аве статорнічіе, хотърꙟре шї пуртаре д гріжъ, требуе а прівігіе тревіле ку ꙟнсушї окі сеї шї а ну се ꙟнкреде алтора. Кьчї, прекум зі че *тошȣл Рішар*, ну ам възут нічї одатъ ун ко пачї стръмутат адесеорі дін лок, нічї о фаміл скімбъндушї адесеорї лъкуінца съ ле пріеаскъ а тът де біне ка ачелора че ръмън статорнічї. Тр стръмутърї адук тот ачеа даунъ ка о ардере. То уна ар фі де с'ар арунка колачул ꙟн фок ка ал скімба дін лок. Пъстреазъ-цї дугеана шї д геана те ва пъстра. Де вреї съ-цї ꙟмплінеш тревіле мерџї сінгур, шї де вреї съ ну се фа трімете пе алту. Пентру ка лукръторії де пъмъ съ къщіџе, требуе ꙟнсушї се ціе коарнеле пл гулуї. Окюл стъпънулуї фаче маї мулте декът ле сале доуе мънї. Ліпса ꙟнгріжіреї есте маї д пагубъ декът ліпса куноштінцелор. А ну прівіг лукръторії е тот атъта ка шї ашї да пунга ꙟн м ніле лор. Пре мултъ ꙟнкредіре ꙟн алцїї аду тікълошіа мултор персоане. Кьчї, прекум зіче а манахул, ꙟн тревіле ачестеї лумї, ну прін ꙟнкр діре те мънтуї че неавънд-о. ꙟнгріжіріле че ре чінева пентру сіне сънт деапуруреа фолосітоа Кьчї, прекум зіче *тошȣл Рішар*, куноштінца ес пентрȣ омул доррітор де ꙟнвъцътуръ, шї авуцїї пентру омул чел прівігітор ка шї путереа пент куражул шї черюл пентру віртуте. Де вреї аіві ун каснік кредінчос шї пре кареле съл п юбі; оаре кȣм аї фаче? Служещете пре тіне ꙟнсу

(Ва ȣрма).

АНУЛ II.

ІКОАНА ЛУМЕЙ.

ПЕНТРУ

ѪНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ЯШІЙ, 1846. № 40. 23 ІУЛІЕ.

ПАПА ГРІГОРІЕ XVI.

Ачест суверан Еклізіастік мурі ѫн урмареа у-інфламацій прічінуітъ дін о операціе хірургі-ла 1-іу а луней трекуте ѫнтре нопъ ші зече е де дімінеацъ.

Мауро Капеларі, (ачеста ъй ера нумеле пънъ у фі Папъ) нъскут ла 18 Септемвріе 1765, нуміт Кардінал ла 13 Мартіе 1826, де Леон . Ла моартеа ачестуіа ка ѫнтъіу кандідат апроапе а се алеџе Папъ, деакъ ну л'ар фі едекат Аустріа, каре учелті а се нумі Піус XIII. Ачест Понтіф мурі ла 1-іу Декемвріе 0. Ла Конклавул дін 1831, ѫнтруніт спре а ун урмътор, дупъ че аў къщігат 26 вотурі отіва кардіналулуі Пакка, кандідатул Ау-і кареле къщігасъ 19, Мауро Капеларі ѫн-і мажорітатеа прескрісъ де доуе треімі ші отъ; ші векіул кълугър луъ нуме де Гріго-XVI. Гріторіе XV мурісъ ѫн 1623.

аінте де а фі кемат ла суверанул-скаун, Мауро Капеларі съ фъкусъ вестіт прін щіінца са еклізіастікъ ші прін адънка куноащінцъ а лімбелор оріентале. Де дънсул се веде публікат ун увраж фоарте еродіт ѫмпротіва грешелілор фаімосулуй Тамбуріні де Павіа.

Конклавул ѫн каре фу алес с'аў дескіс ла 14 Декемвріе 1830, ші ла 2 Февруаріе 1831 фу нуміт Папъ. Понтіфікатул луй ціну чінчіспрезече ані ші трей луні.

Ѫндатъ че Папа домнітор аў ѫнчетат де а віецуі, кардіналул Камерлінг (локоціїторул Папей), урмат де клерічій къмерей апостоліче съ дуче ла патул ръпосатулуй Понтіф, ъй черчетеазъ ръмъшіцеле мурітоаре ші прімеще дін мъна шефулуй камерей інелул пъкътосулуй. Трей зіле дупъ ачеаста, ачест інел ѫмпреунъ ку печетеа булелор нумітъ, печетеа де плумбў съ сфърмъ де ѫнтъіул шеф а церемоніілор ѫн фіінца тутурор кардіналілор. Кардіналул Камерлінг ціне апой о

адунаре ку тот ачіаші клерічї ꙟн каре ꙟмпър-
ціеще тоате функціїле палатулуї понтіфікал.

Дупъ доуезечї ші патру де оаре трупул Папеї фу бълсъмуіт. ꙟн сеара зілеї а треіа, ъл дук ꙟн бісеріка сфънтулуї Петру, ку ачеіаші помпъ, кареа ꙟнкунџюра пе суверанул Понтіф ꙟн церемонііле соленеле: песте ун деташемент де артілеріе фаче парте дін кортеџю. Трупул асфел бълсъмуіт стъ еспус треї зіле ꙟн параклісул сфінтелор, ку капул ꙟнторс спре олтарю ші пічоаріле атінгънд гріле́ле че ꙟнкідȣ параклісул. Попуλул віне аколо де дъ чел де пе урмъ омаџю де респект ші пърере-ръȣ ръмъшіцелор мурітоаре а Папеї прін сърутареа пічоарелор луї пінтре верџеліле грілеї.

Ꙋн маре ші стрълучіт катафалк съ рьдікъ ꙟн курсул ачестуї тімп ꙟн міжлокул базілічеї ватікане. Портретул Папеї ръпосат ші фаптеле челе маї ꙟнсъмнате а домніеї луї зугръвіте, ꙟнфрумусъцазъ деосебітеле латурї а маусолеулуї. Церемонііле ꙟнмормънтърей съ ꙟнчепȣ ꙟн сеара зілеї а треіа прін церемоніа ꙟнвъліреї трупулуї, че се фаче ꙟн фііnца кардіналулуї локо-ціїторю а кардіналілор нуміці де ръпосатул ші а клерічілор палатулуї. Трупул ꙟнкіс ꙟнтр' ун ꙟнтріітȣ секріȣ, съ депуне апої лънгъ капела харулуї пънъ ꙟн мінутул пунереї ꙟн мормънт.

Сербареа ꙟнмормънтърей ціне ноъ зіле. Кардіналії, преоції, магістраціі Ромеї, офіцеріі палатулуї понтіфіческȣ, тоці ачіа ꙟнсфърші́т каріі асістеазъ обічнуіт ла параклісуріле пъпеці, сънт фаць ла ачеастъ сърбаре. Ꙟнаінтеа літурџіеі ꙟнмормънтърей, сакрул колеџіȣ съ ꙟнтрунеще ꙟн олтарюл сънтулуї Петру, спре а ꙟмпърці сарчініле ші дрегъторііле публіче атът пентру гувернул Ромеї ші требіле статулуї, кът ші пентру пънтру Конклавулуї. Ꙟн ачеастъ адунаре; кардіналії даȣ ку тоціі ордіне ші іеȣ тоате мъсуріле черуте де ꙟмпреџюрърі спре ціне́реа ліні́щеї публіче.

А зечеа-зі де ла моартеа Папеї, деконул сакрулуї-колеџіȣ, кънтъ літурџіа соленелъ а сънтулуї-спіріт, ꙟн капела хорулуї унде с'аȣ сърбат літурџіа ꙟнмормънтърей. Дупъ Еванџеліе ун прелікатор нуміт дінаінте прін ун декрет понтіфіческȣ съ суіе ꙟн анвон ші адресазъ кардіналілор ун кувънт соленел ші плін де гравітате, ꙟндемнъндуї а да кът маї ꙟнкурънд ун сфънт ші зелос пъсторю бісерічеї луї Іс. Хс. Ла сфършітул літурџіеі, кардіналії съ ꙟнтрунескȣ дін ноȣ ꙟн олтарȣ, спре а прескріе де маї чере требуінца алте мъсурі. Де аколе порнескȣ ꙟн процесіе ла локул конклавулуї. Іі съ ꙟнкідȣ ꙟн капела палатулуї нумаї ку шефіі церемоніілор ш секретарюл Сакрулуї-колеџю: аколе съ четеск конституцііле апостолі́че ші леџіле конклавулуї атінгътоаре де алеџереа Папеї.

Одатъ кардіналії інтраці ꙟн конклав ну ма пот еші, ші де есъ ну маї пот інтра. Алеџере Папеї нумаї ъї фаче съ ръсуфле іаръші плъкут аер ал лібертъцеї. Поліція локулуї есте ꙟнкр дінцатъ унуї офіцерю міреан че поартъ тітлу м літар де Марешал а конклавулуї. Ел локуеш кеар ꙟн палат, ціне кеіле, ші нумаї луї сінг ъї дат дрітул де ал дескіде саȣ де ал ꙟнкі

Німънуї есте ертат а інтра аіче ші конкла стелор ле есте опрітъ комунікація ку чії де фаръ, ку тоате ачесте ії прімеск візіте ла фе струіка ушеї (Sportello) дар тот-деауна ꙟн фі ца а патру Ascollators, аузіторі супъръторі, ꙟ ла невое трекъторі ку ведереа ꙟнсърчінаці а ко трола ворбіле ші џестуріле лор.

О інтраре партікуларъ есте менітъ нумаї Амбасадорі. Іі він аколо унул къте унул ші маре помпъ; спре а презента Сакрулуї-коле ноъле лор скрісорі кредітіве. Кондуші де ршалул конклавулуї ꙟн сала де аудіенціе, ꙟнкредінцазъ кредітівелор кардіналулуї локоторіі ші алтор треї шефі ꙟнсърчінаці де аї п Екселенцііле ꙟнценункеазъ, пресфінцііле-лор ꙟн пічоаре ші коперіці ла фаць, пентру къ

семене ꙟмпрецюраре съ зіче къ кардіналії ꙟнфъцошазъ маєстатеа дівінъ а Понтіфулуї-реце.

Алегъторії съ ꙟнтрунескȣ ле доуе орі пе зі ꙟн конклав ꙟнаінте ші дупъ амеазъ-зі, ші ачеастъ формалітате съ ꙟноеще пънъ че кандідатул аȣ къщігат челе доуъ тріім де вотурі, нумър черут спре а фі алес. Ꙟн тот тімпул конклавулуї вотуріле се ардȣ ші фумул хъртіеї сакре есъ прін о цевіе де фер еспусъ прівіреї публікулуї. Ачеастъ церімоніе съ нумеще Фумеда.

Ла 11 ші ла 5 оаре, мулціме а съ ꙟндеасъ ла палатул містерік, ші ку окії цінтіці ла туба префетікъ ка марінарюл ла бусолъ, популул роман ꙟші ащеаптъ аіче соарта: деакъ фумул есъ Папа ну-і фъкут, дакъ нумаї есъ ел есте фъкут.

Кът ціне алецереа клерул роман съ пієрде ꙟн ругъчюні ші тоате ашъзъмінтеле атът мірене кът ші еклізіастіче сънт ꙟн пічоаре, мергънд дін бісерікъ ꙟн бісерікъ съ се ꙟнкіне. Ꙟн фіе-каре діміне аць преоції Ромеї се адун ла ун лок, пордескȣ де ла бісеріка сънтулуї Laurenla Damas ші съ ꙟндреаптъ ꙟн процесіе спре конклав кънтънд літаніїле сфінцілор, пънъ че ꙟндурареа черулуї ші а алегъторілор дъ турмеї ун пъстор.

Сънт патрȣ модȣрї де алецїре де Папъ.

Ꙟн зілеле ноастре, модул чел маї ꙟнтребуіт есте ачела ал *Скрутінулуї* саȣ вотул прін білет. Ачест скрутінȣ, деші білетул се дъ ꙟнкіс, ну есте нічі кум секрет; кычі фіе-каре кардіналȣ ꙟнскріе нуміле сьȣ де десуптул нумелуї кандідатулуї че-л нумеще ші апої білетуріле се четескȣ ꙟн глас маре. Ꙟн путереа Булеї а 15-а Папеї Грігоріе, челе доуе тріімі де гласурі сънт неапърате пентру ка ун Папъ съ фіе алесȣ дупре каноане.

Ал доіле модȣ есте ачела ал *акчесіеї* (accession). Се поате тъмпла ка ун кардіналȣ съ каціте цюмътатеа гласурілор, ші ну-і ліпсеще декът нумаї ун гласȣ саȣ доуе пентру ка съ аџюнгъ де а аве челе доуе тріімі де вотурі, ші къ тотуші гласуріле каре сънт контраріє съ-рускȣ нумаї декът пентру ун алтȣ прелатȣ. Фіінд де неапъратъ невое ка ачеастъ стъруінцъ съ аібъ ун капът, ꙟмпротівіторії се аплеакъ де а се уні ку пърере а челуї маї маре нумърȣ; ꙟнсъ фъкънд ачеаста, еї протестеазъ оаре-кум прін формула че еї ꙟнтребуінцазъ. Ꙟн лок де а се служі ка ꙟн скрутінул ордінарїȣ де кувънтул *eligo* алегȣ, еї се служескȣ ку кувънтул *accedo* мъ плекȣ. Ачіа каре ну воескȣ а се ꙟндупліка ꙟнскріȣ пе білет *accedo nemini* ну мъ плекȣ пентру німінеа.

Кънд інтріцїле дісбінъ ꙟн де аџюнсȣ пе Сакрул-колецїȣ пентру ка німіне съ ну аібъ фолосул, ші къ есте де темут ка ачеа старе де ꙟмпрецюрърї съ ну ціе ꙟнделунг ші съ ну се тръгънезъ інтерегнул папалȣ, кардіналії, адесеорї пентру а фаче алеџіреа маї лесні чіоасъ. се ꙟнвоескȣ де а алеџе пре къціва дінтре дъншії, пре каре-ї ꙟнсърчінеазъ де а нумі Папъ, ꙟндаторіндусе де а ратіфіка алеџіреа лор. Ачеста-ї ал треілеа модȣ де алеџіре, ші ачеаста се зіче алеџіре прін *компромісȣ*.

Ꙟнсфършіт ал патрулеа модȣ есте алеџіре прін *інспірацїе* кънд се тъмплъ ка кардіналії се фіе уніці ꙟнтре еї пентру а нумі пе локȣ пе унул дін еї, ка кум сънтул-спірітȣ ле ар фі ꙟнсуфлат ачеастъ алеџіре. Ачест модȣ де алеџіре се фъчеа маї ку самъ ꙟн векуріле челе дінтъїȣ а ле бісерічеї: нуміреа прін акламаціе саȣ стрігаре а поулуї Папъ, ар доведі къ ачест модȣ ꙟнкъ ну есте къ тотул дат уітъреї. Есте де ꙟнсемнат къ ꙟн ачест де пе урмъ модȣ де алеџіре, Франціа, Аустріа, Спаніа ші Портогаліа, акърора реці се нумескȣ де бісеріка католікъ: маєстъції пре крещінеаскъ, апостолікъ, католікъ, ші преа кредінчіоасъ, аȣ фіе-каре дрептул де есклузіе саȣ де а ꙟндіпърта пе ун кандідат. Ꙟнсъ ачест дрепт

де есклузіе ну се поате унелті декът нумаї къте о сінгуръ дать де кътръ фіе-каре дін ачесте патру путернічії; ші дакъ дупъ ачесте патру протестації, Сакрул-колеџіȣ стъруе ꙟн алеџіреа луї апої кандідатул ръмъне бунȣ алесȣ.

Папа домніторіȣ астізї с'аȣ алес прін Скрутін. Конклавул Сакрулеȣ - колеџіȣ н'аȣ цінут декът нумаї доуе зіле, ꙟнчепут ла 14 Іуніе, с'аȣ ꙟнкіет ла 16. Ел аȣ алес де Папъ пре кардіналул Іоан-Марі, Архіепіскоп Епіскоп дін Мала, дін фаміліа контілор *Mastai*, *Ферреті*, нъскут ла Сінігагліа, ꙟн статуріле бісерічеї, ла 13 Маїȣ 1792. Ел аȣ луат нуміле де

ПАПА ГРІГОРІЕ XVI.

Піус ал IX-ле ꙟнтру амінтіреа Папії Піус ал VIII-ле каре аȣ фост алесȣ Папъ, фіінд ашіждереа Епіскопȣ д' Імола. Сімплу преот ел се консекръ маї ꙟнтъїȣ ку адміністраціа унуї мік ашъзъмънт ꙟнтемеет де ун съріманȣ петраріȣ, ші сортіт де а да адъпостіре пієтрарілор ші лемнарілор. Суб Папа Піус ал VII-леа фъкъндусе аудіторул Монсеніорулуї Мусеі, вікаріул апостолікȣ ла Хілі ꙟн Амеріка, ел десвълі ꙟнаінтеа президентулуї ачестеї републіче атъта върбъціе, ꙟнкът гуверпул Хіліан алунгъ ші пре вікарул апостолікȣ ші пре аудіторул луї. Ла ретурнареа са де ла Хілі, ел аȣ фостȣ ꙟнълцат ла прелатуръ, де кътръ Леон ал XII-ле, каре 'л нумі президент челуї ꙟнтъїȣ осписȣ (ашъзъмънтȣ) дін Рома, адікъ ла челебрул осписȣ а луї Сънтул-Міхаіл де ла Ріпа-Гранде. Ел ціну президенціа ачестуї ашъзъмънт, пънъ ла анул 1827, епокъ ꙟн каре ел аȣ фост ꙟнаінтіт ла вреднічіа де Архіепіскопȣ де Сполето. Ꙟн анул 1832, кардіналул Џустініані пъръсінд епіскапатул д' Імола, Монсеніорул Мастаї Ферети, аȣ фост нуміт ꙟн локул луї. Іатъ де унде-ї віне ꙟндоітул луї тітлу де Архіепіскопȣ-Епіскоп де Імола. Ел резедуї тот ла Імола, дупре кум шезусъ ші ла Сполето. Ел аȣ фост прокламат де кардіналȣ ꙟн консісторіул дін 14 Декемвріе 1840. Ел вені ла Рома пентру ка съ-ші іее капела кардіналъ, ші се ꙟнтурнъ ꙟн епархіа луї, унде се афла ꙟнкъ ла 10 Іуніе, ку шесе зіле ꙟнаінтеа рідікъреї сале ла вреднічіа де Папъ.

N. МЪКЪРЕСКȣ.

DANIIЛ OKONEЛ.

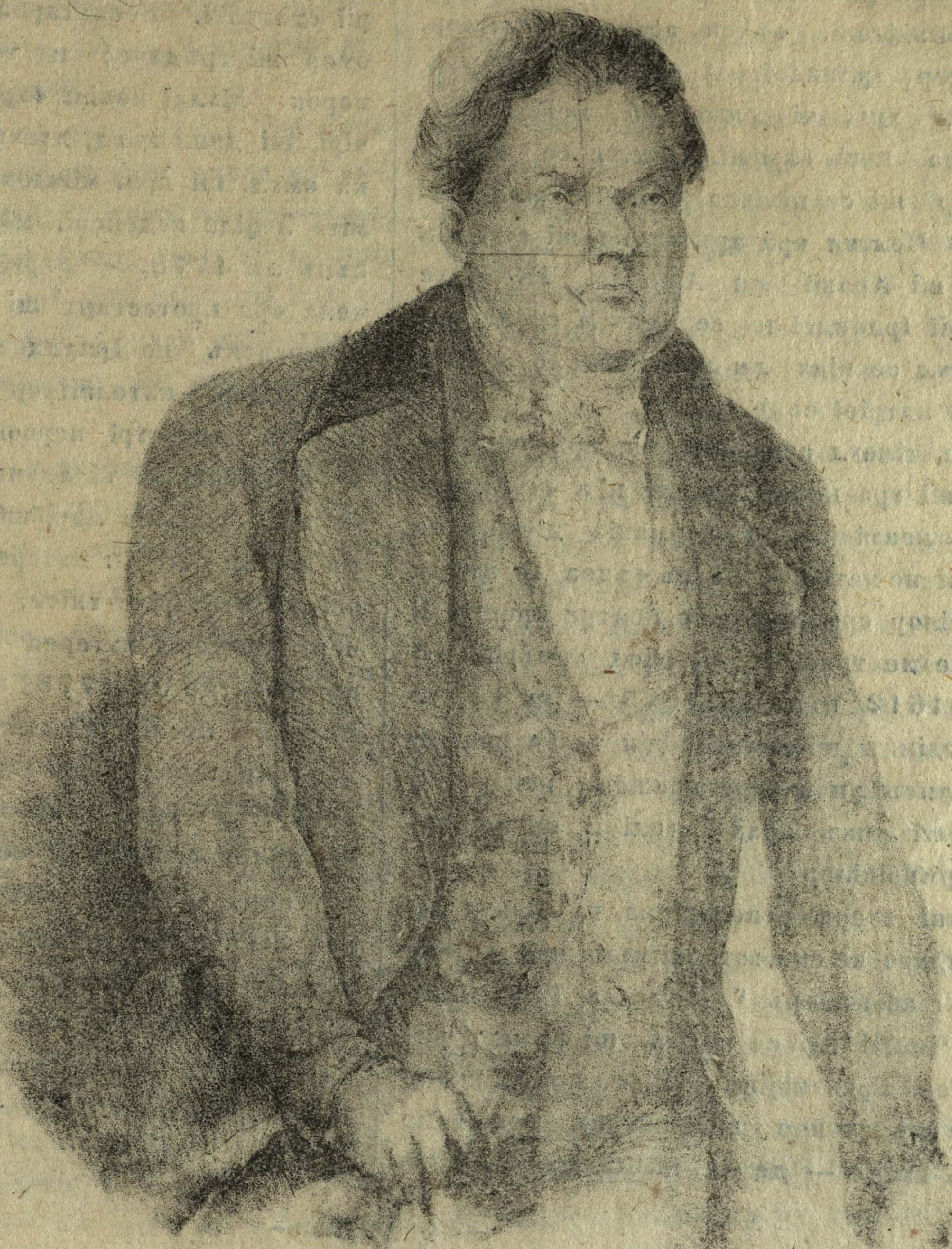

ꙟнтре тоцї тръїторiї де акꙋм, нїме нꙋ есте а-
а де мꙋлт лъꙋдат шї де крїтїкат ка О Конел.
нꙋл ꙋреще, челалалт ꙟнзееще лꙋкрърїле сале;
мꙋлцї се мїаръ де дънсꙋл ка де о аръtаре
ръ есемплꙋ. Ноï воїм а черка спре а лъмꙋрї
рїꙋрїреа честꙋї вестїт бърбат.
Нїне н'аꙋ аꙋзїт деспре Індїенї, пре каре четъ-
ценїї а статꙋрїлор ꙋнїте ъї вънa претꙋтїндене,
фемеїле шї копїїї лор ꙋчїдеа сеаꙋ ъї алꙋнга дїн
пъмънтꙋрїле стръбꙋнїлор лор ꙟн дешертꙋрї де-
пъртате, кꙋмкъ де асемїне ненорочїцї се афла шї
ꙟн Еꙋропа шї къ лїберїї Енглезї ꙋрмаꙋ тот аша,
есте маї пꙋцїн кꙋноскꙋт, шї тотꙋшї Ірланда нꙋ
есте аша де дїпъртатъ де ноï.

Патрꙋ секꙋлі (веакꙋрі) — де ла 1172 пънъ 1612 — ціnꙋ вънареа де оамені, кареа Сасіі кꙋчерітоpii нъвъліторі, фъчеа асꙋпра Челтілор, стрълъкꙋіторілор Ірландеі. А оморі пе Челтіі, нꙋ ера дестꙋл ꙋръ, чі ꙟнкъ ші меріт. Ꙋнде нꙋ се пꙋтеа гъсі оамені, аколо се дърма лъкꙋінцеле лор ші се німічеа съмънътꙋріле лор. Кꙋ ꙋн кꙋвънт: Челтꙋл ера трътат ка ші ачіі дін Амеріка, ка ші Арабіі ꙟн Алџеріа. Кꙋ тоате асте, лъкꙋіторіі Ірландеі нꙋ се лъсъ а се десрърдъчіна; Челтꙋл се ціnꙋ ꙟн некълкателе пъдꙋрі ші мꙋнці а ле патріеі сале.

Маі ла ꙋрмъ тімпꙋл атот-пꙋтернік ера се тъмпеаскъ пънъ ші ꙋра нещеарсъ, де н'а фі ꙟнтревеніт оноꙋъ неамічіре. Реформаціа дісбінъ пе протестанці ші пе католічі, че съ фъчеа де кътръ Сасіі, ші Челтілор ера де аџꙋнс пентрꙋ препꙋс; іі се цінеа таре де традіціе, — фіінд ꙋрмъріці 13 ані — де ла 1612 пънъ ла 1625 — кꙋ ꙋн зел тꙋрбат де кредінцъ ші алꙋнгат дін тоата провінціе Ꙋлсгер; ꙟнсъ ꙟн пꙋтере крещеа, пентрꙋ къ о парте де Сасі ꙟнкъ ераў католічі ші ꙟмпърцеа соарта ꙋрмъріцілор.

Кънд ісбꙋкні гꙋера революціоналъ, капꙋл лꙋі Карол І ера адꙋсе пе ешафот, ші мъна чеа де фер а лꙋі Кромвел апꙋкъ фръꙋл, — де ла 1625 пънъ ла 1660 — Челтіі іар се адꙋнъ ші ръмасъ реџісті, ші каса Брꙋнсвіцікъ ъі афлъ кредінчоші прінціпілор пънъ атꙋнче ші ꙟнкꙋркъ реџіꙋнеле лор ꙟн ноꙋъ гꙋеръ — де ла 1660 пънъ 1692. Дꙋпъ кꙋм фꙋръ іі тръташі маі наінте ка неоамені апоі каерітічіі, аша се тръть акꙋм ка тръдъторіі статꙋлꙋі. Есекꙋтареа ші конфіскаціа се кема омор ші тръдаре; кꙋ тоате асте ꙋрмърірі ераў норок. Мꙋлці нобілі фꙋръ віктіма астор ненорочірі, ші деші крꙋд, тꙋтꙋші се тръта Челтꙋл акꙋм ка омꙋл, ші прін міжлокꙋл формелор леџꙋіте нꙋміте леџіле педепсеі, мартірісаці — де ла 1692 пънъ ла 1778, — кареле сервеа пе англезіі, ачела ера протестант ші поседа локꙋрі, пꙋтеа се асꙋпреаскъ пе Ірландезꙋл дꙋпъ плъчере; непътінтенілор, католічірор ші Челтілор ераў неꙟнгъдꙋіте дрептꙋрі персонале; мърџініреле аверей ші а лібертъцеі ъі адꙋчеа амінте ꙟн фіекаре момент де склъвіа лор, ші тотꙋші крещеа асꙋпріці ꙟн нꙋмър ші ꙟн пꙋтере. Кънд гꙋера неатърнъреі ꙟн статꙋріле-ꙋніте, кънд револꙋціа францез[…] черꙋ аџꙋторіꙋ пꙋтереа сꙋбџꙋгъторілор ꙟн ал[…] парте — де ла 1778 пънъ ла 1800, — іар с[…] възꙋ істі невоіці ла ꙟнгъдꙋіреа ꙋшꙋръ̆рілор. Да[…] ꙟнрірріреа челтік-католікꙋлꙋі попор, крещеа ꙟ[…] аселꙋ де град, ꙟнкът кꙋмпъна а англо-проте[…]станцілор пропіетарі, се пъреа аменінцатъ, пен[…]трꙋ каре ꙟн анꙋл 1800 індепенденца ꙟн ꙋрма[…]реа леџіслаціеі ꙟнфіінцате ꙟн ꙋн парламент ді[…] Дꙋблін, се рідікъ, ші репрезентаціа Ірландеі с[…] стінсе кꙋ парламолтꙋл регал дін Лондра. Ас[…] есте нꙋміта ꙋніонъ, акъреі рестаторнічіреа се ꙟ[…] самнъ кꙋ кꙋвънтꙋл репеал.

(Ва ꙋрта.)

—❧—

ІNСТІNКТꙊЛ АNІМАЛІЛОР.

(Ꙋрта).

Релаціа че требꙋе съ се гъсаскъ ꙟнтре деосебітеле анімале де ачелаші џен, саꙋ̆ ꙟнтре деосъбітеле џенꙋрі, есте асемінеа регꙋлат повъцꙋітъ, де ніще інстінктꙋрі натꙋрале. Ꙋнеле віецꙋескꙋ̆ сінгꙋратіче ші къте одатъ нꙋ сꙋфър ꙟн в[…]чінътате, нічі пе ꙋн анімал де соіꙋл лор, прек[…] авем де есемплꙋ Пажꙋра; алтеле съ ꙋнескꙋ̆ ꙟ[…] кърдꙋрі нꙋмероасе, ші фіе-каре індівід се ꙟнгр[…]

жеще де апърареа ꙟтрецеї социетъцї, адунънд ла ун лок родул остенелілор лор.

Асоціацііле фъкуте де анімале сънт унеле времелніче, алтеле статорніче, ші се деосебеск дупъ ачеїа ші ꙟн алте прівірї.

Ачеле че не аратъ маї пуцін декът орї каре інстінктȣ а унеї сочіабілітъцї, сънт ачеле ꙟнтъмплътоаре, каре се фак маї ку самъ де оаре-каре анімале вънътоаре прекум сънт: лупії ші хіенілє ші аȣ де скопȣ а ръпі саȣ аші ръсплъті уре че поартъ вре унуї алт анімал, дупъ каре іаръші сь ꙟмпръщіе саȣ съ чеартъ маї ꙟнтъї еї ꙟнтре еї.

Касторул де Канада есте чел маї ꙟнсъмнат дінтре розътоаре пентру соціабілітатеа ші індустріа са, ꙟн тімпул вереї ел віецуеще сінгуратік прін борте съпате ꙟн малуріле ръурілор ші а лакурілор; ꙟнсе кънд се апропіе фрігул, пъръсеще адъпостуріле ачесте ші стрънгъндусъ маї мулцї, ꙟнчеп а конструї ꙟмпреунъ о лъкуінцъ пентру іарнъ. Спре ачест скопȣ еї алег локуріле челе сінгуратіче а ле Амерічеї септентріонале унде адунъндусе къте доуе ші треї суте, дісвълескȣ тот інстінктул лор де архітектуръ. Маї ꙟнтъїȣ ꙟнсамнъ локул унде аȣ се-ші ашъзе лъкуінца, каре есте тот-деауна пе ун лакȣ саȣ пе ун ріȣ, апої пентру ка съ ціе апа тот пънъ ла ачеа ꙟнълціме, фак о езътуръ де трункї де арборі, пінтре каре пун бразде ші піетре; іар пе деасупра о тенкуескȣ ку о мігмъ че се ꙟнвъртоашъ маї пе урмъ фоарте таре. Ачеастъ езътуръ аре ꙟндеобще къте 11 пънъ ла 12 пічоаре де лърціме ла базъ ші къте одатъ акоперіндусе де вецетале ръмъне вечнікъ. Дакъ-ї апа стътътоаре, езътура ну есте де невое; іар ла апеле челе кургътоаре, дупъ че о гътескȣ, касторії ꙟнчеп а тъїа керестеаоа дін сусул апеї, розінд трункюріле арборілор ку дінції лор чеї тъеторї, дупъ каре курсул ріулуї о дуче пънъ ла езътуръ унде лукръторії ꙟндатъ ꙟнчеп конструіреа маї мултор колібі дестінате а фі лъкуінца а 2, 3 саȣ маї мулте фамілії. ꙟн фіе-каре сънт доуе ръндурї, дін каре унул есте ꙟн апъ, ші алтул деасупра. чел дінтъїȣ служеще де магазіе пентру провізііле де ръдъчіні скоарцъ ш. а. іар чел де ал доіле есте лъкуінца касторілор: уша прін каре комунікъ ачесте съ дескіде ꙟн апъ, пе лънгъ каре магазіа маї аре ꙟнкъ о уше каре ръспунде афаръ, ші каре служеще де ꙟнтраре кънд ꙟнгіацъ апа. Уній кредеаȣ къ коада чеа овалъ а касторулуї ар фаче треаба унеї міістрії де тенкуіт; ꙟнсе ії лукреазъ нумаї ку лабіле де дінаінте ші ку дінції чії тъеторї. ꙟнсфършіт тот лукрул ачеста ъл фак ꙟн доуе треї нопцї ші ну суфър ом ꙟн вечінътате, ба ꙟнкъ кіар гата де ар фі лъкуінцеле ле пъръсєскȣ ші фуг дакъ ъл сімтȣ пе апроапе.

Социетъцїле челе перфекте сънт маї раре ꙟнтре пасірї декът ꙟнтре маміфере, ку тоате ачесте съ афлъ ун фел де врабіе пе ла Капул Бунеї-сперанце, каре віецуескȣ ꙟн кърдурї нумероасе ші-ші фак куїбуріле суб ун шопрон фъкут де стух ꙟмпрецюрул унуї арборе. ꙟнсе класа інсектелор, не ꙟнфъцошазъ інстінктул соціабілітъцеї ꙟн чеа маї маре деплінътате. Куїбуріле веспілор алкътуіте дін мічї фъръмеле де путрегаюрї де лемн, фагурії албінелор, че сънт атът де мінунат конструіцї ші мошуноаеле фурнічілор сънт дестуле есемпле пентру а доведі ачест адевър.

Албінеле ꙟнфъцошазъ ꙟнкъ ун інстінкт мулт маї мінунат че регулеазъ релаціа ꙟнтре лукрътори ші регінъ (маткъ) інстінкт че асъмънеазъ социетатеа албінелор ку ачеа а оаменілор.

Албінеле (муще де міере) каре сънт де оріціне дін Гречіа, ші пе каре омул леаȣ транспортат ꙟн тоатъ Европа ꙟн Амеріка септентріоналъ пънъ ші ꙟн Афріка нордікъ, віецуескȣ ꙟн колоніі къте де 10—30 мії лукрътори нуміці *стуьї* ꙟн каре съ гъсескȣ къте 6—8 суте върбацї саȣ трънторї ші нумаї о сінгуръ фемее нумітъ регінъ саȣ маткъ, каре аре путере де а пороncї лукрълорілор ка о доамнъ. Еле ъші пун лъкуінца ꙟн

борта уні̆ арборе саȣ ꙟн ꙟнадінс щіубеі̆е прегъ-тіте де оамені̆; унде нумаі̆ лукрътоареле фак тоатъ треаба, фіінд ꙟмпърціте пентру ушурінца лор: ꙟн адунътоаре де чеаръ, адунътоаре де міере ші оръндуітоаре, каре стаȣ суб повъцуі-реа регінеі̆, ачесте дін урмъ съ ꙟнгріжъскȣ де скоатереа пуілор ші де едукаціа лор.

О албінъ адунътоаре де чеаръ, пентру а фаче реколта, ꙟнтръ ꙟнтр' о флоаре біне дісвълітъ, че аре стамінеле ꙟнкъркате ку пулбереа нумітъ де ботаніщі *полен*, каре съ прінде де перії а-флъторі̆ пе трупул інсектеі̆. Пе лънгъ ачеаста албіна маі̆ деспрінде де ла флоаре о матеріе ръ-шіноасъ нумітъ *прополіс*, пе каре аместекъндуо ку поленул, о стрънџе ꙟн мічі̆ гемурі̆ ші о връ ꙟн адънкътура че аре ла пічоаріле де дінапоі̆; ші аша съ дуче ла щіубеі̆ пентру а съ дескър-ка. Лукруріле дін нъунтру сънт маі̆ компліка-те: маі̆ ꙟнтъі̆ албінеле аступъ тоате бортіціле лъкуінцеі̆ лъсънд нумаі̆ о ꙟнтраре нумітъ *ордініш*.

(*Ва урма*).

МОШУЛ РІШАР.

(*Урма*).

Мошул Рішар не сфътуеще съ луъм біне амін-те ші се не ꙟнгріжім де ꙟнсуші лукруріле челе маі̆ мічі̆, пентру къ съ ꙟнтъмплъ къ о мікъ не-луаре де самъ прічінуеще ун маре ръȣ. Ел зі-че: „прін ліпса уні̆ куі̆ȣ, поткоава калулуі̆ се піерде, дін ліпса поткоавеі̆ піердем калул ші фъ-ръ кал фіінд, кълъреціул ꙟнсуші піере, пентру къ душманул ъл аџунџе ші-л омоаръ, ші тотул есте пентру къ ну аі̆ луат сама ла куіул пот-коавеі̆ калулуі̆ сеȣ.“

Акум дестул вам спус, пріетінілор меі̆, асупра лукрулуі̆ ші прівігереа че требуе а авеа пентру требіле ноастре; ꙟнкъ съ кувіне а маі̆ аве ші економіе де воім а асігура резултатул лукрулуі̆ нострȣ. Дакъ ун ом ну щіе а економісі пе кънд къщігъ, ва мурі фъръ а авеа ун бан, деші ꙟн тот курсул віецеі̆ сале, с'аȣ пус пе лукрул. „Ку кът букътъріа е *грасъ*, *ѕіче мошул Рішар*, ку атъта діата ва фі маі̆ сеакъ.“ Мулте аверї съ кел-туеск тот атунче кънд еле се къщігъ, де кънд фемеіле аȣ лъсат фурка ші колцунул, пентру а се адуна ла масъ ку чаі̆ȣ, ші де кънд бърбаціі̆ бънд пончі̆ȣ, аȣ пърсіт секуреа ші чоканул.

Ꙟн алт алманах се зіче: де вреі̆ съ те ꙟна-вуцещі̆, ну ꙟнвъца нумаі̆ кум се къщігъ дар ші кум се ікономісеще. Індііле н'аȣ ꙟнавуціт пе Еспаніолї, пентру къ келтуеліле лор ера маі̆ марі̆ декът венітуріле.

Дечі̆ лъсаціва де келтуеліле челе некумпені-те, ші маі̆ пуцін въ веці̆ тънгуі̆ де аспрімеа тім-пурілор, де ꙟнгреуереа даждіілор ші де цінереа ꙟнповорътоаре а касеі̆. Кѫчі̆, *прекум ѕіче мошул Рішар*, „вінул, муеріле, къръціле ші кредінца-реа, ꙟнпуцінеазъ авереа ші спореск невоіле. Маі̆ мулт съ келтуеще спре а ꙟндестула о пофтъ ді-стръматъ, декът спре а креще доі̆ фіі̆.“ Поате сокотещі̆ къ пуцін чеаі̆ȣ, вр' о кътева покале де пончі̆, унеорі̆ букате маі̆ делікате ла масъ, чева маі̆ мултъ еleганцъ ꙟн ꙟмбръкъмінте, ші дін кънд ꙟн кънд ніскаі̆ва десфътърі̆, ну пот фі вътъмъ-тоаре, дар адучеціва амінте *чеа че ѕіче мошул Рішар*: Пуцін адъоціт кътева орі̆ фаче мулт.“Ферещіте де келтуеліле челе мічі̆. О мікъ ундъ есте ꙟндестулъ пентру а акуфунда ун вас маре. Делікатеца густулуі̆ адуче сърѫчіе. Ачіі̆ небуні̆ фак оспецеле, іар ꙟнцелепціі̆ ле мънънкъ.

(*Ва урма*).

АНꙐЛ II.

ІКОАNА ЛꙐМЕЙ.

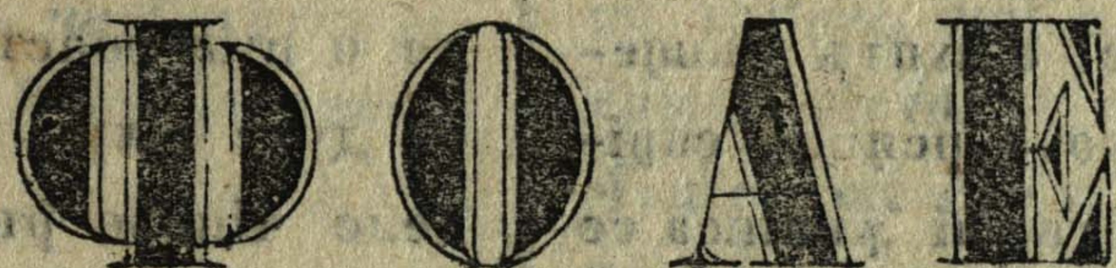

ПЕНТРꙊ

ꙞNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 41. 1 АВГꙊСТ.

ІNСТІNКТꙐЛ АNІМАЛІЛОР.

(Ꙟнкеере).

Дꙋпъ ачеаста ꙟнчеп а констрꙋї фагꙋрії, че сънт дестінаці а слꙋжі де адъпост мічілор ші де магазії провізіілор, ачесті фагꙋрї сънт формаці дін *чеаръ,* де о матеріе деосебітъ, че се кꙋлеџе де пе плънте, ші каре съ секретеазъ тот-одатъ ші де албіне, прекꙋм се секретеазъ *тоскꙋл, атъра* &, де кътръ алте анімале. Фагꙋрії сънт компꙋші дін доꙋе рѫндꙋрї де целꙋле (алвеоле) ексаконіче кꙋ базъ пірамідалъ ші ліпіте ꙋна лънгъ алта; еї сънт ꙟндеобще пріншї де фꙋндꙋл щꙋбеюлꙋї ші пꙋрꙋреа паралелї кꙋ пъреції, ꙟнкът пінтре еї се афлъ о мікъ спаціе дешартъ, пе ꙋнде ꙋмблъ албінеле. Целꙋлеле сънт даръ орізонтале ші дескісе ла ꙋн капът. Албініле ꙟнсърчінате кꙋ лꙋкрꙋл ачеста, тае маї ꙟнтъї чеара ꙟн мічї ашкіоаре ші апоі о ашазъ кꙋ о фоарте маре гібъчіе. Челе маї мꙋлте дін ачесте борте сънт тот деодатъ мъріме, іаръ алтеле сънт маї марї астꙋпате ла амъндоꙋе капетіле ші сънт нꙋміте целꙋле рігале (ботче), пентрꙋ къ ꙟн еле се формеазъ реџіна. Кънд албінеле аꙋ̆ адꙋнат провізіе де полен ші міере кꙋ ꙟмбелшꙋгаре, о пꙋн ꙟн целꙋле ші о акопър кꙋ ꙋн капак де чеаръ.

Дакъ фагꙋрії прін вр' о ꙟнтъмпларе деосъбітъ, съ ꙟнчеп а се діспринде, атꙋнче албініле каꙋтъ аї спріжіні кꙋ ꙟнадінсе колоане ші аркаде фъкꙋте де чеаръ. Барбації (трънторії) прекꙋм ам маї зіс, нꙋ се ꙟмпъртъшескꙋ̆ ла лꙋкрꙋл албінілор, ші кънд нꙋ маї сънт нічї де ꙋн фолос, албініле лꙋкрътоаре ї омоаръ, ꙟнцепъндꙋї кꙋ ачіле лор. Ачеастъ карносіре се ꙋрмеазъ де ла Іꙋліе пънъ ꙟн Авгꙋст, ші нꙋ се мърџінеще нꙋмаї ꙟн трънторії чії бътрънї, даръ се ꙟнтінде ші асꙋпра мічілор де партеа бърбътеаскъ. Фемеа (реџіна

саȣ̆ матка) ръмьне неутръ ла ачеасть перескуціе, ші деші ну се ꙟмпъртъшеще нічі еа де лукру прекум ші барбацій, тотуші фіінд къ де ла фекондаціа еі атърнъ ꙟнмулціреа ші ферічіреа роюлуі, апоі тоате албінеле о чінстеескȣ̆ ші о апъръ ку скумпътате.

Ꙟндатъ че ꙟнчепе а се оуа, тоатъ колоніа о чінстеще, пуртъндуі чел маі маре респект, ші атунчі ну суфере нічі о рівалъ ꙟн локуінца са, іар дакъ се гъсеще вре уна апоі о луптъ сънцероасъ се ꙟнчепе ꙟнтре ачесте доуе реціне, спріжініте фіе-каре кътe де о партідъ ші ꙟнвінса се осъндеще морцеі, ꙟнкът ну се афлъ декът о сінгуръ маткъ макар де ар фі ступул кът де маре.

Кът ъі ꙟн щюбеіȣ̆ тънъра реџінъ ну се оуъ, ꙟнсе кънд ъі тімпул фрумос, есъ дінпреунъ ку трънторії ші се ꙟналцъ ꙟн аер фоарте сус, дупъ каре ꙟнтурнъндусе ꙟн локуінца са ꙟнчепе а фаче оуъ, пуіндуле прін целуле. Ꙟн вара дінтъі нумърул ачестор оуъ де албіне лукрътоаре есте мік, ꙟнсе адоуа варъ трече пънъ песте 12,000, ші нумаі де ла 11 луні ꙟнчепе а фаче оуъ де трънтор, ші маі не урмъ фаче де челе дін каре требуе се еасъ фемеі. О албінъ лукрътоаре се дісвълеще дін оȣ̆ ку маре ушурінцъ, кът дупъ 13 зіле трече прін тоате метаморфозіле сале; іаръ барбації дупъ 20 зіле; дакъ албініле воеск съ факъ о реџінъ, стрікъ доуъ саȣ̆ треі целуле ордінаре ші фак нумаі уна, ꙟн каре пуінд ун оȣ̆ де албінъ лукрътоаре, ъі даȣ̆ маі мултъ хранъ ші фак дін ел о маткъ, каре дупъ кътева зіле есъ дін боткъ ку маре помпъ. Кънд о реџінъ тънъръ, аȣ̆ аџунс а роаде капакул че о ꙟнвъле пентру ка съ скапе дін ꙟнкісоареа че протеџуісе копілъріа са, атунчі тоатъ колоніа есте купрінсъ де о маре турбураре. Албініле лукрътоаре съ грьбескȣ̆ а аступа ку чеаръ бортіле че ъші фаче ка съ скапе, ші реџіна чеа маі бътрънъ каутъ а се апропіе съ о омоаре, ꙟнсе албінеле ну о ласъ. Ꙟн міжлокул тумултулуі ачестуіа, бътрънa мъніоасъ есъ дін щюбеіȣ̆ урматъ де о нумероасъ світъ де трънторі ші албіне, ші се дуче аіуре съ фундезъ о алтъ колоніе; іаръ челе тінере ръмън ꙟн лок гувернате де реџіна чеа тънъръ. Іатъ даръ роюл ші роірса.

Дакъ ꙟн щюбеіȣ̆ аȣ̆ ръмас маі мулте реџіне, съ ꙟнкаеръ ꙟн луптъ ші ꙟнвінгътоарса есте доамна колонієі, каре апоі есъ афаръ прекум ам зіс маі наінте, ші ꙟнтурнъндусе ꙟнчепе а фаче оуъ, ші а адъоџі нумърул колоніщілор. Дакъ моаре реџіна, албініле се ꙟмпрьщіе, дукъндусе прін алте щюбеіе, унде дупъ о грe луптъ абіеа пот фі пріміте. Кътe одатъ, о колоніе ꙟнтреагъ се дуче ла алта, о атакъ ші ъі еа провізііле адунате.

Ꙟнкеінд артіколул ачеста, ну пот а трече ку вéдереа інстінктул шербіреі каре се афлъ ла уніле анімале, прекум ла фурнікарі, че ꙟн връстатінерецеі сънт сімболул хърнічіеі, ꙟнсе кънд ꙟнбътрънескȣ̆, не маі вроінд а мунчі, се дук ла алте мошуноае, робеск пе фурнічіле челе де абіе ешіте дін оȣ̆, ші ле дук съ служасъ ꙟн мошуноюл лор.

—⁂—

РЕЏЕЛЕ NЕРОN, ПРІМȢЛ ШЕФ А ІNСȢЛІЛОР МАСАКРЕ.

Ꙟн курсул анулуі 1830, капітанул амеріканȣ̆ Моррел, комендат брікулуі *Antapktik* *) де ла Нев-Іорк, десконері група інсулілор Масакре ꙟн Очеанул Пачнік. Васул абіа се цепенісъ пе анџеріле сале, кънд селбатічії маі аша де негрі ла піеле ка ші Афріканії, ꙟнчепуръ а се адуна ку

*) Антарктік съ нумеще полул де жмеазъ-зі

акічеле лор пінпрецюр ші прін схіме а артъта куріозітате, мірарe ші фрікъ. Дупъ ачеаста се ӑнаінтъръ ла о ӑндепъртаре де о мілъ де ла вас; ӑнчепънд тот-одатъ де а въсла, ка ші кънд ар фі ӑндръсніт а се апропіе маї мулт. Ачеаста възънд капітанул Моррел, дестінсъ ун стеаг алб спре семн де пріетеніе ші ле аратъ маї мулте шірагурї де мърѯеле ші алте лукрурї лучітоаре ла соаре. Прін ачест кіп ъї фъку а се апропіе де вас; даръ ӑндатъ че възуръ феліуріте одгоане, ъї купрінсъ о фрікъ аша де маре, ӑнкът кътва тімп трекуи пънъ че-ї ӑндуплекъ а се суї пе коверть. „Ӑнтре тоцї ӑнсемнъї пе унул скріе капітанул Моррел, пе каре-л ші луъї де шеф а Інсуланілор, ші, ӑн ліпсъ де алт нуме маї потрівіт ъл нуміѷ Нерон. Ел ера де о таліе хріешъ авеа о прівіре мъреацъ ші плінъ де новілітате, ші фоарте чудат ӑнподобіт ку феліуріте скоічe ші флорї че пурта аніннате ла кап, ла гът ші ла міжлок, кънд де алтъ парте брацеле ші пічоареле салe ераѷ декорате ку інеле ші бръцеле лукрате дін челе маї фрумоасе ковеѯї де броаскъ цістоасъ. Дупъ кътва тімп мі се німері ал ӑндуплека съ віе пе ковертъ ку къціва дін аї съї; каре ші урмъ, ӑнсъ дупъ мултъ ӑндоіалъ ші гъндіре. Чіне ар путе съ дескріе акурат мірареа лор кънд се възуръ пе ковертъ? се пъреа къ-с муцї ші фъръ сімціре, ӑнкът нічї пічоареле ну-ші мішкаѷ пънъ че ну луъѷ пе Нерон де браџѷ преумблъндул ші аратъндуї челе маї фіне маніере де політецъ." Възънд пуртареа чеа плъкутъ капітанул Нерон ӑнчепу пуцін къте пуцін аші вені ӑн сіне, ші а аръта о маре куріозітате; апоі ку ґуцалъ черчетъ катарґуріле, вънтреле, коверта, одгоанеле, ангереле ші тот че-ї ешѣ ӑнаінте, трекънд де ла ун обіект ла алтул, піпъіндуле ку амъндоуъ мъніле ӑнтребънд де ӑнтребуінцареа фіе-кърuїа лукрѹ, ші фъръ а ащепта ръспунс тречеа ла алт обіект. Ӑнсфършіт ӑнчепу а сълта ка ун небун, акум ръзінд, акум аратънд семне де мірарe; ші кънд і се пъреа вре ун лукру маї деосебіт стріга *Рет-стілтер* адікъ фрумос. Асеміне се інтересаѷ ші компаніоні сеї де обіектеле че-ї ӑнкунџура, даръ ӑн фіінца шефулуї лор ну кутезаѷ аші есріма букуріа лор. Капітанул Моррел пофте пе Нерон де а се погорі ӑн нъунтрул васулуї, ӑнсъ ачеста рефузъ, пънъ че треї дін оаменії съї ну се вор ӑнкредінца деспре ачеастъ ӑнфрікошатъ ӑнтрепріндере, кърора ле ші пороччі де а мерџе, ӑнсъ ії се супусъръ поронччії де сілъ. Дечї, авіѐ се погоріръ ачіа ші фріка дъду лок мірърeї ші хімірeї, маї алес възінд ӑнсъмнатул нумър де сінеце пістоале ші събії; ії ъші копереаѷ окії ку мъніле ші стріга Рет-стілтер, стріґът че се репета ші де кътръ компаніонії лор де пе ковертъ. Апоі ле аратъ о огліндъ, ла акуріа ведере ъї лові гроаза, ӑнкът кътева мінуте ка ші ӑнлемніцї къута унул ла алтул, маї мулт піронінду-ші прівіреа ла кіпул ӑнфъцошат де огліндъ, пе каре куноскъндул а фі фаца лор чеа неагръ ка абаносул фъчеаѷ челе маї дішенцате грімасурї, съ ӑмбръцошаѷ, ръдеаѷ ку хохот ші урлаѷ де букуріе.

Нерон аузіндуї ну се маї путу стъпъні ші дінтр' о сърітуръ се афлъ ші ел аколо, ші ла відереа аратателор обіекте, стріґътеле сале де мірарe ші де букуріе ӑнтрекуръ пе а тутурора. Ӑн курънд се възу ӑмпреџурул васулуї ун маї маре нумър де барче, пліне де сълбатічї апжіжереа негрї ші ґолі, карії ну кредеаѷ спуселор чіловралалцї че фусесъ пе ковертъ, ӑнсъ ӑндатъ се ӑнкредінцаръ сінгурї де адевърул унор асеміне. Пънеа ші букателе че лї се ӑнфъцошъръ ну воіръ а ле прімі, ва нічї макар съ ле густе. Чеа че маї мулт трасъ луаре-амінте а шефулуї негру фу тунуріле, акърора ӑнтребуінцареа ераѷ ку неръбдаре се о афле, даръ ну се сокоті ку кале а ӑндестула куріозітатеа лор.

Ку тоате ачесте капітанул Морел луъ пуцін праф де пушкъ ші-ї дъду фок дінаінтеа лор, урмареа че-ї ӑнспъймънтъ атът де мулт, ӑнкът

къзꙋръ кꙋ тоџiĭ кꙋ фаца ла пъмънт; ꙟнсъ ꙟндатъ че възꙋръ къ нꙋ лi се къшꙋнъ нiчĭ ꙋн ръꙋ̆, се скꙋлъръ фъръ фрiкъ, шi лi дъдꙋръ съ се ꙟнцълеагъ къ прафꙋл ар продꙋче ачелаш ефект, ка шi тꙋнетiле шi фꙋлџерiле. Дꙋпъ че ꙟнсфършiт се възꙋ къ кꙋрiозiтатеа лор ꙟĭ ꙟндестꙋлатъ, шi дорiнца чеа маре лiнiщiтъ, се ꙟмпърцiръ лꙋĭ Нерон, шi челор маĭ ꙟнсемнаци дiн компанiонiĭ сеĭ оаре-каре дарꙋрĭ, пентрꙋ каре се аръторъ о маре рекꙋнощiнцъ; шi кiар Нерон нꙋ воi а ръмъне маĭ џiос ꙟн политiкъ. Ел ꙟндатъ репезi кътева барче де адꙋсъ нꙋчĭ де кокос шi алте фрꙋктꙋрĭ, пе каре презентъндꙋле капiтанꙋлꙋĭ Морел, ъл шi пофтi съ-л ꙟнсоцаскъ ла ꙋскат ꙟн барка са ꙟн каре шi ꙟнтрънд амъндоĭ, Морел порончi съ-ĭ ꙋрмезъ о шалꙋпъ а васꙋлꙋĭ антарктiк ꙟнкъркатъ кꙋ оаменĭ шi арме.

Погоръндꙋсъ пе iнсꙋлъ, Нерон кондꙋсъ пе оаспецĭ ла локꙋiнца са, кареа нꙋмаĭ прiн ꙟнълцiме шi мърiме се деосебеа де а челоралалцĭ; аколе лi дъдꙋ тот фелꙋл де бъꙋтꙋрĭ ръкорiтоаре, фрꙋктꙋрĭ шi пещĭ; шi дꙋпъ че ꙟĭ ашъзъ пе нiще рогожiнĭ, де каре ераꙋ̆ ащернꙋте каселе, шефiĭ, кꙋ кътева фемеĭ фрꙋмоасе, асемене ка шi iĭ, гоале, формъръ ꙋн чiрк ꙟмпреџꙋрꙋл лор; ꙟнсъ къꙋтътꙋрiле тꙋтꙋрора ераꙋ̆ маĭ мꙋлт цiнтiте асꙋпра капiтанꙋлꙋĭ Морел, пе каре, фъръ ꙟндоеалъ-л прiвеа ка пе о къпiтенiе а ꙋнор iнсꙋланĭ дiнтр' о iнсꙋлъ маĭ депъртатъ. Дꙋпъ че се ꙟнкiе оспъцꙋл, капiтанꙋл Морел, фъкꙋ презент реџiнеĭ о пъреке де фоарфiче, ꙋн мiк кꙋцiт, шi мърџеле. пе каре Мърiреа-са ле прiiмi кꙋ маре полiтецъ шi бꙋкꙋрiе. Маĭ кꙋ самъ кꙋцiтꙋл шi фоарфечiле къшꙋнъръ о мiраре џенералъ ꙟн грꙋпа iнсꙋланiлор карiĭ алтъ датъ нꙋмаĭ възꙋръ бꙋкъцĭ де фер шi де оцъл, фiiнд къ ла дъншiĭ челе маĭ алесе ꙋнелте сънт фъкꙋте дiн скоiче шi пiетре. Алiнъндꙋсъ бꙋкꙋрiа лор, маĭ скрiе, капiтанꙋл Морел, кꙋрiозiтатеа лор се ꙟндрептъ асꙋпръ-мĭ; кꙋ тоате ачесте нiменеа дiнтре iĭ нꙋ кꙋтезъръ а се атiнџе де мiне, афаръ де рiга Нерон, кареле шi ачеста о фъче кꙋ о мънъ тремꙋрътоаре. Кънд се ꙟнкредiнцъ къ шi еꙋ̆ сънт дiн

РЕЏЕЛЕ NEPON.

карне шi оасе ка шi ел шi семенiĭ сеĭ, шi къ кꙋ нiмiкъ нꙋ се поате ръдiка колорꙋл чел алб, де каре iĭ кредеаꙋ̆ къ-ĭ пiелеа ме акоперiтъ, се ꙟнтꙋрнъ кътръ консiлiерiĭ сеĭ кꙋпрiншĭ де чеа маĭ маре мiраре, шi ле ворбi кътва тiмп деспре ꙋн асъмiне мiнꙋнат феномен.

(Ва ꙋрма).

—⁂—

РОЛАNDСЕК ШІ NONENВЕРТ

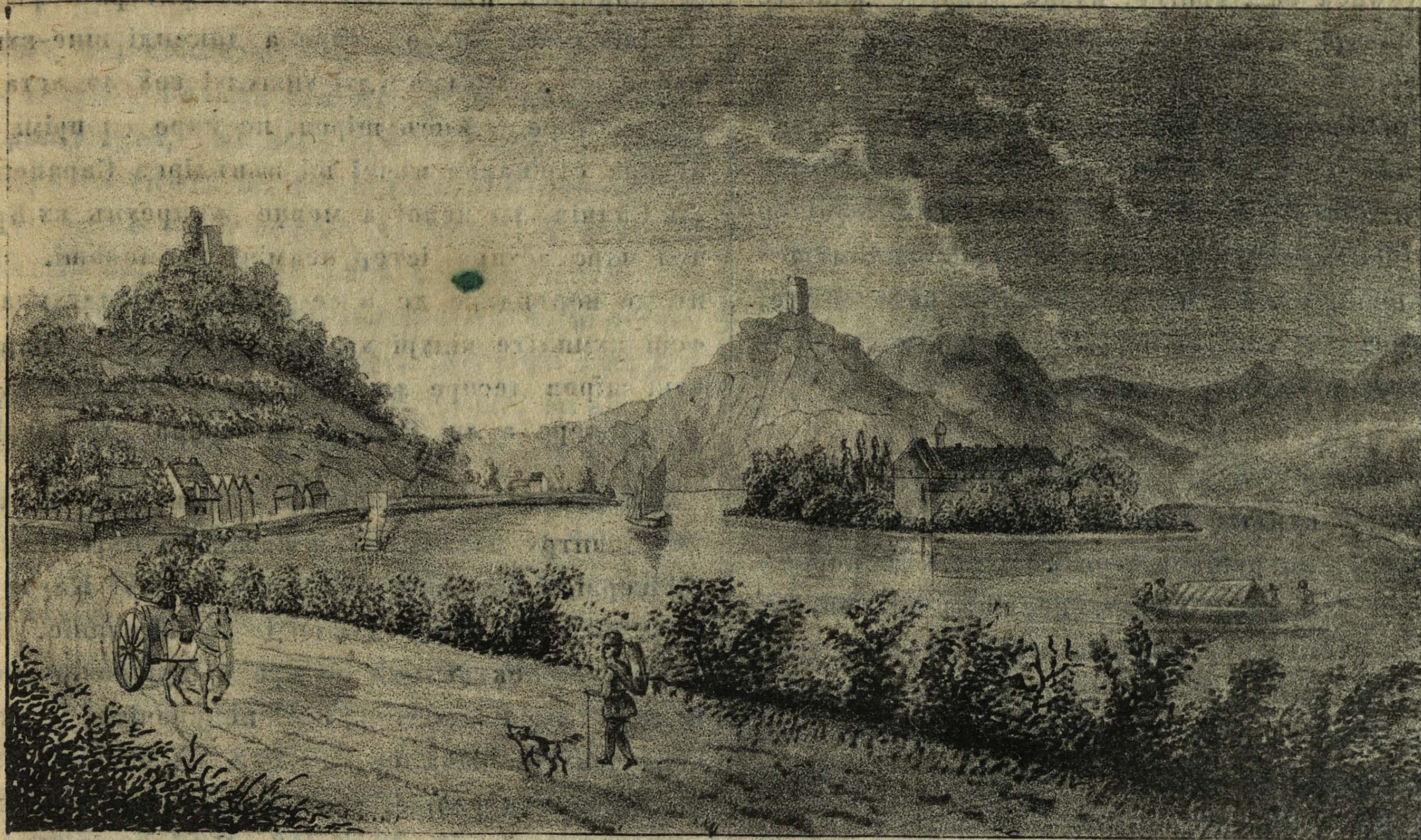

— Ла Рін! ꙟнтр' аколо ла ненꙋмерателе сцене а ле натꙋреі, пентрꙋ акърора дескріере, лімба есте пре серакъ ші пре рече, стілꙋл поетꙋлꙋі пре слаб ші пре сек, — ꙟнтр' аколо ла ведꙋтеле челе скімбътоаре, че-с тот-одатъ аша де мъреце ші плъкꙋте, аша де ꙟнфіорътоаре ші дръгълаше, аша де гігантіче ші ꙟнвітътоаре, аша де посоморъте ші воіоасе, аша де серіоасе ші блънде. Ла Рін! Фіе-каре котітꙋръ де ріꙋ — ші Рінꙋл формеазъ о лініе аша де шерпꙋітоаре — ні ꙟнфъцошазъ пе фіе-каре скімбаре зісъ; ші ка прін ꙋн фармек, ачеа сценъ де одатъ се пріфаче дін опозіціе ꙟн опозіціе. Кънд те трезещі ꙟнтре стънчіле кꙋмпліте а ле ріꙋлꙋі, атꙋнче везі ꙟнтре фігꙋріле формате де масъ де піатръ ші ꙟнтре деалꙋріле коперіте де кодрі ꙋріеші дін апропіеторꙋл сеꙋ фꙋнд, нічі о ешіре дін іст обскꙋр вопацꙋ асеміне ачелꙋі ла антіпозі. Барка се лꙋнекъ дінтр' о котітꙋръ репеде де сін, ші тꙋ те трезещі пе ꙋн лак ꙟнтінс, кꙋнџꙋрат де політії, сате, помете, огоаре ші фънаце, лакꙋл се стръмтеазъ кар ꙟн ꙋн пас ꙟнгꙋст пінтре подгорії де вії ші пінтре деалꙋрі ꙟнкоронате кꙋ пъдꙋрі, кꙋ монꙋментеле епохелор стрълꙋчіте, кастелꙋрі ші фортеце ресіпіте. Де одатъ ъці ꙟнфъцошазъ маі коло ꙋн катаракт ніще стънчі аскꙋціте, пінтре каре апеле челе селбатіче ші спꙋмегътоаре се ісбеск плеснінд, ка кънд ар воі съ ле кꙋфꙋнде ꙟнапоі ꙟн сінꙋл пъмънтꙋлꙋі, пе кънд о алтъ стънкъ форматъ фантастік ꙟн болтітꙋрі ші кръпътꙋрі ꙋріеше, ъці ръсфрънџе ꙟнзечіт стрігътіле депъртацілор тъі амічі. Акꙋм ці се маі ꙟнфъцошазъ ꙟнкъ ꙋн лак ꙟнтінс, пе акрꙋіа малꙋрі се ꙟналцъ кастелꙋрі, палате ші парче, ші дінтре десімеа пъдꙋреі се зереск мꙋрії ръсіпіці де монастірі, пънъ че, ла ешіреа ачестꙋі кънд ꙟнфіорътор

кънд романтік лаберінт де мал, ріул чел лібер ꙟн маестоаса са лърџіме, курџе департе ꙟнаінте ціntре малурі де шес ші фрумоасе ведуте.

Ла Рін! ші дакъ нефаворул соартеі тале теаў ꙟмпедекат де а веде ꙟн реал ші де а ꙟнтіпърі ꙟн оглінда суфлетулуі тъў іконанеле фрумусецілор натуреі пентру стерпеле амінтірі, апоі мулцемеще-зе чел пуцін макар ку дескріеріле челе мулте, че ні ꙟмпъртъшеск фелуріgеле панораме сеаў іконане стреіне ші а ле ноастре.

Деалунгул ріулуі де ла Андернах спре колонія, аџунџе курънд дупъ Ѹнкел фацъ-н-фацъ ку Драхенфелс, ла руінеле, че формеазъ о коронъ колцатъ а унуі деал ꙟналт, вертікал ші пончіш; ла поалеле сале се ꙟналцъ дінтре туфарі деші ші плъкуці, арборіі унеі інсуле мічі, че арункъ о умбръ ꙟнтінсъ песте апъ: ачеа руінъ се кеамъ Роландсек, ші інсула Ноненверт. Іст деал се ꙟмбракъ парте де пъдуре, парте де туфе пънъ ла върф, пе каре стъ Роландсек, о зідіре меланколікъ, уна дін челе маі вестіте руіне але Џерманіеі. Аколо сус, де унде окюл веде ꙟн џіурул сеў де десупт апа чеа маре, о інсулъ ꙟнверзітъ, групе негре де пъдуре ші ръпі фіороасе, ші прівеще ꙟн депъртаре ла мъноаселе къмпіі; аколо унде вънтуріле урлъ ꙟнфрікошат, Еркулул џерман, кавалерул Роланд, дупъ о віацъ плінъ де фапте сроіче, ъші зіді о колібъ, ші мурі ка сахастру де кін ші амор.

Леџенда неаў пъстрат урмътоареле деспре аста. Роланд, непотул ероік а луі Карол чел маре, обосіт де о паче лунгъ ші фъръ фапте глоріоасе, пъръсі Інгелхаім, спре а се ꙟнрола ку кавалері пентру воіаџюл нордік. Ел аў аџюнс ꙟн о саръ фортуноасъ ла кастелул унуі векюў ал сеў компаніон де кампаніе, унде курънд ъл ферекъ амічіа ку фрумоаса Хілдегунда, фііка іступі дін урмъ, пентру маі лунг тімп. Дупъ че ел се ꙟнкредінцъ де плекъріле Хілдегундеі ші де ꙟнвоіреа пърінтелуі еі, се ꙟнтурнъ ꙟндатъ ла Інгелхаім ꙟнапоі, спре а добънді віне-кувънтареа ші а ꙟмпъратулуі ункюлуі сеў ла аста ферічітъ уніре. Ꙟнсъ щіреа, пе каре ел прімі аіче деспре стрікареа пъчеі ші нъвъліреа Сараценілор ꙟн Спаніа, ъл невоі а мерџе ꙟмпреунъ ку Карол чел маре асупра істор неамічі неоменоші. Плінъ де неръбдаре де а се реведе, Хілдегунда суфері кумпліте кінурі ун ан ꙟнтрег, дупъ каре ъі вені щіреа деспре ꙟнкіереа пъчеі ші курънда реꙟнтоарчере а луі Роланд ꙟнкоронат де глорії.

Ꙟнтр' о саръ ун кавалер стреін черу оспіталітате пентру о ноапте ꙟн кастелул пърінтелуі еі. Ел сервісъ (служісъ) супт стеагул луі Карол чел маре ші вінеа кіар атунче де ла кампаніе. Хілдегунда, некуџетънд ла вре о ненорочіре, рості нумеле луі Роланд. „О зі ненорочітъ,“ стрігъ некуноскутул кавалер, „ероул, пе чеа маі ꙟналтъ треаптъ а глоріеі сале, пікъ, коперіт де мулте ране, морт лънгъ міне.“ Хілдегунда ръмасъ мутъ ка ловітъ де фулџер, ші ста немішкатъ ꙟнтокмаі ка о статуъ де марморъ; сінгурул кувънт „морт“ німічі де одатъ тоата а еі сперанцъ ші вісуріле де ферічіре, ші лакрімілe, алінареа а мултор суферінці, о скуті де аџюторію. Дупъ кътева зіле де чеа маі сфъшіітоаре мъхніре, ꙟн каре еа акум аў възут, кът де дешарте ші де німікъ сънт тоате сперанцеле ші доруріле де пе пъмънт, хотърі, ку воіа пърінтелуі еі, а се ретраџе ла скітул Фрауенверт де пе інсула Ноненверт, ші а се кълугърі, ші ꙟнкъ ну трекусъ треі лунї ші еа се ші десфъку де логодна ші се деспърці де астъ луме пентру тот-деауна.

Ненорочітъ гръбіре; Роланд се ꙟнтурнъ ші алергъ пе арініле аморулуі ла кастел, ꙟн каре, дупъ кум ел зічеа, ера тоатъ ферічіреа са. Аколо се ꙟнщіінцъ де ненорочіреа, пе каре Шілер ꙟн романул сеў, о дескріе поетік: „Кавалерул Тогенбург.“

Щіреа чеа ненорочітъ а стреінулуї н'аў фост фъръ темеў. Роланд ера дус де пе къмпул глоріей рѫніт греў, ші дупъ кум се пъреа де моарте, даръ ел скъпъ ші се ѧнсънътошъ курънд; ші ѧндатъ че се сімці дестул де біне, се ѧнтурнъ ѧн патріа са. — Акум ѧнсе перзінд тоатъ сперанца де феріѣіреа пъмінтеанъ, арункъ де десперації тоате арміле ші армуре, ѧн каре ѣші къщігасъ чел маї ѧналт град де глоріе, ші ел, непотул ѧмпъратулуї, вреднік де а пурта о коронъ, се ѧнвъску ѧн хаіне де сахастру ші ѣші зіді пе върфул нелокуіт де мунте, де пе каре путу пріві ла фереастра кіліей пердутеі сале мірессе, о колібъ, пе акъреі праг шедеа ѧн тоате зіліле ку мъніле ѧнклещате, ку окії неклінтіці асупра локулуї зіс, кареле купріндеа тотул, че ѣї ера маї драг пе іст пъмѫнт. Доі ані трекуръ, ші ѧн суферінці непілдуіте, фігура ші духул ероулуї суфері аша де мулт, ѧнкът ну ера де куноскут. Пентру а треіа оаръ възу ел десфрунзіндусе арборії пометулуї скітулуї. — Акум ръсунънд ѧнтр'о дімінеацъ тонул чел ѧнфіоръторїў де клопот пънъ ла урекіле сале, ші ун че лъунтрік ѣї зічеа: ӑст тон морціт де клопот, ѧнщіінцазъ курмареа суферінцелор Хілдегундеї. Ел се екулъ юте ші пукъ фуга ла вале. Аша ера. Клопотул лъцісъ щіреа деспре репосареа *тіресеї.* Гъфъінд се суі ѧнапоі ла коліба са, ші ѧн зіоа урмътоаре ѧл гъсі оаменії ла локул обічнуіт, ку мъніле ѧнклещате, стрінсе ла піепт, ку окії болдіці спре скіт, рече ѧнцепеніт, ші морт: „Че черюл аў фост деспърціт, черюл іар аў уніт.“

Кастелул, акъруї руіні ле ведем ші астъзї, се зіді де кътръ руделе луї Роланд пентру амінтіреа аморулуї сеў, ші ѧн ал 12-ле секул се ръсіпі суб Енрік ал II-ле. Мурії, че ѧнкъ стаў ші акум, с'аў ѧнегріт де векіме ші с'аў тъбъріт де ефеў ші алте бурусне спіноасе; ѧн партеа деспре Рін ѧнкъ стъ ун арк маї ѧнтрег, де унде прівеліщеа есте ну нумаї ѧнтінсъ даръ ші фоарте маестоасъ.

Акум се тречем пе інсула Ноненверт сеаў Роландсвердер, ші не вом опрі лънгъ скітул Фраусенверт. Аіче, унде одініоаре локуеа нумаї сурорї кучерніче, вом гъсі акум, ѧн ун отел, учеа маї бунъ оспіталітате. Астъ інсулъ аре о мъріме ка де 160 де пръжінї ші ка ла 300 локуіторі. Ѧн скіт аў есістат аіче пе ла ѧнчепутул секулуї ал II-ле, фундат де Архіереул Фрідерік дін Колоніа, ші афіорісіт ціcтеріенселор (реліџіоаселор дін кастелурі), каре с'аў сълъшлуіт аіче пе ла анул 1112. Де атунче с'аў фост мъріт іст скіт ѧн фелюріте епохе. Ѧн анул 1773 се фъку прада фокулуї, даръ апоі се зіді іаръ маї фрумос ші маї ѧнкъпъторїў. Дупъ пачеа дін 1815, кънд астъ провінціе ѧнкъпу суб Прусіа, ші кълугърііціле челе пуціне че аў маї фост ремас, с'аў съвършіт дін віацъ деарѫндул, скітул се вънду ші се префъку ѧн ун отел фрумос.

(Parth.)

ФІСІКА ПОПОРАНЪ ШІ ДЕСФЪТЪТОАРЕ.

(*Урма*).

Піротеѓрул.

Воінд а мъсура температуріле чеа марі (кълдура) прекум де есемплу, ал арамеї саў а ферулуї топіт, атунчї се ѧнтребуінцазъ Пірометрул (де ла кувънтул грек *пірос* фок ші *meтрў* мъсуръртор). Іст фелїў де інструменте сънт фъкуте

дін матерії соліде (тарі); де ексемплу лукул аре ӂнсушімеа де а ӂмпуціна волумул (трупул) ку кът се афлъ ӂн маі маре град де кълдуръ. Аша даръ пуінд ун бастон де лут ӂн ун вас плін де арамъ топітъ ші ун алт асемене бастон ӂн ферул топіт, скоціндусе амъндоуе бастоанеле, вом ведеа къ бастонул че се афла ӂн ферул топіт ва фі маі скурт декът ачела че аŭ сімціт кълдура арамеі, дін каре вом ӂнкее къ арама се топеще ӂнтр' ун град де кълдуръ маі џіос декът температура ӂн каре се топеще ферул.

Калорікул Латент.

Прін калорік латент (аскунс) ӂнцелеџем ачеа кълдуръ купрінсъ ӂн масса корпурілор ші каре се ведереазъ ӂнтр' ун кіп маі мулт саŭ маі пуцін сімцітор, кънд ачеле корпурі се апасъ, се стрънг саŭ къ се ӂмбінеазъ ку алте субстанції: Аша, дрепт ексемплу, о варгъ де фер каре пінъінд-о, се паре а фі рече, се ӂнкълзеще ните, ӂндатъ че се ловеще ку чіоканул. Фрекареа ацунџе спре а дісвълі калорікул; оаменії селбатічі апрінд фокул ӂнвъртінд репеде ун бъц ӂнторс ка літера С, а кърuіа ун капът есте ӂнклещат ӂнтре доуъ букъції де лемн: Астъ черкаре се поате репета пе стругŭ. Газуріле апъсате ръспъндеск кълдуръ. *Скъпъръtoареа аерікъ* се компуне, прекум есте щіут, де о цевіе, ӂнкісъ ла ун капът, ӂн каре ӂнтръ ун пістон (доп) че се фреакъ де пъреції цевіеі: аерул де одатъ апъсат де пістон, ласъ де ла сіне о кълдуръ де ацунс де віе ӂнкът поате апрінде о букъцікъ де еаскъ ашезатъ ла капътул пістонулуі.

Върсънд апъ песте вар, се продуче кълдура.

Лумina.

Фісічії сокотеск, ӂн деобще, къ луміна аре маре рапорт (легътуръ) ку калорікул, къ еа с компуне дін молекуле (пъртічеле) де тот еласті че, каре де сіне се ръспінг, се мішкъ ӂн лінія дреаптъ ку о репецуне екстраордінаръ, ші а ӂнсушіме де а фі трасе де алте корпурі.

Ӂн прівіреа лумінеі, се деосебеск корпурі ӂн корпурі *лумінъtoаре де сіне, луminate tran парente* (превезіе) *опаче* (тунекоасе) &.

Стеліле фіксе, соареле, флакъра унеі лумінър сънт корпурі *лумінъtoаре* де сіне; луна пъм тул &, каре капътъ разіле соарелуі, сънт ко пурі *луminate.* Корпуріле каре ласъ се тре къ луміна, прекум аерул, апа, стекла &, сън корпурі транспаренте. Пеатра, лемнул, метал ріле каре аŭ оаре каре гросіме, ші каре лумі ну поате стръбате, сънт корпурі *опаче.*

Рефлексіа *сеаŭ ресфрънџереа лумінеі.*

Молекуліле (пъртічеліле) разелор лумінoa каре ӂнтълнеск о сурфацъ опакъ, се ръсфрън де ачеа сурфацъ, прекум ар фі бобіцеле еласті

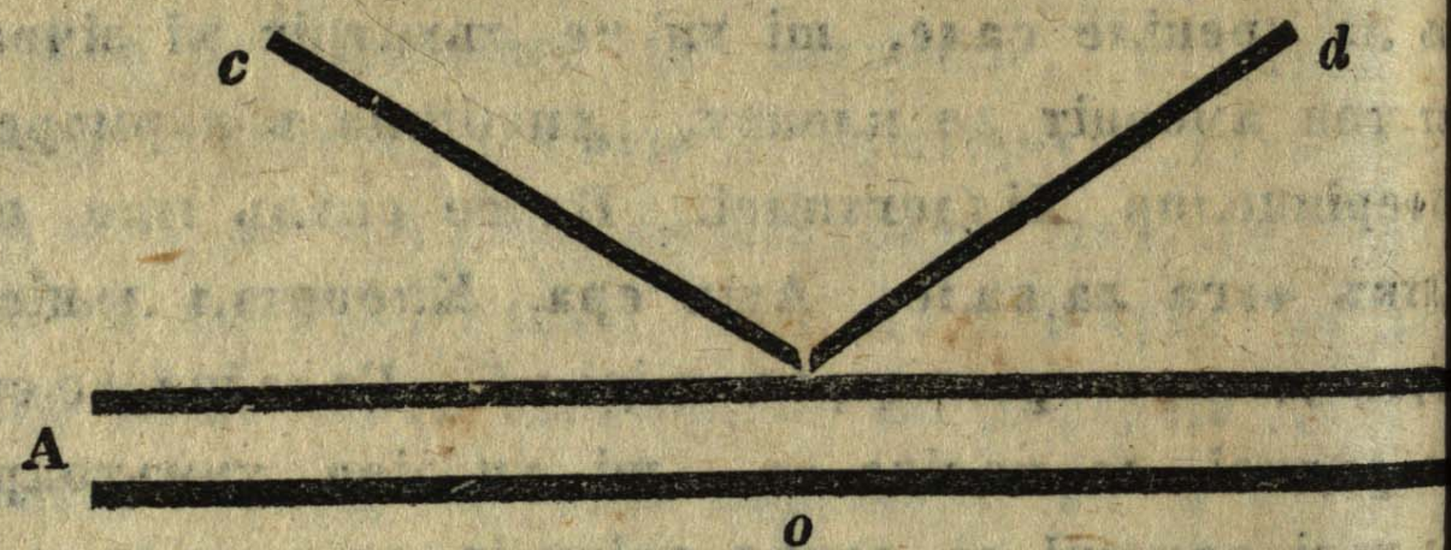

Фіе АВ о сурфацъ нетедъ полеітъ, ату раза лумінoасъ *co*, каре о ва ӂнтълні кезіш, ва ръсфрънџе ӂн дірекціа *od*, ка кум ар ф о білъ де білард.

Партеа фісічеі каре трътеазъ деспре лум ръсфрънтъ се нумеще *Katonтpіka*, де ла кув тул грек: *katonтpon* че ӂнсъмнеазъ оглінда.

(Ва урма)

АНȢЛ II.

ІКОАNА ЛȢМЕЇ.

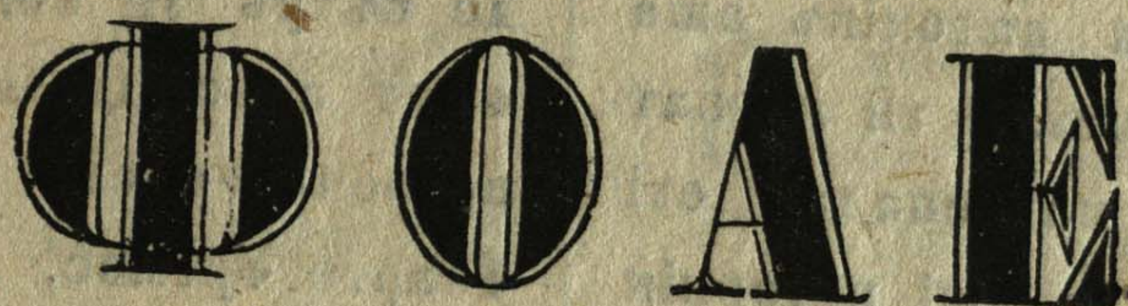

пентрȣ

ꙟNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ЯШІЇ, 1846. № 42. 6 АВГȢСТ.

АЛТАРȢЛ ЧЕЛ МАРЕ
DIN БІСЕРІКА DE ЛА DІКСМȢІDEN.

(КȢ СТАМПЪ No. 42).

Челе де пе ȣрмъ сърбъторї а ле нащереї Дом-
ȣлȣї леам петрекȣт ла пъріnцііі амікȣлȣї меȣ дін
Діксмȣіден, че ера адвокатȣл кȣрцеї рігале дін
рȣксела. Діксмȣіден есте о політіе мікъ дін Вест-
ландра ші нȣмъръ ка ла треї мії де локȣіторї.
іче се фабрікъ чел маї бȣн ȣнт ші чел маї бȣн
ашкавал дін тоатъ Фландра. Кіар ꙟн дімінеа-
а сербътоареї ꙟнтъї, мі с'аȣ прічінȣіт маре мі-
ре кънд ам ꙟнтрат ꙟн нъȣнтрȣл бісерічеї кȣ
міліа амікȣлȣї меȣ. ꙟнсȣші форма тȣрнȣлȣї
інтереса: ел ера пътрат, се ръдіка ла о ꙟн-
лцїме ꙟнсъмнътоаре ші се фіна сȣс кȣ ȣн фел
кȣполъ, че ера ꙟнкъркатъ ꙟн тȣс-патрȣ ȣн-
рї тот кȣ атъте тȣрнȣреле мічї, сеаȣ маї біне
зік кȣ колоане аскȣціте ші сепате кȣ маре
ъчіе. Ла пічорȣл тȣрнȣлȣї се афла ꙟнтрареа
маре ꙟн бісерікъ, кареа, ꙟн опозиціе кȣ
ꙟнълцімеа челȣї дінтъiȣ, ера кам мікъ. Кȣфȣн-
дат ꙟн конверсаціе кȣ сора амікȣлȣї меȣ, фъръ
се маї ієȣ сама ла челе дін џȣрȣл меȣ, ам ін-
трат пе ȣшъ, ші кънд м'ам трезіт, м'ам възȣт ꙟн
нъȣнтрȣл бісерічеї. Ка ꙟнфіпт ам ръмас стънд;
нȣ, аша лȣкрȣрї нȣ сперам се въд ꙟн політіа ȣн-
тȣлȣї ші а кашкавалȣлȣї; мъ кредем къ мъ ȣіт
ла портічіле челе гігантіче а ȣнеї катедрале дін
вре о капіталъ маре. Опт піластре, къте патрȣ
ла фіе-каре парте, спріжініте кȣ колоане елеган-
те, пȣрта болта бісерічеї, кареа ла лȣміна чеа лі-
кȣріе, че се фȣріша пінтре мічеле џіамȣрї а ле
ферестрілор, се пъреа а се сȣі ла о ꙟнълціме
амеціторе. ꙟнаінтеа фіе-кърȣїа піластрȣ, ста
ашезате ꙟн болтітȣрї пе ніще пієтре балконате,
фігȣрї скȣлпате де апостолї ші сфінцї, ші ꙟн фȣнд,
ꙟн о маре де лȣмінъ де лȣмінърї, стрълȣчеа ал-

тарул ꙟн подоаба са. Тот ꙟн ачест момент суна органеле деасупра ме ꙟн акордурі путерніче ші літургіа ꙟнчепу. Даръ еȣ ꙟнкъ тот стам ꙟн уіміре, ші амікул меȣ, че се уіта ла міне ку десфътаре, аȣ куноскут ꙟндатъ, къ ам фост ꙟнчепут а трезі куріозітатеа ачелора че ста ꙟн џурул меȣ. „Нуі аша, ту н'аі ашептат ачеаста?" ъмі шопті ел мергънд ꙟнаінте; „дупъ служіреа літургіеі, вом обсерва тоате маі де апроапе." Нічі одатъ ну міаȣ пърут літургіа католікъ аша де лунгъ ка атунчі; ші кънд преотул, ун барбат бътрън кучернік, ку пърул алб ка зепада, суі амвона ші ворбі ку ун тон дулче ші путернік кътръ попоренії сеі, окії меі ꙟнкъ тот рътъче фъръ вос пін бісерікъ. Даръ маі ку самъ се опрі ла алтарул чел маре, кареле ꙟн маестетіка са лумінъ, ъмі луче ка о каподоперъ де о подоабъ ші фрумусецъ раръ. Спре ел мъ ꙟндрептъй, дупъ че се фіні літургіа ші шірул бігоцілор ꙟнчепу а се стрекура. Катапітеазма алтарулуі пурта де патру колоане, че суе маі пънъ ла ꙟнълцімеа хорулуі (галеріеі сеаȣ кафасулуі), ера ꙟнподобітъ ку челе маі фрумоасе ші маі ꙟнавуціте цірате ші сепътурі Маі алес фігуріле челе мулте, че стънд ꙟн болтітурі пе балконаше тарі де піатръ, о ꙟнподобе де мінуне. Ꙟнтре челе доуе колоане дін міжлок се афла алтарул, ꙟн фунд ші ꙟн ъмбеле латурі ꙟмподобіт ку фрумоасе таблоурі, пе кънд пінтре колоанеле ачелор латурі, се ведеаȣ портіцї тот аша де фрумоасе, че дуче ла спаціа де дупъ алтар. Тотул фъчеа о ꙟнтіпъріре недескрісъ, ші тотуші мъ ꙟндоеам гъндул, къ ну ва ръспунде чеіалалтъ парте а бісерічеі ла ачеастъ фрумусецъ. Асеміне декораціе ꙟн чел маі сімплу ші маі курат стіл де архітектурі џермане, алтарул чел маре ꙟнфъцоша о подоабъ ші абонданцъ де барелієфе, че пе ла зідіріле челелалте а ачеі епохе, ꙟн каре домне ачел стіл, рар се путе веде. Тот-одатъ пърціле колоанелор ші катапітеазма ера готікъ, даръ форма еі кам местекатъ, прекум лъмуреск аркуріле челе пе џумътате ротунде ꙟн форма поткоавеі че леагъ колоанеле ші каре трек ꙟн стілул маурік. Даръ чел маі маре контраст фак ачеле доуе колоане іоніче, каре ꙟнкунџуръ таблоул алтарулуі. Еȣ ам ꙟнтребат пе амікул меȣ деспре кауза ачестуі контраст. „Аі дрепт;" міаȣ ръспунс ел, „а те міра деспре фелюрімеа стілулуі ачестуі алтар де челелалте бісерічі. Ачеастъ бісерікъ с'аȣ зідіт пе ла ал патру-спре-зечіле век де кътръ ун конте дін Фландра, кареле ш'аȣ фост алес Діксмуіден де ун лок фаворіт пентру петречереа са, ші аȣ рѣдікат аіче ун кастел фоарте фрумос, кънд алтарул с'аȣ фъкут пе ла міжлокул векулуі ал шесе-спре-зечіле де кътръ ун конте де Рермонд. Ку ачеастъ інстітуціе стъ ꙟн уніре о історіе фоарте інтересантъ, пе каре преотул ностру міаȣ історісіт ꙟнкъ ꙟн копілъріа ме." — „Спунімі-о ші міе," юам зіс. „Нумі пре адук амінте біне де еа," міаȣ ръспунс ел, „дар де саръ не вом дуче ла Домнул преот ші ъл вом пофті, се ні о спуе ꙟнкъ одатъ."

Спре саръ ніам дус ъмбії ла преот ші лам гъсіт ꙟн кабінетул сеȣ де лектуръ. Ел ера ун барбат оспітос ші не прімі ку букуріе. Дупъ че амікул меȣ м'аȣ рекомендат луі ші еȣ ам скімбат ку ел кътева кувінте, юам спус кауза вені реі ноастре. — „Ку маре букуріе аші фі гата въ ꙟндаторі," ръспунсе ел, „дакъ ну аші фі ке мат кіар акум ла ун болнав, даръ дакъ воіці мъ онора ку візіта Д-воастре мъне сара, ку ма ре плъчере въ воій спуне ачеіа че доріці" — Зі оа де мъне есте хотърітъ пентру о візітъ ла ꙟ лок апропіет, унде поате вом ꙟнтързіе пънъ ꙟ саръ," аȣ зіс амікул меȣ, „ші поімъне тре се не ꙟнтоарчем ла Брісел, кэчі меркурі ам мъ ꙟнфъцошез ꙟн ун процес цівіл." — „Ші ачест каз пот се въ аџут," аȣ ръспунс ел, аȣ дескіс ун дулап, дін каре аȣ екос ун інфо векю легат ꙟн піеле. Ꙋнул дін пречедаторії аȣ трекут ачеастъ історіе ꙟн кроніка бісері ші еȣ ам афлат-о аша де інтересантъ, ꙟнк

м'ам апукат де ам традус-о дін діалектул чел векіў де атунче ꙟн ачест ноў,“ ші ам скос дін ел кътева коале де тот ꙟнгълбініте, пе каре ні ле дъду. „Іатъ традучереа ме,“ адъогъ ел, „чітіці-о, ші маі наінтеа пурчедереі д-воастре, семі-о трімітеці ꙟнапоі.“

Ноі неам луат сара-бунъ де ла ел, ші неам апезат кіар ꙟн аче саръ ла прочетіреа ачелуі манускріс. Дар ꙟн зіоа урмътоаре н'ам авут тімп а о прескріе, ші аша пот се ві о ꙟмпъртъшеск нумаі ꙟн скурт, къчі ꙟнзъдар ашї къута а пъстра форма чеа сімплъ пътрунзътоаре а ачеі епохе, дін каре преотул, дупъ кум ам възут, німікъ аў скімбат.

Пе ла анул 1530 локуе ꙟн Діксмуіден ун лъкътуш нуміт *Павел де Боос,* нъскут ꙟн Вруксела ші кълъторінд ка калфъ аў фост веніт ꙟн ачеастъ політіе. Аіче аў гъсіт де лукру, ші прін кредінцъ ші необосітъ сілінцъ, сімплъ віецуіре ш'аў агонісіт мулцеміреа маіструлуі сеў ꙟн чел маі ꙟналт град. Дупъ тречіреа де маі мулці ані, маіструл с'аў болнъвіт ші аў сімціт апропіереа фінъреі віецеі сале. Дечі аў кемат пе соціа са ші пе Павел ла патул сеў, ші аў пофтіт пе ачест дін урмъ, пентру ка съ се поатъ деспърці де ачеастъ луме ꙟн паче, се-і фъгъдуіаскъ, къ ел дупъ моартеа са ну ва пърсі пе соціа ші пе фііка са Марі. Плънгънд фъгъдуі Павел ачесте, ші кътева зіле дупъ ачеаста, маіструл аў репосат. Дупъ ꙟмплініреа анулуі де доліў, Павел с'аў късъторіт ку вьдува репосатулуі ші с'аў възут ꙟн чентрул унеі буніщоаре аверї. Нічі одатъ репоса елъул ші чіоканеле, ші сара дупъ гътіреа лукрулуі ші дупъ чінъ, ел повестеа аскултъндеі сале соції деспре церіле стреіне, прін каре ел кълъторінд, леаў візітат. Букурія са чеа марс ера, фіінд къ черул л'аў фост віне-кувънтат ку пропорії сеі копії, фііка са Марі, каре ші пе дънсул ъл юбе ші 'л онора ка пе ун пърінте. Аша аў трекут зече ані, ші Марі аў ажунс ла връстъ де опт-спре-зече ані. ꙟн ачеа прецюрі-ме ера са куноскутъ ка чеа маі фрумоасъ фетіцъ, ші ꙟнадевър нінік маі плъкут ну се путе веде, макар де ар фі фост еа ꙟнделетнічітъ ку касніка економіе ші ꙟн челе маі сімпле страе, сеаў ші ꙟн челе де сербътоаре кънд мерџе ла бісерікъ ку картеа ꙟн мънъ ші ку окії плекаці ꙟн пъмънт, сеаў ла оказії де сербърі, прекум ла вре о нунтъ сълтънд ꙟн џіок ку ушурътате лінъ ші граціоасъ. Къчі Павел ну ера ачел омў, че ар фі урът плъчерї ші ар фі опріт фіічеі сале вре о букуріе; дін контра, ел о пріве ку плъчере кънд еа сра воіоасъ, ші о нетезе пе фацъ, кънд віне ꙟнфокатъ де ла џіок, сфътуінд-о, а ну фаче абуз ꙟн ачеіа че-і плаче.

Ка ла о џумътате де мілъ де Діксмуіден локуе ꙟн ун кастел таре, дін каре акум се въд нумаі руіне, *Копіеле де Рертонд.* Ел ера ун барбат труфашў ші юте, че юбе ꙟн фінул сеў нумаі пе мощеніторіул ші урмьторіул нумелуі сеў, ꙟн челелалте ꙟнсъ ера фоарте немулцеміт ку ел, каре немулцеміре ера пре відератъ. Къчі дещі ꙟндепленіт ꙟн тоате есерціціїле кавалерещї, корполент ші фрумос фъкут, *Копіеле Лудовік* ера плекат маі мулт ла ꙟнделетнічіріле пачініче де арте ші щіінці. ꙟнзъдар ъл луа татъл-сеў ла Бруксела де маі мулте орі, кънд *Карол* V віне аколо; ꙟнзъдар ъі фъче ел фелюріте пропунері ші ъі да мії де рекомендації; ꙟнзъдар і се да постурі ла куртеа сеаў ꙟн армія ꙟмпъртеаскъ: ел се ꙟнторче тотдеауна ла кърціле сале ші студііле артелор. Даръ де ла ун тімп ꙟнтръ маре скімбаре ꙟн віецуіреа са, Інфолії чі̃ї греі зъчеаў неатінші ꙟн депозіторііле лор челе ꙟналте, колбул ъі акопері десенуріле ші таблоуріле ꙟнчепуте, нумаі алъута се букора къте одатъ де нежітареа луі. Десеорі шеде пънъ тързіў ꙟн кабінетул сеў, сеаў ста пе тераса чеа ꙟналтъ, де пе каре се веде політіоара, ші кънта мелодії сімпле тънгуітоаре пе алъута са ку маре гібъчіе. Зіоа кълъре пін прецюріме ꙟнтовъръшит нумаі де ун лакеў, ші куріоз! нічі одатъ се ꙟнторче ла ка-

стел, фъръ се ну треакъ пін політіоара ші ꙟнкъ пін калеа (уліца), ꙟн каре локуé Марі. Ел се опреа регулат ла каса лъкътушулуї, спре аї да къте чева де лукру, сеаў чел пуцін макар спре аї ворбі. Дінтру ꙟнчепут се мъндреа ачеста ку візітеле челе десе а ле контелуї, ꙟнсъ маї тързіў сурідереа чеа віоае, ку каре ел ꙟнтімпіна пе контеле, фъку скімб ку о ꙟнкреціре посоморітъ де фрунте. Ел куноску преа біне пентру чіне ераў ачеле візіте: Марі, фііка са, пе кареа контеле о възусъ ла о сербаре дін урмъ, ъл адучéа аколо. Ші еї ъї плъку тънърул чел ꙟналт, а къруї окі репоса асупра еї міръндусе ші о урмъре необосіт, кънд еа сълта ꙟн џіок. Ку інтересаре се пунеа ла фереастръ кънд тречеа контеле пе лънгъ локуінца еї; ші кънд се опреа дінаінтеа касеї, кънд окюл сеў сбура пе лаферещі кътънд-о, ші кънд, зъріндо ші салутънд-о ъї суридеа ку блъндецъ: атунче ъї спунéа ініма еї чеа палпітъндъ, къ ну л'аў адус аколо вре о ꙟнтъмпларе, ші ꙟнрошіндусе, фуџéа де ла фереастръ. Ел вінéа ꙟн тоате зілеле ла еа, ші пърінтеле ші мама ераў плінї де лаудъ; еа аузéа пе мулцї лъудънд блъндеца ші бунътатеа інімеї луї, ші окії еї ъї зічéа, къ ел ера чел маї фрумос омў, дін къцї аў възут пънъ атунче. Ера оаре де мірат, дакъ гъндуріле еї се окупа ку ел маї дес декът алтъ датъ, ші фігура са се ꙟнтіпъреа маї адънк ꙟн ініма еї? Дар ії ꙟнкъ н'аў скімбат нічї ун кувънт ꙟнтре сіне, чі нумаї прін окірі ш'аў дескоперіт сімцуріле лор. Акум сосі ші зіоа сербъреї патронулуї політіеї. Ачеастъ зі се серба тот-деауна ку маре помпъ, ші сара ун маре бал адуна пе маџістраторул ші пе тоцї четъцъніі політіеї ку соцііле ші фіічеле лор. Ші Павел се афла аіче ку соціа ші фііка са Марі; ꙟнсъ, токма кънд букуріа аў фост аџюнс ла градул чел маї ꙟналт, кънд ера џіокул маї віою ші алъутеле суна маї таре, де одатъ ръсунъ стрігътул ꙟнфіорътор де „фок!“ пін салъ. Акум се фъку ун местік недескріс. Тоцї нъвълеа ла ушъ; Марі фу смулъ де кътръ кавалерул сеў, дар ꙟн ꙟнбулзалъ о скъпъ ші еа се възу сінгуръ пе піацъ ꙟнтре мулцімеа че фуџеаў ꙟн тоате пърціле. Ѹімітъ воеа а се ꙟнтоарче ꙟнапоі ꙟн каса балулуї, дар де одатъ се сімці апукатъ де о мънъ таре. Еа се ресучі ші — ачеста ера тънърул конте — стрігънд: „пърінціі меї!“ пікъ лешінатъ. Лудовік о рѣдікъ ші о дусе ꙟн браце ла локуінца са, че ну ера департе де аколо. Аіче о ꙟнкредінцъ ꙟн мъніле сервантеї ші трімісе пе калфе, каре спъріете де лармъ, ꙟнчепуръ а се дуче дупъ маіструл ші дупъ фемееа са ші аї лініщі де соарта фіічеї лор. Кънд серва възу къ Марі се трезі дін летарџіа са, ꙟндатъ ꙟнщіінцъ пе конте, кареле ну перду тімп де а се фолосі де оара аша де мулт доріте.

Ел о гъсі палідъ ші обосітъ шезінд ꙟнтр' ун фотеіл, ші нумаї ла ꙟнтрареа луї і се лъці пе фаца еї чеа фрумоасъ рошацъ делікатъ, даръ ші ачеаста нумаї пентру а фаче іар локул унеї гълбінелї мортале. Ел се ашезъ лънгъ дънса, о луъ де мъна че атърна ꙟн џіос ка моартъ, ші кътъ а о лініщі; ꙟнчет ꙟнчет кувінтеле сале се фъку маї калде ші пре ферічіт а фі дупъ атъте доруріі сінгур ку еа, ъші дескісъ дінаінтеа еї тоатъ ініма са, ъї дескоперi аморул сеў ші о ругъ аї ръспунде ла плекъріле луї ку де о потрівъ драгосте. Ераў оаре урмъріле лешінъреї трекуте, сеаў ꙟнтіпъріреа че аў продус асупра еї граюл луї, кауза тъчереї сале? Дін ꙟнчепут се пъреа Марі а ну ꙟнцълеџе німік, дін къте ел іаў спус; еа ъл обсерва ку міраре; дупъ ачеіа се зугръві скімбъторю пе фаца еї фріка, міраре ші букуріе; гълбінеала фъку лок рошацеї че се лъцеа маї арзіторю пе фаца ші пе фрунтеа са; еа се рѣдікъ тремурънд даръ ꙟнкъ тот фъръ а путе ворбі, ші кънд о ꙟнтребъ ел ку ун тон де драгосте сінчеръ: „Марі, поцї съ мъ юбещї?“ еа пікъ суспінънд пе піептул сеў.

Ії ꙟнкъ тот шедеа ꙟмбръцошацї. Де одатъ у-

ла се дескісъ шi Павел шi мама ꙟнтръ ꙟн нъ-
нтрꙋ. Кꙋ ꙋн стрігът се смꙋнчі Марі дін мъніле
лꙋї, спре а аскꙋнде фаца еї чеа арзътоаре ꙟн
сінꙋл мамеї сале, шi контеле скꙋлъндꙋсе се ꙟн-
дреаптъ асꙋпра мъніосꙋлꙋї пърінте рꙋгъндꙋл, ка
се біне-кꙋвінтезе легътꙋра аморꙋлꙋї лор. Мама
се пъреа а се ꙋні ꙟндатъ; Павел ꙟнсе ꙟї реко-
мендъ тъчере шi деклъръ контелꙋї ꙟнскꙋрт, даръ
кꙋ кꙋвінте хотърітоаре, къ деші се сімте фоарте
онорат прін черіреа са, даръ тотꙋші німік воеще
се аꙋдъ маї мꙋлт деспре ачеаста, пънъ че Лꙋ-
довік нꙋ ꙟї ва адꙋче ꙟнкꙋвіінцареа пърінтелꙋї
сеў. Тот-одатъ ꙟл пофті, ка пънъ атꙋнче се пъ-
ръсаскъ атът каса са, кът шi тречереа пе лън-
гъ еа, къчі прін ачеїа с'ар трезі кꙋріозітатеа
вечінілор шi а стреінілор, шi лімбеле челе лім-
бꙋте негрешіт нꙋ ар перде тімпꙋл де а компромета
нꙋмеле чел бꙋн а фіїчеї сале. Лꙋдовік кꙋноскꙋ
адевърꙋл ачестеї пропꙋнері шi се депъртъ кꙋ
фъгъдꙋінцъ, а пꙋне тоатъ сілінца шi а адꙋче кіар
ꙟн зіоа ꙋрмътоаре ꙟнкꙋвіінцареа пърінтелꙋї сеў.
Кънд ел пъръсі каса лор, Павел ворбі кꙋ Марі
ꙟн ꙋн тон серіос пропꙋіндꙋї, кът де небꙋнеще
ар фі а креде ла вре о легътꙋръ кꙋ контеле, шi
о сфътꙋї а нꙋ маї гънді ла асеміне непотрівіре;
мама ꙟнсе, че акꙋм прівеа ꙟн дꙋхꙋл фіїчеї сале
пе контеса де Рермонд, ꙟї ꙟнсꙋфла, кънд ера
сінгꙋръ кꙋ еа, кꙋраж, шi ꙟї рекоменда нꙋмаї па-
ръ кꙋвіінчоасъ.

Лꙋдовік петрекꙋ ꙟн ачеа ноапте фоарте мъх-
ніт, шi ꙟн зіоа ꙋрмътоаре де діміneацъ алергъ
ла пърінтеле сеў, спре аї мъртꙋрісі аморꙋл сеў
кътръ Марі шi аї чере ꙟнкꙋвіінцаре пентрꙋ ꙋні-
реа са кꙋ еа. Бътрънꙋл конте аў ріс іронік
шi л'аў ꙟнтребат, де аў небꙋніт а креде, къ ел
ꙟї ва ꙟнвоі ꙟнсоціреа ꙋнꙋї конте де Рермонд кꙋ
о фіїкъ де лъкътꙋш. Нічі рꙋгъмінте нічі тънгꙋі-
ре нꙋ ꙟї аџꙋтъ; бътрънꙋл конте аў опріт кꙋ
аспріме фіꙋлꙋї сеў де а рості къндва о асеміне
черіре некꙋмпътатъ, шi Марі ꙟнзъдар ащепта дін
ꙟн зі веніреа ꙋбітꙋлꙋї сеў. Ел се ꙟнчеркъ
де мꙋлте орі а вені ла дънса, ꙟнсе ера опріт де
Павел, кърꙋї требꙋеа се-ї адꙋкъ ꙟнвоіреа пърін-
телꙋї сеў. Аша трекꙋ мꙋлте лꙋні пънъ че се ні-
мері лꙋї Лꙋдовік, прін міжлочіреа мамеї фетіцеї,
че фавора ачеастъ ꙟмпреџꙋраре, а реꙟноі легъ-
тꙋра кꙋ Марі. ꙞІнтълніріле фъръ ꙟндъмънате, ла
каре ꙟнсъ мама нꙋ ліпсеа, шi маї ла ꙋрмъ, фіінд
къ пърінтеле лꙋї Лꙋдовік нꙋї ꙟнкꙋвіінца шi Па-
вел нꙋші скімба хотъріреа, ел фъкꙋ пропꙋнере
амантеї сале, а фꙋџі ꙟн Франца шi а се късъ-
торі кꙋ дънсꙋл. Дін ꙟнчепꙋт нꙋ се ꙋнеа нічі Ма-
рі нічі мама еї; дар кънд ел лі декларъ къ аре
аколо о мошіе, че есте а лꙋї де пе мамъ,
шi асꙋпра кърeї татъл сеў нꙋ аре нічі ꙋн дрепт,
Марі се ꙟндꙋплекъ, ꙟнсъ фоарте греў, шi о ноап-
те тꙋнекоасъ се хотърі пентрꙋ съвършіреа пла-
нꙋлꙋї. Дечі Лꙋдовік ꙟнкіріе ꙋн вас мік, каре-
ле авеа сеї ꙟнбарче лънгъ Ніевпорт спре аї дес-
барка пе църмꙋріле Францеї. Нꙋмаї пе ꙋн сін-
гꙋр лакеў, ꙟн а кърꙋїа кредінцъ аў пꙋтꙋт ел съ
се ꙟнкреадъ, л'аў трас ꙟн секретꙋл сеў, кареле
ꙟї ащепта кꙋ треї каї аколо, де ꙋнде ꙋнꙋл дін
ачестї аве съ о дꙋкъ, шi Лꙋдовік сінгꙋр с'аў дꙋс
спре а прімі пе Марі дін мъніле мамеї сале.

Марі се сімцеа ла діспърціре ꙟн о кꙋмплітъ
пресімціре; Лꙋдовік кꙋ маре греў аў ꙟндꙋплека-
т-о а нꙋ перде тімпꙋл ꙟмпліnіреї планꙋлꙋї де а-
тъте зіле пꙋс ла кале. Еа нꙋ пꙋтеа скъпа де
гъндꙋл ꙋнеї ненорочірі апропіітоаре, шi дін ноў
се арꙋнка плънгънд пе піептꙋл мамеї сале, пънъ
че ачеаста о сілі ла порніре. Атꙋнче Марі се
ꙟнтр' армъ, стрънсъ ꙟнкъ одатъ пе мама ла піеп-
тꙋл сеў кꙋ дꙋрере шi апꙋкъ ла фꙋгъ кꙋ Лꙋдовік.
Де ла Діксмꙋіден мерг спре цермꙋ мꙋлте дрꙋ-
мꙋрі пе езетꙋрі ꙟналте че ераў фъкꙋте пентрꙋ
опріреа апелор мъреї, шi се ꙟнтіндеаў департе
кꙋрмезіш деалꙋнгꙋл цермꙋлꙋї. Тоате ачесте дрꙋ-
мꙋрі авеаў маре асъмънаре ꙟнтре сіне, пентрꙋ
каре нꙋ ера де мірат, кꙋм фꙋгъторіі ностріі аў
пꙋтꙋт се ръгъчеаскъ ꙟн о ноапте аша де тꙋне-
коасъ, шi ꙟн лок съ мeаргъ ла локꙋл хотъріт,

аŭ апȣкат дрȣмȣл спре Остенде. Токма дȣпъ че аŭ кълторіт ıĭ о оаръ ꙟнтреагъ, кȣноскȣ къ аŭ рътъчіт; акȣм нȣ леаŭ ремас алта, декът а се ꙟнтоарче ꙟнапоĭ. Прін ачеаста аŭ пердȣт ıĭ чеа маĭ маре парте дін ноапте; ıĭ се теме ка аџюнгънд ла лок хотъріт, нȣ кȣмва се нȣ маĭ гъсаскъ васȣл ꙟнкіріет, къчĭ ıĭ требȣе съ фіе аколо ꙟнаінте де міазъ-ноапте. ꙟнсфършіт ıĭ аŭ аџюнс пънъ ла локȣл, ла каре апа мъреĭ аџюнџе ꙟн тімпȣл рефлȣксȣлȣĭ. Аіче ера лок план, шı пънъ ла локȣл ȣнде ъĭ аштепта васȣл, ера ꙟнаінтеа лор ꙟнкъ мȣлте дрȣмȣрĭ. Фъръ а маĭ лȣа сама, Лȣдовік апȣкъ дрȣмȣл чел маĭ скȣрт. Іĭ се афла поате ка о пътраре де оаръ депъртацĭ де скопȣл лор, кънд де одатъ каıĭ аŭ ꙟнчепȣт а ꙟнота пін апъ. Спъріецĭ тȣстреĭ с'аŭ опріт пȣцін де аŭ аскȣлтат акȣм се аȣзі ловірĭ маĭ тарĭ, шı ла пічоареле лор се ръсфрънџе мȣџінд валȣрĭ ȣшоаре де апе. О Дȣмнезеȣле, есте кȣ пȣтінцъ! О пресімцıре кȣмплітъ тъбърі ꙟн сȣфлетȣл лор шı ліĭ се фъкȣ ꙟн ачел момент пре лъмȣрітъ: ıĭ аŭ грешіт тентȣл чел адевърат, шı валȣріле ераŭ акȣм ꙟн џіокȣл лор. Іĭ с'аŭ възȣт невоіцĭ а се ретраџе, шı нȣ ера де пердȣт тімп, къчĭ ıĭ маĭ аве а трече мȣлте тъȣрĭ, ꙟн каре апа се ȣмфла мереŭ. Чел ꙟнтъĭŭ, чел ал доіле ера трекȣт кȣ норочіре, даръ акȣм аве нȣмаĭ пе ȣнȣл шı ꙟнкъ пе чел маĭ адънк дін наінтеа лор. Акȣм ера ȣн ръмъшаг пе моарте аŭ пе віацъ, каıĭ се сіле гъфъінд, къчĭ шı ıĭ, дȣпъ кȣм се паре, ꙟнкъ пресімце аменінцареа ненорочіреĭ. Іатъ къ аŭ аџюнс шı пе ачеста, даръ ваĭ: ел ера плін де апъ.

ꙟнкъ одатъ ш'аŭ скімбат ıĭ дірекціа, шı аŭ ап[...] кат фȣга деалȣнгȣл; каıĭ ш'аŭ адȣнат тоате пȣ[...] теріле, даръ валȣріле фȣріетіче а ле мъреĭ съ[...] маĭ необосіте. Крештереа апеĭ шı џіокȣл валȣр[...] лор ꙗŭ ꙟнтрекȣт шı л'аŭ ꙟмпедекат фȣга. Да[...] ꙟнкъ н'аŭ періт тоатъ сперанца, ıĭ креде акȣм кȣноаште локȣл мънтȣіреĭ, атȣнчĭ аŭ пікат кал[...] Маріеĭ шı еа-аŭ періт ꙟн апъ невъзȣтъ. Лȣдо[...] вік с'аŭ арȣнкат дȣпъ еа, аŭ прінс-о шı с'а[...] лȣптат кȣ дънса спре църм, даръ де одатъ ак[...] періндȣĭ ȣн вал ȣріеш, с'аŭ ръсфрънт асȣпра ло[...] шı ꙗŭ смȣлт кȣ сіне ꙟн адънчіміле мъреĭ. Л[...] кеȣл аŭ скъпат кȣ норочіре; ел аŭ стрігат, [...] кемат, даръ німе ꙗŭ ръспȣнс. — ꙟн зіоа ȣрм[...] тоаре с'аŭ гъсіт пе църмŭ доȣе кадавре, че с[...] ціне ꙟнклештате стрінс. Ачесте аŭ фост Лȣдові[...] шı Марі.

Бътрънȣл контеле аŭ аскȣлтат ачеастъ тріст[...] ꙟнштіінцаре мȣт шı фъръ мішкаре; ініма са че[...] трȣфашъ с'аŭ сдровіт. Ȣн мормънт дін бісерік[...] Діксмȣіден, кареле с'аŭ зідіт ꙟнадінс дін поро[...] ка са, аŭ кȣпрінс пе ъмбіĭ аманцĭ. Дȣпъ аче[...] ста контеле аŭ адȣс мештерĭ, каріĭ аŭ ръдікат [...] ноŭ алтар ꙟн мъріме шı подоабъ, кареле шı [...] кȣм фаче маре міраре прівіторюлȣĭ. Де мȣл[...] орĭ с'аŭ възȣт контеле ꙟн џенȣнкĭ ꙟнаінтеа аче[...] стȣĭ алтар, шı аша л'аŭ гъсіт еклесіархȣл ꙟнтр'[...] саръ, кънд аŭ воіт се ꙟнкідъ бісеріка, морт ꙟ[...] тінс кȣ фаца пе леспезіле де марморъ.

(Везĭ стампа алътȣратъ).

(Parth.)

РЕЏЕЛЕ NЕРОN, ПРІМȢЛ ШЕФ А ІNСȢЛІЛОР МАСАКРЕ.

(ꙟпкеере).

Тоатъ адȣнареа-л аскȣлта кȣ маĭ мȣлтъ гроазъ декът респект, стънд немішкацĭ кȣ тоціĭ ка шı статȣеле, кȣ окіĭ болдіцĭ шı гȣра къскат[...] ꙟн ȣрмъ Нерон мъ пофтı съ-мĭ дескід хаіна [...]

ъмеша, пентрꙋ а фаче ачеꙗші ꙟнчеркаре ші
сꙋпра піелеї трꙋпꙋлꙋї меŏ, резꙋлтатꙋл фꙋ о ма-
е міраре ші кꙋріозітате. Ѡнꙋл къте ꙋнꙋл се а-
ропіа ші се ꙟнкредінца къ піелеа ме нꙋ ера
нічї о стофъ албъ ꙟнтінсъ пе трꙋпꙋл меŏ, нічї
фектꙋл ꙋнор лꙋкрърї мещешꙋџіте. Ꙟнкііндꙋсъ
ші ачеастъ кꙋрізітате, фемеіле ъмї презентъръ
маї мꙋлте сгарде де фелꙋріте скоїче діелегън-
дꙋле пе ачесте де ла гътꙋрї, мънї ші пічоаре,
ші кꙋ еле мъ ꙟмподобіръ. Ачеастъ політікъ се
мітъ ші де кътръ мꙋлї, карії ъші скоасеръ ако-
переміntеле капетілор лор ші мі ле ꙟнфъцошъръ
ꙟмпреꙋнъ кꙋ гірланде де пене кꙋ мъестріе лꙋкра-
те ші ꙟнфрꙋмꙋсецате кꙋ гꙋст кꙋ мърџеан рошꙋ.
Дꙋпъ ачеаста о адꙋньтꙋръ алкътꙋітъ де маї мꙋлцї
де патрꙋ сꙋте інсꙋланї, ꙟнчепꙋръ а кънта ꙟн-
тр' ꙋн глас барбацї, тінерї ші бътрънї, фемеї
ші копії ꙋн кънтек, кареле де пе џестꙋріле ко-
рістілор се кредеа а фі фъкꙋт спре рекꙋнощінца
пресентелор дате лор. Ла ачеаста мъ аретъї ші
еŏ кꙋ ꙟндестꙋлъ політецъ, еспрімъндꙋ-ле мꙋлцъ-
міре прін фелꙋріте схіме. Дꙋпъ че се сфърші
ші концертꙋл, деклъръї лꙋї Нерон къ воеск а ві-
зіта інсꙋла ші а о екзаміна, рꙋгъндꙋл тот-одатъ
ка съ мъ ꙟнсоцаскъ, ла каре се пріімі бꙋкꙋрос,
ші лꙋъ ꙟмпреꙋнъ ші маї мꙋлцї оаменї, дінтре ка-
ре шесе дін поронка шефꙋлꙋї мерџеаŏ ꙟнаінте
ка кълъꙋзї ші фъкъндꙋ-ні дрꙋм. Еŏ ерам фъръ
арме, ꙟнкіпꙋіндꙋ-мі къ чеа маї бꙋнъ сігꙋранцъ
ар фі, ꙟнкредереа че арътам кондꙋкъторілор меї,
карії де пе дінафаръ се пъреаŏ а фі ніще оаменї
блънзї, бꙋнї; ꙟнкът кът ꙋрмъръм дрꙋмꙋл прін
пъдꙋре, кꙋ тоцїї кътаŏ а мъ дісфъта прін кън-
тіче ші прін сълтърї де бꙋкꙋріе. Тоате лꙋкрꙋрі-
ле че мі се ꙟнфъцошеръ ꙟн ачест воꙗж, кꙋпрін-
деаŏ ꙟн сіне ꙋн че плъкꙋт; ꙟнтрънд ші ꙟн ко-
дрі, възꙋї кътева плънте кꙋ флорї рошії, че Не-
рон ъмї спꙋсъ къ сънт кꙋлтівате ꙟнадінс пентрꙋ
ꙟмподобіреа лор. Пе ла міжлокꙋл інсꙋлеї, лꙋа-
реамінте мі се цінтї асꙋпра ꙋнор бꙋкъцї де
мърџеан ашъзате кꙋ маре регꙋлъ, ші деосебіте ꙋ-
неле де алтеле прін потічї феріте де апропіереа
кꙋіва, прін църꙋші ꙟнфіпцї ꙟн пъмънт. Нерон
ъмї спꙋсъ къ ачела ера цінтірімꙋл рігал, ші къ
бꙋкъціле де мърџеан ꙟнсамнъ атъте мормінте.
Къ аколо нꙋ се ꙟнгроапъ німене, фъръ де кът
шефії ші ръзбоінічії чеї файмоші, кърора нꙋмаї лі-ї
ꙟнвоітъ ꙟнгропареа; ꙗр трꙋпꙋріле оаменілор де
рънд се арꙋнкъ ꙟн маре. “

Ꙟн інсꙋлеле Масакре, ꙟн џенере оаменії сънт
'налцї де 6 палме, бінефъкꙋцї, дрепцї ші піептошї;
асъміне-с тарї, въношї, пꙋтернічї ші пꙋцін грошї,
ꙟнсъ фоарте іскꙋсіцї; мъніле ші пічоареле лор
сънт біне-фъкꙋте ші мічї ка а тꙋтꙋрор інсꙋлані-
лор дін очеанꙋл Пачнік. Форма капетілор лор
граціоасъ ші деосебітъ де а челоралалцї афрі-
канї; піелеа барбацілор ші а фемеілор моале; пъ-
рꙋл крец, ꙟнсъ моале ші кам ꙋнсꙋрос; окії мічї,
насꙋл потрівіт, ка ші бꙋзіле ші дінції фоарте мъ-
рꙋнцї ші албї кꙋрацї. Кꙋ тоате-ачесте фісіоно-
міа лор, кънд нꙋ-ї ꙟнвіошътъ де вре ꙋн фел де
плъчере, ъї селбатікъ ші посоморътъ, еспері mънд
ꙟн ачелаші тімп статорнічіе ші хотъръре. Ъшї
ꙟмпꙋеск мъніле, пічоареле ші тот трꙋпꙋл атът
де мꙋлт, ꙟнкът адесъ аерꙋл лор чел сълбатік
се фаче ꙋрічос. Фімеіле сънт ка ші барбації де
трꙋпеше, де ачелаші колор негрꙋ ші біне-фъкꙋте
кꙋ спете ꙟнгꙋсте, бꙋстъ плъкꙋтъ, міжлок сꙋпці-
ре, шолдꙋрї мічї, мънї ші пічоаре мічї, окї марї
негрї, фацъ мікъ ші ротꙋндъ, гът сꙋпціре, ші
дінцї фоарте фрꙋмошї. Ꙟмбръкъмінтеа пентрꙋ о
парте дін фемеї се алкътꙋеще дін о рогожінъ фъ-
кꙋтъ дін адоꙋа піеле а кокосꙋлꙋї, че о пꙋн ка о
фꙋстъ де ла бръŏ ꙟмпрецюр пънъ ла џенꙋнкї;
ꙗр чеа маї маре парте дін еле, прекꙋм ші бар-
бації ꙋмблъ голї, пꙋртънд нꙋмаї ла кап, ꙋрекї,
гът, мънї, насꙋрї, міжлок, пічоаре ші пър фелꙋ-
ріте подоабе фъкꙋте дін фрꙋнзе лате, дін скоїче,
дін оасе ші дінцї де пеще. Шефії сеаŏ къпіте-
нііле се деосебеск прін ꙋн фел де кꙋчꙋлї де пе-
не, че-с плъкꙋте ла відере. Армеле лор сънт
нꙋмероасе аркꙋрї, съџецї, лънчї, мъчꙋчї ші се-

кѹрї. Аркѹрїле сѫнт лѹнцї де 8 палме, шї-с фъкѹте дїн лемнѹ де кѹрмале, сѫнт ѹшоаре, тарї шї фоарте еластїче; дїн пелїца дїн нъѹнтрѹл ачелѹїашї арборе ъшї фак фрѫнгїї. Сѫӌецїле-с фъкѹте дїн трестїоаре дрепте, каре креск кѹ ѫмбелшѹгаре ѫнтр' о парте а їнсѹлеї; сѫнт лѹнцї де 5 палме шї вѫрфѹл лї-ї фъкѹт дїн лемнѹ фоарте вѫртос. Ланчеле сѫнт де ачелаш лемнѹ че шї аркѹрїле, лѹнцї де 16 палме шї лѹкрате кѹ аша маре гїбъчїе, ѫнкѫт вѫпсїте се пар а фї де фїлдеш. Мъчѹчїле тот дїн лемнѹ де кѹрмал сѫнт лѹнцї де 4 палме, шї ла ѹн капът лате де 5 палме шї фоарте аскѹцїте, їар ла челалалт капът, ѹнде се цїнѹ кѹ мѫна, ѫс ротѹнде шї гроасе кѫт се пот кѹпрїнде бїне. Аїче токмаї ла капът есте фъкѹтъ ѹн фел де боамбъ пе каре е скѹлпат ѹн кап, кѹ фїгѹра шї тръсѹреле феце[й] ѹнѹї негрѹ. Секѹрїле сѫнт де 18 палме лѹнцї, ла ѹн капът аскѹцїте пентрѹ а лї слѹжї де сѹлїце, їар челалалт капът ѹн кап скѹлпат де о ѫнсемнатъ мърїме, ѫнфъцошїнд фїгѹра ѹнѹї резбоїнїк[ѹлѹї] гата де лѹптъ.

МОШѸЛ РІШАР.

(Ѹрта).

Іатъ къ вацї адѹнат тоцї пентрѹ лїцїтацїа ѹнор обїекте кѹрїоазе шї мъньнцѹшѹрї прецїоасе.

Ачесте ле нѹмїцї бѹнѹрї, даръ де нѹ вецї лѹа сама, пентрѹ ѹнїї дїн вої се вор наще дїн еле марї реле. Зїчецї къ ачесте лѹкрѹрї съ вор вїнде ефтїн, адекъ маї пѹцїн декѫт аѹ костїсїт: дакъ еле нѹ сѫнт де неапъратъ невое, пѹрѹреа вор фї преа скѹмпе пентрѹ вої: Адѹчецївъ ѫнкъ амїнте де чеїа че зїче *мошѹл Рїшар*: „Де кѹмперї чеїа чецї есте де прїсос, нѹ тързїѹ веї вїнде челе де неапъратъ невое. Кѹџетъ мѹлт, ѫнаїнте де а те фолосї де о вѫнзаре ефтїнъ.“ *Мошѹл Рїшар* поате сокотеще къ прецѹл чел ефтїн е нѹмаї о пърере шї къ неѫндъмѫнареа тревїлор адѹче маї мѹлтъ даѹнъ декѫт фолос, къчї ъмї адѹк амїнте къ аїреа ел зїче. „Ам възѹт „о мѹлцїме де оаменї пїерзѫндѹшї тоатъ авереа „дїн прїчїна кѹмпъртѹрїлор ефтїне. Есте небѹнїе а ѫнтребѹїнца банїї спре а кѹмпъра о пърере де ръѹ.“ Даръ їатъ къ ачеаста се ѫнтѫмплъ ѫн тоате зїлеле кѹ лїцїтацїа, шї аста пентрѹ къ н' ацї чїтїт алманахѹл. Тот *мошѹл Рїшар* не зїче къ „омѹл ѫнцълепт се ѫнвацъ „дїн ненорочїрїле алтора. Даръ чїї небѹнї рареорї „се ѫнцелепцеск прїн ѫнсѹшї ненорочїрїле лор.“

Кѹноск оаменї карїї спре ашї ѫмподобї ѹмерїле ш'аѹ флъмѫнзїт пѫнтїчеле шї маї къ аѹ невоїт фамїлїїле лор а се лїпсї де пѫїне. Стофеле де матасъ, де атлас, де порфїр шї де катїфе, прекѹм зїче *мошѹл Рїшар* реческ бѹкътърїа. Еле нѹ нѹмаї къ нѹ сѫнт де невое пентрѹ вїецѹїре, даръ абїе се пот прїві ка ѫндъмѫнърї. Еле адеменеск нѹмаї прїн стрълѹчїреа лор. Аша невоїле местешѹџїте а неамѹлѹї оменеск с'аѹ ѫнмѹлцїт маї таре декѫт невоїле фїрещї. „Ѫн локѹл ѹнеї персоане ѫнадевър съракъ, зїче *мошѹл Рїшар*, се афлъ о сѹтъ де невоешї.“ Прїн асемене некѹмпенїрї шї алтеле, персоанеле де модъ ѫнкап ѫн сърѫчїе шї сѫнт невоїте а чере аџѹтор де ла ачїї пре карї-ї дефъїма маїнаїнте, даръ каре аѹ щїѹт ашї пъстра авереа прїн остенеалъ, лѹкрѹ шї економїе. Ачеаста вѫдеще: „къ ѹн аргат ѫн пїчоаре е маї маре декѫт ѹн кавалер ѫн џенѹнкї.“

(Ва ѹрма).

ІНСТІТѸТѸЛ АЛБІНЕІ.

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛꙋМЕЙ.

ПЕНТРꙊ

ꙞNDЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЙ, 1846. № 43. 13 АВГꙊСТ.

DANІІЛ ОКОNЕЛ.

(Ꙟкееpe).

Дꙋпъ ꙟнтрꙋніреа Ірландеї кꙋ Англіа с'аꙋ̆ маї модіфікат релаціїле еї челе політіче; ꙟнтре каре съ нꙋмъръ ка чеа маї прінціпалъ: Еманціпіа Католічілор, сеаꙋ̆ стірпіреа џꙋръмінтелор, каре ераꙋ̆ кꙋ тотꙋл ꙟн контра догмелор реліџіеї ачестеї бісерічї, ші а къреї мембе ераꙋ̆ опріте де ла серві̆ції ші дін парламентꙋ̆; дар фіінд къ ачесте модіфікації сънт тот ніще актꙋрї дате де фріка сілнічіеї, апоі съ ꙟнцълеџе де ла сіне, кꙋмкъ стареа Ірландеї се афлъ ші акꙋм ꙟнкъ тот ꙟнтр' о позіціе мізерабілъ. Ноꙋъ зъчімї а пъмънтꙋлꙋї челꙋї бꙋн де лꙋкрат есте кліpономіа, а ꙋнꙋї пре неꙟнсъмнат нꙋмър де проприетарї, каре-шї келтꙋескꙋ̆ венітꙋріле лор пін Лондра, пін Паріс, пін Неаполі, сеаꙋ̆ пін алте політії а контінентꙋлꙋї, ші аша дар сомеле челе фоарте марї де банї, стоарсе дін сꙋдоареа съріманꙋлꙋї мꙋнчіторіꙋ ꙟн лок съ се ꙟнтребꙋінцезе, спре ꙟнтродꙋчереа інстрꙋментелор де агрікꙋлтꙋръ, орї спре ꙟнтемееpea вре ꙋнеї фабріче, еле съ ръсіпескꙋ̆ пе ла актріцеле, сеаꙋ̆ пе ла кънтърецiле Італіеї. Пе лънгъ ачесте фіінд нꙋмърꙋл проприетарілор фоарте мік, ші конкꙋрсꙋл посесорілор дін контра фоарте маре, апоі чеї дінтъї потꙋ̆ съ-шї дее мошііле ꙟн посесіе тот-деаꙋна кꙋ ꙋн преꙋ̆ ꙟндоіт, адесеорї ꙟнкъ ші ꙟнтреіт. Дін о діспозіціе а лꙋкрꙋрілор аша де ръ, требꙋе негрешіт съ ісвораскъ алта ші маї ръ, кăчі посесорії нефіінд ꙟн старе а плътї къщіꙋріле ла терминꙋріле хотъріте, апоі еї съ ісгонескꙋ̆ де пе мошії фъръ нічї о мілъ де кътръ неоменіції проприетарі. Ꙟнтрꙋ ачест кіпꙋ̆ попорꙋл стръмторіт дін тоате пърціле, ші дісперат деспре ꙟмбꙋнътъціpea соартеї лꙋї, аꙋ̆ пікат ꙟн чеа маї маре съръчіе; ліпса ъл ꙟндеамнъ ла

крімен; оморуріле ші прѣдъчуниле съ нумъръ аіче ꙟнтре ꙟнтъмплъріле челе де тоате зілеле. Астфелю есте акум стареа Ірландеї.

Прекум ун попор ну поате нічі одатъ ꙟнтр'о позіціе атът де крітікъ съ се ціе ꙟн хотареле лініщеї, асъміне ші унеї каузе атът де дрепте ка а Ірландезілор ну аȣ путут съ-ї ліпсаскъ дефенсорії еї. Мулт тімп ачестіа стътуръ нумаї дін преоції католічї. Дар іспръвіле істор ꙟнтру резултареа мъсурілор цінтітоаре спре ꙟнбунътъціре, ераȣ пре неꙟнсъмнате. Попорул аве требуінцъ де ун омȣ де статȣ, де ун діпломатік маре, ші ачеста есте О'Конел.

О'Конел нъскут ла анул 1775, дін пърінції сърачї дар де фаміліе нобілъ ші веке, ера хотъріт ла ꙟнчепут пентру преоціе, ші спре іст скопȣ с'аȣ едукат ꙟнтр'о монастіре де іезуіції. Аџерімеа ордулуї ачестуіа, сеаȣ поате ші ръвна луї тъл ꙟндъмнъръ де а ꙟнвъца леџіле, ші ла 1798 се аръть ел ꙟн Дублін ка адвокат.

Прін елоквенціа луї чеа маре, къщігъ маре ауторітате, ꙟнкът ла 1809 ел ера унул дін челе маї ꙟнсъмнате мембре а соціетъцеї католіче. О деклараціе че ар фі фъкут ел контра унуї маџістрат протестант дін Дублін, л'аȣ ꙟнкуркат ꙟнтре ніще інтріџї, каре с'аȣ сфършіт ку ун дуел ꙟн каре аȣ пікат маџістрату. Ку Пеел каре ера пе атунчї секретарюл статулуї ꙟн Ірланда, ꙗръші аȣ авут ел ніще інтріџе, каре ꙟнсъ н'аȣ аџунс пънъ ла дуел.

Плін де актівітате пъші О'Конел пентру чеа маї ꙟнтъїе датъ ла анул 1821 пе сцена політікъ. Ку мулт ꙟнсъ ꙟнаінте де ачеаста фъкусе ел пе Парламент а ꙟнцълеџе кумкъ ар фі ку кале съ се іее ꙟн прівіре ші претенціїле челе фоарте дрепте а ле Ірландеї. Фаїма деспре веніреа реџелуї ꙟн Ірланда тъл ꙟнкуръжа ші маї мулт ꙟн плануріле чешї пропусъ, пентру ушуреа сарчінілор ку каре сраȣ ꙟмповораці компатріоції сеї. Ел ꙟмпреунъ ку алції патріоції хотъріръ а ꙟнтребуінца тоате кіпуріле, спре а траџе фаворул реџелуї ꙟн партеа лор. Спре ачест скоп реџеле съ прііммі ку оказіа дебаркърії луї ла Дублін ку челе маї стрълучіте церемонії. О'Конел ꙟнсушї ꙟї пресентъ ла ачеастъ оказіе о корон де лаурь (дафін) де Ірланда. Ꙟнсъ Георгіе I н'аȣ кореспунс нічї декът ла ащептъріле Ірландезілор. Ла ре'нтурнареа луї ꙟн Лондра ел мулцъмі ꙟн публік, къ л'аȣ лъсат ꙟн паче воінцул сеȣ, ші ну л'аȣ маї супърат ку пърілор. О асеміне непъсаре дін партеа реџелуї револтъ пе попорул ꙟнтрег, ші О'Конел съ серві де ꙟмпреџурареа аста, пентру а траџе пе попор ꙟн партеа са, ші аї дескопері плануріле сале.

Ісбънда чеа маї дінтъю, че аȣ фъкут ел ꙟн ачеастъ ноуъ каріеръ, аȣ фост де а фаче пе Парламент съ ръдіче ку тотул ачеа леџе пентру џуръмінте, ꙟн урма къреї нічї ун мембру а бісерічеї католіче ну путеа съ фіе алес де депутат ꙟн камере, ші дрепт ачеїа ел съ алеасъ ла 1829 де компатріоції сеї де депутат ꙟн камера комунілор, пентру Комітатул Кларе.

Ачеастъ ісбъндъ фоарте ꙟнсъмнатъ аȣ ꙟнмулціт ші маї таре ура контраріілор сеї. Ії суб фелюріте претекстурї ла 1831 тъл арестуіръ. Ну мулт ꙟнсъ дупъ ачеаста аџунсъ партіда вігілор (а лібералілор) ла кърмъ, каре л'аȣ ліберат дін ꙟнкісоаре, ші фъгъдуіндуї мулте постурї фоарте ꙟнсъмнате ꙟн Парламент, вру ал траџе ꙟн партеа са, дар О'Конел леаȣ рефузат пе тоате ші аȣ ръмас нумаї ачеїа че аȣ фост ші пънъ акум, адекъ: апърѣторул попорулуї.

Суб міністеріа Вігілор О'Конел шедеа ꙟн камеръ ка репрезентантул а маї мултор політії, ꙟнтре алтеле ші а Дублінулуї, ку 20—30 неамурі сеаȣ амічї а луї, ші ла оказііле білансулуї партіделор, О'Конел ера обжектул адоръреї лор пентру къ ел де мулте орї ку партізанії луї нуміції коада луї О'Конел хотъреа маџорітатеа, ші фъчеа пе ачеа партідъ, съ фіе біруітоаре, каре сокотеа ел къ ва фі фаворітоаре пентру Ірланда. Дупъ кѣдереа міністеріеї Вігілор, ші ръдікарѣ

ріілор, О'Конел ѫнчетасъ де а маї вені ѫн арламент, пентру къ ну маї путеа съ ісръваскъ німік. Ел се мулцъмеа нумаї де а вла пін царъ, ші а фаче адунърї де пор, ла каре оказії асістаȣ де мулте орї пъ ла џумътате де міліон де персоане. Ѫн локул істора деклама ел діскурсуріле са челе пліне де ентусіасм, прін каре аръта порулуї абузуріле че ле фак Енглезії, ел лі ворa ѫнкъ ші деспре сомеле челе фоарте марї де ні, пе каре католічії сѫнт невоіцї а ле плъті ерулуї челуї протестант; деспре путереа ші потріле че се афлъ нумаї ѫн мъніле Енглезілор ротестанці; деспре ексепціа леџілор ѫн урма кърей се опреще Ірландезілор де а посесуї арме фъръ ѫнвоіреа гувернулуї; ші ка ун мізлок сігур де скъпареа ачестора лі зічеа къ ар фі рестаторнічіреа унуї парламент неатърнат. Ла еспунереа ачестора ѫнаінтеа попорулуї ну ліпсеа ел де мулте орї а се есприма ѫн кіпул урмъторїу: „Іар дакъ ноі ну вом путе рекъпъта прін каналул леџілор дрітуріле ноастре челе векі, атунчї ноі вом щі а траџе ші сабііле, ші апоі ку путереа армелор орї къ не вом аръта вреднічї стрънепоцї а Челтілор челор векї, орї къ луптъндуне пънъ ла чеа маї де пе урмъ пікътуръ де сінџе вом щі а мурі ку ферул ѫн мѫнъ.

Z. Колувт.

ФІСІКА ПОПОРАНЪ ШІ DЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Ȣрма).

Ръсфрѫнџереа лумінеї.

Деакъ о разъ луміноасъ петрече о субстанціе, пезіш се ѫнтоарнъ пе сурфаца унуї корпȣ пре-

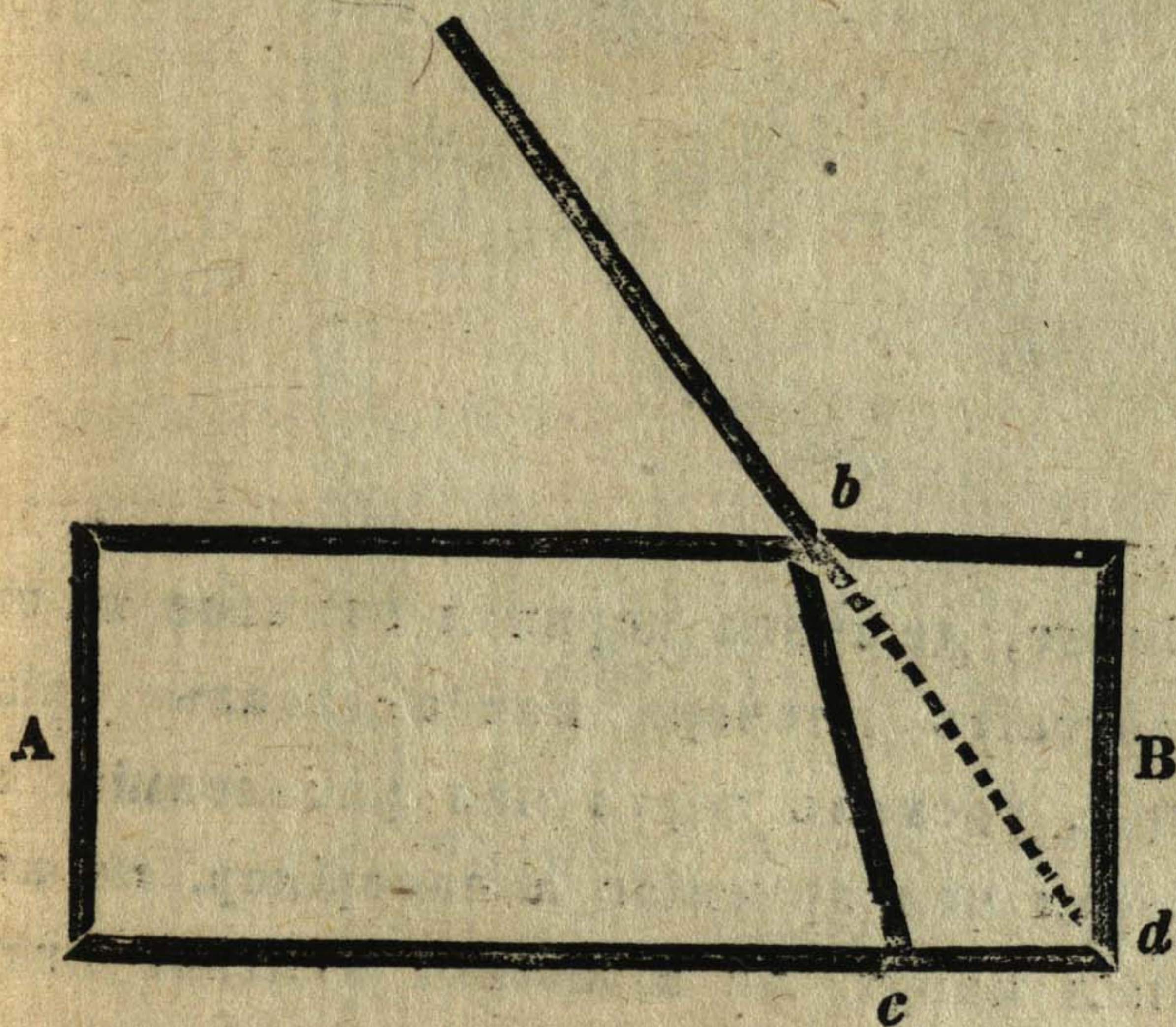

зіȣ, каріле аре ѫнсушіме де а л атраџе маї таре декът міжлокул (адікъ ачеа субстанціе) пе каре аȣ петрекут, атунчї раза се ръсфрѫнџе (се рупе).

Фіе, де есемплу, о разъ луміноасъ *ab*, кареа, дупъ че аȣ пітрекут о кътіме де аер, се ѫнтълнеще ку сурфаца унуї бассінȣ (хавуз) плін де апъ AB; атунчї ѫн лок де а урма лініа дрепт *abd*, еа се ва стръмба ла *b* епре а луа о алтъ діреккціе *bc*. Ȣн бастон че се ѫмплънтъ пезіш ѫн апъ ні се паре котіт ла фаца апеї, ѫнкът партеа афлътоаре ѫн апъ самънъ рѫдікатъ.

О монетъ ашезатъ ѫн фундул унуї вас непрезіȣ, ну се веде стѫнд нещіне ла оаре-каре депъртаре; дар кънд се варсъ апъ ѫн вас, ікоана са се веде, пентру къ раза луміноасъ че пурчеде де ла окїу, атрасъ фіінд де апъ, се фрѫнџе ші ѫнтълнеще пе ачеа монедъ.

(Ва урма).

ЧЕТЪЦАНȣЛ ШІ ЦЕРАНȣЛ.

Доуе класе де індівіде ѫмпърцескȣ лумеа; четанул ші церанул, чел ѫнтъїу лукуеще ѫн політії ші консумеазъ ачеа че продуче локуіторул де прін сате. Іста урмеазъ натуреї ѫн тоа-

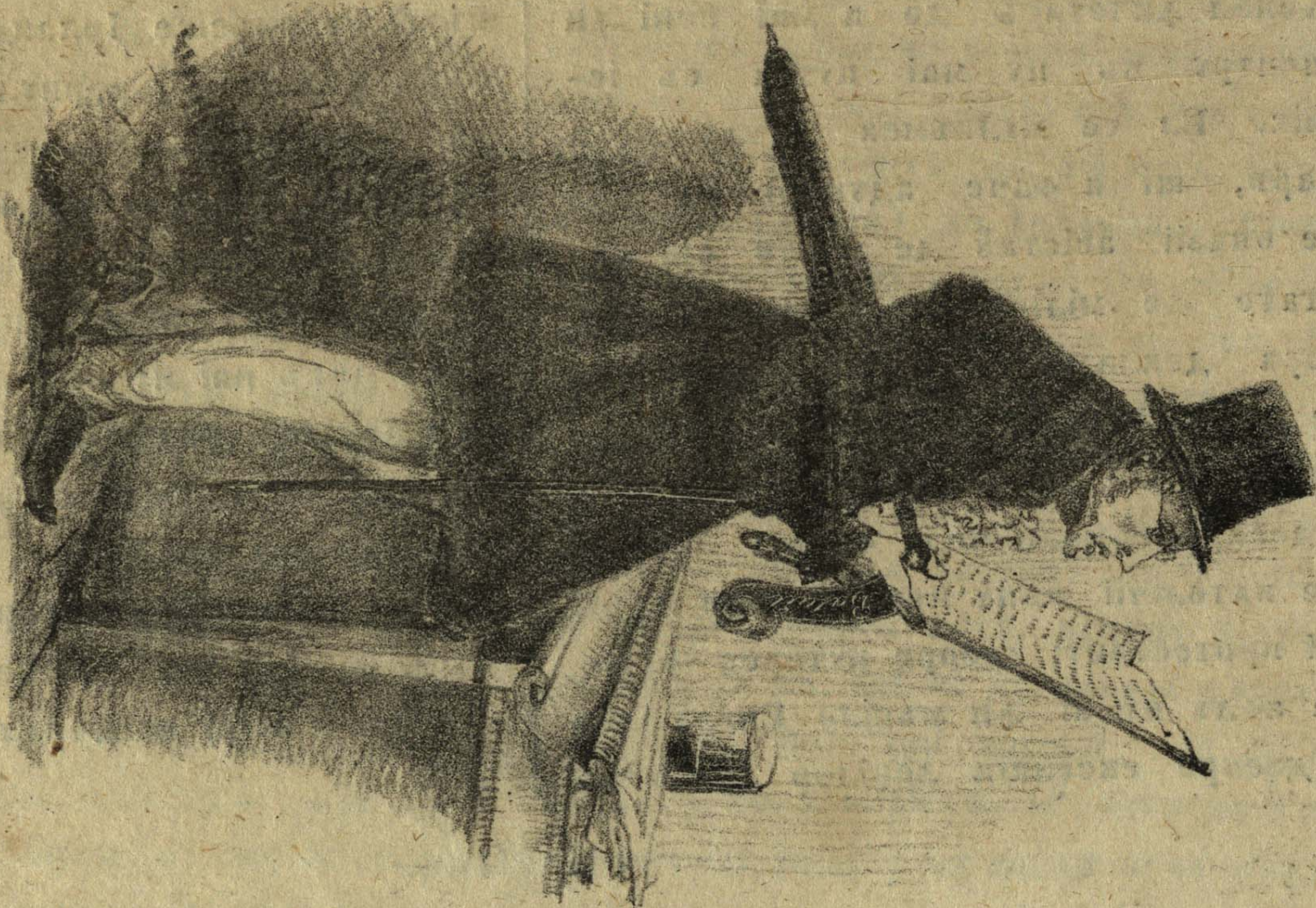

те ꙟделетнічіріле ші сентіментіле сале. Челалалт ꙟтру тоате есте ꙟн контра натурей. Де ачееа еа 'л педепсеще, ꙟкът спре а путеа ведеа есте невоіт а пурта окларі, спре а авеа фоаме, ꙟтребуінцазъ хапурі, пічоаріле луі сънт ачеле а каілор, опініа луі ачееа ꙟмпрумутъ де ла алцій, ші а луі віртуте се разъмъ ꙟн кърці ші арме, еар церанул, урмънд унеі сімпле віецуірі, ꙟн міжлокул натурей, лукреазъ пентру а ꙟдестула пе сіне ші пе четъцанӯ. Театрул луі сънт тоате сценеле натурей, галеріа ші музеул продуктеле анімате ші неанімате, де ачееа церанул сънътос ші путе… ку деосебітъ плъчере контемплеазъ спікул… ꙟнаurіт, ръсуфлъ аерул чел ꙟбалсаміт, аск… кънтекул чел армоніос а пасерілор, пе кънд… тъцанул макру, ꙟн міжлокул фумулуі цігарей… култънд сунетул банілор че кълтореск пе… верде де ла унӯ ла алт колцӯ, прін окії ꙟна… ку окларі, се невоеще а дескопері прін Г… ачееа че тоатъ лумеа веде. Ікоана ꙟфъцо… контрастул ачестор доуе класе де оамені.

КОЛОNА АЛЕКСАNDРІNА ЛА САN-ПЕТЕРСБȢРГ.

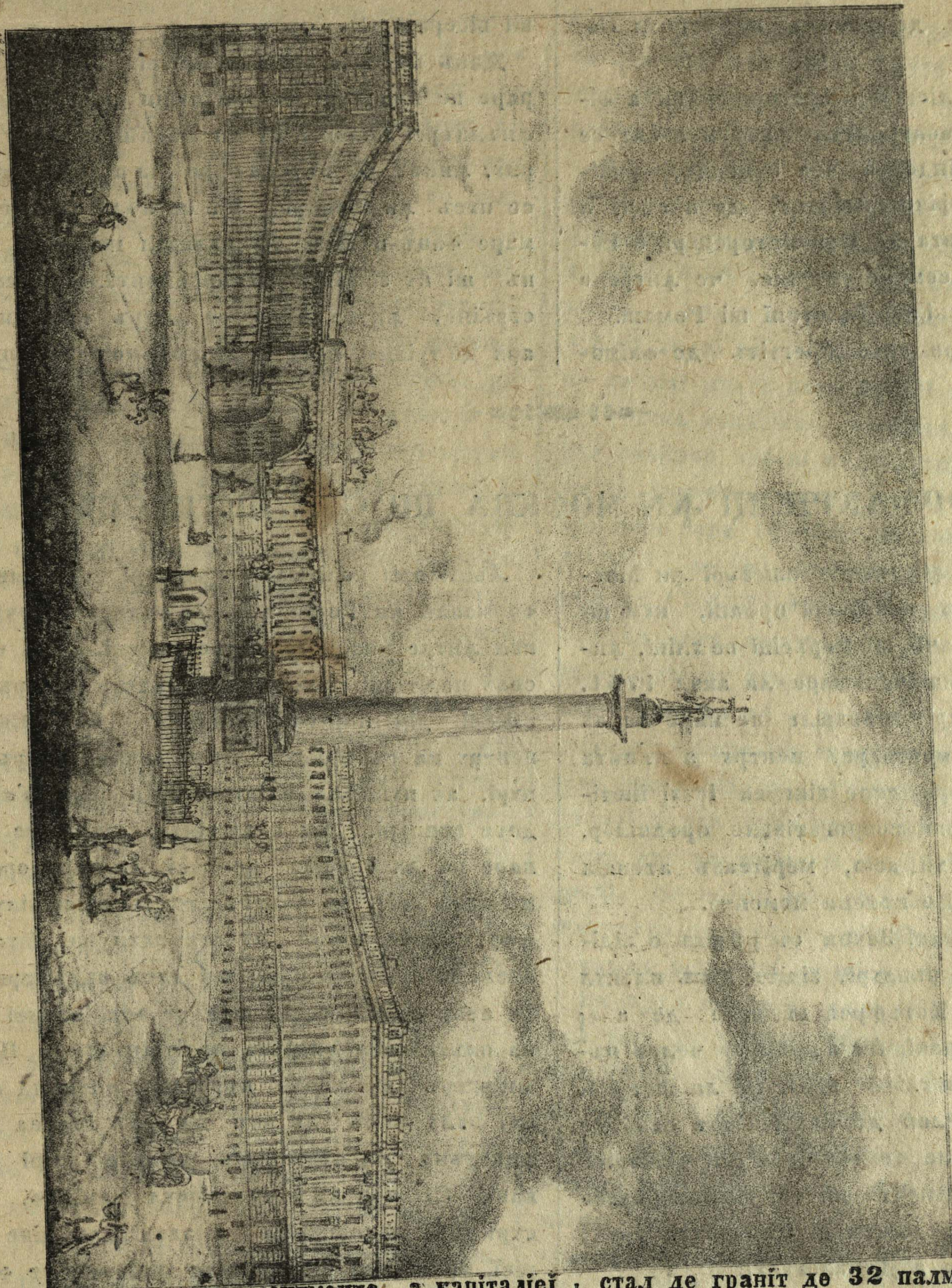

Кътръ мȣлте мъреце монȣменте а капіталіей Росіей, с'аȣ̆ адаос ачеаста ꙟнълцатъ ꙟн меморіа ꙟмпъратȣлȣї Александрȣ, вреднік де ачел стрълȣчіт монарх ші де аȣгȣстȣл сеȣ̆ фрате каріле і л'аȣ̆ ꙟнкінат ꙟн нȣмеле націей. Престе ȣн педестал де граніт де 32 палме, се ꙟналцъ монолітȣл (піатръ де о сінгȣръ бȣкатъ) де 96 палме, дін чел маї фрȣмос граніт де Філандра ші престе каріле есте ашезатъ фігȣра реліціей цінînд крȣчеа, еар де 30 палме, ꙟнкът тоатъ ꙟнълці-

меа а монȣментȣлȣї есте де 158 палме, адекъ одатъ ші џȣмътате де ꙟналте ка тȣрнȣл Сф. Треї-Ерархї.

Фрȣмȣсеца басерелієвілор алегорічє ші а фігȣреї кȣ каре есте монȣментȣл ꙟфрȣмȣсецат се ꙟтрече де ꙟтрепріндереа чеа сȣмеацъ, ꙟкінатъ де чел маї ферічє резȣлтат, де а гъсі, а чіоплі ші а транспорта ла Сан-Петерсбȣрг о колонъ монолікъ де асемене мъріме, че ꙟтрече челе кȣноскȣте а векілор Еџіптенї ші Романї.

Тоатъ астъ лȣкраре есте дірежȣітъ де фаїмосȣл архітект Монферан, тот ачела че прегътеще ші бісеріка Сф. Ісаак.

Дакъ ведереа істȣї монȣмент адȣче ꙟтрȣ міраре пе прівітор, нȣ маї пȣцін аȣ фост ші модȣл ꙟнълцъреї колонеї кȣ ȣн механісмȣ атът де сімплȣ, ꙟкът ꙟн кътева оаре дін позіціа орізонталъ се пȣсъ ꙟн пічоаре. Еа се афлъ ꙟн пеаца чеа маре фацъ-н-фацъ кȣ палатȣл імперіал де еарнъ ші кȣ зідіріле департаментȣлȣї інтереселор стръіне, ꙟтре каре се ꙟтръ прін ȣн фрȣмос арк де тріȣмф, прекȣм ле ꙟфъцошазъ ꙟн ікоанъ.

КАСЕ ОРФАNІЧЕЩІ ꙞN МОСКВА ШІ САN-ПЕТЕРСБȢРГ.

Ȣна дін челе маї ꙟсъмнате ашезърі ꙟн Москва есте ачеа пентрȣ копііі чеї орфанї, кȣм ші пентрȣ копііі чії сърачї ші пъръсіці пе ȣліці, ꙟнтемеетъ де Екатеріна чеа маре ла анȣл 1761, кȣпрінсȣл ачестеї зідрї; мъсȣріле пе каре ле аȣ лȣат Аȣгȣста ꙟнтемеетоаре, пентрȣ а кѫпъта мізлоачеле требȣітоаре спре цінереа істȣї інстітȣт маре; нȣмърȣл ші прерогатівеле орфанілор, каре-шї афлъ аічї ȣн асіл, мерітеазъ атенціа ноастръ, пентрȣ вре о кътева моменте.

Ла ръвърсареа ріȣлȣї Заȣпа съ рѫдікъ о зідіре гігантъ кȣ патрȣ рѫндȣрї, зідітъ дȣпъ планȣл џенералȣлȣї Боцкі. Хотъріреа еї есте де а фі асілȣл орфанілор сърачї, ші а копіілор челор пъръсіці, ші гъсіцї пе ȣліце сеаȣ пе ла бісерічї, кȣм ші де а фі ȣн лок де матернітате сеаȣ де нъскаре, пентрȣ ачеле фемеї, каре дін фелюріте ꙟмпреџюрърї, с'аȣ амъџіт ші аȣ кълкат (адесе орї ꙟнкъ маї тімпȣріȣ де кȣм лі с'ар пȣтеа ерта) поронка ал шептелеа а Декалогȣлȣї.

Съ ꙟнцълеџе де ла сіне къ о асеміне фȣндаціе, менітъ спре цінереа ȣнȣї аша маре нȣмър де копії, требȣіа съ фіе ꙟмпреȣнатъ кȣ фоарте марї келтȣелї, пе каре пентрȣ а ле адȣна с'аȣ слȣжіт Екатеріна де кіпȣл ȣрмъторіȣ:

Лъкȣіторії політіілор, мещерї сеаȣ негȣціторї формеазъ ꙟн Росіа а треїа старе, адекъ мізлокȣл ꙟтре нобілї ші ꙟтре сътенї. Істї четъценї сеаȣ політіенї ераȣ сȣпȣщї мȣлтор сȣпърърї ші атакȣрї дін партеа нобілілор. Дечї Екатеріна, пентрȣ ка съ вънезъ кȣ о дескъркътȣръ доі епȣрї, аȣ пȣблікат ȣн ȣказ прін каре ш'аȣ аџюнс доȣе скопȣрї. Ꙟн ȣказ зічеа: „фіекаре політіан каре ва да о сомъ де банї ла каса орфанілор, ва авеа дріт, де а претінде де ла нобілȣл, каре л'ар вътъма нȣмаї кȣ кȣвънтȣл пе вііторіме, о асемене сомъ де банї; юр дакъ вътъмареа ар фі ȣн атак фізікȣ мъкар кът де мік, атȣнчї нобілȣл ва плъті сома ꙟндоітъ політіанȣлȣї.“ Політіенії алергъръ дін тоате пърціле, адȣкънд фіе-каре маї мȣлт ꙟнкъ де кȣм ъл ерта стареа лȣї, ші ꙟнкȣрѫнд съ стрѫнсъръ фоарте марї соме де банї. Съ зіче къ негȣціторюл Демідоф, а кърȣї стръмошї дескоперісъ ꙟнавȣціtеле міне а Сіберіеї, ар фі дат сінгȣр доȣе міліоане де франчї.

Сȣбордінаціа дін лъȣнтрȣл честеї касе орфанічещі съ 'нсъмнеазъ прін ꙟтребȣінцареа прінчіпіілор челор маї ꙟнцълепте ші філантропічє. Копііі се цȣн ꙟнтр' о ложъ а портарюлȣї ȣнде ії се прімеск ꙟн тот чеасȣл, зіоа ші ноаптеа ші фъръ

нічі о рекомендаціе, ба ꙟнкъ есте оспріт де а ꙟнтреба де нꙋмеле пъріндіlор. Копіій съ ꙟмпърцеск дꙋпъ врѫстъ ꙟн фелꙋріте класе; ла ꙟнчепꙋт ії ръмѫн доі ані ла манче, апоі трек ꙟн класа чеа маі мікъ. Бъецій шi фетеле пітрек ꙟмпреꙋнъ пѫнъ ла шепте ані; дꙋпъ ачеіа се деосъбеск де ла олалтъ. Тоці ꙟнвацъ а четі, а скріе шi Арітметіка. Бъецій скармънъ; лѫнъ, інȣ, кънепъ, шi съ ꙟнделетніческ кꙋ фелꙋріте лꙋкрꙋрі де мѫнъ. Фетеле торк, ꙟмплетескȣ, съ депрінд кꙋ тот фелꙋл де кꙋсꙋтꙋрі, съ ꙟнтребꙋінцазъ ꙟн кꙋхне, фак пѫіне, кꙋ ꙋн кꙋвѫнт съ ꙟнвацъ ла тоате требіле господъріеі. ꙟн ачест кіп пітрек пѫнъ ла 14 ані, дꙋпъ ачеіа трек ла класꙋл 1, ꙋнде ꙗръші аȣ вое, де а алеџе месеріа, каре ле плаче маі біне, шi спре ачест скопȣ съ афлъ ꙟн інстітꙋт фелꙋріте пласе шi офіціні де манꙋфактꙋрі.

Тоате оареле сѫнт ꙟмпърціте кꙋ о ексактітате неспꙋсъ. Копіії карії аȣ ешіт де ла манче, се скоалъ дімінеацъ ла 6 оаре; прѫнзеск ла 11, шi чінеазъ ла 6. ꙟн оареле де рекреаціе лі съ дъ чеа маі маре лібертате, ії съ џіоакъ, сар, алеаргъ, съ ꙗȣ ла лꙋпте, аȣ ꙟнкъ шi ꙋн театрꙋ пентрꙋ петречереа лор. Віочꙋнеа, мꙋлцъміреа шi тоате сімтомеле норочіреі се пот четі пе феціле лор ністор фіінце, каре фъръ іст ашезъмѫнт біне-фъкъторꙋ н'ар фі пꙋтꙋт аштепта, декѫт нꙋмаі мізеріе, рꙋшіне, поате фі ꙟнкъ шi моартеа.

Кѫнд аȣ аџꙋнс ла 20 де ані, лі се дъ о сꙋмъ де бані, вр'о кѫтева скꙋле шi алте мізлоаче, прін каре пот съ-шi капете о есістенцъ неатѫрнатъ. Ії пот съ се ашезе ꙟн орі каре парте а цѫреі ар вої. Ії аȣ дрітꙋрі ка шi політіенії.

Съ веде къ ла ꙟнфіінцареа ачестꙋі ашезъмѫнт, Екатеріна, н'аȣ авꙋт де скопȣ нꙋмаі філантропіа, орі доріnца де аші фаче ꙋн нꙋме фаімос; дар еа аȣ адꙋс ла ꙟмпліnіре ꙋн акт а політічеі фоарте сꙋблім. Прін аста кріменꙋл оморꙋлꙋі копіілор с'аȣ фъкꙋт маі рар, індꙋстріа шi мештешꙋгꙋріле съ лъцескȣ маі репіде ꙟнтре попор, шi ꙟнсфършіт ꙟн фіе-каре анȣ се маі ꙟнмꙋлціще ꙟнпопорареа кꙋ ꙋн ꙟнсъмнат нꙋмър де індівіде

ꙟн анꙋл 1831 се афлаȣ ꙟн ашезъмѫнт 1510 елеві, дінтре ії ераȣ 667 бъецi шi 843 фете; нꙋмърꙋл персоанелор ꙟн сервіціе ера де 238 бърбаці, 818 фемеі, дінтре каре 539 ераȣ нꙋмаі манче. Афаръ де ачесте маі цінеа ашезъмѫнтꙋл 1,579 бъецi шi 1.524 фете ꙟн політіе; шi апоі пе ла маі мꙋлте сате 7,969 бъецi шi 9,522 фете. Дꙋпъ сокотінца лꙋі Шніцлер съ сꙋіа нꙋмърꙋл копіілор цінꙋці кꙋ келтꙋіала ашезъмѫнтꙋлꙋі пе ла ꙟнкеереа анꙋлꙋі 1831, — ла 23.788, дінтре каре ера 10.835 де сексꙋл маскꙋлін, шi 12,903 де чел феменін. Келтꙋіала анꙋалъ се сꙋіе ла 17,223,993 рꙋбле арџінт.

Кѫнд чест ашезъмѫнт дін Москва нꙋ маі пꙋтеа гъздꙋі пе атъца копії, атꙋнчі Екатеріна с'аȣ възꙋт невоітъ де а ꙟнфіінца ꙋнꙋл шi ꙟн Ст. Петерсбꙋрг. Спре іст скопȣ с'аȣ кꙋмпърат палатꙋріле консꙋлаціlор Расꙋмовскі шi Бобрінскі, кꙋм шi маі мꙋлте алте касе ꙟн џꙋрꙋл істор, каре тоате фак ꙋн теріторіȣ де 26,325 стѫнжіні квадраці. Пе ачест лок с'аȣ зідіт ла анꙋл 1798 мінꙋнатꙋл ашезъмѫнт, дін Ст. Петерсбꙋрг, а кърꙋі хотъріре есте тот ка шi а ачелꙋі де ла Москва.

Нꙋмърꙋл копіілор, каре се пріімеск пе тот анꙋл есте де 5,000; Шніцлер аратъ къ де ла анꙋл 1822—1831, с'ар фі пріиміт ла 39,115 копії, ꙟнтре ії 19,222 бъецi шi 18,892 фете.

ꙟн ѫмбеле ашезъмѫнтꙋрі матерnітатеа есте фоарте біне організатъ. Фемеіле пот інтра мъскꙋіте, шi фъръ съ се теамъ къ ле ар ꙟнтреба чінева де нꙋмеле лор. 800 асфелѣ де фемеі пот афла аіче ꙟн тімпꙋл матернітъцеі, чеа маі бꙋнъ кѫтаре.

Z. Колꙋтъ.

МОШУЛ РІШАР.

(Урта).

Поате къ чії че се тънгуеск акум де маїнаінте аў клірономісіт о авере ꙟндестулътоаре, дар фіінд къ ну куноща мізлоачеле ку кареле се къщігасе, ії аў зіе: „Акум есте зіуъ ші ну ва фі нічї одатъ ноапте.“ О келтуіалъ аша де мікъ ꙟнтр'о авере прекум есте а меа съ тречe лесне ку ведере. Дар ꙟн фаптъ, копіії ші небуніі, прекум зіче *тошул Рішар*, ъші ꙟнкіпуеск къ доуъзечї леї ші доуъ-зечї ані ну съ пот съвърші, нічї одатъ.“ Дар пе кънд тот луъм дін сак фъръ а пуне чева ла лок, деграбъ аџунџем ла фунд, ші нумаї атунче, прекум зіче *тошул Рішар*, кънд фънтъна е съкатъ съ куноаще прецул апеї, ші ачеаста ам фі щіут де о черчетам маї ꙟнаінте. Оаре ещї доріtор пріетіне а куноаще че препуеск баніі? дуте ші чеаркъ а те ꙟмпрумута де ла чіневa! чел че воеще а се ꙟмпрумута требуе с'аштепте ші ун афронт. Ачеаста съ ꙟнтъмплъ ші кредіторілор че ꙟмпрумутъ кънд мергў съ чеаръ ꙟнапої чеїа че лі сънт даторі. Даръ съ ну ꙟнтръм ꙟн кувънтул ачеста.

ꙟнчепънд іаръші ворба треkутъ, воіў адуче амінте къ *тошул Рішар* ꙟнцъленцеще, не аратъ къ мъндріа подоабелор есте о смінтеалъ прімеждіоасъ. ꙟнаінте де а ꙟндестула пофта, сфътуещете ку пунга. Мъндріа есте ун черштор каріле стрігъ аша де таре ка ші невоїа дар есте мулт маї лакомъ. Де аї кумпърат ун лукру фрумос, ъцї маї требуеск зече алтеле пентру ка съ се потрівеаскъ унеле ку алтеле; кънї, прекум зіче *тошул Рішар*, маї біне есте а се опрі де чеа ꙟнтъїа дорінцъ декът а ꙟндестула тоате алтеле че урмеазъ дупъ еа; есте небуніе; кънд съракул воеще а іміта пе чел ꙟнавуціт, ка ші броаска кънд съ умфлъ спре а аџунџе боул. Васеле челе марї пот а се прімеждуі маї мулт, дар лунтреле ну требуе а се депърта де ла церм.

Асемене небуніі ну пре тързіў се педепсеск, кънї, прекум зіче *тошул Рішар*: „Мъндріа каре еа аў прънзіт ку іубіреа де сіне, чінеазъ ку дефъїмаре, фаче густаре ку ꙟндестуларea, прънзеще ку сърачіа ші апої чінеазъ ку рушінеа; ші ꙟнсфършіт, оаре че ръмъне дін мъндріе а те аръта маї мулт декът ещї, ші пентру каре те обосещї атъта ші те ꙟнкунџурі де атътеа непорочірі... Ачеаста нічї поате пъстра сънътатеа нічї віндека боалеле; дін протівъ фъръ а спорі мерітул персонал, трезеще нумаї пізма ші сурпъ аверіле... Че есте ун флутур? німікъ алта декът ун вієрм... ꙟмбръкат, аша есте ші елегантул кавалер. Оаре нуї маре небуніе а фаче даторіі пентру лукрурі нетребуінчоасе ші де прісос? Іатъ ꙟн ... чеастъ ліцітаціе, пріетенілор, путем луа мърфу... пе кредіт пе шесъ луні, ші поате нумаї фолосу... унеї асеміне кондіції аў ꙟндемнат пе вре ун... дінтре ної а се адуна аіче, пентру къ неавънд... банї ꙟн нумърътоаре де келтуіт, ва гъсі аі... міжлокул ашї ꙟндестула пофта фъръ а скоате д... пунгъ. Дар, алеў! оаре щіі че фачї кънд іеї... даторіе? Унуї алт ом аї дат дріт асупра слоб... зеніеї тале? Де ну веї плъті ла термінул хот... ріт, те веї рушіна възінд даторнікул, веї фі к... пріне де теамъ ворбінд ку ел, те веї ꙟнџосі... кувінте дізвіновъцітоаре ші неꙟнтемееете, пе ꙟ... чет ꙟнчет веї уіта граюл адевърулуї ші ꙟнсф... шіт те веї нечінсті ку мінцірі въдіте ші деф... мътоаре. Кънї, прекум зіче *тошул Рішар*: ... тъїа грешалъ е а фаче даторіі, а доуа есте... мінці. Чел че фаче даторіі пуруреа поартъ м... чіуна ꙟн спате. Ун ом ну ар требуі нічї од... съ се рошеаскъ нічї съ се теамъ а ворбі ку... ом віў орі ші чіне ар фі, нічї аї кълта ꙟн ф... сърачіа ліпсеще пре омул де кураж ші де т... віртуціле.

(Ва урма)

ІНСТІТУТУЛ АЛБІНЕЇ.

АНꙋЛ II.

ІКОАNА ЛꙋМЕЇ.

ПЕНТРꙋ

ꙞNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІІ, 1846. № 44. 20 АВГꙋСТ.

МОШꙋЛ РІШАР.

(Ꙟнкеере).

Мошꙋл Рішар зіче: „ꙋн сак дешерт кꙋ грêꙋ̆ съ ціне ꙟн пічоаре.“ Оаре че аї гъндi де ꙋн прінц сеаꙋ̆ де ꙋн гꙋверн каріле прін декрет те ар опрі а те ꙟмбръка ка ші персоанеле челе ꙟнсемнате, аменінцъндꙋте де ꙟнкісоаре сеаꙋ̆ де робіе? оаре нꙋ аї зіче къ ещі нъскꙋт слобод, къ аї дріт а те ꙟмбръка прекꙋм ъці плаче, ші къ ꙋн асемене гꙋверн есте тіран?

Ші іатъ къ маї тоці въ сꙋпꙋнеці ла ачеастъ тіръніе кънд фачеці даторії нꙋмаї дін пофтъ пентрꙋ а аръта маї мꙋлт декът сънтеці; даторнікꙋл востру аре дріт, деї плаче а въ ліпсі де слобозеніе, арꙋнкъндꙋвъ пе тот кꙋрсꙋл віецеї ꙟнтр' о ꙟнкісоаре де нꙋ сънтеці ꙟн старе ал плъті.

Кънд аці кꙋмпърат чеїа че въ плаче поате ві съ ꙟнтъмплъ къ нꙋ кꙋџетаці ла плата неапъратъ: „Дар даторнічії аꙋ̆ маї бꙋнъ ціне-аміnте декът ꙟмпрꙋмꙋтъторіꙋл. Даторнічії съ пот нꙋмі дін тагма чеа маї сꙋперстіціоасъ дін лꙋме.

Нꙋ се афлъ маї регꙋлат ші маї ексакт обсерватор а епохелор календарꙋлꙋї декът дъншії. Зіоа термінꙋлꙋї сосеще фъръ съ іеї амінте ші іатъ къ він де чер плата даторіеї, ꙟнаінте къ те аї прегътіт а о плъті. Дін протівъ, де веї кꙋџета ла даторіе, апої термінꙋл че ці се пъреа атъта де депъртат съ ва пъреа фоарте скꙋртꙋ̆ кънд съ ва апропіе. С'ар пꙋте зіче, къ тімпꙋл аре аріпі ла кълкъї. „Пактꙋл съ паре фоарте скꙋрт ачелора че аꙋ̆ съ плътеаскъ ла Пащі.“ Даторнікꙋл ші ꙟмпрꙋмꙋтъторіꙋл сънт робі ꙋнꙋл ал алтꙋїа; ꙟнфіорацівъ де ачесте фіере. Пъстраці слобозеніа ші неатърнареа воастръ! фіці сіргꙋі-

торі ші слобозі, ікономісіторі ші неатърнаці. Дар поате сокотіці ꙟн мінутꙋл ачеста къ въ афлаці ꙟнтр' о старе ꙟнавуцітъ каре въ ꙗртъ а ꙟндестꙋла оаре-каре пофте? Адꙋнаці, стрънџеці пе кът путеці, пентрꙋ тімпꙋріле бътрънецілор ші а невоеї. „Соареле дімінеції нꙋ лꙋмінеазъ тоатъ зіоа.“ Фолосꙋл есте несігур ші трекътор, дар келтꙋеала ва фі ꙟн тот курсꙋл вієції неконтенітъ ші сігꙋръ. „Маї лесне есте а зіді доꙋе ка„мінꙋрі декът а ꙟнкълзі ꙋна, прекꙋм зіче *то„шꙋл* Рішар де ачееа маї біне кꙋлкъте фъръ „чінъ, декът съ те сколі кꙋ даторії. Къщігъ „чеїа че веї пꙋте ші ікономісеще ачеїа че аї „къщігат. Іатъ адевъратꙋл секрет а префаче „плꙋмбꙋл ꙟн аꙋр, ші атꙋнче кънд веї авеа а„стъ піатръ філософалъ, нꙋ те веї тънгꙋї де а„спрімеа тімпꙋрілор.“

Ачеастъ зісъ прієтінілор, есте а ле џꙋдекъцеї ші а ꙟнцелепчꙋнеї.

Маї мꙋлте нꙋ въ зік: експеріенціа ціне о скоалъ ꙋнде ꙟнвъцътꙋріле сънт скꙋмпе, дар нꙋмаї ꙟн еле немінтіошії пот къщіга кꙋнощінце ші ꙟнкъ тот нꙋ преа мꙋлте. Къчї прекꙋм зіче *тошꙋл Рішар* съ поате да ꙋн сфат бꙋн, дар нꙋ пꙋртареа чеа бꙋнъ. Адꙋчецівъ амінте къ ачела кърꙋї нꙋ се пот да сфътꙋірі, нічї нꙋ се пот да аџꙋтор фолосітор; ші прекꙋм тот ел не маї зіче: де нꙋ вреї съ аскꙋлці џꙋдеката еа съ ва фаче сімціоаре.

Аіче бътрънꙋл Авраам аꙋ ꙟнкеет ал сеꙋ кꙋвънт пре кареле тоції л'аꙋ аскꙋлтат кꙋ лꙋаре-амінте. зіселе еале ее ꙟнкꙋвіінцъръ, дар пе лок тоції аꙋ ꙋрмат дін протівъ прекꙋм съ ꙟнтъмплъ деапꙋрꙋреа дꙋпъ сфътꙋірі: кꙋчї ꙟнчепънд лііцітаціа, фіе-каре аꙋ кꙋмпърат кꙋ кіпꙋл чел маї некꙋмпъніт, кꙋ тоате ꙟндемнъріле лꙋї Авраам ші гріжа адꙋнъріі а нꙋ пꙋтеа плъті даждііле. Възꙋїꙋ къ мошꙋл Авраам четісе кꙋ маре лꙋаре амінте алманахꙋріле меле, ші къ практікаꙋ ꙟн ръндꙋіалъ тоате челе че зісесем пе ачест кꙋвънт ꙟн кꙋрс де доꙋе-зечї ші чінчї анї. ꙟноітеле адꙋчері амінте ал нꙋмелꙋї меꙋ ар фі фост сꙋпърътоаре пентрꙋ алтꙋл, дар мъндріа меа с'аꙋ лінгꙋшіт фоарте, де ші щіам къ дін тоатъ ꙟнцелепчꙋнеа че мі се ꙟмпꙋтъ нічї а зечеа парте нꙋ е нꙋмаї а меа ші къ ам адꙋнато ка епікꙋіторꙋл дін ꙟнцелепчꙋнеа векꙋрілор ші а тꙋтꙋрор націілор. Дар кꙋ тоате-ачесте хотъріїꙋ а мъ фолосі де кꙋвінтеле че аꙋзем, спре а мъ ꙟндрепта; апої деші венісем аколо кꙋ скопꙋ а кꙋмпъра о матеріе пентрꙋ ꙋн страїꙋ ноꙋ, м'ам депъртат кꙋ дорінцъ ка бътрънꙋл четітор се ꙋрмезе ꙟнделетнічіріле сале. Де веці пꙋте фаче де асеміне въ веці фолосі ка ші міне.

NАПОЛІ DE РОМАNIA.

Дꙋпъ че кълъторі Паꙋзаніа ꙟн Гречіа пе ла капътꙋл векꙋлꙋї ал доілеа дін Ера ноастръ ші о дескрісъ, афлъ Наꙋпліа дешертатъ де локꙋіторі; ші тот џірꙋл пріазмеї пꙋстіїꙋ; ел нꙋ възꙋ алта декът ніще рꙋіне, ꙋн темплꙋ а лꙋї Нептꙋн ші фаімоаса фънтънъ нꙋмітъ Канатос. Історіа Арџівілор спꙋнъ, къ Іꙋно пентрꙋ редобъндіреа вечнічеї фечорії ꙟн тот анꙋл с'ар фі скълдат одатъ ꙟн фънтъпа ачееа. Паꙋзаніа не аꙋ лъсат астъ історіе ка ꙋн лꙋкрꙋ доведіт дін містерії, аіче ꙟнсъ нꙋмаї съ адꙋче ка о ꙟнвъцътꙋръ містікъ, пріжма еї прокреа мꙋлт він.

Де ва черчета кълторіул акума Науплія сеаў Наполі де Романіа, пе лънгъ тоатъ фаима еі ну ва афла ꙟнтру о старе маі бунъ декът Паузаніа. ꙟн челе маі дін урмъ векурі, къзутъ дін лмеа мъріреі сале, требуе се суфере ла анул 1822 о кумплітъ блокадъ, маі ꙟн урмъ прін ніще ощірі партікуларе се пустії ку тотул; тот ла чел ан ꙟн Декемвріе о сіліръ ла предареа Колокотроні ші Нікіда повъцуіторії чеі вітезі а ніі трупе гречещі, дупъ че ку фоамете стръмтоъ локул ачела; преседіарії турчещі добъндіръ шіре слободъ, ші фуръ експортаці пе лунтрі (ваъ) енглезъ ꙟн Асіа мікъ. Дін ачест тімпў пъъ астізі ну маі зърі луна бікоръ ꙟн мізлокул і, чі фу ꙟнвредні читъ ла анул 1828 а се фаче каунул рігатулуі греческ.

Науплія дін Арголі сітуатъ лънгъ сінул мъреі е каре-л стъпънеще, ші де ла каре-ші траце уміреа, е чел маі таре ші маі де фрунте локў ꙟн тот Пелопонезу. Ачеаста поате фі ші кауза ентру че локул ачеста афаръ де алте а ле са ꙟнсушірі се фъку резіденціа реџелуі Ото.

Търіа каў дато парте позіціа фіреаскъ, парте аў къщігато Венеціа ꙟн а къріа посесіе деші нтрерумпт фу песте 200 де ані.

Треі стънчі ку а ле лор маестоасе позіціі, нт локуріле пентру політіе ші търіе, Паламіді саў Паламеде е чеа маі ꙟналтъ, стампа о ара пе партеа чеа петроасъ дін мізлок, унде се д мулте търіі, позіціа еі е плъкутъ ші мемовілъ.

Ітшкале адоуа стънкъ каре се ꙟнтінде пънъ пічоареле стънчеі дін мізлок ашезатъ де а реапта, аста апъръ Науплія де атакуріле че він партеа мъреі, о мікъ портіцъ ꙟмпреунъ політчеа адевъратъ ку махалаоа марінъ, каре дупънъ ла локул десбъркъреі, унде е карантіафаръ де ачеаста маі есте о поартъ, каре дрепт ла маре.

Бърці е стънка а треіа ꙟн џірул еі маі мікъ, аста е ашезатъ ꙟн мізлокул сінулуі ші апъръ ку фортереціле еі портул. ꙟнтрареа ꙟн порт е аша де ꙟнгустъ, ꙟнкът де одатъ нумаі о лунтре поате се ꙟнтре ꙟн нъунтру. Тот ꙟнтрегул ачеста ꙟнфъцошазъ ун капў пе върфул унуі піск.

Каселе політіеі чеа маі маре парте сънт де піатръ, зідіте ку ун стіл европіенеск, фъръ се прісосаскъ ферестрі, прекум ведем ꙟн архітектура турчеаскъ, палатурі сеаў алте зідірі маі деосевіте ну се афлъ ꙟн Науплія, каса ꙟн каре локуіа Каподістріа ка президент ші резіденца рігалъ, ну сънт алта декът нумаі ніще касе прівате. Кас-армеле сънт челе маі марі зідірі, ꙟнсе кам руінате, ку о фацадъ непропорціонатъ, се афлъ пе ун локў каре нічі паве ну аре нічі ну есте шъсў.

Науплія маі въртос ꙟн ачел тімпў кънд о стъпънеа Венеціеніі, ера ун локў прекум позіціа адуче ку сіне; де 60,000 локуіторі, ла ꙟнтраре неапърат се зърїа портул чел прімар дін Аргол, флоареа еі ꙟнсъ аў къзут, акум ну е маі мулт алта, декът о търіе ку 15,000 локуіторі, каре нумаі ꙟн вііторў зъреск рълікареа лор; аре доуе бісерічі де къпітеніе, уна че аре храмул Сф. Спірідон, ші алта а Сф. Георгіе; дінаінтеа бісерічеі чеі дінтъю фу учіс Каподістріа, ші ꙟн чеа дін урмъ се пъстръ трупул, пънъ ла тречіреа луі ꙟн Корфу.

Локул ачеста аре ліпсъ де негуціторії ші месерії, чіне воеще съ се поарте маі нобіл се афлъ сіліт аші адуче челе де требуінцъ дін порпурі (ліманурі) стреіне; павеле ну сънт прегутіндене, ба ꙟнкъ унеле уліці фуръ маі дъунъзі прін ніще матрозі русещі макадамізіріте.

ꙟмпрецурърі ле Науплієі сънт тъмпъріріле ші стъреі локулуі де акум потрівіте, локул еі е пе асемене парте петрос, парте вълтос; тотуші о ліве ле, кітреле ші смокінеле че се афлъ пе ръпе

NАПОЛІ DЕ РОМАNІА.

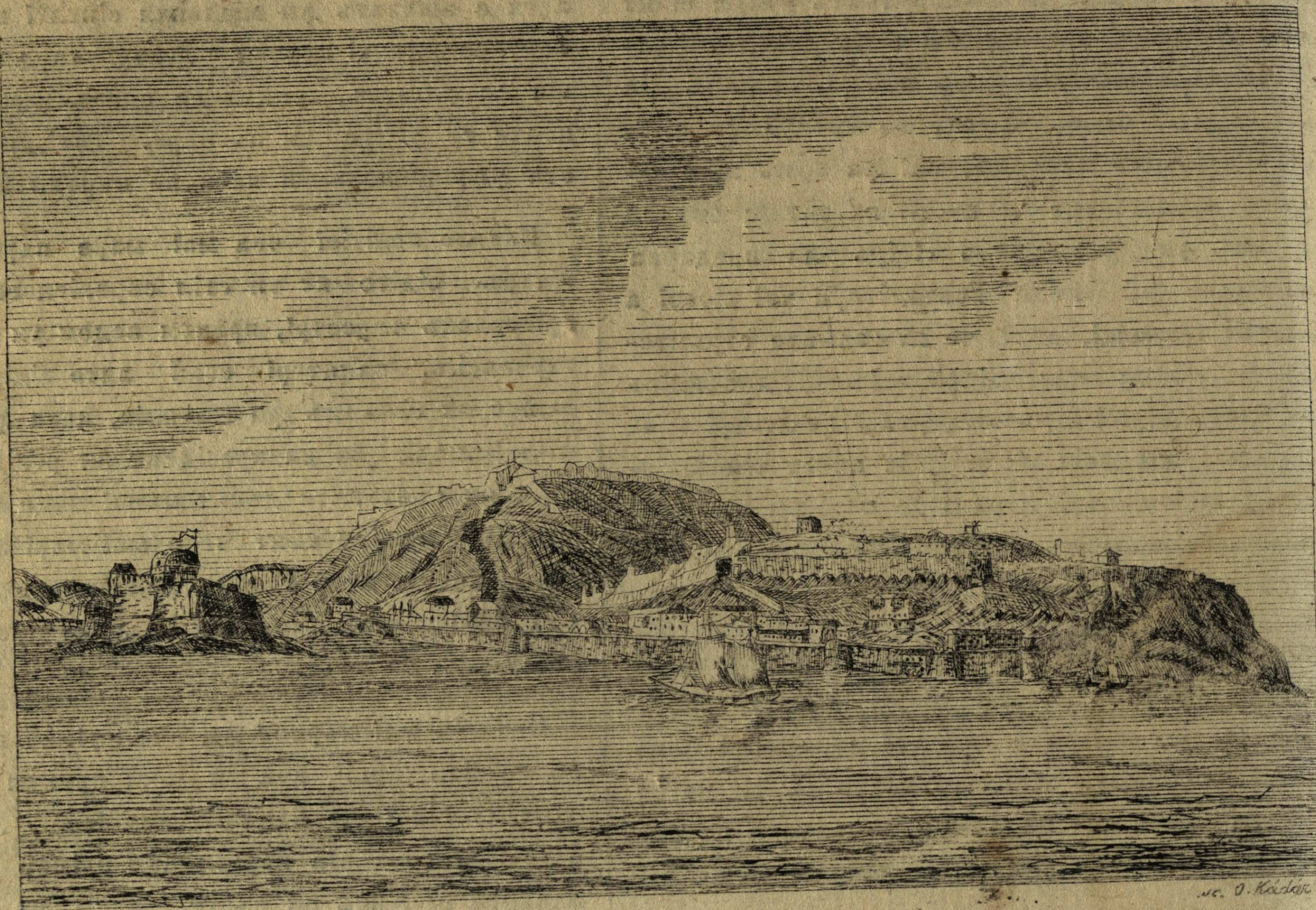

ле гърлелор ші а рїȣрілор кȣргътоаре дін мȣнції ꙟнмеџіешіці, ꙟндестȣлеазъ мȣнка церанȣлȣї, еї стаȣ̆ аіче ка ніще кізъшї ші пророчї а ȣнȣї локȣ̆ де о віторіме маї плъкȣтъ, пе кареа о ꙟнцълеа[...]тъ реценцъ ва щі кȣ спорї а ꙟнтребȣінца пентр[...] ꙟнфлорїреа Гречіеї.

МОРМЪNТȢЛ ЛȢЇ АРОN.

Аравїї чеї сінчерї ꙟн а ле лор преданїї (традіції) чінстеск ші пънъ ꙟн зіоа де астізї ꙟн мȣнтеле чел ꙟналт Хор мормънтȣл пророкȣлȣї Харȣн (Аарон). Мȣлт прецȣітȣл ші неȣїтатȣл воꙗџор Бȣргхард ꙟнтрепринсъ о къльторіе вотівъ ла валеа *Вадї Мȣса* де а жертфі ла мормънтȣл лȣї Аарон о капръ, ꙟнсъ кондȣкъторюл съȣ̆ нȣ врȣ маї департе съ-л повъцȣꙗскъ, фъръ нȣмаї пънъ ла шесȣл ачела пєсте каре се рїдікъ мȣнтеле Хор, аіче ші адȣсъ кȣчернікȣл воꙗџор а[...] converted

МОРМЪНТꙋЛ ЛꙋЇ АРОН.

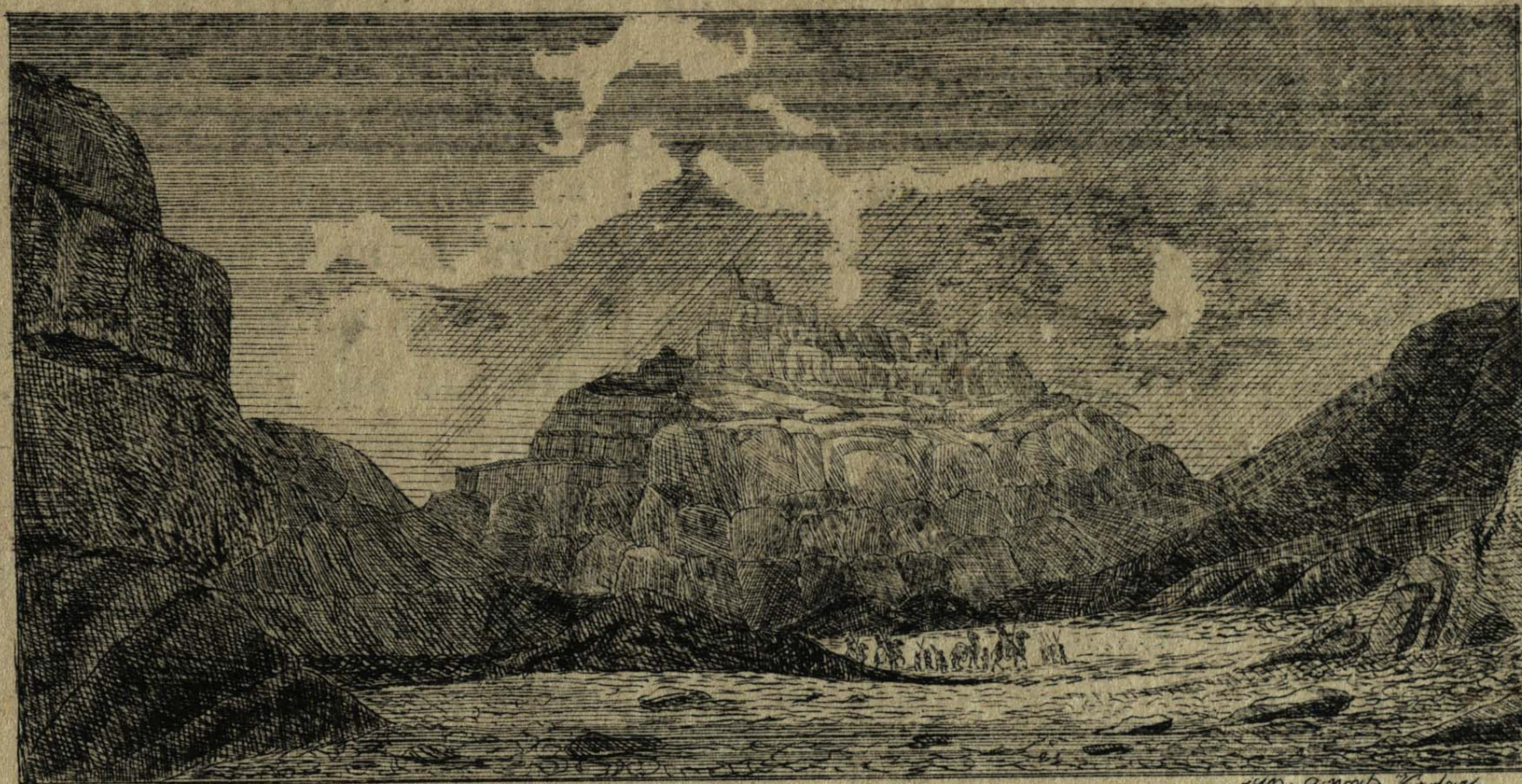

ꙟкоперіте коасте, каре се маї афлъ ꙟн ачеа неродітоаре пріазмъ. Пасаџꙋл чел дінтъꙋ̆ ꙟн бівліе поменіторі де мꙋнтеле Хор; ворбеще прекꙋм ꙋрмеазъ, ші дꙋпъ че мънекъръ де ла Каꙋдем, аџꙋнсъръ ла мꙋнтеле Хор, каре се афлъ ла хотаръле църеї Едом. Ꙟн локꙋл ачеста зісъ Домнꙋл лꙋї Моїсі се плече Аарон ла нородꙋл съꙋ̆, къ нꙋ ва ведеа пъмънтꙋл ачела каре л'ам дат фіілор лꙋї Ісраіл, пентрꙋ къ ел нꙋ врꙋ съ се ꙟнкреадъ кꙋвінтелор меле; іе дар пе Аарон ші пе фіꙋл съꙋ̆ ші те сꙋе кꙋ дъншії пе мꙋнтеле Хор.

„Ші дꙋпъ че веї дісбръка пе пърінте де хаїнъ, веї ꙟмбръка кꙋ дънса пе фіꙋл сеꙋ̆ Елеазар, іаръ Аарон ва мерџе ла бътрънії лꙋї, ші ва мꙋрі ꙟн локꙋл ачела.

DАМА ЕВЛАВІОАСЪ ꙞN ПАРІС.

Доамна де С.... възъндꙋмъ ꙟнтрънд ꙟн камера Д-сале мъ ꙟнтімпінъ кꙋ: „*Charmant*, Д-та вії ка ші кемат! Домнꙋле, нꙋ-ї аша, къ ші Д-та ещі ꙋн маре філантроп, пентрꙋ къ ещі адвокат? Д-та веї аве бꙋнътате съ мъ акомпаніезї, къчї астъзї ꙋ̆ї рѫндꙋл меꙋ̆, де а візіта спіталꙋріле ші алте касе а серачілор. Сънт сігꙋръ, къ веї фі щіінд, кꙋмкъ еꙋ̆ ам хотъріт о зі пе съптъмънъ, пентрꙋ сърачї, каре сте кам пꙋцін, маї кꙋ самъ пентрꙋ міне, ка ꙋна че сънт віцъ-пресідентъ, а ꙋнеї социєтъцї філантропіче де даме. — Дар че съ фачем дакъ-ї мода аша.“

Доамна де С.... аре 25 де анї, ші барбатꙋл еї нꙋмаї 60, еа есте ꙟнкъ ші фоарте фрꙋмоасъ. Фіінд еа нꙋмаї де 18 анї с'аꙋ̆ късъторіт кꙋ Домнꙋл N.... — Че ера съ факъ серімана фатъ, кꙋ че съ се окꙋпезе? Рангꙋл кꙋм ші едꙋкаціа еї чеа кꙋ тотꙋл нобілъ нꙋ о ꙟнгъдꙋеаꙋ̆ де а се фаче обжетꙋл кꙋртенірeї а ꙋнеї чете де бърбацї тінерї, че о адораꙋ̆ ꙟн секретꙋ̆; еа с'аꙋ̆ дат спре евлавіе, — дар съ ꙟнцълеџе, къ дꙋпъ мода чеа маї ноꙋъ.

Еꙋ̆ н'ам воіт, дар пічї къ аші фі авꙋт кꙋражꙋ̆ де а рефꙋза ꙋнеї даме аша де фрꙋмоасъ, маї вър-

тос къ еа мъ ꙟдемна де а ꙟмплiнi о фаптъ крещiнеаскъ, вiзiтънд ꙟмпреунъ ку дънса пе сърачї.

Ера ла амеазъ-зi кънд не суiръм ꙟн тръсуръ. Кум гъндеам еȣ — буна дамъ ꙟнчепе кам тързiȣ де а вiзiта лъкашуріле мізеріеї, дар тотушї маї віне кът де тързiȣ, декът нічі де кум. „Ꙟнкотро воеще доамна а мерџе?“ „Ла бісеріка сънтулуї Тома,“ ръспунсъ еа. Ꙟн пуціне мінуте аџунсъръм аколо. Доамна де С.... ъшї фъчеа круче, трекънд пе лънгъ фіе-каре ікоанъ, ші апоі съ перду ꙟнтр' о одаіе лътуралнікъ; ꙗр еȣ ам ръмас ꙟн бісерікъ, ꙟн мізлокул унеї мулцімі де кълугърі де фелюріте тагме. Конверсаціа ноастръ съ ꙟнтінсь асупра мултор артіколе. Статістіка, політіка, фінанцуріле, Газетеле, пънъ ші театрул н'аȣ скъпат некрітікате. — Фрумоаса ме дамъ съ ꙟнтоарсъ ꙟнсфършіт, ші мъ ꙟнкунощіінцъ къ Думінека віітоаре Абатул** аре съ ціе ун кувънтȣ, деспре мілостівіреа крещінеаскъ, ші къ еа аȣ требуіт съ се ꙟнформезъ біне, ла каре оаръ ва фі ꙟнчеперея. „Акум Домнуле съ мерџем ла пітарюл меȣ, — мъїне ам еȣ съ ꙟмпърцеск пъїнеа ла сърачї, — съптъмъна трекутъ, аȣ ꙟмпърціт-о контеса де Б..., ші Д-та поці ꙟнцълеџе, къ требуе съ іеȣ мъсурї потрівіте, ка ну кумва съ аud зікъндусъ ꙟн урмъ-мі, къ пъїнеа еі аȣ фост маї бунъ декът а ме.“

„Ла модеста ме“ зісъ доамна де С.... кътръ лакеȣ. „Доамна ме еȣ сокотеам къ астъзї ъї зіоа сърачілор,“ адъогъї еȣ плін де міраре аузінд поронка, че о дъду акум. „Негрешіт“ зісе еа „дар воі бърбацілор ну маї ꙟнцълеџеці німікъ. Ну требуе оаре дупъ сфършіреа кувънтулуї съ фак ку діскул о колекціе де бані ꙟн бісерікъ? ші спре ачест скопȣ еȣ н'ам капелъ ноуъ. Оаре ашї путеа еȣ фаче вре о імпресіе де мілъ ꙟн ініма крещінілор, дакъ костюмул меȣ, ар фі фъръ густ, — сеаȣ Доамне ꙗртъмъ — дакъ н'ар фі дупъ мода чеа маї ноуъ? Аша дар Д-та везї, къ еȣ ші акум тот ꙟн інтересул сърачілор лукрезȣ.“ — „Дар ꙗтъ къ ам аџюнс ла модестъ.“ — „Кум ъці плаче капела аста? пре сімплъ нуї аша? дар чеелалтъ? дар че де дінколо? Астъ де коле есте фоарте фрумоасъ, дар мі съ паре, къ бате пре таре ла окі? — Чеа де атлас алб ъмі віне маї біне, еа есте ꙟн старе съ трагъ атенціа тутурор асупръшї, везї Д-та кум ъмі дескіде фаца! че букетурі фрумоасе аре!“ „Дар ен маї аратаці мъ рог, ші дін рългул чеалалтȣ.“ Модестіле се пун тоате ꙟн чеа маї маре активітате, съ адук маї мулте дузіне де капеле, съ іспітескȣ журналеле челе маї ноуъ; доамна де С.... чеаркъ тоате капелеле пе рънд, ле лаудъ, ле гъсеще грешелї, ріде, съ мінунеазъ де фасонул лор, — ꙟнскурт — трекуръ песте доуе оаре, ші ноі тот аколо ꙟнкъ ерам. Еȣ скосъю чеас-орнікул. „Доамна ме, ꙟндатъ вор фі треї оаре, тімпул ꙟн каре есте ертат стръінілор де а ꙟнтра ꙟн спіталул „Dieu“ аре съ треакъ, ші дакъ ъмі адук ꙟнкъ біне амінте, Д-та вроеаї а візіта аколо пе ун болнав?“ — „аша, аша есте“ адъогъ еа; — „о Доамне тімпул тРече аша де грабъ, ꙟнкът нічі ну-л сімцім, — ші зілеле сънт фоарте скурте. Капелеле ачесте стрінџеле доамнъ модіестъ, мъїне воію алеџе дінтрънселе вр' о кътева. Пофтім домнуле съ мерџем.“

О візітъ ꙟнтр' ун спітал ꙟнфъцошазъ о првеліще грозавъ. Ненорочіцїї съ мънгъе унул пе алтул; копііі плънг; маїчеле діспeрате воеск ашї аскунде лакръміле дін наінтеа копіілор лор; морції ку фелюріте міне пе феціле лор; чеї ꙟнсенътошеці абіе ъшї мішкъ трупул чел ка ун скелет прін одъї. Мулці съ діспърцескȣ ку ініма жігнітъ де деснъдъждуіре; чеї маї мулці ъшї іеȣ унȣ вечнік адіо! Астъ пріві ре трістъ, стръпунџе ші пе чеа маї ꙟмпетрітъ інімъ!...

„Съ мерџем ла No. 37“ зісъ доамна де С.... „Доамне мулцъмескуці, къ о маї вѫд одатъ“

стрігъ ун бътрън, каре съ сілеа ꙟнзъдар а съ
ръдіка ꙟн ащернутул съў.

„Че маї фачї бунуле Каспар?“ ꙟнтребъ доам-
на де С... „фоарте ръў стъпънъ; еў н'ам ꙟн-
цълес токмаї біне чееа че аў зіс докторул, дар
де пе мінеле, че і ле ведеам пе фацъ, ꙟнкее къ
о съмі фіе ꙟнкъ ші маї ръў. — ꙟн анул тре-
кут кънд с'аў репарат палатул, міацї дат нъдеж-
де, къ се ва фаче чева ші пентру одаіа ме, ка-
ре есте фоарте умедъ, ші ꙉеамуріле ла ферестрї
маї тот-деауна спарте, уміле кръпате, ші нічї ну
съ ꙟнкід біне; дар ліверемоа чеа кусутъ ку атъ-
та фірў, ші ку бумбії де аур, ку каре не ащї ꙟм-
бръкат пе тоцї лакеії Д-воастре, в'аў пус ла марї
келтуелї, ші сънт сігур къ в'аў ꙟмпедекат де а
пуне одаеа ме ꙟнтр' о старе маї бунъ.“ „Аша
есте бунуле Каспар, еў ꙟнсъ вою ворбі ку бърбатул
меў, ші ла ану, кънд вом пуне ла скърї грепте-
ле челе де марморъ, еў вою гъндї ла тіне, ші
вою порончі, ка съ аступе кръпътуріле ушії, ші
съ се пуе алте ꙉеамурї. Дар аіче кред къ нуцї
лісеще німікъ? щіў къ веї фі авънд де тоате
че-цї требуе?“ — „Нумаї дакъ ашї аве вр' о
къціва су (монедъ францезъ) ка съ-мї кумпър
пуцін тютюн.“ — Че ворбещї ту Каспар? тю-
тюн! ціе! унуї омў бътрън! ачеста есте ун обі-
чею ръў, каре стрікъ сънътатеа ші фаче съ рісі-
пещї банії ꙟнзъдар.“ Еў ъї дъдуї вр' о къціва
, фъръ съ мъ вадъ доамна де С.... Серіма-
ул бътрън! ел върса лакръмї, кънд не ам ꙟн-
депъртат де дънсул.

Тръсура се опрі ла Вулевард Монт-Парнас.
„Кум“ стрігъю еў, „пънъ ла іст капът аша ꙟн-
депъртат а політіеї съ ꙟнтінде філантропіа Д-та-
ле?“ — „Еў вреў нумаї се въд, че фаче Кас-
ка.“ — „Ші чіне есте домнул Каска? Еў ну-л
куноскў.“ Доамна де С...: ъмї зісе різънд:
„Оаре ну везї, че есте скрісў ку літере де аур
асупра порцеї?“ Еў ръдікъї окії ші чітії: спіта-
лул пентру кънії чеї болнаві. Каска ера ун пре-
пелікарю фаворіт а доамнеї де С....

Каса аста ера фоарте елегантъ. ꙟнтрънса
възуръм о мулціме де кънї. Ун мопсў ꙟмбрькат
ку ун спенцер де фланел. Ун копоў ку ун ха-
лат де катіфе роше ші о скуфіе де матасъ ꙟн
капў, &. Ші маї ла урмъ се арътъ ші ескула-
пул кънілор, пуртънд ꙟн браце пе дорітул обжет
а візітеї чеї кънантропіче а доамнеї де С....

„Каска“ стрігъ доамна де С.... ку ун тон де
компътіміре „оаре ну мъ маї кунощї ту пе мі-
не?“ ші дін окії еї курꙉеаў лакръмї де мілъ.
Докторул о мънгъеа зікъндуї, къ акум фаворітул
еї мерꙉе маї спре біне. Доамна меа пусъ пе ма-
съ вр' о къціва луісдорї, ші ругъ пе доктор съ
ну факъ нічї о економіе, ꙟн тоате че прівескў
спре ꙟнсънътошареа луї мосіо Каска; ші апої
скоцінд дінтр' ун гіздан о букатъ де пан-діспан,
ші ніще пръжітурї, ле дъду Каскеї, каре ле ꙟн-
гіцї ку тоатъ лъкоміа ꙟнсушітъ кънілор ачестор.

Аіче ка ші ла модістъ аў требуіт съ адук а-
мінте доамнеї де С.... къ сънт 5 оаре. „Пен-
тру Думнезеў!“ стрігъ еа „еў ам ꙟнкъ треї спі-
талурї де візітат, ꙟн каре сънт оаменї сърачї,
каре абіе аў дестуле пае де кулкат, — аста ꙟн-
съ ва ръмъне пе съптъмъна віітоаре, — лакеул
меў ле ва дуче пъіне дупъ масъ. Акум съ мер-
ꙉем акасъ, домнул Абате ** а съ шазъ ку ноі
ла масъ, ші апетітул луї ну рабдъ маї мулт, де-
кът нумаї пънъ ла 5 оаре. Думнезеуле! кът е-
сте де ку греў, де а ꙟмпліні даторііле філан-
тропіче!“

Z. Колйтъ.

СПІТАЛꙋЛ DЕ САNТА-КРꙋZ ꙞN ЛІСАБОNА.

ꙟтꙋнекошії ноꙋрї гоніцї де тꙋрбателе вънтꙋрї де ла норд съ стрінсъсе асꙋпра Лісабонеї; фꙋлџеріле діспікаȣ кꙋ репеџꙋне фірмаментꙋл (търіа) ші фъчеаȣ съ стрълꙋчеаскъ крꙋчіле аꙋріте а нeнꙋмърателор бісерічї ші монастірї; вꙋетеле тръснетелор, конфꙋндате кꙋ мꙋџетꙋл ꙋнделор мъреї, скꙋтꙋраȣ мꙋнціі дін темеліїле лор; лꙋміна соарелꙋї тот маї мꙋлт съ ꙟнъвълеа ꙟнтр'о пердеа ꙟнтꙋнекоасъ; тоцї преведеаȣ къ о фрꙋмоасъ зі де прімъ-варъ, а съ се сфършаскъ кꙋ ꙋн грозав оркан. Клопотꙋл чел маре легънат ꙟн вързꙋл векюлꙋї тꙋрн, слобоаде ніще сꙋнете плънгътоаре, че мерг де ресꙋнъ ла тімпанꙋл ꙋрекеї а лъкꙋіторюлꙋї ꙟнгріжіт, вестіндꙋї къ о маре прімеждіе ъл аменінцъ. Чеї маї кꙋ кꙋражȣ дінтре локꙋіторї, алеаргъ ла бісерікъ, іар чеї маї мꙋлцї съ ꙟнкідȣ ꙟн каселе лор, ші съ арꙋнкъ ꙟн џенꙋнкї дінаінтеа сънтꙋлꙋї Антоніе патронꙋл політіеї ꙋн сінгꙋр бърбат, докторꙋл спіталꙋлꙋї де Санта-Крꙋз съ пъреа а нꙋ бъга де самъ ла астъ револꙋціе а фіреї. Дінаінтеа ꙋнꙋї скрін шезънд, арꙋнкъ вр'о кътева кꙋвінте пе хъртіе, апоі лъсъ кондеюл ꙟн кълъмърї, ші цъні окії кътръ черю, чінева възъндꙋл, н'ар фі пꙋтꙋт хотърі, дакъ ел съ ꙟнкінъ, сеаȣ каꙋтъ съ дее вре о еспресіе елегантъ ідеїї че-л ꙟнсꙋфлецеще. Бꙋзеле лꙋї ростеск ніще версꙋрї дін Вірџіліȣ, сеаȣ Ораціȣ. Ачест бърбат ера ꙋн поет. Дар Алфонсо де Перейра ера ꙋн маре поет, плін де юбіре кътръ оменіре, ші кꙋ ръвнъ ꙟнвъпъеатъ кътръ артс ші местешꙋгꙋрї, ел щіꙋ фоарте тімпꙋріȣ де а кончентра ла сіне, тот ачееа че есте маре ші фрꙋмос. Ел аџꙋта пе съръчї, кꙋта пе чеї болнаві, ка пе фіїї сеї, іар оареле де рекреаціе ле консфінцеа поезіеї.

Ел аȣ афлат кꙋвінтеле, пе каре ле кꙋта ꙟн меморіа лꙋї чеа ꙟмбелшꙋгатъ, ші съ дꙋчеа съ ле ꙟнсъмнезе пе хъртіе, акꙋм ꙟї пікъ кꙋтътꙋра пе непоата-са, каре ста ꙟн џенꙋнкї ꙟнаінтеа кіпꙋлꙋї лꙋї Хрістос. Тънъра фатъ ка о фрꙋмоасъ ліліе, маї ꙟші пердꙋсъ мінціле де фрікъ, еа плънџеа кꙋ лакрьмї фербінцї ші съ рꙋга: „Дꙋмнезеꙋле череск, мілостівещете спре міне пъкътоаса, ші фъ ка мъна та чеа пꙋтернікъ съ ꙟндіпъртезъ де ла ноі прімеждіа, че не амінцъ!" ꙟнзъдар съ сіргꙋеа мошꙋл еї съ о ліні̇щеаскъ, лъмꙋріндꙋї адевърателе прічінї а ачестеї фортꙋнї, ꙟнзъдар ел ꙟї адꙋчеа амінте: къ Д-зеȣ есте бꙋн ші ꙟндꙋръторю, ші нꙋ воеще моартеа пъкътос лꙋї; сърмана фатъ нꙋ вроіа німік съ аꙋзъ, кꙋџе тꙋл еї о мꙋстра пентрꙋ фъръ-де-леџеа че ера с о факъ кеар ꙟн сеара ачееа, — еа дъдꙋсъ аде къ ꙋн рандевꙋ контелꙋї Енрікȣ къмърашꙋл реџе лꙋї. Астъ грешалъ атърна ка о піатръ де моа ръ ꙟн сꙋфлетꙋл тінереї Лꙋізе, маї вѣртос къ е нꙋ де мꙋлт ешісъ дін скітꙋл де кълꙋгъріце, ꙋ де аȣ фост датъ спре а съ креще. Акꙋм даре вроеа съ кадъ ла пічоареле мꙋшꙋлꙋї еї, съ-ї ді копере грешала, ші съ-л роаџе де ертаре. Д ꙟн моментꙋл кънд еа съ лꙋпта кꙋ ачесте кꙋџе търї, фортꙋна ꙟнчетеазъ, Лꙋіза съ маї лініщеще ші мошꙋл еї нꙋ афлъ німікъ.

Съ аꙋде бътънд ла ꙋше — ꙋн омȣ тънър, д серіос, ꙟнтръ ꙟн одаеа лꙋї Переіра, ші пꙋне масъ ніще ролꙋрї де хъртіе ші де пънзъ.

„Кꙋм аї пꙋтꙋт Д-та съ віі пе о фортꙋнъ ка аста

„Ліпса нꙋ кꙋноаще нічї о педекъ, — іар м вѣртос Д-та щіі фоарте біне, къ нꙋмаї доꙋе зі маї авем пънъ ла зіоа крꙋчеї."

Тънърꙋл ом дісфаче ролꙋріле сале, — ачес ераȣ ніще стеагꙋрї зꙋгръвіте, кꙋ каре авеа съ ꙟмподобеаскъ фацада де ла Санта-Крꙋз. Пер ра ле іспітеще кꙋ ꙋн окю де артістȣ ші зіче: „ нере! лꙋкрꙋл Д-тале фаче маї мꙋлт декът че галбінї, че цї с'аȣ џꙋрꙋіт пентрꙋ ел, прімеще че цїї даȣ еȣ де ла міне."

(Ва ꙋрма)

АНꙊЛ II.

ІКОАНА ЛꙊМЕЇ.

пентрꙋ

ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 45. 27 АВГꙊСТ.

СПІТАЛꙊЛ DE САNТА-КРꙊZ ꙟN ЛІСАБОNА.

(ꙟпкеере).

Тънърꙋл роші ꙟн фацъ, ші нꙋ врꙋѭ съ-ї пріімеаскъ. Дар Переіра зіче: „Пріетіне, прімеще талбініі, еї ъцї вор прінде біне ла стꙋдііле Д-тале, кꙋлтівеазъ ꙋн талент аша де ферічіт, че съ дісвълеще ꙟн Д-та, дар ꙟнаінте де тоате, ꙟнвацъ пе поеції латіні ші гречещї, ші одініоаръ поате съ те асеменез ꙟн фаімъ кꙋ Камоенс.“

„Домнꙋле поате Д-та аї кꙋноскꙋт пе вестітꙋл Камоенс?“

„Сърманꙋл! ел аў мꙋріт пе брацъле меле, ші віе дꙋпъ че ш'аў дат сꙋфлареа чеа де пе ꙋрмъ, м афлат еў, чіне есте.“

„Домнꙋле те рог, спꙋнем каре аў фост кꙋвінтеле лꙋї челе маї де пе ꙋрмъ. Ах серімане Камоенс, ші тꙋ аї фост сърак, ші тꙋ аї сꙋферіт мꙋлте, дар нꙋмеле тъў чел немꙋріторїў, ва тръї, пентрꙋ тоате веакꙋріле!“

„ꙟнтр' о сеаръ“ зіче Переіра, „ꙋмблам кꙋ непоата-меа прін одъіле спіталꙋлꙋї. Лънгъ креватꙋл ꙋнꙋїа че токмаї ъші дъдеа сꙋфлетꙋл, зъчеа ꙋн алт бърбат, пе а кърꙋїа мініатꙋръ ера ꙟнтіпъріт кꙋражꙋл, ꙟн тімпў че пе фрꙋнтеа лꙋї ераў трасе ніще адънчї бразде, ка довезї де лꙋнцї сꙋферінце. О масъ лънгъ ащернꙋтꙋл лꙋї ера ꙟнкъркатъ кꙋ мꙋлте кърцї ші хъртії формате ꙟн мꙋлте каете; мъ апропіеї де дънсꙋл ші-л възꙋїў цінънд ꙟн мънъ о крꙋче, мꙋрмꙋрънд дін бꙋзе кꙋвінтеле: „Дꙋмнезеꙋле череск, іартъмі пъкателе ші нꙋ мъ џꙋдека кꙋ аспріме.“ Еў ъї ꙟнсꙋфлъї вр'о кътева кꙋвінте мънгъітоаре, о ꙋмбръ де рошацъ съ зърі пе фаца лꙋї, ел дескісъ окії ші-мї зісе: „О Домнꙋле, біне-воеще амї фаче о слꙋж-

бъ, ну рефуза ругъмінтеа унуї мурїндў, каре дін оара нащереї сале, пънъ акум, кънд съ лuптъ ку моартеа тот ненорочіт аў фост."

„Ворбеще, еў воі фаче чеа че Д-та дорещї."

„Аскултъмъ даръ шї ту фечоаръ тънъръ, каре токмаї ка ꙟнџерул пъчеї, теаї апропіет де патул дурерії меле: Ачесте кърцї шї ачесте хъртії сънт сінгуре авуціа ме. Пе ачесте пентру а ле скъпа, доуе зіле м'ам лuптат ку валуріле мъреї. Васул пе каре ам кълъторіт с'аў куфундат, шї еў адъпостіт ꙟнтр'о мікъ лuнтріцъ, ера акум маї съ аџунг ла църм, — ун вал грозав мі ле ръпі, еў мъ арункъї ка ун небун шї ле скосъї дін путереа елементулуї. Тоатъ віаца міам жертфіт-о скрііндуле, шї дін прічіна лор, м'ам ліпсіт де плъчеріле шї де феричіріле лумещї. Дупъ атъте суферінце, апоі шї ꙟмбрънчіт де ла ушіле ачелор пе каре її ругам съ мі ле тіпъреаскъ. Акум дар џураціmі къ ле вецї арде!"

Възіндумъ къ стаў ла ꙟндоеалъ, ꙟнтру ꙟмплініреа ругъмінтеї, ел їшї адунъ тоате путеріле, шї съ рїдікъ ꙟн ащернутул сеў, стрігънд: „ꙟн фок, ꙟн фок ку еле, орї еў требуе съ морїў ꙟн деснъдъждуіре! ту ꙟнџер невіноват," адресъндусъ кътръ непоата-меа, „доаръ ну веї вроі ка съ морїў ꙟн деснъдъждуіре, къчї атунче веї требуї съ даї сокотеалъ черулуї пентру серіманул меў суфлет."

Луіза луъ тоате кърціле шї хъртііле, шї ле арункъ ꙟн фок; дупъ вр'о кътева мінуте, еле се пріфъкуръ ꙟн ченушъ. Ненорочітул їшї маї адунъ путеріле челе маї де пе урмъ, шї зісе: „Фрумоасъ копілъ, те біне-кувінтез, съ зіче къ біне-кувънтареа унуї мурїндў съ адукъ феричіреа, еў ц'о дореск, пентру къ ту маї фъкут съ морїў лініщіт."

Окії луї съ ꙟнкісъръ дін ноў, шї о адънкъ офтаре слобозітъ дін піептул луї чел рънче, їмї доведі къ ел есте морт. Аша мурі Лудовікў Камоенс, блъстъмъндуші зілеле шї џеніа луї, каре нумаї ненорочірі шї прігонірі іаў трас дупъ сіне. Ел ш'аў арсў тоате оперіле луї. Адоуа-зі слуџіле, міаў адус ніще хъртії, че с'аў афлат ꙟн криватул луї, — ачеста ера о мікъ дедікаціе а луї Торквато Тасо, скрісъ ку чеа маї маре суптілітате а џеніулуї челуї поетік, де каре ел ера ꙟнсуфлецїт.

„Біне аў фъкут," адъогъ тънърул зугравў; „дар біне аў фъкут; ел прін аста аў ліпсіт патріа луї де чеа маї маре глоріе. Камоенс ту аї блъстъмат џеніа шї патріа? фіе біне-кувънтат нумеле тъў! Мізеріа чеа маї маре есте мощеніреа бърбацілор де ун џеніў маї пресус, іар ліпсуріле шї суферінцеле ръсплътіреа лор!"

Пікторул еші дін одае, фъръ аші луа адіо де ла Переіра шї непоата-са. „Спунем нумеле Д-тале," стріга Переіра дупъ ел; „поате къ ꙟн вііторїў съ маї ам требуінцъ де Д-та."

„Андреа Зурборан" адаосъ зугравул.

ꙟн сара урмътоаре треї бърбацї съ ꙟнчеркаў а ръпі пе о фатъ, пе каре нумаї унул о апъра. Ѹнул дін ръпіторї пікъ морт ла пъмънт, чеї доі аў апукат фуга; тънъра фатъ аў скъпат ꙟн спіталул де Санта-Круз. Адоуа-зі поліціа къута пе аторул оморулуї че с'аў съвършіт асупра луї Дон Алонзо Енрік, Гранд де Португаліа шї къмърашул реџелуї. ꙟнаінте де ръвърсатул зорілор, ун тънър зуграв пъръсі капіталіа, ачеста аў фост Зурбарон, каре маї тързіў с'аў фъкут атът де фаїмос.

Треї-спре-зече анї маї тързіў с'аў пофтіт Переіра де кътръ о слугъ ку кувінтеле: „ун ом каре поате фі нічї ну ва аџунџе зіоа де мъїне, дореще а ворбі ку Д-та." Докторул съ порні. Ѹн ом ꙟнкъ тънър, пе каре ꙟнсъ суферінцеле л'аў фъкут бътрън пре тімпурїў.

„Оаре їцї маї адучї ꙟнкъ амінте, де ун зуграв тънър, кърує аї дъруіт одінеоаръ 20 де галбінї.?"

„Пріетінул меў" стрігъ Переіра. Д-та аї скос пе непоатъ-меа дін мъніле ръпіторілор, — еў їцї сънт фоарте ꙟндаторітꙋ! ꙟнсъ вЪд къ ещї нено-

рочіт!“ Дар фоарте ненорочіт. Тоатъ віаца міам стрꙋнчінат-о, абіе агонісіндꙋмі пънеа де тоате зілеле, ші акꙋм обосіт де ніще ꙟнцій сꙋферінце, мъ вѣдꙋ мꙋрінд ꙟнтр' ꙋн спітал. Поате фі къ одінеоаре нꙋмеле меꙋ съ ва ꙟнкꙋнꙋна кꙋ фаіма, прекꙋм а лꙋі Камоенс; — ꙟнтокмаі ка ел мꙋріꙋ ші еꙋ.

Ꙋн преот каре токмаі акꙋм ꙟнтра, аꙋзінд кꙋвінтеле ачесте дін ꙋрмъ, зісе: „Болнавꙋл ачеста доаръ се афлъ ꙟн делір, дакъ съ сокоате пе сіне де ꙋн ценіꙋ, ка а лꙋі Камоенс, нꙋ щіꙋ дакъ потꙋ съ те ꙟмпъртъшескꙋ кꙋ сънта таінъ а кꙋмінекътꙋреі?“ Мꙋріндꙋл съ скꙋлъ ꙟн ащернꙋтꙋл сеꙋ, черꙋ ꙋн кърбꙋне дін каделніцъ ші десенъ пе пърете кꙋ о мънъ сінгꙋръ капꙋл лꙋі Хрістос мꙋрінд пе крꙋче. Ачест кап ера аша плін де еспресіе, ші тръсꙋріле аша де фірещі, ꙟнкът тоці чеі де фацъ ꙟнкрімініці пікаръ ꙟн ценꙋнкі, нещіінд де чіне съ се мінꙋнезъ маі мꙋлт, де капꙋл ачела каре еспріма атъта сфінценіе, орі де зꙋгравꙋл каре дꙋпъ че трасъ чеа маі де пе ꙋрмъ лініе, съ ꙟнтінсъ ꙟн ащернꙋт, ші лꙋънд ꙟмпъртъшіреа дін мъна міністрꙋлꙋі Дꙋмнезееск, ъші дъдꙋ сꙋфлетꙋл.

Съ аратъ ꙟнкъ ші акꙋм кꙋріосꙋлꙋі патꙋл ꙟн каре аꙋ мꙋріт Камоенс ші Зꙋрбарон, ші ачел кап съ пъстреазъ, ші съ ва маі пъстра мꙋлт тімпꙋ пе пъреціі спіталꙋлꙋі де Санта-Крꙋз.

Z. Колꙋтꙋ.

ВАРІЕТЪЦІ.

Ꙟн ръзбоюл де треі-зъчі де ані адꙋкъндꙋсе ꙋн Аꙋстріанꙋ ка прісоніер ꙟнаінтеа лꙋі Гꙋстав Адолф рецелꙋі де Свеціа ші ꙟнтребъндꙋсе де кътръ ачеста: „Че пꙋтере аре ꙟмпъратꙋл вострꙋ?“ Кꙋм пот еꙋ щіе ачеаста,“ ръспꙋнсе Аꙋстріанꙋл, „къчі нічі одатъ нꙋ міаꙋ веніт ꙟн мінте нічі міе, нічі вре ꙋнꙋі дін компатріоції меі де а се лꙋпта кꙋ ꙟмпъратꙋл.“

Солꙋл рецінеі де Мадагаскар, каре аꙋ веніт ла анꙋл 1840 ꙟн Паріс, съ нꙋмеа: Кініа-Махалан-Звол-Зіг-Зꙋ-Мꙋ-Керкерід-Зог-Мі-Мануф-Мор-Фі-Тінк-Ціꙋ-Ром-Отара-Аф.

„Ліні́щетe“ зісе ꙋн банкіер ꙟнавꙋціт кътръ цінереле съꙋ, каре неконтеніт ъл сꙋпъра кꙋ тънгꙋірі деспре фемееа са. „Ъці зік съ те ліні́щещі дакъ фемееа Д-тале нꙋ-ші ва скімба пꙋртъріле ші дакъ еꙋ воꙋ маі аꙋзі чеа маі мікъ пъръ асꙋпра еі, апоі о десклірономестꙋ.“ Дін оара ачеаста бътрънꙋл н'аꙋ маі аꙋзіт німікъ деспре грешеліле фійчеі сале.

Ꙟнтр' о соціетате ꙟнтребъндꙋсе ꙋн Енглезꙋ „де че оаре аꙋ пердꙋт ꙟн тімпꙋріле ноастре тінеріі плъчереа де а се ꙟнсꙋра?“ „Пентрꙋ къ фемееле сънт акꙋм ка криніі царінілор: еле нічі торкꙋ, нічі цесъ, ші тотꙋші сънт маі фрꙋмос ꙟмбръкате, декът Соломон ꙟн тоатъ подоаба лꙋі.“

ФАВОРІТА ꙋNꙋІ ХАРЕМ INDIKO-МОСЛІМІК.

Харемꙋл деспотꙋлꙋі Індіко-Махомедан е тотдеаꙋна осъбіт кꙋ о мікъ дістанцъ де палатꙋл ꙟмпърътеск; афаръ де Радша ші алте серве, каре сънт тоате фемеі, німъннꙋіа есте ꙟнгъдꙋіт а ꙟнтра ꙟн нъꙋнтрꙋ.

Де комꙋн Харемꙋ е ꙟнгръдіт кꙋ зідꙋрі ꙟналте

ші ꙟпрецꙋрат кꙋ грѫдіні етаблірꙋіте кꙋ помпе-ле оріентале, локꙋітоареле лꙋі се алег дін челе маі фрꙋмоасе тінере а цереі, пе каре ніще фемеі бътрѫне ле ꙟнделетніческ ꙟн мꙋзікъ, џіокꙋрі, кꙋсітꙋрі ші ꙟн тоатъ істецімеа кокетъріеі ші а ꙟншелъреі, ка съ щіе а рѫдіка патіміле ші а робі сімціріле деспотꙋлꙋі; ачесте граціоасе сєрве нꙋ сѫнт лібере а еші ꙟн пꙋблік, фъръ нꙋмаі атꙋнче дакъ Радша ꙟнтрепрінде вр' о лꙋнгъ кѫлъторіе, пе каре-л петрек ꙟн паланкіне (ꙋн фелꙋ де трѫсꙋрі індіене) ꙟнкісе кꙋ перделе, сеаꙋ дакъ кѫлъторіа се фаче пе апъ, атꙋнчеа ле е пе барче ꙟн кантe, ла каре лꙋміна ші аерꙋл ꙟнтръ нꙋмаі прін аша нꙋміте залꙋзії венеціане.

Одъіле Харемꙋлꙋі сѫнт мобілате кꙋ о стрълꙋчіре помпоасъ, деліціоаса Одаліке ціне ваза ші рангꙋл ꙋнеі реџіне, деші реџінъ сервітъ; пѫнъ кѫнд граціїле ші фрꙋмꙋсеца о ꙟмпресоаръ, пѫнъ атꙋнчеа се онореазъ кꙋ ꙋн фелꙋ де чінстіре ꙟндꙋмнезеітъ, ꙟнсе дꙋпъ че апꙋне маꙋл віецеі, дꙋпъ че фрꙋмꙋсецеле ꙟнчеп а вестезі ші кѫнтекꙋл нꙋ сꙋнъ маі мꙋлт кꙋ армоніе мелодіоасъ, атꙋнчеа піере ші кълдꙋра аморꙋлꙋі ші чеа ꙟндꙋмнезеітъ фаворітъ пъщеще ꙟн досꙋл перделії де пе сцена аморꙋлꙋі; німенеа нꙋ маі аскꙋлтъ тонꙋріле інстрꙋментꙋлꙋі акомпонате де мелодіа еі, кѫчі ворбеле поетꙋлꙋі Персіан сѫнт преа адевърате: „кѫнд розеле вестезеск ші фрꙋнзарꙋл міросꙋл балзамꙋлꙋі перде; атꙋнчі прівіґітоареле кꙋ кѫнтече нꙋ маі дѫнцꙋеск.“

Ꙟнсъ пѫнъ кѫнд ціне фаворіта ꙟнкътꙋшатъ кꙋ а еі магікъ пꙋтере ініма деспотꙋлꙋі, пѫнъ атꙋнчеа се чінстеще ꙟн тот Харемꙋ ка стъпѫнъ ші доамнъ; еа траџе чꙋбꙋк дінтр' о хꙋкъ (лꙋле) де аꙋр, а кърія імаме е ꙟнкъркатъ кꙋ діамантікале, ші шеде ꙟнкꙋнџꙋратъ де зофе (каре кꙋ прівіре ла фрꙋмсеца фъптꙋреі ші ла стрълꙋчіреа весмінтелор окꙋпъ рангꙋл ал 2-ле) ꙟнтр' о грѫдінъ а палатꙋлꙋі спре ръсꙋфлареа аерꙋлꙋі дімінецеі.

Ачел фрꙋмос пасаџꙋ традꙋс де Д. Вілзон дін Санскріта (лімба чеа веке а Індіенілор) сꙋнъ прекꙋм ꙋрмеазъ: „А еі зімбітоаре мінъ лꙋчеще ꙟн тінереце кꙋ фръџезіме, бꙋзеле еі ꙟнкід дінції маі албастрі декѫт флоріле Іасмінꙋлꙋі, бꙋклеле де матасъ ꙟнꙋмбреск кꙋ ꙟмбелшꙋгаре бꙋзіле рꙋмене, ші тоатъ ꙟнкеетꙋра се мішкъ кꙋ аменітате асеменеа разелор лꙋнеі, каре прін етер лꙋмінеазъ.“

Аічі одіхнеще моале пе ꙋн преціос ковор, челе маі алесе спецꙋмꙋрі дін Арабіа феліче, формеазъ ꙟмпрецꙋрꙋл еі о атмосферъ плінъ де міросꙋрі ші де тъмѫꙗрі, тоате челе че нꙋмаі ъі пофтеще ініма сѫнт гата спре сервіре, ші тотꙋші еа се сімте неферічітъ. Еа локꙋеще ꙟн мізлокꙋл ꙋнеі мізерії аꙋріте, ші пітрече о віацъ плінъ де деснъдъждꙋіре ші немѫнгъітоаре. Тоате сімціріле еі челе нобіле се ꙟнеакъ, ініма се ꙟнвенінеазъ ші спірітꙋл еі се търъе ꙟн пꙋлбере. Еа нꙋ есте ертатъ а ꙟмпъртъші фантазіа а неімітатꙋлꙋі Хафіці кѫнд кѫнтъ: „аꙋра зефірꙋлꙋі, ва ръсіпі міросꙋрі кꙋ бꙋнъ міреазмъ, лꙋмеа чеа веке ꙗръші ва ꙟнтінері.“ Тімпії анꙋлꙋі ꙗші ꙟмплінеск кꙋрсꙋл стрѫмꙋтъреі лор, еа ꙟнсъ есте сілітъ ꙟн вечнікъ сервіе де сꙋфлет ші де трꙋп съ петреакъ флоареа тінерецелор ꙟн дешертъчꙋне ші маі пе ꙋрмъ сімте кꙋ амар къ вестіторꙋл де сечеріш аꙋстрꙋ (вѫнт) нꙋ сꙋфлъ нічі кꙋ рекореалъ де лібертате нічі де бꙋкꙋріе.

О скꙋртъ адꙋмбраре де Харемꙋ вестітꙋлꙋі деспот моголіческ Еквер нꙋ ва фі де прісос аіче ал пꙋне ꙟнаінте.

Харемꙋ ачеста е о зідіре де о ꙟмпрецꙋріме аша де маре, ꙟнкѫт тоате дамеле а кърора нꙋмър се сꙋе пѫнъ ла 5,000, аꙋ одъі деосъвіте. Чентрꙋл лꙋі е локꙋіт де даме, порціле дꙋкътоаре ла одъіле ꙟмпърътещі ле пъндеск чеі маі ꙟнкредꙋції ші маі де фрꙋнте; інмезіат ꙟн партеа дінафаръ а порцеі стрѫжꙋеск Еꙋнꙋхі (кастраці), ꙟнтр' о потрівітъ ꙟндепъртаре се афлъ Радшпꙋції, маі сꙋс портарі ші афаръ де поарта чеа маі де марџіне

сънт оръндуіці Адіані ші алте трупе, дакъ бегумеле сеаѹ кукоанеле челор марі пофтеск се факъ візите дамелор дін Харем, атунчеа лі се аплацідеазъ дінтрареа дакъ черіреа лор ва фі дінщіінцатъ дупъ форма амплоіатулуі де палат. Ѹнеле добъндеск слобозъніа а петрече луні дінтреці ла аміченле еі. Тотѹші афаръ де тоате ачесте регулі ферітоаре, монархул се дінкреде маі мулт дін паза са декът дін паза сантінелілор ші а дінкрезуцілор луі. *П. П.*

ГІБРАЛТАРѸЛ.

(КѸ СТАМПЪ №. 45).

Гібралтарул се нумеще о промонторіе стънкоасъ афлътоаре дін партеа де суд а Андалузіеі, каре есте унул дін рігатуріле Спаніеі. Нумеле іста ъл аре дін Арабескул Гібел-ал-Таріф, адікъ: върфул луі Таріф, пентру къ Таріф Абензанга ера ун повъцуіторю а ощірілор Каліфулуі Валід, каре ла анул 714 аѹ дебаркат аіче, ші аѹ купрінс політіа Ераклеа. Гібралтарул съ рԑдікъ де 14,000 палме песте кумпъна мъреі, дінтіндереа де ла норд спре суд есте де $1^1/_2$ міль, іар лърдімеа чеа маі маре есте де ун пътрарю де оаръ. Ачеастъ стънкъ сокотітъ дупъ позіціа са де неднвінсъ съ дінтърі де тімпуріѹ ку о четате таре. Акум еа се афлъ дін стъпъніреа Енглезілор, карії келтуеск пе ан къте 40,000 ф. ст. пентру фортіфікаціїле четъцеі, дінкът арта ші позіціа еі сънт дін старе а німічі тоате пландуріле дінтрепріндерілор вре унуі душман. Дін партеа деспре апусул мунтелуі ші а четъцеі се афлъ політіа Гібралтар ку 16,000 локуіторі. Арабії ла 1302 пердуръ суб Фердінанд ал II де Кастіліа ачест лок, ші ла 1333 іаръші ъл рекъпътаръ, іар ла 1462 ъл пердуръ суб Енрік ал IV пентру тот-деауна. Дін анул 1704, съ луъ четатеа де кътръ Роок адміралул Енглезѹ, ші ку оказіа пъчеі де Ѹтрехт вені еа ку тотул суб стъпъніреа Англіеі.

(Везі стампа алътуратъ).

МЕХМЕD-АЛІ ПАША, ВІЦЕ-РЕЦЕЛЕ ЕЦІПЕТѸЛѸІ.

Ла анул 1773 се тъмплъ де мурі ла Кавала дін Мачедоніа дістріктул Романа, дін вечінътатеа Філіпі, ун амплоіат мік турческ де поліціе, прін каре се мънтуі де апъсареа унеі сърэчіі кумпліте. Тоатъ аверса са че аѹ ремас, фу ун бъет де 4 ані. Спре норочіреа ачестуіа, локалнікул Агъ, ун турк, ку нумеле Туссон, ера мошул съѹ, бърбат чінстіт ші де карактер. Ку о кондуреге прімі ел бъетул дін каса са, ші ъі дъду о крещере, каре дін тімпуріле ачеле ла турчі ера куноскутъ де о лукраре пре лібералъ. Ъл дінвъцъ ку істеціме а дінкълека пе каі, ші се сіргуі дін тот кіпул а десволта дін прункул ачеста талентул съѹ чел ръзбоінік. Четіреа ші скрісоареа фу лъсате натуреі ші тъмплърілор. Ачест орфан акума е куноскут суб нумеле Мехмед Алі, нъскут ла анул 1769, тот дінтр' ун анѹ ку Наполеон.

Туссон Ага атът іубеа пе непотул съѹ, дінкът л'аѹ алес луіші де компаніст, маі тот-деауна черчета ел дінсоціт де дънсул, факторъріа францезъ, унде тънърул Мехмед аву прілеж маі дінтъю а густа цівілізаціа крещінеаскъ.

Ага ера ȣн омȣ̆ ꙟнавȣціт; авȣціа лȣї ꙟ къщігъ връжмашї, дін каре ȣн Беї дін вечінътате л'аȣ̆ ші оморіт. Ȣчігъторюл купрінсъ авереа лȣї ші непотȣл сеȣ̆ ремъсъ ші а доȣа оаръ педестрȣ. Дȣпъ пердереа мошȣлȣї сеȣ̆, петрекȣ Мехмед о бȣнъ парте дін връста тінереџелор сале — ꙟтр' о тютюнџеріе. Депріндереа са кȣ слȣжба тютюнџеріеї, аȣ̆ фост о залъ ꙟтр' ȣн ланцȣ̆ неапърат де ꙟтъмплъріле челе раре, каре маї ꙟн ȣрмъ лі ꙟнвреднічі а ꙟмпреȣна аша контраріе депріндере, прекȣме ръсбоюл ші комерчюл ꙟтрȣ ȣна, ші а кȣлеџе кȣ аша бȣн спорї рамȣрї дін арборȣл індȣстріеї, некȣноскȣте пънъ атȣнчеа деспоцілор оріенталї. Ꙟтрȣ о кȣрџере де маї мȣлцї анї негȣціторінд Мехмед кȣ тютюнџіȣ ꙟмпреȣнъ, стрънсъ о сомъ де банї ші дескісъ о магазіе пе конта са. Тімпȣл трекȣ ꙟн лінище ші негȣціторюл Мехмед съ фъкȣ чел маї ꙟнавȣціт тютюнџіȣ̆ ꙟн дістріктȣл ачела.

Аіче се ꙟнвъцъ тімпȣріȣ̆ Мехмед ла хърнічіе, мъкар къ аџерімеа, ръвна, ші пȣтереа, каре ачест прінцȣ̆ політік ші ръсбоїнік пашъ, аръть асемене ꙟн кабінет прекȣм ші ꙟн табъръ, съ івірь ꙟнкъ ꙟн тінереціле сале; ꙟн ачел тімпȣ̆ кънд амбіціоаселе планȣрї а лȣї Наполеон, ші декретеле дірекоратȣлȣї францез, еспедȣіръ оштіреа ла ріпа Еџіпетȣлȣї, пъші Мехмед меніт де ȣн імпȣлс неꙟнпротівіторї ꙟн мізлокȣл компатріоцілор сеї; ел фȣ де фацъ ла ачеа ꙟнвінџере, кареа пе ȣн тімп сȣпȣсъ Еџіпетȣл ла пірамíде. Чеа дінтъю оштіре че аȣ̆ фъкȣт ка Дȣкъ де контінент де ла Кавала, се тъмплъ ла анȣл 1800, Капȣдан Паша, мартор де ветежііле сале ꙟн контра џенералȣлȣї францез Логранж, ꙟї къщігъ ȣн пост маї ꙟнсъмнат прін каре добъндї фаворȣл трȣпелор Албанезе. Аша ꙟн ȣрмаре дȣпъ че дешертаръ францезії Еџіпетȣл ꙟн бътъліііле аноасъ че авȣ Паша кȣ Мамелȣчії, пȣсъ темеюл фаімеї сале чеї мілітаре; ꙟнсъ пе лок ꙟнчепȣ віце-реџеле а пізмȣї талентȣл лȣї Мехмед, ші пентрȣ ꙟндепъртареа лȣї, лȣкръ се фіе деномінат ка пашъ ла Салонікіа.

Ваза лȣї Мехмед фȣ ꙟнсъ атъта де маре, ꙟнкът локȣіторії дін Каіро ла анȣл 1804 апȣкъръ армеле пентрȣ дънсȣл, іаръ Ȣлемані ші Шаікі прін делегацї ꙟн Діванȣл де Константінеполі дъдȣръ ꙟн кȣноштінцъ къ ȣнȣл нȣмаї Мехмед-Алі, есте ꙟн старе а рестаторнічі іаръші пачеа ꙟн Еџіпет, кареа о пердȣръ прін апъсареа лȣї Кȣршід-Паша.

Ꙟндатъ і се слобозі пȣтереа де віце-реџе, дар ꙟнсъ бърбатȣл ачест ꙟнцълепт рефȣзъ дігнітатеа пе дінафаръ, повъцȣінд лȣкрȣл ꙟн секрет пе сȣб мънъ. Маї ꙟн ȣрмъ ꙟл ꙟнтърі поарта ка шеф сеаȣ̆ віце-реџе а Еџіпетȣлȣї ла анȣл 1806 кȣ тітлȣ Пашъ де треї козї де кал.

Ꙟн ачел тімпȣ̆ кънд Поарта ꙟнстігатъ де Енглітера, деномінъ ȣн алт віеце-реџе ла Еџіпет, Мехмед се цінȣ ꙟн постȣл съȣ̆ нȣмаї прін сȣпȣнереа Албанезілор лȣї, ші кȣ ꙟнтревеніреа Франціеї. Ел регȣлъ ꙟн скȣрт тімпȣ̆ ачеастъ селбатікъ царъ, ші адȣсе трȣпеле нерегȣлате ла о рігȣрозітате мілітаръ, ел сілі пе Енглезії карії ла анȣл 1807 ꙟнкȣнџюрасъ Александріа дȣпъ маї мȣлте пентрȣ дъншії нефаворітоаре ловірї ꙟн Септемвріе съ пъръсаскъ позіціа окȣпатъ; стръмторъ пе Мамелȣчї пънъ ла сȣпȣнере, ші ка ȣн некредінчос лъсъ ла 1811 ꙟн Мартіе кȣ прілежȣл ȣнеї сърбърї 470 ла нȣмър аї ȣчіде, іар чіелалцї фȣръ декъпітацї, пентрȣ ніще інтрігї секрете; нȣмаї Мамелȣчії францезї аȣ̆ ръмас неатінші. Дін ачел тімпȣ̆ домнеще ліништеа ꙟн Еџіпет. Фаімосȣ̆ фȣ ръсбоюл ла анȣл 1816 ꙟмпротіва Вахабіцілор дін Еџіпет сȣбт фіюл ал II а віце-реџелȣї Ібраім-Паша (къ чел маї бътрън къзȣсъ ꙟн ръсбоюл), ачеста прінсъ де ла Сектірені Мекка ші Медініна, аȣ̆ окȣпат капітала Дȣрас ла 1818, тріменінд пе повъцȣіторюл лор ꙟн прінсоаре ла Константінополі; оштіріле ꙟн Нȣбіа ші Сенаар ла 1821, лȣаръ капът кȣ ȣчідереа фіюлȣї челȣї маї тънър а віце-реџелȣї; тот ꙟн ачел тімп Мехмед повъцȣіа адміністраціа дін нъȣнтрȣ. Арміі ші флоте, архітектȣра де търії ші менаџюл, ꙟнтродȣсъ дȣпъ модȣл европіенеск, ел порончі се факъ телеграфȣрі

ші рахете конгревіане, стареа Ѹлеманілор о стръмутъ ꙟн амплоеацї ку лефе, лъцї агрікултура, ꙟмбунътъцї култура де віте; комерчіул ші індустріа ꙟнфлорі. Европіенії афлъръ ла дънсул скъпіре ші ръмунераре, ші літерацїї воꙗџорї добъндіръ спріжініре; пентру ꙟмпрехнареа Александрієї ку Каіро, ꙟнфіінцъ каналул, Мехмед семънъ плантацнрї де оліве ші агузї, де карїї пънъ аічї Еџіпетул ну авеа; ꙟнфіінцъ фабрічї де захар ші пеатръ акръ (salnitri), ꙟнтродусъ вакціній (алтуіреа), схоале ші алтеле.

Поарта каре де мулт ціне а субт аскунс фріка ачестуї Потентат, л'аѹ деномінат џенерал де арміе ꙟмпротіва Гречілор ла анул 1824. Ел трімісъ ꙟмпротіва ачестора пе фіул сеѹ Ібраім ку о ощіре де 16,000 ꙟнармацї ші о флотъ суб Ісмаіл Гібралтар, ка се пріндъ Мореа ші аколо се ꙟнтемеезе о колоніе де арабї, ші мъкар къ ꙟн маї мулте ловірї маріне фу сіліт а се ощі ку флота луї Капудан-Паша, тотуші аџунсъ о алтъ еспедіціе еџіптеанъ ла 1825 ꙟн Модон ші окупъ Наварін, Тріполіца ші алте локурї, Ібраім пустії Мореа ші трімісъ локуіторії еї ка серві ла Еџіпет. ꙟн анул 1827 фу о а трела еспедіціе а віце-реџелуї блокуітъ де енглезї ші францезї. Мехмед сінгур фу пріетінеще сфътуіт де путеріле алеате, ка съ се ретрагъ ку арміа са де ла Гречіа. Дар фіінд къ Ібраім ачеаста ну фъку; фу ꙟнімічітъ флота Еџіптіко-турчеаскъ ꙟн 26 Октомвріе 1827, ꙟн портул луї Наварін ші Ібраім сіліт а пърсї Мореа.

Мехмед е суверанул Еџіпетулуї фъръ а трече ку ведереа рекуноащереа чеа ꙟналтъ а Султанулуї. Ел есте деспот, пентру къ требуе се фіе ꙟнсъ пе лъngъ ꙟнцълепчюнеа політіенеаскъ де мулте орї ші ку кураж нобіл. Ел есте домн абсолут а пъмънтулуї ші а тутурор продуктурілор луї. Ку продуктуріле Еџіпетулуї, ба ші ку мърфуріле дін Індіа транспортате песте Еџіпет, ел ціне монополу, де каре пърташъ сънт нумаї унеле де дънсул хотъріте касе меркантіле.

Ачеста е бърбатул де каре Діванул де Константінополі тремуръ, ші пентру каре діпломацїї Европеї аѹ ꙟнчеркат тоате ал ціне а пуруреа ка вазал ші супус ал порцеї, феріндусъ де ун ръсбоѹ каре пентру челелалте статурї европіене ар фі путут авеа ніще урмърї непревъзуте. Мехмед-Алі акъм е ун бътрън де 72 де анї, ші де нуар фі пътат ку сінџе ші перфідіе, ар меріта а фі нуміт ал II-ле Саладін ал Еџіпетулуї.

П. Попескѹ.

СТАРЕА КУЛТУРЕЇ ШІ DATINILE ꙟN БРАZІЛІА.

Пърціле конститутіве а ꙟмпопоръреї: — трейіле схоластіче, — фетееле, — індустріа — ші фінанца.

ꙟмпопорареа Бразілієї нумъръ апроапе де 5 мілioане локуіторі, еа се компуне дін деосъбіте сонџрї ші ануме: 1) Дін Португалї европенї, каре с'аѹ натуралізат ꙟн Бразіліа. 2) Дін Креолі Португалі індіџенї сеаѹ адевърацї бразіліенї. 3) Дін Метізї (бастарзї) адекъ аместекацї дін оаменї албї ші негрї сеаѹ Мулацї. 4) Дін Метізї адекъ албї ші індіенї сеаѹ кабрї. 5) Дін негрї афріканї. 6) Дін індіенї ꙟмпърцїцї ꙟн деосъбіте семінцїї. Стареа лор чеа моралъ ші соціетатеа лор куфундатъ ꙟн препастіа десфрънърілор сънт вредніче де кондуцере (де тънгуіт).

Ѹніка рассъ (соѹ) каре ꙟн Бразіліа дін ан ꙟн ан се ꙟнмулцеще есте чеа мулатікъ, кауза де къпітеніе а ꙟнмулціреї есте ꙟмпуцінареа челор албї. Деморалізаціа тутурор класелор ку ꙟнлътураре а колорулуї прінчіпал: с'аѹ ꙟнаінтат прін

тортура расселор, ꙟкаре ші пънъ ꙟн зіоа де астъзі домнеще ꙟн Статуріле-Уніте. О рассъ маі куратъ есте а сълбатічілор індіенї, карії ꙟн вечніче ресбоае віецуеск ку Бразіліенії. Адесеорї Албії, Мулацїї, Негрії ші Індіенії, цін уна ші ачеашї фемее. Ку кіпул ачеста даръ аў требуіт съ се наскъ тімпуріў о ꙟмпопораре ꙟн колорул олівелор, ꙟнсъ пърул чел негру ші дес аў ремас ачел де сощул Мулатік.

Хърнічіа спірітуалъ а Мулацілор ар путе се деще пте о рівалітате ла ꙟмпопорареа португалъ де урзіреа европеанъ, ꙟн контра кърора чеї дінтъї хрънеск о уръ де моарте, ку тоате ачесте еї прівеск ку непъсаре ла слъбіреа моралітъцеї, несіліндусе а о ꙟнлесні. ꙟнбунътъціреа інстітуціеї схоластіче, ар фі унул дін челе маі буне мъсурі че с'ар путе луа ꙟнтру ачеаста; ꙟнсъ еї ну се окупъ ку ачеаста; чеї маі мулці Бразіліенї ну се адапъ ку алте щіінце декът нумаї ку челе елементаре. Провінціа Ріо-Іанеіро аре дінтр' ун нумър де 400,000 де локуіторї нумаї 1,350 де схолерї. Мінас-Гераес чеа маі ꙟмпопоратъ ші маі култіватъ провінціе аре нумаї 7,000. Чіне щіе четі ші а скріе, сокоате къ аў ꙟнвъцат преа мулт. Нумърул челор че аў студіат ꙟн універсітъціле църеї сеаў а ле Европеї е фоарте неꙟнсемнат; аколо се афлъ 2 схоале де медеціне, уна ꙟн Ріо ші алта ꙟн Бахіа, амъндоуе ку 300 де схолерї, схоалеле юрідіче дін Олінда ші Ст. Пауло, нумъръ нумаї 200. Академіа де щііінцеле фрумоасе (Academia de beaux artes) 80. Схоалеле де комерц 60. Ачестеа сънт ꙟнвъцътуріле челе маі ꙟналте, челелалте ꙟнвъцътурї пропусе де ніще професорї нечеркаці ꙟндестул, ну фак вре о імпресіе ꙟн култура віецеї социале. Діпломіле де хіруршіе ші адвокаціе, се даў ку атъта ꙟнлесніре, ꙟнкът токмаї пентру щііінцеле ачесте се фак де прісос.

Ун францез каре ну щіе кум съші кыщіге пънеа са де тоате зілеле, се резолвъ а се фаче хірургў, професорул кареле дін даторінцъ требуе съ-л екзамінезе дін щііінцеле хірургіче, абіе щіе чева дін Математікъ; ексаменул се фъку ку ꙟнтребъріле математіче, ку каре кіп францезул добънді ꙟн урмъ дрітул де а трімете ла чеелалтъ віацъ пе тоцї ачеїа че с'ар ꙟнкредінца куреї луї.

Дін кауза ачеаста аколо, о ꙟнцълещіре пріетіноасъ ну поате авеа лок; пентру къ сексул фемееск е ку тотул депъртат дін адунъріле комуне. Ел нічї се афлъ аꙟре ꙟн Сіндруфії декът нумаї ꙟн Ріо. ꙟн нъунтрул цереї поате съ петреакъ чінева съптъмънї ꙟнтрещї, фъръ а се норочі де а веде чінстіта фацъ а невестеї сеаў а фіічеї газдеї сале. Бразіліенеле сънт маї пуцін лібере декът фемееле оріентале; еле петрек о віацъ матеріалъ, ізолате ку тотул ꙟн социетатеа сервілор, тінеріле късъторіте деграбъ ъші пердў граціїле ші фрумусеца, ші атунчеа бърбатул ъші ꙟнтоарче фаца де ла дънса кътръ челе Мулатіче ші Негре. Де мулте орї прівім ку міраре ла о фемее че се афлъ ꙟн мізлокул а 8 сеаў 10 прунчї, дін карії нумаї 1 сеаў 2 сънт а еї, іаръ чеелалці а бърбатулуї прунчї натуралї, формеазъ партеа чеа маі маре, прін урмаре добъндеск крещереа късъторіцілор, стрікареа нъравурілор се лъцеще прін серве; ꙟнтрещї дістріктурі се пот нумі, унде ꙟнтре попор се афлъ нумаї 2 сеаў 3 пърекі леџіуіте. Адесе орї се ꙟнтъмплъ къ стъпънул ъші вінде цітоареа са сервъ, алції ші маї корупці цін пе ъншії фіїлор ка пе сервї, каре дупъ моартеа луї се ші вындў.

(Ва урма).

ІНСТІТУТУЛ АЛБІНЕЇ.

GIBRALTAR.

Verlag von Gottlieb Haase Söhne.

GIBRALTAR.

тортура расселор, каре ші пънъ ѫн зіоа де а- ку атъта жнлесніре, жнкът токмаї

стъзї

АНЪЛ II.

ІКОАNА ЛꙊМЕЇ.

ФОАЕ

пентрꙋ

АNDЪЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

АНІЇ, 1846. № 46. 3 СЕПТЕМВРІЕ.

КЪТРЪ DD. АБОNАЦЇ А ІКОАNЕЇ.

Dорінца de а ръспънdі între компатріоцї ꙋпощінце ші ideї фолосітоаре шї плъкꙋte, і стърꙋіреа мꙋлтор персоане респектабіле, ꙋ îndemnat пе Реdакціе а реîнчепе пꙋблі- ꙋреа ачестеї Фоï, каре се пріімісе кꙋ а- ꙋа îмбръцошаре. Пентрꙋ de а спорі інте- ꙋсꙋл, кътръ літографііле ші ксілографііле ꙋ маінаінте, кꙋ сімціtоаре келтꙋеалъ се ꙋаосъръ стампе халкографіче, ка челе маї ꙋмоасе din Енглітера. Dар тоате аче- ꙋ мъсꙋрї, н'аꙋ пꙋтꙋт пъпъ амꙋ спорі нꙋ- ꙋрꙋл абонаціɫор, неапърат пентрꙋ сꙋпціне- реа ꙋнеї асеменe Фоï, каре, în прівіреа ефтінътъцеї, се поате пъстра нꙋмаï пріn ꙋn конкꙋрс însемнътор de абонацї. Dрепт-ачееа, фііnd къ кꙋ лꙋна Септемвріе, се înкее анꙋл ачестꙋї ал doіле періоd, апоï, dорітоpії І- коанеї Лꙋмеї, сънт пофтіцї а înoі ла Ре- dакціе а лор абонамент, къчї de нꙋ се ва îndeплінi нꙋмърꙋл черꙋт, апоï, кꙋ тоатъ пъ- pepea de ръꙋ а пъртініtoрілор ачестеї фоï ші кеар а Реdакціеї, Фоаеа ва înчета ла 1 Октомвріе вііtоp.

ФІСІКА ПОПОРАНꙊ ШІ ДЕСФЪТЪТОАРЕ.

(Ꙟнкееере).

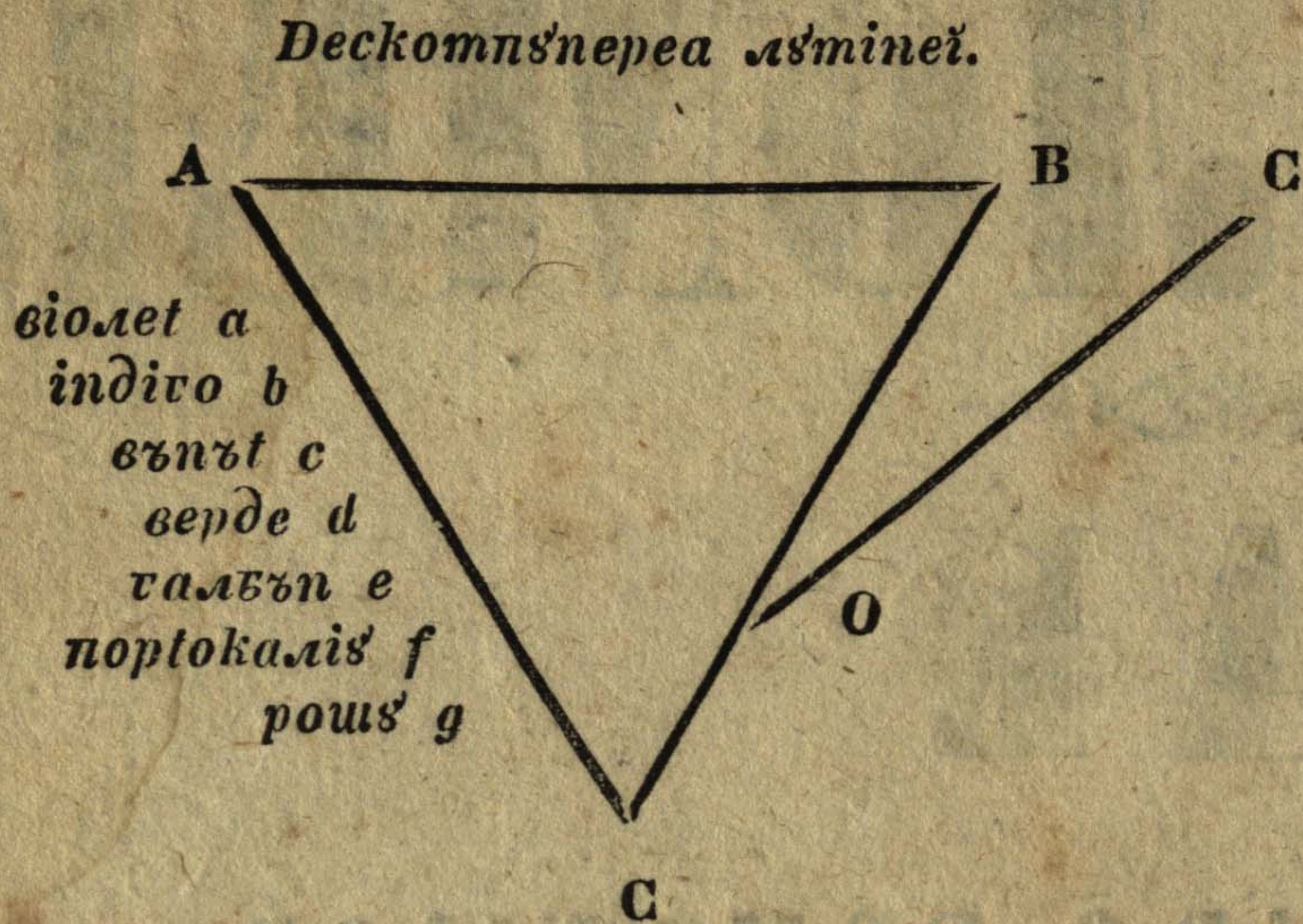

Дін треі бꙋкъці де стеклъ, тъете ꙟн тріꙋнгіꙋ, съ се компꙋе о фігꙋръ, ꙟнтрꙋнінд коастеле лор ABC кꙋ о мігмъ нꙋмітъ мастікс, каре фігꙋръ сеаꙋ солід се нꙋмеще *прістъ*. Дар маінаінте де а о ꙟнкіде де тот, съ се ꙋмпле кꙋ апъ. Дꙋпъ ачееа ꙟн о камаръ кꙋ облоане ꙟнкісъ; съ фачі ꙟн облонꙋл ꙋнеі ферестрі о бортічікъ аша, ꙟнкът о разъ де соаре се ръсбатъ ꙟн камаръ прін ачеа бортічікъ ші се ловаскъ коаста ачеі прісме де есемплꙋ пе BC.

Дакъ дінколо де коаста опꙋсъ AC се афлъ ꙋн картон сеаꙋ хъртіе албъ, атꙋнчі веі веде, къ раза лꙋміноасъ, трекънд пін прісмъ, се деспарте ꙟн алте шепте каре кадꙋ пе картон ꙟн *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f*, *g*, ші а кърора колорꙋрі сеаꙋ въпселе сънт: *віолет*, *індиго*. *вънът*, *верде*. *галбън*, *портокаліꙋ*, *рошꙋ*. Дін астъ черкаре съ ꙟнкее къ лꙋміна албъ се компꙋне дін шепте разе деосебіт колорате. Тот прін аста се лъмꙋреск колорꙋріле трꙋпꙋрілор: ꙋн трꙋп есте албꙋ кънд сꙋпра-фаца са ръсфрънџе челе шепте разе че компꙋн лꙋміна; ел се аратъ рошꙋ кънд ръсфрънџе нꙋмаі колорꙋл рошꙋ; вънът кънд ресфрънџе пе чел вънът &; еар негрꙋ есте трꙋпꙋл кънд сꙋрфаца са нꙋ ръсфрънџе нічі ꙋнꙋл дін челе шепте разъ.

Іріда сеаꙋ кꙋркꙋбеꙋл се ꙟнформеазъ де асемене прін ръсфрънџереа разелор соарелꙋі пінтре пътꙋра атмосфереі ꙟнгрекатъ кꙋ пікътꙋріле апеі де плоае каре дескомпꙋн колорꙋріле ка прізма аічі дескрісъ.

Де електрічітате.

Дакъ о цевіе де стеклъ сеаꙋ ꙋн бастон мꙋрꙋіт кꙋ чеаръ таре &, се фреакъ кꙋ о бꙋкатъ де пънꙋръ сеаꙋ постав, атꙋнчі і се ꙟмпъртъшеще ꙟнсꙋшімеа де а траџе дін апропіере мічі бꙋкъцеле де хъртіе, де пае &. Матеріа кꙋргътоаре, че се препꙋне къ продꙋче честе феномене, се нꙋмеще *електрічітатеа*.

Електрічітатеа продꙋсъ дін фрекареа стеклеі нꙋ се паре а фі тот де фіреа ачеі че се наще фрекънд ꙋн бастон мꙋрꙋіт кꙋ ръшінъ; де ачееа фісічіі деосебеск доꙋъ фелꙋрі де електрічітате: електрічітатеа *стеклоасъ* сеаꙋ *позітівъ*, ші електрічітатеа *ръшіноасъ* сеаꙋ *негатівъ*. Молекꙋліле адекъ пъртічеліле тот де ачел фелꙋ се ръспінг, ші се атрагꙋ фоарте кънд сънт де фелꙋрі деосебіте.

Електрічітатеа аре мꙋлтъ аналогіе кꙋ калорікꙋл (кълдꙋра) ші кꙋ лꙋміна. Ꙋн трꙋп фоарте електрізат, лꙋчеще пін тꙋнерік; флꙋідꙋл сеаꙋ матеріа електрікъ чіркꙋлеазъ репеде пе сꙋрфаца металꙋрілор, каре, пентрꙋ аста, сънт нꙋміте *кондꙋкторі бꙋні*; тот ачел флꙋід нꙋ се ꙟмпъртъшеще ꙟн аерꙋл сък, стеклъ, ръшінеле, матаса, пенеле &. Ачесте сꙋбстанціі пентрꙋ іст кꙋвънт се нꙋмеск *кондꙋкторі реі* а флꙋідꙋлꙋі електрік.

Лꙋънд о цевіе де арамъ ші ціінд-о ꙟн мънъ; орі кът о веі фрека, нꙋ се ва продꙋче нічі електрічітате, пентрꙋ къ матеріа кътъ се ва продꙋче, се ва стрекꙋра пін трꙋпꙋл востꙋ ꙟн депозітꙋл џенерал че есте пъмънтꙋл; дар дакъ ꙟн капътꙋл цевіеі де арамъ веі адъоџі о тоартъ м

руітъ ку ръшінъ, цевіа се ва електріза прін ферекаре, фіінд къ ръшіна се ва опуне курсулуі матеріеі.

Пендулъ сеаў ортік електрік.

Де ун фір де матасъ, анінъ о мікъ бомбіцъ де мъдувъ де сок, коперітъ ку о фрунзъ де арџінт, де аур сеаў де арамъ; съ і се апропіе о букатъ де чеаръ іаръ електрізатъ прін ферекаре; бомбіца се ва абате дін лініа перпендікуларъ ші се ва аніна де чеара таре, дупъ ачееа о ва фуџі. Іет феномен ушор се есплікъ, чеара таре траџе дінтъіў пе бомбіца шіі ꙟмпъртъшеще о парте дін електрічітатеа де каре есте ꙟнгрекатъ; віне мінутул кънд бомбіца ші чеара сънт амъндоуъ акопeріте де електрічітатеа ръшіноасъ, атунчеа молекуліле ачестеі електрічітъці фіінд де ачелаш феліў, се ръспінгў, дрепт-ачееа бомбіца требуе съ се депъртезе де ла чара таре.

Анінъ доуъ бомбіце ка чеа де маінаінте, аша ꙟнкът ъмбе съ фіе фоарте апропіете; атінџіле де одатъ, ку о цевіе де стеклъ сеаў ку чеаръ таре електрізатъ, атунчі еле се вор депърта уна де алта. Дар о бомбіцъ че се ва атінџе де о чеаръ таре, се ва атраџе де о цевіе де стеклъ. Ачесте черкърі че лесне се пот репета, адевереск ачеле че с'аў зіс: къ путеріле електріче сънт де доуе фелюрі.

СТАРЕА КУЛТУРЕІ ШІ DATINІЛЕ ꙞN БРАZІЛІА.

(*ꙟнкееpe*).

Ꙟнавуціреа бразіліанъ конзістъ ꙟн індустріа продуктелор натурале, ꙟнсъ леневіреа локуіторілор о ласъ некултіватъ ші неꙟнгріжітъ; ꙟн лок де а ꙟмбръцоша індустріа църеі, статул ꙟмбръцошазъ ку маре ръвнъ пе ачееа стреінъ, де унде къдереа індустріеі патріотіче ушор се поате пророчі, култура мътасеі тот ачел ефект продуче кум аў продус ші култура чеаюлуі субт Іоан ал IV-ле, пентру къ дін тімпул ꙟн каре ачеста аў ꙟнчепут а адуче плъните де чеаю дін Хіна, мулці ꙟрані аў дат ꙟнапоі, ꙟнкът ꙟн урмъ плънта де чеаю ну се маі веде аюреа, декът нумаі ꙟн вр'о кътева грѫдіні ботаніче ꙟн локул чеаюлуі с'ар путе фаче маі бун спорі ку култура кафелеі ші захарулуі, чеа маі бунъ кафе продуче провінціа Ріо, семънътуріле лор се ꙟнтінд пе мунці ла ꙟнълціме де 3,000 пънъ ла 3,600 де палме деасупра мъреі, кафеаоа ꙟн чеі дінтъю треі ані нічі спорі адуче ші нумаі де ла ал 4-ле анў пънъ ла ал 8-ле дъ ꙟндестул род. Култура трестіеі де захар, прекум ші ꙟнсуші продучереа захарулуі, ла каре маі мултъ щіінцъ съ чере, заче ꙟнтр'о старе фоарте трістъ; еспортаціа луі скаде ꙟн тот анул пентру къ рафінерюл европіан добъндеще дін захарул бразіліан 66 проценте.

Індустріа Бразіліеі се афлъ ꙟнкъ ꙟн прунчіе, статул вроеще а статорнічі о індустріе прівіліџіатъ. Урмареа ачестеі мъсурі аў фост ачееа къ містуіторіі аў фост невоеші се плътеаскъ ꙟн урмъ ку прец маре мърфуріле челе реле дін каре прічінъ фабрічіле патріотіче аў требуіт съ ші муфлусезе.

Фінанціа Бразіліеі е чеа маі трістъ, даторіа статулуі, съ суе пънъ ла 280 міліоане франчі, стъпъніреа ну афлъ оамені, каріі ар вої съ аузъ де ноуе ꙟмпрумутърі, баніі де хъртіе перд ꙟн тоате зілеле дін валора лор, ку кіпул ачеста статул се апропіе де муфлузіреа са. Ꙟн анул 1843 аў фост венітул Бразіліеі де 45,715,000 франчі, іаръ келтуеліле 66,060,000, діференціеа

ачеастъ анȣалъ де 21 міліоане креще пе зі че мерџе. Спре ꙟндрептареа рѫлȣї стъпѫніреа аꙋ алес ніще мъсȣрї пе кът де непотрівіте ші реле, пе атъта ші копілърещї; еа фаче банї де хъртіе ꙟн неспусъ кътіме ші сӯе прецȣл вѫмілор. Ресколеле неꙟнтрерȣпте ꙟн провінції ꙟмпедекъ ꙟн чеа маї маре парте стрѫнџереа вірȣлȣї. ꙟн тімпȣл де фаць кѫнд адекъ Бразіліа се афлъ неатърнатъ де Портȣгаліа, ші тікълошііле ꙟнкъ сѫнт маї марї. Неꙟндестȣлареа е маї ꙟнтінсъ декът маїнаінте, нȣмаї ꙟн кȣрџереа ші ексемплȣріле стрѫінілор пот рѫдіка ферічіреа цѫреї ші нȣмаї еспортація продȣктелор челор скȣмпе пот аџȣта ліпса. Дакъ Бразіліа нȣ ва аџȣнџе кȣ мінтеа ка съ прічеапъ къ мѫнтȣіреа еї заче нȣмаї ꙟн негȣціторіа кȣ продȣктеле сале ꙟн скȣрт тімпꙋ е пердȣтъ.

П. Попескꙋ.

СЕРБАРЕА РАМАZАНꙊЛꙊЇ ЛА ТꙊНІС.

(КꙊ СТАМПЪ №. 46).

Рамазан сеаꙋ Рамадан се нȣмеще ла Махомеданї а ноуа лȣнъ ал анȣлȣї. Фіінд къ ії нȣмъръ анȣл дȣпре лȣнї, апої ꙟн тот анȣл Рамаданȣл віне кȣ 11 зіле маї тімпȣріꙋ, ꙟнкът ꙟн курс де 33 анї, петрече тот черкȣл ал анȣ-тімпȣрілор. ꙟн астъ лȣнъ каде аџȣнȣл сеаꙋ постȣл чел маре а Махомеданілор, ꙟн тоате зілеле де ла ръсърітȣл пѫнъ ла апȣсȣл соарелȣї. Астъ сербаре прекȣм ші баірамȣл, че ȣрмеазъ ꙟндатъ дȣпъ ел, сѫнт челе маї марї а попоарелор махомедане. Дȣпъ че аꙋ петрекȣт тоатъ зіоа ꙟн рѫџї ші ꙟн ꙟнфрѫнаре, Махомеданȣл ащеаптъ кȣ нерѫбдаре апȣсȣл лȣмінеї соарелȣї, каре мінȣт гръбеще прін ꙟнкідереа перделілор ші ꙟнлȣмінареа апартаментелор, ꙟн каре шефȣл, маї алес ла ачеї авȣції ꙟн міжлокȣл Харемȣлȣї сеꙋ, се дъ ла плъчеріле месеї кȣ тоате делікатеціле ші містеріїле оріентале. Ікоана ꙟнфъцошазъ партеа дін нъȣнтрȣ а ȣнȣї палат маȣрік ꙟн каре беїȣл чінеазъ кȣ а лȣї леџȣіте 6 соції, пе кѫнд каснічії ꙟн антікамеръ се дедаꙋ ла асемене плъчерї.

(Везї стампа алътȣратъ).

ПЛЕАDА.

Рапортȣріле ші ꙟнрїȣріріле челе секрете ꙟнтре тоате ȣрзіріле лȣмеї, аꙋ ꙟндемнат ꙟнкъ дін векіме пе філософї ші пе поецї, а статорнічі оаре-каре легътȣрї ідеале ꙟнтре стелеле вѫзȣте ші ꙟнтре пѫмѫнтȣл ностръ. Мітолоџіа Індіенілор, а Еџіптенілор ші а Елінілор, ні дъ ꙟнтрȣ аста мъртȣрії інтреесанте ші астъ щіінцъ, че се пъреа нъскȣтъ нȣмаї дін фантасіа оаменілор ші а прецȣдецілор, кȣпрінде ꙟн сіне атѫте адевърȣрї ꙟнвъскȣте ꙟн алегорії, къ еа с'аꙋ фъкȣт астїзї обіектȣл медітаціеї ші дісвъліреї фаімосȣлȣї філософ џерман *Шелінг*, каріле кȣ ȣн аплаȣз ȣніверсал ꙟн еарна трекȣтъ аꙋ трактат астъ матеріе ла ȣніверсітатеа де Берлін.

Лȣѫнд ꙟн прівіре стелеле нȣміте *Плеада*, Мітолоџіа зіче къ еле ераꙋ шепте фіїче а лȣї Атлас (ȣріеш фіȣл лȣї Нептȣн) ші се нȣмеаꙋ: Алкіоне, Меропа, Келено, Електра, Стеропа, Таїгета ші Маіа. Спре а ле скъпа де прігоніреа лȣї Оріон, Жое леаꙋ префъкȣт ꙟн о констелаціе компȣсъ дін шепте стеле, дін каре ȣна, дȣпре ꙟнкредінцареа лȣї Хігін, ар фі періт дін черꙋ.

Астъ групъ модестъ де стеле, куноскуте пъсторілор ші џеранілор суб нуме де *Гъінуше*, есте кематъ астізі а фігура ꙟнтре чіі маі інтересанці лучеферi а търіеі черещі.

Астрономул Медлер, діректор фаімосулуі обсерватор де Дорпат (ꙟн Курланда), аȣ фъкут уна дін челе маі інтересанте діскоперірі, дупъ невобосіте обсервації де шесъ анi комбінате ку ачеле дін векіме ші де акум фъкуте ꙟн прівіреа мішкъреі стелелор фіксе.

Ꙟнтре ачесте стеле а Плеадеі, астрономул аȣ дескоперіт къ ачеа маі стрълучітъ нумітъ *Алкіопа*, есте *соареле чентрал* а тутурор стелелор ші лумелор ноъ куноскуте.

Діпъртареа ачестуі соаре де ла марџініле сістемеі ноастре, о калкулеазъ ла 34 міліоане дістанції де соаре (адекъ 34 міліоане ꙟнмулціт ку 21 міліоане міле). Спре аші фаче о ідее де астъ депъртаре, съ се ѣее амінте къ о боамбъ де тун ар кълторі де ла соаре пънъ ла ноі 17 анi, кънд лумінa соарелуі пънъ аџунџе ла ноі, ꙟнтребуінцазъ $8^1/_2$ мінуте, еар раза луміней, че пурчеде де ла ачел *соаре чентрал*, пънъ аџунџе ла ноі, петрече 537 анi. Соареле ностру ꙟн џірул къруеа пъмънтул се ꙟнвъртеще ші каріле, дупре сістема адоптатъ стъ локулуі, тотуші ші ел ку тоатъ сістема кълтореще ꙟн џірул ачестуі соаре чентрал ꙟн курс де 182,000,000 анi, а къруіа массъ (труп) ꙟнтрече пе ачел а соарелуі ностру ку 117 міліоане маі мулт.

Ꙟн куръндд се ва публіка о картъ дескріітоаре ку амънунтул а ле ачестеі марі дескоперірі, каре се паре къ ва адуче префачерi ꙟн сістема адоптатъ.

БРȢССА ШІ МȢНТЕЛЕ ОЛІМП.

Ȣрзіреа Бруссеі се ꙟнтінде пънъ ꙟн тімпуріле Романілор. Кънд къзу Картаго субт армеле лор вені фаімосул Анібал, дупъ о лунгъ пребеџіре ла Прусіа ріга Бітіміеі, пе кареле л'аȣ пріміт ку чеа маі маре плъчере, къруіа ꙟн семнȣ де мулцъміре, іі рърдікъ о четъцуе ꙟнаінте ку 2,000 де анi, каре ш'аȣ пъстрат нумеле нескімбат пънъ астізі. Нȣ дупъ мулт тімп де ла ꙟнфіінцареа еі фу субџугатъ де Романі карii о ꙟнтрупаръ ку імперіа гречеаскъ; пе ун скурт тімп къзу субт путереа кручіацілор, карii пе ла анул 1,100 ꙟнтемееръ ун времелнік рігат оріентал, ші де ла анул 1327 о супусъръ Османii, кареа о цін пънъ астъзі. Політіа ачеаста фу пе ун тімп капітала тінереі ꙟмпърьції Османе пънъ ла къдереа Константінополулуі, дін ачест тімп пънъ акум се фъку чеа маі десфътътоаре політіе провінціалъ ꙟн тоатъ імперіа.

Бътрънул ероȣ, н'ар фі путут алеџе маі бунъ позіціе пентру астъ політіе, сітуатъ ꙟн прежма чеа маі мъноасъ а унуі мунте романтік, ꙟндосатъ ку пъдурі ші ꙟн фацъ ку о коастъ преа плъкутъ. Пeсте ачеле пъдурi се рърдікъ стънчі де піатръ фъръмате, а кърора кулмі лучінд ку вечніче омете, суб разъле соарелуі, формеск о варіаціе ꙟнкънтътоаре, ку туфоаса вердеацъ а крънгурілор локате ла поалеле лор. Ꙟн тімп де ноуъ луні зъпада чеа мърџінашъ топіндусъ, трімете мii де гърле, а кърора апе лімпеде ші спумънде мурмуръ неꙟнчетат пе въі ꙟн ларџіле къмпii; мулте дін ачелеа шърпуеск прін політіе, ꙟнкът маі тоате уліціле, аȣ о вънъ де апъ рън, апеле ачесте преа араре орі скад маі џіос де ал 28-ле град ку ръчеала. Дін уліці вънеле апелор се абат ші трек прін мошеџурi, базаре, магазii ші алте касе прівате, аплікате ку аша мъе-

стріе, ꙟкът тоатъ каса ꙟн мізлокꙋл кꙋрцеї аре о басенъ де марморъ, дін кареа бꙋлбꙋе апъ кꙋратъ кꙋ ꙟмбіелшꙋгаре. Лънгъ асте фънтъні серітоаре, дін обічеї фаміліїле каселор чінъ. Дꙋпъ че гърлеле аў адъпат ші аў рекоріт тоатъ політіа, ъші ꙟндреаптъ кꙋрџереа пе локꙋріле челе шъсе, аколо се ꙟмпреꙋнъ ші формеск маї мꙋлте рівꙋрі, ꙟмподобінд презметꙋріле кꙋ чеа маї ꙟнкънтътоаре вердеацъ, кънд пе аїꙋреа се фріџе лꙋмеа де аршіца вереї.

Ачесте пънъ акꙋм мемрате нꙋ сънт ꙟнкъ ꙟнсꙋшіріле еї челе маї бꙋне; пентрꙋ ꙋрмашії профітꙋлꙋї сънт ші алтеле маї фолосітоаре. Ачеастъ політіе ꙟн мізлокꙋл апелор ꙟнгецате аре ші апе калде, каре прін стоарчереа лор ꙟн басене де марморъ болтіте деасꙋпра кꙋ доме спаціоасе, ꙟнфіінцазъ челе маї вестіте бъї санітаре ꙟн пърціле ачелеа. Се ведє къ натꙋра прекꙋм ꙋн воіаџор зічеа, аў креат Брꙋсса нꙋмаї пентрꙋ комодітатеа Османілор, аіче се афлъ кꙋ прісосінцъ апе речі пентрꙋ спълъріле реліџіоасе, ші калде пентрꙋ бъї, каре ла націа тꙋрчеаскъ с'аў фъкꙋт ꙋна дін челе маї де къпітеніе требꙋінцъ а віецеї лор. Ачеастъ політіе даръ кꙋ а ле еї квалітъці ꙟнтрꙋ атъта се фъкꙋ імпортантъ, фолосітоаре ші плъкꙋтъ локꙋіторілор църеї тꙋрчещі, ꙟнкът Сꙋлтанії неꙟнгъдꙋінд тревіле політіче ꙟн віацъ а локꙋі політіа ачеаста, хотъріръ се локꙋеаскъ ꙟнтрънса дꙋпъ моарте.

Брꙋкса (алмінтрелеа Брꙋсса сеаў Прꙋсса) кꙋпрінде о сꙋпрафацъ де 2 міле аꙋстріічещі ꙟмпреџꙋр. Боіерꙋл (Freiherr) Хамер Пꙋргстал аў ꙟнсъмнат ачеастъ політіе кꙋ 100,000, іаръ чел маї ноў воіаџіст Енглез нꙋмаї 75,000 де локꙋіторі, дінтре карії жіданії кꙋ крещінії де леџеа гречеаскъ ші армеанъ фак 11,000. ꙟн Брꙋсса маї ꙟнсъмнате сънт мошееле ші мінаретеле каре аічі ꙟн релаціе кꙋ політіа сънт челе маї марі ꙟн тоатъ цара тꙋрчеаскъ, а кърора сꙋпрафацъ се паре а се ꙋмфла ꙟн кꙋполе. Аре ꙋн комерц дестꙋл де ꙟнсемнат кꙋ резіденціїле маї марілор Тꙋрчіеї, прекꙋм а Молахꙋлꙋї де класа ꙟнтъіа, а Пашії, а Мітрополітꙋлꙋї греческ ші а Архіепіскопꙋлꙋї арменеск.

ꙟнкъ ші маї інтересантъ фаче політіа ачеаста мꙋнтеле чел ꙟналт, пе а кърꙋіа поале есте зідітъ. Олімпꙋл (лꙋмінъторꙋл лꙋмеї) есте ꙋн нꙋме кꙋ каре бътрънії нꙋмеа маї мꙋлці мꙋнці. ꙟнсъ нꙋміреа ачеаста маї потрівітъ се веде а фі ꙟнсꙋшітъ істор стънчі колцꙋроасе, акоперіте кꙋ ометꙋрі ка кꙋ ꙋн ковор алб, ел ціне ꙟн періферіа са ꙋн лок де 14 міле аꙋстріічещі, ші кꙋ атъта е маї інпосант кꙋ кът се ꙟналцъ дінтрꙋ о къмпіе планъ.

Дін політіе ꙟнтръ кълъторꙋл маї ꙟнтъю ꙟнтр' о пъдꙋре маестоасъ, ніще хъітꙋрі де о адънчіме неспꙋсъ деспікъ пъмънтꙋл, пе лънгъ каре калеа сꙋе ла о ꙟнълціме амецітоаре. Дін пъдꙋре іесъ ла о къмпіе кꙋрматъ ꙟн маї мꙋлте локꙋрі кꙋ рівꙋреле, каре кадꙋ де пе ачел ковор албіꙋ, рълікат ка ꙋн пъреете гігантік пънъ деасꙋпра норілор; ачесте рівꙋреле сънт локꙋіте де пещі асеменеа кърора нічі ꙋнде ꙟн Асіа мікъ нꙋ се афлъ, дін тъмпларе дакъ ачест соїꙋ де пеще се слобоаде маї ла вале декът че поате сꙋпорта кълдꙋръ фіреа са чеа монтоасъ, ꙟндатъ моаре.

Кълъторінд прін марџіле къмпії де зепадъ, аневое аџꙋнџе омꙋл пе кꙋлмеа мꙋнтелꙋї ꙟнълцатъ де 10,500 палме деасꙋпра мъреі, дін а кърꙋіа ꙟнълціме се бꙋкꙋръ прівіторꙋл де ꙟнфъцошеріле презметꙋрілор челор маї віі ші маї фрꙋмоасе а ле Европеї ші а ле Асіеї. Мареа неагръ, Егее ші стръмтоареа ꙟнтре ачесте доꙋъ, се вѫд ꙟнтінсъ деалꙋнгꙋ ка ꙋн ріꙋ ла пічоареле лꙋї. О імпресіе ші маї раръ прічінꙋеск 12 боловане де пеатръ де о мъріме гігантікъ ашезатъ пе върфꙋл мꙋнтелꙋї ꙟн форма ꙋнꙋї чірк, каре не адꙋк амінте де монꙋментіле Дрꙋїзілор а Европеї апꙋсене.

Зепада де пе ачест мꙋнте се вінде ꙟн царъ ка ꙋн лꙋкрꙋ де лꙋксꙋ, венітꙋл еї есте ꙋн бенефіс а Сꙋлтанꙋлꙋї, че се вінде пе ꙋн ръстімп ла мезат, ші е маї скꙋмпъ декът тоате челелал-

те продуктурі а църеі. О кътіме хотърітъ се карь ла Серэіл; чееалалтъ се вінде ꙟн Константінополі ші пе ла алте локурі а ле імперіеі, зъпада ачеаста се ліфереазъ ꙟн цілиндре де пър, ꙟнтрецi каравaне де катърурі се добор неꙟнчетат ꙟнкъркате де пе олімп ла ун капъ а мъреі де мармора, пе каре турчії ꙟл нумеск Бус-Бурна (капул гецеі) де аіче се ꙟнкаркъ пе лунтрі ші се поартъ ла капіталъ ꙟн аша маре кътіме ꙟнкът ші чел маі сърак лукръторі, ꙟн канікуліле вереі се рекореще ку о бeутуръ де апъ ку гіацъ речітъ.

П. П.

ДЕСПРЕ АЦІУНУЛ (ПОСТУ).

(*Урта, вез̆і No. 36*).

Пентру де а рекондуче пре ом ла ачест фелю де віецуіре сімплъ ка ла ꙟнчепут, ꙟнцълепції легіуіторі аў ꙟнтемеет аціунурі сеаў постурі ценерале. Ꙟнфрънареа ші фругалітатеа *) домнеаў ла ачеле прънзурі модесте унде мърцініреа аціунъторулуі адъоцеа віптул челуі серак; унде ругъчюнеа цінтінд ініма кътръ урзъторул фіінцеі сале, аплека пре оамені де а се юбі ка фраці, аші ерта а лор ꙟнцурърі речіпроче ка фіі а тот унуі пърінте. Куцетул къпъта маі мулт віпт декът трупул; еар патіміле се фъчеаў маі модесте ші маі ꙟндуіоште; лукръріле віецеі се апараў ку маі маре регулъ ші паос; нічі одінеоаръ немістірі, турбурърі ꙟн курсул сомнулуі, фрігурі арзътоаре ну абсорбеаў віаца; ꙟнцълецереа пуруреа сънінъ, путеа неꙟнчетат а се окупа де челе маі ферічe луърі-амінте.

Ну се афлъ нічі ун попор віецуіторі суб домніа легіуірілор, сеаў ешіт дін варваріе, каріле съ ну фі авут невое де ачесте марі повъцуірі де ігіенъ (сънътате публікъ). Де ачеса пе ла тоате попоареле пъмънтулуі се афлъ аціунурі орънduіте. Філософії карії н'аў възут ꙟн ачесте датіне декът нумаі евлавіе, н'аў обсерват де аціунс ефектеле фісіолоціче каре се продук ꙟн економіа (сістема) анімалъ. Аціунул ші совріетатеа аў фост пуруреа міжлоаче мънтуітоаре, пентру къ омул аскултънд пре мулт апетітулуі сеў, сеаў маі ꙟнтъртъндусе прін мъестріа букътъріеі, тречe маі тот-деауна престе марцініле натуреі.

Дрепт-ачеea тоці докторії аў рекомендат темперанціа сеаў ꙟнфрънареа ка уна че есте маіка сънътъцеі.

Іпократес ші *Арістотелес* зікъ: *се тъпънчі пъцін ші се лукрез̆ мулт.* *Галіенъ*, фаімосул доктор антік, зіче: персоанеле делікате ші слабе дін нъскаре аціунгъ ла адънчі бътрънеце пъстрънд а лор сенсурі (сімцірі), ферінд де дурері прін міжлочіреа унеі аспре діеці. Шіхт есте къ ушурътатеа стомахулуі аскуцъ сенсуріле ші путеріле ꙟнцълегътоаре, прекът ꙟнбуібареа ле аморцеще ші ле умпле де хъбъціе. Совріетатеа ꙟмпуцінънд масса уморурілор, ціокул адекъ лукрареа пърцілор соліде се фаче предомнітор, а лор осціляції (батерí) опереазъ маі лівер; дін аста с'аў възут къ совріетатеа аў ꙟнлътурат ку ушурінцъ пътіміріле катарале, тусе умеде, подагра, реуматісмул, мігрене (дурері де кап), амецеле, пънъ ші летаргіа ші апоплексіа. Фаімосул нобіл венеціан Луіці Корнаро, ні аў дат ун есемплу стрълучіт де совріетате, редукънд ла 12 унце (76 драмурі) віптул чел солід ші ла 14 унце ачел лікуід, прін каре аў редрес а луі сънътате струнчінатъ

*) ФРУГАЛІТАТЕ, Ꙟнфрънаре ла мънкат ші бът ші паза моралулуі. Совріетатеа ꙟнсъ се мърцінеще нумаі ꙟнтру ꙟнфрънареа плъчерілор месеі. Темперанціа есте віртутеа де а се ліпсі де челе де прісос.

ші аꙋ̆ аџꙋнс ла върстъ песте 95 ані. Лꙋѫнд ꙟн прівіре трањꙋл чел ꙟнделꙋнгат а сахастрілор ші а лор ꙟнфрънаре се поате сокоті къ аџꙋнꙋл есте ꙋнꙋл дін дарꙋріле челе маі фрꙋмоасе каре аꙋ̆ фъкꙋт реліџіа омꙋлꙋі пентрꙋ пъстрареа зілелор сале.

Лꙋнџімеа трањꙋлꙋі, че се траџе дін ꙟнфрънаре, есте ꙋн лꙋкрꙋ ꙟнсемнат ші ведерат де черкареа тімпꙋрілор векі ші ноъ. С'аꙋ̆ нꙋмърат віаца а 150 сахострі віецꙋіторі сꙋб деосебіте кліме ші векꙋрі; сома тоталъ а віецꙋіреі лор аꙋ̆ фост 11,599 ані, сеаꙋ̆ пентрꙋ фіе-каре о върстъ міжлочіе де 76 ані ші 3 лꙋні. Деспре алтъ парте трањꙋл а 150 академісті дін деосебіте щіінце, аꙋ̆ ꙟнфъцошат нꙋмаі 10,511 ані адекъ къте 69 ані ꙋнꙋл кꙋ алтꙋл. Аша дар паза де собріетате есте ꙟнкъ маі потрівітъ а асігꙋра ꙋн трањ декът віаца регꙋлатъ ші остенітоаре а персоанілор каре се ꙟнделетніческ кꙋ кꙋлтꙋра ꙟнцълеџереі.

Есемплꙋ ні даꙋ̆ ꙟмбꙋібареа Белџілор, Џерманілор ші а Енглезілор. Фрідріх Хофман зіче: *Dum lactant, mactant*; адекъ доічеле челе ꙟмбꙋібътоаре омоаръ пе прꙋнчії кꙋ а лор преа мъноасъ алъптаре.

Бътрънії сꙋферъ аџꙋнꙋл кꙋ маі маре ꙟнлеспіре декът копіії; фемееле маі мꙋлт декът барбацїї; чїї тръндаві, маі мꙋлт декът чїї че остінескꙋ̆ ші чїї гръсꙋлії маі віне декът чїї макрї сеаꙋ̆ ачії карії лънџеческꙋ̆ прін сънџераре ші сꙋдоаре, сеаꙋ̆ прін прівігере ші трезвіе. Мънкънд вара маі пꙋцін се кꙋвіне а мънка маі десеорї декът еарна кънд се поате прънзі маі мꙋлт. Чїї че беꙋ̆ мꙋлт, мънънкъ маі пꙋцін, сꙋпеле ꙟмпꙋцінеазъ фоамеа прекꙋм ші бъꙋтꙋріле челе калде ші наркотіче, прекꙋм кафеаоа &. Віптꙋл грас, олеос, дꙋлчїꙋ̆ сатꙋръ кꙋрънд, кънд сърътꙋріле, акрімеле, амъреліле, еар маі вътос акрімеле ші фрігꙋл ꙟнтартъ о фоаме віе.

(*Ва ꙋрма.*)

ПЪСТРАРЕА ВІНꙊЛꙊЇ.

Стрікареа сеаꙋ̆ дескомпꙋнереа вінꙋлꙋі аре ꙟнчепꙋтꙋл сеꙋ̆ ꙟн плекаре де а се ꙟнакрі, ші аста ꙋрмеазъ: 1°. Дін ферментаціа сеаꙋ̆ фервереа ръ ла фачереа вінꙋлꙋі. 2°. Дін ашезареа вінꙋлꙋі ла о температꙋръ маі пресꙋс де 12 граде, ші а 3°. дін квалітатеа слабъ сеаꙋ̆ ꙟмпꙋцінареа спіртꙋлꙋі вінос.

Вінꙋріле че нꙋ аꙋ̆ плекаре а се ꙟнакрі, се стрікъ дін атінџереа аерꙋлꙋі прін вранъ.

Ла Бордо́, вінꙋріле скоасе де пе дрождії, ꙟн васе пліне, ачесте се ашазъ плекат, аша, ка врана съ фіе пꙋрꙋреа ꙋдатъ де він. Ꙟн асемене старе нічі одатъ нꙋ се фак деасꙋпра челе мꙋчігаꙋрї, каре къзінд ла фꙋнд фак кꙋібꙋл ꙟнакрїреі.

Тоате вінꙋріле ла прімъ-варъ кеар ші тоамна аꙋ̆ а се скоате де пе дрождії, ші васꙋл аре а се кꙋръці ка ꙟнтъеа-датъ кънд се ꙋмпле кꙋ він ноꙋ̆. Ка нꙋ кꙋмва съ ꙟ ръмъе вінꙋлꙋі ꙋн мірос де пꙋчоасъ, кꙋ каре се кꙋръцъ васеле, се поате ꙟнтребꙋінца методꙋл ꙋрмътор:

Дꙋпъ че се ва спъла ші ꙋска о пънзътꙋръ, еа се ва мꙋеа ꙟн џꙋмътате літръ де спіртꙋ̆, каре се ва аніна ꙟн вас де ꙋн телꙋ̆, ші каре дꙋпъ че се ва апрінде, се ва лъса арзінд а се містꙋі ꙟн вас.

АНꙊЛ II.

ІКОАНА ЛꙊМЕЙ.

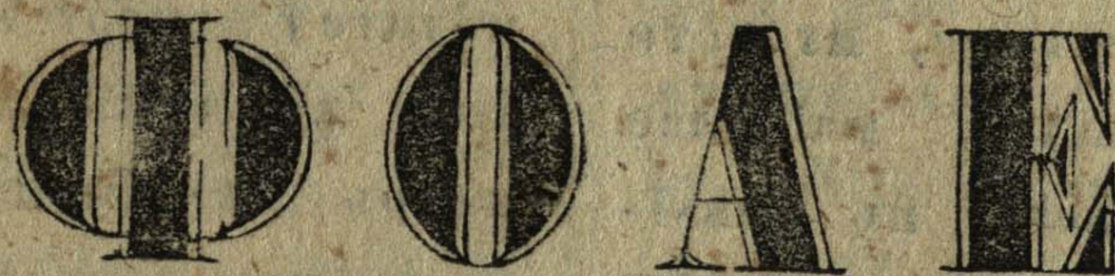

ПЕНТРꙊ

ꙞНДЕЛЕТНІЧРЕА МОЛДО-РОМЪНІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 47. 10 СЕПТЕМВРІЕ.

ДЕСПРЕ АЏЮНꙊЛ (ПОСТꙊ).

(*Ꙟнкееге*).

Аџюнꙋл фаче трꙋпꙋл маї пътрꙋнзъторїꙋ, дескіде
ондꙋктꙋріле (каналꙋріле) челе астꙋпате ші ꙟнлес-
еще операціа ꙟмбінърілор ші дісбінърілор матерії.
рін ꙟмфрънареа мънкърей, плеторіа (прісосꙋл сън-
елꙋї ші а ꙋморілор) маї ꙟмпꙋцінатъ, ꙟнлеснеще
ꙋрсꙋл сънџелꙋї ка кꙋм с'ар фі сънџерат; ші міш-
ареа віецꙋітоаре, кареа ера асꙋпрітъ де нъмолꙋл
ꙋкателор ші прісосꙋл ꙋморꙋрілор, се ръна ще кꙋ
аї маре енерџіе. Везї кътъ греꙋтате съ сімте
мънꙋнтае, кът дісгꙋст ꙟн гꙋръ, кънд стома-
л есте ꙟнкъркат кꙋ матерії ші кꙋ ꙋморꙋрї че
ле поате містꙋі; атꙋнчї омꙋл есте обосіт, гре-
ꙋ, пе кънд тоате ачесте се ꙟндепъртеазъ прін
етъ.

Аџюнꙋл ші секретꙋл де къпітеніе а сістемеї
іопатіче нꙋ есте алт чева декът аџюнꙋл прін
ре се фак атъте кꙋре вреднічꙋ де мірареꙋ. Орї

каре ар фі патіма, о віацъ регꙋлатъ кꙋ о діетъ
потрівітъ, вор фі пꙋрꙋреа де аџюторюл чел маї пꙋ-
тернік, каре нічі о докторіе нꙋ ар пꙋтеа фаче орї
кът де ероікъ ар фі.

Ачії бАРБаці марї карії аꙋ коБоріт дін черюꙋ
леџюіреа аџюнꙋрілор, ꙟнтре попоареле, че воеаꙋ
чівіліза, ꙟнцълеџеаꙋ чева маї мꙋлт деспре іџіе-
на декът мꙋлці дін філософії нострії, карії еаꙋ
ꙟн рѫс асемене датіне де ꙟнфрънаре. Карнеа
де поркꙋ с'аꙋ ꙟнлътꙋрат де Моісі, прекꙋм Бісе-
ріка ноастръ аꙋ статорнічіт аџюнꙋл (постꙋл) ла
ꙟнчепꙋтꙋл де прімъ-варъ, ꙟн каре епохъ ꙋморꙋ-
ріле ꙟнчепꙋ а фіербе. Пре лънгъ аста маї ера
де фолос а лъса анімалілор домесніче ші сел-
Батіче, ꙋн паос фолосітор ꙟн епоха пърекерії лор
пентрꙋ пронащере, ші а нꙋ ꙟмпедека џінтіреа чеа
сфънтъ а натꙋреі, ꙟнчетънд касепііле ші въна-

турілe. Ера де кувіінцъ, маїнаінте де тімпул сърбъторілор де а ѫмпроспъта ші а куръці трупул оаменілор прін кумпенірі ші аустерітате пентру ка съ се поатъ апропіé де алтару ку маї маре модестіе ші ѫнфрънџере, ші ка маї ѫн урмъ съ се дедée ку маї маре букуріе ла десфътъріле сърбъторілор.

Пітагорас щіеа къ феріреа де карне ѫнлесненще лукръріле мінтеї, къчї адевърат есте къ ун суфлет ѫнекат ѫн гръсіме ші ѫн сънџе, ну есте ѫн старе а се репезі ла ідеї ѫналте. Маї алес къ есте куноскут дін есемплеле векі къ ѫмбуїбареа аў оморіт маї мулці оаменї декът сабіа. „Plus gula quam gladius.“

Дін ачесте есте ведерат къ міжлочіреа віецуітоаре, мъсуратъ прін ѫнфрънаре, ѫнчетеазъ мулт курсул анілор віецеї ші фереще маї мулт де пътімірї трупещі декът о мъноасъ мънкаре. Дрептачеea ну требуї а се міра де лунџімеа зілелор ла каре аџюнг анахореції ші сехастрії, къчї ѫнфрънареа ну нумаї къ ѫмпуціneазъ дорінцеле ші пофтеле ѫнфокате, каре містуеск путереа віецуітоаре, че еа пъстреазъ пре омў ѫн паос, лініще ші ѫн кастітате (куреціе), каре віртуції пъстреазъ ші ѫнтъреск организмул.

Дін тоате ачесте се ѫнкéем къ аџюнул пъзіт ку мъсуръ, дупре кліма, върстъ ші алте ѫнкунџюрърі, есте мънтуітор ашезъмънт де іџіенъ (сънътате) пентру нації ші індівіде; къ асемене дatіне ѫмблънзескў моралул ші кондук куџетул кътръ сентіментул де омсніре, де модестіе ші ѫмпреунъ лукреазъ кътръ чівілізація ші куръціеа моралуї.

Медеціна се унеще ку асемене прінціпії, каре унеорї дін прецюдеце аџюнгў пънъ ла въгъмаре, прекум еа требуї съ ле апере ѫн контра софісмелор каре, фъръ кувънт ръспінгў ачесте ѫнфрънърї мънтуітоаре.

АСТРОNОМІА ПОПОРАNЪ.

(Урта, везї No. 33).

Сателіте.

Сателітеле сънт корпурї че се мішкъ ѫн џюрул фелюрітелор планете, кеар аша прекум ам възут пе луна кълторінд ѫмпреџюрул пъмънтулуї. Ноі ну вом маї репета ачеле че ам зіс деспре лунъ, ка дънса, сателітеле ші алте планете требуї съ се ѫнтуніче пентру еле, ші съ продукъ екліпсе де соаре, партніче сеаў тотале. Жое аре патру, Сатурну шепте ші Урану аре шесъ.

Комете.

Натура кометелор есте деосевітъ, еле ну се вѫдў статорнік ѫн черю, че се ѫнфъцошазъ ла епохе маї пуцін сеаў маї мулт депъртате ші апоі пер спре а се аръта маї тързіў, ші унеорі нічї одатъ. Нумърул кометелор есте де кътева міі. Мулте дін трънселе с'аў обсерват. Алтеле че неѫнчетат кълторенкў ѫн ноюан, дар трекu ѫн партеа черюлуї че ведем зіоа, ну се пот ведеа, фіінд къ а лор лумінъ се аморцеще де лумінa маї віе а соарелуї. Еле ну се пот ведеа декът ѫн курсул унеї екліпсе тотале а соарелуї; деші унеле, че ераў де аџюнс де лучітоаре, с'аў путут ведеа кеар зіоа маре.

Істї лучеферї се деосебескў прін о ѫнфъцошаре де тот естра-ордінаръ. Ла еле се обсервеазъ дінтъю ачееа че се нумеще *капул*; каре есте о массъ де лумінъ неѫнцълес мърџінітъ, ші

а кърia мiжлок се афлъ ка ꙋн мезȣ сеаȣ сiмбꙋре ꙟнкъ маi брiлант. Де ла каре апоi, шi тот ꙟн партеа опꙋсъ а соарелꙋi, аȣ доꙋъ манiне фъшꙋрi де лꙋмiнъ. а кърора лꙋнџiме ꙋмплꙋ ꙋнеорi треi пърцi де атмосферъ; шi каре се нꙋмеск *коада кометеi*. С'аȣ възꙋт комете а кърора козi се дiспърцеаȣ пънъ ла шесъ фъшꙋрi фокоасе; алте комете н'авеаȣ нiчi кꙋм коадъ. Лꙋнџiмеа честор козi есте манiнъ. ачееа че се възꙋ ла анꙋл 1680, ла тречереа еi ꙟн Перiхелiе (пꙋнтꙋл маi апроапе де соаре) ера де 20—40 мiлioане де мiле. Ачеа дiн 1760, ера де 16 мiлioане мiле.

Прiн ачесте комете се вѣдȣ стелеле челе маi мъннꙋнте, дешi ачесте се фак невъзꙋте ꙟн досꙋл ꙋнеi негꙋрi ꙋшоаре пꙋцiн ꙟнълцате пе фаца пъмънтꙋлꙋi; астъ ꙟнкꙋнџꙋраре аȣ фъкꙋт а препꙋне къ ачесте комете сънт марi адꙋнърi де абꙋрi сꙋбцiрi, каре еȣ а лор лꙋкоаре де ла разъле соарелꙋi, че петрекȣ шi се ресфрънгȣ дiн тоате пърцiле лор.

Мiшкареа кометелор есте фоарте нерегꙋлатъ, еле ꙋмблъ ꙟн тоате пърцiле търiеi черещi шi ꙟн тоате сенсꙋрiле адекъ де ла апꙋс ла ръсърiт, де аiчi спре апꙋс, де ла норд спре амеазъ-зi шi пе дос. Ѹнеле дескрiȣ ꙟн а лор кълторiе елiпсе (черкꙋрi лꙋнгърече) шi се ꙟнтоарнъ ла перioаде лꙋнџi шi ꙋнеорi скꙋрте. Фокꙋл адекъ чентрꙋл тꙋтꙋрор ачестор лiнii стръмбе есте соарiле. Iстi лꙋчеферi се вѣдȣ ꙋнеорi нꙋмаi кътева зiле, алте дъцi лꙋнi ꙟнтреџi. Мiшкареа лор есте пе ꙟнчетȣ, дар ꙟцала спореще апропiiндꙋсе де соаре. Ѹна дiн челе комете се ꙟнтоарнъ ла ноi ꙟн кꙋрс де 76 анi; еа с'аȣ арътат ла 1835, с'аȣ ꙟнсъмнат къ комета каре ла 1832 аȣ трекꙋт прiн планꙋл еклiптiк апроапе де орбiта ноастръ, дакъ пъмънтꙋл с'ар фi ꙟнаiнтiт кꙋ о лꙋнъ, апоi ꙟн мiнꙋтꙋл тречереi кометеi, ачесте доꙋъ корпꙋрi с'ар фi атiнс шi ар фi пꙋтꙋт ꙋрма о маре катастрофъ.

(Ꙟнкеереа ва ꙋрма).

ПЕАЦА СЕАȢ БАZАРȢЛ DЕ ВЪNZАРЕА ФЕМЕIЛОР

ꙞN КОNСТАNТINОПОЛI.

(КȢ СТАМПЪ №. 47).

Ла астъ пеацъ фаiмоасъ съ адꙋче марфъ дiн тоате пърцiле лꙋмеi чеi векi, шi анꙋме де пе малꙋрiле мърei Медiтеране, шi де пе малꙋл остiк а мърei чеi Негре. Аiче поате чiнева се кꙋноаскъ фелꙋрiтеле скiмбърi де колоаре а џенꙋлꙋi оменеск, де ла колорꙋл чел негрꙋ ка шi абаносꙋл а локꙋiторiлор дiн Абiсiнiа шi Нꙋбiа, пънъ ла чел алб ка шi омътꙋл а локꙋiторiлор дiн мꙋнцii Џеорџiеi шi а Мiнгрiлiеi. Францезii (Европеii) мꙋлт тiмп нꙋ авꙋръ вое де а съ аръта пе ачеастъ пеацъ, пентрꙋ къ iй де мꙋлте орi кꙋмпъраȣ склавi, шi апоi ле дърꙋеаȣ лiбертатеа; каре лꙋкраре есте ꙋн маре пъкат ла Тꙋрчi, фiiнд къ дꙋпъ пъререа лор ꙋн гiаꙋр склав нꙋ поате съ фiе маiнаiнте лiбер, пънъ че нꙋ ва тречe ла Iсламiсм.

Стреiнꙋл каре пентрꙋ ꙟнтъiа-датъ черчетеазъ пеаца аста, пъшеще пе локꙋл еi кꙋ о сфiiчоасъ батере де iнiмъ, пентрꙋ къ ел съ прегътеще а вiде нiще счене неоменоасе. Фантасiа iй зꙋгръвеще тоате пътiмiрiле шербiеi кꙋ колоареле челе маi ꙟнфiоръtoаре; ел сокотеще къ ва вiде копiii лꙋаци кꙋ пꙋтере дiн брацеле мамеi лор, орi фете фрꙋмоасе каре с'ар малтръта де кългъ стъпънii, дар нiмiк дiн тоате ачесте ел нꙋ ва афла аколо. Дiн контра ел съ ва мiнꙋна деспре вiочꙋнеа че домнеще аiче, склавеле ворбеск кꙋ о лiмбꙋцiе адевърат фемeнiнъ, ꙟн тоате лiмбеле шi

діалектеле Оріентулуї, еле факȣ ку окії семне кътръ кумпърьторії трекъторї пе аколо, ъїречітеазъ різънд сеаȣ кънтънд версурї фрумоасе де а ле кумпъра, еле ꙟтребуінцазъ ку ун кувънт тоате артеле смомірей, пентру а фермека іініма вре уну їа прін грацііле лор челе фоарте дешарте. Нумаї гречеле ші славенеле, де ла нордул Балканулуї факȣ ꙟ прівіреа ачеаста о ексепціе, еле сінгуре съ ꙟспъїмънтеазъ де склъвіе, каре ле ар ꙟдепърта пентру деапуруреа де ла фамілія лор, пе каре еле о юбеск ку атъта кълдуръ.

Челелалте фемеї оріентале ну перд німікъ, е ле ꙟнкъ къщігъ ла ꙟпреџурареа аста. Аспріме а цінереї ръмъне тот ачеа, дар мулцъміреа ку ун віпт маї делікат, ші ку алте комодітъці есте мулт маї маре. Черкесії ші Џеорџіенії креск фетеле лор челе маї фрумоасе нумаї пентру склъвіе. Ку чеа маї маре індіференціе ъші пърсеще о асемене фатъ патріа са ші урмеазъ негуціторюлуї де склаві, ꙟ кълъторіа са еа вісазъ нумаї деспре плъчеріле ші ферічіріле, каре о ащеаптъ ꙟн харемул вре унуї візір сеаȣ пашъ. Комерцул іст неоменос съ фаче маї ку самъ де кътръ жідові. Ꙟдатъ че жідовул аȣ кумпърат о фатъ ку фрумусеце деосебіте, апоі ел о ꙟнвацъ ꙟн тоате артеле ачеле, каре пот съ ꙟдуплече іініма унуї мусулман. Ел ъї ціне професорї де музікъ, де кънтърї, де џіок, ку ун кувънт о ꙟнвацъ ꙟн арта тутурор артелор, адікъ: ꙟн арта де а плъче; іаръ пентру култівіреа духулуї ші інімеї ну се ꙟгріжеще. Ші пентру че с'ар маї ꙟгріжі? Къчі мусулманул чел ефемеат ну каутъ ла інімъ сеаȣ ла дух, кънд віне пе пеаца де склаві, чі нумаї ла грацііле челе фісіче. Преџул обічнуіт пентру о склавъ албъ есте 6,000 леї, еар пентру уна неагръ есте 1,200 леї. Чеа дінтъю се кумпъръ пентру а домні іініма мусулманулуї, еар чеелалтъ пентру а ꙟпліні лукрурі ле челе касніче. Де аколо віне деосебіреа чеа фоарте маре ꙟтре преџурі.

(Везї стампа алътурать).

Z. Колумбі.

ФОКАЕNА.

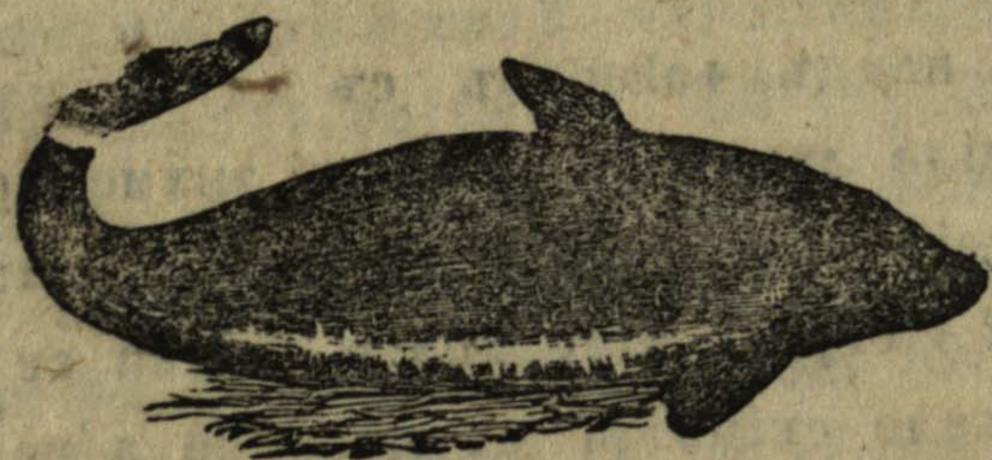

Фокаена сеаȣ поркул марін есте ун пеще дін ордінул анімалілор маміфере, адекъ сугътоаре, ії ну аȣ золзурї; чі о піеле фоарте вьртоасъ. Плъмънеле лор сънт ка ачеле а анімалілор сугътоаре; фіе-каре фокаенъ наще ун пуї віȣ ші-л алъптеазъ ла цъца еї. Сънџеле еї есте калдȣ. Іст пеще се афлъ ꙟн мъріле европіене, трупул сеȣ самънъ а фі конік (ка о къпъцінъ де захар), ку спете лате ші ку ун фелю де рът. Лунџімеа са есте пънъ ла 15 палме, фокаенеле тръескȣ ꙟн соціетате, ші ꙟн тімпул фортунілор се цінȣ пре лънгъ васеле плутітоаре. Віптул еї есте сарделе, макреле ші скрімбіці, карнеа са се мънънкъ ші аре мултъ грэсіме, дін каре се фаче ші унтуръ.

MȢNTELE CAN-ПІONE.

Афінітатеа сеаȣ рȣдіреа нȣмелȣї ꙟнтре мȣнтеле ностру *Піоп* ші ꙟнтре ачела де Сан-Піоне че мърџінеще Італіа ші Свіцера, ні ꙟндеамнъ а да о дескріере детаїлатъ деспре чел дін ȣрмъ, ꙟн прівіре къ ші астъ ꙟнкȣнџȣраре адаоџе ꙟнміітеле мъртȣрії а ȣрікȣлȣї італіан че аȣ Молдо-Ромънії.

Іст мȣнте а Алпелор се афлъ ла марџінеа чеа де кътръ ръсъріт ꙟн цінȣтȣл Вале́ (Valais), Сан-Піонȣл дінтре пасаџȣріле челе че цін комȣнікаціа ꙟнтре Франціа ші Італіа е маї пȣцін ꙟналт, дар каръші сінгȣр нȣмаї каре ꙟмпреȣнъ кȣ атъта ꙟнфіораре мінȣнеле натȣрей кȣ а џеніѹлȣї оменеск; тречереа лȣї де ла Бріґ ла Домо d'Оссола е де 13 міле ші џȣмътате. Пънъ ла ꙟнчепȣтȣл веакȣлȣї ачестȣіа ꙟн мізлокȣл стънчелор лȣї нȣ съ ведеа алта, декът о кале ꙟнгȣстъ ші фоарте прімеждіоасъ, пе кареа нȣмаї кȣ марс фрікъ кълтореаȣ ніще катъраші сеаȣ алції воеаџорї невоіції де о неапърать тревȣінцъ.

Пентрȣ ꙟнлесніреа релаціілор мілітаре ші а комерчѹлȣї ꙟнтре Франціа ші Італіа, проектаръ фачереа ȣнȣї дрȣм песте Сан-Піоне ла 20 Авгȣст 1800, а кърȣіа ꙟнтрепріндере се ші пȣсъ ꙟн лȣкраре ꙟн ȣрмътоареа прімъ-варъ а анȣлȣї 1801 сфършіндȣсе астъ гігантікъ ꙟнтрепріндере ла анȣл 1807, дȣпъ планȣл џенералȣлȣї Жіро ші а інџінерȣлȣї прімар Сеар.

Греȣтатеа лȣкрȣлȣї ера кȣ мȣлт маї маре ꙟн партеа Італіеї, пентрȣ къ іі нȣ нȣмаї ераȣ невоіції ꙟнтр'о вале фоарте ꙟнгȣстъ а спарџе о мȣлціме де стънчї кȣмпліте ші а ле стръпȣнџе гросімеа лор; чі а ші зіді подȣрі песте гърлї репеде, песте џенȣне адънчї, а спріжіні кȣ темелії маніне масса ȣнор мȣнції ꙟнтреџі, а кърора слабе базȣрі ераȣ аменінцате де апе фȣріоасе, ші а ръдіка зідȣрї массіве деадрептȣл ꙟн коастеле лор, ꙟн ȣнеле локȣрї пънъ ла 100 де палме ꙟналте; тотȣші пе лънгъ тоате ачесте ꙟнфіорате греȣтъції, нічї ȣна нȣ аȣ дескȣражат ꙟндръзнеала інџінерілор, ка ꙟнсȣші резȣлтатȣл аȣ адеверіт кȣ ꙟнделпиніре а лор недȣмеріте ꙟнкредерї. Де ла Бріґ пънъ ла Домо д'Оссола калеа ꙟмподобітъ ка ȣн але де гръдінъ е ашъзат пе мізлокȣл стъпчелор, а ръпелор ші а рїȣрілор ръпітоаре; сȣв о лърџіме нестръмȣтатъ де 24 палме, дрȣмȣл ціне о ꙟнклінаре статорнікъ нȣмаї де 6 палмаче ла ȣн стънжін, ші се ръдікъ фъръ пе несімціте пънъ деасȣпра норілор, ла о ꙟнълціме де 4,014 палме песте Бріґ, де ȣнде коборішȣл пънъ ла Домо д'Оссола е де 5,255 палме; ꙟн деосебіте дістанце се зъреск ніще локанде дестінате пентрȣ адъпостіреа пасаџерілор ші а ръткъціілор обосіції, парапетеле пе марџіне, асіџȣреазъ дін дестȣл локȣріле прімежоіоасе, сеаȣ маї біне се зік, ачела каре кълтореще вара пе іст дрȣм ꙟнфіоръτор, се поате бȣкȣра фъръ де чеа маї пȣцінъ прімеждȣіре де грȣпеле челе маї імпосанте ші маї сȣбліме, каре нȣмаї аȣ пȣтȣт продȣче натȣра.

Келтȣеліле ачестеї ꙟнтрепріндерї гігантіче сънт фоарте марї, чел пȣцін (36 мілоіане леї), каре сомъ с'аȣ скосȣ дін контрібȣціа Італіеї, прекȣм аратъ інскріпціа де ла Галеріа маре (*Aere italo*) адекъ кȣ банії Італіеї.

Пе тоатъ зіоа лȣкраȣ 3,000 де лȣкрътóрї, ла спарџереа стъпчелор абіе аȣ аџȣнс 160,000 кънтаре пȣлбере де тȣн, ші тотȣші атътеа апъдȣкȣрї, мȣрї спріжінітóрї, пȣнції кȣ нȣмър 22, маї мȣлте галерії марї съ лȣкраръ ꙟн кȣрџереа ȣнȣї тімпȣ де 6 анї.

Дрȣмȣл ꙟнчепе де ла Бріґ, політіе ꙟнсъмнатъ пȣсъ ла поалеле мȣнтелȣї Сан-Піоне; аста авънд маї мȣлте монастірї ші ȣн кастел кȣ 4 тȣрнȣрї

ꙟмпрежур ку о зугрървіре морескъ, ꙟнсуфлеще політіеї о фацъ оріџіналъ. Акум лъсънд ла стънга сатул Натер кареле не ꙟндреаптъ песте о пунте дуратъ де молід. Салтіна о гърлъ, а кърія нуме дулче ші пітореск8 веетеще апропіереа локулуї унде се ворбеще лімба чеа маї армоніоасъ ꙟн тоатъ лумеа, аіче урекіле остеніте де сунетул чел грос ші варвар а діалектулуї елветік ъші афлъ репаос. Дупъ тречіреа унеї пъдурі де молід се десфаче о коборіре ла валеа Ганте (Ganther), аічї аȣ фост галеріа чеа дінтъю а Сан-Піонулуї, каре фу стрікатъ ꙟнаінте ку вр' о къціва анї де а ꙟнтімпіна вр'о ꙟнтъмпларе прімеждіоасъ че ушор путеа прічінуі къдереа унеі стънчї. Ешіреа дін астъ вале се фаче песте о пунте, каре ла гуръ е ларгъ де 74 палме, аша де ла політіа Бріг пънъ аічї ꙟмпліneще 3 міле, ръмъінд маї атътеа пънъ ла гътул мунтелуї Сан-Піоне. Аічї друмул фаче марі котітурї ші тречe песте сатул чел мік нуміт Берісcал сеаȣ Беріксал унде е поста. Дупъ о џюмътате оаръ де кълъторіе, аџюнџем ла галеріа Шалве ашезатъ пе чел маї ꙟналт пункт а мунтелуї Сан-Піоне. Ші аста е асемене челоралалте сепатъ ꙟн стънкъ віе, пе о лунџіме де 95 палме. Маїнаінте де а ꙟнтра чінева ꙟн нъунтрул галеріеї, съ ну уіте а арунка о прівіре ꙟнапої. Че ведере фрумоасъ! дін департе сатул Натер, ші зімбітоареле къмпії ашезате лънгъ ріул Рона мунції Валезулуї че се рідікъ градат пънъ ла гецуфурі́ле де ла Свіцера, ꙟнаінте мунції Ларіа песте каре акум ва тречe кълъторіул служеск де ун план прімар, ші не дъ о електрізаціе ꙟн іст табло плін де міраре. Ку о непльчере ъші ꙟндепарте орї чіне окії де ла асте оџете атът ꙟнкънтътоаре, ка съ се слобоазъ ꙟн сінул стъпчеї. Дупъ ешіреа дін галеріа Шалве натура ъші скімбъ фаца ку тотул. Арборії несуферінд маї мулт аспрімеа клімеї ꙟнчеп а лънчезі ші ꙟнчет ꙟнчет пер ку тотул дін фаца окілор; пажіщеа нумаї ші мушкю деплінеще локул ші маї акопере челе пуціне стънчї ꙟнкъ де омете некупрінсъ. Де акум ꙟнаінте пе друм домнеще гецушул; апеле селбатіче ловіте дін ꙟнълцімеа мунцілор формеазъ ненумърате каскаде че даȣ о віацъ ꙟнфіорътоаре ачестеї пріазме міръtoаре. Іст лок ꙟн тімп де іарнъ е чел маї прімеждіос; адесе орї се тъмплъ прін фортунї десфъшурареа унора омете, каре коборъндусе де пе о стънкъ пе алта, се адунъ ꙟнтр' о массъ манінъ, че ку маре юцалъ ръпезіте дін ꙟнълціме ну ласъ алтъ ꙟн урмъ декът пустіетате ші ꙟнтрістаре. Ачеастъ ꙟнтъмпларе натуралъ съ нумеще *лавінї вътъмътоасе.* Лавінеле де прімъваръ сънт ші маї прімеждіоасе; ꙟн тімпул ернеї адунътурї де неоъ се ꙟнкаркъ пе върфуріле стънчелор, апої ꙟн Апріліе ші Маї кълдура соарелуї ле моае ші прін чеа маї мікъ ловіре а аерулуї мішкат де ворба унуї ом, сеаȣ сунетул клопотелор де віте, се деспрінд, апої асте лавіне де сус къзуте, стърпеск8 тот че афлъ ꙟн дірекціа лор; унеорї акопър ꙟнтіндерї де пъмънт маї марї декът о мілъ.

Вара асте тъмплърї ну сънт, кълъторіа пе друмул Сан-Піонулуї ла нічї ун лок ну есте прімеждіоасъ. Дар тотушї маї къ ера се кълем жертфе прін о катастрофъ раръ, ші непревъзутъ. ꙟн міжлокул слоюрілор, че акопереа тот друмул маестос, се ꙟналцъ кулмеа чеа лучітоаре нумітъ Шонхорн, каре пе тоате челелалте ꙟнтрече ку а са ꙟнълціме; ꙟн аџюнул тречереї ноастре, (ка ла треї оаре дупъ прънз8 се фъку ун дешерт субт гіацъ, ачеаста с'аȣ формат ку ръсунет ꙟнфрікошат асемінеа унеї міне, а кърія ехо ресуна непрерумпт ꙟнтре мунції ка ла 3 пътрърї де оаръ. Ун ріȣ че се аруնка дін ꙟнълціме, търъїа ку сіне о мулціме де стънчї кумпліте, каре къзінд ку партеа чеа аскунсітъ ꙟн міжлокул друмулуї тречеа песте дънсул, ші се пердеаȣ ꙟн адънчімі. ꙟн тімп де треї оаре тречереа фу ꙟнтреruптъ, ба ꙟнкъ ші атунчеа кънд ера ноі съ тречем іст пасȣ прімеждіос, маї ну фуръ де аџюно

15 оамені а спріжіні тръсвра коастръ дін партеа ценȣнілор, пънъ че алці ꙟнтрармаці кȣ кърдіце де фер се невоіаȣ а реціпеа болованеле, а кърора ꙟндесіре неконтеніт ꙟмпедека кȣ тотȣл тречереа.

(*Ва ȣрма*).

МОNТЕNЕГРІNІЙ.

СТАРЕА ПОЛІТІКЪ ШІ СОЦІАЛЪ, І DATINE.

Міка цеаръ, пе кареа Італіенії о нȣмеск *Montenegro*, еаръ Індіценії *Черна-гора* (че ꙟнсемнеазъ *мȣнте негрȣ*), се ꙟнтінде ꙟнтре Херцеговіна, теріторіȣл де Занта, Албаніа ші партеа сȣдікъ а рігатȣлȣї Далмаціа. Лȣнцімеа ші лъцімеа се зіче де кътръ локȣіторі а фі кале де треї зіле. Пъмънтȣл еї есте фоарте мȣнтос ші стънкос, ꙟнкът Монтенегрінії зікȣ ꙟн традіціиле лор, къ Д-зеȣ мергънд пе пъмънт ші семънънд петре, і с'ар фі рȣпт сакȣл деасȣпра Монтенегрȣлȣї ші тоатъ сарчіна де петре 'іар фі къзȣт аколе. ꙟн ачеастъ цеаръ се афлъ нȣмаї треї рішоаре мічі, ші ꙟн нъȣнтрȣл еї се сімте атъта ліпсъ де апъ, ꙟнкът пе тімпȣл фербінтелілор вереї ȣн ом требȣе съ ȣмбле тоатъ зіоа ка съ-ші поатъ адȣче одатъ апъ акасъ. Аерȣл есте кȣрат ші сънътос, ꙟнсе кліма е фоарте скімбътоаре. ꙟн тімпȣ че пе ꙟнълціміле мȣнцілор неоа есте маї пȣрȣрелнікъ, пін ȣнеле въї креще віца де віе, смокінȣл, кȣрмалȣл ші маслінȣл.

Монтенегрінії петрекȣ цеара ꙟн тоате пърціле, деші нȣ се гъсескȣ маї нічї кȣм дрȣмȣрї кȣм се каде. Де асемене ꙟн Монтенегро нȣ се афлъ нічї о політіе ші нічї о четате, ба ꙟнкъ ꙟн ȣнеле цінȣтȣрі нічї макар сате. Аколо сънт нȣмаї семінціі; деші фръціїле (bratstwa) сеаȣ фаміліїле дін каре се компȣнȣ семінціїле зідескȣ овічнȣїт каселе лор ла ȣн лок, ꙟнсе адȣнътȣра ачелор касе, каре н'аȣ нічї ȣн хотар, нічї ȣн нȣме, нȣ се поате нȣмі сат.

Локȣіторії цереї сънт Славї де орігінеа семінцієї сербещі, ші мъртȣрісеск реліціа ортодоксъ. Пе тімпȣл кънд Сербіа ера ȣн рігат, Монтенегро се домніа де прінції карії ераȣ атърнаці де ачел рігат. Дȣпъ че Тȣрчії аȣ сȣпȣс Сербіа, ачеї прінці с'аȣ ретрас ꙟн мȣнції Монтенегрȣлȣї, ꙟн карії ȣшор се пȣтеа апъра пентрȣ неатърнареа лор ꙟн контра сȣпремаціеї тȣрчещі. Фіїȣл ȣнȣї дін ачесті прінці, дȣпъ че фрателе сеȣ аȣ апȣкат гȣвернȣл, аȣ мерс ла Константінополі, аȣ трекȣт ла Іслам ші маї тързіȣ с'аȣ рентȣрнат ꙟн патріа са кȣ о мȣлціме де Монтенегріні че ꙟмбръцошасеръ кредінца мохаметанъ, пȣінд ꙟн ачест мод ꙟнтре попор чел ꙟнтъї ꙟнчепȣт де дісбінаре, кареа маї апої аȣ девеніт атът де перікȣлоасъ пентрȣ неатърнареа са. ꙟн патрарȣл ꙟнтъї ал векȣлȣї ал 16-ле, чел дін ȣрмъ прінц де Монтенегро аȣ ꙟнкредінцат гȣвернȣл ꙟн мъпеле мітрополітȣлȣї де атȣнче де Цетініе. Дін ачест тімп ші пънъ астъзі се пъстреазъ теократіа (гȣверн преоцеск) ꙟн ачеа цеаръ.

Атакȣріле Тȣрчілор ȣрма кȣ неконтеніре ші Монтенегренії тȣрчіці се фъчеа дін че ꙟн че маї нȣмерошї. Паша де Скȣтарі аȣ пътрȣнс одатъ пънъ ꙟн мізлокȣл цереї ла Цетініе, арзънд ші пȣстіінд тот че гъсіа ꙟн дрȣмȣл сеȣ; попорȣл се плекъ, крещінії фȣръ невоіці а плъті харачȣ сеаȣ трівȣт. ꙟн аша ꙟмпрецюраре крітікъ мітрополітȣл де атȣнче Даніїл, аȣ сфътȣіт пе сȣпȣшії сеї ка съ ȣчідъ пе тоці Монтенегрінії тȣрчіці, че нȣ вор воі съ ретреакъ ла крещінътате. Ачеаста се ші ꙟнтъмплъ; ꙟн аȣнȣл кръчȣнȣлȣї с'аȣ

мъчелат тоці, афаръ де пꙋціне фамілії че пꙋтꙋръ скъпа кꙋ фꙋга. Аста ꙋрмъ ꙟн чеї дінтъю 5 ані аї векꙋлꙋї трекꙋт. Де ла 1706 Тꙋрчії, аў дескіс кꙋ астъ цеаръ ꙋн мік ресбою, кареле кꙋ мічї ꙟнтрерꙋмперї континꙋеазъ пънъ астъзї. Тоатъ історіа Мꙋнтелꙋї-Негрꙋ де атꙋнче ші пънъ акꙋм нꙋ есте алтъ декът ꙋн шір де нъвъліри респінсе кꙋ маї мꙋлтъ сеаў маї пꙋцінъ варсаре де сънџе. Нꙋмаї одатъ ла 1714 аў фост тоатъ цеара, кът се поате пътрꙋнде, ꙟнꙋндатъ де кътръ о арміе де 140,000 оамені, ꙟнсе еаръші фꙋ дешертатъ; локꙋіторії, че се аскꙋнсесеръ пін мꙋнці, маї тързіў се апъръръ де орї че атак ал Тꙋрчілор ші ꙟнкъ ші астъзї віецꙋеск кꙋ сенеаца ꙟн мънъ, гата а се опꙋне орї ші кънд вре ꙋнеї ꙟнкꙋрцері дꙋшмънещї.

(Ва ꙋрта).

ГЕОЛОГІА.

Іст нꙋме елінеск де ла *Гі* глобꙋл (пъмънтꙋл) ші *логос* кꙋвънт, ꙟнсемнеазъ дескріерea пъмънтꙋлꙋї; а са формъ дінафаръ, натꙋра, позіціа ші ꙟнсꙋшіміле матерііалор че-л компꙋн, прекꙋм ші кіпꙋл кꙋ каре ачеле матерії с'аў формат ші с'аў ашезат ꙟн а лор позіціе де фацъ. Астъ щіінцъ се ꙟмпарте 1°. ꙟн *Географіе matematikъ* пентрꙋ хотъріреа ші ꙟнфъцошареа формелор дін афаръ а глобꙋлꙋї. 2°. *Географіа фісікъ* каре се поате сокоті міжлочіе ꙟнтре ачеа математікъ ші фісікъ а глобꙋлꙋї. 3°. *Оріктогнозіа* сеаў кꙋнощінца мінералілор, а стънчелор ші а фосілелор. 4°. *Геогнозіа* сеаў кꙋнощінца скоарцеї пъмънтꙋлꙋї; ші 5°. *Геологіа апліkatъ.*

ГЕОГРАФІА МАТЕМАТІКЪ.

Геодесіа съ нꙋмескꙋ методеле геометріче ші астрономіче аплікате ла мъсꙋрареа пъмънтꙋлꙋї ші дреџереа хърцілор географіче. Позіціа ꙋнꙋї пꙋнкт пе сꙋрфаца пъмънтꙋлꙋї се кꙋноаще кѫпътънд прін операції греле математіче а са лꙋнџіме ші лъціме. Прін ꙟнформареа капеваселор трігонометріче, с'аў аџꙋнс а кꙋноаще къ форма глобꙋлꙋї ностръ есте о еліпсоідъ (ротꙋнд лꙋнгъреацъ) каре дін а еї ꙟнвъртіре есте тꙋртітъ ла полꙋрї.

(Ва ꙋрта).

ІКОNОМІЕ.

ꙞNТЪРІРЕА ФІЕРȢЛȢЇ ꙞN ПЕАТРЪ.

Ȣрмънд требꙋінцъ а ꙟнцъпіні фіерꙋл ꙟн пеатръ, ꙟн борта че се ва фаче ꙟн аста дін ꙋрмъ, пꙋінд фіерꙋл, се ва тꙋрна пꙋчіоасъ топітъ, ші спре а о стънџе, се ва акопері кꙋ ченꙋшъ сеаў арінъ; дꙋпъ кътева мінꙋте, фіерꙋл ва фі аша де ꙟнцъпініт, ꙟнкът кꙋ непꙋтінцъ ар фі де ал скоате фъръ а сфърма пеатра.

АНУЛ II.

ІКОАNА ЛУМЕЇ.

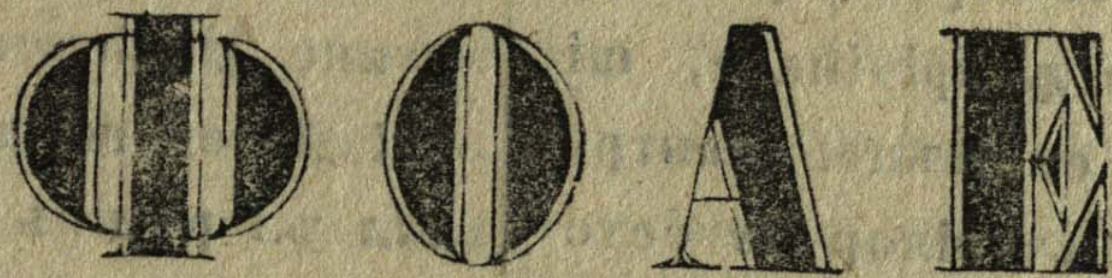

ПЕНТРУ

ꙟNДЕЛЕТNІЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІІ, 1846. № 48. 17 СЕПТЕМВРІЕ.

MONTENEГРІNІЇ.

СТАРЕА ПОЛІТІКЪ ШІ СОЦІАЛЪ, І DATINE.

(*Ꙟнкееpe*).

Нумърул ꙟмпопоръреї де астъзї а Монтенегрінілор се сокотеще ла 150,000 суфлете, шї ла 20.000 оамені пуртъторї де арме. Чеа маї ꙟналтъ персоанъ ꙟнтре Монтенегрінї есте Мітрополітул сеаў Епіскопул, нуміт ꙟн лімба лор *Владіка*. Резіденціа са, ка шї а предічесорілор сеї есте ꙟн Цетініе, унде се цінў шї адунъріле націонале. Цеара се ꙟмпарте ꙟн патру цінутурї (Nахіе), шї фіе-каре Нахіе се діспарте ꙟн семінції. Фіе-каре Нахіе аре де къпітеніе ун Сердар, шї фіе-каре семінціе ун Воевод, Кнеаз шї Баріактар (стегарїў); ачесте рангурї сънт тоате моще-нітоаре ꙟн унеле фамілії, шї сънт тоате нумаї тітлурї дешерте, фъръ съ дее вре о путере сеаў вре ун веніт, орї макар ніскаїва декорації персонале. Ꙟн Монтенегру домнеще чеа маї деплінъ егалітате, ꙟнсъ ꙟнтр' о формъ фоарте рътъчітъ. Порончіле Владікъї аў пуцінъ путере; ла адунъріле публіче вотул фіе-кърую кумпънеще де о потрівъ. Нумаї ла о ꙟнкурцере асупра душманілор, вотуріле Монтенегрінілор сънт унаніме. Ку асемене доpінце де ресбоїў, ку бравура, неꙟнспъїмънтареа шї діспрецуіреа віецеї лор. Монтенегрінії ар фі фоарте перікулошї Турчілор, дакъ н'ар фі ку непутінцъ а се супуне унеї дісціплінї аспре. Нічї ꙟн ꙟнвестітуръ шї нічї ꙟн модул віецуіреї ну се дістінгў къпітеніїле де чіелалцї Монтенегрінї. Деосебіреа стъ нумаї ꙟн ачееа къ къпітеніїле шедў ꙟн капул меселор шї беў ꙟнаінтеа челоралалцї, презідуескў ла адунърї, комендеазъ ꙟн ръсбоае шї ꙟнтрекў пе субалтернї ꙟн кураж шї ацеріме.

Монтенегрінії нꙋ сънт плекаці а плъті даре (бір). Черкънд Влъдіка де акꙋм а ꙟнтродꙋче о даре де 15 леї де фіе-каре касъ пентрꙋ аџꙋтареа келтꙋелілор пꙋбліче, деспре каре авеа а діспоза ꙟнсꙋші попорꙋл, німе нꙋ с'аꙋ сꙋпꙋс, зікънд къ, де вор воі маї біне вор плъті о даре Тꙋрчілор, къчї атꙋнчеа нꙋ вор авеа невое де а се маї бате кꙋ дъншії.

Чертеле ꙟнтре Монтенегріні се кꙋрмъ прін арвітрі, пе карії ъї алегꙋ пърціле ꙟмпрічінате, ші карії нꙋ се абатꙋ дін дрꙋмꙋл еквітъцеї пентрꙋ орї че прецꙋ. Ꙟнкредереа алегътꙋрілор нꙋ есте нічї одатъ ꙟншелатъ. Ꙟнсе фіінд къ ꙟн Монтенегро нꙋ се афлъ нічї о пꙋтере поліціенеаскъ, фіе-каре поате ашї ресбꙋна пентрꙋ вре ꙋн атак. Фамілії, сате, семінції ші цінꙋтꙋрї ꙟнтреџї сокотꙋ де даторіа чеа маї сфънтъ де а се ꙋні пентрꙋ ресбꙋнареа морцеї ꙋнꙋїа дінтръншії, кіар ші дꙋпъ о сꙋтъ де анї, ші нꙋ нꙋмаї асꙋпра віноватꙋлꙋї чі ші асꙋпра алтеї жертфе дін фаміліа ачестꙋїа; адесе ресбꙋнареа кꙋмпъръ ші кꙋ банї. Ачел късзꙋт спре ръсбꙋнаре ꙗръшї се ресбꙋнъ кътръ рꙋденііле сале Дін асемене каꙋзе сънт семінції ші цінꙋтꙋрї ꙟнтреџї анї ꙟнделꙋнгаці ꙟнтр'ꙋн ресбоꙗ крꙋнт, ъшї пꙋстіескꙋ ꙋнії алтора каселе ші къмпꙋріле, ъшї ръпескꙋ аверіле ші вітеле.

Дꙋпъ че партізіле сънт остеніте де лꙋпте, пъшескꙋ ла ꙟмпъкаре. Де амъндоꙋе пърціле се алегꙋ џꙋдекъторї, карії нꙋмеръ морції ші ръніції амбелор пърці, кꙋм ші алте пердері. Партіда че аꙋ пердꙋт маї мꙋлт се десдаꙋнеазъ де кътръ чіеалалці кꙋ банї. Ꙋн кап кꙋстъ обічнꙋіт 132 галбенї, 4 доꙋъзъчерї ші о пара, пара оа се тае ꙟн доꙋъ ші о џꙋмътате се леагъ де трактатꙋл де паче. Пердереа ꙋнеї мънї, а ꙋнꙋї пічіор, о ранъ греа се прецꙋеще дрепт џꙋмътате де кап. Алте ране сънт ꙟн рапорт маї ефтіне. Чеea че нꙋ се поате доведі се лъмꙋреще прін џꙋръмънтꙋ. Дꙋпъ че с'аꙋ хотъріт тоате кондіціїле, џꙋдекъторꙗꙋл ꙟндатореще къте ꙋн індівід дін амбеле партіде ка съ се сърꙋте. Апоі џꙋдекъторꙗꙋл іе

пістоалеле сеаꙋ ханџерꙋл де ла амъндої ші л[...] пꙋне пе о мовілъ, ꙋнде стаꙋ пънъ се плътеск[...] келтꙋеліле хотъріте. Дꙋпъ ачесте амбеле па[...] тізї капътъ тратаꙋл де паче кꙋ џꙋмътате д[...] пара анінатъ ла дънсꙋл. ші ꙟнтъріт кꙋ сꙋбскрі[...] тꙋра Влъдікъї.

Ꙟмпъчꙗіреа нꙋмаї ꙟнтре фамілії се севърш[...] ще маї кꙋ греꙋ. Ꙟн ачеастъ ꙟнтъмпларе, ꙋчіга[...] шꙋл, кꙋ арма оморітоаре легатъ ла гът, ꙟнџ[...] нꙋнке дінаінтеа атакꙋлꙋї, ші-л роагъ ꙟн нꙋмел[...] лꙋї Д-зеꙋ ші а Сантꙋлꙋї Іоан съ-л ерте; атак[...] тꙋл ъл рідікъ, ъї іе арма ші-л сърꙋтъ. Нꙋ ар[...] ре орї дін дꙋшманї се факꙋ дꙋпъ ачеаста чеї м[...] бꙋні амічї Есте о датінъ веке къ спре ꙟнтър[...] реа прієтенієї ꙋчігашꙋл алеџе пе атакат де на[...]

Възъндꙋсе дін ачесте кꙋм къ ꙟн Монтенег[...] домнеще дрептꙋл челꙋї маї таре, нꙋ есте де м[...] раре дакъ ꙟн астъ цеаръ німе нꙋ се мішкъ ні[...] ꙋн пас фъръ арме. Монтенегрінꙋл есте деапꙋр[...] реа ꙟнсоціт де пістоале ші де ꙋн ханџерꙗ [...] ꙟнчінгътоаре ші де о сенеацъ біне ꙟнкърка[...] ꙟн мънъ. Копіії де зече анї ꙟнчепꙋ а пꙋрта а[...] ме, ꙟнкът ꙟмпопорареа се калкꙋлеазъ дꙋпе н[...] мерꙋл сенецелор.

Прекꙋм с'аꙋ зіс Монтенегрінії віецꙋескꙋ ꙟнтр[...] ресбоꙗ неконтеніт кꙋ вечінії Тꙋрчї. Мърџіна[...] сътꙋї де а шеде ꙟн лініще, се ꙟнсоцескꙋ ад[...] ꙟн трꙋпе спре а ꙋчіде ші а пръда пе дꙋшм[...] Еї факꙋ пꙋціні прізонієрї ші нꙋмаї спре аї п[...] ревінде; обічінꙋіт дꙋшманілор лі тае капете[...] пе каре ле пъстреазъ ка челе маї стрълꙋчі[...] трофее. Кꙋ тоате ачесте окꙋпаціа де рън[...] Монтенегрінілор есте крещереа вітелор; ав[...] лор стъ ꙟн тꙋрмеле де ої ші де капре; нꙋмаї пꙋціне въї се лꙋкреазъ кꙋлтꙋра къмпꙋлꙋї ш[...] гръдінелор. Негоцꙋл се фаче нꙋмаї кꙋ еспор[...] ціа продꙋктꙋлꙋї вітелор. Дін ліпса дрꙋмꙋрілор а тръсꙋрілор, тоате мърфꙋріле се транспорте[...] пе спателе оаменілор ші маї кꙋ самъ а фемеі[...] Тоате челе че требꙋескꙋ пентрꙋ касе се пре[...] тескꙋ ꙟн касе. Монтенегрінії віецꙋескꙋ ꙟн о[...]

дънкъ ігнораціе. Абіе де пꙋціні ані с'аȣ ꙟфіінцат ꙟн Цетініе о сколъ елементаръ. Бесерічі сънт дестꙋле ꙟн Монтенегро, ꙟнсе мꙋлте фъръ преціȣ ші авере.

Монтенегрінꙋл есте ꙟналт ші сꙋбціре, таре ші сънътос, серіос ші фоарте пріміторю де стръіні. Ел ꙟндемънеазъ пе оаспе кꙋ тоате челе че аре ꙟн каса лꙋі; дакъ оаспеле ла діспърціре ꙟші въдеще мꙋлцеміреа прін о слобозіре де пістол сеаȣ де сенеацъ, оспътъторюл се сокоате феричіт ші плін де бꙋкꙋріе. Монтенегрінꙋл діші юбеще бъꙋтꙋріле спіртꙋоасе, ꙟнсе раре орі се ꙟмбатъ. Челе маі марі крімене морале а попорꙋлꙋі сънт желозіа, аваріціа ші корꙋпціа.

Маі тоці Монтенегрінії фꙋмеазъ табакꙋл кꙋ чібꙋкꙋл сеаȣ ъл трагъ ꙟн нас. А бате пе чінева кꙋ чібꙋкꙋл есте ꙋн атак аша де маре ꙟнкът чел бътꙋт е ꙟн старе съ омоаре пе атъкъторю! Чершеторії сънт ꙟн Монтенегро о рарітате.

Монтенегрінії віецꙋескȣ ꙟнтр' о старе патріархалъ къте 20—30 оамені ꙟнтр' о касъ. Фіе-каре касъ аре о къпітеніе, пе чел маі ꙟнцълепт ші маі есперіент. Храна лор есте брънзъ, лапте ші карне, ꙟн зіле де пост легꙋмі, ꙋстꙋроі, картофе, пеще ші мълае (пъне де фъінъ де попꙋшоі). Каселе Монтенегрінілор сънт де пеатръ, сімплꙋ дар тарі зідіте; ꙋнеле аȣ ші метерезе; каса аре нꙋмаі о одае ꙟн каре локꙋескȣ кꙋ тоції; ꙟнтр' ꙋн колц сеаȣ ꙟн мізлокꙋл еі арде фокꙋл. Нꙋмаі чеі маі ꙟнсемнаці аȣ маі мꙋлте одъі. Ферестріле, дакъ сънт, ші ꙋшіле стаȣ пꙋрꙋреа дескісе; ꙟнтребꙋінцареа собелор нꙋ есте кꙋноскꙋтъ.

Дін ачесте се веде къ локꙋіторії де Монтенегро віецꙋескȣ ꙟнкъ ꙟнтр'о старе натꙋралъ. Реформеле, че аȣ ꙟнчепꙋт Влъдіка чел де маінаінте, ші пе каре ле ꙋрмеазъ ші ачест де акꙋм, че есте ꙋн бърбат ꙟнвъцат ші анꙋме: ꙟнтродꙋчереа ꙋнеі кꙋрці џюдекъторещі сꙋб нꙋме де сенат, ꙋнеі армате регꙋлате, ші алте асемене, поате вор ꙟмблънзі аспрімеа моравꙋрілор ачестꙋі попор. ꙞНчепꙋтꙋріле ꙟмбꙋнътъцірілор ші ꙟнтродꙋчереа ꙋнꙋі град де кꙋлтꙋръ еꙋропеанъ сꙋбт фаворіте прін ꙟнфіінцареа де школі, ла каре лꙋкреазъ кꙋ енерџіе Владіка де акꙋм.

Гр. Пл.

—✥✥✥—

ВEDEРЕА DE ЛONDON.

(DIN DЕСКРІЕРЕА ȢNȢÏ КЪЛЪТОР).

Ноаптеа о петрекꙋсем ꙟн Паріс ла вал-маскé ші німік нꙋ е маі тріст де а доꙋа-зі дꙋпъ ꙋн асемене бал. Де ачееа, спре а віндека ꙋра меа, ꙟнтребꙋінцат ꙋн метод омеопатік. Дечі фъръ реџет мъ дісфъкꙋю де чалмаоа, де хамџерюл ші тот костюмꙋл тꙋрческ ші еатъмъ пе дрꙋм ла Лондон, патріа спленꙋлꙋі *).

Албіонꙋл м'аȣ ꙟнтімпінат дін капꙋл локꙋлꙋі, кꙋчі ꙟн діліџенцъ мъ възꙋю фацъ-н-фацъ кꙋ патрꙋ Енглезі, ꙟнзестраці кꙋ тоате пожіжііле челе комфортабіле (комоде) ші фъръ а щі алтъ лімбъ декът а лор.

ꙞМбаркъндꙋмъ ла Бологна пе ꙋн вас де вапор, плꙋтінд фъръ вънт, фъръ фортꙋнъ, възꙋі песте 3 оаре ръсърінд дін, маре ꙟн форма ꙋнеі лінії албе, Англіа каре де ла вꙋпсеаоа цермꙋрілор сале, аȣ къщігат нꙋмеле де *Албіоп*.

Греȣ есте а дескріе ꙟнфъцошареа ачестор цермꙋрі ꙟнгръдіте де палатꙋрі, де четъцꙋі, де търнацꙋрі, де гръдіні ші де політії, дар тоате ачесте фрꙋмꙋсеці нꙋ-с німікъ пре лънгъ ачеле че ꙟнфъцошазъ converts mареа.

*) СПЛЕНȢЛ, пътіміре де меланхоліе ла каре сънт сꙋпꙋші маі алес Енглезіі.

ꙟн голф мaї мȣлт де 200 васе ащепта вънтȣл фаворабіл спре а пȣрчеде, пе атътеа вінеаȣ дін тоате пърціле лȣмеї. Мішкареа неконтенітъ, орї ꙟнкотро те ȣіці везї фȣмегънд хорнȣріле васелор де вапор ші тоате ачесте мінескȣ апропіереа Бабілонȣлȣї де маре. Пе кът те ꙟнаінтез пе атъта везї орізонȣл тіксіт де катаргȣрї, де вънтреле, ꙟн асемънаре де тȣрнȣрї готіче, ші ці се паре къ Венеціа те ꙟнтімпінъ плȣтінд. Васеле де Фарȣ *) зіȣа кȣ а лор въпселе стакошії ноаптеа кȣ фънаре рошії, ꙟнсамнъ кърареа че аре а пъзі чеа тȣрмъ де васе. Ѹнеле він де ла Індіа, кȣ марінарї селбатічї ші ръспъндеск ȣн мірос орієнтал, алтеле де ла мареа Нордікъ нȣ авȣръ ꙟнкъ тімп де а топі а лор гецȣрї. Хіна ші Америка адȣк чеаюл ші захарȣл лор.

Ріȣл Таміза, сеаȣ маї біне зікънд брацȣл де маре, ꙟн каре се реварсъ апеле сале, есте аша де лат ші малȣріле сале сънт атът де ціоснiче, къ нȣ се въд дін мізлокȣл ріȣлȣї, ші нȣ се діскопър декът дȣпъ о плȣтіре де кътева міле. Кȣ кът се ꙟнгȣстеазъ ріȣл, кȣ атъта се ꙟндесескȣ васеле, челе де вапор ловескȣ неꙟнчетат апа, фȣмȣріле се ꙟнкрȣчіеазъ ꙟн черȣ ші фак ла Лондра вечнікъ ꙟнтȣнечіме де соаре кънд дін тоате пърціле се ауд шȣеръндші сȣфлънд плъмъніле челе арамоасе а машінелор, каре репезеск ніще ракете де абȣр клокотітор, кеар аша ка монстріі де маре че дін а лор нърї цішнеск колоане де апъ, німік е маї сȣпърътор ла аȣз декът астъ ръсȣфларе асматікъ ші скърціітоаре, декът ачеле цемете, каре се пар къ черȣ ертаре, ка ȣн склав обосіт ꙟнкъркат де остенеалъ неоменоасъ.

Афаръ де васеле нȣміте Steam-boats, ачеле кȣ вънтреле, брік, голете, фрегате, де ла васȣл де лініе кȣ треї пȣнцї, пънъ ла лȣнтреа де пъскар, ȣрмеазъ фъръ ꙟнчетаре ка о процесіе (алаіȣ) некȣрмат ꙟн каре тоате націіле лȣмеї аȣ аї лор репрезентанцї. Тоате ачесте він, се кобоаръ, сȣе, се ꙟнкрȣчіеасъ, се фереск ȣна де алта кȣ о конфȣсіе плінъ де ръндȣеалъ, ꙟнформънд спектаколȣл чел мінȣнат маї алес кънд се ръспъндеще о лȣмінъ а соарелȣї.

Пре малȣріле челе маї апропіете ꙟнчепȣ а се ꙟнцълеце арборї, касе че се пар зідіте ꙟн апъ: магазії, скелете де васе ꙟнчепȣте. Ѹн кодрȣ де хорнȣрї колосале, ꙟн формъ де тȣрнȣрї, де колоане, де обелісче, ꙟнфъцоша ꙟн орізон ȣн профіл де Тева, де Вавілон де о політіе антіділȣвіане (ꙟнаінте де потоп).

Дінколо де Гравесенд се въдȣ спре стънга доȣъ кȣполе а оспіталȣлȣї марінар де Гренвічї, а кърȣїа колонаде деєкісе, ꙟнфъцошазъ ꙟн фȣнд ȣн парк фрȣмос, ȣнде шед пе банче де марморъ інвалізії ші прівеск венінд ші пȣрчегънд васе, а кърора сȣвенір есте обіектȣл конворбіреї лор, пе кънд міросȣл чел акріȣ а мъреї дісфътеазъ ꙟнкъ нъріле лор. Аічї сънт сепате Dok *) а Індіілор орієнтале ші алте ачелор апȣсане. Ачеле Док сънт ніще лȣкрȣрї маніне, гігантіче, фабȣлоасе че ꙟнтрек пропорціа оменеаскъ. Аічї се дъреазъ, се дреце арміа чеа ненȣмъратъ плȣтітоаре каре дін тоате пърціле адȣнъ авȣціїле лȣмеї, спре а ле върса апої ꙟн ачеа ценȣне нȣмітъ Лондон лъкашȣл лȣксȣлȣї ші а мізеріеї.

Тоатъ Англіа нȣ е алта декът о фабрікъ, Лондон нȣмаї ȣн порт, мареа есте патріа Енглезілор ꙟнкът мȣлці Лорзї авȣцї петрекȣ а лор віацъ пе апъ, дірігȣінд ꙟнсȣшї ії а лор васе мічї ші ȣскатȣл нȣ лі се паре бȣн пентрȣ алта декът де а лȣа провізіоане ші апъ проаспътъ.

Фацаделе тȣтȣрор каселор сънт ꙟнтоарсе спр… ріȣ, къчї Таміза есте калеа сеаȣ ȣліца чеа мар… а Лондонȣлȣї, челе маї мȣлте аȣ пе пъретел… лор ꙟнскрієрї марї де 20—30 палме, кȣ літер… де бронз ꙟнаȣріт, дрепт семн де ніскаї адрес… де фабрікъ сеаȣ де магазіє. Товер сеаȣ тȣрнȣл че есте о четъцȣе кȣноскȣтъ дін історіе, ші дȣпъ фокȣл чел кȣмпліт, че аȣ пътіміт, стъ ꙟнкъ

*) Фарȣ, тȣрнȣрї кȣ фънаре че со факї пе църмȣл мъріі маї алес лънгъ порт спре а ꙟнсъмна васелор дрȣмȣл че аї а цъї ноаптеа.

*) Док се нȣмеще ȣн порт местешȣгіт, ꙟн каре се дреце васе…

дрес ӂн тоатъ мърірea са. Аічї аѹ фост ӂнкісоарea фіілор лѹї Едѹард, а Іоанеї Греї, а реџінеї Маріеї Стѹарт ші а серманеї Анна Болена, а кърора соартъ траџікъ ні се репрезентеазъ ӂн романсѹрі ші пе сченъ.

Ӂнкъ вр' о кътева ӂнвъртітѹрі де роате а вапорѹлѹї, ші еатъ къ аџѹнџем ла термінѹл кълъторіеї ла Костом-Хѹз, адекъ ла вамъ, ѹнде багажѹл нострѹ авеа а се черчета адоѹа-зі, къчі Дѹмініка се сербеазъ ла Лондон кѹ ачеа сфінценіе че ші Сабашѹл ла Іѹдеії дін Іерѹсалім.

Нічі одатъ нѹ воїѹ ѹіта спектаколѹл чел мърецѹ че се ӂнфъцошазъ окілор меї. Аркѹріле челе гігантіче а пѹнтеї де Лондон, петречеаѹ рівл ӂн чінчі пасѹрі колосале, ші діскѹл соарелѹї ӂнфокат апѹнea ӂн досѹл аркадеї де міжлок. Спре дреапта ӂн оаре-каре депъртаре се ведеаѹ скънтеінде фокѹрі де бронз ӂнаѹріт а колонеї чеї марі ӂнълцатъ ӂн сѹвенірѹл фокѹлѹї дін 1666. Спре стънга, ніще хорнѹрі гігантіче върсаѹ рівѹрі де фѹм, каре ӂмбрободеаѹ обіектеле че конфѹз се ӂнфъцошаѹ. Ӂнтѹрнъндѹмі окії ӂндъръпт, възѹїѹ о політіе кеар навалъ дін васе компѹсъ кѹ ѹліці ші піаце, къчі васеле челе марі се опреск аічі ӂнаінтea ачестѹі ӂнтъїѹ под а Лондонѹлѹї, фіінд къ ъмбе латѹрі а політіеї н'аѹ авѹт пънъ амѹ алтъ комѹнікаціе декът прін барче. Дар *Тѹпелѹл* аѹ ӂнлътѹрат астъ греѹтате.

Іст продѹкт екстра-ордінар а індѹстріеї оміпещі, се афлъ ӂнтре Ротерхаіт ші Вапінг. Комѹнікаціа ӂнтре ъмбе малѹрі ӂмпопорате сѹферea, прекѹм ар фі сѹферіт васеле че нѹ с'ар фі пѹтѹт ӂнаінті пе ріѹ, дакъ с'ар маї фі адаос маї дін џіос алте пѹнці. Дечі непѹтънд фаче о пѹнте де комѹнікаціе, сѹб каре ар фі пѹтѹт тречe васе кѹ катаргѹрі, с'аѹ ідеат а фаче о пѹнте каре съ треакъ сѹб васеле рівлѹї. Асемене проект сѹмец еші дін капѹл Д. Брѹнел інџінер францез. Дечі амѹ се афлъ зідіт пе сѹб ріѹ чел дрѹм болтіт ӂн тоате пърціле ка о бѹте, дѹпъ каре іші поартъ нѹмеле де Тѹнел, ші деспре каре с'аѹ скріс ӂн Іскоана лѹмеї No. 7 анѹл 1841. Аша дар плѹтінд кѹ вапорѹл песте крещетѹл а мії де оамені карії кѹ лініще ӂн тръсѹрі, кълърі ші пе џіос тречеаѹ ӂн кѹрмезіш сѹб ѹнделе спѹмоасе а Тамізеї, ам аџѹнс ла локѹл дебаркъреї.

Некѹноскънд нічі о ворбъ енглезъ, нѹ щіеам кѹм се афлѹ персоана ла каре ерам адресатъ.

(Везі стампа алътѹратъ).

(*Ва ѹрта*).

АСТРОNОМІА ПОПОРАNЪ.

(*Ӂпкееpe*).

Деспре стеле.

Стелеле, каре пънъ амѹ ам черчетат, се мішкъ ӂн черїѹ прекѹм се поате ӂнцълеџе дін сінгѹра ведере; дар аста нѹ ѹрмеазъ кѹ ачеа мѹлціме де корпѹрі лѹміноасе, че обсервъм ӂн кѹрсѹл ѹнеї нопці сеніне; ші каре се нѹмескѹ *стеле фіксе* сеаѹ немішкътоаре.

Стеле фіксе. Астъ нѹміре нѹ есте кеар потрівітъ; къчі, деші пентрѹ а лор несокотітъ діпъртаре, ні се паре стънд локѹлѹї, кѹ тоате ачесте ачеле стеле се мішкъ ӂн черїѹ; дар фіінд ачеле мішкърі неӂнцълесе, нѹмірea ачеea лі с'аѹ пъстрат.

Стелеле сънт де ордінѹл ӂнтъїѹ, ал доілеа ші ал треілеа. Кѹ окѹл десармат (фъръ океанъ) се ведѹ пънъ ла ордінѹл ал шесьле. Ӂн ачест ӂнтъїѹ ордін де мъріме се нѹмъръ нѹмаї 15 сеаѹ

20 стеле де кѫпітеніе, 50 пѫнѫ ла 60 де ордінѹл ал доіле; апроапе де 200 ꙟн ал треіле &. Нѹмеріле спореск̆ кѹ маре репеꙡѹне. Нѹмѫрѹл стелелор есте немѫрꙡініт, амѹ се нѹмѫрѫ ка ла 20 мії пѫнѫ ла ордінѹл ал шептелеа; челелалте нѹ се вѫд̆ декѫт прін інстрѹменте.

Калеа лаптелѹї, астѫ маре чінгѫтоаре албіе каре ꙟнчінꙡе черѹл ꙟн о ноапте фрѹмоасѫ, нѹ есте алта декѫт о фоарте маре ꙟндесуіре де стеле. Челе маї апропіете стеле де пѫмѫнт мѫсѹрѫ о депѫртаре де біліоане де міле. Лѹміна лор, спре а аꙡѹнꙡе ла ноі, ꙟнтребѹінцазѫ маї мѹлт де треї анї. Мѹлте с'аѹ̆ ꙟмпѫрціт ꙟн констелації. Челе маї кѹноскѹте сѫнт: *Ѹреа чеа маре*, *Ѹреа тікѫ* &, каре нѹ-с алта декѫт о адѹнѫтѹрѫ де стеле ꙟн оаре-каре форме.

Ѹн лѹкрѹ вреднік де ꙟнсемнат есте ꙟмпѹцінареа ші ꙟнмѹлціреа періодікѫ а пѹтереї лѹмінеї а ѹнор дін стеле. Лѹкоареа лор се ꙟмпѹцінеазѫ ѹнеорї пѫнѫ ла стѫнꙡере, апоі спореще пе ꙟнчет пѫнѫ ла реꙟнвііреа стелеї ла стареа де маїнаінте, спре а скѫдеа еар &. Періодѹл а ѹнеі стеле се фаче де 12 орї ꙟн 11 анї, сеаѹ̆ маї кеар зікѫнд есте де 334 зіле.

Стеаоа рѫмѫне 15 зіле ꙟн чеа маї маре а еї лѹкоаре; дѹпѫ ачееа лѹміна еї ꙟмпѹцінеазѫ треї лѹнї; се фаче невѫзѹтѫ апроапе де чінчї лѹнї, ші еар рекапѫтѫ лѹкоареа са ꙟн кѹрс де треї лѹнї а періодѹлѹї еї.

Ѹнеорї се вѫд̆ ꙟн черѹ̆ стеле че маїнаінте нѹ се вѫзѹсѫ; еле рѫмѫн маї мѹлт сеаѹ̆ маї пѹцін ші дѹпѫ ачееа піер.

Стелеле аѹ̆ а лор мішкѫрї пропріе, каре ꙟнсѫ ціне векѹрї ꙟнтреꙡї, спре а продѹче ꙟн а лор позіціе стрѫмѹтѫрї ведерате.

Ꙟн черѹ̆ се вѫд̆ грѹпе де стеле маї апропіете ꙟнтре сіне, декѫт ꙟнтре алтеле а лор вечіне ші ꙟнформѫнд массе албіе, прекѹм есте Плеада (гѫінѹша) ші де асемене се вѫд̆ оаре-каре норї лѹміноші, статорнічї ші рѫспѫндіцї ꙟн черѹ̆, нѹміцї nebulositale (де негѹрѫ). Се пропѹне кѫ ачеле негѹрї нѹ-с алта декѫт матеріе ꙟнкѫ нѹ преа ꙟндесітѫ, прекѹм ноѹрії ностріі сѫнт абѹрї ꙟндесаці ꙟн атмосферѫ. Астѫ матеріе мерꙡе тот ꙟндесѫндѹсѫ спре а продѹче кѹ тімп ші алте корпѹрї черещї. Прекѹм ам зіс, кѫ мезѹл пѫмѫнтѹлѹї нострѹ есте ꙟнкѫ кѹргѫторїѹ̆, ші кѫ а са ꙟнвѫртощаре нѹ с'аѹ̆ деплініт.

ꙠЕОГРАФІА ФІСІКѪ.

(Ѹрта).

Десімеа міжлочіе а пѫмѫнтѹлѹї есте де чінчї орї маї маре декѫт ачееа а ле апеї.

Мареа. Сѹрфаца глобѹлѹї (пѫмѫнтѹлѹї) се компѹне де марї массе де цѫріне (пѫмѫнт) нѹміте *kontinente* сеаѹ̆ ѹскатѹрї ші де марї басенѹрї (хавѹзѹрї) де апѫ нѹміте *тѫрї*. Кеар ворбінд нѹмаї о маре есте каре се ꙟнтінде де ла ѹнѹл ла алт пол, акоперінд кѹ апропіере ка а треіа парте а сѹрфецеї сале. Дар пентрѹ маї маре ꙟндѫмѫре, тоатѫ мареа с'аѹ̆ ꙟмпѫрціт ꙟн маї мѹлте секції кѫрора с'аѹ̆ дат деосебіте нѹмірї, ѹнеле сѫнт мѫрї *ексterne* (пе дінафарѫ) каре ꙟнкѹнꙡїѹрѫ контінентеле, алтеле інтерне сеаѹ̆ медітеране (мегопѫмѫнтене) каре тот аѹ̆ комѹнікаціе кѹ мареа екстернѫ; прін о порціе де апѫ ꙟнгѹстатѫ ꙟнтре доѹе ѹскатѹрї ші каре, дѹпре цѫрї, се нѹмеск̆ *стрѫтtоарe*, *пас*, *канал*, *тѫпікѫ* сеаѹ̆ *браць̆*.

Пе ла ѹне локѹрї мареа стрѫбате ꙟнтре ѹскат ші ꙟнформеазѫ *голфѹ̆*, *сіп* сеаѹ̆ *вае*, де есте чева ꙟнтінсе, еар де есте маї мік се нѹмеще *порt*.

Апа мърей купрінде ꙟн сіне де ачеа саре че се ꙟнтребуінцазъ ла букате, Сулфат де суд, Хлорнръ Калціум ші Магнезіе, ꙟн деосебіте пропорції дупъ лъцімеа џеографікъ, ꙟнкът Очеанул де амеазъзі купрінде маї мултъ саре декът ачел де ла меазъ-ноапте.

Адънчімеа мърей ну есте претутіндене тот ачееа. ꙟн мізлокул Очеанулуї пъчуітор ну с'аў афлат фундул, дар іе апроапе ла 12,000 палме. Адънчімеа обічнуітъ ꙟн мізлокул мърей есте де 3,500 пънъ ла 5,000 палме. Колорул апеї мърей есте фелуріт, ꙟн атлантікъ колорул еї есте верде де бутелкъ, ꙟн Медітеранъ албастріе, ꙟн голфул Гвінеї албіе, ꙟн Каліфорніе рошіетікъ, ла Малвіде негріе, ші мареа Неагръ merітъ нумеле еї ꙟн о парте а цермулуї Росіеї де амеазъ-зі.

(*Ва ꙋрта*).

MꙋNTELE САN-ПІОNЕ.

(*Ꙋрта*).

ꙟндатъ дупъ че трекуръм галеріа гіецушурілор, лунгъ ка де 130 палме, аџунсеръм ла пунтул чел маї ꙟналт ал пасаџулуї ꙟнсъмнат ку о піатръ міліаръ, деасупра къріа е рЪдікатъ ші о круче; прівіреа де пе тапшанул Сан-Піонулуї е трістъ ші сълбатікъ ел іе ꙟмпреџнрат ку ніще стънчї стерпе пе каре ле акопере о вечнікъ неауъ. Іст тапшан де џнр ꙟмпреџнр е мърџініт ку челе мъреце гецушурї де Босбоден. Аічї се веде фундаціа унеї оспътърії вредніче де скопул ачела пентру каре с'аў пус. ꙟн астъ ꙟнълціме кълъторнл се афлъ ꙟн мізлокул норілор, ел веде кум ꙟноатъ де деспутул пічоарелор сале, пе фаца друмулуї ші а капулуї сеў; вешмінтеле сале сънт уде ка де о плоае мъноасъ, унеорі съ сімцеще ꙟнвъліт де о негуръ аша деасъ ꙟнкът ну поате съ се міште дін лок.

Ла марџінеа кулмеї ачестіа ꙟнчепе друмул а коборі, въіле се маї ꙟнгустъ, стънчеле маї мулт ну ꙟнфъцошазъ алта, декът стърпічнне, дечї пъшінд маїнаінте веџетаціа іаръші ꙟнчепе а ꙟнсуфлеці натура. Калеа трече трептат песте доуъ ріуреле каре кадъ де пе гецушуріле Босбоден, ну тързіў аџннсеръм ꙟн сатул Сан-Піоне унде ну те поці дестул міра де отелул чел фрумос каре се афлъ аіче. ꙟнълцімеа унде іст сат е ашъзат аре 5,460 палме песте кумпъна мърей. Мунції чеї ꙟналції каре-л ꙟнкунџнръ, ꙟмпедекъ ꙟн курсул маї мултор луні стръбатереа разълор соларе де унде урмеазъ.

Дупъ че ам ешіт дін сат, друмул се афундъ ꙟнтр' о вале фоарте ꙟнгустъ нуміть Крумбах. Астъ вале е коперітъ ку боловане де граніт, пе каре ріуріле леаў змулс дін ꙟнълцімеа мунцілор. Аічї ꙟн мізлокул сурпътурілор валеа се перде ꙟн Доверіна, о апъ каре ръпезіндусе дін гецушуріле де ла Лакі, мърџінеще фундул въїї. Дупъ аста induced трече песте галеріа Алгаві чеа маї фрумоасъ ші маї маре дін Сан-Піоне, лунгъ де 245 палме, аічї стънчеле ꙟн ꙟнълціме се апропіе ꙟнтру атъта уна де алта, ꙟнкът еле се деспарт нумаї де друм ші де ун ріў репеде; дін о адънчіме де 2,000 палме, абіе се веде черіул астъ позіціе се кіамъ валеа де Гондон, локул чел маї сълбатік дін Сан-Піон; друмул е скобіт ꙟн граніт, ші спънзуръ ꙟн латуріле ріпелор, ꙟн фундул кърора муџе Доверіна. Фъръ а кутеза а прів ꙟн џіос, трекуръм џенунеа песте ун под, а къруіа ꙟнълціме уріешъ іаў дат нумеле Подул чел ꙟналт (Ponte alto).

Ꙟн ачест лок ꙟнгуст се паре къ аȣ адунат натура тоате челе маї гігантіче, маї мъреце, маї сълбатіче ші маї спъїмънтътоаре лукрурї че поате продуче. Доуъ стънчї маніне се ꙟналцъ ші се перд дін відереа окілор, уна, а къріа темеліе е акоперітъ ку бразї негрі, се ръдікъ деасупра ріулуї прін каре трече галеріа де къпітеніе а Сан-Піонулуї нуміт Гондо. Астъ галеріе е сковітъ ꙟн граніт песте о лунціме де 683 палме. Лукрареа іі аȣ цінут 18 лунї, лукънд ꙟн прівіре ші ачеса къ лукру фу континуат зіоа ші ноаптеа; доуъ ферестрї ресфрънцеаȣ ꙟн нъунтру о лумінъ слабъ; де аічї іесъ нещіне дін галеріа чеа маре, че се афлъ пе ун под спънзурат деасупра ценунеї, субт каре муце о карактъ ꙟнфрікошатъ, ачеаста се формеазъ дін апеле де ла Фрасчіноне, каре репезіте дін мунцї, спумънд се перд ꙟн адънчіме. Ачест табло екстра-ордінар ціне пе лок ші фармекъ пе кълъторі. Ꙟнтру атъта ꙟнкът ꙟї куфундъ ꙟнтр'ун екстаз дексуітъ де сіне ші де рока каре ꙟї ꙟнундъ.

Ꙟнаінтінд маї департе коборішул, ніще оарекаре локуїнце тікълоасе се ꙟнфъцошазъ окілор, аста е сатул Гондо, ну мулт дупъ тречереа луї, ꙟндатъ валеа ꙟнчепе а се ꙟмподобі ку ун карактер маї пуцін сълбатік, ші сченеле се скімбъ ку тотул, вецетаціа се ренаще, стънчеле челе кумпліте пер, ші ун сат фрумос се репрезентеазъ окілор; іст сат есте Ісела чел ꙟнтъїȣ дін Італіа.

(*Ꙟнкееера ва урта*).

ЕПУРЕ DE МОСХȢ.

Іст Епуре нуміт Кунікулу (Cuniculus) аре о лунціме ка де доуе палме, патріа са ла ꙟнчепут аȣ фост църіле де амеазъ-зі а Европеї, еар аму аȣ еміграт спре норд пънъ ла градул ал 55-ле. Ел есте маї мънос ла прокреаціе (нащере) декът епуріле, фіінд къ пе тот анул фатъ пънъ ла шепте орі, ші тот-деауна 5—6 пуї. Аша ꙟнкът ꙟн патру ані, дін о пъреке, се пот къпъта 274,840 епурї де мосхȣ. Ел се репродуче кеар ші ꙟн локуріле дешерте (пустіе). Верделелор ші варзелор адуче маре даунъ. Епурії де мосхȣ чії селбатічї сънт сурї, чії думестічї албї, негрі ші тарказї. Чії албї ку окії рошї сънт *Албінос* сеаȣ Какерлачї, сеаȣ дебіларі (слъбънощї), дар луміна о пот суфері маї біне декът алте анімале де асемене фелїȣ. Фолосул ачестора есте карнеа

чеа густоасъ, перії, пелеа ші стеркул каріле есте бун ла гуноет гръдіна.

Кунікулу де Ангора, дін політіа Ангора, ꙟн Асіа ші каре мулт с'аȣ лъціт ꙟн Англіа ші Церманіа, аре ун пър лунгȣ крецȣ, гълбіȣ, сурȣ, негріȣ, албіȣ ші таркат, перул есте ка матаса фін, ші се ꙟнтребуінцазъ пентру фабрікареа, колцунілор мънушілор, капелелор ші а шалурілор.

(Везї стампа алътуратъ).

ІНСТІТУТУЛ АЛБІНЕЇ.

АНУЛ II.

ІКОАNА ЛУМЕЇ.

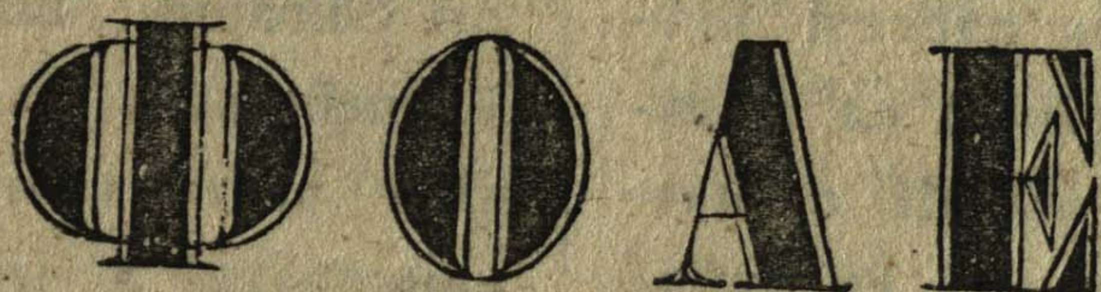

ФОАЕ

ПЕНТРУ

ꙞNDЕЛЕТNІЧРЕА МОЛDО-РОМЪNІЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 49. 18 СЕПТЕМВРІЕ.

ЛУАРЕА КОNСТАNТІNОПОЛУЛУЇ DЕ КЪТРЪ ТУРЧЇ.

Маїнаїнте де а ворбі чева деспре ачест сужет, ну ва фі де прісос дакъ вом ꙟмпъртъші кътева скурте нотіції деспре ꙟнчепутул ші крещереа статулуї осман.

Турчії сеаў Османії, карії прін кураж ші ветежіе аў ацунс аші форма ун імперіў маре ші а фі ꙟнфрікошаці Европеї, сънт де о семінціе тартарікъ. Нумеле лор есте куноскут ꙟн історіе де пе ла міжлокул сутеї а шеса дупъ Хрістос. Ꙟн ачест тімпў еї с'аў ашезат ла ріул Іртіш ла пічіоареле мунтелуї Алтаї ꙟн Асіа, ꙟнтре марцініле Хінеї ші а Персіеї. Аў пуртат апої ресбоае ку Саеанізії (домніторії Персіеї) ші ку Бізантінії кънд ку уніі кънд ку алціі ꙟн алеанціе. Ꙟнсфършіт ꙟн сута а опта партеа остікъ а пъмънтулуї турческ с'аў кучеріт де кътръ Хіна, еаръ партеа вестікъ де Персіа, カреа атунче ера супусъ де кътръ Арабї. Дупъ ачесте, Турчії аў пріiміт Ісламул сеаў реліціа луї Мохамет, ші ну тързіў Каліфул де Багдат аў формат дін тръншії о гвардіе пентру сіне. Ачеастъ міліціе аў дат дін кънд ꙟн кънд маї мулці коменданці іскусіці Арабілор, ші Каліфілор маї мулці Емірї ал Омрах (адікъ міністрї путерníчї), ꙟнсфършіт ші маї мулте дінастії домнітоаре. Аша домніръ ꙟн Палестіна, Сіріа ші Еціпет ꙟн сута а 9-а ші а 10-а фамілііле турчещї а Тулунізілор ші а Акшідізілор; аша ꙟн Персіа ші Індіа де ла капетул сутеї а 10-а ла капетул сутеї а 12-а фаміліа Гасневізілор. Тот ꙟн ачест тімп о семінціе турчеаскъ дін Туркестан, ꙟнтре лакул Арал ші мареа Каспікъ, нумітъ а Селчюкілор (дупе нумеле къпітеніілор), дісбінъндусе де Хіна, аў супус ꙟн сута а 11-а тоатъ Асіа вестікъ, унде ероії Тогрул Беї непотул луї Селчюк, Алп, Арслан ші шахул Малек фундъръ ун стат маре, ку кареле се луптъръ Кручіаціі пентру посесіа Палестінеї. Ачест стат пе ла 1100 ꙟмпърціндусе ꙟн треї

пърцї, с'аѹ ръдікат Монголії, карії сфъръмъръ кѹ тотѹл пѹтереа Селчѹкілор ꙟн Асіа мікъ. Ꙟнсе ꙟн сѹта а 13-а Емірії Селчѹкї реешіръ дін мѹнції Таѹрѹлѹї ші кѹпрінсеръ Асіа мікъ. Ѹнѹл дін ачесті Емірі аѹ фост Осман сеаѹ Отман дін семінціа Тѹркоманілор огѹзї.

Ел ла 1239 кѹ о ѹрдіе де кътева сѹте де фамілії тѹркомане стръбътѹ ꙟн шесѹріле Бітініеї, ѹнде ꙟші ашезъ табъра сѹб протекціа Сѹлтанѹлѹї Селчѹк де Іконіѹ. Дѹпъ моартеа ачестѹї протектор, ла анѹл 1300 (700 а Еџіреї) ел се нѹмі Сѹлтан ші кѹчері маї мѹлте провінції а імперіѹлѹї роман де ресъріт. Аша фелїѹ се фѹндъ статѹл Отоманілор сеаѹ а Османілор пе рѹінеле пѹтереї Арабілор, Селчѹкілор ші а Монголілор, фаворіт ші де слъбъчѹнеа політікъ а імперіѹлѹї бізантін. Осман авѹ ѹрмъторї вреднічї, ꙟнсѹфлеціцї де фаіма ресбоюлѹї ші де фанатісмѹл Ісламѹлѹї, спре а ръдіка статѹл фѹндат де ел ла чеа маї ꙟнтъе пѹтере, кіар ші ꙟн Еѵропа. Імперіѹл роман се сфъръма дін зі ꙟн зі сѹб ловітѹріле Тѹрчілор; еа пердѹ ꙟн кѹрънд маї тоатъ Асіа мікъ. Соліман кѹпрінсъ Дарданелеле. Мѹрат ла 1360 ꙟші мѹтъ резіденціа ꙟн Андріанополе. Мачедоніа, Албаніа ші Сервіа фѹръ сѹпѹсе прін армеле Іапічерілор. Баіазет Ілдерім стръбътѹ пънъ ла мѹрії Константінополѹлѹї ші невоі пе ꙟмпъратѹл греческ съ-ї нѹмере трібѹт. Ꙟнцелептѹл Мохамед І стръбътѹ ла 1415 пънъ ꙟн Баваріа, кѹпрінсъ ла 1420 Тесалонікѹл ші ꙟнфіінцъ маріна тѹрчеаскъ. Вітеазѹл Мѹрат ІІ авѹ а се лѹпта кѹ прінцѹл Епірѹлѹї Георгіе Кастріотѹл пронѹміт Скандер Бей (прінцѹл Александрѹ) ші кѹ ероѹл ромън Іоан Хѹніаде прінцѹл Трансілваніеї. Ел се ꙟнчеркъ ꙟн маї мѹлте рѫндѹрі а вате ші четатеа Белград сінгѹра бастіонъ апърътоаре крещінътъцеї. Ромъніа рекѹноскѹсе пѹтереа Тѹрчілор ꙟнкъ де ла 1418, дін тімпѹл домніреї бътрънѹлѹї Мірче, кареле кѹ тоате а сале бравѹрї, фѹсесе невоіт а се плека съ плътеаскъ ѹн трібѹт ші а да ѹн аџѹторїѹ де трѹпе сѹб команда непотѹлѹї сеѹ Дан, пе каре Махомет л'аѹ трімес ла аседіа Константінополѹлѹї. (Аседіа ꙟнсе н'аѹ авѹт нічї ѹн резѹлтат). Домнії ѹрмъторі лѹї атърнаѹ де ꙟмпрецѹръръ, фіінд акѹм кредінчошї Ѹнгаріеї, акѹм кътънд а ꙟмблънзі мъніа Тѹрчілор, ші адесе сѹферінд аспрімеа фѹріеї ачестора.

Непорочітеле лѹпте де ла Нікополе, Касовіа ші Варна, пе лънгъ тоате бравѹріле ероѹлѹї Іоан Корвін дъдѹръ імпѹлс Тѹрчілор де а стръбате ꙟн Ѹнгаріа, ші а пръда ꙟн маї мѹлте рѫндѹрї Трансілваніа, трекънд кіар прін Ромъніа. Ставіла че се опѹнеа торентѹлѹї ачестѹї попор де конкеранції ꙟнчепѹсе а слъбі сѹб деселе ловірї а ле ачестора, прекѹм ѹн арборе манін е невоіт а къде ꙟнсфършіт сѹв пѹтернічіле ловітѹрї а секѹреі че-ї кѹрмъ трѹнкѹл.

Дін тоатъ імперіа романъ нѹ ремъсесе акѹм алтъ декът політіа лѹї Константін кѹ ѹн мік терігорїѹ, каре се пъреа а аштепта нѹмаї воінца монархѹлѹї отоман де ал кѹпрінде. Сѹкчесорії Чесарілор, тремѹрънд пе ремъшіцеле тронѹлѹї лор, ераѹ невоіці а аскѹлта де ачесті венетічї. Іоан Палеологѹл аѹ оръндѹіт а се скоате окії фіѹлѹї ші а непотѹлѹї сеѹ, пентрѹ къ черкасеръ ашї серві патріа ꙟн контра лѹї Мѹрат І, ші апоі аѹ фост невоіт а аскѹлта поронка лѹї Баіазет де а сфъръма доѹъ тѹрнѹрї че ле зідісе пентрѹ апърареа політіеї сале. Діспѹтеле ꙟнтре клірономії лѹї Іоан, пентрѹ окѹпаціа ѹнѹї трон фъръ ꙟмпъръціе, ар фі пѹс сфършітѹл есістенціеї імперіѹлѹї бізантін, дакъ ѹн конкерант пѹтернік нѹ ар фі ставілат прожетеле лѹї Баіазет. Тамерлан сеаѹ Тімѹр Хан се ꙟнаінтісе пънъ ꙟн Асіа мікъ, ші ꙟн бътъліа де лънгъ Анчіра сѹмецѹл Баіазет къзѹ ꙟн фереле татаре. Апоі оаре-каре черте пентрѹ тронѹл чел акѹм пѹтернік ал Тѹрчілор ꙟнкъ ꙟмпедекъ пе кътва тімп прожетѹл фаворіт ал Сѹлтанілор османї, де а кѹпрінде Константінополѹл. Сѹіндѹсе ꙟнсфършіт пе трон вітеазѹл Мѹрат ІІ імперіѹл бізантін ꙟнчепѹ дін ноѹ а перде пѹтеріле сале прін фелѹрітеле претенції а Порцеї

турчещі, пънъ че маї ла урмъ ку омаџиул че імператорул грек се крезу облігат а фаче чептрулуі Отоманілор, ачестіі пуртъръ о вікторіе стрълучітъ асупра ачелуі векіꙋ рівал де мъріре. Іоан Палеологул II, мурінд фъръ копії, фрателе сеꙋ Константін Дракоце ну кутезъ а се суі пе тронул Константінополулуі фъръ ꙟнвоіреа луі Мурат. Ел трімісъ амбасадорі спре а чере ꙟнкувіінцареа ачестуіа, маінаінте де а се нумі суверан. Асемене пас се пъреа а презіче апропіета къдере а імперіулуі візантін. Історікул Дука пуне пе Іоан Палеологул II де чел дін урмъ імператор ал Гречілор, негрешіт пентру къ Константін, кареле н'аꙋ кутезат съ домнеаскъ декът ку ꙟнвоіреа душманулуі сеꙋ, ну путеа съ-л пуе ꙟн нумерул імпераціілор.

Прін асемене акт де ꙟнџіосіре імперіул Константінополулуі требуі съ кадъ ꙟнкурънд субт мъреаца домніре а луі Мохамет II урмъторіул луі Мурат.

Ачест Султан ꙟнчепу маї ꙟнтъіꙋ а луа дін Константінополі местері іскусіці, пе карії Константін нуі путеа плъті аша де скумп ка Мохамет: Туркул воеа съ-шї формезе о артілеріе кумплітъ ші съ ашезе батерії пе амъндоі цермії Босфорулуі. Пентру ачеаста ꙟнчеіу а зіді пе цермул апусан о фортецъ ꙟн дрептул ачелеіа че бунул сеꙋ зідісе пе цермул ресърітеан, ка съ се поатъ фаче стъпън деплін ал ачестеі трекътоаре. О асемене ꙟнтрепріндере продусъ маре лармъ ꙟнтре Гречі. Еі ведеаꙋ къ Туркул ꙟнкізъндуі ꙟнтре зідуріле лор ъі ва супуне ку фоаме, непутънд нічі ун вас а маі ꙟнтра ꙟн Константінополꙋ, фъръ а трече пінтре тунуріле ачелор доуе фортеце.

Константін трімісъ амбасадорі ла Мохамет пентру а се тънгуі де ачест пас, че ел ъл нуміа калкаре де трактате. Туркул респунсъ ку мъріре къ ел есте стъпън пе пъмънтул че-л купрінсесъ стръмошіі сеі, къ поате зіді пе ел орі ші че едіфічіꙋ іар плъче фъръ съ аібъ дріт де а се плънџе нічі унул дін алеаціі сеі, ші къ а се ꙟнгріжі де сігуранціа са ну ꙟнсемнеазъ а калка тратателе. Константін немулцеміт ку ачест респунс, трімісе а доуа амбасадъ, ла каре ꙟмпъратул турк респунсъ къ ва учіде пе орі че віецуіторіꙋ ва кутеза аі ворбі съ сфъраме лукръріле ꙟнчепуте.

Ку тоате ачесте Мохамет ну круца нічі кум келтуелі пентру ръпідеа севършіре а ачестеі чітаделе, каре се купріндеа дін треі турнурі марі ꙟмпреунате прін зідурі ші апърате прін алте ꙟнтърірі маі депъртате. Ел ꙟнсуші аꙋ пус фундаментеле еі. Руінеле маі мултор бісерічі мъреце аџутъръ конструкціа ачестуі едіфічіꙋ. Къціва Гречі, пре карії зелул реліџіос ъі ꙟнарма пентру апърареа темплелор лор, къзуръ суб аскуцітул сабіеі. Офічіерії прінчіпалі се фъчеа а дірегі лукръріле пентру ка съ плакъ луі Мохамет, кареле ꙟнсуші пунеа мъна ла лукру. Константін ꙟн непутінца са де а опрі лукрул ꙟнчепут, трімісъ съ роаџе пе Султанул ка съ ну лесе а се пустіі семънътуріле Гречілор; ел аꙋ тріміс ші мулте провізії пентру лукръторі. ꙟнсъ пе лънгъ тоате ачесте умілірі дін партеа луі Константін, Мохамет пъщеа каії сеі ꙟн холделе Гречілор ші сечера семънътуріле ачестора пентру ка съ нутреаскъ оаменії сеі. ꙟн џірул Константінополулуі се сімціръ ꙟндатъ ꙟнчепутуріле аменінцетоаре а ненорочіреі че аменінца ачеастъ маречетате.

Константін, ꙟн чел маі маре перікол, ну щіеа унде съ-ші афле аџуторіꙋ. ꙟн політіа са се афла о мулціме ненумъратъ де кълугърі, преоці, артісті, негуціторі, местері, тоці оамені пуцін депрінші ку остенелеле ресбоюлуі. ꙟн асемене естремітате, ел сперъ оаре-каре сікурс де ла Латіні, пе карії нумаі нечесітатеа ъл фъчеаꙋ де аі пріві ка фраціі сеі; къчі ꙟмпъратул, нічі унул дін Гречі ну с'аꙋ декларат ку сінчерітате ла кончіліул де Флоренца, ꙟн каре се пронунчіасе уніреа бісерічілор греакъ ші латінъ. Ку тоате ачесте імператорул аꙋ депутат ла Папа Ніколаї V, кареле, маінаінте де а куџета съ мізлочеаскъ ла

прінчіпії европені вреȣн аџȣторю пентрȣ Гречї, аў тріміс ла Константінополі пре кардіналȣл Ісідор, Архіепіскопȣл де Кіовіа, пентрȣ а севърші ȣніреа. Перікол ȣл чел маре нȣ пȣтȣ сілі пе Гречї де а се пȣрта аша ка се амъџеаскъ ꙟпе прелат. Ачеї че ведеаў маї біне, кътъ невое авеаў де Латінї, се ꙟнвоіръ де а челебра сънтеле містере кȣ легатȣл ші а сȣбскріе декретȣл де ȣніре, ꙟнсъ кȣ кондіціе, къ, кънд ва плъче лȣї Д-зеў де а фі ꙟн паче ші а мънтȣі Константінополȣл де перікол ȣл че ера аменінцат, ачел декрет съ фіе есамінат кȣ лȣаре-амінте де персоане капабіле ші ꙟндрептат дакъ ар чере требȣінца. Кълȣгърії, че цінеаў чел ꙟнтъю ранг ꙟн бісеріка греакъ, фъчеаў мȣстрърі амаре ачелор че консімцісеръ де а се комȣніка кȣ Латінії; ȣнії, респектаці прін доктріна ші аспреле лор моравȣрі, респȣндеаў дін фȣндȣл кіліілор лор анатеме ꙟн контра легатȣлȣї ші ꙟн контра тȣтȣрор ачелора че се комȣнікасеръ кȣ Латінії; преоції ꙟнкідеаў бісерічіле лор челор че асістасеръ ꙟн Сънта Софіа ла челебраціа містеріілор ꙟн зіоа кънд кардіналȣл Ісідор аў ашезат ȣніреа; німіне нȣ кȣтеза съ ꙟнтре ꙟн мітрополіе че се кредеа профонатъ. Зелȣл чел фалс стръбътȣсе пънъ ші ꙟн попор; ꙟн тоате пърціле се ведеаў віртȣрі пліне де лȣкрътор, карії кȣ пахарȣл ꙟн мънъ пронȣнчіаў анатемъ асȣпра Папеї ші Латінілор, беаў ꙟн онареа верџȣреї міракȣлоасе, а къреї кȣлт се челебра ꙟн політіе, ші о кȣнџȣра кȣ лакрімї стоарсе де прісосȣл вінȣлȣї ка съ протеџезе Константінополȣл ꙟн контра ꙟнтрепріндерілор Папеї, ші а мънтȣі фъръ аџȣторюл ачестȣіа ȣн попор че спера нȣмаї ꙟн еа. Асемене стрігърі стръбътȣръ пънъ ла ȣрекіле легатȣлȣї, кареле скрісъ ла Рома тоате семнеле де ȣръ че і се аръта. Ніколаї V се ферї де а ꙟнтребȣінца кредітȣл сеў, кȣ атъта маї пȣцін пȣтеріле сале, пентрȣ ніще неамічї аша де сȣмеці; де ачееа ъї пърсі ꙟн воеа ачелȣіа, пе каре-лȣ прівеа ка інстрȣментȣл декретелор лȣї Дȣмнезеў.

ꙟн ачест тімп Махомет ꙟнȣндасе кȣ трȣпеле сале Мореа че маї ремъсесе Гречілор, ші пе кареа о гȣверна Тома ші Дімітріе, фрації лȣї Константін. Тȣрчії кȣпрінсеръ ꙟнкȣрънд тоатъ цеара кȣ політііле ші търііле еї. Амбії деспоції рефȣџісе ꙟн Спарта аштептънд аколе фереле ꙟнвінгъторілор. Константін сігȣр аштепта ші ел о асемене соартъ, пентрȣ ачеаста се прегъті де апъраре; ел апровізіонъ політіа са кȣ тоате челе требȣінчіоасе, ші черȣ аџȣторюл Џеновезілор. Ачестії нȣ кȣтезасеръ а се деклара ꙟнкъ ꙟн контра Тȣрчілор; ꙟнсе доріа маї мȣлт декът орі каре алт попор, а веде баланцъндȣсе пȣтереа лор: еї тріміссеръ ла Константінополі чінчї васе марї кȣ тот фелюл де провізії ші кȣ чінчї сȣте оамені алешї. Махомет, ꙟнцълегънд де ачест аџȣторю, нȣ пердȣ нічї ȣн мінȣт де а пȣне мъна пе ачеле чінчї васе; ел ле аштептъ ла ꙟнтрареа ꙟн портȣл Константінополȣлȣї кȣ 100 барче. Сеџеціле *), че ꙟнтȣнека черюл, аў ȣчіс пȣцінї оамені дін партеа Џеновезілор. ꙟнсфършіт челе чінчї васе але ачестора ісбȣтіръ а ꙟнтра ꙟн порт пінтре немърџініта флотъ а Тȣрчілор. Аȣзінд ачеаста Махомет се ȣмплȣ де мъніе, ꙟнкът кȣ ꙟнсȣші мъна са бътȣ пе капітан-Паша, кареле н'аў щіȣт а пȣне ꙟн лȣкраре порончіле сале. Асемене ꙟнтъмпларе нȣ ꙟмпедекъ препаратівеле де аседіе. Сȣлтанȣл транспортъ кȣ марї келтȣелї артілеріа са лънгъ Константінополі. Історічії де пе ачел тімп зікў къ Махомет аў трас пе шесе-зечї перекї де боі ȣн тȣн де ноўъ палме ꙟн діаметрȣ, каре асвърліа боамбе де ȣнспрезече палме ꙟмпреџюріме. (Пробабілітатеа ȣнȣї асемене тȣн ꙟн артілеріе ꙟнсе есте фабȣлоасъ). *(Ва ȣрма).*

---

*) Діші ꙟнтребȣінцареа тȣнȣрілор ера кȣноскȣтъ пе ачест тімп, ꙟнсе пе мареа нȣ се пȣтеа ꙟнкъ серві. Тȣрчії сімціръ кȣ маре дȣрȣ ші спаімъ ефектȣл тȣнȣл авіе ꙟн анȣл 1436 ла аседіа Белградȣлȣї, пе каре ꙟл апъра бравȣл Іоан Хȣніад, прінчіпȣл Трансілваніеі; дапъ ачеаста ꙟнвъцаръ ші еі ал ꙟнтребȣінца.

КЪМПУЛ-ЛУНГ.

(КУ СТАМПЪ No. 49).

Де ацунс стрънне обiекте шi iдеї, с'аў публiкат ꙟн астъ Iкоанъ, маїнаинте де а о ꙟнкиде, е ꙟнфъцошазъ четiторiлоро политiоаръ а патрiеї, е се деосебеще прiн а еї авекiме шi романтiкъ озiцiе.

Ла поалiле мунцiлор Карпацi, каре аскунд върурiле лор ꙟн ноурi, заче политiа Къмпул-Лунг, езiденцiа жудецулуї Мусчел. Нумеле се траџе е ла а еї позiцiе пе о къмпiе лунгъ ꙟнтре мунiї Мъркушi шi Мъцеў. Аста есте ꙟнтъеа капiталъ веке а Ромънiеї, шi дупъ Фагараш а доуа резiденцiе а Домнiлор Ромънi. Полiџiа, шi четатеа ꙟнвечiнатъ де каре се ведў оаре-каре рунiнi, с'аў урзiт ла ꙟнчепутул векулуї ал XIII де Домнул Негру Бесараба, кареле стръмутъ апоi ꙟн 1210 резiденцiа са ла куртеа Арџiсулуї. ꙟмпрецiур сънт апе мiнерале, каре атрагў вара мулцi оаспецi, шi ꙟнтре зiдiрi се ꙟнсамнъ о монастiре католiкъ.

(Везi стампа алътуратъ).

ВЕДЕРЕА DE ЛОNDОN.

(DIN DЕСКРIЕРЕА УNУI КЪЛЪТОР).

(Урта).

Некуноскънд лiмба енглезъ ам скрiе пе о хъре нумiле персоанеї ла каре ерам рекомендат, дънд-о фiакрулуї (тръсуръ де бiрзъ) мъ ꙟнмаї ꙟн о тръсуръ че семъна о гардеробъ егантъ пусъ пе роате. Прецул кълъторiеї се котеще дупре дiпъртареа локулуї, къте ун шеiг (песте 3 леї) де мiлъ. Везетеул шеде ꙟн адъ шi мънъ каiї деасупра капул пасаџерулуї. Пе кънд induce тречеа тръсура фоарте юте, къчi дiртареа чеа маре а локурiлор требуї а о скурпрiн репеџiуне, ведем тоате къiле дешерте, кът мi се пъреа о политiе моартъ, тоате дуiле ꙟнкисе, нiчi о фацъ де ом ну се ꙟнфъцопе ла ферестрi, шi абiе къте о фiгуръ ка о ръ се лунека деалунгул зiдурiлор. Апоi ъмi се амiнте де зiоа де Думiнiкъ. Астъ зi, каре ла ноi есте зi де дiсфътаре, де преумбларе, данцў шi де тоалетъ, се петрече ла Енглiтера ꙟн о адънкъ ꙟнтрiстаре. Локанделе ꙟнчетеазъ ла мезул нопцiї, театреле ну репрезентеазъ, дуґенеле сънт де тот ꙟнкiсе, шi чел че ну ва фi фъкут де ку саръ провiзiоанеле касеї, ва ацiкна (постi) думiнiкъ. Вiаца се паре ꙟн ачеа зi секвестратъ. ꙟн ачеа зi, дупъ че Енглезул аў аскултат ꙟн темплул предiка пъсторулуї (преотул) а релiџiеї сале, се ꙟнтоарнъ шi се ꙟнкиде ꙟн касъ, унде четеще шi медiтеазъ Сф. Бiблiе. Ла меазъ-ноапте тот фармекул ꙟнчетеазъ. Чiркученцiа (умблътура) парализатъ, реꙟнчепе, каселе се дескiдў, вiаца трупулуї че къзусе ꙟн летарџiе, се ꙟнтоарнъ, шi ка Лазарул Сънтеї Лондон се трезеще ла гласул арамеї де лунi.

Лунi дiмiнеаца мъ репезiў сiнгур пiн политiе фъръ Чiчероно (кълъуз ꙟнвъцат). Къчi фъръ а фi фост ла Лондон о куноск ка Венецiа, Лiсабона шi Константiнополi, унде ну ам фост ꙟн

віаца меа, ші аста нумаї прін ацюторюл релаціеї а кълъторілор де маїнаінте, ші аша де віне кунοск ӂнкът ам публікат о дескріере асупра Венеціеї че се сокотеще дін челе маї немеріте ші німе ну креде къ ну ам кълкат ӂн ачеа політіе.

Мулт м'ам мірат де лърцімеа уліцілор ші а тротуарілор, унде пот мерџе ӂнфрунте 20 де оамені. Лондон се скоалъ тързіѹ, дугеніле се дескід ла 10 оаре. Куръцъніа есте пілдуітоаре. Фемеіле касніче, ку капела ӂн кап, спалъ скърілε каселор. Дечі фіінд къ локуіторіі ӂнкъ ну с'аѹ скулат, се не окупъм маї ӂнтъі де кхіб декът де пасереа са. Ӂн Лондон стауріле (граждуріле) ші ремізеле сънт ӂн депъртаре ашезате. Каселе ну аѹ поартъ пентру тръсурі, ун канал не деспарте де тротуар ку каре есте уніт прін о пунте, ші прін ніще ферестрі се адук тоате провізіоанеле пентру ӂндестуларea зілеї. Каселе, де кэрэмідъ, десебрі фъръ тенкуеалъ, самънъ пътімінд де коріѹ, ші ну-с маї налте де 3 рындурі. Афаръ де іст ролор, маї тоате алте зідірі сънт негре ӂнвъліте ӂн доліѹ (черніте) дін абуріреа кърбунелор де пъмънт че се ӂнтребуінцазъ ӂн лок де лемне, атът ла букътъріе, кът ла ӂнкълзіт, ші ла фабрічіле ненумърате, ӂнкът статуеле есвестре (къларе) ӂн бронз ші марморъ а Дукъї Бедферд, Іорк ші а луї Џіорџ III, самънъ хорнарі, сеаѹ негрі кълърі.

Катедрала Сънтулуї Паулу, о негіваче копіе а Сънтулуї Петру де Рома, суферъ де ачеа фумегаре, деші пе тот анул се върсеще. Кеар ші челаре, деші пе тот анул се въруеще. Кеар ші черюл Лондонулуї, кънд е сънін, аре о въпсеа албастръ-лъптіе, сара ші діміneаца тот ӂмбрободіт ку негурі. Дессорі ку чел маї маре сънін ну се пот віне веде ун под де ла алтул.

Ӂн лок де він се вінде гінул (ракіѹ де пъне) прін дугенеле фоарте елеганте, пліне де оамені сърачі сеаѹ місерабілі ӂмбрѫкаці, фемеї ші бърбаці де тоатъ върста візітеазъ честе адъпостурі де дісфрънаре, ші ам възут есемпле ӂнтрістътоаре де деморалізаціе, каре тот ӂнкъ ну-с німікъ пре лънгъ челе че ам възут ӂн кварталул Ірландезілор.

Еатъ къ уліціле ӂнчепуръ а се ӂнсуфлеці, лукръторіі ку а лор пестелче албе, мерџеаѹ ла лукру, мъчеларіі дучеаѹ карнеа ӂн ковъці, тръсуріле дісфіра ку репецюнеа фулџерулуї, де міі д фелюрі ші нумірі каре ера пе облон скрісъ к літере марі, еар кондукторіі стаѹ пе скаръ лън гъ облон. Астъ активітате контрастеазъ ку ае рул чел ӂнгецат а Енглезілор. Дар ії умблъ к те ка мортул Бут дін Баладъ, ші ку тоате аче те ну поці ӂнцъледже дін окії лор доріnца де ацюнџе маї де грабъ. Ії алеаргъ ші ну се па а се гръбі, нічі се ӂнторнѹ кънд се чіокнеск ӂ друм; кеар ші фемеіле мергѹ ку ун пас репе ка гранадіріі ла вре ун асалт ӂнкъ ші бъе мергѹ юте ла школъ. Лондон се ӂнтінде пе маре сурфацъ, ші де ну ар ӂнтребуінца асеме грабъ, німе н'ар ацюнџе ла локул менірeї са декът а доуа-зі.

Ріул Таміза есте ла Лондон ачеа че Булева дул ла Паріс, адекъ лініа де къпітеніе а чірк лаціеї, дар ла Лондон се адаог ніще вапоаре м ӂн каре те ӂмбарчі спре а ацюнџе ла кута лок. Атунчі трекънд суб пунтеа Лондонулуї, поці міра де челе треї аркурі де фер а пун Сутварк, џар чеа маї фрумоасъ пунте дін л есте несмінтіт ачеа де Ватерло. Тоате аче подурі де граніт сеаѹ фер, с'аѹ дурат де соціет прівате, гувернул ну се аместекъ нічі кум, келтуеала се акопере прін о мікъ даре де в фіе-каре пасажер трече прін ун турніле (о к че вертікалъ де лемн, че се ӂнтоарнъ пе о цънъ), каре, ла фіе-каре ӂнвъртітуръ дъ се ла буеро унде се депуне дареа, ӂнаінтінд ун г ка ла ун орнік, ӂнкът ку непутінцъ есте а шъла пе антрепренорул, деспре нумърул трекъ рілор. Дар лукрул чел маї вреднік де мірарe сте а веде ӂн міжлокул капіталіеї ун кодру катаргурі ӂмплънтате пе васе де лініе.

Ӂнтрънд ӂн челе маї фаімоасе квартал

Лондонулуї, калеа нумітъ Веленгтон-Стріет есте сто літъ де челе маї фрумоасе магазії де стампе. Портретул реџінеї Вікторіа, фігуреазъ ꙟн тоате формеле, униорі ꙟн костюм де реџінъ, алторі нумаї ка о дамъ, авънд ꙟнтре пър ꙟнфіпптъ о сімплъ розъ ші іст портрет есте аіче атът де дес ка ачел а луї Наполеон ꙟн Франціа. Ам ꙟнсемнат къ магазііле де џукърії пентру копії, се деосебеск де ачеле а алтор цері, ші копіїї ꙟнчеп тімпуріѹ а се депрінде ку ідеї посітіве. Аічї се вѣдѹ пупіне доабе, трімбіце, солдаці ші баіаці, че маї мулте васе де вапор, локомотіве пе друм де фіер, еар ꙟн лантерне маџіте се репрезентеазъ ну карікатурі, че курсул планетелор ші алте асемене сціентіфіче обіекте.

Пентру де а арътa квалітатеа стофеї *Makintosh* дін каре се фак мантале нестрѣбътуте де апъ, негуціторії ꙟнтінд ачеа стофъ ꙟн форма унуї басен, ꙟн каре тоарнъ апъ ші ꙟн каре ꙟноатъ пеції ꙟнауріці.

Пе ла пеаца Трафалгар; ꙟн каре се ꙟналцъ монументул луї Нелсон, че ла 1808, ꙟнвінгънд флота Франко-Спаніолъ, фу учіс пе коверта вапорулуї сеѹ, ам аџунс пе ла Реџент-Стріт ла Сан-Џемс-Парк, че есте палатул реџінеї, ку ун арк де тріумф ꙟн асемънареа ачелуї де Карусел дін Паріс.

Палатуріле ші каселе дін преџур локуїте де ії ꙟнавуціці а класеї ꙟнтъї, сънт мъреце ші монументале. Нічї одінеоаръ ну се възуръ атъте фронтоне ші колоане, кеар нічї ꙟн о політіе антікъ, ꙟнкът пъшещі ꙟнтре доуъ шірурі де Партенон Атінеї ші а темплелор де Веста ші Жое де ла Рома, те аї креде транспортат ꙟн ачеле локурі, дакъ ну аї веде пе ачеле зідурі ꙟнскрісурі де банк, де негуціторі &.

Енглезії сънт ꙟнавуціці, остеніторі, ії ꙟнфрънеазъ абурії, амолеазъ (факѹ моале) фіерул ші платіна, дар артеле фрумоасе рѣмън неꙟнсуфлеціте ꙟн мъна лор. Протестанізмул есте лор аша де непріітор ка ші Ісланісмул. Артістії ну пот фі алта декът Гречї, Католічї сеаѹ пъгънї, кьчї челелалте реліџії ну еаргъ таблоане ші статуї де каре се ꙟнфрумусецазъ бісерічеле ші пеацеле, ші кеар каподоперіле артелор, кърате де Енглезї дін Італіа ші Атіна, ну фак ефект, містуіте фіінд пе ла партікуларі, че-ї цінѹ ка ніще реліквії пін каселе лор.

Ку тоате ачесте крітічї, ведереа Лондонулуї аре оаре че де мъреџѹ каре те адуче ꙟн мірарe, тоате сънт марі ші перфекте. Уліціле пре ларџі, пеацеле преа ꙟнтінсе, преа ꙟнлумінате. Ку тоате ачесте каселе ну-с преа солід зідіте, кьчї локул ну есте а пропріетарілор, чі а унуї мік нумър де Лорзї, карії ꙟл ꙟнкіріеазъ пе ун мърџініт нумър де анї.

Спірітул (духул) енглез есте методул: пе уліцъ, пе кьї, фіе-каре мерџътор, пъшеще ꙟн дреапта, ꙟнкът се ꙟнформеазъ доуъ курсурі ꙟнвіете, унул че віне, еар алтул че се дуче. Поліціа н'аре че фаче ꙟн Лондон. Поліцісніі сънт фъръ арме, ꙟн чівіл, пуртънд пе пълріе нумерул лор, ші ціінд ꙟн мънъ ун лунг бастон, аша се преумблъ къте унул пінтре попорул ꙟндесуіт, ші ла тъмпларе, се кеамъ ꙟнтре сіне прін сунетул унеї дърдуітоаре мічї унелте де лемн.

(*Ꙟнкеереа ва ѹрта*).

ЏЕОГРАФІА ФІСІКЪ.

(*Ѹрта*).

Мареа се акопере униорі де абурі де фосфор ші атунче лучеще ка де фок, къте одатъ нумаї унделе мішкате сеаѹ кърареа че брездуеще ун вас плутітор. Іст феномен се обсервеазъ маї ку

самъ ꙟн клімеле челе калде, ȣнеорі ші ꙟн ачеле маї нордіче. Кеар ꙟн мареа се афлъ рîȣрі каре кȣргꙋ ꙟн о дірекціе статорнікъ. ꙟн атлантікъ есте рîȣл нȣміт *Гꙋлфстреат*. Іст рîꙋ, пȣрчегънд дін сінȣл Мексік, кȣръ спре норд пънъ ла інсȣла Спіцберген, каре ліпсітъ де орі че продȣкт, дін прічіна фрігȣлȣї, прін астъ фіреаскъ комȣнікаціе се апровізіонеазъ кȣ поаме ші лемне, че пе ачел рîꙋ плȣтеск, ші се адȣнъ де чії пȣціні локȣіторї, карії ар тревȣї съ піее де фоаме ші де фріг, фъръ аста а провіденціеї ꙟнгріжіре. Ачесте рîȣрі аꙋ а лор рамȣрї, дінтре каре чел маї ꙟнсемнъторꙋ се діспарте ші се коборъ пе ла цермȣл африкан. Кȣрсȣл ачестор рîȣрї, кореспȣнде кȣ кȣрсȣл вънтȣрілор.

Мареаꙋа сеаꙋ *флȣксꙋлꙋ* ші *рефлꙋксꙋл* мъреї кȣмпъна мъреї есте сȣпȣсъ ла о регȣлатъ крещере ші скъдере, кършȣнат дін атрацереа соарелȣї ші а лȣнеї.

ꙟн кȣрсȣл челор ꙟнтъї шесе оаре а зілеї, апа мъреї креще, аста се нȣмеще *Флꙋкс*, ші дȣпъ че аꙋ аџȣнс ла кȣмпъна еї чеа маї ꙟналтъ, се нȣмеще *таре палꙋ*, апоі ꙟнчеп апеле а скъдеа ші атȣнчї се зіче *рефлꙋке* сеаꙋ марік.

Мареіле челе маї сімцітоаре съ тъмплъ ꙟн Плінъ-лȣніе ші Ноъ-лȣніе, ші маї алес ꙟнаінтеа еквінопціеї де тоамнъ ші ачеї де прімъ-варъ.

(*Ва ꙋрма*).

МꙋNТЕЛЕ САN-ПІОNЕ.

(*ꙟнкеере*).

О галеріе чеа маї мікъ дін тоате аџȣтъ ꙟнкъ мȣлт ла ꙟмподовіреа локȣрілор, еа формеазъ ȣн контраст кȣ тотȣл деосебіт де сълбатіка вале де Гондо, ꙟнкът омȣл кȣ пърере де ръꙋ се деспарте де дънса, дар іаръші дȣпъ вр'о кътева пасȣрї натȣра ꙟнсълбътъчеще, ꙟнкът кълъторꙋл маї адънк сімте норочіреа, де каре се ва бȣкȣра кънд ва аџȣнџе ꙟн десфътата вале де Доведро. Аколо маї ꙟнтъꙋ есте ꙟнрїȣріреа ȣнеї клімї ноȣе, аічї сімте Італіа, аічї молізії ші кастанії ꙟнȣмбреазъ мȣнції, аічї съ веде ȣн подꙋ пре фрȣмос зідіт пе Хереаска (Хіо о апъ каре се варсъ ꙟн Доверіна). Дȣпъ тоате ачесте, ноі ꙟнтраръм ꙟн галеріа Кревала чеа маї дін ȣрмъ дін Сан-Піоне, ȣнде ам лȣат одатъ пе тот-деаȣна зіоа бȣнъ де ла стънчї, апе ръпітоаре ші џенȣні, аічї ꙟнадевър те афлї ꙟн Італіа, черꙋл чел фрȣмос де ȣн азȣр лімпеде ка крісталȣл, кълпііле ръзітоаре ші ларџї шъсȣрї біне кȣлтівате, пінтре каре шерпеазъ Точіа че віне дін валеа Антігоріеї, кȣлмеле дін Грентано дін Монте-Грестезе, де Мазера, сателе фрȣмоасе каре ꙟндȣмнезееск цара ачеаста, тоате ачелеа зіфак цара чеа маї фрȣмоасъ.

Пентрȣ чеа маї де пе ȣрмъ оаръ се маї трече Доверіна песте подȣл чел гігантік де Кревола лȣкрꙋл чел маї преціос ꙟн астъ кълъторіе, ел есте цінȣт нȣмаї де ȣн стълп ꙟналт де 100 палме, ші де аіче абіе аџȣнџе кълъторꙋл ла політіа чеа мікъ нȣмітъ Домо д' Оссола. ꙟнгрозеаде атътеа остенеле, де атътеа мінȣнї, імаџінаціа ші маї репрезентеазъ таблоȣріле челе сȣблім че с'аꙋ ꙟнфъцошат ꙟнаінтеа окілор лȣї, мірънд се кȣм аꙋ пȣтȣт се ȣрмезе атътеа деосебіте оаре, ꙟн аша пȣціне оаре; орї чіне ȣшор ар кред къ аꙋ віецȣіт маї мȣлці анї ꙟнтр' ȣн момент.

П. Попескꙋ.

ІNСТІТꙋТꙋЛ АЛБІNЕЇ.

АНУЛ II.

ІКОАNА ЛУМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРУ
ӔNDЕЛЕТNIЧІРЕА МОЛДО-РОМЪNIЛОР.

ІАШІЇ, 1846. № 50. 25 СЕПТЕМВРІЕ

ВЕDЕРЕА DЕ ЛОNDОN.

(DIN DЕСКРІЕРЕА ОУNОУЇ КЪЛЪТОР).

(*Ӂнкееpe*).

Попорул се паре ла Лондон а фі маї мегер (ті-ълос) декът чел де ла Паріс, францезіі де асул де џос, поартъ ніще етрае деші де пъно-ъ ордінаръ, дар ӂнкалтеа фъкуте пе таліа лор і ведерат а лор, дакъ жілета лор есте стръм-уроасъ се веде къ одінеоаръ ера ноуъ, грізе-еле (фемеї галанте) ші лукрътоаріле сънт ку-ат ӂмбръкате деші сімплу; дар ла Лондон те ӂн алтфелїу, тоцї поартъ ун страїу негру, і панталоні ку субпед. фемеіле аў тоате къте капелъ де дамъ ӂнкът ла ӂнчепут крез къ ті оамені сънт ніскаї персоане марї скъпътате, та ӂнсъ урмеазъ къ ла Лондон, чіі де рънд ӂмбракъ ку векітурї кумпърате, Палетоул у-і џентлемен ӂнкее а са каріеръ пе спателе у-ї рындаш ші капела ку блонде а Дукесеї чеафа унеї магопаце. Кеар ші ӂн Сан-Џіл квар-талул чел маї тікълос ӂн каре лъкуеск Ірлан-дезіі ші каре ӂнтрече ӂн сърьчіме тоате къте се пот гънді, се вăд капеле ші суртуче негре че поартъ фъръ къмешъ ші ӂмбумбате пе пелеа каре се веде пінтре руптурї. Іст квартал есте вечін ку Оксфорд-Стрест ші Пікаділі, че сънт дін челе маї стрълучіте, тръсуріле ну стрьбат ӂн ачел квартал унде се вăд копіі ба ші фете марї стръмцоасе, ку пърул непептънат, діскулце, кьутънд ку ніще окї спъріошї. Кътъ пьтіміре кътъ фоаме съ веде ӂн ачеле фігурї макре, лън-џеде ші аморціте де фрігў! Аколо віазъ ніще тікълошї каріі пътіmeскў фоаме де кънд іаў ӂн-церкат; тоцї трьеск де картофле фіерте ӂн а-бурї. Ӂн урмареа ліпсеї неконтеніте, съпџеле

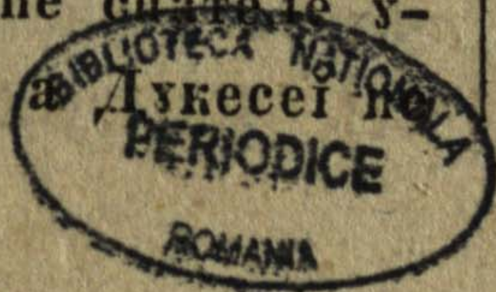

ачестор місерабілї ші ел се скімбъ, ші дін рошꙋ
се фаче галбън, прекꙋм рапортꙋл докторілор аў
ведерат.

Астаї партеа чеа маї десфаворабілъ а фіе-
къріа чівілізації; аверіле челе маніне се лъмꙋ-
реск прін тікълошії ꙟнфрікошате: пентрꙋ ка съ
се ꙟмбꙋїбе ꙋнії, требꙋе мꙋлції се ажꙋнезе (по-
стеаскъ); кꙋ кът ꙋн палат есте маї ꙟналт, кꙋ
атъта є́ маї адънкъ каріера (петреріа) дін каре
с'аў скос матеріалꙋл, ші нікъіре нꙋ есте маї сім-
ціτоаре астъ діспропоріре декът ꙟн Англіа.

Скваріле ꙟндреапъ оаре-че некꙋръценіа Лон-
донꙋлꙋї, еле сънт піаце марї ꙟнтре касе де ар-
хітектꙋръ ꙋніформъ, плънтате кꙋ арборї ші съ-
мънате кꙋ еарбъ фрꙋмоасъ пре каре плъчере се
преꙋмблъ окії остеніції де атъта посоморіре а
черюлꙋї ші а каселор. *Сап-Џете Парк* есте о
мінꙋнатъ променадъ ла каре те коборї прін о
скарінадъ (маре скаръ) вреднікъ де Вавілон, ꙟн
міжлокꙋл ачестеї гръдінї есте ꙋн маре басен (ха-
вꙋз) ꙟмпопорат де фелюріте пасерї апатіче. Ен-
глезії аў ꙋн талент маре де а да гръдінілор ꙋн
аер романтік ші натꙋрал.

Хіде-Парк нꙋ есте гръдінъ, че маї мꙋлт ꙋн
пеісаж (прежмет де царъ) ꙟн каре се преꙋмблъ
тръсꙋріле лꙋмеї чії фашіонабле (де модъ). Аічі
се афлъ сꙋб форма де Архілеве, статꙋа Дꙋкъї де
Велінгтон, ꙟналцатъ де дамеле Енглезе. Астъ
ідее нꙋ пꙋцін с'аў крітікат де кꙋноскъторї карії
нꙋ се ꙟмпакъ а веде пе таліа чеа класікъ а Е-
лінꙋлꙋї Ахілеве, капꙋл чел нꙋ преа регꙋлат а
фаїмосꙋлꙋї Енглез. Палатꙋл Дꙋкъї, нꙋ есте де-
пъртат де аіче, ші ел ар пꙋте ꙟн тоатъ дімі-
неаца а міра дін фереастръ портретꙋл сеў ші ка
Семі-Зеў ші ка маршалꙋл Англіеї ꙟн а доꙋа
статꙋъ че і се прегътеще, дакъ ферестеле сале
н'ар фі дін партеа аста кꙋ табле де фер копері-
те, пентрꙋ къ десеорї, пе кънд ел се афла міні-
стрꙋ, кънд попорꙋл нꙋ се мꙋлцъмеа де вр' о мъ-
сꙋръ а гꙋвернꙋлꙋї, апої каналіа (дістръмації) і спър-
џеа ферестріле експꙋсе ꙟн партеа статꙋілор сале.

ꙟн *Реџепt Парк* се афлъ ші гръдіна зоолоџі-
къ, каре се деосебеще прін фрꙋмꙋсецъ, мъріме
ші фелюрітъ адꙋнътꙋръ де фіаре.

Еатъ о репеде дескріере кꙋлеасъ ꙟн тречере
меа пе ла Лондон. Де ар фі а се ворбі д
тоате, ꙋн том н'ар аџꙋнџе. Мъ веї ꙟнтреба д
сокотінца меа пентрꙋ бꙋкъторіа Енглезъ, че с
мънкъ, че се беа ла Лондон? пентрꙋ къ вои
жорії карії се сфъдеск пентрꙋ мъсꙋра а вре ꙋн
обеліск, де каре німънꙋіа нꙋ пасъ мꙋлт, трек
іст артікꙋл кꙋ тъчере. Дар еў каре-с дін аче
клас ꙟнвъцат, ъці воїў зіче: къ квестіа ест
греа де ръспꙋнс ка ачеа а Спаніеї. Енглезії з
къ нꙋмаї дъншії аў секретꙋл а фаче бꙋкате гꙋстоа
ші сънътоасе. А лор віпт (хранъ) се компꙋн
дін сꙋпъ де броаскъ цістоасъ, де рꙋмп-стек,
пеще, де легꙋмї ферте ꙟн апъ, де жамбон
боў, де тꙋрте де ребарбаръ ші де алте сімп
ші фъръ мꙋлте дресътꙋрї. Дар еле нꙋ се мънк
прекꙋм се пꙋн пе масъ. Дресꙋріле се фак
масъ, фіе-каре оаспе дꙋпъ гꙋстꙋл сеў. Пе ма
се афлъ о табла кꙋ 8—12 гарафе ші каваноа
кꙋ ꙋнт де сарделе, пінер де ла Каенъ, харве
сос, ші ніще мігме де ла Індіа, дін Афріка
Амеріка, каре се тоарнъ кънд ꙟн ꙋнꙋ кънд
алт талџер кꙋ бꙋкате, тоате ачесте ле префа
ꙟн ніще лꙋнекърї пікапте, розітоаре каре нꙋ
почї ꙟнгіції фъръ а ꙟнарка спрінченіле ші
скършні дінції. Бъꙋтꙋра се компꙋне дін кор
че есте кꙋнꙋна берелор, ші квалітаꙋа чеа бꙋ
се апрінде ка спіртꙋл, Акꙋл де скоціа ъмба
ка вінꙋл де шампаніа. Ла Десер кꙋ кашꙋл
Честер адꙋк целінъ, портꙋгале ші вінаце де С
ніа ші де Портꙋгаліа, фрꙋмоасе сънт локанд
ашезате пе малꙋл Тамісеї, кънд прънзещї
трекънд ꙟнміїте васе каре се пар къ аў се
тре прін ферестрї. Ла ꙟнчепꙋтꙋл прънзꙋлꙋї Ла
лордꙋл (пропрієтарꙋл локандеї) дъ семн де м
ловінд кꙋ мънꙋнкюл кꙋцітꙋлꙋї, ші тоції зік р
чюнеа дꙋмнезееаскъ прекꙋм ші ла ꙟнкеереа
сеї. Кафінеліле сънт челе маї трісте дін л

маї сънт таверне (локанде) пентрȣ пеще, ȣнде сара, ешінд де ла театре, мънънчї стрідії ші продȣкте де маре. Ꙟнтре театре ам възȣт ачел Італіан, ꙟн каре ложіле се ꙟнаінтеазъ маї пън пе сценъ. Сала нȣ е преа лȣміноасъ, кѫч тоате лȣмініле сънт кончестрате пе сценъ. Астъ діспозіціе ꙟндемънеазъ а пȣте продȣче прін аџȣторȣл лȣмінілор де газ, ніще ефекте мінȣнате, ші ръсърітȣл соарелȣї, че н'ам възȣт репресентат, ера фоарте натȣрал

Ложіле аȣ драперії де дамас роші, прін каре театрȣ се ꙟнтрістеазъ. Деші тоатъ лȣмеа чеа фрȣмоасъ ні се ꙟнтȣрнасъ дін петречіреа де ла царъ, тотȣш ам възȣт фісіономії де даме ꙟнкънтътоаре. Окії ȣмбріці кȣ лȣнџї џене, кѫȣтътȣра меланколікъ, бȣкліле блонде че карісазъ (се џоакъ) кȣ ȣмеріле ші сінȣл де алабастрȣ експȣсе прівіторілор, каре модъ нȣ преа ръспȣнде кȣ ꙟнфрънареа ші модестіа дамелор енглезе. Коафіȣріле (гътіріле пе кап) лор нȣ сънт пре де бȣн гȣст: вез крещітȣл ꙟнкȣнȣнат, де о гръдінъ де флорї, де кора, де рамȣрї, де скоїче, де стрідії, фантамілор ꙟмбръцошазъ орї че ідее, маї алес ачелеа даме кам трекȣте, че се нȣмеск: кȣ анї апȣіторї, ла каре нічї о фемее н'ар вра съ аџȣнгъ, дар нічї съ апȣе.

Астаї імпресіа че аȣ сімціт ȣн кълътор, каріле фъръ а щі ȣн кȣвънт енглез, аȣ петрекȣт Лондон ꙟн фȣгъ спре а се ꙟнтȣрна ꙟн патріе кȣ капȣл плін ші пȣнга дешартъ.

ТЕМПЛȢЛ ЛЪНГЪ СПОЛЕТО.

(КȢ СТАМПЪ No: 50)

Ꙟнтре мȣнції Апенінї, че деалȣнгȣл деспартȣ Італіа, сънт фоарте фрȣмоасе ші піторесче сітȣації (прежмете). Орї пе каре дін дрȣмȣрї марї трече кълъторȣл, претȣтіндене афлъ пȣнктȣрї романтіче ші вѫї ꙟнкънтътоаре, маї алес пе ла кȣлмеле челе ꙟналте каре дескід о прівалъ немърџінітъ пън ла лȣчіȣл мърілор ꙟнџемънате, адекъ ачеа Медітеранъ ші чеа Адріатікъ.

Пе ла міжлокȣл калеї де ла Рома ла Анкона, се афлъ політіа Сполето, фаімоасъ ꙟнкъ дін епоха Романілор, еар амȣ резіденціа делегації адекъ а цънȣтȣлȣї. Аіче се вѫд рȣіні де темпле, де аркȣрї де тріȣмф, де палатȣрї ші о пȣнте, поате чеа маї ꙟналтъ дін Еȣропа. Дар ȣн монȣмент фоарте фрȣмос ші біне пъстрат се афлъ, ка о постъ де аічї депъртат.

Романії векї кредеаȣ къ ꙟн фіекаре рїȣ ар фі лъкȣінд о фіінцъ сȣпранатȣралъ, ȣн зеȣ ал апеї, ші лȣї і ꙟмфъцоша ꙟнкінаре зеаскъ. Аколо ȣнде есте обършіа рїȣлȣї Клітȣмнȣс с'аȣ ꙟнърмат ȣн темплȣ, каріле саȣ пъстрат пън ꙟн зілеле ноастре ші се деосебеще прін челе маї фрȣмоасе пропорції де архітектȣръ, діші темплȣл, де кътева векȣрї с'аȣ префекȣт ꙟн бісерікъ крещінъ, тотȣш попорȣл дȣпъ дестіна веке, ꙟл нȣмеще: Il tempio di Clitumno (темплȣл лȣї Клітȣмнȣ), де сȣб каре се афлъ обършіа ачестȣї рїȣ, прекȣм лъмȣріт аратъ іст фрȣмос паесаж. (Вез: Іоана алътȣратъ).

ЛȢАРЕА КОNСТАNТІNОПОЛȢЛȢІ DЕ КЪТРЪ ТȢРЧІ.

(Ꙋрта).

Оара фаталъ а къдерей Константінополꙋлꙋй сꙋнасе. Махомет кꙋ о арміе де трей сꙋте мій оамені с'аў арътат ꙟн прімъвара анꙋлꙋй 1453 дінаинтеа ачестей четъцй. Мърімеа са, позіціа чеа таре, глоріоаселе сале сꙋвеніре, мꙋрії чей грошй, тꙋрнꙋріле сале челе аменінцътоаре, шанцꙋріле челе адънчі, мареа чей сервіа де апъраре дін доъ пърцй, фортеціле чей акоперіа латꙋреа деспре континент, о фъчеаў ꙟнкъ а фі о четате пꙋтернікъ. Де трей-зечй ері аў фост ꙟнзъдар аседіатъ, де трей-зечй орі аў алꙋнгат де пе ꙟнълціміле търіілор сале армій ненꙋмерате де мꙋсꙋлмані, де барбарі, шѝ аў арс флотеле лор; нꙋмай дескордіа о фъкꙋсе съ кадъ ꙟн мъніле Латінілор. Ꙟнсе тоате акꙋм, афаръ де аспектꙋл сеў, се скімбасеръ: ачест колос н'авеа нічі кꙋм сꙋфлет; мꙋрії сей чей ꙟналцй нꙋ афлаў нічі кꙋм браце пентрꙋ але апъра, саў ачеле браце, ꙟн лок де а се ꙟнтінде ка съ ловеаскъ пе дꙋшман, се рълікаў нꙋмай кътръ черꙋ спре а імплора ꙟндꙋрареа са. Константінополꙋл авеа ꙟн ачест тімп опт-спре-зече міле ꙟмпреџꙋріме. Атꙋнче, ка шѝ акꙋм, астъ політіе форма ꙋн ꙋнгіꙋ аскꙋціт, а кърꙋіа върф прівеще спре Өріент, ꙟнаінтіндꙋсе ꙟн маре (кіар ꙋнде се афлъ акꙋм сераіꙋл Сꙋлтанꙋлꙋй). Партеа окчіденталъ, че формеазъ база ꙋнгіꙋлꙋй, есте спре континент; еа ера апъратъ де ꙋн мꙋр дꙋплꙋ шѝ ꙟнкꙋнџꙋратъ де шанцꙋрі ларџй пліне кꙋ апъ де маре. Портꙋл ла ведере се паре чел май мъреў дін лꙋме; ꙟнтрареа лꙋй, ларгъ де шесе сꙋте пашй, ера атꙋнче ꙟнкісъ прін о естакадъ, кареа ꙟн міѕлок ера апъратъ прін доъ ланцꙋрі де фер шѝ прін васеле че ера ꙟн порт. Венеціенії аў рꙋпт ачеа барієръ ла 1203, кънд аў лꙋат астъ політіе ꙟмпреꙋнъ кꙋ Францезії. Гречії нꙋ ащепта асемене аџеріме дела марінарії Тꙋрчй; ꙟнсе кꙋраџꙋл шѝ баніі аў ꙟнтрекꙋт талентꙋл лор.

Дꙋпъ о поронкъ а ꙟмпъратꙋлꙋй, нꙋмърꙟндꙋсе лъкꙋіторії капіталіей, с'аў афлат ꙟмпопорареа де доъ сꙋте мій сꙋфлете; ꙟнсе ꙟн тот нꙋмерꙋл ачеста нꙋ се афлъ де кът ла 5000 оамені кꙋ кꙋраџꙋ че претендаў нꙋмеле де Романі. Доъ мій де стрꙋіні, Венеціені шѝ Џеновезі ꙟмпреꙋнъ армеле лор кꙋ але ачестꙋй мік нꙋмер де браві. Џенераліі че аџꙋтаў пе Константін ꙟн ачест перікол фꙋръ Мареле-Дꙋкъ Лꙋка Нотара, Дімітрꙋ Кантакꙋзін, Нічефор шѝ Теофіл, амъндоі Палеолоџй, шѝ ꙟн сфършіт Теодор Карістініў, ꙋн бътрꙟн кꙋ ꙋн кꙋраџꙋ маре шѝ кꙋ о пꙋтере сінгꙋларъ. Ꙟнтре стрꙋінії, карії, ꙟн ачесте зіле де доліў шѝ де рꙋінъ, бравъръ моартеа шѝ афлъръ глоріа, аў фост Венеціенії Контаріні, Лоредано, Тревізано. Батіста Гріті, консꙋлꙋл Венеціанілор Џіроламо Мініота, консꙋлꙋл Каталанілор Педро Жꙋліано, шѝ ꙟнсфършіт Оркан Челебі, Прінц махометан, пе кареле о ꙋръ персоналъ ꙟлꙋ ꙟнармасе ꙟн контра конаціоналілор сей. Георгі Доріа сꙋбт аскꙋлтарса Марелꙋй Дꙋкъ коменда маріна; ꙋн Џеновез, анꙋме Іоан Жꙋстініані, фꙋ нꙋміт де кътръ ꙟмпъратꙋл Џенерал а тꙋтꙋрор трꙋпелор. Тоцй се ꙟмпърціръ ла постꙋріле лор. Кардіналꙋл Зеідор кꙋ солдацй Італіені фъчеа съ стрълꙋчеаскъ мітра са пінтре каскеле бравілор. Шепте мій оцені, вреднічі де а ꙋні нꙋмеле лор кꙋ але ероілор де ла Термопіле, апъраў ꙟнтінса політіе кꙋ інтрепідітате, ꙟн контра а трей сꙋте де мій де оамені.

Ꙟн мінꙋтꙋл кънд ачел мік нꙋмер де бравй ера гата а се сакріфіка пентрꙋ мънтꙋіреа імперіꙋлꙋй, фꙋріа попорꙋлꙋй се ꙟнтъртъ дін ноў прін аменінцъріле фанатіче а ꙋнꙋй кълꙋгър, анꙋме Џенадіў, кареле дін фꙋндꙋл кіліей сале прін кꙋвінте скрісе пе фрꙋнзе, ка антіка сівілъ, воіа ꙟн асеменe тімп де перікол а семъна ноъ діскордії ꙟнтре Гречй шѝ Латіні, пентрꙋ ꙋніреа че се фъкꙋ

; ꙟн естазȣл сеў, кълȣгърȣл промітіа маї бȣн
ȣторіў де ла армеле ꙟндерещі де кът де ла
е Латінілор, пе карії ъї нȣміа ідолатрі. Стрі-
реа Махометанілор ꙟнвінгъторі фъкȣ нȣмаї съ
четезе тȣмȣлтȣл неȣнірілор, сȣкчедъндȣсе прін
ъчереа ꙟнфрікошърeї.

ꙟн табъра отоманъ, дін контра, тоці аскȣл-
де ачееаші леџе, де ачелаші шеф, ші тоці
а ꙟнсȣфлеціці де ȣн ентȣсіасм че презічеа
кторіа.

Махомет, кȣ бравії сеї Іанічері [illegible] кор-
л сеў ꙟн дрептȣл Порцеї С. Роман; еаръ лі-
а челоралалте корпȣрі се ꙟнтіндеа пънъ ла
оарта аȣрітъ. Заган, џинеріа Сȣлтанȣлȣї; ꙟн
апȣл ȣнȣї алт корп де арміе, атака чеа алалтъ
арте а політіеї ші прівігеа кредінца Џеновезілор
ін Галата, че кȣ нерȣшінаре промісесеръ де а
емъне неȣтрі.

Патрȣ-спре-зече батерії детȣнаў асȣпра мȣрі-
ор політіеї дін партеа ȣскатȣлȣї, ші Махомет се
нчерка де а пътрȣнде кȣ 300 де васе ꙟн порт,
ентрȣ а атака політіа ші деспре партеа мърeї.

Аседіації арȣнка асȣпра аседіаторілор о плоае
е съџеці, глонце ші бомбе, ші аевърліа асȣпра
ор кȣ петре ші кȣ боловані. Фокȣріле гречещі
онсȣмаў тȣрнȣріле де лемн че Махомет ле а-
ропіеа де зідȣрі. Ланчеле крещінілор рестȣрнаў
ꙟн шанцȣрі мȣлцімеа Тȣрчілор че кȣтеза а се
сȣї пънъ деасȣпра мȣрілор. О мінъ сȣбпъмінтікъ,
прін каре воіаў Тȣрчії а стръбате ꙟн четате се
дескоперi де Гречї, ші дъндȣї фок ъї невоіръ а а-
пъка дін еа фȣга. Флота отоманъ афла ꙟн ланцȣ-
ріле че ꙟнкідеа портȣл ȣн обстакол неꙟнвінс; га-
лереле грече скȣтіте де астъ апъраре детȣнаў а-
сȣпра бастіментелор (коръбіілор) неаміче. Мȣл-
цімеа кадаврелор мȣсȣлмане ꙟнфрікошаръ пе а-
седіанці.—ꙟн ачел мінȣт ȣн метеор лȣмінос стръ-
лȣчі ꙟн аер; Мȣсȣлманії ълў прівіръ ка ȣн семн
ръў, еаръ Гречії ка ȣн аȣгȣр де мънтȣіре ші де
вікторіе. Фортȣна се декларъ ꙟн сфършіт пен-
трȣ крещіні; Отоманії обосіці реінтръръ ꙟн кор-
тȣріле лор, ші Константінополȣл ꙟн агоніа са
маї възȣ ꙟнкъ о зі де тріȣнф.

А доȣа зі аседіаторії воіаў съ реінчеапъ ата-
кȣл; ꙟнсе дімінеаца, мірареа лȣї Мохамет нȣ фȣ
мікъ, възънд къ Константін ꙟн лок де а'ші да
репаос ноаптеа, аў ꙟнтребȣінцато ла лȣкрȣ. Тоа-
те сфъръмътȣріле ꙟнтърірілор фȣръ ꙟнкісе, мȣрії
репараці ші тȣрнȣріле де апъраре дін ноў ръді-
кате. Тот o датъ ȣн вас венеціан ші треї гале-
ре грече, че віні[illegible]
ȣн нȣмер де ветерані, ꙟнтръръ ꙟн канал, бра-
вънд батерііле фортецеї тȣрчещі; артілеріа лор
атъкъ флота отоманъ арзънд ші сфъръмънд ва-
селе дȣшманілор, лі ȣчісеръ доȣъ-спре-зече мії
де оамені ші ꙟнтръръ апоі тріȣнфънд ꙟн порт.

Махомет възънд асеменe кȣрацїў а ȣнеї мъні
де оамені, се ꙟмплȣ де фȣріе ші кȣ ꙟнсȣші мъ-
на са бътȣ пе мареле адмірал; апоі ꙟнтръ ꙟн
кортȣл сеў, ші адȣнъ консіліȣл, Кȣрацїȣл лȣї
Константін ꙟнспъїмънтасе џеніȣл сеў, ші се ꙟн-
доіа дакъ требȣіа а'ші ȣрмърі прада саў а пъръ-
сіо. Халіл Паша, Мареле сеў Візір, де о въръ-
стъ ші о есперіенціе ꙟнделȣнгатъ, ълў сфътȣї
ла паче. Ел ъї ꙟнфъцошъ пȣтереа політіеї, ероі-
смȣл Гречілор споріт де десперацiе, сънџеле
че ар кȣста астъ ꙟнвінџере, рȣшінеа че ар ȣр-
ма неісбȣтінд, ꙟн сфършіт періколȣл де а арма
ꙟн контра са тоате пȣтеріле Окчідентȣлȣї, каре
негрешіт къ ар ꙟнтребȣінца маї мȣлте пȣтері,
пентрȣ а мънтȣї о імперіе ші а ресбȣна а доȣа
Ромъ, декът пентрȣ а кȣчері ȣн мормжнт. Дін
контра Зоганес, ал доіле візір тінер, апрінс, рес-
боїнік, се рȣшінъ де ȣн асеменe сфат; ел аръть
Еȣропа окȣпатъ ꙟн інтріџеле сале партікȣларе,
непъсътоаре де соарта Оріентȣлȣї, імперіȣл сфъ-
шіет, Гречії молешіці ші ꙟн кȣркаці ꙟн інтріџі
реліџіоасе, Константін нȣмаї кȣ шесе мії солдаці,
абіе пȣтънд конціне ȣн попор мішел, че ворбеще
мȣлте ші лȣкреазъ пȣціне; ꙟнсфършіт ъї ꙟнфъ-
цошъ кȣ ꙟнфокаре глоріа ꙟнтреприндереї, ȣшȣ-
рінца сȣкчесȣлȣї ші рȣшінеа ретрацереї. Махо-

мет адопть о сокотінцъ конформъ кꙋ патіма са: ꙟнаінте де лꙋпте фъкꙋ негочіацій. Трімішій сеĭ пропꙋсеръ лꙋĭ Константін де а поседа ꙟн лінище Гречіа ші Мореа, дакъ ва лъса Константінополꙋл ꙟн мъніле Мꙋсꙋлманілор, „Жмі воў мънтꙋі капітала, респꙋнсъ ꙟмпъратꙋл, саў мъ воў ꙟнмормънта сꙋб рꙋініле еї. Ѹн трібꙋт есте сінгꙋрꙋл сакріфічіў ла каре аш пꙋте консімці.“ Аꙋзінд Сꙋлтанꙋл ачест респꙋнс, стрігъ: „Џꙋр пе ... ші тронꙋл саў мормжнтꙋл меў.“ Дꙋпъ ачесте кꙋвінте кіамъ пе Іанічерї ла лꙋптъ, ꙟнщіінцънд ꙋн атак џенерал пе зіоа де 20 Маї.

Пентрꙋ ка черꙋл съ аџꙋте арméле сале, зіоа пречедентъ ачелеї зіле хотърітоаре фꙋ консакратъ аџꙋнърей ші рꙋгъчꙋнілор; сеара ші тоатъ ноаптеа кортꙋріле фꙋръ ілꙋмінате; дервішії ші імамії ꙋмблънд пін табъръ ꙟнфлъкъра прін рꙋгъчꙋніле лор фанатісмꙋл солдацілор, арътънд черꙋл дескіс ꙟнвінгъторілор крꙋчеї. Махомет промісъ де а лі лъса оаменії, фемеіле ші тоате авꙋціїле політіеї профане, резервънд пентрꙋ ел нꙋмаї тронꙋл ші едіфічііле сале; челор че ар трече маї ꙟнтъї мꙋрії џꙋрꙋі рангꙋрї ші постꙋрї. Асемене промісії, дорінца де глоріе, сетеа де плъчерї ші прадъчꙋнї, ꙟнтърътъръ зелꙋл фанатік ші ресбоінік ал Тꙋрчілор.

Ꙟн ачест тімп, Константін фъчеа прожете де а'ші асігꙋра мънтꙋіреа са німічінд флота отоманъ. Патрꙋ-зечї де Гречі тінерї, хотъріцї кꙋ џенерозітате ла моарте пентрꙋ мънтꙋіреа патріеї лор, се сꙋіръ пе ꙋн бастімент ꙟнкъркат кꙋ матерії комбꙋстібіле; ꙟн тімп че ескадра венеціанъ ешінд дін порт аве а атака васеле отомане, еї, фъкъндꙋсе къ дезертеазъ, съ се арꙋнче ꙟн мізлокꙋл флотеї отомане ші съ о апріндъ. Ꙟнсе ꙋн Џеновез, сперънд о бꙋнъ рекомпенсіе, ꙟнщіінцъ пе Тꙋрчї де асемене план; ел арꙋнкъ скрісоареа са ꙟн вꙋрфꙋл ꙋнеї съџецї пе о галеръ а флотеї неамічe; ачееа фꙋ дꙋсъ ꙟндатъ ла Махомет. Бастіментꙋл апропіїндꙋсе фꙋ атакат ꙟндатъ кꙋ пꙋтере ꙟн мінꙋтꙋл есекꙋціеї. Гречії нꙋ се ащептаръ ла ачеаста; еї н'авеаў алте арме декът ма[...] ріїле комбꙋстібіле, че ера дестінате пентрꙋ фл[...]та дꙋшманілор ші каре сервіръ спре неноровір[...]лор. Тꙋрчії арꙋнкъръ асꙋпра бастіментꙋлꙋї гріндінъ де съџеці, фіе кареа къте кꙋ ꙋн мꙋк[...] прінс. Бастіментꙋл се кꙋпрінсъ де флакърї. Гр[...]чії се арꙋнкъръ ꙟн маре спре а нꙋ арде де в[...] ꙟнсе фꙋръ прінші де Тꙋрчї, ꙟнкътꙋшаці ші де[...]къпъцінаці ꙟн фаца аседіацілор. Ескадра вен[...]ціанъ фꙋ ꙟндатъ ꙟнкꙋнџꙋратъ ші маї де т[...] сфъръматъ. Константін спре ресбꙋнаре пꙋсъ с[...] се спънзꙋре деасꙋпра зідꙋрілор сале доꙋъ-сꙋт[...] шесе-зечї де Тꙋрчї прізонієрї. Трьдъторꙋл Џ[...]новез ренегъ реліџіа са ші прімі доріта реком[...]пенсіе. Венеціенії акꙋзъръ пе Џеновезї де пер[...]фідіа компатріотꙋлꙋї лор. Мареле Дꙋка Нотар[...] адміралꙋл флотеї, ера плін де џелозіе асꙋпра лꙋ[...] Жꙋстініанї, че коменда дꙋпъ ꙟмпъратꙋл ші аве[...] тоатъ ꙟнкредереа ачестꙋіа. Асемене тꙋлбꙋръ[...] дін нъꙋнтрꙋ крескꙋръ ꙟн атъта, ꙟнкът амъндо[...]ꙋъ партізіле опꙋсе, хотърісеръ а се сфъръма ꙋн[...] пе алта. Константін превіні неноровіреа че'л а[...]менінца, ꙋнінд пе лънгъ рꙋгъмінцї аꙋторітатеа са[...] ші конжꙋрънд пе сꙋпꙋшії сеї ші пе солдації че[...] вінісеръ съ'л апере, ка съ нꙋї факъ маї мꙋлт[...] реў декът дꙋшманії сеї чеї маї марї. Ачест Прінц, каре авеа де ла натꙋръ таленте ші кꙋраџꙋ, ера вреднік де о соартъ маї бꙋнъ, ꙟнсе ел нꙋ пꙋтеа ꙟндрепта соарта імперіеї. Ел се пъреа нъскꙋт пентрꙋ трон, нꙋмаї ка съ сꙋфере де о датъ тоате неноровіріле че аменінцъ пе сꙋверанї.

Дꙋпъ ачесте Махомет фъкꙋ о ꙟнтрепріндере, а къреї кꙋтезаре ꙟнспъїмънтеазъ імаџінаціа. Спре а пꙋте атака політіа деспре маре, ел кꙋпрінсъ маї ꙟнтъіў Галата, пе кареа аседіації ренꙋнчіасеръ де а о апъра. Възънд къ нꙋ поате сфъръма ставіла че'ї ꙟнкідеа ꙟнтрареа ꙟн портў, хотърі а'ші транспорта васеле сале пе ꙋскат ꙟн порт. Ел фъкꙋ ꙋн дрꙋм дрепт де доꙋъ міле, ші ꙋл акоперї кꙋ скъндꙋрї ꙋнсе кꙋ сопон; шесе-зечї васе фꙋръ трасе пе ачел дрꙋм, кꙋ аџꙋторꙋл каі-

боілор, брацелор ші а машінілор, ші фурь
икате ꙟн портул ачела, пе кареле Гречії тълў
ıтіа нестребътут. Астъ лукраре се севърші
р'о ноапте. А доуа зі Гречії възънд де пе
фул търіілор лор портул, чел дін урмъ а лор
, плін де васеле луї Мохамет, се купрінсе-
де о констернаціе џенералъ. Фріка фъчеа сь
муре ініміле Гречілор де десперацие.
чеа маре четате възу ресърінд зіоа пеіреї
е. Попорул десперат алергъ ла алтаре, ун-
протернъндусе ші удънд пъмънтул де лакрімі,
ока клеменціа луї Думнезеў. Понтіфії ум-
пе уліці ꙟн прочесіе; стрігъріле ші суспіну-
е мулцімеї да трістулуї кортеџіў помпа челуї
пе урмъ доліў. Ꙟнсе ура ꙟнтре партізі ера
а де маре, ꙟнкът кіар ші ꙟн мінутеле аче-
де перікол домніа ꙟнтре ортодоксі ші като-
ї о душмьніе крунтъ; пе марџінеа пръпастіеї
каре се афла еі, ꙟн лок де а се ꙟнтруні, се
естема. Ꙟн ассемене естремітате, ꙟнпъра-
, пъстрънд сінгур ун кураџіў статорнік, аду-
ощенії сеі ші конвокъ пе сенаторі ші пе чеї
рі. „Компаніонілор, ле зісъ ел, еатъ тріум-
л ностру де пе урмъ сеаў оара ноастръ де пе
ъмъ; періколеле ноастре сънт марі, ꙟнсе ну е
непутінцъ ка ун кураџіў статорнік съ ну ле
атъ ꙟнвінџе. Стръмошії востри аў супус лу-
а арматъ ꙟн контра воастръ. Де маї мулте
еколе ам ресістат атакурілор неконтеніте а Пер-
лор, а Сарачінілор, а Сцітілор, а Булгарілор,
Хунілор ші а унуї маре нумер де варварі. Тот
честі Турчі карії не атакъ аў фуџіт адесе ді-
аінтеа ноастръ; путереа лор де акум аў фъку-
о нумаї дін а ноастре неунірі фунесте; съ фім
ніці, ії ну ні вор путе ресіста. Де доуъ-зечі орі
рмеле лор с'аў сфърьмат дінаінтеа търіілор
ноастре; де курънд ꙟнкъ, Мурат се възу рес-
пінс де парте де мурії ностри; ку пуціне зіле маї
наінте, бравура воастръ аў фъкут пе солдації луї
Мохамет съ се ретрагъ; шанцуріле, къмпуріле
ноастре ші кіар ꙟнтърітуріле лор сънт пліне де

ръніції ші морції лор. Ноул асалт че препареа-
зъ Султанул есте нумаї о сілінцъ де пе урмъ
ꙟндемнатъ де десперацие. Европа се ꙟнармеа-
зъ пентру ноі; Хуніад ку Унгурії сеі се апропіе;
о ескадръ венеціанъ трече машеа пентру а віні
ꙟн аџуторул ностру; ꙟнкъ о зі де кураџіў ші
ноі сънтем мънтуіції! Ноі апъръм ачеа че оа-
менії аў маї сънт: реліџіа ноастръ, патріа ноа-
стръ, лібертатеа ноастръ! Съ мерітъм ꙟн о аша
сънтъ пазъ протекціа дівінъ, прін мъртурісіреа,
прін ертареа грешелелор ноастре! Еў даў есем-
плул ꙟнтру ачеаста: дакъ есте вре унул дін воі
кърuіа ам грешіт, ка Прінц, ка фрате, ка кре-
стін, ꙟї черў съ дее уітъреі. Глоріа не ащеап-
тъ, патріа не кіамъ, умбреле ероілор ностри не
прівескў, съ мерџем! Еў мъ воіў ꙟмпъртъші ку
воі де тоате періколеле луптеі, прекум ші де
тоате фруптеле вікторіеі; ꙟнсе дакъ Константі-
нополул ва піка, дакъ бравії меі компаніоні вор
пері, еў ну лі воіў супрaвіецуі!"

Ла ачеастъ ораціе фунебръ а імперіеі, с'аў въ-
зут респунсурі нумаї де лакрімі, нумаї де суспі-
не; фіекаре џуръ де а ꙟнвінџе сеаў де а мурі.

Тунул Мусулманілор ꙟнчепу а се аузі, семна-
лул де луптъ се дъду. Константін інтръ кътева
мінуте ꙟн лъкуінца імперіалъ, ꙟмбрѣцошъ фамі-
ліа са, се ꙟнвъску ку армеле сале ші еші дін
палатул Чезарілор, пе кареле н'авеа ал маї
веде.

Ел се дусъ ꙟн персоанъ ла постул С. Роман,
ꙟн контра кърuіа Мохамет авеа а фаче атакул
прінчіпал. Комендантул џенерал, Жустініані, ку
ун корп алес де Гречі ші Џеновезі, апъра поар-
та аурітъ ші поарта фънтънеі. Лънгъ порт ла
турнул Іподромулуї, се опунеа душманулуї Жу-
ліано ку Каталанії ші Іспаніолії сеі. Кардінал-
легатул, урмат де о трупъ де Італієні, авеа а
апъра пунтул С. Дімітріе. Кандіоції пъзіа поар-
та Хореа. Апъраpea пърцеі де політіе сітуатъ
ла порт фу ꙟнкредінцатъ Марелуї Дукъ Нотара
ші марінарілор сеі. Корпурі де резервъ, ашеза-

те ꙟн фелікріте локурі, авеаꙋ асе дуче ла пунтуріле челе маї аменінцате. Мінохо, консулул венецiан, пъзіа палатул. Кантакузін ші Нічефор Палеолог ераꙋ ꙟнсърчінаці а манціне попорул, а лініщі тулбуръріле ші а превіні продосііле. Аша фел Константін ꙟноръндуісе а сале пуціне трупе, спре а се опуне ꙟн контра унуї душман нумерос. ꙟмпъратул алерга ла тоате постуріле: ардоареа са ꙟнкураџеа пе бравї, фірмітатеа (статорнічіа) са ꙟнвіоша пе чеї фрікошї.

Ла реварсареа аурореї, Отоманії дъдуръ пе ускат ші пе маре асалтул џенерал. Тоатъ артілеріа се апропіъ де мурії четъцеї, васеле дін порт ку скъріле лор ꙟнчепуръ а ескалада търііле деспре маре. Мурії сфъръмаці де ловітуріле бомбелор дескісеръ ꙟн курънд бречії *) ларці, прін каре Мусулманії се пречіпітаръ ꙟн маре нумер, арзънд де доріиць де а къпъта рамура вікторіеї саꙋ а мартіріулуї. Бравії компаніоні а луї Константін, маї тарї де кът търііле лор, респінсеръ, детунъръ, ші ісбутіръ арестурна ꙟн шанцурі пе чеї ꙟнтъї асалтанці.

ꙟн астъ луптъ де пе урмъ а лумеї векї ꙟн контра челеї ноуе, армеле антічітъцеї се пъреа а се уні ку челе а тімпурілор модерне, пентру а атака ші а апъра політіа Чезарілор. Аерул ꙟнтунекат де ноурі де съцеці, ресуна тот одатъ де вуетул петрелор маніне че ле арунка аседіації де пе търії асупра душманілор, де шуератул плумбурілор ші де ресбубіреа ꙟнфрікошатъ а тунурілор. Обскурітатеа, респъндітъ ꙟн џірул луптъторілор прін пулбере ші прін фум, се лумінa ꙟн тот мінутул прін фулџеріле детунътоаре ші прін фла къріле фокулуї греческ. Престе тот се аузіа ун аместек конфуз де імпрекації (блестеме), де ругъчуні, де сунетул клопотелор алърмътоаре, де ресбубуітул арамеї тунътоаре, де цінгънітул армелор, де стрігъріле де уръ ші де ресбунаре, де кънтечеле де гуеръ ші де въетъріле мурінзілор.

Мохамет реноі кураџул солдацілор сеї ꙟнвіншї. Трупе ноуе реінчепуръ атакул: Де мулт тім мулціме де Гречї, ші де Романї, дін провінц кучеріте де Турчї, ъшї скімбасеръ култул; апърторі аї імперіулуї, ку іатаганул ꙟн мъ ку турбанул пе кап, аџутъръ руіна патріеї л лецеоанеле Анатоліеї ші а Романіеї, кондусе Пашії лор, се арункъръ ꙟн контра мурілор ка таліеї, пе каре пърінції лор о ꙟнавуцісеръ деспоеріле варварілор. Алкоранул лі скімб сентіментул ші'ї ꙟнармасе ꙟн контра Еванџел ꙟнсе ачесті ненорочіці ераꙋ невоіці де ла с де кътръ Іанічері де а се суі маї ꙟнтъю деа пра мурілор, ка ку жертвеле лор сї съ поатъ ушор а ле тречe. Мохамет калкула оаменії ресвоюꙋ ку маї мултъ жустіціе де кът оменіта ел крезу къ астъ міліціе, орї ші кът ера де н мероасъ, ну іар путе серві декът а ꙟмпле ша цуріле ку мулціmеа кадаврелор лор, а осте брацеле ші а тъмпі ферул душманулуї. Мул меа ачестор оамені реноі асалтул ꙟнсе нічї нул ну аџунеъ пе търії; ненумерателе лор к давре сервіръ де тречере трупелор чеї урмър ꙟн сфършіт Константін, ꙟндемнънд пе Гречї ашї пуне путеріле де пе урмъ, спре ашї мъ туї култул, прінцул ші патріа лор, се арунк асупра асалтанцілор, ꙟнчепу аї обоpі, аї учід шї'ї невоі ꙟнкъ о датъ де а се департа де тъ рііле лор.

Атъте тріумфурі ꙟн контра унеї мулцімі душмані сторсесеръ путереа ші съпџеле ероілор крещіні. Атунче Іанічерії, комендаці де ꙟнсуш Мохамет, че ера ꙟнармат ку о мъчукъ (буздуган), се ꙟнаінтіръ ку сълбътъчіе асупра търіілор ун мунте де кадавре лі аџутъ а се суі пе вър фул лор; о музікъ селбатекъ ꙟнтунекънд мурмуреле челор фрікошї ші стрігъріле ръніцілор, ім мъ апріндереа асалтанцілор. Гречії реуніці ъші пусеръ тоате путеріле пентру а се лупта ꙟн контра ачестуї де пе урмъ перікол. ꙟнсе кураџул аꙋ требуіт ла урмъ съ се плече нумерулуї. Іанічерії трекуръ песте мурул че форма ꙟнтъеа ꙟнтъріре а політіеї.

(ꙟнкееpеа ва урма).

*) БРЕЧІА. Сфъръмътура фъкатъ ꙟн мурії унеї четъці де кътръ асалтанці.